



**YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
KAMU HUKUKU ANABİLİM DALI**

**ÖRGÜTE YARDIM SUÇU
(TCK md. 220/7)**

DOKTORA TEZİ

Mustafa KURTARAN

**Lefkoşa
Aralık, 2021**

**YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
KAMU HUKUKU ANABİLİM DALI**

**ÖRGÜTE YARDIM SUÇU
(TCK md. 220/7)**

DOKTORA TEZİ

Mustafa KURTARAN

**TEZ DANIŞMANI
Prof. Dr. Mustafa Ruhan ERDEM**

**Lefkoşa
Aralık, 2021**

Onay

Mustafa KURTARAN tarafından hazırlanan “**Örgüte Yardım Suçu**” başlıklı tez, kapsam ve nitelik açısından kalite standartlarına uygunluğu ile ilgili Kamu Hukuku Anabilim Dalında Doktora Tezi olarak, 30/12/2021 tarihinde kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri	Adı – Soyadı	İmza
Jüri Başkanı:	Prof. Dr. Durmuş Tezcan
	Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi	
Jüri Üyesi:	Prof. Dr. Berrin Akbulut
	Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi	
Danışman:	Prof. Dr. Mustafa Ruhan Erdem
	Yakındoğu Üniversitesi Hukuk Fakültesi	
Jüri Üyesi:	Prof. Dr. Zeynel Kangal
	Uludağ Üniversitesi Hukuk Fakültesi	
Jüri Üyesi:	Doç. Dr. R. Murat Önok
	Koç Üniversitesi Hukuk Fakültesi	

Anabilim Dalı Başkanı Onayı

30/12/2021

Doç. Dr. Yeter Tabur

Anabilim Dalı Başkanı

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Onayı

30/12/2021

Prof. Dr. Kemal Hüsnü Can Başer

Enstitü Müdürü

Etik İkelere Uygunluk Beyanı

Bu tezin içinde sunduğum verileri, bilgileri ve belgeleri akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi; tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu; çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce, sonuç ve bilgilere bilimsel etik kurallar gereği olarak eksiksiz şekilde uygun atıf yaptığımı ve kaynak göstererek belirttiğimi beyn ederim.

Mustafa Kurtaran

30/12/2021

Teşekkür

Tez çalışmam süresince değerli yardım ve katkılarıyla beni yönlendiren tez danışmanım Prof. Dr. Mustafa Ruhan ERDEM'e, benden yardım ve desteklerini esirgemeyen başta dairemizin değerli üyesi Doç. Dr. Ekrem Çetintürk olmak üzere tüm çalışma arkadaşlarıma ve manevi destekleriyle beni hiçbir zaman yalnız bırakmayan eşim Münteha Seda KURTARAN'a teşekkürü bir borç bilirim.

Mustafa Kurtaran

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin, tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt ederim. Tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Yakın Doğu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

- Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim sadece Yakın Doğu Üniversitesinde erişime açılabilir.
- Tezimin iki (2) yıl süre ile erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde tezimin tamamı erişime açılabilir.

30/12/2021

Mustafa KURTARAN

Etik İlkelere Uygunluk Beyanı

Bu tez 30.12.2021 tarihinde 18.00-20.00 saatleri arasında Google Meet oturumu üzerinden çevirim içi olarak sunulmuştur. Savunma videosu ve jüri tutanağı kayıt altına alınmıştır.

Mustafa KURTARAN

Özet

Örgüte Yardım Suçu (TCK md. 220/7)

Kurtaran, Mustafa
Doktora, Kamu Hukuku Anabilim Dalı
Aralık, 2021, 318 sayfa

Örgütlü suçluluk, siyasi, sosyal, ekonomik, güvenlik ve benzeri yönlerden toplumsal hayatın her alanında önemli tehlikelere neden olmaktadır. Kamu düzeni ve güvenliğine karşı oluşturdukları yüksek tehlike ile mücadele edebilmek için ulusal mevzuatta çeşitli düzenlemeler yapılmaktadır. Suç örgütleri ile mücadeledeki zorluklar nedeniyle mevzuatta özel soruşturma ve kovuşturma usulleri ile yaptırımlara yer verilmiştir.

5327 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun(TCK'nın) 220'nci maddesinde “suç işlemek amacıyla örgüt kurma” başlığı altında örgütlü suçluluğa ilişkin genel ve tamamlayıcı nitelikte bir düzenleme yapılmıştır. Buna göre, suç işlemek amacıyla örgüt kurulması, henüz somut olarak bir suç işlenmemiş olsa dahi tehlikeliliğinin önemi nedeniyle suç olarak düzenlenmiştir. Maddedenin birinci fıkrasında “örgüt kurma ve yönetme” ikinci fıkrasında ise “örgüte üye olma” suçları düzenlenmiş olup, aynı maddenin altıncı fıkrasında “örgüt üyesi olmamakla birlikte örgüt adına suç işleme suçu”, yedinci fıkrasında “örgüte yardım etme” ve sekizinci fıkrasında ise “örgüt propagandası yapma” suçları da bağımsız birer suç olarak düzenlenmişlerdir.

Silahlı örgüt suçunu düzenleyen 5237 sayılı TCK'nın 314'üncü maddesinin üçüncü fıkrasındaki “suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçuna ilişkin diğer hükümler, bu suç açısından aynen uygulanır”. Açık düzenlemesi nedeniyle örgüte yardım suçuna ilişkin TCK'nın 220'nci maddesinin yedinci fıkrası terör örgütüne yardım suçu için de aynen uygulanır.

Tezimizin konusu, 5237 Sayılı TCK'nın 220'nci maddesinin yedinci fıkrasında düzenlenen "örgüte yardım" suçudur. Bu kapsamda, örgütsel suçluluk ve suç örgütlerine ilişkin genel açıklamalar yapılmış ve örgüte yardım suçu, özellikleri, unsurları, benzer suçlar ile benzerlik ve farklılıkları, yaptırımı, etkin pişmanlık koşullu salıverilme ile soruşturma ve kovuşturma usulleri incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Örgütlü suçluluk, örgüt, suç örgütü, terör örgütü, örgüte yardım etme

ABSTRAC**Crime Of Aid Abetting To The Organization****(TCK art. 220/7)****Kurtaran, Mustafa****Doctorate, Department of Public Law****December, 2021, 318 pages**

Organized criminality poses significant dangers in all areas of social life in terms of political, social, economic, security and similar aspects. Necessary arrangements are made in the legislation to combat the high danger posed to public order and security. Due to the difficulties in combating crime organizations, special investigations and prosecution procedures and sanctions are included in the legislation.

In Article 220 of the Turkish Penal Code No. 5327, a general and complementary regulation regarding organized crime has been made under the heading of "establishment of an organization to commit a crime". Accordingly, the establishment of an organization for the purpose of committing a crime was regulated as a crime due to the importance of its dangerousness even if a crime has not been concretely concluded. In the article, the crimes of establishment and management of the organization and membership of the organization were regulated and the crime of aid abetting in the seventh paragraph of the same article was regulated as an independent crime.

In the third paragraph of article 314 of the Turkish Penal Code No. 5237, which regulates the crime of the armed terrorist organization, "Other provisions related to the crime of establishing an organization in order to commit a crime are applied exactly in terms of this crime. " the regulation in the seventh paragraph of Article 220 of the TCK regarding the crime of providing material support to a organization

due to the clear regulation is also applied for the crime of providing material support to a terrorist organization.

The subject of our article is the “Aid abetting to an organization” crime regulated in the seventh paragraph of article 220 of the Turkish Penal Code No. 5237. In this context, the crime of providing material support to an organization was examined similarity and difference in detail.

Keywords: Organized criminality, Organization, Criminal organization, Terrorist organization, Providing material support, providing material support to an organization

İÇİNDEKİLER

Onay Sayfası	
Bildirim	
Öz.....	viii
İçindekiler	xii
Kısaltmalar	xvi
Giriş.....	1

BÖLÜM I

Örgütlü Suçluluk Ve Suç Örgütü Kavramlarının Tanım Ve Özellikleri, Örgütlü Suçluluğun Tarihsel Gelişimi, Karşılaştırmalı Hukukta Örgütlü Suçluluk, Suç Örgütü, Terör Örgütü, Suç Örgütünün Kurulma Ve Sona Erme Anı, Örgütlü Suçluluğun Suça İştirak İle İlişkisi	5
1.1. Örgütlü Suçluluk İle Suç Örgütünün Tanım Ve Özellikleri.....	5
1.1.1. Genel Açıklamalar.....	5
1.1.2. Kavramların Tanımları Ve Özellikleri	8
1.2. Örgütlü Suçluluğun Tarihsel Gelişimi.....	13
1.2.1. Genel Olarak	13
1.2.2. Türk Hukukunda Örgütlü Suçluluk.....	17
1.2.2.1. Osmanlı Dönemi.....	17
1.2.2.2. Cumhuriyet Dönemi	18
1.2.2.2.1. 765 Sayılı Tck Dönemi	18
1.2.2.2.2. 4422 Sayılı Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu.....	22
1.2.2.2.3. 5237 Sayılı Tck Dönemi	24
1.3. Karşılaştırmalı Hukukta Örgütlü Suçluluk.....	26
1.3.1. İtalya.....	26
1.3.2. Almanya	28
1.3.3. Fransa	31
1.3.4. İspanya	32
1.3.5. İsviçre	33
1.3.6. Portekiz.....	34
1.3.7. Common Law	34

1.3.8. Birleşmiş Milletler.....	35
1.3.9. Avrupa Birliği	39
1.4. Örgüt Kurma Ve Yönetme İle Örgüte Üyelik Suçları	42
1.4.1. Suç Örgütü Kurma Ve Yönetme Suçu	42
1.4.2. Suç Örgütüne Üye Olma Suçu	60
1.5. Terör Örgütü	66
1.5.1. Genel Olarak	66
1.5.2. Türk Ceza Hukukunda Terör Örgütü	70
1.5.2.1. Terörle Mücadele Kanunu Öncesi Dönem	70
1.5.2.2. Terörle Mücadele Kanunu Dönemi	74
1.5.2.2.1. Genel Açıklamalar.....	74
1.5.2.2.2. Terörle Mücadele Kanunu'nun Öngördüğü Sistem	76
1.5.2.2.3. Silahsız Teör Örgütü (Tmk Md. 7/1)	82
1.6. Suç Örgütünün Kurulma Ve Sona Errme Anının Tespiti.....	87
1.7. Örgütlü Suçun Suça İştirak İle İlişkisi.....	89

BÖLÜM II

Örgüte Yardım Suçu, Unsurları, Benzer Suçlar İle Karşılaştırması, Yaptırımını, Etkin Pişmanlık, Koşullu Salıverilme Ve Zamanaşımı	93
2.1. Genel Açıklamalar	93
2.2. Korunan Hukuki Değer	99
2.3. Suçun Maddi Unsurları.....	100
2.3.1. Fail.....	100
2.3.2. Mağdur	105
2.3.3. Suçun Konusu	106
2.3.4. Fiil	110
2.3.5. Suçun Nitelikli Halleri	119
2.4. Suçun Manevi Unsuru	121
2.5. Hukuka Aykırılık Unsuru	127
2.6. Kusurluluğu Kaldıran Veya Azaltan Nedenler.....	131
2.7. Suçun Özel Görünüş Biçimleri.....	135

2.7.1. Teşebbüs.....	135
2.7.2. İştirak.....	146
2.7.3. İçtima.....	149
2.7.3.1. Gerçek İçtima	149
2.7.3.2. Suçların İçtimaı	149
2.7.3.2.1. Bileşik Suç.....	150
2.7.3.2.2. Zincirleme Suç	151
2.7.3.2.3. Fikri İçtima.....	153
2.7.3.3. Görünüşte İçtima (Kanunların Tekliği).....	154
2.8. Benzer Suçlarla Karşılaştırması.....	156
2.8.1. Silahlı Örgüte Silah Sağlama Suçu	156
2.8.2. Terörizmin Finansmanı Suçu	163
2.8.3. Örgüt Propagandası Yapma Suçu	173
2.8.4. Örgüt Adına Suç İşleme Suçu	183
2.8.5. Suçluyu Kayırma Suçu.....	199
2.8.6. Suç İçin Anlaşma Suçu	203
2.9. Yaptırım.....	207
2.9.1. Genel Açıklamalar.....	207
2.9.2. Örgüte Yardım Suçunda Yaptırım Uygulaması.....	209
2.10. Etkin Pişmanlık.....	214
2.10.1. Genel Açıklamalar.....	214
2.10.2. Cezaya Hükmolunmamasını Gerektiren Etkin Pişmanlık Halleri....	222
2.10.3 Cezada İndirim Uygulanmasını Gerektiren Etkin Pişmanlık Hali	226
2.10.4. Etkin Pişmanlıktan Yararlananlar Hakkında Denetimli Serbestlik Tedbiri	228
2.10.5. Etkin Pişmanlık Hükümlerinin Tekrar Uygulanması Yasağı.....	230
2.11. Koşullu Salıverme	231
2.11.1. Genel Açıklamalar.....	231
2.11.2. Cezanın Bir Kısımının İnfaz Edilmiş Olması.....	232
2.11.3. Hükümlünün Kurumda İyi Hal Göstermesi	236
2.11.4. Koşullu Salıverme Kararı Ve Sonuçları.....	238
2.12. Zamanaşımı	240
2.12.1. Genel Açıklamalar.....	240
2.12.2. Dava Zamanaşımı.....	241

2.12.3. Ceza Zamanaşımı	244
-------------------------------	-----

BÖLÜM III

Soruşturma Ve Kovuşturma Usulü İle Koruma Tedbirleri	247
3.1 Genel Açıklamalar	247
3.2. Savcıların Yer Yönünden Yetkileri	252
3.3. Görevli Mahkeme	255
3.4. Yetkili Mahkeme	258
3.5. Koruma Tedbirleri	258
3.5.1. Yakalama.....	259
3.5.2. Gözaltı	260
3.5.3. Tutuklama.....	261
3.5.4. Adli Kontrol	263
3.5.5. Arama	264
3.5.6. Elkoyma	268
3.5.7. Bilgisayarlarda, Bilgisayar Programlarında Ve Kütüklerinde Arama, Kopyalama Ve Elkoyma	272
3.5.8. Telekomünikasyon Yoluyla Yapılan İletişimin Tespiti, Dinlenmesi Ve Kayda Alınması	275
3.5.9. Gizli Soruşturmacı Görevlendirilmesi	278
3.5.10. Teknik Araçlarla İzleme	279
3.5.11. Diğer Tedbirler	281
3.5.11.1. Zorla Getirme	281
3.5.11.2. Tanıkların Korunması.....	282
SONUÇ VE ÖNERİLER	286
Kaynakça.....	290
İntihal Raporu	301
Etik Kurul Raporu.....	302

KISALTMALAR

AÜHF	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
AY	: 2709 Sayılı 1982 Anayasası
AYM	: Anayasa Mahkemesi
B	: Baskı
BM	: Birleşmiş Milletler
BMİHEB	: Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi
C	: Cilt
CMK	: 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu
İHAM	: İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi
İHAS	: İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi
İÜHF	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
MS	: Milattan sonra
MTCK	: Mülga 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu
RG	: Resmi Gazete
S	: Sayı
s	: Sayfa
TBB	: Türkiye Barolar Birliği
TBBD	: Türkiye Barolar Birliği Dergisi
TCK	: 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu
TFK	: 6415 Sayılı Terörün Finansmanı Kanunu
TMK	: 3713 Sayılı Terörle Mücadele Kanunu
UYAP	: Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi
vd	: ve devamı
vs	: ve saire
Y.	: Yıl

BÖLÜM I

Giriş

Suç, bireysel olarak işlenebileceği gibi birden fazla kişi ile birlikte de işlenebilir. İnsanların bir araya gelip birlikte hareket etmeleri, hayatın her alanındaki faaliyetlerinde olduğu gibi suçların işlenmesini de kolaylaştırır. Suç işlemek için bir araya gelen kişiler, işlemeyi amaçladıkları suçları kolaylıkla işleyebilmek için ihtiyaç duydukları eleman ve malzemeyi bu birliktelik sayesinde kolaylıkla temin edebilecekleri gibi aralarındaki dayanışma nedeniyle de amaçlanan suçları işlemekte tereddütsüz ve korkusuzca hareket edebilirler.

Bir suçun birden fazla kişi tarafından birlikte işlenmesi ile birden fazla kişinin belirsiz sayıda suç işlemek için süreklilik arz edecek şekilde birliktelik oluşturmaları birbirinden farklı şeylerdir. Bu farklılık, örgütlü suçluluk kavramı ile açıklanabilecektir. Örgütlü suçlulukta suç işleme amacındaki süreklilik; kamu düzeni, kamu barışı ve kamu güvenliği için çok daha büyük tehlike ve tehdittir. Örgütlü bir şekilde birlikte olmanın kişiler ve toplum üzerinde meydana getirdiği baskı ve korku nedeniyle örgüt mensupları işlemeyi amaçladıkları suçları işleyebilmedeki kolaylıktan yararlanabilmektedirler. Öyle ki, günümüzde suç örgütleri, teknolojinin ve iletişimin kolaylıkları ile birlikte çağın avantajlarını suç işlemeye dair amaçları doğrultusunda kullanarak sınır tanımaz, uluslararası bir niteliğe ulaşmıştır. Bu itibarla da ceza kanunlarında ikiden fazla kişinin belirsiz sayıda suç işlemek için bir araya gelmeleri, yani suç örgütü oluşturmaları işlemeyi amaç edindikleri suçlardan bağımsız bir şekilde “tehlike suçu” olarak düzenlenmiştir.

Suçların işlenmesini önleyerek, kamu düzeni, kamu güvenliği ve toplumsal barışı sağlamakla görevli olan devlet, toplumsal barış ve kamu düzeni açısından tehlike oluşturan örgütlü suçların işlenmesini önlemek için bu tür suçlar için, bireysel suçlara göre daha ağır cezalar içeren yasalar yapmak ve özel soruşturma ve koğuşurma yöntemlerini uygulamak suretiyle doğru ve etkin mücadele yapabilir.

Suç örgütü, en az üç kişinin suç işlemek için oluşturduğu süreklilik arz eden bir organize yapıdır. *Suç işlemek amacıyla örgüt kurma* suçu 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun “*Özel Hükümler*” başlıklı ikinci kitabının “*Topluma Karşı Suçları*” düzenleyen üçüncü kısmının “*Kamu Barışına Karşı Suçlar*” başlığını taşıyan beşinci bölümünde yer alan 220'nci maddesinde düzenlenmiştir. 5237 sayılı yasanın

220'inci maddesindeki düzenleme “suç örgütü” ve örgütsel suçluluğa ilişkin genel ve tamamlayıcı bir düzenleme olup, çok failli suçlar arasında, örgütlü suç kapsamında yer alan “suç işlemek için örgüt kurma” başlığı altında her biri esasen bağımsız nitelikte olan “örgüt kurma ve yönetme”, “örgüte üye olma” “örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleme”, “örgüte yardım etme” ve “örgütün propagandasını yapma” suçları düzenlenmiştir. Anılan maddenin yedinci fıkrasında da, suç örgütünün hiyerarşik yapısına dâhil olmamakla birlikte, örgüte bilerek ve isteyerek yardım etmek müstakil bir suç olarak düzenlenmiştir. Tez konumuzu da bu suç tipi oluşturmaktadır.

765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda ve özel ceza kanunlarında, iki veya daha çok kişinin henüz bir suç işlemeyen evvel, ancak suç işlemek amacıyla bir araya gelmeleri bakımından çok sayıda suç tipi öngörülmüştü. Bu açıdan, örneğin silahlı çete (765 sayılı TCK md. 168), gizlice ittifak (765 sayılı TCK md. 171), suç işlemek amacıyla teşekkül kurmak (765 sayılı TCK md. 313), çıkar amaçlı suç örgütü (4422 Sayılı Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu md. 1) gibi suç örgütleri açısından söz konusu olabilecek çok sayıda farklı tanım bulunmaktaydı. Uyuşturucu madde ticareti veya kaçakçılık gibi suçlarda, iki veya daha fazla kişinin salt bu suçları işlemek üzere anlaşmış olmaları da teşekkül sayılmaktaydı¹.

5237 sayılı TCK'nın 220'nci maddesinde “suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu”, 765 sayılı TCK, 4422 sayılı Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu, 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu, Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu ve diğer bazı kanunlarda yer alan örgütlü veya organize suç tiplerine karşılık olmak üzere oluşturulmuş temel bir suç tipidir. Bu şekilde, gerek 765 sayılı TCK'da gerekse özel ceza kanunlarında dağınık bir biçimde yer alan farklı suç örgütü tiplerine ilişkin hükümler, 5237 sayılı TCK'nin 220'nci maddesinde tüm hukuk düzeni açısından temel bir suç tipi olacak şekilde sistematik ve unsurları somutlaştırılmış olarak düzenlenmiştir³.

¹ **DÖNMEZER, Sulhi**: “Türkiye’de Organize Suçlulukla Mücadelenin Esasları”, **Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi – Prof. Dr. Kemal Oğuzman’a Armağan**, Yıl: 1, S. : 1, 2002, s. 11-21.; **ERSAN, Aykut**; “*Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu*”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası Yayınları, 2013, Cilt: 71, Sayı 1.s.381.

² **ERSAN**; “*Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu*”, İÜHFİM, s.381.

³ **GÖKCEN, Ahmet**; “Kamu barışına karşı suçlar (m. 213-222)”, (Cevrimici) <http://www.ceza-bb.adalet.gov.tr/makale/118.doc>, 17 Ağustos 2010, s. 14.

Örgüte yardım etme suçu, örgütlü suçluluk içinde değerlendirilip, incelenmesi gereken bir suç türüdür. Örgüte yardım suçu, örgüte yardım niteliğinde olmasına rağmen müstakil suç olarak düzenlenen “örgüte silah sağlama”; “terörün finansmanı”, “terör örgütünün propagandası” suçlarından farklı ve daha genel nitelikte bir suç türüdür. 5237 sayılı TCK’nın 220’nci maddesi genel ve tamamlayıcı nitelikte bir hüküm olduğundan, kanunda belirlenen örgüte yardım niteliğindeki bazı suçlara ilişkin özel hükümlerin mevcut olması halinde bu özel hükümler uygulanacaktır. Örneğin; 5237 sayılı TCK’nın 315’inci maddesindeki “silahlı örgüte silah sağlama” ya da 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu’nun(TMK’nın) 7’nci maddesinin 2’nci fıkrasındaki “terör örgütünün propagandasını yapma” da olduğu gibi özel düzenlemelerin bulunması halinde bu hükümler uygulanacaktır.

Örgüte yardım suçu, örgütlü suçluluk kapsamında en yaygın şekilde işlenen suçlardan biri olmasına karşılık doktrinde çok az müstakil çalışma konusu olmuştur. Örgüte yardım suçunu teori ve uygulama boyutu ile etraflıca incelemek amacıyla bu suç tipi tez konusu olarak seçilmiştir. Amacımız bu suça ilişkin etraflıca bir çalışma yaparak tartışmalı alanlara ışık tutmak ve uygulayıcılara uygulamada karşılaşılan kimi sorunlarda yol gösterebilmektir.

Çalışmamız giriş ve sonuç bölümleri hariç üç ana bölümden oluşmaktadır. Çalışmamızın birinci bölümünde, örgütlü suçluluk ve suç örgütünün tanım ve özellikleri ile tarihsel gelişim süreci, karşılaştırmalı hukukta örgütlü suçluluk ve suç örgütünü kurma ve yönetme suçları, terör ve terör örgütü üyeliği, suç örgütünün kurulma ve sona ermesi anının tespiti ve suç örgütü ile iştirak ilişkisi konuları incelenmiştir. İkinci bölümde, örgüte yardım suçuna dair detaylı açıklamalar yapılmıştır. Bu kapsamda suç teorisi çerçevesinde örgüte yardımın suç olarak düzenlenmesi ile korunan hukuki yarar, suçun unsurları, nitelikli halleri açıklanmış, suçun özel görünüş biçimleri, bu kapsamda sırasıyla teşebbüs, iştirak ve içtima yönünden incelemeler yapılmış ve daha sonra da örgüte yardım suçunun benzer suçlarla karşılaştırması, suçun yaptırımı, etkin pişmanlık, koşullu salıverilme ve zamanaşımı konuları incelenmiştir. Üçüncü bölümde, soruşturma ve kovuşturma usulü ile koruma tedbirleri hakkında açıklamalar yapılmıştır.

Kanunda yer alan düzenlemede örgüte yardım suçunun sadece çerçevesi belirlenmiş, yardım olarak kabul edilebilecek eylemlerin neler olduğu konusunda herhangi bir sınır çizilmemiştir. Söz konusu yardımı oluşturabilecek eylemlerin neler olduğu ya da neler olabileceği, başka bir ifadeyle yardım olarak kabul edilebilecek eylemin içeriği Yargıtay'ın içtihatları ve Uluslararası Yargı Mercilerinin kararları ile öğretideki görüşler doğrultusunda doldurulmaktadır. Bu itibarla çalışmamızda, yeri geldikçe Yargıtay kararları, Anayasa Mahkemesi kararları ile İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi kararlarına da değinilmiş ve atıflar yapılmıştır.

Örgütlü Suçluluk Ve Suç Örgütü Kavramlarının Tanım Ve Özellikleri, Örgütlü Suçluluğun Tarihsel Gelişimi, Karşılaştırmalı Hukukta Örgütlü Suçluluk, Suç Örgütü, Terör Örgütü, Suç Örgütünün Kurulma Ve Sona Erme Anı, Örgütlü Suçluluğun Suça İştirak İle İlişkisi

1.1. Örgütlü Suçluluk ile Suç Örgütünün Tanım ve Özellikleri

1.1.1. Genel Açıklamalar

Ceza hukukunun temel kavramı olan suç, hukuk kurallarının yapılmasını ya da yapılamamasını emrettiği ve ceza yaptırımına bağladığı eylemlere denir⁴. Ceza hukuku incelemesinde, toplumsal düzeni bozan suçlar, çeşitli özellikleri göz önünde bulundurularak farklı tür ve kategorilere ayrılmıştır⁵. Örgütlü suçluluk da suçların işleniş süreçlerinden biri olarak özellikle son yıllarda toplum düzenini sarsan, hatta ulusları, devletleri tehdit eden bir hal alan suç türü olarak karşımıza çıkmaktadır⁶.

Örgütlü suçluluk kavramı, daha ziyade kriminolojik bir kavramdır; ancak, cezalandırılabilirliğin alanını hazırlık hareketlerine de sirayet ettirdiği için, maddi ceza hukuku ile önemli bir ilişkisi bulunmaktadır⁷. Örgütlü suçluluk bağlamında, suç işlemek için örgüt kurmaktan, yönetmekten veya bu örgüte üye olmaktan ya da bu örgütün faaliyeti çerçevesinde suç işlemekten veya suç örgütüne yardım etmekten söz edilebilir. Bu yönü itibariyle de örgütlü suçluluğun maddi ceza hukuku ile ilişkisi vardır⁸.

⁴ **DÖNMEZER, Sulhi/ ERMAN, Sahir**; Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku, Genel Kısım, C. I, B. 13. İstanbul, 1997, s. 37; **CENTEL, Nur/ZAFER, Hamide/ ÇAKMUT, Özlem**, Türk Ceza Hukukuna Giriş, B. 3, İstanbul, 2008, s. 207; **TOROSLU, Nevzat**, Ceza Hukuku Genel Kısım, Savaş Yayınevi, Ankara, 2019, s. 91. ; **YÜCE, Turhan Tufan**, Ceza Hukukunun Temel Kavramları, Ankara, 1985, s. 19; **DEMİRBAŞ, Timur**, Ceza Hukuku Genel Hükümler, Ankara, 2007, s. 182; **YILMAZ, Ejder**, Hukuk Sözlüğü, B. 7, Ankara, 2002, s. 1124.

⁵ **TOROSLU, Nevzat**, Cürümlerin Tasnifi Bakımından Suçun Hukuki Konusu, Ankara, 1970, s. 39. vd; **İÇEL, Kayıhan/ EVİK, Vesile Sonay/A. Hakan**, Ceza Hukuku Genel Hükümler 2. Kitap, Suçun Yapısal Unsurları ve Özel Görünüş Biçimleri, B.4, İstanbul, 2007, s. 7.

⁶ “Özellikle 19. Yüzyılın son çeyreğinde toplumsal-siyasal yapıyı etkileyen yeni ideolojilerin siyasal gücü ele geçirmeye yönelik örgütlenmeleri ve eylemleri, yerleşik siyasal yapı ile çeliştiği için değişimi önlemeye yönelik, organize suç olarak nitelendirilebilecek suç tiplerinin kabulüne yol açmıştır geçmişten bu güne değişik siyasal niteliği olan toplumsal hareketler siyasal yapıya egemen olmak veya değiştirmek amacıyla yönelik birbirinden farklı örgütlenmelere yol açmıştır”. **ÖZEK, Çetin**, “Organize Suç”. Prof. Dr. Nurullah Kunter’e Armağan, İstanbul, 1998, s. 197.

⁷ **ÖZGENÇ, İzzet**; Suç Örgütleri, Seçkin Yayınları, 13. Bası, Ankara, 2020, s. 13.

⁸ **ÖZGENÇ**; Suç Örgütleri, s. 13

Örgütlü suçluluğun ceza muhakemesiyle de önemli bir ilgisi bulunmaktadır⁹. Bir suç olgusunun örgütlü suçlulukla ilişkilendirilmesi, özellikle soruşturma evresinde koruma tedbirleri ve delil elde etme yöntemleri bakımından büyük bir önem taşımaktadır¹⁰.

Suçun örgütle ilişkilendirilmesinin yaptırım hukuku bakımından da önemli sonuçları bulunmaktadır¹¹. Suç işlemek için örgüt kuran, yöneten veya bu örgüte üye olan ya da örgütün faaliyeti çerçevesinde suç işleyen kişi örgüt mensubu suçlu kabul edilecektir. Nitekim 5237 sayılı TCK'nın "tanımlar" başlıklı 6'ncı maddesinin birinci fıkrasının (j) bendine göre, "*Örgüt mensubu suçlu deyiminden; bir suç örgütünü kuran, yöneten, örgüte katılan veya örgüt adına diğerleriyle birlikte veya tek başına suç işleyen kişi*" anlaşılır. Örgüt mensubu olan kişinin mahkûm olduğu ceza da diğer hükümlülere nazaran daha ağır şartlarda infaz edilecektir¹².

Bununla birlikte, faaliyetlerinin çeşitliliği, dinamik bir yapıya sahip olması gibi nedenlerle örgütlü suç veya suçluluk kavramı ile ilgili olarak tanım birliğine ulaşamamıştır¹³. Bu nedenle de öğretide sıklıkla örgütlü suçlulukla ilgili tanımlamada bulunmak yerine bu kavram içinde yer alan suçlar ile örgütlü suçun varlığından söz edebilmek için gereken başlıca ölçütler belirtilmektedir¹⁴. Örgütlü suçluluğa dair yapılan tüm tanımların ve ortaya konulan ölçütlerin genel olarak ortak özellikleri ise, örgütlü suçların suç işlemek amacıyla birden fazla kişi ile¹⁵ oluşturulan bir örgüt faaliyeti çerçevesinde, süreklilik ve devamlılık gösterecek şekilde işleniyor olmalarıdır. Suç örgütü de suç işlemek amacıyla ikiden fazla kişiden oluşan, süreklilik ve devamlılık gösteren bir yapıdır.

Örgüt; ortak bir amacı gerçekleştirmek için bir araya gelen kişiler tarafından oluşturulan bir yapıdır¹⁶. Örgütlenme demokratik bir toplumda oluşan, devlet

⁹ ÖZGENÇ; Suç Örgütleri, s. 13.

¹⁰ ÖZGENÇ; Suç Örgütleri, s. 13.

¹¹ ÖZGENÇ; Suç Örgütleri, s. 13.

¹² ÖZGENÇ; Suç Örgütleri, s. 13.

¹³ ERDEM, Mustafa Ruhan, Organize Suçluluk, Ankara Barosu Hukuk Kurultayı-2000, Ankara, C.2, 12-16 Ocak 2000, s.159.

¹⁴ SÖZÜER, Âdem, "Organize Suçluluk Kavramı ve Batı Ülkelerinde Bu Suçlulukla Mücadele İle İlgili Gelişmeler", Marmara Üniversitesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C.9, S.1-3, Y.1995, s. 257; KOCASAKAL, Ümit, "Organize Suçluluğun Tanımı, Özellikleri ve Kapsamı", Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Kemal Oğuzman'a Armağan, C.1. 2002, s. 136.

¹⁵ Türk Ceza Hukuku açısından en az üç kişiyle suç örgütü kurulabilir.

¹⁶ YILMAZ, Hukuk Sözlüğü, s. 710; CANAK, Erkan, Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma ve Çıkar Amaçlı Örgütlenme Suçları, İstanbul, 2005, s.1.

tarafından da engellenmeyen ve hatta tanınıp korunan bir temel haktır. Bu hak 1982 Anayasasının “Toplantı hak ve hürriyetleri” başlığı altında yer alan “Dernek kurma hürriyeti” alt başlıklı 33’üncü maddesinde ve “Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı” başlıklı 34’üncü maddesinde örgütlenme hakkına yer vermiştir. Örgütlenme hakkı, anayasal teminat altındaki temel haklardandır. Ancak, ceza hukuku açısından suç örgütü kavramı farklıdır. Ceza hukukunun konusu olan suç örgütünü diğer birliktelik, oluşum veya platformlardan farklı kılan temel şey ceza hukuku açısından incelenen örgütün amacının meşru olmamasıdır. Zira kanunun yasakladığı fiilleri gerçekleştirmek üzere bir araya gelen kişilerin oluşturduğu, ceza hukuku konusu olan örgütün amacı suç işlemektir. Böyle bir örgütün de hiçbir hukuk düzeni tarafından, hiçbir gerekçe ile koruma görmesi düşünülemez. İşte, birden fazla kişi tarafından ortak bir amaçla oluşturulan örgütün suç işlemek amacıyla oluşturulmuş olması halinde örgütlü suçluluk kavramı ile karşılaşıyoruz¹⁷.

Ceza hukukunda hazırlık hareketleri suç oluşturan eylemler olarak kabul edilmemesine rağmen tehlikeliliği göz önünde bulundurularak bazı eylemler her ne kadar hazırlık hareketi niteliğinde olsa da suç olarak düzenlenmiştir. Suç örgütlerinin kurulması da işlemeyi amaç edindiği suçların hazırlık hareketi niteliğinde olmasına rağmen suç olarak düzenlenmiştir. Burada, ceza hukukundaki hazırlık hareketlerinin cezalandırılmaması şeklindeki genel ilkeye adeta bir istisna getirilerek, kamu düzeni, kamu güvenliği ve barışı açısından özel ve somut bir tehlikeliliğin ortaya çıkması nedeniyle, toplum yararına, amaç suçlara ilişkin tehlike suçu niteliğindeki hazırlık hareketleri bağımsız bir suç olarak cezalandırılmaktadır. Bu bağımsız suç anlaşma ile oluşmakta, suç işlemek için bir araya gelen kişiler, bu şekilde bir araya geliş nedeniyle cezalandırılmaktadır. Bu açıdan dikkat edilmelidir ki, suçun oluşması için ayrıca amaç suçlardan herhangi birisinin işlenmiş olmasına gerek yoktur. Kanun koyucu, suç işlenmesi yönündeki açık ve somut iradeyi cezalandırma yoluna gitmiştir¹⁸. Esasen, suç işlemek amacıyla örgüt oluşturulmasının, amaç suçları işlemek için araç suç niteliğinde olduğunu söyleyebiliriz.

¹⁷ ŞEN, Ersan/ERYILDIZ, H.Sefa; Suç Örgütü, Seçkin Yayınevi, 4. Baskı, Ankara, 2021, s.27-30.

¹⁸ SÖZÜER; “Çıkar Amaçlı Suç Örgütü Kavramı ve Özel Yargılama Önlemlerinin Türkiye’deki Boyutları”, s. 50; ALACAKAPTAN, Uğur; “Çıkar Amaçlı Suç Örgütü Kurma Suçu”, Prof. Dr. Çetin Özek Armağanı, İstanbul, 2004, s. 56; ÖZGENÇ, İzzet; “Düşünceyi Açıklama Hürriyeti ve Ceza Hukuku”, 75 Yılında Cumhuriyet ve Hukuk Sempozyumu, Diyarbakır, 1998, s. 224; Evik, “Cürüm İşlemek İçin Örgütlenme”, s. 373; MALKOÇ, İsmail Açıklamalı-İçtihatlı 5237 Sayılı Yeni Türk Ceza Kanunu - 2. Cilt, Ankara, Malkoç Kitabevi, s. 1563.

1.1.2. Kavramların Tanımları ve Özellikleri

Öğretide çoğunlukla suç örgütü ve örgütlü suçluluğun tanımı doğrudan yapılmamakla birlikte, suç örgütlerinin özellikleri belirtmek suretiyle dolaylı yünden çeşitli tanımlamalar yapıldığı görülmekte ancak, örgütlü suçluluğa ilişkin terim birliğinin sağlanamadığı da belirtilmelidir. Yapılan tanımlar daha çok kriminolojik, sosyolojik, polisiye tanımlar olmuştur. Bu konuda herkesin kabul edeceği ortak bir tanım yapılamamasının sebebinin bu suçluluk türünün karmaşık sosyal, siyasal unsurların bir araya gelmesiyle oluşması gösterilmektedir¹⁹. Örgütlü suç tanımındaki zorluğa rağmen, pek çok tanım da yapılmıştır. Örneğin Özek'e göre örgütlü suç, genel olarak birden fazla kişinin hiyerarşik düzende disiplinli, sürekli, kamu düzenini bozduğu varsayılan aynı amaca yönelik suçları işlemek için oluşturdukları örgütlenmedir²⁰. Evik'e göre örgütlü suçluluk, "doğrudan veya dolaylı olarak haksız mali çıkar sağlamak için süreklilik içinde ve planlı olarak bir veya birden fazla suçları işlemek üzere, üç veya daha fazla kişinin hiyerarşik yapı ve iş bölümü esasına göre, bir araya gelmesidir"²¹. Erdem'e göre, "örgütlü suçluluk faillerin amaçlarına ulaşmak için şiddete başvurdukları veya dışarıya karşı güçlü bir korunma mekanizması meydana getirdikleri, komploya dayalı olarak faaliyet gösterdikleri ve kapalı bir topluluk oluşturdukları suçluluktur"²². Demirbaş'ın tanımına göre, örgütlü suçluluk, "ikiden fazla kişinin uzun veya belirsiz bir süre iş bölümü içinde kazanç ve güç gayretiyle tek tek veya bütünlük içinde önemli anlamı olan suçların belirli bir plan içinde işlenmesidir"²³. Erman'a göre "örgütlü suçluluk, kamu düzenini bozduğu varsayılan aynı amaca yönelik suçları işlemek için iştirak kavramını aşan şekilde birden fazla kişi tarafından kurulmuş, disiplinli, sürekli,

¹⁹ **KAVLAK, Cihan;** Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu, 3. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2017. s. 28; **TOZMAN, Önder,** Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu, Adalet Yayınları, 2. Baskı, Ankara, 2017. s.15.

²⁰ **ÖZEK, Çetin;**"Organize Suç, " Prof Dr. Nurullah Kunter'e Armağan, İstanbul, 1998, s. 195; **AVCI Mustafa,** " Türk Hukukunda Örgütlü Suç Kavramı", Hukuk ve Adalet Dergisi, Y, 2, s. 5, Nisan 2005, s. 354.

²¹ **EVİK, Vesile Sonay,** Çıkar Amaçlı Örgütlenme Suçu, İstanbul, 2004, s. 25.

²²**ERDEM, Mustafa Ruhan;** Ceza Muhakemesinde Tehlikede Bulunan Tanıkların Korunması, İzmir Barosu Dergisi, S. 3 Temmuz 1995, s. 53-54.

²³ **DEMİRBAŞ, Timur;** Kriminoloji, 5. Baskı, Ankara 2014, s. 344.

hiyerarşik düzene sahip, bir örgütlenmedir”²⁴. Örgütlü suçluluğa ilişkin yapılan tanımlamalardan hiç birisinin örgütlü suçluluğu hukuki açıdan ortaya koymaya yeterli olmadığı haklı olarak ifade edilmiştir²⁵. Erdem’e göre, yapılan tanımlardan bazılarının yaşam gerçeklerine aykırı düştüğü ve organize suçluluğun mevcut olduğu durumlarda onun inkâr edilmesi gibi bir tehlikeyi de barındırdığı söylenebilir. Yine Erdem’e göre, örgütlü suçlulukla ilgili yapılan tanımlarda önceleri fail ön planda iken, günümüzdeki tanımlarda ise daha çok birleşme ön plana çıkmaktadır²⁶.

Örgütlü suçluluğun herkes tarafından kabul edilebilecek bir tanımının yapılması konusunda karşılaşılan güçlükler nedeniyle, çoğunlukla bu tür suçluluk olgusunu ortaya koyan bazı unsurlara yer verilmektedir²⁷.

Özek’e göre örgütlenme biçimleri, amaçları, amaca ulaşmaya yönelik yöntemleri farklı olmakla beraber suç örgütlerinin organize/örgütlü suç sayılmasını gerektiren bazı ortak özellikleri şu şekilde sıralanabilir²⁸.

1-Organize/örgütlü suç gelişmiş güzel bir iştirak değildir. Örgütlü suç çok failli örgütlenme bir yapıdır. Bu nedenle de türüne göre değişik faillerin oluşturduğu beraberliğin sürekli olması amaçlanmıştır.

2-Örgütlü suç türüne göre ideolojik, siyasal amaç veya çıkar etrafında disiplinli “dayanışma” ve “tesanüt” ile birbirine bağlı üyelerden oluşmaktadır.

3- Örgütlü suç “gizli” sıkı dayanışmaya dayanan disiplinli yapısı kapsamında üst yönetime bağlı iş bölümünün olduğu sürekli bir örgüttür. Bu örgütlenmede iç denetim vardır.

4-Salt normun hukuka aykırı saydığı “örgütlenme”nin gerçekleşmesi suçun oluşması için yeterlidir. Diğer bir deyişle örgütlü suç, türüne göre soyut veya somut tehlike yaratan birleşmenin gerçekleşmesiyle kendiliğinden oluşan bir suç tipidir.

5-Örgütlü suç, belirli bir suçun hareketi olmadığı ve bu nedenle amaç suç açısından zarar yaratmadığı için belirli bir suç tipinin cezalandırılan hazırlık hareketlerinden

²⁴ **ERMAN, Barış**; Almanya ve Avusturya ’da Organize Suçlulukla Mücadele Kapsamında Kabul Edilen mal varlığıyla İlgili Cezai Yaptırımlar, Prof. Dr. Sahir Erman’a Armağan, İstanbul 1999, s. 264.

²⁵ **ERDEM**; Organize Suçluluk, s160; **TOZMAN**; Örgüt Kurma Suçu, s.22.

²⁶ **EERDEM**; Organize Suçluluk, s. 160.

²⁷ **ERDEM**; Organize Suçluluk, s. 165.

²⁸ **ÖZEK**; Organize Suç, s. 197-198.

farklıdır. Bu nedenle belirli bir suçun cezalandırılan hazırlık hareketi niteliğindeki örgütlenmeler organize suç sayılmamak gerekir.

6-Örgütlü suçun olmazsa olmaz koşulu örgütün disiplinli iş bölümüne dayanan hiyerarşik yapısı kapsamında amacının bulunması ve amaca ulaşmada kullanacağı yöntemlerine ilişkin belirgin programının varlığıdır; bu da suçun oluşması için yeterlidir.

7-Şiddet, cebir, aldatma, hile, yağma vs. gibi hukuka aykırı eylemler organize suçun “amaç programının” gerçekleştirilmesi açısından kullanılması öngörülen yöntemlerdir.

8-Genellikle amaç olmasa dahi, amaca ulaşmak, özellikle parasal kaynak sağlamak amacıyla, örgütlenmenin çevresinde, uyuşturucu madde trafiği, kaçakçılık, sahtecilik, haraç almak, kumar oynatmak, rüşvet vermek, fuhuş, kadın ticareti, yağma, adam kaldırma, kalpazanlık ve benzeri suç tiplerinden oluşan bir “suç alanı” yaratılır.

Yenisey, söz konusu özellikleri şu şekilde sıralamıştır²⁹. Ayrıntılı hazırlık, profesyonellik, tüccar gibi davranma, karşı tedbirler alma, bölgesel ve uluslararası ilişki, yüksek yaşam standardı, hiyerarşi, yardım alma, şirketleşme ve medya ile bağlantı.

Öztürk ve Erdem’e göre ise, örgütlü suçluluğun en önemli özellikleri şöyle sıralanabilir³⁰: Aralarında kazanç temin etmek için fonksiyonel iş bölümü yapmış olan elemanlar bakımından hiyerarşik yapı, örgüt içi yaptırım sistemi, kara paranın aklanması, devlet memurları ile özel sektördeki görevlileri korkutup yolsuzluk yapar hale getirmeye çalışma, suç işleyerek kazanç temini, süreklilik, kişilere karşı şiddet kullanma, paravan firma kurma,

Erdem’ göre, bölgeler üstü ve uluslararası bağlantı, hiyerarşi, bağımlılık ve otorite ilişkisi, Konspiratif davranış ve taktikler³¹, örgüt üyeleri arasında dayanışma, örgütle

²⁹ **YENİSEY, Feridun**, Çıkar Amaçlı Suç Örgütleri ile Mücadele Yöntemleri, Ankara Barosu Hukuk Kurultayı-2000,12-16 Ocak 2000, Ankara, C. 2, s. 116 -117; **TOZMAN**, Örgüt Kurma Suçu s. 23.

³⁰ **ÖZTÜRK, Bahri/ERDEM, Mustafa Ruhan**; Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku, Ankara, 2007, s. 1051. vd.

³¹ Konspiratif davranış ve taktiklere örnek olarak dışa karşı korunma, kod adı ya da uydurma ad kullanma, teknik ve bilimsel araç ve gereçlerden yararlanma gösterilebilir.

doğrudan ya da dolaylı ilişkisi olan kişilerin ceza soruşturma ve kovuşturmalarına karşı korunması³² gibi özellikler suç örgütlerinin özelliklerindedir³³.

Demirbaş'a göre örgütlü suçluluğun unsurları şöyle sıralanabilir³⁴: Suç grubunun oluşturduğu birlikteliğin süresi, kazanca yönelmiş dayanışma birlikteliği, katı liderliğe dayanan bir organizasyon yapısı, üyelerin disiplinli davranışı(saygı, sır saklama, mutlak itaat, iç yaptırımlar) ve onların güvenliği gerektirdiğinde kaçmanın desteklenmesi, yüksek komisyon teklifi ve yakınlarına bakma şeklinde garanti edilmesi, plana uygun ve iş dağılımı faaliyeti, gizli mallarla işlerin(silah, uyuşturucu) veya hizmetlerin(fuhuş, kumarhane), aynı şekilde bu tür faaliyetlerle bağlantılı işlerin yapılması (nakliyat veya seyahat işletmeleri, her türlü ithalat ve ihracat firmaları, bankalar, otel ve lokanta işletmeleri)kişisel ve iş bağlantılarıyla nüfuzdan yararlanma, tanıklara zarar verme, hareketli suç tekniği ve suç metodunun seçiminde çok çeşitlilik, kişilere şiddet, her türlü baskı veya aktif rüşvet, kara para aklama, haberleşme yapısından bilinçli yararlanma, uluslararası yöneliş ve hareketlilik.

Özbek örgütlü suçluluğun unsurlarını şöyle sıralamıştır³⁵: Hiyerarşik yapı, yaptırım sistemi, kara paranın aklanması, kamu görevlileri ile özel sektör çalışanlarının korkutulup yıldırma suretiyle yolsuzluk yapar hale getirilmesi, kazancın suç işlemek suretiyle elde edilmesi, suç işlemenin sürekli olması, şiddete başvurma, paravan şirketler kurma.

Şahin'e göre örgütlü suçluluğun belirgin özellikleri şöyledir³⁶: Eylemleri süreklilik arz eder. Örgüt üyeleri en üst düzeyde uzmanlaşmış olup, üyeler arasında kesin bir rol dağılımı vardır. Toplumun ihtiyaçları sistematik olarak sömürülür. Kazancı yüksek, rizikosu düşük suç türleri seçilir. Toplumsal kontrol mercileri sistematik bir biçimde etkisiz hale getirilmeye çalışılır. Örgüt yönetimi izole edilmiş olup son derece katı bir disiplin egemendir. Maddi, psişik ve sembolik cezalandırma ve

³²Bu tür davranışlara örnek olarak şüpheli veya sanıklara avukat temin etmek, tutuklanan ya da mahkûm olan kişilerin yakınlarına ekonomik yönden destek olmak,

³³ **ERDEM**, Organize Suçluluk, s. 37. vd.

³⁴ **DEMİRBAŞ**; Kriminoloji, s. 344-345.

³⁵ **ÖZBEK, Veli Özer/KANBUR, M. Nihat/BACAKSIZ, Pınar/ DOĞAN, Koray/TEPE, İlker**; Ceza Muhakemesi Hukuku, Seçkin Yayınevi, 14. Baskı, Ankara, 2021. s. 400; **TOZMAN**; Örgüt Kurma Suçu s. 25.

³⁶ **ŞAHİN, Cumhuriyet**, Organize Suçlulukla Mücadele ve Tanığın Korunması, Yeni Türkiye Dergisi Yargı Reformu Özel Sayısı, Ankara, Temmuz -Ağustos 1996, s. 691; **TOZMAN**, Örgüt Kurma Suçu, s. 25.

ödüllendirme söz konusudur. Resmi veya özel görevlilere rüşvet vererek, tehdit ederek yolsuzluk yapılır veya yaptırılır. Paravan şirketler kurmak suretiyle görünüşte topluma yararlı işler yapılır, böylece bir yandan kara para aklanır, bir yandan da örgütün gizlenmiş olması, açığa çıkmaması sağlanmaya çalışılır.

Sözür'e göre örgütlü suçluluğun karakteristik özellikleri şöyle özetlenebilir³⁷ : Yasaklanmış mal ve hizmetlere olan ihtiyacı karşılamak, fonksiyonel iş bölümü ve hiyerarşik düzen, kısa zamanda ve hızlı şekilde kazanç sağlayabilecek, maliyeti düşük, yakalanma riski az olan suç alanlarının tercih edilmesi, yasal ve yasa dışı faaliyetlerin sıkı şekilde iç içe geçmesi, şiddet kullanma, siyaset, polis, adliye, basın ve ekonomik çevrelerin desteği, dayanışma ve karşılıklı bağımlılık içinde ortak çıkarların amaçlanmasıdır.

Son olarak, örgütlü suçluluk konusunda verilen tanımların hepsinde bir gerçeklik payı olduğunu belirten Kocasakal'a göre suç örgütünden söz edebilmek için mutlaka bulunması gerekli unsurlar şunlardır³⁸: İki den fazla kimsenin bulunması, ağır bir takım suçların işlenmesi amacı, bu suçların işlenmesi ile haksız ve yasadışı gelir elde etmenin amaçlanması, örgütün belirli bir hiyerarşik ve iş bölümü içerisinde faaliyet göstermesi, birleşmenin belirli bir devamlılık göstermesi, şiddet ve yıldırmanın araç olarak kullanılmasıdır.

Yazarlar tarafından belirtilen bu unsur ve özellikler genel olarak birbirine benzemektedir. Ancak, tüm bu unsur ve özelliklerin aynı anda bulunması bir örgütün suç örgütü olarak kabul edilebilmesi için zorunlu değildir³⁹. Örneğin; şiddet kullanmak suç örgütlerinin ilk başta gözle görülür ya da hissedilebilir şekilde kullandığı bir yöntem olmayabilir. Nitekim nihai amacına nazaran bir suç örgütü olan FETÖ/PDY adlı silahlı terör örgütü ilk başlangıçta bir ahlak ve eğitim hareketiymiş gibi ortaya çıkmıştır⁴⁰. Ancak, yazarlar tarafından belirtilen

³⁷ **SÖZÜER, Âdem**; Organize Suçluluk Kavramı ve Batı Ülkelerinde Bu Suçlulukla Mücadele İle İlgili Gelişmeler, Hukuk araştırmaları, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayını, C. 9, S.1-3, 1995, s. 255-256; **TOZMAN**, Örgüt Kurma Suçu, s. 25.

³⁸ **KOCASAKAL**, Organize Suçluluğun Tanımı Özellikleri ve Kapsamı, Galatasaray Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Kemal Oğuzman'a Armağan, C. 1, 2002, s. 142.

³⁹ **ERDEM**, Organize Suçluluk, s. 37. vd; **TOZMAN**, Örgüt Kurma Suçu, s. 25.

⁴⁰ Bu husus, Yargıtay 16.CD.20.12.2017 tarihli 2017/1862 Esas, 2017/5796 sayılı kararında şu şekilde ifade edilmiştir: "...FETÖ/PDY terör örgütünün başlangıçta bir ahlak ve eğitim hareketi olarak ortaya çıkması ve toplumun her katmanının büyük bir kesimince de böyle algılanması, amaca ulaşmak için her yolu mubah gören fakat sözde meşrutiyetini sivil alanda dinden, kamusal alanda ise hukuktan

tanımlardaki özellikler göz önünde bulundurulduğunda, bir suç örgütünün süreklilik, devamlılık ve hiyerarşik düzen ve enaz üç üyeye sahip olması unsurlarını taşıması gerektiği şüphesizdir.

Suç örgütüne ve örgütlü suçluluğa dair kavramsal açıdan yapmış olduğumuz açıklamalardan anlaşılacağı üzere, bu kavramların tanımlanmasında ortaya çıkan zorluklar nedeniyle unsurları belirlenmek suretiyle tarif edilmeye çalışılmıştır. Fakat belirlenen bu unsurların da zamana ve yere göre farklılıklar gösterebileceğini de vurgulamak gerekir. Zira belirlenen unsurların hepsi her suç örgütünde benzer şekilde bulunmayabilir. Örneğin, kendi içinde katı bir hiyerarşinin olması terör örgütünün unsurları arasında belirlenmiş olmasına rağmen fiilen daha esnek bir hiyerarşiye sahip olan suç örgütleri de olabilir. Dolayısıyla söz konusu unsurların da her yerde her zaman geçerli olmayacağını söyleyebiliriz.

Kanaatimizce 5237 sayılı TCK'nın 220'inci maddesinin birinci fıkrasında belirtilen unsurlar ile yukarıda verilen doktrindeki tanımlar birlikte değerlendirilmek suretiyle bir suç örgütü tanımı yapılırsa, suç örgütü: Belirsiz sayıda suçları işlemek amacı ile enaz üç kişinin bir araya gelerek oluşturdukları, devamlılık arzeden ve aralarında katı veya gevşek de olsa hiyerarşik bir ilişki bulunan aynı zamanda işlemeyi amaç edindikleri suçları işlemeye elverişli araç gereç ile üyeye sahip oluşum veya yapılar şeklinde tanımlanabilir. Örgütlü suç ise, bir suç örgütünün faaliyeti kapsamında örgüt mensuplarının bireysel olarak veya iştirak halinde işledikleri suçlar şeklinde tanımlanabilir.

1.2. Örgütlü Suçluluğun Tarihsel Gelişimi

1.2.1. Genel Olarak

Tarihin bilinen en eski dönemlerinden beri örgütlü suçlarla karşılaşmıştır. Zira ortak çıkarları bulunan kişilerin birlikte davranmaları çok olağan bir durumdur. Esasen, tarihsel süreç içinde değişikliğe uğrayan yasa dışı örgütlerin yapıları, yöntemleri ve amaçları ile bu örgütler ile mücadele yol ve yöntemleri olmuştur.

aldığı izlenimi vermek için yeterli güce ulaşıncaya kadar kriminalize olmamaya özen göstermesi gerçeği nazara alındığında..."

Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu tarihsel olarak belki de en eski örgütlü suçluluk türüdür. Tarihte tespit edilebilen en eski kanunlardan olan Hammurabi Kanununda örgütlü bir suç türü olan eşkıyalık ile ilgili hüküm bulunmaktadır⁴¹.

Roma'da Cumhuriyet Döneminin sonlarından itibaren suç örgütlerinin toplum düzenini bozan bir olgu olduğu kabul edilmiştir. Bu kabulün bir sonucu olarak da Digesta'da ⁴² yasa dışı birleşmelerin suç olduğu belirtilerek cezalandırılması öngörülmüştür⁴³. Yine, Roma'da suç örgütleri arasında silahlı çete de özel olarak belirtilmiştir. Buna göre, silahlı çetenin oluşabilmesi için on kişiden fazla kişinin yani en az on bir kişinin birlikteliği aranmıştır ve yönetici niteliğinde olanlara suça katılanlara göre daha ağır ceza verilmesi öngörülmüştür⁴⁴. Yine, Roma'da terör örgütü de suç örgütleri arasında kabul edilerek, örgütlü suçluluğun ilk örnekleri arasında yer almıştır. Roma İmparatorluğu'nda, MS.66-73 yılları arasında Filistin'de oluşan Sicarii adlı dinsel görünümüne bir topluluk da “örgütlü tedhişçilik” şeklinde nitelendirilerek, suç örgütlerinin bir türü olan terör örgütü olarak kabul edilmiştir⁴⁵. Bu örgütün mensupları insanların kalabalık olduğu yerlerde ve zamanlarda elbiselerinin altında sakladıkları kısa kılıçlarla hedeflerine arkadan saldırıp kalabalığa karışmaktaydı. Bu grup aynı zamanda manastırlara, saraylara, saldırıp tahrip etmiş, borçlarının tahsilini önlemek için tefecilerin senetlerini ve devlet arşivlerini ortadan kaldırmış, buğday ambarlarını yakmış, Kudüs'ün suyollarını tıkamışlardır. Bütün bu planlı terör eylemleriyle grup halkı dehşete düşürmüştür⁴⁶. Söz konusu örgütlü tedhiş hareketleri Roma Hukukunun krallık devrinde ve cumhuriyetin ilk dönemlerinde siyasi düzen aleyhine ve ağır ihanet suçları olarak kabul edilmiş ve “perduellio” olarak adlandırılmıştır. Bu suç, cumhuriyetin ilk dönemlerinde “crimen majestis” şeklinde olarak isimlendirilmiştir⁴⁷. Digesta'da

⁴¹ AVCI, Mustafa; ”Örgütlü Suç Kavramı, s.2.

⁴² Corpus Iuris Civilis,529-534 yılları arassında Doğu Roma İmparatoru 1. Justinianus tarafından hazırlatılan Roma Hukuku konusunda en geniş derinlemesine bilgi veren, sonradan bu isimle anılan hukuk külliyyatıdır. On bir avukat, ikisi İstanbul'dan ikisi Beyrut'tan dört profesör ve bir memurdan kurulu yedi kişilik bir heyetle yazılmıştır. Vikipedi.

⁴³ OKANDAN, Recai Galip, Romalıların Suç Telakki Ettikleri Fiiller ve Bunlara Terettüp Eyleyen Cezalar, İÜHFM, Tahir Taner Armağanı, İstanbul, 1956, s. 330.

⁴⁴ OKANDAN; İÜHFM, Tahir Taner Armağanı, s. 330.

⁴⁵ EVİK, Çıkar Amaçlı Örgütlenme Suçu, s. 6.

⁴⁶ ALPASLAN, Şükrü; Kriminoloji ve Hukuku Açısından Tedhişçilik, İstanbul, 1983. s.121. vd.

⁴⁷ EVİK; Çıkar Amaçlı Örgütlenme Suçu, s. 6.

yasadışı birleşmeler(illicitum collegium) cezalandırılmaktaydı⁴⁸. Ortaçağda ise, "convecticola" adı verilen çeteler çok sayıda bulunmaktaydı. Bunlar önceleri kiliseyle ilişkili bir takım birliklere verilen isim iken sonraları yağma, soygun, çapulculuk ve diğer suçları işleme amacı güden, silahlı kişilerin bir araya gelmesini ifade etmeye başlamıştır⁴⁹. Devlet aleyhine işlenen suçlar arasında da yağma ve soygun gibi suçlar da sayılmıştır.

XI-XIII yüzyılları arasında Ortadoğu'da Selçuklulara karşı Hasan Sabbah'ın lideri olduğu Haşşaşin adlı terör örgütü bulunmaktaydı⁵⁰.

Cermen hukukunda örgütlü suçların başında çete reisleri bulunmakta, ayrıca suçun işlenişine iştirak eden diğer ortaklar yardımda bulunanlar olarak nitelendirilmekteydi⁵¹.

Örgütlü suçluluğun ilk olarak suç işlemek için çete kurma şeklinde ortaya çıktığı kabul edilmektedir. Tarihsel süreç içinde örgütlü suçluluğa ve suç örgütlerine dair günümüzdeki düzenlemelere en benzer olanının 1810 tarihli Fransız Ceza Kanunda yer alan düzenleme olduğu söylenilir⁵². Anılan Kanun ile de suç işlemek için çete kurma suçu düzenlenmiştir. Fransız Devriminin sonrasında ülkedeki siyasal kargaşa nedeniyle toplum düzeni ve devlet disiplini yitirilmiş, kasten öldürme, yaralama, yağma, hırsızlık ve benzeri gibi kişilere ve mala karşı suçları işleyen örgütlenmeler ortaya çıkmıştır. İşte, oluşan bu tür suç örgütleriyle etkili bir şekilde mücadele edebilmek için yasal düzenlemelerin yapılması zorunluluğu doğmuştur⁵³. Gelişen süreç içinde suç örgütlerinin siyasal hedeflerinin olması ve devlet gibi güçlü bir yönetimi ele geçirme arayışları nedeniyle bu amaçla oluşan örgütlere karşı Fransa'da 19'uncu yüzyılın başlarında toplumsal ve siyasal yapıyı etkileyen yeni ideolojilerin siyasi gücü ele geçirmeye yönelik eylemlerini engellemek amacıyla yeni örgütlü suç tipleri de kabul edilmiştir⁵⁴.

⁴⁸ **GÖZÜBÜYÜK, Abdullah Pulat**; Türk Ceza Kanunu Şerhi, Kazancı Yayınları, 5. Bası, C.II, İstanbul, 1988. s.369; **KOCASAKAL**; Organize Suçluluğun Tanımı, Özellikleri ve Kapsamı s.130.

⁴⁹ **KOCASAKAL**; Organize SuçluluK s.130; **TOZMAN**, Örgüt Kurma Suçu, s. 45-46.

⁵⁰ **ZAFER, Hamide**; Sosyolojik Boyutuyla Terörizm, İstanbul, Beta Yayınları, 1994. s.12-13.

⁵¹ **ÖZGENÇ, İzzet**; Suça İştirakin Hukuki Esası ve Faillik, İstanbul 1996. s. 25.

⁵² **AVCI**, Örgütlü Suç Kavramı, s. 2; **EVİK, Vesile Sonay**; Cürüm İşlemek İçin Örgütlenme, Prof. Dr. Çetin Özek Armağanı, İstanbul, 2004, s. 365.

⁵³ **ÖZEK**, Organize Suç, s. 199.

⁵⁴ **ÖZEK**, Organize Suç, s. 197.

1810 tarihli Fransız Ceza Kanununun 265'inci maddesine göre, iki veya daha fazla kişinin birleşmek suretiyle vatandaşa karşı hile, cebir ve tehdit kullanarak hırsızlık yapması veya buna teşebbüs etmesi suç olarak düzenlenmiş ve bu suçun cezasının ölüm olduğu belirtilmiştir⁵⁵. Yine, bu türden suçları işlemeye tahrik ve teşvik edenlerin de aynı şekilde cezalandırılacakları öngörülmüştür. 1810 tarihli Fransız Ceza Kanununun 266 ila 268'inci maddelerinde de suç örgütü oluşturmaya, suç örgütü yöneticilerine, suç örgütü üyelerine, bilerek ve isteyerek suç örgütlerine silah, barınma, toplanacak yer ve benzeri yardımda bulunma eylemlerine dair düzenlemeler yapılmış, bu tür eylemler suç olarak düzenlenerek, eylemlerde bulunanların da hapis cezasıyla cezalandırılmaları öngörülmüştür⁵⁶.

Fransa'da Napolyon Kodifikasyonu adı verilen yasal düzenleme ile de mal varlığına karşı suçların işlenmesiyle mücadele etmek için serserilerin, dilencilerin oluşturdukları örgütlere dair düzenlemeler yapılmış; bu tür örgütlenmelerin suç işlemek amacıyla oluşturularak, örgütsel ilişkiler içinde olması ve kişiler ile mal varlıklarına karşı saldırı amacı gütmesi halinde suç örgütü olarak kabul edileceği belirtilmiştir⁵⁷.

İtalya'da tarihte örgütlü suçluluğa dair günümüz düzenlemeleri açısından önem arz eden, benzer nitelikte düzenlemeler yapılmıştır. Bu düzenlemelerden biri olan Toscana Kanununun 421'inci maddesinde bir suç örgütünün varlığı için en az üç kişinin olmasının gerektiği belirtilmiştir. Toscana Kanununda günümüzdeki düzenlemelere benzer olarak, suç örgütlerinin amaç suçlarının henüz işlenmemiş ve amaç suçlara ilişkin icra hareketlerine henüz başlanılmamış olması, suç örgütü kurucularının ve yöneticilerinin cezalandırılmasına engel olarak görülmeyerek, suç örgütü kurmak ve yönetmek bağımsız bir suç olarak düzenlenmiştir⁵⁸. 1889 tarihli Zanardelli Kanunu'nun 248'inci maddesinde de suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu özel olarak düzenlenmiştir. Bu maddeye göre, suç örgütünün en az beş veya daha fazla kişinin birleşmesi suretiyle adliyeye, kamu güvenliğine ve bütünlüğüne, genel ahlaka ve aile düzenine, kişilere veya mal varlığına karşı suç işlemeyi amaçlamış

⁵⁵ **EVİK**, Çıkar Amaçlı Örgütlenme Suçu, s. 151.

⁵⁶ **EVİK**, Çıkar Amaçlı Örgütlenme Suçu, s. 151, 152.

⁵⁷ **EVİK**, Çıkar Amaçlı Örgütlenme Suçu, s. 152.

⁵⁸ **EVİK**; Çıkar Amaçlı Örgütlenme Suçu, s. 153.

olması gerekir⁵⁹. Bununla birlikte, Zanardelli Kanununda devletin güvenliğine karşı suçlara dair yapılan düzenlemeler arasında siyasal düzeni bozmaya ve değiştirmeye yönelik eylemler, Kanunun bahsi geçen 248'inci maddesinde düzenlenen suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu kapsamında değerlendirilmemiştir⁶⁰. Bunun nedeni de örgütlenmenin, yani birleşmenin amacını oluşturan suçların tam ve yeterli şekilde tespit edilememesi ya da başka bir ifadeyle somutlaştırılmaması durumunda siyasi amaçlarla oluşturulan her türlü örgütlenmenin ve birlikteliğin ceza tehdidi ile karşılaşacağı endişesi ile ülke meclisinde benimsenmemiş olmasıdır⁶¹. 1930 Tarihli İtalyan Ceza Kanunu⁶² “suç işlemek için cemiyet kurulması” suçunu kamu düzenine karşı suçlar arasında tanımlamıştır.

1.2.2. Türk Hukukunda Örgütlü Suçluluk

1.2.2.1. Osmanlı Dönemi

Osmanlı Hukukunda Tanzimat Dönemine kadar suç işlemek için örgüt kurma fiiline dair bağımsız ve özel hükümlerin bulunmadığı söylenebilir. Ancak Tanzimat döneminde, 1840 tarihli Ceza Kanunnamesi, 1851 tarihli Kanunu Cedit ve 1858 tarihli Ceza Kanunname-i Hümayunu olmak üzere üç ayrı ceza kanunu uygulanmıştır⁶³. Bu kanunlardan 1858 tarihli Ceza Kanunname-i Hümayunu, 1810 tarihli Fransız Ceza Kanunundan çevrilmiş olup, 1926 tarihli 765 sayılı TCK'nın yürürlüğe girdiği tarihe kadar Türkiye Cumhuriyetinde de uygulanmıştır. Türk Hukuku'nda örgütlü suç'a ya da başka bir ifadeyle suç örgütlerine dair düzenleme de ilk defa 1858 tarihli Ceza Kanunname-i Hümayun'unda karşımıza çıkmaktadır. 1858

⁵⁹ **GÖZÜBÜYÜK**, Türk Ceza Kanunu Şerhi, C. III, s. 539.

⁶⁰ **ÖZEK**, Organize Suç, s. 201.

⁶¹ **EREM, Faruk**; Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, C. I, Ankara, 1985, s. 623.

⁶² “Rocco Kanunu” olarak da adlandırılmakta, **TOZMAN**; Örgüt Kurma Suçu, s. 35; **Bu** kanunun adı Mussolini Hükümetinin Adalet Bakanının adından gelmektedir. Kanun üç bölümden oluşmaktadır. Zaman içerisinde bazı değişiklikler yapılmış ise de kanun büyük oranda hala yürürlükte. Kanunun genel karakteri devlete ve mala karşı işlenen suçların yaptırımları ağırdır. Örgütlü suçluluğa ilişkin 1979 tarihli 625 sayılı yasa değişikliği ile önemli düzenlemeler yapılmıştır. **U.S.Department of justice; Italian penal code.ojp.gov.E.T.24.09. 2021.**

⁶³ **DÖNMEZER, Sulhi**; Örgütlü Suçların Önlenmesi ve Değerlendirilmesi, Ceza Hukukunun Güncel Kaynakları, C.1,S. 8, Temmuz 2004, s. 64; **ARTUK, Mehmet Emin**; Ceza Hukukuna Giriş, İstanbul, 1983, s. 73; **ARTUK, Mehmet Emin**; Ceza Hukuku El Kitabı, İstanbul, 1989, s. 31; **GÖKCEN, Ahmet**; Tanzimat Dönemi Osmanlı Ceza Kanunları ve Kanunlarındaki Ceza Müeyyideleri, İstanbul, 1989, s. 127.

tarikli Ceza Kanunname-i Hümayunu'nun 58'inci maddesi şöyledir⁶⁴: *Balada mezkûr olan cinayetlerden ve 55'inci ve 56'ncı maddelerde beyan olunan fesatlardan birini icra kastı ile iki veyahut daha ziyade eşhas beyninde bir ittifak-ı hafî teşkil olunup da ol ittifakta tasmin olunan fesadın icrası söyleşilip karargir olduktan başka esbab-ı icraiyyesini tehyie zımnında bazı ef'al ve tedabire dahi teşebbüs olunmuş ise ol ittifakta bulunan kimseler müebbeden kalebent olunur. Ve eğer öyle bir ittifak-ı hafîde ber vech-i muharrer fesadın esbab-ı icraiyyesini tehyie zımnında teşebbüs olunmuş bir fiil ve tedbir tebeyyün etmeyip yalnız icrası söyleşilerek karar verilmiş olmaktan ibaret bulunur ise ol halde dâhil-i ittifak bulunan kimseler muvakkaten kalebent kılınur. Ve eğer beyan olunan cinayetlerden birini icra etmek üzere bir ittifak-ı hafî teşkiline dair teklif vuku bulup da kabul olunmamış ise ol teklifi eden kimse bir seneden üç seneye kadar hapis olunur. ”*

1.2.2.2. Cumhuriyet Dönemi

1.2.2.2.1. 765 sayılı TCK Dönemi

Türkiye Cumhuriyeti döneminde 1926 tarihinde yürürlüğe giren 765 sayılı TCK'da örgüt kurma suçu düzenlenmiş olup, söz konusu bu düzenleme 765 sayılı TCK'nın kaynak kanunu olan 1889 tarihli Zanardelli Kanunu'nun 248'inci maddesindeki düzenlemenin çevirisidir⁶⁵. 765 sayılı TCK'nın örgüt kurma suçunu düzenlediği 313'üncü maddesi⁶⁶ süreç içinde birçok kez değişikliğe uğramıştır. Maddenin ilk hali şöyledir⁶⁷:

⁶⁴ GÖKCEN, Tanzimat Dönemi Osmanlı Ceza Kanunları, s.128.

⁶⁵ SAVAŞ, Vural/MOLLAMAHMUTOĞULLARI, Sadık; Türk Ceza Kanununun Yorumu, C. II, Seçkin Yayınevi, Ankara, 1998, s. 3024; KÖROĞLU, Hasan, Örgütlü Suçluluk, Ankara, 2001. s. 96.

⁶⁶ “765 sayılı TCK'nın 313'üncü maddesinde düzenlenen suç, bir tehlike suçu olup, ceza hukukundaki genel bir ilkeye bir istisna getirmek suretiyle, toplum yararına hazırlık hareketlerinin cezalandırılmasını öngörmüştür. Amaç; müstakbel suçları önlemektir. Henüz bir suç işlemedikleri halde sadece cemiyet, teşekkül, çete, kurmuş olmalarından dolayı bunların mensuplarına ceza verilmesinin yegâne sebebi budur. Bu suç için yapılan birleşme arzı(geçici) değil daimidir. Eylemde suçları işleme kararı etrafındaki örgütün varlığı esastır. Birleşmedeki gaye mücerret cürüm işlemeye yönelik cürüm kastıdır. İradelerin ancak ancak bu şekilde birleşmeleri sonucudur ki, cürüm işlemek amacıyla teşekkül meydana getirme cürümünün başka amaçlarla cemiyet kurma hallerinde, örneğin, TCK 141.163.168' den ayırt edilmesi mümkün olur. Bu sınır madde ile düzenlenen suç ile diğer teşekkül halinde suçlar için konulan sınırın ve adi-arızı (gelip-geçici) olarak biraraya gelip suç işlemek hallerini ayırt etmeye yarar... Bu maddede gösterilen suçlardan birisinin yalnız bir defa işlenmesi için teşekkül oluşturulması, yasa koyucunun korumak istediği hukuki yararla bağdaşmaz. Yasanın amacı basit birleşme(iştirak) dışında kamu için tehlikeli olacak durumu cezalandırmaktır. Böyle bir durum ise birden çok hatta belirsiz sayıda suçların ya da suçun işlenmesi yönündeki maksatlı birleşmelerdir.

“Beş kişi ve daha ziyade kimse adliye kuvveti veya ammenin emniyet veya selameti veya adabı ve aile intizamı yahut mal ve şahıs aleyhine cürüm işlemek için bir cemiyet teşkil ettiği halde bunlardan her birisi yalnız cemiyet teşkilinden dolayı üç seneye kadar hapse mahkûm olur.

Bu cemiyete dâhil olanlar on sekiz aya kadar hapse ve yüz elli liraya kadar ağır cezayı nakdiye mahkûm olurlar.

Eğer bu cemiyet efradı dağlarda ve kırlarda ve umumi yollarda dolaşır yahut içlerinden iki veya daha ziyadesi silah taşır yahut emin bir mahalde silah saklarsa altı aydan beş seneye kadar hapse mahkûm olur.

Eğer cemiyeti muharrik ve reisleri var ise onlar bu maddenin birinci fıkrasında altı aydan eksik olmamak üzere üç seneye ve ikinci fıkrasında bir seneden eksik olmamak üzere beş seneye kadar hapse mahkûm olur”.

765 sayılı TCK'nın 313'üncü maddesinde 1936 tarih ve 3080 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikle sadece suçun cezasında arttırım yapılmış, suç tipine ve unsurlarına dair bir değişiklik yapılmamıştır. Fakat aradan çok kısa bir süre geçtikten sonra 1937 tarihli 3112 sayılı Kanun ile yeniden yapılan değişiklikle maddenin ilk haline dönülerek, 3080 sayılı Kanun ile yapılan ceza arttırımı da değiştirilmiştir⁶⁸. Bundan sonra 1979 yılına kadar herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. 1979 tarihli

Esasen kaynak yasa “cürüm” değil “cürümler” sözcüğünü kullanmak suretiyle bunu göstermiştir. Suçu adi iştiraktan ayıran temadi(devamlılık), taaddüt (birden fazla); istismar (süreklilik), planlı ortaklık ve eylemli paylaşma unsurlarına ek olarak işlenen cürüm veya cürümlerin teşekkülün gereğinden olması icap eder. Teşekkülün adi iştirakle aynı olmadığı,314'üncü maddedeki fer'i katılmanın özel düzenlenmesinden ve 315'inci maddedeki 78'inci maddeye istisnanın varlığından da anlaşılmaktadır... Belirli bir cürüm için birkaç kişinin rıza ve muvafakati yani bir araya gelmesi genelde ne ayrı bir cürüm, ne de şiddet sebebi olur. Birçok kimseler, şu ya da bu cürümü değil de birçok cürümleri işlemek için teşkilatlanırsa, o zaman bağımsız olan bu cürüm meydana gelir. Çünkü bu hal adeta mücrim mektebi meydana getirmektedir. MAJNO, Ceza Kanunu Şerhi, C.3,s.10,Ayırıcı vasfı budur.” (YCGK.3.2.1986,509 E./42 K,) Aynı yönde YCGK, 13.4.1987, 8-42 E/211 K). **SAVAŞ/MOLLAMAHMUTOĞLU**; Türk Ceza Kanunu Şerhi, s.3032-3034; (YCGK.1.2.2000,8299 E/1 K.), **ÜNVER**, Naci; Çıkar Amaçlı Suç Örgütleri ve Suç İşlemek Amacıyla Teşekkül Oluşturmak, Ankara 2002, s.47-48; “...sanıkların ellerine geçirdikleri paraları şuursuzca birlikte harcamalarının ötesinde, herhangi bir eylemin varlığı dosya içeriği ile kanıtlanmamış, bu nedenle de mahkeme huzurundaki açıklamaları da dikkate alınarak bu nitelikteki soyut bbir ikrarın başlı başına mahkûmiyete yeterli sayılmasına olanak bulunmamıştır. Kaldı ki TCK'nın 313'üncü maddesinde düzenlenen suç tehlike suçu olup, ceza hukukunda genel ilkeye bir istisna getirilmek suretiyle, toplum yararına hazırlık hareketlerinin cezalandırılmasını öngörmüştür. Amaç, müstakbel suçları önlemektir... suçun yasal öğelerinin de oluşmadığı...” (Y.8.CD.3.7.1986,2763 E/4070 K). **SAVAŞ/MOLLAMAHMUTOĞULLARI**; Türk Ceza Kanunu Şerhi, s.3032-3040.

⁶⁷ **İÇEL, Kayıhan/YENİSEY, Feridun**; Karşılaştırmalı ve Uygulamalı Ceza Kanunları, İstanbul, 1994. s. 637.

⁶⁸ **İÇEL/YENİSEY**; Ceza Kanunları, s. 637.

2245 sayılı Kanun ile 765 sayılı TCK'nın 313'üncü maddesinde esaslı değişiklikler yapılmıştır. Yapılan bu değişikliklere göre, 765 sayılı TCK'nın 313'üncü maddesinin birinci fıkrasında yazılı olan teşekkül oluşturma eyleminin adliye, ammenin itimadına, adabı umumiye ve nizamı aile ile şahıs ve mala karşı suçlarla ilgili olması şartı kaldırılarak, “her ne suretle olursa olsun” ibaresi eklenmek suretiyle suçun her türlü suçu işlemek amacıyla kurulmuş olan örgütleri kapsaması sağlanmış ve ayrıca suçun cezasında da arttırıma gidilmiştir⁶⁹. Yine, aynı değişiklikle halkta panik, endişe ve korku oluşturmak, siyasal veya sosyal görüşlerden kaynaklanan amaçlarla ya da kamunun güvenliğine karşı cürümler ile kasten öldürme, yağma ve adam kaldırmak için teşekkül meydana getirilmesi ile örgütün silahlı olması durumları ağırlaştırıcı nedenler arasında sayılmıştır. 1979 yılında yapılan söz konusu değişikliklerle 765 sayılı TCK'nın 313'üncü maddesinin ikinci fıkrasına da “meskûn mahal”, “buluşma yerleri” ibareleri eklenmiş; “iki veya daha fazla” ibaresinin yerine “içlerinden velev biri” ibaresi yazılmış ve böylece de fıkranın kanun koyucunun iradesine uygun yorumlanması için açıklık getirilmiştir. Bunun gibi, 765 sayılı TCK'nın 313'üncü maddesinin üçüncü fıkrasında da “cemiyetin muharrik veya reisleri” ibaresi çıkartılarak, yerine “yöneticileri” ibaresi yazılmak suretiyle örgüt yöneticilerinin daha kolay belirlenebilmesi sağlanmak istenmiştir. Nihayet, 1979 yılında yapılan söz konusu değişiklikler ile 765 sayılı TCK'nın 313'üncü maddesine “Bu kanun ve diğer kanunlarda yer alan özel hükümler saklıdır”. Hükmü eklenerek belirli suçları işlemek amacıyla kurulan örgütlerin işledikleri örgüt suçlarını yaptırma bağlamak amacıyla özel hüküm niteliğinde olan bazı suçlar açısından, var olan özel düzenlemenin uygulanacağı ve 765 sayılı TCK'nın 313'üncü maddesinin uygulanmayacağı belirtilmiştir⁷⁰.

1979 tarihinde yapılan değişikliklerden sonra, 1987 tarihinde 3352 sayılı Kanun ile de 765 sayılı TCK'nın 313'üncü maddesinde değişiklik yapılmıştır. Yapılan bu değişiklik ile 765 sayılı TCK'nın 313'üncü maddesinin üçüncü fıkrasındaki hüküm yürürlükten kaldırılmıştır. Nihayet, 765 sayılı TCK'nın 313'üncü maddesinde yapılan son değişiklik 1991 tarihinde 3765 sayılı Kanun ile olmuştur. Yapılan bu değişiklik ile de maddede yer alan “yalnız teşekkül meydana getirmekten dolayı” ibaresi sebebiyle, örgüt üyelerine hem işledikleri amaç suçtan hem de örgüt

⁶⁹ EREM; Ceza Kanunu Özel Hükümler, s. 623.

⁷⁰ SAVAŞ/MOLLAMAHMUTOĞULLARI; Ceza Kanununun Yorumu, C. II, s. 3023.

oluşturmaktan ceza verilmesine son verilerek, örgüt üyelerinin örgütün amacına yönelik suç işlemleri durumunda, verilecek cezaların toplamının en ağır cezayı gerektiren cezasının üst sınırını geçemeyeceği kabul edilerek, gerçek içtima uygulamasına son verilmiştir⁷¹.

765 sayılı TCK'nın 314'üncü maddesinde 313'üncü maddedeki örgütlere kasten yapılan yardımlar cezalandırılmıştır. Maddenin ilk fıkrasına göre, "yukarıdaki madde uyarınca oluşturulan teşekküllerin mensuplarına bilerek ve isteyerek barınacak yer gösteren veya erzak yahut silah ve cephane tedarik veya yardım edenlere altı aydan bir yıla kadar hapis cezası verilir. Bu yardım, dernek, siyasi parti, işçi ve meslek kuruluşlarına ait bina, lokal, büro veya eklentilerinde yapılırsa bu fıkradaki ceza bir kat arttırılır.

765 sayılı TCK'nın 168'inci maddesinde silahlı çete suçu düzenlenmiştir. Buna göre , "Her kim, 125, 131, 146, 147, 149, ve 156'ncı maddelerde yazılı cürümleri işlemek için silahlı çete teşkil eder yahut böyle bir cemiyet ve çetede amirliği ve kumandayı ve hususi bir vazifeyi haiz olursa on beş seneden aşağı olmamak üzere ağır hapis cezasına mahkûm olur.

Cemiyet ve çetenin sair efradı on yıldan on beş yıla kadar ağır hapis cezası ile cezalandırılır".

Bu maddede sayılan suçlar 765 sayılı TCK'da devletin şahsiyetine karşı işlenen bazı suçları oluşturmaktadır. Bu suç TCK 313'üncü maddedeki suçun özel bir şeklini oluşturmaktadır. Bu suçta söz konusu olan teşekkül sadece maddede sayılan suçları işlemek için kurulabilir. Ayrıca 313'üncü maddede ağırlaştırıcı hal olan silah bu suçun unsurudur⁷².

765 sayılı TCK'da örgüt kurma ile ilgili bir başka düzenleme de 264'üncü maddede yer almıştır. Maddenin birinci fıkrasında ateşli silahların yapılması, ülkeye sokulması, buna aracılık edilmesi ülke içinde nakledilmesi veya buna aracılık edenler cezalandırılmıştır⁷³. İkinci fıkrada ise, birinci fıkradaki eylemlerin, bu suçları işlemek için teşekkül meydana getirenler, yönetenler veya teşekküle mensup olanlar

⁷¹ **KAZAN, Turgut**, Çete, Örgüt, Gizli İttifak, Toplu Suç Kavramları Mukayeseli Hukuk ve Türkiye'deki Durum, Ankara Barosu Hukuk Kurultayı 2000, C. II, Ankara, 2000, s. 156; **SANCAR, Türkan Yalçın**; Çok Failli Suçlar, Ankara, 1998, s. 152; **UÇUM, Mehmet**, Türkiye'de Çete Olgusu ve Bir Hukuksal Analiz, İstanbul Barosu Dergisi, C. 73, S. 7-8-9, 1999. s. 677.

⁷² **TOZMAN**, Örgüt Kurma Suçu, s. 53-54

⁷³ **TOZMAN**, Örgüt Kurma Suçu, s. 54.

tarafından işlenmesi daha ağır bir ceza ile cezalandırılmıştır. Üçüncü fıkrada iştirak halinde(toplu olarak) işlenmesi halinde de birinci fıkradan daha ağır bir ceza ile cezalandırılmıştır. Maddenin dördüncü fıkrasına göre, birinci fıkradaki suçu işlemek için iki veya daha fazla kişinin önceden anlaşıp birleşmesi teşekkül sayılır.

Örgüt kurma suçu 765 sayılı TCK'da ayrıca uyuşturucu madde suçları bakımından düzenlenmiştir. Kanunun 430'uncu maddesinin onuncu fıkrasına göre, bu maddede sayılan suçların işlenmesi amacıyla teşekkül oluşturanlar, idare edenler veya bunlara dâhil olanlar cezalandırılmıştır. Söz konusu maddenin onbirinci fıkrasında ise 765 sayılı mülga TCK'nın 264'üncü maddenin dördüncü fıkrasına benzer şekilde birden fazla kişinin bu suçları işlemek için önceden anlaşıp birleşmesi teşekkül kabul edilmiştir⁷⁴.

1.2.2.2.2. 4422 sayılı Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu

Ülkemizde örgütlü suçlulukla mücadele etmek amacıyla gerçekleştirilen önemli bir düzenleme de 30.07.1999 tarih ve 4422 sayılı Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu'dur⁷⁵. Bu kanunun amacı, suç işlemek amacıyla teşekkül oluşturmak dışında çıkar amaçlı suç örgütünü ayrıca tanımlayarak bu tür örgütlerin kurulmasını ağır şekilde cezalandırmak ve bu şekilde örgütlü suçluluğun önüne geçmektir⁷⁶.

4422 sayılı Kanun'un 1'inci maddesi İtalyan Ceza Kanunu'nun 416bis maddesinde tanımlanan "mafya tipi örgüt" tanımını esas almıştır. Kanunun 1'inci maddesinin ilk fıkrasına göre; "Doğrudan veya dolaylı biçimde bir kurumun, kuruluşun veya teşebbüsün yönetim ve denetimini ele geçirmek, kamu hizmetlerinde, basın ve yayın

⁷⁴ TOZMAN, Örgüt Kurma Suçu, s. 54.

⁷⁵ Türkiye'de 1970'lerde ve 1980'lerde, tüm dünyada olduğu gibi terör ve ekonomik suçluluk yanında çıkar amaçlı suç örgütleri yoğun bir şekilde faaliyet göstermeye, kamunun barış ve huzurunu esaslı biçimde ihlal etmeye ve kamu otoritesini meşgul etmeye başlamıştır. Bu suçlulukla mücadele edebilmek için devlet otoritesinin ciddi tedbirler alması ve kovuşturma makamlarının ve yetkilerinin yeniden düzenlenerek yeni bir takım verilmesi ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Organize suçlulukla mücadelede ceza hukukunun ve ceza muhakemesinin klasik kuralları ve tedbirleriyle mücadele etmek artık çok zorlaşmıştır.1995 yılına kadar organize suçlulukla mücadele bakımından hukuk alanında ciddi bir düzenleme yapılmamış, ancak bu tarihten sonra bu alanda çalışmalar başlamıştır. Bu çerçevede öncelikle 13.11.1996 tarih ve 4208 sayılı "Kara Paranın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanun" kabul edilerek yürürlüğe girmiştir. YENİSEY; Çıkar Amaçlı Örgüt Suçlarındaki Araştırmalar, s.113; DÖNMEZER; Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu, s.12; TOZMAN, Örgüt Kurma Suçu, s. 55.

⁷⁶ YENİSEY; Çıkar Amaçlı Suç Örgütleri ile Mücadele Yöntemleri, s.113; TOZMAN, Örgüt Kurma Suçu, s. 55; KAVLAK, Örgüt Kurma Suçu, s. 285.

kuruluşları üzerinde, ihale, imtiyaz ve ruhsat işlemlerinde nüfuz ve denetim elde etmek, ekonomik faaliyetlerde kartel ve tröst yaratmak, madde ve eşyanın azalmasını ve darlığını, fiyatların düşmesini veya artmasını temin etmek, kendilerine veya başkalarına haksız çıkar sağlamak, seçimlerde oy elde etmek veya seçimleri engellemek maksadıyla tehdit, baskı, cebir veya şiddet uygulamak⁷⁷ (...) ⁷⁸ süretiyle yıldırma veya korkutma veya sindirme gücünü kullanarak suç işlemek için örgüt kuranlara veya örgütü yönetenlere sadece bu nedenle üç yıldan altı yıla kadar; örgüte üye olanlara iki yıldan dört yıla kadar ağır hapis cezası verilir”⁷⁹

Birinci maddenin ikinci fıkrasında örgütün silahlı olması halinde, birinci fıkrada yazılı cezanın üçte birden yarısına kadar arttırılacağı belirtilmiştir. Aynı fıkra göre, “henüz hiçbir silahlı eyleme teşebbüs edilmemiş olsa bile, silahlar veya patlayıcı maddeler örgütün amaçları doğrultusunda hazırlanmış veya elde bulundurulmuş ise, örgüt silahlı sayılır”.

Üçüncü fıkrada failin memur veya kamu görevlisi olması ağırlatıcı sebep olarak düzenlenmiş, dördüncü fıkrada müsadere hükmüne yer verilmiştir. Dördüncü fıkra göre “suçun işlenmesine ayrılan veya suçun işlenmesinde kullanılan veya suçtan doğan değer veya ürünlerin veya bunlar yerine geçen şeylerin ve müsadereyi gereken her türlü eşyanın gelirlerinin veya suçtan doğan her türlü yararın Devlete intikaline hükmedilir”.

Beşinci fıkrada birinci fıkranın uygulanacağı örgütlerin kapsamını genişleten bir hüküm düzenlenmiştir. Buna göre “bu madde hükümleri, nasıl adlandırılırsa adlandırılınsın, amaçları yukarıda tanımlanan örgütle aynı olan ve yıldırma veya korkutma veya sindirme gücünü kullanan açık veya gizli örgütlere de uygulanır”.

⁷⁷ 06.12.2001 tarih ve 4723 sayılı Kanun’la değiştirilmeden önce “tehdit, baskı, cebir veya şiddet” ifadeleri yerine Kanunun ilk şekilde “zor veya tehdit” ifadeleri yer almaktaydı.

⁷⁸ 06.12.2001 tarih ve 4723 sayılı Kanun’la değiştirilmeden önce Kanunun ilk metninde “veya kişileri kendilerine tabi kılmaya zorlamak veya mensupları arasında her ne suretle olursa olsun açık veya gizli işbirliği yapmak” ifadeleri de bulunmaktaydı.

⁷⁹ “...sanıkların E.B. liderliğinde tam bir işbirliği, dayanışma ve eylemli paylaşım anlayışı içinde örgütlenerek ekonomik olarak zor duruma düşen işletme ve işadamlarını saptayıp onlara yüksek faiz oranları ile borç vererek çek ve senet aldıkları, bu biçimde sürekli olarak tefecilik faaliyetinde buldukları, borcunu ödemeyen kişilere yönelik cebir, şiddet, tehdit yöntemi ile yıldırma, korkutma ve sindirme gücünü kullanarak borçluların mal varlıklarının kendilerine devrini sağladıkları ve bu şekilde haksız çıkar elde etmek için silahlı örgüt kurdukları, bu amaçlarını gerçekleştirme yönündeki temadi eden eylemlerinin 4422 sayılı Yasanın yürürlüğe girdiği 1.8.1999 tarihinden sonra da devam ettiğinin anlaşılması karşısında mahkemece sanıkların eylemlerinin anılan yasa kapsamında değerlendirilip yazılı biçimde uygulama yapılmasında bir isabetsizlik görülmemesi...” (Y.8.C.D.25.03.2002,14526 E/3708 K.), **TOZMAN**, Örgüt Kurma Suçu, s. 57.

Altıncı fıkrada, örgüt mensuplarınca veya örgüt adına örgüt üyesi olmayanlar tarafından birinci fıkrada gösterilen amaçları gerçekleştirmek üzere işlenen suçların cezasının üçte birden yarıya kadar arttırılacağına dair hüküm yer almıştır.

Yedinci ve son fıkrada ise, “Bu kanunda öngörülen suçları işleyen veya örgütlerin eylemlerini, amaçlarını, hedeflerini, bu kişi veya örgütlere haksız çıkar sağlamak veya örgütün korkutma, sindirme, yıldırma gücünü arttırmak amacıyla yazılı, sesli veya görsel yayın araçlarıyla yayımlayan veya her ne suretle olursa olsun propagandasını yapanların cezalandırılacağı belirtilmiş, ayrıca yayın organının faaliyetlerinin bir günden üç güne kadar durdurulmasına karar verilir” denilmiştir.

4422 sayılı Kanunun 2-10 maddelerinde 1412 sayılı CMUK’da yer almayan bazı soruşturma tedbirleri düzenlenmiştir. Söz konusu tedbirler iletişimin dinlenmesi veya tespiti, teknik takip ve izleme, kayıt ve verilerin incelenmesizli görevli kullanılması, hak ve alacaklara ilişkin tedbirler, tanığın ve görevlilerin korunması, yurt dışına çıkma yasağı şeklinde dir.

5237 sayılı TCK ve 5271 sayılı CMK’nın yürürlüğe girdiği 01.06.2005 tarihinde 765 sayılı TCK,1412 sayılı CMUK ile birlikte 4422 sayılı yasa da yürürlükten kaldırılmıştır.

1.2.2.2.3. 5237 sayılı TCK Dönemi

Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu, 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren 5237 sayılı TCK’nın ikinci kitabının “Topluma Karşı Suçlar” başlıklı üçüncü kısmınının “Kamu Barışına Karşı Suçlar” başlıklı beşinci bölümünde “Suç işlemek amacıyla örgüt kurma” başlığıyla 220’nci maddede düzenlenmiştir. 765 sayılı TCK’nın 314’üncü maddesinde yer alan ve 313 ‘üncü madde hükümlerine göre oluşturulan teşekkül mensuplarına bilerek ve isteyerek yardım etme suçu 220’nci maddenin yedinci fıkrasında düzenlenmiştir.

5237 sayılı TCK’nın 220’nci maddesinin birinci fıkrasında “*Kanunun suç saydığı fiilleri işlemek amacıyla örgüt kuranlar...*” denilmek suretiyle böyle bir örgütün kurulması başlı başına suç olarak düzenlenmiştir. 5237 sayılı TCK’nın 220’nci maddesi genel nitelikte olup, bunun dışında özel nitelikte olan düzenlemelerle de bazı suç örgütlerinin kurulması ayrıca suç olarak düzenlenmiştir. Örneğin; 5237 sayılı TCK’nın 78’inci maddesinde soykırım ve insanlığa karşı suçları işlemek

amacıyla örgüt kurmak, TCK'nın 314'üncü maddesinde devletin güvenliği ile anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçları işlemek amacıyla silahlı örgüt kurmak suç olarak düzenlenmiştir. Bunun gibi 3713 sayılı TMK'nın 7'nci maddesinde de “*Cebir ve şiddet kullanılarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemleriyle, 1'inci maddede belirtilen amaçlara yönelik olarak suç işlemek üzere, terör örgütü kuranlar...*” denilmek suretiyle terör örgütü kurmak da özel olarak düzenlenmiştir⁸⁰. Anlaşılacağı üzere, TCK'nın 220'nci maddesi örgütlü suçluluğa ilişkin genel bir hüküm olup, özel düzenlemelerin uygulanmadığı hallerde uygulanır.

TCK'nın 220'nci maddesinde zaman içerisinde bazı değişiklikler yapılmış ancak bu değişiklikler maddenin temel şekline ilişkin olmayıp, örgüt adına suç işlemeyi düzenleyen altıncı, örgüte yardım suçunu düzenleyen yedinci ve örgütün propagandasını yapmayı düzenleyen sekizinci fıkrasında gerçekleştirilmiştir.

TCK'nın 221'inci maddesinde, 220'inci düzenlenen “örgüt kurma ve yönetme”, “örgüte üye olma”, “örgüt üyesi olmamakla birlikte örgüt adına suç işleme” ve “örgüte üye olmamakla birlikte örgüte yardım etme” suçlarını işleyenler bakımından etkin pişmanlık hükümleri düzenlenmiştir.

5237 sayılı TCK'nın 01.06.2005 tarihinde yürürlüğe girmesi ile birlikte 4422 sayılı Çıkar Amaçlı Suç Örgütü Yasası yürürlükten kaldırılmış, ayrıca İtalya gibi bazı ülkelerde olduğu gibi Ekonomik Çıkar amaçlı veya Mafya tipi suç örgütlerine dair mevzuatımızda özel düzenleme de yapılmamıştır. Terör amacıyla kurulan örgütler hariç, amacı ne olursa olsun suç işlemek amacıyla kurulan örgütler esas itibarıyla TCK'nın 220'nci maddesi kapsamında kabul edilmekte ve buna göre cezalandırılmaktadır. Ancak soykırım ve insanlığa karşı suçlar gibi özel örgüt düzenlemeleri de istisnaen düzenlenmiş olmasına rağmen bu düzenlemelerin sadece yaptırıma ilişkin olduğu kabul edilmeli, örgüte ilişkin TCK'nın 220 maddesindeki diğer esasların ise bu örgüt bakımından da geçerlidir. Ceza mevzuatımızda

⁸⁰ 3713 sayılı TMK'nın 1'nci maddesi şöyledir: “*Terör; cebir ve şiddet kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasî, hukukî, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, Devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü suç teşkil eden eylemlerdir*”.

Ekonomik Çıkar Amaçlı Suç Örgütü ve Mafya Tipi Suç Örgütü düzenlemeleri olmaması nedeniyle bu örgüt tipleri ayrı bir başlık altında incelenmemiştir.

1.3. Karşılaştırmalı Hukukta Örgütlü Suçluluk

1.3.1. İtalya

Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu, mülga 1889 tarihli Zanardelli Kanunu'nun 248'inci maddesinde düzenlenmekteydi. Bu suç, yürürlükteki 1930 tarihli İtalyan Ceza Kanunu'nun 416'ncı maddesinde yer almakta olup, kamu düzenine karşı suçlar arasında düzenlenmiştir. Bu düzenlemeye göre, “üç veya daha fazla kişinin birden fazla suç işlemek için örgütlenmeleri halinde örgüte öncülük edenler veya örgütü kuranlar veya organize edenler yalnız bunun için üç yıldan yedi yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır”. Örgüte yalnızca katılma fiili için öngörülen ceza ise bir yıldan beş yıla kadar hapistir(m.416/2). Örgütte liderlik görevi üstlenenler, örgütün kurucularıyla aynı şekilde cezalandırılır(m.416/3).Örgüt silahlı olduğu takdirde fail beş yıldan on iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır(m.416/4). Sonraki fıkrada örgütün üye sayısı, elverişlilik kriterinin somut bir yansıması olarak daha ağır cezayı gerektiren bir hal olarak düzenlenmiştir⁸¹. Buna göre, örgütün üye sayısı on iki veya daha fazla ise ceza arttırılabilir(m.416/5). Takip eden fıkralarda ise suç örgütünün amaçladığı suçların ağırlığına göre, fail için öngörülen ceza on sekiz yıl hapis cezasına kadar artırılmaktadır⁸². Doktrinde m.416'da düzenlenen genel örgütlenme suçu, kamu düzenine karşı işlenen mütemadi, özel kastı gerektiren bir tehlike suçu olarak değerlendirilmektedir⁸³. İtalyan Ceza Kanunu'nda “mafya tipi örgütlenme suçu” örgüt kurma suçundan ayrı olarak İtalyan mevzuatına 1982 yılında kabul edilen bir Kanun'la⁸⁴ dâhil edilmiş olup İtalyan Ceza Kanunu'nun 416bis maddesinde düzenlenmiştir⁸⁵. Maddenin ikinci fıkrası, mafya tipi örgütü şu şekilde tanımlamaktadır: Örgüt, örgütsel bağlantılara dayanan korkutma gücünü kullanarak, yıldırma gücünden ve suskunluk/gizlilik ilkesinden (omerta) yararlanarak; suç işlemek, ekonomik faaliyetlerin, imtiyaz, izin, kamu ihale ve hizmetlerinin

⁸¹ **TURİNAY, Y. Faruk**; Ceza Hukukunda Terör Amaçlı Örgütlenme Suçu, Seçkin, 2019. s.158.

⁸² **TURİNAY**; Terör Amaçlı Örgütlenme Suçu; s. 159.

⁸³ **TURİNAY**, Terör Amaçlı Örgütlenme Suçu; s. 159.

⁸⁴ L.13.Eylül 1982,tarih ve.646 sayılı yasa, La Torre Yasası olarak da adlandırılmaktadır; **TURİNAY**, Terör Amaçlı Örgütlenme Suçu; s. 159; **KAVLAK**, Örgüt Kurma Suçu, s.35.

⁸⁵ **EVİK**; Cürüm işlemek İçin Örgütlenme, s. 367.

yönetimini ya da dolaylı veya doğrudan kontrolünü ele geçirmek kendisi ya da başkaları için çıkar veya haksız kazanç sağlamak, oyların serbestçe kullanılmasını önlemek veya engellemek, seçimlerde kendisi ya da başkalarına oy verilmesini sağlamak amacıyla faaliyet gösterdiği takdirde söz konusu örgüt, mafya tipi suç örgütü sayılmaktadır⁸⁶.

İtalyan kanun koyucusu, mafya tipi örgütlenme suçunun yaptırımını genel amaçlı örgütlenme suçu için öngörülen yaptırımdan belirgin biçimde daha ağır olarak belirlemiştir. Düzenlemeye göre, üç ya da daha fazla kişiden oluşan mafya tipi suç örgütüne üye olan kişi on yıldan on beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır⁸⁷. Mafya tipi örgütü kuran, sevk ve idare eden kişi on iki yıldan on sekiz yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır(m.416bis/1). Örgüt silahlı ise örgüte üye olan kişi on iki yıldan yirmi yıla kadar, örgütü kuran, sevk ve idare eden kişi ise on beş yıldan yirmi altı yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır(m.416bis/3). Örgütün silahlı olup olmadığının hangi easlara göre belirleneceği hususu da Kanun'da ayrıca öngörülmüştür. Buna göre, örgütün amaçlarına ulaşması için fail, silah ve patlayıcı madde kullanabilecek durumda veya bu araçlar bir depoda tutuluyor veya saklanıyor ise örgüt silahlı sayılacaktır(m.416bis/4)⁸⁸.

İtalya Ceza Kanunun'da terör amaçlı örgütlenme suçunu düzenleyen 270-bis maddesi 15.Aralık 1979 tarihli 625 sayılı kanunla Ceza kanununa eklenmiş ve dah sonra çeşitli değişikliklere uğramıştır. İtalyan ceza mevzuatında bu suç, m.270'de düzenlenen yıkıcı örgüt suçu ile hem terminolojik açıdan doğrudan bir ilişki içinde, hem de işlevsel olarak çok yakın mahiyettedir⁸⁹. Bu yakınlığın temelinde sadece iki örgüt tipinin de şiddet yöntemine başvurusu değil, aynı zamanda amaçlarının yıkıcı bir nitelik taşıması da yatmaktadır⁹⁰. Bununla beraber, İtalyan Yargıtay'ına göre iki suç amaç unsuru bakımından birbirinden ayrılmaktadır⁹¹. Yıkıcı Örgütlenme genel bir şiddete başvururken, terör örgütlenmesi terör/korkutma, yoluyla şiddete

⁸⁶ **TURİNAY**, Terör Amaçlı Örgütlenme Suçu; s. 159.

⁸⁷ **TURİNAY**, Terör Amaçlı Örgütlenme Suçu; s. 159.

⁸⁸ **TURİNAY**, Terör Amaçlı Örgütlenme Suçu; s. 159.

⁸⁹ **TURİNAY**, Terör Amaçlı Örgütlenme Suçu; s. 162.

⁹⁰ **TURİNAY**, Terör Amaçlı Örgütlenme Suçu; s. 162.

⁹¹ Cassazione Penale,11382/1987;Tramontano, Lineamenti di Diritto Penale, op. cit. s. 414; **TURİNAY**, Terör Amaçlı Örgütlenme Suçu; s. 1623.

başvurmaktadır⁹². Terör amaçlı örgütlenme, yıkıcı amaçlı örgütlemeye kıyasla siyasal düzene zarar vermeyi daha dolaylı bir şekilde hedef almaktadır⁹³.

Terör amaçlı örgütlenme suçunun düzenlendiği, “terör, uluslararası ya da demokratik düzeni yıkmak amacını güden örgütler” (associazioni con finalita di terrorismo anche internazionale o di eversione dell’ordine demoocratico) başlığını taşıyan 270bis maddesine göre, şiddet eylemleriyle terör ya da demokratik düzeni yıkmak amacı güden bir örgütü kuran, yöneten, organize eden, destekleyen, finanse eden kişi yedi yıldan on beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Örgütlenme fiilinin basit düzeyde olması halinde daha az ceza verilmesi öngörülmüştür. Bu kapsamda böyle bir örgüte üye olan kişi ise beş yıldan on yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılmaktadır⁹⁴.

Doktrinde, suçla korunan hukuki değerın anayasal düzeni koruma olduğu, suçun objektif unsurunun şiddet eylemleriyle kanunda gösterilen amaçlara sahip örgütü kurmak, yönetmek, desteklemek ve örgüte üye olmak şeklinde ifade etmek mümkündür⁹⁵.

Suçun subjektif unsurunun ise genel kastın ötesinde, kanunda belirtilen amaçlara yönelik özel kast olduğu, bu kastın, failin kanunda tarif edilen örgüt tipolojisine ve programına sahip, bir terör örgütünü kurma, yönetme, destekleme ve örgüte üye olma bilincine/farkındalığına ve iradesine sahip olmasını gerektirdiği ifade edilmektedir⁹⁶. Terör saiki, örgütlenme suçu bakımından ağırlaştırıcı bir neden değil suçun kurucu unsurudur. Suça teşebbüsün mümkün olup olmadığı konusunda ise, “yıkıcı örgüt” suçunda olduğu gibi görüş birliği bulunmamaktadır⁹⁷.

1.3.2. Almanya

Alman Ceza Kanunu’nda, örgütlü suçluluk bağlamında üç tip suç örgütünün varlığından bahsedilebilir. Bu suçlar, suç işlemek amacıyla örgütlenme, silahlı

⁹² TURİNAY, Terör Amaçlı Örgütlenme Suçu; s. 163.

⁹³ Tramontano, Lineamenti di Diritto Penale, op. cit. s. 414; TURİNAY, Terör Amaçlı Örgütlenme Suçu; s. 163.

⁹⁴ TURİNAY, Terör Amaçlı Örgütlenme Suçu; s. 163.

⁹⁵ Messina-Spinnato, Diritto Penale: Manuele Breve, op. cit.s.397; TURİNAY, Terör Amaçlı Örgütlenme Suçu; s. 163.

⁹⁶ ZAFER; Sosyolojik Boyutuyla Terörizm, s. 4; TURİNAY, Terör Amaçlı Örgütlenme Suçu; 163.

⁹⁷ TURİNAY, Terör Amaçlı Örgütlenme Suçu; s. 163.

örgütlenme ve terör amaçlı örgütlenme suçlarıdır⁹⁸. Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu ile ilgili düzenleme Alman Ceza kanunu'nun 129'uncu maddesinde yer almaktadır. Söz konusu maddenin ilk fıkrasında, "Her kim amacı ve eylemleri suç işlemeye yönelik bir örgüt kurar veya böyle bir örgüte üye olarak katılır veya örgüt propagandasını yapar veya örgütü destekler ise beş yıla kadar hapis veya para cezası ile cezalandırılır.

İkinci fıkrada, m.129'un uygulanamayacağı durumlar saptanmaktadır. Buna göre, aşağıdaki hallerde 1'inci fıkra uygulanmaz⁹⁹.

1. Anayasa Mahkemesi tarafından Anayasa'ya aykırılığına karar verilmemiş siyasi partilerin, Alman Ceza kanunu'nun 129'uncu maddesi bağlamında suç örgütü olarak değerlendirilemeyeceği gibi,

2. Suç işleme olgusunun örgütün önem taşımayan ikincil nitelikte bir amacı ya da faaliyeti olması ve

3. Örgütün amacı veya eylemleri 84-87'nci maddelerinde öngörülen suçlarla ilgili olması hallerinde söz konusu örgüt, 129'uncu maddesi uyarınca suç işlemek amacıyla örgütlenme suçu kapsamında değerlendirilmeyecektir.

Maddenin üçüncü fıkrasında ise, birinci fıkrada tanımlanmış olan suç işlemek amacıyla örgütlenme suçuna teşebbüsün de ceza sorumluluğu kapsamında olduğu düzenlenmektedir.

Fail, suç örgütünü yöneten veya örgütü arka planda idare eden kişilerden biri ise veya çok ağır bir hal mevcut bulunur ise altı aydan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Mahkeme, kusuru az veya katkıları ikinci derecede olan üyelere 1'inci ve 3'üncü fıkralarda öngörülen cezaları vermeyebilir.

Mahkeme aşağıdaki hallerde cezayı takdiren hafifletebilir veya kaldırabilir:

1. Fail sebest iradesiyle ve ciddi bir şekilde örgütün devamını veya amacına uygun bir suçun işlenmesini önlemek için gayret gösterir veya planladığını bildiği suçun önlenmesi mümkün olabilecek şekilde önceden resmi bir makama serbest iradesiyle açıklarsa,

⁹⁸ TURİNAY, Terör Amaçlı Örgütlenme Suçu; s. 151.

⁹⁹ TURİNAY, Terör Amaçlı Örgütlenme Suçu; s. 151.

Fail örgütün devamını önleme amacına ulaşır veya bu amaca onun gayreti olmadan da ulaşırsa cezalandırılmaz” denilmektedir¹⁰⁰.

Federal Almanya’da 1970’li yıllarda organize ve terör suçlarında artış olmasına karşı bu suçlarla mücadele amacıyla bir dizi önlem alınmıştır¹⁰¹. Bunların en önemlilerinden bir tanesi Alman Ceza Kanunu’nun 129’uncu maddesine, 8.8.1976 tarihli kanunla terör amaçlı suç örgütlenmeleriyle ilgili olarak eklenen 129a maddesidir¹⁰². Söz konusu maddeye göre¹⁰³, “Her kim amacı ve eylemleri

1. Mevsuf adam öldürme veya basit adam öldürme veya basit adam öldürme veya ırk katli (Alman Ceza Kanunu 211, 212 veya 220a maddeleri)

2. 239a veya 239b maddelerine giren hallerde şahsın hürriyeti aleyhine suç,

3.305a maddesi veya 306 ile 308, 310b/1, 311/1, 311a/1,312, 315/1, 316b/1, 316c/1 veya 319’uncu maddede düzenlenmiş bulunan ammenin selameti aleyhine işlenen suçları işlemeye yönelik olan bir örgüt kurarsa veya öyle bir örgüte üye sıfatıyla katılırsa bir seneden on seneye kadar hürriyeti bağlayıcı ceza ile cezalandırılır.

Fail, örgütün idarecilerinden veya arka plandaki yöneticilerden biri ise, hürriyeti bağlayıcı ceza üç yıldan az olamaz.

Her kim birinci fıkrada tanımlanmış olan örgütü destekler veya örgüt için adam toplarsa altı aydan beş seneye kadar hürriyeti bağlayıcı ceza ile cezalandırılır.

¹⁰⁰ Çeviri için bkz. **İÇEL, Kayıhan/YENİSEY, Feridun;** Karşılaştırmalı ve Uygulamalı Ceza Kanunları, İstanbul 1994, s. 973; **JESCHECK, Hans;** Almanya Federal Cumhuriyeti Ceza hukukuna giriş, İstanbul, 1989. S.101.

¹⁰¹ Bu önlemler ve Alman kanunlarında yapılan düzenleme ve değişiklikler için bkz. **ÜNVER, Yener;** “Federal Almanya’da Terör ve Organize Suçluluk İle İlgili Düzenlemeler”, Prof. Dr. Nurullah Kunter’e Armağan, İstanbul 1998.s.391. vd.

¹⁰² Al. CK’nun 129a maddesi 18 Ağustos tarihli Ceza Kanunu, Ceza Usul Kanunu, CVG, BRAO ve Ceza İnfaz Kanunlarında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’la getirildi. Hüküm temel hüküm niteliğindeki 129’uncu madde karşısında terörist örgütleri cezalandıran özel bir nitelik taşımaktaydı ve 129’uncu maddeyle sıkı bir bağlantı kurulmuştu. 1292uncu maddenin birinci fıkrası 129a maddesine de alınmıştı. Aynı şekilde 129’uncu maddenin 3’üncü fıkrasında olduğu gibi 129a’nın 3’üncü fıkrasında da örgüt kurmaya teşebbüs ceza tehdidi altına alındı. 19 Aralık 1986 tarihli Terörizmle savaşı Kanunu’yla birlikte 129a maddesinde yer alan katalog suçların yanında bir terörist örgüte kurma veya üye olarak katılma şeklindeki fiiller derecelendirme fiilin terörist örgütün tehlikeliliği bakımından gerekli ve uygun olmasına göre gerçekleştirildi. Farklı ceza çerçevelerini sınırlandırmak/önlemek için o zamana kadar birinci paragrafta yeralan propaganda ve destekleme fiilleri üçüncü fıkraya taşındı. BKZ.Şhieff, Wann Beginn der Strafrechtsschutz gegen kriminelle Vereinigungen, s.7-8; **TOZMAN, Örgüt Kurma Suçu**, s. 77.

¹⁰³ Madde metni için bkz. **ÜNVER, Federal Almanya’da Terör ve Organize Suçluluk İle İlgili Düzenlemeler**, s. 441-442; **TOZMAN, Örgüt Kurma Suçu**, s.77.

Kusurları az veya katılımları ikinci derecede önemli faillerin cezalarını mahkeme bir ve üçüncü fıkralardaki hallerde takdiren indirebilir¹⁰⁴.

129b/6madde burada kıyas yolu ile uygulanır. Mahkeme enaz altı ay hüüriyeti bağlayıcı cezaya hükmederse, kamu hizmeti görme ve kamusal seçimlerden hak kazanma yeteneğini kaldırabilir”.

129a maddesi 129’uncu maddeye göre ağırlaşmış bir suç tipi görünümü arz etmektedir. Bu madde ile hırsızlık, yağma, haraç almak, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçlarının çete (teşekkül) halinde işlenmesi ağırlatıcı neden olarak kabul edilmiştir. Alman CK.129’uncu maddesiyle her türlü siyasi amaç güden örgütler cezalandırılabilmekteydi. Mevcut düzenleme bu günkü şekliyle, 129a.birinci fıkra n.1 ve n.3 dışındaki siyasi örgütlere de uygulanabilir. Ayrıca kapkaç, yağma uyuşturucu madde suçlarını işlemeyi amaçlayan örgütlere de uygulanabilecektir¹⁰⁵.

1.3.3. Fransa

Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu 1994 tarihli Fransız Ceza Kanunu’nun 450-1 maddesinde düzenlenmiştir.15.05.2001 tarihinde 2001/420 sayılı kanunla bazı değişikliklere uğrayan maddenin son hali şu şekildedir¹⁰⁶: “Bir veya birden fazla maddi eylemle somutlaşan en az beş yıl hapis cezasıyla cezalandırılan bir veya birden fazla cürüm veya cünhanın hazırlanması amacıyla oluşturulmuş her birlik veya kurulmuş teşekkül suç örgütü oluşturur.

Hazırlığı yapılan suçlar on yıl hapis cezalarıyla cezalandırılan cünhalar ise suç örgütüne katılmak, on yıl hapis ve 150.000 Euro para cezası ile cezalandırılır.

Hazırlığı yapılan suçlar en az beş yıl hapis cezasıyla cezalandırılan cünhalar ise suç örgütüne katılmak beş yıl hapis ve 75.000 Euro para cezası ile cezalandırılır”¹⁰⁷.

Fransız Kanunu’nda, TCK’nın aksine “bir veya birden fazla cürüm veya cünhanın hazırlanması amacıyla oluşturulmuş her birlik veya kurulmuş teşekkül bir suç örgütü

¹⁰⁴ TOZMAN, Örgüt Kurma Suçu, s. 78.

¹⁰⁵ EVİK; Çıkar Amaçlı Örgütlenme Suçu, s.165; TOZMAN, s Örgüt Kurma Suçu, s.78.

¹⁰⁶ EVİK; Cürüm İşlemek İçin Örgütlenme Suçu, s.368; EVİK; Çıkar Amaçlı Örgütlenme Suçu, s.170; EVİK; Çıkar Amaçlı Örgütlenme Suçu, s.165.

¹⁰⁷ TOZMAN; Örgüt Kurma Suçu, s. 79.

oluşturur”. İfadesiyle yalnızca bir suç işlemek için bile örgüt kurulmasının mümkün olduğu kabul edilmiştir¹⁰⁸.

Söz konusu Kanun’un 450/2 maddesinde bir etkin pişmanlık hükmü yer almıştır. Buna göre suç örgütüne katılan kişi kovuşturmadan önce görevli makamlara veya teşekkülü bildirir ve diğer örgüt üyelerinin kimliğini açıklarsa cezalandırılmayacaktır. Söz konusu 450’nci maddenin 3’üncü ve 4’üncü fıkralarında ise gerçek ve tüzel kişiler için fer’i cezalar öngörülmüştür¹⁰⁹.

Fırsız Ceza Kanunu’nda, dolandırıcılık, haraç kesme, suç eşyasını satın alma ve kabul etme uyuşturucu madde ticareti, paralarda sahtecilik, adam kaldırma, mala zarar verme gibi organize suçluluğun faaliyet alanıyla ilgili belirli suçların organize çete şeklinde işlenmesi cezayı arttırıcı neden olarak düzenlenmiştir. Kanunun 132-71 maddesine göre “bir veya birden çok maddi eylemle somutlaşan bir veya birden çok cürüm veya cünhanın hazırlanması amacıyla oluşturulmuş her birlik veya kurulmuş teşekkül organize çete anlamına gelir¹¹⁰.

1.3.4. İspanya

Suç işlemek için örgüt kurma suçu İspanya ceza Kanunu’nun 515’inci maddesinde düzenlenmiştir. 24 Kasım 1995 tarihinde yürürlüğe giren yeni kanunun 515’inci maddesi şu şekildedir¹¹¹. “Aşağıdaki özellikler dikkate alınarak yasadışı örgütler cezalandırılabilir.

1. Birden fazla suç işlenmesini amaçlayan veya kurulduktan sonra suç işlenmesine öncülük eden örgütler;
2. Silahlı çeteler, terörist grup veya organizasyonlar;
3. Hukuka uygun amaçları olsa da amaca ulaşmak için şiddete vya hile veya kişiler üzerinde denetim yoluna başvuran örgütler;
4. Asker benzeri (paramiliter) örgütler;

¹⁰⁸ **DURSUN, İsmail**; Suç işlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu; Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, 2009. s. 71; **TOZMAN**, Örgüt Kurma Suçu, s. 79.

¹⁰⁹ **EVİK**; Cürüm İşlemek İçin Örgütlenme Suçu, s.368-369; **TOZMAN**, Örgüt Kurma Suçu, s. 79.

¹¹⁰ **EVİK**; Cürüm İşlemek İçin Örgütlenme Suçu, s. 369-370; **TOZMAN**; Örgüt Kurma Suçu, s. 79.

¹¹¹ **EVİK**; Çıkar Amaçlı Örgütlenme Suçu, s.173; **EVİK**; Cürüm İşlemek İçin Örgütlenme Suçu, s.369-371; **TOZMAN**, Örgüt Kurma Suçu, s. 80.

5. Ayrımcılığa, kişilere, gruplara veya örgütlenmelere karşı ideolojik, din veya inanç nedeniyle, üyelerinin veya onlardan bazılarının bir etnik, ırk veya milliyet, cins, cinsel eğilim, ailevi durum, hastalık veya sakatlık veya buna sürükleyen durumlar nedeniyle kin ve düşmanlık veya saldırıya öncülük eden örgütler;

6. Yasadışı insan trafiğine öncülük eden örgütler,

Söz konusu Kanunun 517'nci maddesine göre 515'inci maddenin 1 ve 3'üncü bentlerinde belirtilen örgütlerin kurucuları, örgüt yöneticileri ve liderleri için 2 yıldan 4 yıla kadar hapis cezası veya 10 aydan 24 aya kadar hapis ve 6 yıldan 10 yıla kadar kamu görev ve hizmetlerinden yasaklılık öngörülmüştür. Örgüt üyeleri için ise 10 aydan 24 aya kadar hafif hapis cezası getirilmiştir. Kanunun 515'inci maddesi silahlı çeteler, terörist grup veya organizasyonlar için ayrı bir düzenleme getirmiş ve ceza miktarını daha yüksek tutmuştur. İspanya Ceza kanunu'nun 518'inci maddesinde, Kanunun 515'inci maddesinin 1,3 ve 6'ncı bendinde sözü edilen örgütlerin kurulmasını, organizasyonunu veya faaliyetlerini önemli şekilde kolaylaştırarak örgütle ekonomik veya başa tarzda işbirliğine gidilmesi de cezalandırılmıştır¹¹².

1.3.5. İsviçre

Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu İsviçre Ceza Kanunu'na 18.03.1994 tarihli Kanunla "Suç organizasyonu" başlığıyla eklenen 260ter maddesinde düzenlenmiştir. "Suç organizasyonu 1) Her kim, amacı suç niteliğindeki araçlarla zenginleşmek olan, yapısı ve üyeleri gizli tutulan bir organizasyona katılır veya suç niteliğindeki faaliyetlerinde böyle bir organizasyonu desteklerse beş yıla kadar hapis veya hafif hapis cezasıyla cezalandırılır; 2) Fail organizasyonunun suç faaliyetlerini gerçekleştirmesini engellemek için gayret gösterirse hâkim cezayı azaltabilir;3) Organizasyon suç faaliyetlerini tamamen veya kısmen İsviçre'de gerçekleştirir veya gerçekleştirmeyi planlarsa, yurt dışında işlenen suçu işleyen kişi de cezalandırılabilir"¹¹³.

¹¹² EVİK; Çıkar Amaçlı Örgütlenme Suçu, s.173; EVİK; Cürüm İşlemek İçin Örgütlenme Suçu, s. 371; TOZMAN, Örgüt Kurma Suçu, s.81.

¹¹³ EVİK; Cürüm İşlemek İçin Örgütlenme Suçu, s. 371; TOZMAN, Örgüt Kurma Suçu, s. 81; KAVLAK, Örgüt Kurma Suçu, s. 44.

1.3.6. Portekiz

Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu Portekiz Ceza Kanununun 299'uncu maddesinde yer almıştır¹¹⁴. Buna göre: “Her kim amacı veya faaliyetleri birden fazla cürüm işlemeye yönelik olan birgrup, organizasyon veya örgüte öncülük eder veya kurarsa 1 yıldan 5 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Bu grup, organizasyon veya örgüte katılan veya onu destekleyen, özellikle de silah, cephane ve cürüm araçlarıbarınak, toplantılar için yer sağlayan veya yeni üyelerin sağlanması için herhangi bir şekilde yardım eden kişi de aynı ceza ile cezalandırılır.

Önceki fıkralarda belirtilen grup, organizasyon veya örgüte başkanlık yapanlar veya yönetenler 3 yıldan 8 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Grup, organizasyon veya örgütün devam etmesini engelleyen veya bunun için ciddi şekilde çaba gösteren veya cürümlerin işlenmesini engelleyebilecek şekilde bunların varlığını yetkili makamlara bildiren kişilerin belirtilen cezası özel olarak indirilebilir veya kaldırılabilir”¹¹⁵.

1.3.7. Common Law

“Common Law” geleneğine bağlı ülkelerde örgüt kurma karşılığında “conspiracy” kavramı kullanılmaktadır. “Conspiracy” kelimesi İngilizce köken olarak bir kişiye tuzak kurma anlamına gelmektedir. ”Conspiracy” suçunun common law uygulaması ortaçağ İngiltere’sine dayanmaktadır. Suçun o dnemdeki düzenlenişi ile birden fazla kişinin üçüncü kişiler hakkında suç uydurmasının engellenmesi amaçlanmıştır. Ayrıca ilk dönem uygulamalarında suçun unsurları arasında, hakkında suç isnat edilen kişi aleyhine dava açılması ve kişinin bu davanın beraatle sonuçlanması koşulu aranmıştır¹¹⁶. Zaman içinde suç, common law uygulamasında iki veya daha çok kişinin mahiyeti ne olursa olsun herhangi bir suçu işlemek amacıyla anlaşmasının cezalandırılması şekline dönüşmüştür. 18. ve 19. yüzyıl uygulamasında suç işlemek amacı, hukuka uygun bir amacın hukuka aykırı yollarla ulaşıldığı halleri

¹¹⁴ **TOZMAN**, Örgüt Kurma Suçu, s.81; **KAVLAK**, Örgüt Kurma Suçu, s. 44.

; **TOZMAN**, Örgüt Kurma Suçu, s. 81.

¹¹⁵ **EVİK**; Cürüm İşlemek İçin Örgütlenme Suçu, s. 371; **TOZMAN**, Örgüt Kurma Suçu, s.81;

KAVLAK, Örgüt Kurma Suçu, s. 44.

¹¹⁶ **HARNO, Albert J.**, Intent in Criminal Conspiracy, University of Pennsylvania Law Rewiev and American Law Register, Vol,89, No 5 (Mar., 1941,s.625; **TOZMAN**, Örgüt Kurma Suçu, s.81.

de kapsayacak şekilde oldukça geniş yorumlanmıştır¹¹⁷. Şu halde Common Law uygulamasında “conspiracy” suçunun temel unsurunu suç işlemek üzere yapılan anlaşma (agreement) eşkil etmektedir¹¹⁸.

ABD’de bu suç kapsamında en önde gelen düzenleme ABD’ye karşı suç işlemek veya aldatmak amacıyla bir araya gelmeyi suç olarak düzenleyen Federal Örgütlü Suçlar Yasasıdır(U.S.C18-371). Madde 371’e göre: “şayet iki veya daha fazla kişi bir suç işlemek amacıyla veya devleti veya devletin bir kurumunu aldatmaya yönelik bir araya gelirse, her bii bu yasa kapsamında beş yılı geçmemek üzere cezalandırılır. Bununla birlikte amaçlanan eylem kabahat niteliğinde ise verilen ceza amaçlanan kabahat için öngörülen cezanın üst sınırından fazla olamaz”¹¹⁹.

1.3.8. Birleşmiş Milletler

Günümüzde suç örgütlerinin ve dolayısıyla da örgütlü suçluluğun tehlikeleri ulusal sınırları aşmış, devletlerin tek başlarına bu tür suçlulukla ve suç örgütleri ile mücadele etmelerinin mümkün olmadığı anlaşılmış, uluslararası bir tehdit ve tehlike olduğu kabullenilmiştir. Bu nedenle de bu tür suçlulukla ve suç örgütleri ile mücadele uluslararası işbirliğini gerektirdiğinden, söz konusu mücadelenin uluslararası düzenlemelerle de sağlanması önem kazanmıştır. Bu düzenlemelerin nitelikli ve etkin bir şekilde mücadele aracı olarak kullanılabilmesi için ise her şeyden önce örgütlü suçluluk ve suç örgütlerinin uluslararası kabul gören tanımının yapılması yani kavramsal fikir birliğinin ortaya konulması zorunlu olmuştur.

12-15 Aralık 2000 tarihinde Palermo’da düzenlenen konferansta- Türkçeye tercüme edilmiş haliyle- “Sınıraşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi” (Palermo Sözleşmesi) imzaya açılmış ve Türkiye dâhil 124 ülke sözleşmeyi derhal imzalamıştır. Türkiye söz konusu Sözleşmeyi 30.01.2003 tarih ve 4800 sayılı Uygun Bulma Kanunu ile onaylayarak kabul etmiştir¹²⁰. Devletler bu sözleşmeye ek olarak

¹¹⁷ SAYRE, Francis. B; Developments in the Law Criminal Conspiracy, Harvard Law Review, Volume 35(1992). s. 396; **Tozman, Önder**, Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu, s. 81.

¹¹⁸ **TOZMAN**, Örgüt Kurma Suçu, s. 81.

¹¹⁹ **DOYLE, Charles**, Federal Conspiracy Law: A Brief Overview, Congressional Research Service, Congress Report April 30,2010,Rev.(1998-1999),s.5; **TOZMAN**, Örgüt Kurma Suçu, s.83.

¹²⁰ R.G:04.02.2003-25014; Sözleşmenin Türkçe metni için bkz.<http://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/4800.html>,05.05.2009;Sözleşmenin orijinal metni için bkz.<http://untreaty.un.org/English/notpubl/18-12E.htm>,05.05.2009. **TOZMAN**, Örgüt Kurma Suçu, s.82.

“Kara Deniz ve Hava Yoluyla Göçmen Kaçakçılığına Karşı Protokol¹²¹, “İnsan Ticaretinin, Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Dondurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin Protokolü¹²² ve Ateşli Silahlar, Parçaları ve Aksamaları ile Mühimmatının Yasadışı Üretimine ve Kaçakçılığına Karşı Protokolü¹²³ kabul etmişlerdir. Sözleşmenin bazı hükümleri ve devletler için getirmiş olduğu bazı yükümlülükler şunlardır:

Sözleşmenin birinci maddesinde belirtilen amacı, sınıraşan organize suçluluğun önlenmesi ve daha etkili bir şekilde mücadele edilmesi için işbirliğinin geliştirilmesidir. “Tanımlar” başlıklı 2’nci madde organize suç grubunu tanımlamıştır. Buna göre: “Organize suç grubu, *doğrudan veya dolaylı olarak mali veya diğer bir maddi çıkar elde etmek amacıyla belli bir süreden beri var olan ve bu Sözleşmede belirtilen bir veya daha fazla ağır suç veya bu sözleşmede yer belirtilen yasadışı bir eylemi gerçekleştirmek amacıyla birlikte hareket eden, üç veya daha fazla kişiden oluşan yapılanmış bir grup*”(madde 2a) şeklinde tanımlanmıştır¹²⁴. Sözleşmede ağır suç, üst sınırı 4 seneden az olmayan hürriyeti bağlayıcı bir cezayı veya daha ağır bir cezayı gerektiren bir suçu oluşturan eylem olarak tanımlanmıştır(madde 2b). Örgütlü topluluk ise hemen bir suç işlemek için tesadüfen bir araya gelmemiş ve üyeleri için şekli olarak belirlenmiş görevlere gerek olmayan, oluşumunda veya yapılanmasında devamlılık olan topluluktur¹²⁵.

Bunun dışında Sözleşmenin ikinci maddesi yapılanmış grup, malvarlığı, suç geliri, dondurma ve el koyma, müsadere, öncül suç kontrollü teslimat, bölgesel ekonomik bütünleşme teşkilatının tanımlarını vermektedir¹²⁶.

Sözleşmeye göre bir suçun sınıraşan nitelikte sayılabilmesi için: 1) Suç birden fazla devlette işlenmiş olmalıdır. 2) Suç tek bir devlette işlense dahi hazırlanma, planlama, idare veya kontrolünün önemli bir kısmı başka bir devlette gerçekleşmiş olmalıdır. 3)

¹²¹ Türkiye tarafından 30.01.2003 tarihinde 4803 sayılı Kanunla kabul edilmiştir. R.G.04.02. 2003-25014. TOZMAN, Örgüt Kurma Suçu, s.82.

¹²² Türkiye tarafından 30.01. 2003 tarihinde 4804 sayılı Kanunla kabul edilmiştir. R.G.04.02. 2003-25014. TOZMAN, Örgüt Kurma Suçu, s.82.

¹²³ Türkiye tarafından 30.01. 2003 tarihinde sayılı Kanunla kabul edilmiştir. R.G.04.02. 2003-25014; TOZMAN, Örgüt Kurma Suçu, s.82.

¹²⁴ <http://treaties.un.org/doc/source/RecentTexts/18-12E.doc> E. T: 24. 12. 2020;

TOZMAN, Örgüt Kurma Suçu, s.82.

¹²⁵ TOZMAN Örgüt Kurma Suçu, s.83.

¹²⁶ KAVLAK, Örgüt Kurma Suçu, s.230.

Suç tek bir devlette işlendiğinde dahi birden fazla devlette suç teşkil eden faaliyetlerde bulunan örgütlü bir suç grubu suça karışmış olmalıdır. 4) Suç tek bir devlette işlenmiş olsa dahi başka bir devlette önemli etkileri olmalıdır¹²⁷.

Sözleşmenin hükümleri doğrultusunda, organize bir suç grubuna katılma, suç gelirlerinin aklanması, yolsuzluk, rüşvet ve adaletin engellenmesine yönelik fiillerin suç haline getirilmesi gerekmektedir¹²⁸. Gerçekten hukuk sistemlerinin gerektiği gibi işlememesi, yasaların işlevsiz hale getirilmesiyle birlikte, gerekli suç soruşturma ve kovuşturmalarının sağlıklı biçimde yürütülememesi, kanun boşlukları, devletin toplum üzerinde demokratik otoritesini sağlayamaması, istikrarsızlık ve kurumların çürütülmesi organize suçluluğun ortaya çıkmasında ve büyümesinde etkili bir role sahiptir. Özellikle suç faaliyetleri neticesinde elde edilen kazançların aklanması ile birlikte bu kazançların bir kısmı tekrar yasadışı alanlara yönlendirilmekte, bir kısmı ise yasal piyasalara aktarılmaktadır. Bu kazançların bir kısmı özellikle kamu görevlilerinin yolsuzluğa alıştırılması ve suça bulaştırılması için kullanılmaktadır. Dolayısıyla suça bulaşan ve rüşvete alışan kamu görevlisi üzerinde nüfuz elde eden suç örgütleri, böylece kendilerine önemli bir koruma sağlamaktadır. Bu nedenle özellikle rüşvet, yolsuzluk ve kara para aklama üçgeni üzerine gidilmesi organize suçlulukla mücadele anlamında etkili yollardan birisidir. Çünkü rüşvet, tehdit, şantaj, vb.yollarla elde ettiği kişilerin desteği ve işbirliği olmaksızın suç örgütlerinin faaliyetlerini rahatlıkla sürdürmeleri mümkün değildir¹²⁹.

Yine bu kapsamda; Sözleşme, adaletin engellenmesinin suç haline getirilmesi yükümlülüğünü yüklemiştir; bu amaçla yalan tanık ifadesi elde etmek veya tanıklığa veya delil sunulmasına müdahale etmek için fiili kuvvet kullanılması, tehdit veya sindirme veya haksız çıkarın vaadi veya verilmesi; yargıç veya yasaları uygulayanların resmi görevlerini yerine getirmesini engellemek amacıyla fiili kuvvet kullanımı, tehdit, ya da sindirmenin suç teşkil edeceğine dair gerekli önlemlerin alınmasını öngörmüştür. Sözleşmenin amacı bütün ülkelerdeki iç hukuk düzenlerinin uyumlu hale getirilmesi, böylelikle fiilin her ülkede suç olarak kabulünün sağlanmasıdır¹³⁰.

¹²⁷ KAVLAK Örgüt Kurma Suçu, s.230.

¹²⁸ KAVLAK Örgüt Kurma Suçu, s.230.

¹²⁹ KAVLAK Örgüt Kurma Suçu, s.230.

¹³⁰ EVİK Çıkar Amaçlı Örgütlenme Suçu, s.66; KAVLAK; Örgüt Kurma Suçu, s. 231.

Taraf devletlere kara para aklamanın her türünü önlemek ve tespit etmek için, kendi yetkisi dâhilinde, bankalar ve bankalar dışındaki mali kuruluşlar ve gerektiğinde, özellikle kara para aklamaya müsait diğer kurumlar için kapsamlı bir iç düzenleyici ve denetleyici sistem oluşturacaktır. Bu sistem kimlik tespiti, kayıt tutulması ve şüpheli işlemlerin bildirilmesi ihtiyaçlarına cevap vermelidir¹³¹.

Yine Sözleşmeye göre, her taraf devlet, organize suç örgütlerinin gerçekleştirdikleri faaliyetlerle karşılaşmaları halinde tüzel kişilerin sorumluluğunu gerektiren hükümleri ihdas etmelidir. Her taraf Devlet belirli koşullar altında gelir veya mal varlığı değerlerinin malzeme ve teçhizat veya diğer raç gereçlerin müsaderesine ve el koymaya ilişkin gerekli önlemleri almakla yükümlüdür¹³².

Sözleşmeye göre, suçluların iadesi usulünün, gerekli şartlar sağlandığı takdirde, hızlandırılması ve kolay hale getirilmesi gerekmektedir. Karşılıklı adli yardımlaşmanın sağlanması, yaygınlaştırılması ve kolaylaştırılması gerekmektedir. Her taraf devlet, kendi iç hukuk sisteminin temel ilkeleri mümkün kılmaktaysa, imkânları ölçüsünde ve kendi iç hukukunca belirlenmiş koşullara göre, gerekli gördüğünde, örgütlü suçlulukla etkin olarak mücadele etmek amacıyla, kendi topraklarında yetkili makamlar tarafından kontrollü teslimatın uygun şekilde kullanımı ve elektronik veya başka biçimlerde izleme veya gizli operasyonlar gibi özel soruşturma yöntemlerinin kullanımına imkân verecek önlemleri almalıdır¹³³.

Taraf devletler, ceza davalarında bu Sözleşmede belirtilen suçlara ilişkin ifade veren tanıklara, gerektiğinde akrabalarına ve onların yakınları olan diğer kişilere yönelik olabilecek öç alma ve sindirmelere karşı etkin koruma sağlamak için imkânları dâhilindeki gerekli önlemleri almalıdır. Bu önlemler, yargılama muhakemesinden kaynaklanan haklar dâhil sanığın haklarına hanel getirmeksizin aşağıdakileri içerebilir: Bu tür kişileri fiziksel olarak korumak için, ihtiyaca göre ve mümkün olduğu ölçüde onları başka yerlere yerleştirmek ve gerektiğinde, bu tür kimselerin kimlikleri ve buldukları yerlere ilişkin bilgilerin açıklanmaması veya bu bilgilerin açıklanmasına sınırlama getirilmesi gibi yöntemler tesis etmek; tanığın beyanlarının video bağlantısı veya diğer uygun araçlar dâhil, iletişim teknolojilerinden yararlanılarak alınması gibi tanıklığın, tanık güvenliğini garanti eden bir biçimde

¹³¹ KAVLAK; Örgüt Kurma Suçu, s. 232.

¹³² KAVLAK; Örgüt Kurma Suçu, s. 232.

¹³³ KAVLAK; Örgüt Kurma Suçu, s. 232.

yapılmasına cevaz veren ispat kuralları tesis etmek. Söz konusu önlemler, tanıklık yapmaları halinde mağdurlara da uygulanacaktır. Tanıklık, ceza hukukunda suçların ortaya çıkarılması bakımından oldukça önemli bir enstrüman olarak kabul edilmektedir.¹³⁴

Taraf devletler, organize suç gruplarında yer alan veya daha önce yer almış kişileri yetkili makamlara soruşturmada ve delil toplamada yararlı olabilecek bilgi sağlamaya yönelik davranmaya teşvik etmek için gerekli önlemleri alacaktır: Her taraf devlet, uygun durumlarda, bu sözleşmede belirtilen bir suçun soruşturulması veya kovuşturulmasında önemli işbirliği sağlayan bir sanığın cezasının hafifletilmesine olanak sağlamayı değerlendirecektir. Yine her taraf devlet, iç hukukunun temel ilkelerine uygun olarak, bu Sözleşmede belirtilen bir suçun soruşturulması veya kovuşturulmasında önemli işbirliği sağlayan bir kişinin kovuşturmadan muaf tutulmasına olanak sağlamayı değerlendirecektir. Sözleşmeye göre taraf devletler bir veya daha fazla taraf devlette soruşturma, kovuşturma veya adli takibat konusu olan meselelere ilişkin yetkili makamlar vasıtasıyla ortak soruşturma mercileri oluşturmak amacıyla ikili veya çok taraflı anlaşmalar veya düzenlemeler yapılmasını değerlendireceklerdir. Bu tür anlaşmaların veya düzenlemelerin mevcut olmaması halinde, ortak soruşturmalar her olay için ayrı ayrı yapılacak anlaşmalarla da yürütülebilir. İlgili taraf devletler, topraklarında bu tür soruşturmanın yürütüldüğü taraf devletin egemenliğine saygı göstermelidir.¹³⁵

Bunun yanısıra, Teörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşme¹³⁶ ile Terörist Bombalamalarının Önlenmesine İlişkin Uluslararası Sözleşme¹³⁷ Birleşmiş Milletler bünyesinde uluslararası terörizmle mücadele adına yapılan çalışmalar arasındadır.¹³⁸

1.3.9. Avrupa Birliği

Avrupa devletlerinde örgütlü suçlulukla mücadelede öncelikle örgüt suçları alanındaki cezaların ağırlaştırılması düşünülmüş ve gerçekleştirilmiştir. Bunun

¹³⁴ KAVLAK, Örgüt Kurma Suçu, s.233.

¹³⁵ KAVLAK Örgüt Kurma Suçu, s.234.

¹³⁶ 27.09.2001 tarihinde Newyork'da imzalanan Sözleşme Türkiye tarafından 10.01.2002 tarihinde - 4738 sayılı kanunla kabul edilmiştir. R.G:17.01.2002-24643

¹³⁷ 20.05.1999 tarihinde Newyork'da imzalanan Sözleşme Türkiye tarafından 11.01.2002 tarihinde - 4740 sayılı kanunla kabul edilmiştir. R.G.19. 01. 2002-24645

¹³⁸ KAVLAK Örgüt Kurma Suçu, s.234.

arkasından da örgüt suçları alanında sanık haklarının kısıtlanması ve usul işlemlerindeki formalitelerin azaltılması yoluna gidilmiştir. Öte taraftan suç siyaseti ilkelerinde de değişikliğe gidilmiştir. Ceza hukukunda modern bir akım olarak ortaya çıkmış olan ve failin topluma kazandırılması için yürütülen çalışmalar yerini suçun önlenmesi için “korkutma” görüşüne terk etmeye başlamıştır¹³⁹.

Avrupa Birliği kapsamında oluşturulan Avrupa Organize Suçlulukla Mücadele Çalışma Grubunun 28 – 31 Mart 1996 tarihinde Almanya'nın Leipzig şehrinde yaptığı toplantıda da suç örgütünün varlığının tespiti için bazı ölçütler belirlenmiştir. Bunlar¹⁴⁰: i) Suç işleme konusunda süreklilik, ii) Örgüt içi yaptırım sisteminin varlığı, iii) Şiddet ve tehdit gibi yöntemlerin kullanılması, iv) Kamu idarelerine ve özel sektöre nüfuz edilmesi.

Avrupa Birliğinin de 21 Aralık 1998 tarih ve 98/733/JAI sayılı “Ortak Hareket Kararı” ile Avrupa Birliğine üye olan devletlerde suç örgütüne katılmanın cezalandırılması öngörülmüştür. Söz konusu kararda suç örgütlerinin ve örgütlü suçluluğun tehlikelerine ve verebileceği zararlardan dolayı Avrupa Birliği üyesi olan devletlerin bu tür suçluluk ve örgütlerle mücadele edebilmek için işbirliği yapmaları gerektiği belirtilmiştir. Yine, aynı kararda örnek kabilinden bu tür suçlar arasında terörizm, insan ticareti, uyuşturucu madde kaçakçılığı, kara para aklama, yağma, hayata ve vücut bütünlüğüne karşı suçlar, kişi özgürlüğüne karşı suçlar sayılmıştır¹⁴¹.

Avrupa Birliği örgütlü suçlulukla mücadele adına bir dizi kararlar almıştır. İlk olarak “Avrupa Birliği’ne üye Devletler’de bir suç örgütüne katılmanın cezalandırılmasına dair 21 Aralık 1998 tarih ve 98/733/JAI sayılı Ortak Hareket Kararından bahsedilebilir¹⁴². Bu belgenin Birlik bünyesinde organize suçlulukla mücadele konusundaki en önemli belge olduğu söylenebilir¹⁴³.

¹³⁹ **YENİSEY**; Çıkar Amaçlı Örgüt Suçları ile Mücadele Yöntemleri, s.105. Örgütlü suçlarla mücadele bakımından Avrupa devletlerinde getirilen “Genişletilmiş Müsadere”, “Avrupa Polisi, Avrupa Ceza Kanunu”, “Suç Gelirlerinin Failin Elinden Alınması” gibi yeni kurumlar için bkz.**YENİSEY**; Çıkar Amaçlı Örgüt Suçları ile Mücadele Yöntemleri, s.105-107.

¹⁴⁰ **EVİK, Vesile Sonay**; Organize Suçluluk, Ceza Hukuku Günleri, 70. Yılında Türk Ceza Kanunu Genel Hükümler, 26 – 27 Mart 1997, İstanbul, s. 245. ; **TURİNAY, Y. Faruk**; Ceza Hukukunda Terör Örgütü Kavramı, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 116, Ankara, 2016. s. 39-84.

¹⁴¹ **KOCASAKAL**; Avrupa Birliği Ceza Hukukunun Esasları, İstanbul, 2004, s. 210; **KOCASAKAL**; Organize Suçluluğun Tanımı, s.140.

¹⁴² Belgenin metni için bkz. **İÇEL, Kayıhan/SOKULLU-AKINCI, Füsun/ÖZGENÇ, İzzet/SÖZÜER, Âdem/MAHMUTOĞLU, Fatih Selami/ÜNVER, Yener**; Suç Teorisi, Suç Kavramına

Belgenin girişinde, öncelikle örgütlü suçluluğun önemine ve tehlikesine dikkat çekilmekte ve bu açıdan işbirliği yapılması gerekli görülen bazı suçlar sıralanmaktadır. Bu suçlar uyuşturucu madde kaçakçılığı, kara para aklama, ağır ekonomik sorumluluk, yağma, hayata, vücut bütünlüğüne ve özgürlüğe yönelen diğer şiddet eylemleri veya kişiler için toplu tehlike yaratan eylemlerdir. Yine burada İHAS'de belirtilen temel hak ve özgürlüklere saygı gösterilmesi gerektiği hususu hatırlatılmaktadır. Zira örgütlü suçluluğun yarattığı tehlikeler sebebiyle, bu suçluluk ile mücadelede ağır, sert, çoğu zaman temel hak ve özgürlükleri de zedeleyici önlemler alınmakta ve kavramın yarattığı tehlikeye dayanılarak bu tür önlemler haklı gösterilmeye çalışılmaktadır. Bu hususlara dikkat edilmesi gerekliliği ve organize suçlulukla ilişkili olan yargılamalarda da adil yargılanma ilkesinden ödün verilmemesi gerekliliği ortaya konulmaktadır¹⁴⁴.

Belgenin 1'inci maddesinin suç örgütü tanımlanmıştır. Buna göre, suç örgütü; ikiden fazla kişinin belirli bir zaman öncesinde, en az dört yıl veya daha fazla bir hürriyeti bağlayan cezayı veya güvenlik tedbirini gerektiren, bizzat kendi içinde amaç oluşturan ya da maddi kazanç elde etmenin ve gerektiğinde de hukuka aykırı olarak kamu mallarının işleyişini etkilemenin aracı olan suçları işlemek amacıyla bir anlaşma çerçevesinde oluşan, bu anlaşma yönünde de hareket eden örgütlü yapıdır¹⁴⁵. Yine, Avrupa Birliğinin söz konusu Kararında suç örgütünün tespiti açısından bazı ölçütler belirtilmiştir. Bu ölçütlerden bazılarının suç örgütünün varlığının kabulü için olmazsa olmaz nitelikte olduğu yani zorunlu ölçütler olduğu, bazılarının ise tamamlayıcı nitelikte olan ya da başka bir ifadeyle suç örgütünün varlığını tespitinde yardımcı ölçütler olduğu belirtilerek sınıflandırmaya gidilmiştir. Buna göre, suç örgütünün varlığının tespiti için zorunlu olan ölçütler şunlardır: i) Üç veya daha fazla kişinin işbirliği, ii) Uzun bir süredir bir arada olma ya da belirsiz süre için bir araya gelme, iii) Ağır suçlardan mahkûm olma veya şüpheli olma, iv) Kazanç veya güç elde etme amacı taşıma. Suç örgütünün varlığını tespiti açısından yardımcı olacak ölçütlerin ise şunlar olduğu belirtilmiştir: i) Örgüt üyelerinin belirli

İlişkin Genel Bilgiler, Suçun Yapısal Unsurları, Suçun Özel Oluşum Biçimleri - 2. Kitap, Beta 2. Bası. İstanbul, 2000, s. 42.vd.

¹⁴³ KOCASAKAL; Avrupa Birliği Ceza Hukukunun Esasları, s. 210.

¹⁴⁴ KOCASAKAL; Avrupa Birliği Ceza Hukukunun Esasları, s. 210; KAVLAK, Örgüt Kurma Suçu, s.235

¹⁴⁵ KOCASAKAL; Avrupa Birliği Ceza Hukukunun Esasları, s. 211; KOCASAKAL, Organize Suçluluğun Tanımı, s.140.

bir görev veya rollerinin olması, ii) Örgüt içi denetim ve disiplinin varlığı, iii) Şiddet veya tehdide müsait araçların kullanılması, iv) Siyaseti, medyayı, kamu idarelerini, yargıyı, güvenlik kuvvetlerini, ekonomiyi etkileme çabası içinde olma, iv) Ticari yapılanma görüntüsüne sahip olma, v) Kara para aklama faaliyetlerini yürütme, vi) Uluslararası düzeyde faaliyet gösterme¹⁴⁶.

Organize suçluluk ile mücadelede Avrupa Birliği bünyesinde ortak tutum, ortak hareket, konsey kararı, çerçeve kararı, eylem planı vb. başlıklar altında birçok belgeden bahsedilebilir. Bunun yanı sıra terörizmle mücadele adına da ayrıca kabul edilen belgeler de sözkonusudur. Avrupa Birliği Konseyi'nin 13 Haziran 2002 tarihli ve 2002/475/JAI sayılı Terörizmle Mücadeleye Dair Çerçeve Kararı, Avrupa Birliği Konseyinin 27 Aralık 2001 tarih ve 2001/930/PESC sayılı Terörizmle Mücadeleye Dair Ortak Tutum gibi belgeler buna örnek olarak sayılabilir¹⁴⁷.

1.4. Örgüt Kurma ve Yönetme ile Örgüte Üyelik Suçları

1.4.1. Suç örgütü Kurma ve Yönetme Suçu

Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu 5237 sayılı TCK'nın 220'nci maddesinin birinci fıkrasında düzenlenmiştir. Buna göre: “ (1) Kanunun suç saydığı fiilleri işlemek amacıyla örgüt örgüt kuranlar veya yönetenler, örgütün yapısı, sahip bulunduğu üye sayısı ile araç ve gereç bakımından amaç suçları işlemeye elverişli olması halinde, iki yıldan altı yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Ancak, örgütün varlığı için üye sayısının en az üç kişi olması gerekir”.

Ceza hukukunun kurulmasını suç olarak düzenlediği örgütlerin hepsinin en başta gelen ortak özelliği, bu örgütlerin suç işlemek amacıyla kurulmuş olmalarıdır. Suç işlemek amacıyla kurulmuş bir örgütten söz edebilmek için bu örgütün en az üç kişiden oluşmuş olması gerekir. 5237 sayılı TCK'nın 220'nci maddesinin birinci fıkrasının son cümlesinde “...örgütün varlığı için üye sayısının en az üç kişi olması gerekir” denilmek suretiyle bu husus açıkça düzenlenmiştir. Bununla birlikte bir suç

¹⁴⁶ “Council of Europe Organised Crime Situation Report”2005, http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/economiccrime/organisedcrime/default_en.asp, E. T: 24. 12. 2020; **TURINAY**, Terör Örgütü Kavramı, TBBD, s. 39-84.

¹⁴⁷ **KOCASAKAL**; Avrupa Birliği Ceza Hukukunun Esasları, s. 202; **ERDEM, Mustafa Ruhan**; Avrupa Birliği Hukuku'nun Üye Devletlerin Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukukuna Etkisi (AB Üye Devletler), Ankara, 2004. s. 220-221.

örgütünden söz edebilmek için sadece suç işlemek amacıyla en az üç kişinin birleşerek bir örgüt oluşturması her zaman yeterli olmayıp, ayrıca kurulan bu örgütün amaçlanan suçları işlemeye elverişli olması yani, amaç suçları işlemeye elverişli ve yeterli araç gereç ile elemana sahip olması gereklidir.

Fıkıradaki düzenlenen suç örgütü kurma ve yönetme suçları seçimlik hareketli suçlar olup birinci seçimlik hareket örgütü kurma ikinci seçimlik hareket ise, suç işlemek amacıyla kurulmuş olan örgütü yönetmektir.

Örgüt kurmak, var olmayan bir örgütün oluşturulması ve meydana getirilmesidir¹⁴⁸.

Kurucunun veya kurucuların, örgütün oluşturulması için gerekli ve belirleyici birtakım davranışlarda bulunması gerekmektedir. Örgütün yönetici kadrosunu tayin etmek, örgütün merkezini ve amblemini belirlemek, suç organizasyonunu oluşturmak, amaç suçları belirlemek ve bu suçları işlemek için gerekli araçları temin etmek gibi fiiller bu davranışlara örnek olarak gösterilebilir.

Öğretideki görüşler ve yargı uygulamaları göz önünde bulundurularak suç örgütlerine dair genel nitelikte bazı unsurları şu şekilde belirlemek mümkündür.

Bunlar¹⁴⁹: İş bölümü temelli hiyerarşik bir yapı, örgüt içi yaptırım sistemi, üyeler arasında dayanışma, süreklilik, suç işlenmesinde profesyonellik, şiddet kullanma,

¹⁴⁸ **YENİDÜNYA, A. Caner /İÇER, Zafer;** *Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu*, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Prof. Dr. Nur Centel'e Armağan Özel Sayısı, İstanbul, 2013, Cilt:19, Sayı:2, s. . 800. vd.

¹⁴⁹ **SÖZÜER;** "Organize Suçluluk Kavramı ve Batı Ülkelerinde Bu Suçlulukla Mücadele İle İlgili Gelişmeler", Marmara Üniversitesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 9, S. 1-3, Y. 1995, s. 258; **ERDEM, Mustafa Ruhan;** *Ceza Muhakemesinde Organize Suçlulukla Mücadelede Gizli Soruşturma Tedbirleri*, Ankara, 2001, s. 37; **ÖZBEK/KANBUR/BACAĞSIZ/KORAY/ TEPE;** *Ceza Muhakemesi Hukuku*, s. 400; **ŞAHİN, Cumhuri,** *Organize Suçlulukla Mücadele ve Tanığın Korunması*, s. 691.

Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 03.04.2007 tarih ve E. 2006/10-253, K. 2007/80; 04.07.2006 tarih ve E. 2006/10-128, K. 2006/177 ve 31.10.2012 tarih ve E.2011/10-577,K. 2012/182 sayılı kararlarında suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu, olması gereken zorunlu unsurları belirtmek suretiyle şu şekilde tanımlanmıştır:

"... Suç işlemek için örgüt kurmak suçundan bahsedebilmek için,

a)Üye sayısının en az üç veya daha fazla kişi olması gerekmektedir.

b)Üyeler arasında gevşek te olsa hiyerarşik bir bağ bulunmalıdır. Örgütün varlığı için soyut bir birleşme yeterli olmayıp, örgüt yapılanmasına bağlı olarak gevşek veya sıkı bir hiyerarşik ilişki olmalıdır.

c)Suç işleme amacı etrafında fiili bir birleşme yeterli olup, örgütün varlığının kabulü için suç işlenmesine gerek bulunmadığı gibi işlenmesi amaçlanan suçların konu ve mağdur itibarıyla somutlaştırılması mümkün olmakla birlikte, zorunluluk arz etmemektedir. Örgütün faaliyetleri çerçevesinde suç işlenmesi halinde, fail örgütteki konumuna göre üye veya yönetici sıfatıyla cezalandırılmasının yanında, ayrıca işlenen suçtan da cezalandırılacaktır.

konspiratif davranış ve taktikler, bölgeler üstü ve uluslararası ilişkilerdir. Sayılan bu unsurlar tahdidi nitelikte olmayıp, bu unsurların birçok yönden artırılması mümkündür. Ancak belirtilen bu unsurlar, genel hatları ile konunun belirlenmesi açısından esas alınabileceği düşünülen unsurlardır.

Dar anlamda bir suç örgütünün varlığı için, belirsiz sayıda suç işlemek amacıyla en az üç kişinin fiili olarak bir araya gelmesi ve bu birlikteliğin devamlı olması gerekir. Bir araya gelen bu kişilerin tesadüfen değil ortak bir amaç için bir araya gelmiş olmaları gerekir. Başka bir deyişle, kişileri bir araya getiren husus müşterek bir amacı meydana getirme olmalıdır. Suç örgütlerindeki bu ortak amaç, sayısız sayıda suçları işlemek amacıdır¹⁵⁰. Kişilerin belirli bir suç işlemek amacıyla bir araya gelmesi halinde örgüt değil iştirak ilişkisi gündeme gelir. Belirli veya belirlenebilir bir suçun işlenmesinde anlaşma ve işbirliğinin suça iştirakte, suç ortakları yönünden suçun konu, araç, suçun işleniş şekli, yer, zaman ve mağdur bakımından tüm detaylarıyla olmasa da somutlaşması aranır. Oysa suç örgütü yapılanmasında, işlenmesi amaçlanan suçların suça iştirakte olduğu gibi, somut hale gelmesinde bir zorunluluk bulunmamaktadır¹⁵¹. Nitekim Yargıtay da bu şekilde kabul etmektedir¹⁵².

Örgütün amaç suçları konusunda da gerek üye sayısı gerekse amaçladığı suçları işlemeye elverişli ve yeterli sayıda silah ve araç gerece sahip olması gereklidir. Aksi

d) Örgüt niteliği itibarıyla devamlılığı gerektirdiğinden, kişilerin belli bir suçu işlemek veya bir suç işlemek için bir araya gelmesi halinde, örgütten değil ancak iştirak iradesinden söz edilebilecektir.

e) Amaçlanan suçları işlemeye elverişli, üye, araç ve gerece sahip olunması gerekmektedir. "

Ceza Genel Kurulunun süregelen, istikrar kazanmış kararlarında da belirtildiği üzere, TCK'nın 220'nci maddesi anlamında bir örgütten bahsedilebilmesi için,

a) Üye sayısının en az üç veya daha fazla kişi olması gerekmektedir.

Böylece, Yargıtay tarafından da genel hatları ile suç örgütünde bulunması gereken zorunlu unsurlar açık bir şekilde belirtilmiştir.

¹⁵⁰SARITAŞ, Suç İşlemek Amacıyla Örgütlenme Suçu s. 22.

¹⁵¹ŞEN/ ERYILDIZ, Suç Örgütü, s. 76.

¹⁵²Yargıtay 10.CD.04.04.2007, 206/8387 E, 2007/4115 K; 27.11.2006, 2006/3435 E, 2006/13152 E; 14. 12. 2006, 2006/12357 E, 2006/14253 K sayılı kararlarında, "5237 sayılı TCK'nın 220. maddesinde düzenlenen "suç işlemek için örgüt kurmak" suçunun işlendiğinin ve örgütün varlığının kabul edilebilmesi için; üye sayısının en az üç kişi olması, üyeler arasında soyut bir birleşme değil, gevşek de olsa hiyerarşik bir ilişkinin bulunması, suç işlenmese bile, suç işlemek amacı etrafında fiili bir birleşmenin olması, niteliği itibarıyla devamlılık göstermesi gereklidir. Örgütün yapısı, sahip bulunduğu üye sayısı ile araç ve gereç bakımından, amaçlanan suçları işlemeye elverişli olması da aranmalıdır. Örgüt yapılanmasında, işlenmesi amaçlanan suçların konu ve mağdur itibarıyla somutlaştırılması mümkün, ancak zorunlu değildir. Soyut olarak sanık sayısının üç kişiden fazla olması örgütün varlığının kabulü için yeterli olmayıp bu durumda iştirak ilişkisinden söz edilebilir. " sonucuna varılarak suç örgütünün tanımı ve tespiti ile ilgili bu ortak gerekçeye yer verdiği görülmektedir.

takdirde, üç kişinin anayasal düzeni cebir ve şiddet kullanarak değiştirmek amacıyla bir araya gelmesi halinde terör örgütünün varlığı kabul edilir.

Suç örgütlerinin en temel ortak özelliklerinden biri de, hiyerarşik bir yapıya sahip olmalarıdır. Böyle bir yapıdan söz edebilmek için aynı amaç etrafında bir araya gelen en az üç kişiden oluşan kimseler arasında hiyerarşik bir ilişkinin varlığı da gereklidir. Hiyerarşik ilişki, örgüt üyelerinin bir veya birden fazlasının örgütün faaliyetlerini, planlaması, iş bölümünü belirlemeleri ve buna göre diğer örgüt üyelerine roller vermeleri, bütün bunlar için de diğer örgüt üyelerine talimat verme yetkisine sahip olmaları, kalan örgüt üyelerinin de organizasyon içinde kaldıkları müddetçe kendilerine örgütün faaliyeti kapsamında verilen talimatları yerine getirmekle yükümlü olduklarını kabul etmeleridir. Buna göre, hiyerarşik ilişki, bir astlık-üstlük ilişkisini ifade eder¹⁵³. Bu suretle örgüt, koordine hareket edebilecek, değişen ve gelişen durumlara karşı reaksiyon alabilecektir¹⁵⁴. Yargıtay 8.CD. 25.6.2009, E. 2008/12977, K. 2009/9829 sayılı kararında da, örgüt kurma ve yönetme suçlarında örgütteki hiyerarşiyi, emir ve talimat verme ile bu emir ve talimatları yerine getirme olarak kabul etmiş ve emir ve talimat verenleri yönetici, verilen emir ve talimatlara uyup gereğini yapanları ise örgüt üyesi olarak kabul etmektedir¹⁵⁵.

¹⁵³Yargıtay 6.CD. 19.04.2017 tarih, E:2017/903 K:2017/928 sayılı kararında:

“Suç işlemek amacıyla kurulan örgüte üye olmak suçundan hakkında hükümlülük kararı verilen sanıklar... ile ...’ın, devamlılık içeren kanunun suç saydığı fiilleri işlemek (suç işleme programı altında) amacı ile bir araya gelip aralarında sıkı veya gevşek hiyerarşik bir bağın bulunduğu, hiyerarşik yapılanmayı gösteren emir komuta zinciri ile altlık üstlük ilişkisinin varlığına ve adı geçen sanıkların faaliyetleri ile örgütün doğmasına veya üst pozisyonda kolektif faaliyeti kısmen veya tamamen düzenleyip koordine ettiklerine ilişkin kesin, inandırıcı kanıtlar karar yerinde açıklanıp tartışılmadan, genel, soyut ve geçişli ifadelerle yer verilmek suretiyle sanıklar hakkında 220/2-3. maddeleri uyarınca yazılı şekilde hüküm kurulması, bozmayı gerektirmiş...” şeklinde hüküm kurmuştur.

¹⁵⁴SARITAŞ, Suç İşlemek Amacıyla Örgütlenme Suçu, s. 23.

¹⁵⁵Yargıtay 8.CD. 25.6.2009, E. 2008/12977, K. 2009/9829, (<http://www.uyap.gov.tr>. 10 Ocak 2021; Yargıtay: *“...Sanıkların TO...’ın yönetiminde, Ramazan A...’nın yönlendirmesi ile yurt dışından temin edilen mağdurları fuhuş amaçlı pazarlamak için örgüt kurdukları, ... Sanık T’in talimatları doğrultusunda sanık Ramazan’ın yabancı bayanlarla yurt dışı bağlantılarını kurup, uçak bileti, yol masraflarını karşılayıp, havaalanından kalacakları yerlere götürmek suretiyle, yer temin ettiği, sanıklar BS... ve MK...’ın yabancı uyruklu bayanların pazarlanması organizasyonunda yer alıp, “müşterilere” götürüp-getirilmelerinde örgüt adına hareket ettikleri, sanık İbrahim G... ’ın fuhuş amaçlı Türkiye’ye getirilen bayanların Türkiye’de barınmalarını sağlamak amacıyla içerek itibariyle doğru olmayan sahte ikametgâh tezkereleri sağlayarak örgüt içinde yer aldığı, sanıklar TO... ve RA... ’nın liderliğinde kurulan örgütle sanıkla Bekir, Muammer ve İbrahim’in bir araya gelerek tam bir işbirliği, eylemleri paylaşım anlayışı içinde hareket ettikleri anlaşılmalı, sanıklar Turgay ve Ramazan’ın örgüt kurma ve yönetme, sanıklar Bekir, Muammer ve İbrahim’in örgüt üyesi olma suçundan dolayı cezalandırılmaları...”*.

Hiyerarşi, örgütün disiplinini ve iç denetimini sağlayan bir araçtır. Ancak, bu hiyerarşinin derecesi, yani katı veya yumuşak olup olması örgütten örgüte değişkenlik gösterebilir¹⁵⁶. Yargıtay kararlarında hiyerarşinin derecesinin, yani katı veya yumuşak olup olmamasının örgütten örgüte değişkenlik gösterebileceğini, gevşek bir hiyerarşik ilişkinin varlığının örgütün yokluğu anlamına gelmeyeceğini vurgulamıştır. Örneğin, Yargıtay 16'ncı Ceza Dairesi 03.04.2018 tarih ve E.2018/664, K.2018/1532 sayılı kararında; *“sanık ifadeleri ve dosya kapsamına göre aralarında gevşek bile olsa bir hiyerarşik yapı bulunduğu ve eylemleri itibariyle aralarındaki ilişkinin iştirak iradesini aştığı anlaşılan sanıklar...’nın suç örgütüne üye olmak suçundan mahkûmiyetlerine karar verilmesi gerekirken”* demek suretiyle bu hususu vurgulamış ve esasen bir noktanın altını daha çizmiştir. O da hiyerarşi de önemli olanın iştirak iradesini aşan bir ilişkinin olması hususudur.

Hiyerarşik bir yapıda, yönetici konumunda bulunan kişi veya kişiler bulunur ki bu kişi veya kişiler örgütün eylem ve faaliyet planlamalarını yapma, emir ve talimat verme, bir eylemi yapma veya yapılması öngörülen eylemi yapmama talimatını verebilme görev ve yetkisine sahiptir. Hiyerarşik yapı içinde alt kademedeki olan, verilen emir ve talimatları yerine getiren üyeler bulunur.

Hiyerarşik yapının bir sonucu olarak, suç örgütleri içinde iş bölümü söz konusudur. Bu iş bölümü faaliyet veya eylem konusuna göre olabileceği gibi, yer bakımından da olabilir¹⁵⁷. Yine, iş bölümünün bir gereği ve sonucu olarak da suç örgütleri planlı ve sistemli bir şekilde faaliyette ve eylemlerde bulunurlar.

Hiyerarşik yapının varlığını sürdürebilmesi, etkin olabilmesi için bu hiyerarşik yapının gerektirdiği kurallara, emir ve talimatlara uymak gerekir. Bu da örgüt içi denetim ve disiplini zorunlu kılar.

Özetle; suç örgütlerinin en temel unsurlarının başında örgüt içi hiyerarşi gelir¹⁵⁸. Bu hiyerarşik yapıdan dolayı da suç örgütlerinde eylem ve faaliyetlerde iş bölümünün ve

¹⁵⁶ SÖZÜER, “Organize Suçluluk Kavramı ve Batı Ülkelerinde Bu Suçlulukla Mücadele İle İlgili Gelişmeler”, s. 259; www.uyap.gov.tr, E. T. 12. 01. 2019.

¹⁵⁷ ÖZTÜRK/ERDEM, Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku, 1051.

¹⁵⁸ Yargıtay 16.CD.21.04.2016 tarih, E:2015/4672, K:2016/2330 kararında *“...örgüt hiyerarşisinde konumları somut olarak ortaya konulmadığı gibi, kabul edilen şekliyle departman/hücreler arasındaki köprü elemanları ve irtibatın ne suretle sağlandığının da ortaya konulamadığı; örgüt hiyerarşisinin ve köprü elemanların ortaya konulmamasının henüz örgüt hiyerarşisinde yer alan kişiler ile köprü elemanlarının belirlenememiş olması gerekçesi ile açıklanamayacağı...”* şeklinde hüküm kurularak örgüt içi hiyerarşi tespitinin önemi vurgulanmıştır.

planlamanın olduğu, örgüt içi disiplin ve denetim ile yaptırım mekanizmalarının olduğu rahatlıkla söylenebilecektir.

Dar anlamda suç örgütleri kavramının bir başka ortak özelliği ise, aynı amaç etrafında bir araya gelen kişilerin bir araya gelmesinin arızı değil süreklilik arz edecek şekilde olmalıdır. Arızı bir şekilde belli bir veya birkaç suç işlemek amacıyla bir araya gelmeler örgütün varlığını değil bu kişilerin işlemeyi amaçladıkları suça iştirak iradelerini gösterir. Süreklilikten anlaşılması gereken ise, örgüt yapılanması ile eylem ve faaliyetlerdeki sürekliliktir. Yani, ikiden fazla kişinin bir araya gelmesindeki ve suç işleme amacıyla süreklilik gerekir. Suç örgütünün unsurlarından olan süreklilik, işlenecek suçlardan bağımsız olarak değerlendirilmelidir. Buradaki süreklilik, örgüt üyelerinin beraberliği ve amaçları noktasındadır. İşte tam da bu nedenle örgüt kurma, yönetme ve örgüt üyeliği suçları mütemadi suçlardır¹⁵⁹.

Örgütlü suçluluğu, iştirak halinde işlenen suçluluktan ayıran en belirleyici unsurun süreklilik olduğu kanaatindeyiz. Zira örgütlü suçlulukta ya da suç örgütlerinde suç işlemek amacıyla yapılan anlaşma bir defaya mahsus olmayıp, süreklilik arz eder¹⁶⁰. Bu itibarla iştirak halinde suç işleyen kişilerle örgütlü bir şekilde suç işleyen kişiler birbirinden farklı niteliktedir. Süreklilik unsurunun bir gereği ve sonucu olarak da örgüt üyeleri içinde dayanışma söz konusudur.

Suç işlemek amacıyla kurulan örgütün silahlı olup olmaması veya sahip olunan silahların cins, nitelik ve miktarı, bu somut tehlikenin belirlenmesinde dikkate alınmalıdır. Ancak, belirtmemiz gerekir ki; kanun koyucu, suç işlemek için kurulan örgütün silahlı olmasını bu suç bakımından unsur değil, daha ağır cezayı gerektiren nitelikli bir hal olarak öngörmüştür¹⁶¹.

TCK'nın 220'nci maddesinin birinci fıkrasında, kanunun suç saydığı fiilleri işlemek amacıyla örgüt kuranların cezalandırılacağı düzenlenmiştir. Bu noktada kanun koyucunun suçun oluşumu açısından yalnızca örgütün kurulmasını, yani fiili birleşmeyi yeterli gördüğünü ifade etmemiz mümkündür. Kuruluşun herhangi bir

¹⁵⁹ **ÖZEK, Çetin**; Organize Suç, *Prof. Dr. Nurullah Kunter'e Armağan*, İstanbul, 1998, s. 197; Yargıtay 16 CD. 11.12.207 tarih ve E. 2017/2268, K. 2017/5655 sayılı kararı; Yargıtay 5. CD. 04.06.2018 tarih ve E. 2018/4910, K. 2018/4120 sayılı kararı.

¹⁶⁰ **EVİK**, Çıkar Amaçlı Örgütlenme Suçu, s. 216.

¹⁶¹ 5237 sayılı TCK'nın 220'nci maddesinin üçüncü fıkrası; "Örgütün silahlı olması halinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza dörtte birinden yarısına kadar artırılır".

şekli yoktur, zımni ya da açık bir şekilde örgüt kurulmuş olabilir. Suç örgütü, örgütün yapısı, üye sayısı, işlemeyi amaçladığı suç bakımından elverişli araçlara sahip olması gibi objektif şartlar arandığından somut tehlike suçu olarak düzenlenmiştir¹⁶². Nitekim kanun koyucu da madde gerekçesinde bu hususu açıkça belirtmiştir¹⁶³.

Somut tehlike suçu olan suç işlemek amacıyla örgüt kurmak suçu, kamu düzeni, kamu güvenliği ve barışını tehlikeye sokmaktadır¹⁶⁴. Kanun, "örgütün varlığı için en az üç kişi olması gerekir. (m.220.f.1, ikinci cümle)" demek suretiyle örgütü oluşturacak kişi sayısının en az üç olmasını aramıştır. En az üç kişinin suç işlemek amacı doğrultusunda devamlı surette fiilen birleşme yoluyla bir araya gelmesiyle örgüt kurulmuş olsa da, hedeflenen amaç bakımından somut bir tehlike oluşmayabilir. Meydana gelen örgütün, araç gereç ve üye sayısı bakımından işlemeyi amaçladıkları suçları işleyebilmesi açısından somut bir tehlike oluşturup oluşturmadıkları, hâkim tarafından belirlenir failin cezalandırılması için de bu somut tehlikenin(yani elverişliliğin) gerçekleşmesi gerekir. Bu husus, failin objektif cezalandırılabilme şartıdır. Objektif cezalandırılabilme şartları, suçun tüm unsurlarıyla gerçekleşmesine rağmen, failin cezalandırılması için kanunun ayrıca aradığı gerçekleşmedikçe failin cezalandırılmadığı objektif şartlardır¹⁶⁵. Diğer bir

¹⁶² **GÖREN, Sami**, En Son Değişikliklerle Açıklamalı-İçtihatlı 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu, Ankara, 2012. s. 1216. **EVİK**; "Suç İşlemek Amacıyla Örgütlenme Suçu", s. 669; **ERSAN**, Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu", **İÜHFİM**, s.381; **YENİDÜNYA/İÇER**, Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu, **MÜHFHAD**, s. 799. vd, s. 800.

¹⁶³ Gerekçede şu ifadeler yer almaktadır: "Suç işlemek için örgüt kurulması bir somut tehlike suçudur. Her ne kadar en az iki kişinin belli amaç etrafında suç işlemek üzere devamlı surette fiilen birleşmesi suretiyle örgüt meydana gelebilirse de; kurulan örgüt, güdülen amaç bakımından somut bir tehlike oluşturmayabilir. Bu nedenle, örgütün yapısı, sahip bulunduğu üye sayısı ile araç ve gereç bakımından, amaçlanan suçları işlemeye elverişli olması aranmalıdır.

Bu bakımdan, örneğin sadece üç kişinin bir araya gelmesi, devletin ülke bütünlüğünü bozmaya yönelik suçları işleme açısından somut bir tehlike taşımayabilir; buna karşılık, ekonomik çıkar sağlamaya yönelik suçlar açısından elverişli olabilir. "

¹⁶⁴ **ÖZGENÇ**, İzzet, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin, 11. Baskı. Ankara, 2016, s. 632; **İÇEL, Kayıhan**; Ceza Hukuku Genel Hükümler, Yenilenmiş Bası, Beta, İstanbul, 2018. s. 196; 765 sayılı TCK'nin 313. maddesi düzenlemesinin soyut tehlike suçu olduğu yönünde bkz: **EVİK**, "Tehlike Suçları", **Prof. Dr. Sahir Erman'a Armağan**, İstanbul, 1999, s. 184; Alman Ceza Kanunu'nda örgüt kurma suçu bakımından elverişlilik unsuru aranmadığından suçun soyut tehlike suçu olduğu yönünde bkz: Kindhauser, **LPK-StGB**, § 129 - Kn. 4; Karl Lackner, Kristian Kuhl, **Strafgesetzbuch Kommentar**, 27. Bs. Munchen, Verlag C.H. Beck, 2011, § 129 - Kn. 1.

¹⁶⁵ **AKBULUT, Berrin**; Ceza Hukuk Genel Hükümler, 5. Baskı, Ankara 2018, s.205; **ARTUK, Mehmet Emin/GÖKCEN Ahmet**, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 15. Baskı, Adalet, Ankara, 2021, s.6674.; **HAKERİ**, Hakan; Ceza Hukuku, Ankara, 2005, s.311; **ÖZBEK, Veli Özer/KANBUR, M. Nihat/BACAŞIZ, Pınar Doğan, Koray/TEPE, İlker**; Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler; Genişletilmiş ve Güncellenmiş 10. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2016. s. 441.

değişle objektif cezalandırılabilme şartları, suçun haksızlık unsurlarının dışında kalan ve failin cezalandırılabilmesi için gerekli olan şartlardır.

Objektif cezalandırılabilme şartı, suçun işlenmesinden önce, suçun işlenmesi sırasında veya suç tamamlandıktan sonra söz konusu olabilen ve esasen gerçekleşmediği takdirde kişinin haksızlık ve suç teşkil eden eyleminden cezalandırılmasını engelleyen şartlardır¹⁶⁶. Objektif cezalandırılabilme şartları suçun yapısında, tipikliğin maddi unsurları içinde yer almakta, cezalandırılabilir bir fiilin varlığından bahsedilebilmesi için gerçekleşmesi gereken unsurlardır. Ancak objektif cezalandırılabilme şartları, cezalandırılabilirliğin maddi unsurlarına karşılık, kastın kapsamına girmezler¹⁶⁷. Bunun anlamı, bu şartların gerçekleşmeleri durumunda, fail bu şartları bilmiyor olsa veya bunların gerçekleşmeleri daha önceden öngörülemiyor olsa da fail cezalandırılabilir. Buna karşılık, fail bunların varlığına veya gerçekleştiğine inandığı durumlarda, bu şartlar gerçekleşmedikçe fail teşebbüsten dahi cezalandırılmayacaktır. Dolayısıyla, objektif cezalandırılabilme şartlarının fail tarafından bilinmemesine veya varlığı konusunda hataya düşülmesine rağmen, objektif olarak varlığı failin cezalandırılabilmesi için yeterlidir¹⁶⁸.

Somut tehlike suçlarında, failin cezalandırılabilmesi için gerçekleşmesi gereken somut tehlike objektif cezalandırılabilme şartı niteliğindedir. Bu tarz suçlarda kanuni tarife uygun fiilin işlenmesiyle bir haksızlık meydana gelmektedir. Bu haksızlığın oluşumu bakımından, gerçekleştirilen fiilin suçun konusu açısından somut bir tehlikeye sebebiyet vermesi aranmamaktadır. Bununla birlikte, somut tehlikenin oluşumu halinde cezalandırılabilme mümkün olacaktır¹⁶⁹. Örgüt kurma ve yönetme ile örgüte üyelik suçlarının da somut tehlike suçları olduğu maddenin gerekçesinde ifade edildiği gibi Yargıtay ve doktrin tarafından da kabul

¹⁶⁶ **TÖNGÜR, Ali Rıza/ÇETİNTÜRK, Ekrem;** Ceza Hukuku Genel Hükümler, Adalet Yayınevi, Ankara, 2020. s.275.

¹⁶⁷ **KOCA, Mahmut/ÜZÜLMEZ, İlhan;** Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Adalet Yayınevi, 4. Baskı, Ankara, 2017. s. 369; **ARTU/GÖKCEN;** Genel Hükümler, s. 675; **TÖNGÜR/ÇETİNTÜRK,** Genel Hükümler, s.275.

¹⁶⁸ **HAKERİ;** Ceza Hukuk, s.369; **ÖZGENÇ,** İzzet; Genel Hükümler, s,609; **KOCA/ ÜZÜLMEZ;** Genel Hükümler; s. 367; **ÖZTÜRK, Bahri/ERDEM, Mustafa Ruhan;** Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku, 20. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2020. s. 169; **AKBULUT;** Genel Hükümler, s.206.

¹⁶⁹ **ÖZGENÇ;** Genel Hükümler, s. 550-551; **KOCA/ÜZÜLMEZ;** Genel Hükümler, s.156-157; **İÇEL/SOKULLU-AKINCI/ÜNVER/ERMAN/SINAR;** Suç Teorisi, s. s. 18; **ARTUK/ GÖKCEN;** Genel Hükümler, s. 675.

edilmektedir. Kanımızca da kanundaki tanıma uygun olarak belirsiz sayıda suçları işlemek amacıyla en az üç kişinin devamlı ve aralarında hiyerarşik ilişki oluşturarak bir araya gelmeleri ile suç örgütü kurma suçunun haksızlık içeriği oluşmakta ancak failin cezalandırılabilmesi için ise kurulan bu suç örgütünün işlemeyi amaç edindiği suçları işleyebilmesi için gerekli araç ve gereç ile üyeye sahip olması gerekir ki, ancak bu takdirde kamu güvenliği ve kamu barışı için somut tehlike suçu oluşacaktır.

5237 sayılı TCK'nın 220'nci maddesinin birinci fıkrasında tanımlanan suçu oluşturan birinci seçimlik hareket örgütü kurma ikinci seçimlik hareket ise, suç işlemek amacıyla kurulmuş olan örgütü yönetmektir.

Suç örgütü kurma suçu ani hareketli bir suç olmasına rağmen suç örgütünü yönetme ve örgüte üye olma suçları kesintisiz (*mütemadi*) suçlardır. Bu nedenle, suç işlemek amacıyla kurulmuş örgütün yönetilmesi halinde mütemadi suç söz konusu olur. Örgüt varlığını devam ettirdiği surece, hukuka aykırılık durumu da devam etmektedir¹⁷⁰.

Doktrinde mütemadi (kesintisiz) suç, her suçun bir neticesi bulunduğu şeklindeki anlayışın kabul edilip edilmemesine göre *iki farklı şekilde tanımlanmaktadır*. Birinci görüşe göre, *hareketten doğan neticenin devam ettiği* suçlara kesintisiz suç adı verilmektedir¹⁷¹. İkinci görüşe göre ise netice, ancak, suçun kanuni tanımında hareketten bağımsız olarak ayrıca gösterildiği takdirde bir unsur olarak hesaba katılmalıdır. Üstelik neticenin tek başına, hareketten bağımsız olarak devam etmesi mümkün de değildir. Netice hareketin bir sonucu olduğuna göre, neticenin devamı mantıken ancak hareketin sürdürülmesiyle mümkündür. Bu itibarla kesintisiz *suçta devam eden netice değil, esasen suçun kanuni tanımında gösterilen harekettir*. Buna göre kesintisiz suç, suçun kanuni tanımında gösterilen fiilin icrasının devam ettiği ve fiilin devamına bağlı olarak ihlalin de devam ettiği suçlardır¹⁷². Konumuz açısından asıl önemli husus *kesintisiz suçlarda teşebbüsün mümkün olup olmadığı ve mümkün*

¹⁷⁰ KOCA/ ÜZÜLMEZ; Genel Hükümler, s. 160; CANAK; Örgüt Kurma ve Çıkar Amaçlı Örgütlenme Suçları, s. 87; EVİK; “Cürüm İşlemek İçin Örgütlenme”, s. 373; Örgüte üyelik açısından da mütemadi suç söz konusu olduğu yönünde bkz: ÖZGENÇ; Suç Örgütleri, s. 27; Suç örgütüne üyelik ve yöneticiliğin mütemadi suç olmadığı yönünde aksi görüş için bkz: Lenckner, Sternberg-Lieben, *Strafgesetzbuch Kommentar*, § 129 - Kn. 27.

¹⁷¹ ARTUK/GÖKCEN; Genel Hükümler, s.334; ÖZBEK/ KANBUR/ DOĞAN/ BACAKSIZ/ TEPE, Genel Hükümler, s. 213.

¹⁷² ÖZGENÇ, Genel Hükümler, s. 168-169, 471; KOCA/ÜZÜLMEZ, Genel Hükümler, s. 123; ZAFER, Hamide; Ceza Hukuku Genel Hükümler, Baskı. 1. İstanbul, 2010. s. 180.

ise bu suçlara teşebbüsün ne zamana kadar mümkün olduğudur. Bu konuda da doktrinde iki görüş bulunmaktadır. *Birinci görüşe* göre, kesintisiz suçun tamamlanması için *ihlalin başladığı andan itibaren makul bir süre geçmiş olması gerektiğinden*, ihlalin makul bir süre devam etmemesi durumunda kesintisiz suça teşebbüs söz konusu olacaktır. Diğer bir ifadeyle suçun oluşması için neticenin bir süre devam etmesi zorunlu olup, bu husus suçun unsurudur. Kesintisiz suç, failin ihlale neden olan iradi hareketine son verildiği anda tamamlanmaktadır¹⁷³. Hatta kesintisiz suçlarda teşebbüsün mümkün olmadığı da ifade edilmiştir. Buna göre, kesintisiz suçlarda temadinin süresi suçun oluşması için yeterlidir ve suç tamamlanmıştır ya da temadi oluşmadığı için teşebbüs de söz konusu olmayacaktır¹⁷⁴. *İkinci görüşe* göre ise kesintisiz suçlarla ilgili olarak *suçun tamamlanması veya bitmesi kavramları* kullanılmalıdır. Buna göre suçun tamamlanması, zorunlu olarak onun sona ermesini gerektirmemektedir¹⁷⁵. Buna göre, kesintisiz suçlar, tipiklikteki hareketin yapılmasıyla tamamlanmakta, ancak temadinin bittiği anda suç bitmektedir¹⁷⁶. Diğer bir ifadeyle kesintisiz suçlarda, hukuka aykırı durumun meydana getirilmesiyle birlikte suç tamamlanmakta, hukuka aykırı durumun kalkmasıyla birlikte de bitmektedir¹⁷⁷. Buna göre, kesintisiz suçlarda, sırf hareket suçları gibi kanuni tipte yer alan hareketin yapılmasıyla tamamlanmaktadır¹⁷⁸. Bu nedenle, *kesintisiz suç tamamlanuncaya kadar, suça teşebbüse ilişkin hükümler uygulanabilir*. Buna karşılık suç tamamlanmış olmakla birlikte, icrasına devam ederken failin elinde olmayan nedenlerle icrasının sona erdirilmiş olması halinde, artık tamamlanmış bir suç söz konusu olduğundan teşebbüse ilişkin hükümler uygulanmayacaktır¹⁷⁹.

Bu açıklamalar çerçevesinde, örgüt yönetme ve örgüt üyeliği suçları dışındaki suçlar bakımından kesintisiz suça ilişkin ikinci görüşün doğru olduğu kanaatindeyiz. Ancak, örgüt yönetme ve üyeliği suçları kesintisiz suç niteliğinde olmakla birlikte bu

¹⁷³ZAFER; Genel Hükümler, s. 180-181; HAFIZOĞULLARI/ ÖZEN, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, Toplum Karşı Suçlar, 2. Baskı, US-A Yayıncılık, Ankara, s. 216; ÖZBEK/ KANBUR/ DOĞAN/ BACAĞIZ /TEPE; Genel Hükümler, s. 213.

¹⁷⁴TEZCAN, Durmuş/ERDEM, Mustafa Ruhan/ÖNOK, R. Murat; Teorik ve Pratik Özel Ceza Hukuku, 18. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020. s. 782.

¹⁷⁵ÖZTÜRK/ERDEM, Uygulamalı Ceza Hukuku, s. 359.

¹⁷⁶ÖZGENÇ, Genel Hükümler, s. 471; KOCA/ÜZÜLMEZ, Genel Hükümler, s. 124; MAHMUTOĞLU/ KARADENİZ, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler Şerhi, s. 816-817.

¹⁷⁷ÖZTÜRK/ERDEM, Uygulamalı Ceza Hukuku, s. 214.

¹⁷⁸ARTUK/GÖKCEN, Genel Hükümler, s. 335.

¹⁷⁹ÖZGENÇ, Genel Hükümler, s. 471; ÖZTÜRK/ ERDEM, Uygulamalı Ceza Hukuku, s. 359; KOCA/ ÜZÜLMEZ, Genel Hükümler, s. 125-126.

suçların işlenebileceği belli bir fiil kanunda belirtilmemiştir. Yargıtay'ın da istikrar kazanmış içtihatlarına göre bu suçların oluşabilmesi için failin örgütsel faaliyet ve eylemlerinin belli bir süre devam etmesi ayrıca belli bir çeşitlilik ve yoğunluk da arzetmesi gereklidir. Dolayısıyla belli bir fiil ile işlenebilen diğer kesintisiz suçlardan farklı olarak bu suçların tamamlanabilmesi için failin örgütsel eylem ve faaliyetlerinin devamlılık, süreklilik ve çeşitlilik arzetmesi gerekir. Failin hukuka aykırı durumunun süreklilik arzetmesi halinde ancak bu suçları işlemiş kabul edileceğinden örgüt yönetme ve örgüte üye olma suçlarında teşebbüsün mümkün olamayacağı kanatındeyiz. Zira ya kişinin süreklilik arzeden örgütsel eylem ve faaliyetleri yeterlidir ve suç oluşmuştur ya da bu faaliyetler süreklilik arzetmediği için suç oluşmamıştır.

Suç örgütü kuran kimselerden bir veya bir kaç yönetici olabileceği gibi kurucu üye olmayanlardan kimseler de örgüt yöneticisi olabilir.

Örgüt yöneticiliği de maddenin birinci fıkrasında, örgüt kurma gibi suç kabul edilerek bu suçu işleyenlerin “...dört yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacakları” kabul edilmiştir.

Örgütü yönetmek, örgüt içindeki hiyerarşik yapılanmada üst sıralarda bulunup, karar almak, uygulamak, organizasyon ve koordinasyonu sağlamak, gerektiği zamanlarda örgüt adına insiyatif almak, emir vermek, yönlendirmek ve idare etmek şeklinde algılanmalıdır¹⁸⁰. Bir kimsenin yönetici olup olmadığı, somut olayda hiyerarşik yapı içinde aldığı görevlere ve konumuna, diğer örgüt üyeleri üzerindeki etkisine göre belirlenir¹⁸¹. Kurulmamış bir örgütü yönetmeden söz edilemeyeceği gibi, örgütü

¹⁸⁰ **EVİK**; “Suç İşlemek Amacıyla Örgütlenme Suçu”, s. 684; **KAVLAK**; Örgüt Kurma Suçu, s.83.

¹⁸¹ “... Faillerin örgütteki konumlarına göre, yönetici veya üye olarak nitelendirilerek örgütü sevk ve idare eden failin yönetici, örgütün amaçları doğrultusunda hiyerarşik yapısına dâhil olan failin ise doğrudan örgüt üyesi olarak kabul edileceği nazara alındığında...” (Yargıtay 18. Ceza Dairesi, T:09.04.2015, E:2015/4, K:2015/108)

*Yargıtay 16.CD.25.04.2019 tarih,2018/5077 E,2019/2936 K. sayılı kararında FETÖ/PDY terör örgütünün Yalova il imamının terör örgütünün yöneticisi olduğunu, örgüt mensupları ve örgütsel faaliyetler bakımından yoğunluk içermeyen ilçe imamları”, “semt imamları”, “mahalle imamları”, “ev imamları (abileri)”, “talebe imamları”, “serrehberler”, “belletmenler” gibi ilk üç katman mensuplarının ise örgüt yöneticisi olarak kabul edilmesinin mümkün olmadığını şu gerekçelerle ile kabul etmiştir: “Anılan örgüt yönünden, örgütün lideri Fetullah Gülen ile beşinci, altıncı ve yedinci katmanlarda yer alanların, bu cümleden olarak kıta imamı, ülke imamı, “Türkiye imamı” ve “bölge imamlarının”, her halükarda örgütün üst düzey yöneticisi olduklarında kuşku yoktur. Ancak örgütü bir arada tutan ve alt katmanlardakilerin teftiş ve kontrolünü yapan dördüncü katman örgüt mensupları ile ilgili olarak, il ve ilçe sorumluları/imamları ile kamu kurumları imamlarının yönetici olup olmadıkları, yukarıda açıklanan ilkeler doğrultusunda, somut olayın özellikleri, bu kişilerin örgütün hiyerarşik

kuran kişi örgütün yöneticisi olmayabilir. Ayrıca kurucu ve yönetici sıfatının aynı kişide birleşmesi de mümkündür¹⁸². Yukarıda da bahsedildiği üzere suç yapısı itibariyle seçimlik hareketli olduğu için kişinin kurucu, yönetici yahut hem kurucu hem yönetici olması önemli değildir.

Fail, hiyerarşik olarak örgüt üyeleri üzerinde bulunuyor, geniş bir alanda iş bölümü yapabiliyor, örgüt üyeleri üzerinde sevk ve idarede bulunabiliyor, örgütsel faaliyetlerin organizasyonunda, icrasında, harekete geçiren, engelleyen veya durduran olarak rol üstlenebiliyor, bu faaliyetleri denetleyebiliyor ise yönetici olarak kabul edilebilecektir.

yapısı içerisindeki konum ve görevleri, sorumluluk sahalarında sevk ve idare ettiği örgütsel faaliyetlerin örgütün amaç ve etkinliği bakımından önem ve yoğunluğu ile kontrol ettikleri kamu personelinin devletin güvenliği bakımından ifade ettiği stratejik değer de gözetilerek belirlenmelidir. Örgüt yöneticisinin mutlaka illegal faaliyetleri yönetmesi gerekmez. Örgütün amacına ve varlığının devamına katkı sunan sözde legal faaliyetleri sevk ve idare etmek de bu kapsamda değerlendirilmelidir.

Örgütün anlatılan yapılanması çerçevesinde, “örgüt mensupları ve örgütsel faaliyetler bakımından yoğunluk içermeyen ilçe imamları”, “semt imamları”, “mahalle imamları”, “ev imamları (abileri)”, “talebe imamları”, “serrehberler”, “belletmenler” gibi ilk üç katman mensuplarının ise örgüt yöneticisi olarak kabul edilmesi mümkün görülmemektedir.

Bu açıklamalar ışığında somut olay değerlendirildiğinde; 2014-2015 yıllarında Yalova il imamı olan sanığın, örgütün hiyerarşik yapısı içerisindeki konum ve görevleri, sorumluluk sahalarında sevk ve idare ettiği örgütsel faaliyetlerin süre, önem ve yoğunluğu da gözetildiğinde örgüt yöneticisi olarak kabulünde bir isabetsizlik bulunmamakla;”

Yargıtay 16. CD. 14.01.2019 tarih 2018/3259 E, 2019/207 K, sayılı kararında aynı şekilde tanımlamıştır: “Şu hale göre; anılan örgüt yönünden, örgütün lideri Fetullah Gülen ile beşinci, altıncı ve yedinci katmanlarda yer alanların, bu cümleden olarak kıta imamı, ülke imamı, “Türkiye imamı” ve “bölge imamlarının”, her halükarda örgütün üst düzey yöneticisi olduklarında kuşku yoktur. Ancak örgütü bir arada tutan ve alt katmanlardakilerin teftiş ve kontrolünü yapandördüncü katman örgüt mensupları ile ilgili olarak, il ve ilçe sorumluları/imamları ile kamu kurumları imamlarının yönetici olup olmadıkları, yukarıda açıklanan ilkeler doğrultusunda, somut olayın özellikleri, bu kişilerin örgütün hiyerarşik yapısı içerisindeki konum ve görevleri, sorumluluk sahalarında sevk ve idare ettiği örgütsel faaliyetlerin örgütün amaç ve etkinliği bakımından önem ve yoğunluğu ile kontrol ettikleri kamu personelinin devletin güvenliği bakımından ifade ettiği stratejik değer de gözetilerek belirlenmelidir. Örgüt yöneticisinin mutlaka illegal faaliyetleri yönetmesi gerekmez. Örgütün amacına ve varlığının devamına katkı sunan sözde legal faaliyetleri sevk ve idare etmek de bu kapsamda değerlendirilmelidir.

Örgütün anlatılan yapılanması çerçevesinde, “örgüt mensupları ve örgütsel faaliyetler bakımından yoğunluk içermeyen ilçe imamları”, “semt imamları”, “mahalle imamları”, “ev imamları (abileri)”, “talebe imamları”, “serrehberler”, “belletmenler” gibi ilk üç katman mensuplarının ise örgüt yöneticisi olarak kabul edilmesi mümkün görülmemektedir.

Bu açıklamalar ışığında somut olay değerlendirildiğinde; 1995-1999 yıllarında Nahçıvan'da bulunan örgüte ait okullarda genel müdürlük, 1999 - 2005 yılları arasında Ağrı İl imamı, 2005-2010 yıllarında Aksaray İl imamı, 2010-2013 yılları arasında Sinop İl imamı olan sanığın, örgütün hiyerarşik yapısı içerisindeki konum ve görevleri, sorumluluk sahalarında sevk ve idare ettiği örgütsel faaliyetlerin süre, önem ve yoğunluğu da gözetildiğinde örgüt yöneticisi olarak kabulünde bir isabetsizlik bulunmamakla;”

¹⁸²YENİDÜNYA/ İÇER; *Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu*, MÜHFHAD, s. 806.

Suç örgütü kurma ve örgüt yöneticiliği suçları doğrudan kast ile işlenebilen bir suçlardır. Taksir veya olası kast ile işlenebilmesi mümkün değildir. Örgütü kuran veya yöneten kişinin, kurduğu veya yöneticiliğini yaptığı örgütün suç işleyen, suç işlemeyi amaçlayan bir örgüt olduğunu bilmesi gerekir

Yargıtay bir kararında örgüt yöneticiliğini, failin hiyerarşik olarak örgüt üyeleri üzerinde bulunması, geniş iş bölümü yapabilmesi ve örgüt üyelerini sevk ve idare edebilmesi, onlara emir ve talimat vererek örgütsel faaliyetleri denetleyebilmesi olarak tanımlamıştır¹⁸³.

5237 sayılı TCK'nın 220'nci maddesinin beşinci fıkrasında örgüt yöneticilerinin örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen tüm suçlardan fail olarak sorumlu oldukları düzenlenmiştir. Buna göre: “(5) örgüt yöneticileri, örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen bütün suçlardan dolayı ayrıca fail olarak cezalandırılır”. Beşinci fıkradaki düzenleme nedeniyle dolaylı faillik ve örgütsel hâkimiyete dayalı dolaylı faillik kavramlarına kısaca değinmekte yarar var.

¹⁸³ Yargıtay 16. CD'nin 18.07.2017 tarih, 2016/7162 E, 2017/4786 K. sayılı karardan ““Fail, hiyerarşik olarak örgüt üyeleri üzerinde bulunuyor, geniş bir alanda iş bölümü yapabiliyor, örgüt üyeleri üzerinde sevk ve idarede bulunabiliyor, örgütsel faaliyetlerin organizasyonunda, icrasında, harekete geçiren, engelleyen veya durduran olarak rol üstlenebiliyor, bu faaliyetleri denetleyebiliyor ise yönetici olarak kabul edilebilecektir.

Örgüt yönetmek; örgütün amaçları doğrultusunda örgütü idare etmeyi, emir ve direktif vermeyi, örgüt içinde insiyatif ve karar verme gücüne sahip olmayı gerektirir. Örgütün varlığının, etkinliğinin ve gelişiminin sağlanması, hedeflerinin belirlenmesi, program ve stratejilerinin saptanmasını ifade eder. Ancak örgütün faaliyetleri çerçevesinde sadece belirli bir suçun işlenmesini organize edenler bu suçun işlenmesini planlayıp, yönetenler örgüt yöneticisi olarak kabul edilemez.

Geniş bir alanda faaliyet yürüten örgütlerin yöneticileri, örgüt yapılanması da dikkate alınarak somut olayın özelliklerine, bu kişilerin örgütün hiyerarşik yapısı içerisindeki konum ve görevlerine göre belirlenmelidir. Bu tür örgütlenmelerde her yöneticinin örgütün tamamını yönetmesi mümkün olmadığından, örgütün bölge, il, ilçe sorumlularının yönetici olup olmadıklarının sorumluluk sahalarındaki örgütsel faaliyetlerin yoğunluğu da gözetilerek belirlenmesi gerekir.

Suç örgütünü yönetmek kesintisiz (mütemadi) suçtur.

Örgüt yöneticileri, hiyerarşik açıdan emir ve talimat vermeye yetkili olduğu mensupların, örgütün amaçları doğrultusunda işledikleri suçlardan dolayı fail olarak sorumludurlar (TCK 220/5 m.).

Örgüt yöneticiliği doğrudan kast ile işlenebilen bir suçtur. Suçun oluşumu için doğrudan kastın varlığı gerekmektedir. Bu suç olası kast ile işlenemez. Suç örgütünün varlığı için suç işlemek amacının açık bir şekilde ortaya konulmuş olması gerekir. Bir oluşumun çekirdeğini oluşturan kişiler suç işlemek amacıyla hareket etmekle birlikte, oluşumun içinde yer alan fakat bu amaçtan habersiz olan kişiler, suç işlemek amacıyla kurulmuş bir örgüte üye olmaktan veya bu örgütü yönetmekten sorumlu tutulamazlar. (Özgeç, age. s. 21, 22) Bu haldeki sorumluluk "hata" ilkesine göre çözüme kavuşturulmalıdır. ”

Dolaylı fail en basit tanımla, bir suçta bizzat (kendisi) değil de, bir başkasını araç olarak kullanmak suretiyle işleyen kişidir¹⁸⁴. Diğer bir tanıma göre, ”bir kişinin, başka bir kişinin hareketini suçun işlenişinde vasıta(alet) olarak kullanması halidir”¹⁸⁵. Aynı doğrultuda bir tanıma göre : “Bir başkasının fiili üzerinde hâkimiyet kurarak, onun hareketlerini kendi suçunda araç olarak kullanan kişi”¹⁸⁶ dolaylı faildir. Benzer şekilde, “Bir suçta iradesine hâkim olduğu bir başkası aracılığıyla gerçekleştiren kişi”¹⁸⁷ dolaylı faildir. Dolaylı fail, “başka bir kişinin iradesi üzerinde hâkimiyet kurarak onun tipe uygun hareketi gerçekleştirmesini sağlar”¹⁸⁸.

Yukarıdaki tanımlardan da anlaşılacağı üzere, buradaki failliğin tasviri(deskriptif) değil, bir değerlendirmeye dayalı normatif mahiyette olduğu ifade edilebilir. Bununla bağlantılı olarak, dolaylı failliğin mutlak ve kesin bir tanımını yapmanın mümkün olmadığı; bir kişinin dolaylı fail olup olmadığı, somut tüm özellikleri ve kurumun varlık amacı ışığında değerlendirileceği -haklı olarak- ifade edilmektedir. Bu da, aslında, failliğin “akışkan” ve fiil hâkimiyetinin “açık” bir kavram olduğuna dair, Roxin’in temel prensibine, uymaktadır¹⁸⁹.

5237 sayılı TCK’nın 37’nci maddesinin 2’nci fıkrasında “(2) Suçun işlenmesinde bir başkasını araç olarak kullanan kişi de fail olarak sorumlu tutulur”. Düzenlemesi ile dolaylı faillik düzenlenmiştir.

Bir görüşe göre¹⁹⁰ dolaylı faillik durumunda iştiraktan bahsedilemez Bu görüşün bir nedenini 765 sayılı mülga TCK dönemindeki suç genel teorisine olan doktriner yaklaşımda aramak gerekir. Bu dönemde, Dönmezer- Erman, dolaylı faillik

¹⁸⁴ **ÖZGENÇ**; Suça İştirakin Hukuki Esası ve Faillik, İstanbul, 1996 (“Özgenç, İştirak”), s.196; **TÖNGÜR**; Yargıtay kararları Doğrultusunda İştirak Türü Olarak Dolaylı Faillik ve Azmettirme; Ceza Hukuku Dergisi, Sayı:28,Ağustos 2015, s.230; **ÖNOK, R.Murat**; Yapısal Suçlarda Failin Tespiti: Müşterek Suç Girişimi(Joint Criminal Enterprise) ve Örgütsel Hâkimiyete Dayalı Dolaylı Faillik Doktrinleri, Seçkin Yayınevi, Birinci Baskı, Mart 2019, Ankara, s. 221.

¹⁸⁵ **YILDIZ, Ali Kemal**; “Dolayısıyla Faillik”,Ceza Hukuku Günleri,70.yılında Türk Ceza Kanunu Genel Hükümler, (26-27 Mart 1997 İstanbul,1998, s. 235; **ÖNOK**; Yapısal Suçlarda Failin Tespiti, s. 221.

¹⁸⁶ **ÖNOK**; Yapısal Suçlarda Failin Tespiti, s. 221.

¹⁸⁷ **ÜZÜLMEZ, İlhan**; “Dolaylı Faillik” (TCK m. 37/2) Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2006/2, s.160; **ÖNOK**; Yapısal Suçlarda Failin Tespiti, s.221.

¹⁸⁸ **KANGAL, Zeynel**; Kabahatler Hukuku İstanbul, 2001, s.160; **ÖNOK**; Yapısal Suçlarda Failin Tespiti, s.221.

¹⁸⁹ **ÖNOK**; Yapısal Suçlarda Failin Tespiti, s. 222.

¹⁹⁰ **DÖNMEZER/ ERMAN**; Ceza Hukuku, Cilt II. s.1261-1264.

kurumunun “(...) doğal olarak, ştirak kurallarının uygulanmasını imkânsız“ kıldığını savunmuşlardır¹⁹¹.

Örgütsel hâkimiyete dayalı varyasyonu dışında, dolaylı faillik senaryolarında tipikliğin bütün unsurlarının gerçekleşip gerçekleşmediği sadece arka plandaki kişi, yani dolaylı fail açısından araştırılır Zira klasik dolaylı faillik türlerinde tipikliğin sübjektif unsurlarından enaz biri veya hukuka aykırılık unsuru ön plandaki kişi bakımından eksiktir¹⁹².

Dolaylı fail, bir kişiyi araç gibi kullanarak suç işlemeyi amaçladığı için kasten hareket etmektedir¹⁹³. Bu bakımdan, taksirle dolaylı faillik statüsü kazanılmaz; zaten bu durumda TCK'nın 22'nci maddesinin son fıkrası gereğince, taksirle işlenmesi yasal olarak mümkün ise taksirli sorumluluk uyarınca kişiyi cezalandırmak mümkün ve gereklidir¹⁹⁴. Keza, kural olarak taksirli suçlarda dolaylı faillik olmaz¹⁹⁵.

Roxin'e göre, iradeye egemenlik, organize bir örgütün varlığından kaynaklanan zorlama gücünden faydalanmak suretiyle de gerçekleştirilebilir¹⁹⁶. Bu tür örgütlerde, örgüte hâkim olan hiyerarşideki emir-komuta zinciri dâhilinde örgütün alt düzey elemanları birer araç konumuna indirgenmiş olabilirler. Aslında organize güç yapısına hâkimiyete dayalı dolaylı faillik fikrinin temeli, böyle bir yapının ikame edilebilir üyelerinin varlığından bağımsız olarak kendine ait bir yaşayışı ve işleyişi olduğu fikridir¹⁹⁷. Üyelerden bağımsız bu otomatik işleyiş sayesinde yapıyı kontrol eden kişiler astları tarafından isteklerinin yerine getirileceğinden emindirler ve bu bakımdan, emirlerini kimin yerine getireceği de sorun değildir. Bu bakımdan fiili gerçekleştirenlerin bireysel iradeleri önem taşımaz¹⁹⁸. Örgütütsel yapıyı kontrol eden kişilerin faile karşı cebre veya hileye başvurmalarına gerek yoktur. Çünkü bilmektedirler ki, bir üye talimatları yerine getirmeyi reddederse, bir başkası onun yerine geçerek talimatı aynen icra edecektir. Bu da suçun icrasına sağladığı katkı

¹⁹¹ ÖNOK; Yapısal Suçlarda Failin Tespiti, s. 228.

¹⁹² ÖZGENÇ; Suça İştirakin Hukuki Esası ve Faillik, s.254-255.

¹⁹³AKBULUT; Genel Hükümler, s.602;TÖNGÜR; Dolaylı Faillik ve Azmettirme, s.231; ÖNOK; Yapısal Suçlarda Failin Tespiti, s.230.

¹⁹⁴ ÖZGENÇ; Suça İştirakin Hukuki Esası ve Faillik, s.254-255; ÖNOK; Yapısal Suçlarda Failin Tespiti, s.230.

¹⁹⁵ ÖZGENÇ; Suça İştirakin Hukuki Esası ve Faillik, s. 254-255; ÖNOK; Yapısal Suçlarda Failin Tespiti, s.230.

¹⁹⁶ Clause Roxin(tercüme, Belinda Cooper), “Crimesas Part Of Organized Power Structures”,9 J. Int'l Crim, Just.193 (2001), s.193. vd; ÖNOK; Yapısal Suçlarda Failin Tespiti, s.326.

¹⁹⁷ÖNOK; Yapısal Suçlarda Failin Tespiti, s.326.

¹⁹⁸ ÖNOK; Yapısal Suçlarda Failin Tespiti, s.326-327.

düzeyine bakmaksızın, örgüt yöneticilerini o örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen tüm suçlardan ötürü dolaylı fail saymayı gerektirecektir¹⁹⁹. Örgütlü güç aygıtını yönetenler açısından, astlar özgür ve tam olarak sorumlu bireyler olmaktan ziyade, örgütün anonim ve ikame edilebilir elemanları konumundadır ve arka planda ki kişiler suçların işlenişinde egemenlik sahibidirler çünkü bunların işlenişinde astların direnişi veya muhalefeti yoluyla durdurulamaz²⁰⁰.

Örgütsel, hâkimiyet teorisi içerisinde, diğer dolaylı faillik durumlarından farklı olarak, doğrudan fail de bizzat işlediği kasıtlı suçtan aynen sorumludur. Zira bu modelde ön plandaki kişinin fiili tipik ve kasıtlıdır, onun kusurunu kaldıran bir cebir ya da tehdit etkisi ya da hatası yoktur ve işlediği haksızlığın da farkındadır.

5237 sayılı TCK'nın 220'nci maddesinin 5'inci fıkrasındaki düzenlemenin gerekçesinde örgütsel hâkimiyete dayalı dolaylı faillikten bahsedilmese de doktrinde bu fıkradaki düzenlemenin bir görüşe göre "örgütsel hâkimiyete dayalı dolaylı faillik" anlayışına uygun olarak²⁰¹ getirilmiştir. Bu bakımdan örgüt yöneticilerinin, örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlardan ötürü, bu suçların işlenişine bir katkıları ve işlenen somut suçlar hakkında bir bilgileri olmasa bile²⁰² sorumlu tutulacakları²⁰³, görüşünü savunanlar olduğu gibi yasada ki "...ayrıca fail olarak sorumludur" şeklindeki düzenlemeye rağmen, örgüt yöneticilerinin örgütsel faaliyetler çerçevesinde işlenen suçlardan "müşterek faillik" çerçevesinde sorumlu tutulmaları gerektiğini savunmaktadır²⁰⁴.

Özgenç de örgütlü bir güç aygıtı olsa da "suç teorisinin verilerinden ve özellikle iştirake ilişkin genel prensiplerden ayrılmaya gerek yoktur. Fiil üzerindeki fonksiyonel hâkimiyetleri varsa, teşekkülün işleyiş mekanizmasını elinde

¹⁹⁹ ÜZÜLMEZ; "Dolaylı Faillik" (TCK m. 37/2) EÜHFD, 2006/2, s. 90; ÖNOK; Yapısal Suçlarda Failin Tespiti, s.327.

²⁰⁰ ÖNOK Yapısal Suçlarda Failin Tespiti, s.327.

²⁰¹ ŞEN/ERYILDIZ; Suç Örgütü, s.240-257; HAFIZOĞULLARI/ ÖZEN, Topluma Karşı Suçlar, s.277; MAHMUTOĞLU, Fatih. Selami," Kusurluluk Prensibi Açısından Azmettirenin Sorumluluğu", İÜHFM, C.1.XIII, sayı 1-2, 2005, s.84; ÖNOK; Yapısal Suçlarda Failin Tespiti, s.553-554.

²⁰² İNCİ, Z. Özcan; "Objektif Bir Sorumluluk Hali Olan Türk Ceza Kanunu'nun220/5'inci Maddesi'nin Anayasa'ya Aykırılığı", İzmir Barosu dergisi, Yıl79, Sayı:1, Ocak 2014, s.11.

²⁰³ HAFIZOĞULLARI, Zeki/ ÖZEN, Muharrem; Topluma Karşı Suçlar, s. 277; SOYASLAN, Doğan; Ceza Hukuku Özel Hükümler, 11. Baskı. Ankara 2016, s.541; ÖNOK; Yapısal Suçlarda Failin Tespiti, s. 554.

²⁰⁴ ÖNOK; Yapısal Suçlarda Failin Tespiti, s. 553-554.

bulunduranları müşterek fail saymak mümkündür, aksi durumda- yine koşulları varsa- azmettiren ya da yardım eden olarak sorumlu tutulmalı”²⁰⁵.

Bu hüküm bazı yazarlar tarafından haklı olarak ‘suç ve cezaların şahsiliği’ ilkesine aykırı bulunmuş ve aşırı sınırlayıcı bulunmuştur²⁰⁶Tülay da düzenlemede dolaylı faillik kuramının hiçbir şart belirtilmeksizin kabul edilmiş olmasını, böylece örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen eylemlerde örgüt liderini somut olayın özelliklerinden bağımsız şekilde fail olarak kabul etmesini eleştirmiştir²⁰⁷.

Yargıtay, TCK’nın 220’nci maddesinin beşinci fıkrasında düzenlenen örgüt yöneticilerinin sorumluluğunu öncelikle “kusur sorumluluğu” ilkesi gereği iştirak hükümleri çerçevesinde ancak örgütsel hâkimiyet ilkelerini de birlikte değerlendirmek suretiyle belirlenmesi gerektiği şeklinde karma bir uygulama yapmaktadır. Nitekim 01.03.2021 tarihli bir kararda²⁰⁸, TCK’nın kusurlu sorumluluk

²⁰⁵ **ÖZGENÇ**; “Faillğin Üçüncü Bir Görünüş Şekli Olarak Müşterek Faillik”, Selçuk Üniversitesi Hukuk fakültesi Dergisi, Yıl, 1994, Cilt.4, Sayı,1-2,174; **ÖNOK**; Yapısal Suçlarda Failin Tespiti, s.555.

²⁰⁶ **ŞEN/ERYILDIZ**; Suç Örgütü, s. 240-257; **YENİDÜNYA/İÇER**; Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu, MÜHFHAD, Özel Sayısı, s. 808; **İNCE, Kadri**; Türk Ceza Hukuku’nda Örgütlü Suçluluk Ve Silahlı Terör Örgütü, *ERÜHFD, C. XV, S. 1, 2020, 241-269. s. 252*; **ÖZTÜRK/ERDEM**, Uygulamalı Ceza Hukuku, s.162;**TOZMAN**, Örgüt Kurma suçu, s. 306; **KAVLAK**, Örgüt Kurma Suçu, s.308; **SARITAŞ**, Örgütlenme Suçları s. 653.

²⁰⁷ **TÜLAY, Muhammed Emre**, “Suç Örgütü Liderinin Cezai Sorumluluğuna İlişkin Hukuki Analiz ve Öneriler (TCK m. 220/5)”, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, Ankara, 2019, Sayı:38. s. 99-100; **İNCE**; Türk Ceza Hukuku’nda Örgütlü Suçluluk Ve Silahlı Terör Örgütü, 241-269.s.252

²⁰⁸ “... Suçun kanuni tanımında yer alan fiili birlikte gerçekleştiren kişilerden her biri, fail olarak sorumlu olur (TCK m. 37/1). Suçun işlenmesinde bir başkasını araç olarak kullanan kişi de fail olarak sorumlu tutulur (TCK m. 37/2). Dolaylı faillik kurumunu düzenleyen TCK’nın 37. maddesinin ikinci fıkrası ile ilgili olarak madde gerekçesinde; “Kişi suçu bir başkasını araç olarak kullanmak suretiyle gerçekleştirebilir. Bu durumda dolaylı faillik söz konusudur. Dolaylı faillikte, arka plandaki kişi, suçun icrai hareketlerini gerçekleştiren şahsın ve hareketinin üzerinde hâkimiyet kurmaktadır ve bu hâkimiyet nedeniyle, fail olarak sorumlu tutulmaktadır.” denilmektedir.

Suç işlemek amacıyla örgüt kurma kenar başlıklı TCK’nın 220. maddesinin 5. fıkrasına göre de; “Örgüt yöneticileri, örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen bütün suçlardan dolayı ayrıca fail olarak cezalandırılır.” Normun gerekçesinin ilgili bölümü ise şöyledir; “Maddenin beşinci fıkrasında, örgüt yöneticilerinin, örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen bütün suçlardan dolayı ayrıca fail olarak cezalandırılması gerektiği kabul edilmiştir. Örgüt yapısı içinde, kendisine suç işlemek gibi örgütün amacına uygun bir görev verilen kişi bu görevini yerine getirmese, hemen yerine bir diğeri rahatlıkla ikame edilebilmektedir. Bu nedenle, örgütün yöneticisi konumunda olan kişiler, örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen bütün suçlardan dolayı ayrıca fail olarak sorumlu tutulmalıdırlar.”

Yasal düzenleme, örgüt yöneticilerinin örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen bütün suçlardan dolayı ayrıca fail olarak cezalandırılacağını amir ise de; suçun işlenmesinde bir başkasının “araç olarak kullanılması” halinde söz konusu olan dolaylı faillikle ilgili olarak TCK’nın 37. maddesinin gerekçesinde; “dolaylı failin/arka plandaki kişinin, suçun icrai hareketlerini gerçekleştiren şahsın ve hareketinin üzerinde hâkimiyet kurması” nedeniyle fail olarak sorumlu tutulacağı, 220. maddenin 5. fıkrasının gerekçesinde de kendisine suç işlemek gibi örgütün amacına uygun bir görev verilen kişinin, bu görevini yerine getirmese, hemen yerine bir diğerrinin rahatlıkla “ikame edilebilmesinin” vurgulanmasına nazaran; kanun vaz’ının iradesinin, örgüt yöneticilerinin örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen bütün suçlardan dolayı kayıtsız şartsız ayrıca fail olarak cezalandırılması

ilkelerini genel bir prensip olarak benimsediğini, bu düzenleme ile yeni bir objektif sorumluluk hali ihdas etmeyeceğini, sorumluluğun sınırlarının belirlenmesinde, örgütsel hâkimiyete dayalı dolaylı faillik kurumuna dair ilkelerden de faydalanmakta bir mahsur bulunmadığını ancak, üye ve teşkilat yapısı ile örgüt yöneticilerinin örgütsel yapısı üzerindeki etkinlik ve hâkimiyeti ile doğrudan faillerin ikame edilebilirlik durumu da değerlendirildikten sonra TCK'nın 220'nci maddesinin 5'inci fıkrası uyarınca sorumlu tutulması veya fiil ve fail üzerindeki durumuna göre

olmadığı sonucuna ulaşılmalıdır. Kusurlu sorumluluk ilkesini genel bir prensip olarak benimseyen TCK'nın zikredilen düzenleme ile yeni bir objektif sorumluluk hali ihdas etmeyeceği açıktır.

Anılan yasal düzenlemenin örgüt yöneticilerinin sorumluluğuna ilişkin olması ve yukarıda yer verilen madde gerekçeleri birlikte değerlendirildiğinde; sorumluluğun sınırlarının belirlenmesinde, örgütsel hâkimiyete dayalı dolaylı faillik kurumuna dair ilkelerden de faydalanmakta bir mahsur bulunmamaktadır.

Örgütsel hâkimiyete dayalı dolaylı faillik kurumuna dayanabilmek için; sanığın davranışları ve konumu, örgütlü güç yapısını işleyiş mekanizmaları dikkate alınmak suretiyle, yöneticilerin, astların iradesi üzerine neredeyse mutlak kontrole sahip olduğu ve bu nedenle suçun işlenişine egemen olduğu kanıtlanmalıdır. Bu bakımdan organize güç aygıtı üzerinde kurulan hâkimiyet ve bu yapının işleyişi, emredilen suçun gerçekleştirilmesini ön plandaki kişilerin iradesine herhangi bir bağlılık olmaksızın ve otomatik bir biçimde sağlamalıdır (Werle/Burghardt, 9 J. Int'l Crim. Just. 85, 2011, s. 89).

İştirak müessesesinin temel ilkeleri yanında ayrıca TCK'nın 220/5. maddesinde yer bulan bu sorumluluğun esası, "organize güç aygıtı"na hâkim olunması nedeniyle emrin ifasının, işlenmesi amaçlanan suçların otomatik olarak gerçekleşmesinin garanti altına alınmış olmasına dayanır. Amacı ise; somut suç ile doğrudan bir bağlantısı olmasa da fiil ve fail üzerinde, kontrol ettiği suç örgütü vasıtasıyla hâkimiyet kuran yöneticilerin cezalandırılmasını temin etmektir. Bu nedenle dolaylı failin/arka plandaki kişinin, somut suçla ilgili olarak talimat vermesine ya da bir katkı sunmasına gerek yok ise de; organize yapı üzerinde gerektiğinde örgütün işleyiş biçimi itibarıyla ön plandaki kişileri/doğrudan failleri rahatlıkla ikame edebilir nitelikte bir hâkimiyetinin bulunması aranmalıdır.

Suç örgütlerinin, amaçlarına göre faaliyet alanlarının, teşkilat, işleyiş ve yönetim biçimlerinin farklı olabildiği bilinen bir gerçektir. Geniş bir alanda faaliyet yürüten örgütlerin gerektiğinde ülke sorumlusu da olmak üzere, bölge sorumluları, il sorumluları, alan sorumluları gibi sadece belirli yer veya konuda yönetim yetkisi bulunan yöneticileri görülebilmektedir. Bu durumda kayıtsız şartsız her yöneticinin, örgütsel faaliyet kapsamında herhangi bir yerde işlenen herhangi bir suç yönünden, örgüt üzerinde kurduğu hâkimiyet ve doğrudan failleri ikame edebilme ölçüleri nazara alınmaksızın aynı düzeyde sorumlu tutulması mümkün ve adil değildir. Bu itibarla, örgütün yapısı, yönetim ve işleyiş mekanizması da gözetilerek; aksi tespit edilmedikçe, her yöneticinin kural olarak hâkimiyet kurduğu dikey hiyerarşi içinde yer alan ve rahatlıkla yerine bir diğerini ikame edebildiği astları tarafından örgütsel faaliyet kapsamında işledikleri bütün suçlardan dolayı ayrıca fail olarak sorumlu tutulmaları gerekir. Dairemizin yerleşik uygulaması da bu yöndedir (02.05.2016 tarih ve 2015/5217 E. 2016/2645 Karar, 04.05.2016 tarih ve 2015/5217 E. 2016/2645 Karar).

Bu açıklamalar ışığında somut olay değerlendirildiğinde; FETÖ/PDY silahlı terör örgütünün Isparta il imamı olması nedeniyle sorumluluk sahasındaki örgütsel faaliyetlerin yoğunluğu itibarıyla sanık OD'nin yönetici olarak kabulünde bir isabetsizlik görülmemekte ise de; Isparta Süleyman Demirel Üniversitesi'nde kamu görevlisi ve özgü suçların doğrudan failleri olan diğer sanıklar Hİ, HK, MDÇ, MHY, SS ve o dönem Isparta valisi olan MO'un resmi görev ve statüleri ile örgütün yapı ve işleyişi de gözetildiğinde; yerlerine bir başka örgüt mensubunun rahatlıkla ikame edilebileceğinin kabulüne imkân bulunmadığı anlaşılmalı, tebliğnamedeki sanık OD'nin örgüt faaliyeti kapsamında örgüt mensupları tarafından işlenen irtikâp, resmi belgede sahtecilik (4 kez), şantaj suçlarından da TCK'nın 220/5. maddesi kapsamında ayrıca fail olarak sorumlu tutulması gerektiği görüşünü içeren bozma düşüncesine iştirak edilmemiştir." Y.16.CD. 01.03.2021 tarih, 2020/5007 E, 2021/1908 K.

müşterek fail veya azmettiren olarak sorumluluğun değerlendirilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Kanaatimizce de, TCK'nın 220'nci maddesinin 5'inci fıkrasındaki hüküm, düzenleniş şekli itibarıyla örgütsel hâkimiyete dayalı genel ve koşulsuz bir sorumluluk halini düzenlemiş olmalıdır. Ancak Kanun Koyucunun amacının bu olduğuna dair fıkranın gerekçesinden anlaşılamamaktadır. Öyleyse fıkradaki yöneticilerin sorumluluğunu belirlemek için Anayasanın 38'inci maddesinde düzenlenen "cezaların şahsiliği" ilkesi ile TCK'nın 5'inci maddesinin birinci fıkrasındaki "Bu kanunun genel hükümleri, özel ceza kanunları ve ceza içeren kanunlardaki suçlar hakkında da uygulanır." Şeklindeki genel hükümlerin bağlayıcılığı ilkesi birlikte değerlendirildiğinde fıkradaki düzenlemenin genel hüküm niteliğindeki iştirak hükümlerini bertaraf etmeyeceği, fıkra düzenlemesinin içeriğinin iştirak hükümleriyle birlikte değerlendirilmesi halinde örgüt yöneticilerinin sorumluluğu açısından uygulamanın objektif sorumluluğa varması tehlikesini önlenebileceğini, ancak salt örgütsel hâkimiyet nedeniyle dolaylı faillik çerçevesinde sorumluluğun belirlenmesi halinde ise objektif sorumluluğa varacak uygulamaların önlenmesinin mümkün olmayacağıdır. Bu nedenle de Yargıtay 16.CD'nin iştirak hükümleri çerçevesinde ancak örgütsel hâkimiyete dayalı dolaylı faillik ilkeleri de gözetilerek suç örgütünün yapısı, nitelikleri, örgüt yöneticisinin örgütsel konumu ve hâkimiyet düzeyi ile doğrudan faillerin kolaylıkla ikame edilebilmesinin mümkün olup olmadığı birlikte değerlendirilmek suretiyle uygulanmasının "kusur sorumluluğu" ilkesi açısından doğacak sakıncaların giderilmesinde faydalı olacaktır. Ancak doğrusu, 5'nci fıkranın tümünden madde metninden çıkarılması ile iştirak hükümleri çerçevesinde sorumluluk sistemine geçilmesidir.

1.4.2. Suç Örgütüne Üye Olma Suçu

Maddenin ikinci fıkrasında, suç işlemek amacıyla kurulmuş olan örgüte üye olmak da suç olarak düzenlenmiştir. Buna göre: "(2) *Suç işlemek amacıyla kurulmuş olan örgüte üye olanlar, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır*". Örgüt üyeliği, kurulmuş bulunan hiyerarşik ve devamlı yapılanma içinde, örgütün amaçlarına yönelik katkı sağlayıcı faaliyetlerde bulunmaktır²⁰⁹.

Örgüt üyesi, örgütün amacını benimseyen, örgütün hiyerarşik yapısına dâhil olan ve bu suretle verilecek görevleri yerine getirmeye hazır olmak üzere kendi iradesini örgüt iradesine terk eden kişidir. Örgüt üyeliği, örgüte katılmayı, bağlanmayı, örgüte hâkim olan hiyerarşik gücün emrine girmeyi ifade etmektedir. Örgüt üyesi örgütle organik bağ kurup faaliyetlerine katılmalıdır. Organik bağ, canlı, geçişken, etkin,

²⁰⁹Lenckner, Sternberg-Lieben, *Strafgesetzbuch Kommentar*, § 129 - Kn. 13.

faili emir ve talimat almaya açık tutan ve hiyerarşik konumunu tespit eden bağ olup, üyeliğin en önemli unsurudur.

İfade etmek gerekir ki, örgütün amacını benimsemek tek başına örgüt üyeliği için yeterli olmadığı gibi, örgütün ideolojisini veya amacını benimsemediğini beyan etse de bir kimsenin örgütün hiyerarşik yapısına dâhil olduğunu gösterecek şekilde örgütsel eylem ve faaliyetlerinin yoğunluğu, çeşitliliği ve devamlılığının bulunması halinde örgüt üyeliği suçunun olduğu kabul edilecektir. Bir kimsenin bir suç örgütünün hiyerarşik yapısına dâhil olup olmadığının tespiti o kimsenin bilinmeyen iç dünyası değil dış dünyaya yansıyan davranışları belirleyecektir. Ayrıca bu davranışların suç teşkil etmesi de zorunlu değildir. Burada cezalandırılan failin hukukla çatışmalı olmayan fiil ve davranışları değil, failin suç örgütünün hiyerarşik yapısına dâhil olmasından kaynaklanan tehlikeliliğidir. Buna dönük örgütsel fiil ve davranışlar bunun ispatı bakımından değer taşımaktadır.

Silahlı örgüte üyelik suçunun oluşabilmesi için örgütle organik bağ kurulması ve kural olarak süreklilik, çeşitlilik ve yoğunluk gerektiren eylem ve faaliyetlerin bulunması aranmaktadır. Ancak niteliği, işleniş biçimi, meydana gelen zarar ve tehlikenin ağırlığı, örgütün amacı ve menfaatlerine katkısı itibariyle süreklilik, çeşitlilik ve yoğunluk özelliği olmasa da ancak örgüt üyeleri tarafından işlenebilen suçların faillerinin de örgüt üyesi olduğunun kabulü gerekir. Örgüte sadece sempati duymak ya da örgütün amaçlarını, değerlerini, ideolojisini benimsemek, buna ilişkin yayınları okumak, bulundurmak, örgüt liderine saygı duymak gibi eylemler örgüt üyeliği için yeterli değildir²¹⁰.

Örgüt üyeliği de örgüt yöneticiliği gibi doğrudan kast ile işlenebilen bir suçtur. Taksir veya olası kast ile işlenebilmesi mümkün değildir. Örgüte giren kişinin, girdiği örgütün suç işleyen, suç işlemeyi amaçlayan bir örgüt olduğunu bilmesi gerekir.

Örgüt üyesinin, örgüte bilerek ve isteyerek katılması, katıldığı örgütün niteliğini ve amaçlarını bilmesi, onun bir parçası olmayı istemesi, katılma iradesinin devamlılık arz etmesi gerekir. Örgüte üye olan kimse, bir örgüte girerken örgütün, kanunun suç saydığı fiilleri işlemek amacıyla kurulan bir örgüt olduğunu bilerek üye olmak kastı

²¹⁰ EVİK; Cürüm İşlemek İçin Örgütlenme Suçu, s. 385.

ve iradesiyle hareket etmelidir. Suç işlemek amacıyla kurulmuş örgüte üye olmak suçu için de saikin "suç işlemek amacı" olması aranır²¹¹.

Tüm failerin kastının suç işlemek amacıyla kurulmuş bir örgüte katılmak olması gerekirken hepsinin de aynı suçları işlemek amacıyla olması gerekmez. Bir oluşuma dâhil olan kişinin bu oluşumun suç işlemek amacıyla olduğunun bilincinde olması aranır.

Örgüt üyelerinin birbirlerini ya da örgütün kurucu veya yöneticilerini tanımaları gerekmez ise de, failin bir örgüte, kendisiyle birlikte başka kişilerin de var olduğunu, örgütsel yapılanmayı ortaya koyan ilişkileri bilerek katılması gerekir²¹².

Kişinin örgüte üye olduğunun kabul edilebilmesi için örgüt tarafından bir “kabul işlemine” gerek olup olmadığı öğretide tartışmalıdır. Örgüt üyeliğinden bahsedilebilmesi için, örgüte devamlı yöndeki katılıma ilişkin iradenin, somut ve aktif olarak ortaya konması gerekir. Bununla birlikte, doktrinde bir görüşe göre, örgüte üye olmak bakımından, örgüt yöneticileri ile üye arasında iradelerin uyuşması veya yöneticilerin bu konuda bir onayı şart değildir. Dolayısıyla örgüt yöneticilerinin onayı olmaksızın da, örgüte üye olmak ve bu nedenle cezalandırılmak mümkündür²¹³. Tezcan/Erdem/Önok’un da benimsedikleri görüşe göre ise; tek taraflı irade ile örgüte katılmak mümkün değildir, kişinin örgüte üye olma konusundaki isteği örgüt tarafından kabul görmediği sürece, kişinin örgüt üyesi olamayacağı düşüncesi savunulmaktadır²¹⁴. Ancak, örgüte kabul için şekli bir merasim veya prosedürün gerekli olmadığı da kabul edilmektedir. Kanaatimizce de, örgüt üyeliği için kişinin istemesinin yeterli olmayıp, örgütün kabulü de gereklidir. Ancak bu kabul, herhangi bir şekle veya merasime tabi olmadığı gibi kabulün mutlaka örgüt yöneticisi/yöneticileri tarafından yapılması da gerekli değildir. Özellikle terör

²¹¹ **TOROSLU**; Toplum Karşı Suçlar, s. 263-266; **ALACAKAPTAN**; Cürüm İşlemek İçin Örgüt s. 28; **ÖZGENÇ**; Genel Hükümler s. 280.

²¹² **YENİDÜNYA/ İÇER**, *Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu*, MÜHFHAD, s. 799 vd, s. 80; **ALACAKAPTAN**, Özek Armağanı, s. 28; **KAVLAK**, Örgüt Kurma Suçu, s. 405; **YENİDÜNYA/ İÇER**, *Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu*, MÜHFHAD, s. 807; **TEZCAN/ERDEM/ÖNOK**, Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, s. 1086

²¹³ **SÖZÜER** “Çıkar Amaçlı Suç Örgütü Kavramı ve Özel Yargılama Önlemlerinin Türkiye’deki Boyutları”, s. 59; **GÖKCEN**; “Kamu Barışına Karşı Suçlar (m. 213-222)”, s. 15; Kindhauser, **LPK-StGB**, § 129 - Kn. 24; **ÖZGENÇ**; “Düşünceyi Açıklama Hürriyeti ve Ceza Hukuku”, s. 229.

²¹⁴ **EVİK**; Cürüm İşlemek İçin Örgütlenme Suçu, s. 383.vd; **KAVLAK**, Örgüt Kurma Suçu, s. 405; **ÖZGENÇ**, Suç Örgütü, s.53; **TEZCAN/ERDEM/ÖNOK**, Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, s. 1086.

örgütleri gibi büyük ve karmaşık hatta kurumsal yapıları olan örgütlerde her üyenin örgütün en tepe yöneticisi veya yöneticileri tarafından kabulü mümkün değildir. Gizlilik gerektiren örgütsel yapıların mahrem alanına kişinin girmesine sessiz kalınarak da olsa onay verilmiş ise kabul gerçekleşmiş demektir. Dolayısıyla örgütün katılmayı kabul, sahadaki üyeler tarafından da herhangi bir şekil veya merasime gerek olmaksızın gerçekleştirilebilir.

Yargıtay kararlarında örgüt üyeliğini, örgütün amaçlarını bilerek ve bu amaçları özümsemiş bir şekilde örgüt faaliyetlerine maddi veya manevi katkı sağlayan ve bu yolda kendi iradesini örgütün üstün iradesine teslim eden kişi örgüt üyesidir şeklinde tanımlamıştır²¹⁵.

²¹⁵Yargıtay 16. CD'nin 18.07.2017 tarih, 2016/7162 E, 2017/4786 K. "Örgüt Üyeliği: TCK'nın 220'nci maddesinin 2'nci fıkrasında düzenlenmiştir.

Tipik eylem unsuru; Örgüte üye olanlar, örgütte kurucu ya da yönetici konumunda olmayan, örgütün amacına yönelik nedensel hareketi olan, örgüt disiplinine bağlı, örgüt hiyerarşisi içinde yer alan kişilerdir (Özek, Organize Suç, s. 241).

Örgüt üyesi, örgütün amacını benimseyen, örgütün hiyerarşik yapısına dâhil olan ve bu suretle verilecek görevleri yerine getirmeye hazır olmak üzere kendi iradesini örgüt iradesine terk eden kişidir. Örgüt üyeliği, örgüte katılmayı, bağlanmayı, örgüte hâkim olan hiyerarşik gücün emrine girmeyi ifade etmektedir. Örgüt üyesi örgütle organik bağ kurup faaliyetlerine katılmalıdır. Organik bağ, canlı, geçişken, etkin, faili emir ve talimat almaya açık tutan ve hiyerarşik konumunu tespit eden bağ olup, üyeliğin en önemli unsurudur. Örgüte yardımda veya örgüt adına suç işlemede de, örgüt yöneticileri veya diğer mensuplarının emir ya da talimatları vardır. Ancak örgüt üyeliğini belirlemede ayırt edici fark, örgüt üyesinin örgüt hiyerarşisi dâhilinde verilen her türlü emir ve talimatı sorgulamaksızın tamamen teslimiyet duygusuyla yerine getirmeye hazır olması ve öylece ifa etmesidir.

Örgüte sadece sempati duymak ya da örgütün amaçlarını, değerlerini, ideolojisini benimsemek, buna ilişkin yayınları okumak, bulundurmak, örgüt liderine saygı duymak gibi eylemler örgüt üyeliği için yeterli değildir(Evık, Cürüm işlemek için örgütlenme, Syf 383 vd.).

Örgüt üyesinin bu suçtan cezalandırılması için örgüt faaliyeti kapsamında ve amacı doğrultusunda bir suç işlemesi gerekmez ise de, örgütün varlığına veya güçlendirilmesine nedensel bir bağ taşıyan maddi ya da manevi somut bir katkısının bulunması gerekir. Üyelik mütemadi bir suç olması nedeniyle de eylemlerde bir süre devam eden yoğunluk aranır. Doktrinde farklı görüşler (Özgenç, Suç örgütleri, Syf. 22, Sözüer, Gökçen, vb.)olsa da istikrar kazanmış uygulamaya (Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 10. 06. 2008 tarih ve 2007/9-270-164 sayılı kararı vb.) göre tek taraflı irade beyanıyla örgüte üye olmak imkânı bulunmamaktadır. Örgüt yönetiminin açık ya da zımnî bir kabulü olmalıdır. Örgüt yöneticilerinin, örgüt faaliyeti kapsamında işledikleri bütün suçlardan asli fail olarak sorumlu tutuldukları (TCK 220/5 md.) bir sistemin, tek taraflı irade beyanı ile kendi içinde gizlilik, disiplin ve mutlak sadakat gibi zorunlu kuralları barındıran, dış dünyaya kapalı bir yapıya üye olunabileceğini de kabul etmesi beklenemez.

Temadi eden suçlardan olan örgüt üyeliği, hukuki ve fiili kesinti gerçekleşinceye kadar tek suç sayılır. Örgüt üyeliği, yakalanma, örgütün dağılması, örgütten ihraç ya da kendiliğinden örgütten ayrılma gibi sebeplerden sona erer. Yakalanmayan sanık hakkında düzenlenen iddianame temadi eden suç için hukuki kesinti oluşturmaz. Örgüt üyeliğinden mahkûm olduktan sonra tekrar örgütle hiyerarşik bağ kurup süreklilik, çeşitlilik ve yoğunluk gerektiren faaliyetlere katılması halinde yeniden üyelik suçu oluşacaktır.

Örgüt faaliyeti çerçevesinde suç işlenmesi halinde, ayrıca bu suçlardan dolayı da cezaya hükümlenir(TCK. 220/4). Örgüt kurma ve yönetme ya da üye olmak fiillerinin cezalandırılabilmesi

Maddenin üçüncü fıkrasında suç örgütünün silahlı olması halinde birinci ve ikinci fıkra göre belirlenen cezaların arttırılacağını düzenlenmiştir. Buna göre: “(3) “...yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza dörtte birden yarısına kadar artırılı”. Şeklindeki düzenleme ile örgütün silahlı olması halinde, örgütün kurucu ve yöneticileri ile örgüt üyelerine verilecek hapis cezasının dörtte birinden yarısına kadar arttırılarak uygulanacağı, yani örgütsel suçların nitelikli hali düzenlenmiştir.

5237 sayılı TCK'nın 220'nci maddesinin dördüncü fıkrasına göre, “*Örgütün faaliyeti çerçevesinde suç işlenmesi halinde, ayrıca bu suçlardan dolayı da cezaya hükmolunur*”. Bu hükümden de anlaşılacağı üzere, örgüt üyeleri, üyelik suçunun yanı sıra örgütün faaliyeti kapsamında işlenmesine iştirak ettikleri suçlardan da ayrıca cezalandırılacaklardır. Bu düzenleme ile kanun koyucu bu suçlar yönünden gerçek içtimayı kabul etmiştir. Örgüt üyelerinin örgütsel faaliyet çerçevesinde işlenen suçlardan dolayı sorumlulukları örgüt yöneticilerinin sorumluluğundan farklı olarak iştirak hükümleri çerçevesinde kabul edilmiştir.

Örgüt üyeliği de örgüt yöneticiliği gibi mütemadi suç olduğu kabul edildiğinden, temadi, (yani belirli bir süre devam etmesi hali) son bulduktan ve temadının kesilmesinden itibaren, aynı fiilin tekrar işlenmesinin ikinci ve bağımsız bir suç teşkil edeceği kabul edilmektedir²¹⁶. Buna göre fail, mütemadi bir suçtan kesin hükümle mahkûm olduktan sonra aynı fiili işlemeye devam ettiği takdirde, ilk fiilin temadisi kesilip kesinleşmiş mahkûmiyetle varlığı tespit edildiğinde, ikinci fiilin fail tarafından cezaevinde veya cezaevinden çıktıktan sonra dışarıda tekrarlanması

için örgütün amacı doğrultusunda ve faaliyeti çerçevesinde bir suç işlenmesi şart değildir. Ancak bu kapsamda bir suç işlenirse bu düzenleme doğrultusunda gerçek içtima kurallarına göre cezalandırılacaklardır.

Manevi Unsur: Suçun manevi unsuru, doğrudan kast ve "suç işlemek amacı/saiki"dir. Örgüte giren kişinin, girdiği örgütün suç işleyen, suç işlemeyi amaçlayan bir örgüt olduğunu bilmesi gerekir.

Örgüt üyesinin, örgüte bilerek ve isteyerek katılması, katıldığı örgütün niteliğini ve amaçlarını bilmesi, onun bir parçası olmayı istemesi, katılma iradesinin devamlılık arz etmesi gerekir. Örgüte üye olan kimse, bir örgüte girerken örgütün kanununun suç saydığı fiilleri işlemek amacıyla kurulan bir örgüt olduğunu bilerek üye olmak kastı ve iradesiyle hareket etmelidir. Suç işlemek amacıyla kurulmuş örgüte üye olmak suçu için de saikin "suç işlemek amacı" olması aranır(Toroslu özel kısım syf. 263-266, Alacakaptan Cürüm İşlemek İçin Örgüt syf. 28, Özgenç Genel Hükümler syf. 280). Tüm faillerin kastının suç işlemek amacıyla kurulmuş bir örgüte katılmak olması gerekirken hepsinin de aynı suçları işlemek amacıyla olması gerekmez. Bir oluşuma dâhil olan kişinin bu oluşumun suç işlemek amacıyla olduğunu bilincinde olması aranır”.

²¹⁶**DÖNMEZER/ERMAN;** Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku, Cilt 1. s. 390.

durumunda mütemadi suçun ikinci kez işlenmesi gündeme gelecektir. Bu noktada, "ne bis in idem", yani "bir suçtan iki kez ceza verilemez" ilkesine aykırılık söz konusu olmayacaktır²¹⁷.

Fail, geçici yakalama veya tutuklama gibi bir sebeple özgürlüğünden yoksun bırakılmış, yani temadi fiilen kesintiye uğramış olmakla birlikte, serbest kaldıktan sonra henüz kesin hüküm oluşmadan aynı fiili işlemeye devam etmişse, özgürlüğünden yoksun kılınması, hakkında soruşturma ve dava açılması suretiyle kendisi ile hareket arasında bağlantı kesileceğinden, koruma tedbirinin kaldırılması suretiyle serbest kalmasından itibaren işlediği yeni fiil yeni bir suç gündeme getirecektir. Aksi halde, önceki mütemadi suç devam edecektir.

Yargıtay temadının kesilmesinden kastın, hukuki ve fiili kesintinin birlikte gerçekleşmesi olarak kabul etmektedir²¹⁸. Fiili kesintinin kesin veya geçici olması arasında fark görmemektedir. Failin yakalanması ve ifadesinin alınması ile hakkındaki iddianamenin kabulü koşullarının birlikte gerçekleşmesi halinde temadi kesilmiş olur. Bundan sonraki fiilleri yeni örgütsel faaliyetler kabul edilmelidir.

Yargıtay 2016 tarihli bir kararında, örgütlü suçlarda temadının kesilmesi ve zamanaşımının başlangıcı bakımından şu tespitlerde bulunmuştur: "... Suç işlemek için örgüt kurma suçu, kesintisiz bir suçtur. Kesintisiz suç süreklilik gösteren, devam eden suç demektir. Suç, örgütün kurulması ile tamamlanmış ve bu andan itibaren kesintisiz suç olarak devam etmektedir. Bu durumda zamanaşımı kesintinin gerçekleştiği tarihten itibaren işleyecektir. Buna göre;

²¹⁷ŞEN/ERYILDIZ; Suç Örgütü, s. 487.

²¹⁸Yargıtay 16.CD. 09.03.2017 tarih ve 2015/8116 E, 2017/1060 K : "Hukuki ve fiili kesintinin oluştuğu halde sanığın silahlı terör örgütüne üye olma suçundan iki kez cezalandırılmasına karar verilmesi gerektiğinin gözetilmemesi aleyhe temyiz olmadığından bozma sebebi sayılmamıştır".

Yargıtay 16.CD.14.02.2017 tarih ve 2016/737 E, 2017/1021 K : "Daha önce de hakkında terör örgütü üyeliği suçundan mahkûmiyet kararı verilen sanığın örgütsel bağını devam ettirip ettirmediğinin tespiti bakımından, ihbar tutanağı, birbirini doğrulayan gizli tanık beyanları, sanığın tevilli ikrar içeren savunmaları ve 08. 09. 2010 tarihli aynı suç için sanık hakkında Hakkâri 2. Ağır Ceza Mahkemesine 03. 10. 2015 tarihinde açılan davanın delillerinin birlikte değerlendirilerek hüküm kurulması gerekirken eksik inceleme ve yetersiz gerekçe ile yazılı şekilde hüküm kurulması " bozma nedeni yapılmıştır.

Yargıtay 16.CD.13.02.2017 tarih ve 2015/2167 E 2017/807 K: "Sanığın 28.03.2009 tarihinde örgütün Kuzey Irak'taki kamplarına katılıp siyasi ve askeri eğitim aldığı, tespit edilemeyen nedenlerden dolayı Türkiye'ye dönüş yaptığı, örgüt üyeliği suçundan 07.10.2009 tarihli iddianame düzenlenip çıkarılan yakalama kararına istinaden 12.11.2009 tarihinde yakalanarak hukuki ve fiili kesintinin gerçekleştiği, bu tarihe kadar örgüt üyeliği suçunun oluşması, kesinti sonrası gerçekleştirdiği eylemler nedeniyle örgüt üyeliğinden hüküm kurulmasında yasaya aykırılık bulunmamıştır ".

-Failin yakalama, tutuklama gibi nedenle özgürlükten yoksun bırakılması veya fiille ilgili işlem yapılması halinde,

-Faile karşı söz konusu suçla ilgili dava açılmışsa,

-Fail, söz konusu suçla kesin olarak mahkûm olmuş ise kesinti gerçekleşecektir”²¹⁹. Örgüt yöneticiliği ve üyeliği suçlarının zamanaşımı süresinin başlangıç anı temadının kesildiği an (hukuki ve fiili kesintinin oluştuğu an) olarak kabul edilmektedir.

1.5. Terör Örgütü

1.5.1. Genel Olarak

Terör örgütlerinin en karakteristik özelliği gerçekleştirmek istedikleri nihai amacın siyasi ya da sosyal nitelik arz etmesidir²²⁰. Bu tip örgütler, ekonomik çıkar elde etmeye matuf fiiller de işleyebilirlerse de bunların hepsi siyasi ya da sosyal amacın gerçekleştirilmesinde yalnızca bir araç mahiyetindedir²²¹. Temel siyasi veya sosyal hedef, faaliyet gösterilen ülkenin parçalanması, yeni bir ülke kurulması, siyasi rejiminin değiştirilmesi, yalnızca yönetimin el değiştirmesi, siyasi sistemin ya da bir siyasi görüşün karşıtı olan kişi ya da kuruluşların ortadan kaldırılması, toplumun bir kesiminin yok edilmesi ya da sindirilmesi şeklinde olabilir²²². Terör örgütleri bu amaçları gerçekleştirmek için cebir ve şiddet içeren kasten adam öldürme, kasten yaralama, soykırım, insanlığa karşı suç, mala zarar verme, yağma, hürriyeti tahdit gibi suçları bir çok mağduru kapsayacak şekilde işlemekte ve bu suretle hem sempatan toplamakta hem de hükümet güçlerini zayıflatmaktadır. Bunun gerektirdiği mali gereksinimleri karşılamak amacıyla da terör örgütleri, ekonomik çıkar elde etmeye matuf çeşitli fiilleri de işleyebilmekte, Örneğin banka soygunu yapabilmekte, silah ve uyuşturucu kaçakçılığı fiillerini gerçekleştire bilmektedir. İşte bu tip eylemlerin tümü terör eylemleri²²³ bunları gerçekleştiren örgütler de terör

²¹⁹Yargıtay 16. CD. 22.02.2016 tarih, 2015/7619 E, 2016/876 K.

²²⁰ SARITAŞ, Suç İşlemek Amacıyla Örgütlenme Suçları s. 29.

²²¹ TÜRİNAY; Ceza Hukukunda Terör Örgütü Kavramı, TBBD, s. 39-84.

²²² TOZMAN, Örgüt Kurma Suçu, s. 68-69; SARITAŞ; Suç İşlemek Amacıyla Örgütlenme Suçu, s. 29; ZEYBEK, Muhammet, Örgütlü Suçluluk ve Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu,(TCK. m. 220), Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Antalya, 2011. s. 11.

²²³ ZAFER; Ceza Hukukunda Terörizm, İstanbul, Beta, 1999. s. 82.

örgütleri²²⁴, bu tip örgütlerin bu eylemleri belli bir plan dâhilinde sistematik olarak uygulaması ise terörizm olarak ifade edilmektedir²²⁵.

Terör örgütleri oldukça geniş bir faaliyet alanına sahip örgütler olarak oldukça büyük ve derin sosyal problemlere sebep olabilmekte ve çoğu zaman da bu tip problemlerden beslenmektedir²²⁶.

Dünyada faaliyet gösteren ve silahlı eylem gücü on binleri bulan terör örgütleri mevcuttur. Terör örgütleri çoğu zaman mücadele ettikleri devletlerin meşru silahlı güçlerine karşı eylem yaptıkları gibi doğrudan sivil halka karşı da silahlı eylemler gerçekleştirdikleri görülmektedir. Bugün terörizmin kaçınılmaz olarak uluslararası bir boyutunun olduğu hatta bazen ülkelerin birbirlerine karşı kullandıkları uluslararası politik bir araç olduğu da bilinmektedir.

Terör, yıldırım, dehşet saçmak, sindirmek, ürkütmek, çok korkutmak anlamlarına gelen Latince "terrere" sözcüğünden türetilen, Fransızcada "terreur", İngilizcede "terror", İtalyancada "terrore", İspanyolcada "terror" olarak kullanılan sözcük, Türkçede "toplumda genel bir dehşet, korku, yıldırıma, yılgınlık yaratan şiddet/zor eylemler korkutma, tedhiş anlamına gelmektedir²²⁷. Öğretide terör, Dönmezer tarafından; "*Şiddetin, sosyal, ulusal, ırkı, dinsel fesat çıkarıcı ve diğer maksatlarla ve sosyal sınıflar arasında çatışma ve savaşı tahrik etmek üzere planlı ve hukuk dışı olarak kullanılması*"²²⁸; Bassioni tarafından, "*Şiddetin gerçekleştirdiği fiiller ile toplumda korku, heyecan, tedirginlik meydana getirmekte ve sonuçlar en geniş anlamda iktidara sahip olabilmek için gerçekleştirilmesi*"²²⁹; Keleş ve Ünsal tarafından, "*Başlıca amacı siyasi iktidarı ele geçirmek isteyen güçlerin, onu yıpratmak ve bu arada sindirdikleri yığınları da sahipsiz kaldıkları inancına yöneltmek için şiddet eylemlerinden yararlanan bir oluşum*"; Wilkinson tarafından,

²²⁴ ZAFER, Terörizm, s. 86.

²²⁵ SARITAŞ, Örgütlenme Suçu s. 30.

²²⁶ ZAFER; Sosyolojik Boyutuyla Terörizm, İstanbul, Beta, 1999, s. 20.

²²⁷ ZAFER, Ceza Hukukunda Terörizm, s. 9-12; ALPASLAN, Şükrü, Kriminoloji ve Hukuk Açısından Tedhişçilik, İstanbul, 1983, s. 4; ALTUĞ, Yılmaz; Terörizm Sorunu, İHFM, Ord. Prof. Dr. Sulhi Dönmezer'e Armağan, 1986-1987, sayı: 1-4, s. 51-56. Ayrıca bakınız: Kubbealtı Lügati, Büyük Türkçe Sözlük, İstanbul, 2006, II, s. 3130; PÜSKÜLLÜOĞLU, Ali, Türkçe Sözlük, İstanbul, 2007, s. 1695; ÖZEK, Çetin; Terör ve "Terörle Mücadele Kanunu", İstanbul Baro Dergisi, 1991, sayı: 4-6, s. . 352-385.

²²⁸ UYAR, Tulga, Terörle Mali ve Hukuki Mücadele, Ankara, 2008, s. 7.

²²⁹ UYAR, Terörle Mali ve Hukuki Mücadele, s. 8.

*“bireyleri, grupları, toplulukları ya da hükümetleri, teröristlerin siyasi amaçlarına hak versinler diye düzenli olarak yıldırımaya dönük öldürme ve yok etme eylemleri ya da öldürme ve yok etme tehdidine başvurulması”*²³⁰ gibi benzer şekillerde tanımlanmıştır. Birbirinden farklı görünseler de hemen hemen yapılan terör tanımlarının hepsinden terörün, ideolojik bir yönünün olduğu, şiddet içerdiği ve halkı korkutmayı ve sindirmeye hedeflediği, devlet otoritesini yıprattığı, sosyal yapıyı tahrip ettiği, toplumun ayrışmasını amaçladığı anlaşılmaktadır.

Terör eylemi; bir ülkeyi ya da uluslararası bir örgütü sindirmek ve baskı altına almak ya da bir ülkenin iktidarını zora sokarak, siyasi, ekonomik, sosyal ve anayasal düzenini yok etmek ya da bozmak amacıyla yapılan cebir ve şiddete dayanan hukuka aykırı eylemlere denir²³¹.

"Terörizm" de "tedhişçilik", "şiddet kullanarak yıldırıncılık/yıldırımcılık", "şiddet aracılığıyla yıldırıp sindirmecilik" anlamlarına gelmektedir. Bu durumuyla terör, cebir veya şiddet içeren bir politika anlayışıdır.

Terör, geniş içerikli bir kavramdır ve her kavram gibi görece değerlendirmelerin ve algıların konusudur²³².

Terör ve terörizm kavramları birbirlerinin yerine kullanılmaktadır. Terör ve terörizm kavramları ile genel olarak, belli bir yerde belirli bir siyasi yapıyı değiştirmek için örgütsel olarak sistematik bir şekilde gerçekleştirilen ve toplumu paniğe sokan şiddet eylemleri ifade edilmektedir²³³. Ancak terör ve terörizm kavramları, kavramsal açıdan birbirinden farklıdır. Terörün çoğunlukla irade dışı da ortaya çıkabileceği, terörizmin ise belirli bir ideolojinin sonucunda iradi ve planlı biçimde ortaya çıkan eylemler bütünü olduğu ifade edilmektedir²³⁴. Terörizm, genel olarak, siyasi amaçlarla sivillere yönelik sistematik olarak ve planlı şekilde gerçekleştirilen şiddet eylemleri olarak tarif edilmektedir²³⁵. Terörizm, örgütlü bir şekilde gerçekleştirilen şiddet eylemleri olduğundan, terörizmde ideoloji, şiddet ve örgüt unsurları birlikte

²³⁰ Türkiye Barolar Birliği, Türkiye ve Terörizm Raporu, Ankara, 2006, s. 5.

²³¹ **ÖZEK**, Organize Suç, s. 212.

²³² **KAVLAK, Ahmet**, Terör ve Meşru Terör, Doğu Batı, Kasım, Aralık, Ocak 2007-2008, sayı, 43. s. 221-222.

²³³ **AYDIN, Süleyman**, Kara Para Aklama ve Terörizm Finansmanı, Ankara, 2008, s. 343.

²³⁴ **TBB**, Terörizm Raporu, s. 1.

²³⁵ **BEŞE**; Terörizm Literatürü Üzerine, s. 39; **UYAR**, Terörle Mali ve Hukuki Mücadele, s. 7; **URHAL, Ömer**, Kamu Güvenliği Açısından İstihbarat ve Örgütlü Suçlar, Ankara, 2008, s. 334.

bulunur. Terörizm şiddet eylemleri kapsamında toplum içinde veya belli bir grup içinde korku oluşturmayı amaçlar. Böylece de terör amacı doğrultusunda sindirme ve baskı oluşturur²³⁶.

Terörizmin unsurları arasında belli bir örgütsel yapının varlığı olduğundan, terör örgütü de örgütlü suçluluk kapsamında değerlendirilir. Buna karşılık, örgütlü suçluluk kavramından anlaşılan genellikle ekonomik çıkar amaçlı suçların örgütlü olarak işlenmesi algılanmaktadır²³⁷. Bunun sebebinin, terör örgütlerinin diğer suç örgütlerinden farklı ve özel olarak incelenip, düzenlenmiş olması olduğu kanaatindeyiz. Zira gerek ulusal gerekse uluslararası belgelerde terörizm ve terör örgütleri ile mücadele özel bir konu olarak ele alınmaktadır. Yine, terör örgütleri, ideolojik temelli bir örgütlenme türü olduğundan diğer suç örgütlerinden ayrılır²³⁸.

Genellikle terörün ve terörizmin her devlet açısından farklı şekilde tanımlandığı, her devletin kendi menfaatine göre terörü veya terörizmi kavramsal açıdan açıkladığı ifade edilmektedir²³⁹. Ancak, kanaatimizce bu durum kavramın farklı olarak tanımlanması olmayıp, kavramın ya da tanımın içeriğini oluşturan eylem ve faaliyetlerin farklı olarak değerlendirilmesinden kaynaklanmaktadır. Yoksa her devletin terör ve terörizm tanımı genel hatları ile benzer niteliktedir.

1920'li yıllardan bu yana uluslararası düzlemde onun üzerinde terör antlaşması ve bir dizi bölgesel antlaşmalar yapılmıştır²⁴⁰.

Bu antlaşmalarda dikkati çeken noktalardan biri şudur: Terör biçimleri, uçak kaçırma, rehin alma gibi eylemlerle sınırlanmış, hiçbir düzenlemede bütüncü ve öbür

²³⁶URHAL, Kamu Güvenliği Açısından İstihbarat ve Örgütlü Suçlar, s. 337.

²³⁷KAVLAK, Örgüt Kurma Suçu, s. 186.

²³⁸DÖNMEZER, Hukuk Devletinde Terör ve Örgütlü Suçla Mücadele (Panel), İstanbul 1996, s. 44.

²³⁹ÇETİNBAŞ, Metin, Terörle Mücadele Mevzuatı ve Örgütlü Suçlarla Mücadele, Ord. Prof. Dr. Sulhi Dönmezer Armağanı, C. I, Ankara, 2008, s. 609.

²⁴⁰Hukukta "Terörizm"i Tanımlama Girişimleri, Terör ve Düşman Ceza Hukuku, Proje Yöneticisi: İÇELİ, Basıma hazırlayan: Ünver, Ankara, 2008, s. 22-47; Saul, (Seda KOÇ), Birleşmiş Milletler güvenlik Konseyinde "Terörizm" Tanımı: 1985-2004, aynı yapıt, s. 49-76. ZELMAN, (A. Emrah BOZBAYINDIR), Uluslararası Hukukta Son Gelişmeler: Anti-Terörizmi Mevzuatı-Bölün i: Genel Değerlendirme, aynı yapıt, 83-98; Glasser, (Fulya Eroğlu), Terör Eylemleri, "Terörizm" ve Uluslararası İnsancıl Hukuk, 99-122; Goldstone/Simpson, (Gülay Arslan), Terörizme Hukuki Bir Cevap Olarak Uluslararası Ceza Mahkemesinin Rolünün Değerlendirilmesi, aynı yapıt, s. 123-140; Stiles/Thayne, (S. İrem Çakırca), Uluslararası Hukuka Uyuma: Birleşmiş Milletlerde Terörizme İlişkin Uluslararası Hukuk, aynı yapıt, s. 141-170.

eylemlerden ayırt edici bir tanıma ulaşılamamış²⁴¹ ve kotarılan tanımların hiçbirini uluslararası düzlemde benimsenmemiştir²⁴².

Bu arada terör kavramı, bir dizi uluslararası toplantıda tartışılmıştır. 1927 Varşova, 1930 Brüksel, 1931 Paris, 1933 Madrid, 1935 Kopenhag toplantılarında terörün yarattığı sonuçlar ile kullandığı zor/şiddet üzerinde durulmuş; 1937 Cenevre, 1977 Kızılhaç sözleşmelerinde de aynı konular düzenlenmiştir²⁴³.

1.5.2. Türk Ceza Hukukunda Terör Örgütü

Terör örgütü kavramının Türk Ceza Hukukundaki konumu, kronolojik ve normatif olarak TMK'nın kabul edildiği 1991 yılından önceki ve sonraki dönem olmak üzere iki kısımda incelenebilir.

TMK'dan önce Türk Hukukunda terör örgütü konusunda 765 sayılı TCK esas alınırken 1991 sonrasında özel bir ceza kanunu niteliğindeki TMK kavrama asıl şeklini veren norm konumuna gelmiştir.

1.5.2.1. Terörle Mücadele Kanunu Öncesi Dönem

Terör kavramını ve terör suçlarını düzenleyen herhangi bir düzenlemenin bulunmadığı 1991 öncesi dönemde, terörle ilişkilendirilebilecek suçlar 765 sayılı TK'nın yürürlükte kaldığı dönem boyunca tartışmalara konu olan 141, 142 ve 163'üncü maddelerinde düzenlenmekteydi. Nitekim 3713 sayılı TMK'nın²⁴⁴ 23'üncü maddesiyle söz konusu üç hüküm yürürlükten kaldırılmıştır.

Mülga 765 sayılı TCK'nın 141, 142 ve 163'üncü maddelerinin yürürlükten kaldırılmasıyla oluşan hukuki boşluk, TMK'nın "terörü tanımlayan 1'inci maddesi", "terör örgütleri" başlıklı 7'nci maddesi ile sonradan ilga edilen 8'inci madde ile

²⁴¹ALPASLAN; Kriminoloji ve Hukuk Açısından Tedhişçilik, s. 3, .

²⁴²ALPASLAN; Kriminoloji ve Hukuk Açısından Tedhişçilik, s. 3, 14 vd.

²⁴³ZAFER; Terörizm s. 16-35.

²⁴⁴ 3713 Sayılı Kanun'un genel gerekçesinde "Terörizm, her zaman devlet ve hükümetlerin gündeminde olması gereken, her an acil ve kısa sürede alınması gerekli tedbirleri kapsayan bir konudur. Çünkü terörizm zaman ve sınır tanımadan gelişmesine uygun zeminleri değerlendirerek hareket sahnesine çıkmaktadır. Bu da terörizme karşı her dönemde etkili, akılcı ve kararlı bir mücadele programı ve araçlarının ön planda ve hazır bulundurulmasını zorunlu kılmaktadır". İfadeleriyle terörle mücadelede yeni bir mücadele programına ihtiyaç duyulduğu vurgulanmıştır.

doldurulmuştur. Bu üç madde dışında terör örgütü benzeri örgütleri özel olarak yaptırıma bağlayan hüküm ise 168'inci maddede düzenlenen “silahlı cemiyet ve çete” suçudur ki, 5237 sayılı TCK'nın 314'üncü maddesinde düzenlenen “silahlı örgüt” suçu, 765 sayılı Kanun'un 168'inci maddesine tekabül etmektedir²⁴⁵. Genel olarak 141'inci maddenin laikliğe aykırı davranışlar dışında kalan “yıkıcı birleşmeleri” 142'inci maddenin propaganda suçunu yaptırım altına aldığı, nihayet 163'üncü maddenin de laikliğe aykırı yıkıcı faaliyetleri düzenlediği görülmektedir.

765 sayılı TCK'nın 141'inci maddesinin günümüzdeki anlamıyla terör örgütü kurma, yönetme ve bu örgütlere üye olma suçlarına doğrudan ilişkin olan ilk beş fıkrası ile son fıkrası şu şekildeydi:

“1. Sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü tesis etmeye veya sosyal bir sınıfı ortadan kaldırmaya veya memleket içinde müesses iktisadı veya sosyal temel nizamlardan her hangi birini devirmeye matuf cemiyetleri her ne suret ve nam altında olursa olsun kurmaya tevessül edenler veya kuranlar veya bunların faaliyetlerini tanzim veya sevk ve idare edenler veya bu hususlarda yol gösterenler sekiz yıldan on beş yıla kadar ağır hapis cezası ile cezalandırılırlar.

Bu kabil cemiyetlerin bir kaçını veya hepsini sevk ve idare edenler hakkında Ölüm cezası hükmolunur,

2. Devlet siyasi ve hukuki nizamlarını topyekûn yok etmek gayesini güden cemiyetleri her ne suret ve nam altında olursa olsun kurmaya tevessül edenler veya kuranlar veya bunların faaliyetlerini tanzim veya sevk ve idare edenler veya bu hususlarda yol gösterenler sekiz yıldan on beş yıla kadar ağır hapis cezası ile cezalandırılırlar.

3. Amacı Cumhuriyetçiliğe aykırı olan veya demokrasi prensiplerine aykırı olarak devletin tek bir fert veya bir zümre tarafından idare edilmesini hedef tutan cemiyetleri kurmaya tevessül edenler veya kuranlar veya bunların faaliyetlerini tanzim veya sevk ve idare edenler veya bu hususlarda yol gösterenler sekiz yıldan on beş yıla kadar ağır hapis cezası ile cezalandırılırlar.

4. Anayasanın tanıdığı kamu haklarını ırk mülâhazası ile kısmen veya tamamen kaldırmayı hedef tutan veya millî duyguları yok etmeye veya zayıflatmaya matuf bulunan cemiyetleri kurmaya tevessül edenler veya kuranlar veya bunların

²⁴⁵ AKIN, Engin, Anayasa Mahkemesi – Yargıtay Kararları ve Uluslararası Hukuk Metinleri Çerçevesinde Terör ve Terörün Finansmanı Suçu, Ankara, 2009, s. 43.

faaliyetlerini tanzim veya sevk ve idare edenler veyahut bu hususlarda yol gösterenler bir yıldan üç yıla kadar ağır hapis cezası ile cezalandırılırlar.

5. 1, 2 ve 3'ncü fıkralarda yazılı cemiyetlere girenlere beş yıldan on iki yıla kadar ağır hapis ve dördüncü fıkra yazılı cemiyetlere girenlere altı aydan iki yıla kadar hapis cezası verilir.

...

8. Bu maddede yazılı olan cemiyet iki veya daha ziyade kimselerin aynı amaç etrafında birleşmeleriyle vücut bulur. ”

Görüldüğü gibi her ne kadar terör terimi kullanılmamış olsa da anılan 141'nci maddedeki düzenlemeler, içerdiği suçların maddi unsuru dikkate alındığında terör örgütlerini hüküm altına almaktadır.

Çağdaş anlamıyla terör örgütü düzenlemeleri, Türk Hukukuna ilk kez 1936'da girmiştir. 1930 tarihli İtalyan Ceza Kanunundan alınan hükümde şiddet olgusunun suçun unsuru olarak düzenlenmesiyle terör örgütü kavramının çağdaş yorumuna yakın bir örgüt tanımı yapıldığı söylenebilecektir. Nitekim Mevaz Kanunun bu tür örgüt yapılanmasını düzenleyen 270 bis maddesi, associazioni sovversive (yıkıcı birleşmeler) başlığını taşımakta olup siyasi örgütlerin ideolojik boyutunu hüküm altına almaktadır. 270 bis., 280, 289 bis. Maddeleriyle terör amacıyla demokratik sistemi çökertmeye yönelik değişik eylemlere teşebbüsü önlemeyi amaçlayan özel suç tiplerine yer verilmiştir.

Terör niteliği taşıyan fiillerin propagandasının yapılmasını düzenleyen mülga 765 sayılı TCK'nın 142'nci maddesi, faaliyetlerin içeriği bakımından 141'inci maddedeki ifadeleri tekrar etmektedir. Diğer taraftan, söz konusu 142'nci maddede bireysel olarak işlenebilecek bir suç tanımı yapılmış olup, örgütle ilgili bir düzenleme ise bulunmamaktadır.

765 sayılı mülga TCK'nın 163'üncü maddesinin ilk iki fıkrası, tıpkı aynı Kanunun 141'inci maddesinin yukarıda yer verilen hükümleri gibi terör örgütü kavramıyla doğrudan ilişkilidir: *“Laikliğe aykırı olarak, devletin sosyal veya iktisadi veya siyasi veya hukuki temel düzenini, kısmen de olsa dini esas ve inançlara uydurmak amacıyla cemiyet tesis, teşkil, tanzim veya sevk ve idare eden kimse sekiz yıldan on beş yıla kadar ağır hapis cezası ile cezalandırılır. Böyle cemiyetlere girenler veya*

girmek için başkalarına yol gösterenlere beş yıldan, on iki yıla kadar ağır hapis cezası verilir”.

Diğer taraftan, silahlı cemiyet ve çete suçuna ilişkin mülga 765 sayılı TCK'nın 168'inci maddesi yukarıdaki üç maddenin aksine 1991 yılında TMK ile ilga edilmemiş, hukuki varlığını 5237 sayılı TCK'nın kabulüne kadar korumuştur. Söz konusu olan mülga 765 sayılı TCK'nın 168'inci maddesindeki düzenleme şu şekildedir:

“Her kim, 125, 131, 146, 147, 149 ve 156 ncı maddelerde yazılı cürümleri işlemek için silahlı cemiyet ve çete teşkil eder yahut böyle bir cemiyet ve çetede amirliği ve kumandayı ve hususi bir vazifeyi haiz olursa on beş seneden aşağı olmamak üzere ağır hapis cezasına mahkûm olur.

Cemiyet ve çetenin sair efradı on yıldan on beş yıla kadar ağır hapisle cezalandırılır.

765 sayılı mülga TCK'nın 169'uncu maddesinde ise silahlı cemiyet yardım suçu düzenlenmiştir. Madde 169: ” 64 ve 65 inci maddelerde beyan olunan hal haricinde her kim, böyle bir cemiyete ve çeteye hal ve sıfatlarını bilerek barınacak yer gösterir veya yardım eder yahut erzak veya esliha ve cephane veya elbise tedarik ederse üç seneden beş seneye kadar ağır hapis ile cezalandırılır”.

Düzenlemede “amaç suç” olarak atıfta bulunulan suçların sayısı altı olup yukarıdaki 141'nci ve 163'üncü maddeleri dışında bırakılmaktadır. Böylece, somut olayda 141'inci ve 163'üncü maddeler kapsamına giren bir özellik varsa bu hükümler, 168'inci maddedeki amaç suçları işlemeye yönelik teşekküller ise 168'inci madde uyarınca cezalandırılmaktadır. 168'inci maddedeki cezaların ve dolayısıyla örgütlü suçun ağırlığının 141'inci ve 163'üncü maddelerdeki örgüt suçlarına kıyasla daha ağır olduğu görülmektedir. Mesela, 168'inci maddede örgütü kurmak ve yönetmek suçunun cezasının alt sınırı on beş yıl iken, 141'inci maddede üst sınır on beş yıldır.

1.5.2.2. Terörle Mücadele Kanunu Dönemi

1.5.2.2.1. Genel Açıklamalar

12 Nisan 1991 tarihinde kabul edilen 3713 sayılı TMK'nın²⁴⁶, terör ve terör örgütlerinin tanımını yapan 1'inci maddesinde ve 7'nci maddesinin birinci fıkrası ile terör suçlarını düzenleyen 3'üncü ve 4'üncü maddelerinde ve Kanunun diğer maddelerinde bu güne kadar pek çok değişiklik yapılmıştır.

3713 sayılı TMK'nın terör örgütü kavramını şekillendiren hükümlere bakıldığında, terör ve örgüt tanımının yapıldığı 1'inci madde, "terör suçlusu" nun tarif edildiği 2'nci madde, mutlak ve nispi terör suçlarının düzenlendiği 3'üncü ve 4'üncü maddelerin yanı sıra "Terör örgütleri" başlığını taşıyan 7'nci madde ön plana çıkmaktadır.

3713 sayılı TMK'da yapılan değişikliklerin bazıları "terör örgütü" kavramını doğrudan ilgilendirmektedir. Bu değişikliklerin en önemlisi, 3713 sayılı TMK'nın 1'inci maddesinde değişiklik yapan 15.07.2003 tarihli 4928 sayılı Kanunun 20'nci maddesi ile 3713 sayılı TMK'nın ilk halindeki 1'inci maddesinin "terör tanımı" başlığının "terör ve örgüt tanımı" şeklinde değiştirilmiş olmasıdır. Daha sonra, 29.06.2006 tarihli 5532 sayılı Kanun ile anılan 1'inci maddenin başlığı yeniden "Terör Tanımı" şeklinde değiştirilmiş ve örgüt tanımı yapan 2'inci ve 3'üncü fıkralar madde metninden çıkarılmıştır. Yapılan değişikliğin gerekçesi olarak da; örgüt kavramının tanımının 5237 sayılı TCK'nın 220'nci maddesinde yapılmış olması gösterilmiştir.

Yine, 29.06.2006 tarihli 5532 sayılı Kanunun 1'inci maddesiyle, 3713 sayılı TMK'nın "terör örgütleri" başlığını taşıyan 7'nci maddesinde de değişiklik yapılmıştır. Bu değişiklikle terör örgünü tanımlayan 3713 sayılı TMK'nın 7'nci maddesinin birinci fıkrası bir atıf düzenlemesine dönüştürülmüştür.

3713 sayılı TMK'nın 1991 yılında kabul edildiği ilk halinde, Kanunun 1'inci maddesinin başlık ve metni şöyleydi:

²⁴⁶12.04.1991 tarih ve 20843 Mükerrer sayılı RG.

“Terör Tanımı

Madde - 1: Terör; baskı cebir ve şiddet, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasi, hukuki, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, Devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü suç teşkil eden eylemlerdir.

Bu kanunda yazılı olan örgüt, iki ya da daha fazla kimsenin aynı amaç etrafında birleşmesiyle meydana gelmiş sayılır”.

15.07.2003 tarihli 4928 sayılı Kanun ile 3713 sayılı TMK'nın 1'inci maddesinin hem başlık hem de madde metninde önemli bir değişiklik yapılmış; madde başlığı “Terör ve Örgüt tanımı” olarak değiştirilmiş ve madde metni de şu şekilde düzenlenmiştir:

"Terör; cebir ve şiddet kullanarak; korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasi, hukuki, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, Devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü suç teşkil eden eylemlerdir.

İki veya daha fazla kimsenin birinci fıkrada yazılı terör suçunu işlemek amacıyla birleşmesi halinde bu kanunda yazılı örgüt meydana gelmiş sayılır.”

Sonuç olarak, terör örgütü bakımından 3713 sayılı TMK'nın kabul edildiği 1991 yılından bu yana 1'inci maddede iki kez değişiklik yapıldığı, dolayısıyla üç ayrı metin ve dönem olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu metinler; 1991 ilâ 2003 yılları arasında, 2003 ilâ 2006 yılları arasında ve nihayet 2006 sonrası dönemde olmak üzere üç ayrı dönemde yürürlükte kalmışlardır.

29.06.2006 tarihli 5532 sayılı Kanunla 3713 sayılı TMK'nın 1'inci maddesinde yapılan değişiklik ile maddenin fıkra sayısı bire indirilmiş ve sadece terörün tanımı yapılarak örgütü tanımlayan fıkra yürürlükten kaldırılmıştır. Söz konusu bu

değişikliğin gerekçesinde; 5237 sayılı TCK'nın 220'nci maddesinde, Türkiye'nin de taraf olduğu sınır aşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesinin 2/a numaralı hükmüne uygun olarak örgüt düzenlemesi yapıldığı, o yüzden 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununda ayrı bir örgüt tanımı yapılmasına ihtiyaç kalmadığı belirtilmiştir²⁴⁷.

1.5.2.2.2. Terörle Mücadele Kanunu'nun Öngördüğü Sistem

3713 sayılı TMK'nın 1'inci maddesi şöyledir:

“Terör; cebir ve şiddet kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasî, hukukî, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, Devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından *girişilecek her türlü suç teşkil eden eylemlerdir*”.

Düzenlemede her ne kadar tanımlanan kavram terör olsa da, terör örgütü kanunda ayrıca tanımlanmadığı için terör örgütü terimini en çok aydınlatacak olan düzenleme yine 1'inci maddedir. Nitekim 3713 sayılı TMK'nın 4'üncü maddesinde belli bazı suçların 1'inci maddede belirtilen amaçlar doğrultusunda suç işlemek üzere kurulmuş bir terör örgütünün faaliyeti çerçevesinde işlendiği takdirde, terör suçu sayılacağı düzenlenmiştir.

3713 sayılı TMK'nın 1'inci maddesinden hareketle terör örgütünü tanımlayacak olursak, “cebir ve şiddet kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasî, hukukî, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, Devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla her türlü suç teşkil eden eylemleri işleyecek kişi veya kişilerin mensup olduğu örgüt, terör örgütüdür” diyebiliriz.

²⁴⁷ www.tbmm.gov.tr. E.T.17.02.2019.

Bu tanımda terör örgütünü diğer suç örgütlerinden ayıran en önemli unsurlar açıklığa kavuşmuş olmaktadır. Bu unsurlar: Yöntem ve amaçtır. Bu itibarla, bir örgütün terör örgütü olabilmesi için bu örgütün cebir ve şiddet kullanarak baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemleri ile Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasî, hukukî, sosyal ve laik ekonomik düzeni değiştirmek, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, Devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla kurulmuş bir örgüt olması gerekir. Ayrıca, amaçladığı bu suçları işlemeye elverişli araç ve gereçlere sahip olması veya gerektiğinde de kullanabilecek imkâna sahip olması gerekir. Bu nedenle de terör örgütleri için doğası gereği silahlı olmak zorundadır.

Yani, 5237 sayılı TCK'nın 314'üncü maddesinde tanımlandığı üzere "silah" terör örgütünün zorunlu unsuru kabul edilmelidir. 3713 sayılı TMK'nın mevcut 7'nci maddesinin birinci fıkrası, silahsız terör örgütlerinin de olabileceği anlamına gelmemelidir.

3713 sayılı TMK'nın 2'nci maddesinde ayrı bir terör suçlusu tanımı yapmayı gerekli gören kanun koyucu, şu şekilde bir tanım yapma yoluna gitmiştir:

"Birinci maddede belirlenen amaçlara ulaşmak için meydana getirilmiş örgütlerin mensubu olup da, bu amaçlar doğrultusunda diğerleri ile beraber veya tek başına suç işleyen veya amaçlanan suçu işlemese dahi örgütlerin mensubu olan kişi terör suçlusudur".

Söz konusu düzenleme Anayasa Mahkemesinin 31.03.1992 tarih ve E. 1991/18,K.1992/20 sayılı kararında suçta ve cezada kanunilik ilkesi bakımından incelenmiş ve terör tanımı kanunilik ilkesine uygun bulunmuştur²⁴⁸.

Terör örgütüne mensup olmasa dahi örgüt adına suç işleyenler de terör suçlusu sayılır. 2012 tarihli değişiklik bir kenara bırakılırsa, 3713 sayılı TMK'nın "terör suçlusu" başlığını taşıyan 2'nci maddesinde esaslı bir değişim olmamıştır.

Düzenleme, 3713 sayılı TMK'nın diğer maddeleri gibi, "terör örgütü"nü ifade etmek için tanım hükmü olan 1'inci maddeye atıf yapmaktadır. Zira "Terör suçlusu"

²⁴⁸ 27.01.1993 tarih ve 21478 Mükerrer sayılı RG.

teriminin “terör örgütü” kavramıyla kesişimi kaçınılmaz şekilde terör tanımında gizlidir. 3713 sayılı TMK’nın 2’nci maddesinin terör örgütü terimini “birinci maddede belirlenen amaçlara ulaşmak için meydana getirilmiş örgütler” olarak tarif ettiği görülmektedir. Maddenin atıf biçimi incelendiğinde, kanun koyucunun 1’inci maddenin terör tanımındaki amaç unsuruyla yetindiği görülmektedir.

Diğer taraftan, terör örgütü kavramı açısından vurgulamak gerekir ki, 5532 sayılı kanunun genel gerekçesinde belirtildiği üzere, belli suçları terör suçu haline getiren ve bu suçların faillerini “terör suçlusunu” vasfını kazandıran zorunlu unsurlardan biri de söz konusu suçların “bir örgüt faaliyeti çerçevesinde sistemli olarak işlenmesidir”²⁴⁹. Anayasa Mahkemesine göre de, “*Bir eylemin terör olarak nitelendirilebilmesi için aranması gereken (diğer bir) koşul, eylemin bir örgüte mensup kişi ya da kişilerce işlenmiş olmasıdır. Aynı nitelikteki eylemlerin bir terör örgütüne bağlı olmaksızın işlenmesi durumunda eylem, terör tanımı dışında kalacaktır*”²⁵⁰.

Terör ve terör örgütü kavramları amaçsal biçimde ancak birbirleriyle tanımlanabilmektedir. Terör niteliği taşımayan suçları işlemeyen örgüt, terör örgütü niteliği taşıyamayacağı gibi, “terör örgütü” sıfatını haiz bir örgütle bağlantı olmaksızın işlenen terörle ilgili suçlar terör suçu, failleri de terör suçlusunu sayılamayacaktır. Terör suçlusunu terimini tanımlayan 3713 sayılı TMK’nın 2’nci maddesi ile terör örgütü kavramı arasındaki bağlantı bu şekilde kurulabilecektir. Son olarak, 02.07.2012 tarih ve 6352 sayılı Kanunun 74’üncü maddesi ile de “ve örgüt mensupları gibi cezalandırılırlar” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

3713 sayılı TMK’nın 29.06.2006 tarihli ve 5532 sayılı yasa ile değişik 3’üncü maddesinde bazı suçlar doğrudan terör suçu olarak nitelendirilmiştir. TMK’nın 3’üncü maddesine göre bu suçlar şöyle belirlenmiştir: “26.9.2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 302, 307, 309, 311, 312, 313, 314, 315 ve 320’nci maddeleri ile 310’uncu maddesinin birinci fıkrasında yazılı suçlar, terör suçlarıdır”.

Maddenin gerekçesi şöyledir: “*Terörle Mücadele Kanunu’nun 3’üncü maddesinde yapılan değişikliklerle, bu maddede 765 sayılı mülga Türk Ceza Kanunu’na yapılan*

²⁴⁹ www.tbmm.gov.tr, E. T. 17.02.2019.

²⁵⁰ AYM’nin 31.03.1992 tarih ve E. 1991/18, K. 1992/20 sayılı kararı, 27.01.1993 tarih ve 21478 Mükerrer sayılı RG.

atıflar, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun ilgili maddelerine uyarlanmıştır. Ancak işaret edilmelidir ki, 3713 sayılı Kanun'un 3'üncü maddesinde yapılan değişiklik, işbu değişikliği yapan Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce işlenmiş olup da, mülga 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun yollamada bulunulan ilgili maddelerinde yer alan suçların terör suçu olarak kabul edilmesini engellemez".

Metin ve gerekçe yorumu gerektirmeyecek denli açıktır²⁵¹.

İlk bakışta, 3'üncü maddedeki suçların terör örgütü faaliyeti içerisinde işlenmesi de terör suçu sayıldığı gibi bir sonuç çıkmaktadır. Ancak, 1'inci maddedeki terör tanımında "örgüt" zorunlu bir unsur sayıldığına göre terör örgütünün söz konusu olmadığı bir terör suçundan bahsedilemeyeceği söylenebilir. Görünürdeki bu çelişki, kanun koyucunun 3'üncü maddedeki mutlak terör suçları için terör örgütünün varlığını kesin bir kanuni karine olarak varsaydığı düşüncesiyle açıklanabilecektir. Ancak böyle bir düşünceyle 1'inci madde ile kanunun diğer maddeleri arasındaki tutarlılık sağlanabilecektir

3713 sayılı TMK'nın 29.6.2006 tarihli ve 5532 sayılı Yasa ile değişik 4'üncü maddede sayılan suçların ancak 1'inci maddede belirtilen amaçlar doğrultusunda suç işlemek üzere kurulmuş bir terör örgütünün faaliyeti çerçevesinde işlendiği takdirde, terör suçu sayılacağı düzenlenmiştir. Bu durumda, 4'üncü maddede sayılan suçların terör suçu sayılması, sadece ve sadece terör örgütü faaliyeti çerçevesinde işlenmesine bağlanmıştır.

TMK'nın 4'üncü maddesine göre bu suçlar şöyle belirlenmiştir. "Aşağıdaki suçlar 1'inci maddede belirtilen amaçlar doğrultusunda suç işlemek üzere kurulmuş bir terör örgütünün faaliyeti çerçevesinde işlendiği takdirde, terör suçu sayılır:

a) Türk Ceza Kanununun 79, 80, 81, 82, 84, 86, 87, 96, 106, 107, 108, 109, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 142, 148, 149, 151, 152, 170, 172, 173, 174, 185, 188, 199, 200, 202, 204, 210, 213, 214, 215, 223, 224, 243, 244, 265, 294, 300, 316, 317, 318 ve 319 uncu maddeleri ile 310 uncu maddesinin ikinci fıkrasında yer alan suçlar.

b) 10.7.1953 tarihli ve 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanunda tanımlanan suçlar.

²⁵¹ ZAFER; Sosyolojik Boyutuyla Terörizm, s. 124, 125.

c) 311.811.956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanununun 110 uncu maddesinin dördüncü ve beşinci fıkralarında tanımlanan kasten orman yakma suçları.

ç) 10.7.2003 tarihli ve 4926 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununda tanımlanan ve hapis cezasım gerektiren suçlar.

d) Anayasanın 120 nci maddesi gereğince olağanüstü hal ilan edilen bölgelerde, olağanüstü halin ilanına neden olan olaylara ilişkin suçlar.

e) 21.7.1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun 68'inci maddesinde tanımlanan suç. "

Maddenin gerekçesi şöyledir: *“Terörle Mücadele Kanunu'nun 4'üncü maddesinde yapılan değişiklikle, terör örgütünün faaliyeti çerçevesinde işlenen çeşitli suçların da terör suçu sayılacağı kabul edilmiştir. Çeşitli suçlar, mahiyeti gereğince cebir, şiddet veya tehdit içermeseler bile bir terör örgütünün faaliyeti çerçevesinde işlenmeleri halinde terör suçu sayılacaklardır. Örneğin, uyuşturucu madde imal ve ticareti, belgede sahtecilik, parada sahtecilik, kaçakçılık gibi suçlar bir terör örgütünün faaliyeti çerçevesinde sıklıkla işlenebilmektedirler. 3713 sayılı Kanun'un 4 üncü maddesinin mevcut metninde mülga 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda yer alan sınırlı suç maddesine yollamada bulunduğu için, bu örnek suçlar terör suçu olarak kabul edilememektedir. Bu durum özellikle görevli mahkemenin belirlenmesi açısından bir sorun oluşturmaktadır. Örneğin terör örgütünü kurmak ve yönetmek suçundan dolayı açılan dava özel yetkili bir mahkemede görülürken, bu örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen belgede sahtecilik suçuna ilişkin davaya genel yetkili mahkemelerde bakılmaktadır. Bu sakıncanın önüne geçebilmek amacıyla madde metninde değişiklik yapılmıştır. Bu değişikliğe göre, söz konusu 4 üncü madde metninde 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'na atıfta bulunulan maddelerinde tanımlanan suçların bir terör örgütünün faaliyeti çerçevesinde işlenmiş olması halinde terör suçu sayılması mümkün olacaktır ”.* Şeklindeki düzenleme yapılmıştır.

Madde böylelikle 5237 sayılı TCK'ya uyarlanmıştır.

Maddenin gerekçesinden de anlaşılacağı üzere, kimi suçlar, özünde terör suçları değildir. Sözelimi, uyuşturucu madde üretme ve bunun ticaretini yapma, belgede sahtecilik, parada sahtecilik, kaçakçılık suçları böyledir. Ancak bu türden suçların bir terör örgütünün etkinliği çerçevesinde sıklıkla işlenebildikleri görülmektedir. Bu yüzden yasa koyucu, terör örgütünün etkinliği çerçevesinde işlenmesi koşuluyla bu

suçlar zor ögesi içermeseler bile, onların da terör suçu sayılacağını öngörmüş ve görevli mahkemenin hangisi olduğu sorununu da buna göre çözmüştür.

Neticede, “*Terör amacı ile işlenen suçlar*” başlıklı 4’üncü maddede, “terör örgütü” teriminin birtakım suçların terör suçu sıfatı kazanması için zorunlu bir unsur olarak vurgulandığı anlaşılmaktadır. Kanun koyucunun yaptığı bu açık gönderme, terörün tarifinde terör örgütü kavramının önemini teyit etmektedir. Ayrıca hatırlatmak gerekir ki, TMK’nın 4’üncü maddesinde yer verilen “*terör örgütü faaliyeti çerçevesinde*” ibaresi, “*terör örgütünün yararına*” ya da “*terörle ilgili*” her fiili bünyesinde barındırmaz. Terör örgütü yararına, terörle bağlantılı her suç, terör örgütü faaliyeti çerçevesinde işlenmemiş olabilir²⁵².

3713 sayılı TMK kapsamına giren suçları işlemek için örgüt kurulması hâlinde ortada bir terör örgütünün varlığı söz konusu olur. TCK’nın 314’üncü maddesinde hüküm bulunmayan hâllerde, TCK’nın 220’nci maddesindeki koşullar göz önünde bulundurulacaktır²⁵³.

²⁵² ZAFER; Sosyolojik Boyutuyla Terörizm, s. 125-126

²⁵³ YENİSEY, Feridun; Örgütlü Suçlar ve Terör Suçları Eğitim Modülü, Adalet Akademisi, Ankara,203, s. 46.; YCGK, 26.09.2017.2017/16-956 E, 2017/370 K sayılı kararında silahlı terör örgütünün suç örgütünün unsurlarına ilaveten bazı unsurlara sahip olması gerektiğini şu şekilde belirtmiştir: “... Buna göre TCK’nın 314’üncü maddesi bakımından bir oluşumun veya yapılanmanın, terör örgütü sayılabilmesi için TCK’nın 220’nci maddesinde düzenlenen suç işlemek için örgüt kurma suçunda gerekli koşulların yanında aşağıda gösterilen şartlar da aranmaktadır:

a) Yöntem: Terör örgütü, cebir ve şiddet kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle hareket eden bir örgüt tipidir. Buradaki cebir ve şiddet kullanma tabirini doğrudan kullanma şeklinde anlamlandırmak doğru olmayacaktır. Bu kavramın içine cebir veya şiddet kullanılacağına ilişkin güncel tehdidin bulunması da dâhildir.

b) Amaç-Saik: Silahlı terör örgütü, siyasi maksatla faaliyet gösteren örgütleri ifade eder. Bu bakımdan 3713 sayılı Kanunun birinci maddesinde sayılan amaca yönelik ve devletin Anayasal düzeni veya devletin güvenliğine karşı bir suç işlemek amacıyla faaliyet gösterir.

c) Elverişlilik: Silahlı örgütün, TCK’nın İkinci Kitabının, Dördüncü Kısımının Dördüncü ve Beşinci Bölümlerinde yer alan suçları amaç suç olarak işlemek üzere kurulmuş ve amaca matuf bir eylem gerçekleştirmeye yeterli derecede silahlı olması ya da bu silahları kullanabilme imkânına sahip bulunması gerekir. Amaca matuf kavramı ise, silahlı terör örgütünün yapısının, sahip bulunduğu üye sayısı ile araç ve gereç bakımından amaç suçları işlemeye elverişli olmasını ifade eder. Belirsiz sayıda suç işleme hedefi doğrultusunda kurulan silahlı terör örgütünün, 3713 sayılı Kanunun birinci maddesinde belirtilen amaca yönelik faaliyet göstermesi, örgütün varlığı için yeterli olup, ayrıca amaçlanan suçları işlemesi gerekmez.

d) Araç-gereç: Örgüt mensuplarının tamamı olmasa bile bir kısmının silahlı olması, silahlı terör örgütünün oluşması için yeterlidir. Örgüt, bu silahları gerektiğinde kullanma imkân ve olanağına sahip ise silahlı olduğu kabul edilmelidir. Silahlı terör örgütünün elinde bulunan silahın devlete ait olması ya da bu silahların hukuka aykırı yollardan elde edilmesi bu suçun oluşması açısından önem taşımaz.

1.5.2.2.3. Silahsız Teör Örgütü (TMK md. 7/1)

3713 sayılı TMK'nın kabul edildiği 1991'den bu yana “*Terör örgütleri*” başlığını koruyan 7'nci maddesinin içeriğine bakıldığında, 2006 yılı öncesi ve sonrasındaki düzenlemede belirgin bir farkın olduğu görülmektedir.

3713 sayılı TMK'nın 1991 yılında kabul edildiği ilk haline göre 7'nci maddenin 1'inci fıkrasında; “3 ve 4 üncü maddelerle Türk Ceza Kanununun 168, 169, 171, 313, 314 ve 315 inci maddeleri hükümleri saklı kalmak kaydıyla bu Kanunun 1'inci maddesinin kapsamına giren örgütleri her ne nam altında olursa olsun kuranlar ve bunların faaliyetlerini düzenleyenler veya yönetenler beş yıldan on yıla kadar ağır hapis ve iki yüz milyon liradan beşyüz milyon liraya kadar adli para cezası, bu örgütlere girenler üç yıldan beş yıla kadar ağır hapis ve yüz milyon liradan üçyüz milyon liraya kadar adli para cezası ile cezalandırılırlar” şeklindeydi.

Aynı maddenin İkinci fıkrasının 2003 - 2006 yılları arasında yürürlükte olan hali ise şu şekildeydi: “Yukarıdaki fıkra uyarınca oluşturulan örgüt mensuplarına yardım edenlere veya şiddet veya diğer terör yöntemlerine başvurmayı teşvik edecek şekilde propaganda yapanlara fiilleri başka bir suç oluştursa bile ayrıca bir yıldan beş yıla kadar hapis ve beşyüz milyon liradan bir milyar liraya kadar adli para cezası verilir”.

Söz konusu düzenleme, terör örgütünün sanki doğrudan 7'nci maddenin ilk fıkrası uyarınca tanımlandığı izlenimini vermektedir. Oysa göndermede bulunulan ilk fıkra da kanunun tanım düzenlemesi olan 1'inci maddesine atıfta bulunmaktadır. Dolayısıyla, ikinci fıkrada belirtilenin aksine, “terör örgütü” terimi, esasen 7'nci maddenin birinci fıkrası ile değil, doğrudan 1'nci madde uyarınca oluşturulmaktadır.

Yürürlükteki mevzuat çerçevesinde terör amaçlı örgütlenme suçuyla ilgili iki temel düzenlemenin varlığından bahsedilebilir. Bunlardan biri 5237 sayılı TCK'nın 314'üncü maddesinde düzenlenen “silahlı örgüt”, bir diğeri de 3713 sayılı TMK'nın 7'nci maddesinde yer alan “terör örgütü”.

Öncelikle belirtmek gerekir ki, 3713 sayılı TMK'nın 7'nci maddesinin ilk halinde düzenlenen “terör örgütü”, “silahlı örgüt” kapsamında olmayan terör örgütü niteliği taşımaktaydı; öyle ki, terör örgütünün cezası, silahlı örgütün cezasından az tutulmuştu. Dolayısıyla, 2006 yılı öncesi dönemde “terör örgütü” nün “silahlı örgüt” ten daha az tehlikeli bir örgüt şeklinde tasarlandığı söylenebilecektir. O yüzden, PKK, Hizbullah, TKP/ML-TİKKO gibi örgütler, mahkeme kararlarında, hukuken,

“terör örgütü” olarak değil, “silahlı örgüt” sıfatıyla yer almıştır²⁵⁴. Hatta bu tip örgütlerin “silahlı örgüt” olarak nitelendirilmesi eğiliminin 2006 sonrasında da devam ettiği görülmektedir²⁵⁵.

Değişikliğin gerçekleştirilme sürecinde İçişleri Komisyonunda 29.06.2006 tarih ve 5532 sayılı Kanun Tasarısının 3713 sayılı TMK’nın 7’nci maddesini değiştiren hükmü eleştiriye uğramıştır. Komisyonunda ileri sürülen bir görüş; tasarıdaki “amaçlara” ibaresinin “yöntem ve amaçlara” şeklinde değiştirilmesini, böylece terör örgütü kavramının daha belirgin hale getirilmesi yönündedir. Nitekim görüşmeler sırasında bu görüş kabul görmüş, maddedeki terör örgütü tanımında, terör yöntemleri açıkça sayılmıştır²⁵⁶.

“Terör örgütleri” başlığını taşıyan 3713 sayılı TMK’nın 7’nci maddesinin, terör örgütü kurma, yönetme ve örgüte üye olma suçları ve cezalarını düzenleyen ilk fıkrası 2006 yılında belirgin biçimde değiştirilmiştir. Düzenlemenin yeni hali şöyledir: “Cebir ve şiddet kullanılarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemleriyle, 1’inci maddede belirtilen amaçlara yönelik olarak suç işlemek üzere, terör örgütü kuranlar, yönetenler ile bu örgüte üye olanlar TCK’nın 314’üncü maddesi hükümlerine göre cezalandırılır. Örgütün faaliyetini düzenleyenler de örgütün yöneticisi olarak cezalandırılır”.

Düzenleme, terörün yöntemlerine açıkça, amaçlarına ise 3713 sayılı TMK’nın 1’inci maddeye atıfta bulunarak yer vermektedir. Terör örgütü kurma, yönetme ve örgüte üye olma suçlarının ise doğrudan değil, 5237 sayılı TCK’nın 314’üncü maddesine atıf yaparak cezalandırılmasını öngörmektedir. Ancak bu atfın sadece müeyyideye değil aynı zamanda unsurlara da atıf olduğu maddenin tasarı gerekçesinde de açıkça belirtilmiştir.

Bu açıklamalar ışığında bir kıyaslama yapılırsa, ilk olarak, 2006 yılı öncesi düzenlemede daha ağır cezalar öngörülen silahlı örgütlenmelerle ilgili hükümlerin

²⁵⁴ YCGK’nun 25.03.2003 tarih ve E.2003/9-32, K. 2003/52 sayılı kararı; Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 20.02.1995 tarih ve E. 1994/9-376, K. 1995/35 sayılı kararı; Yargıtay 9.CD. 22.11.1999 tarih ve E.1999/1296, K. 1999/3623 sayılı kararı.

²⁵⁵ YCGK’nun E. 2012/9-1234, K. 2012/1825, 31.10.2012, YCGK, E.2007/9-270, K. 2008/164, 10.06.2008, Yargıtay Ceza Genel Kurulu, E. 2007/9-282, K. 2008/44, T. 04. 03. 2008.

²⁵⁶ TBMM, Terörle Mücadele Kanununun Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı ve İçişleri ile Adalet Komisyonları Raporları (1/1194), Dönem: 22, Yasama Yılı: 4, Sayısı: 1222; **TURİNAY**; Terör Örgütü Kavramı, TBBD, s. 39-84.

saklı tutulmasına karşılık, 2006 yılı sonrası düzenlemede herhangi bir saklı alan öngörülmediği söylenebilir. Söz konusu değişiklikle ilgili Kanun gerekçesinde herhangi bir açıklamaya rastlanmamaktadır. Kanun koyucunun bu tutumundan, “silahlı örgüt” kavramını, “terör örgütü” kavramının kapsamı dışına çıkarmak istemediği sonucuna ulaşmak mümkündür. Hatta bir adım ileriye gidilerek kanun koyucunun “silahlı örgüt” ile “terör örgütü” ayrımını ortadan kaldırmayı amaçladığı söylenebilir. Böylece silahlı örgüt ile terör örgütü kavramlarının artık ayırt edilemeyeceği söylenmekte, diğer taraftan, terör örgütlerinin ancak ve ancak silahlı şekilde faaliyet gösterebileceği de savunulmaktadır.

Yargıtay 16.CD de Yargıtay 9.CD gibi atıf maddesine dönüşen 3713 sayılı TMK’nın 7’nci maddesinin 1’inci fıkrasının tümüyle yürürlükten kaldırılmamış olması nedeniyle ikili ayrımın geçerli olduğunu ve 3713 sayılı TMK’nın 7’nci maddesinin birinci fıkrasındaki terör örgütünün, 5237 sayılı TCK’nın 314’üncü maddesinde düzenlenen silahlı terör örgütünden unsurları itibarıyla farklı olduğunu ancak müeyyidesinin aynı olduğunu kabul etmiştir²⁵⁷.

İki dönem arasında terör örgütünün niteliği bakımından önemli bir fark söz konusudur. 2006 yılı öncesinde 3713 sayılı TMK’nın 7’nci maddesine göre silahlı terör örgütü (silahlı örgüt) ve silahsız terör örgütü olmak üzere iki tür örgütten bahsedilebilirdi. Bu dönemde terör örgütü silahsızsa ve vahim eylemlerde bulunmamışsa mensubu veya yöneticisi 3713 sayılı TMK’nın 7’nci maddesinin birinci fıkrası uyarınca cezalandırılıyor; buna mukabil, eğer terör örgütü hukuken “silahlı örgüt” niteliği taşıyorsa, silahlıysa ve vahim eylemlerde bulunmuşsa, örgütün mensubu veya yöneticisine 765 sayılı TCK’nın 168’inci maddesi gereğince yaptırım uygulanıyordu.

3713 sayılı TMK’nın 1’inci maddesinde 2003 yılında 4928 sayılı Kanun ile yapılan değişiklik ve 7’nci maddesinde 2006 yılında 5532 sayılı Kanun ile yapılan değişikliklerle silahlı-silahsız terör örgütü ayrımı tamamen ortadan kaldırılmış, 7’nci maddedeki tanım değiştirilmiş ve müeyyide ise tamamen kaldırılmıştır. Bu değişikliğin gerekçesinde, örgüt suçunun 5237 sayılı TCK’nın 220’nci ve 314’üncü maddelerinde düzenlendiğini bu nedenle de 3713 sayılı TMK’nın örgüt düzenlemesine ihtiyaç kalmadığı belirtilmiştir. Ancak, 3713 sayılı TMK’nın 7’nci

²⁵⁷ Yargıtay 16.CD. 05.10.2017 tarih ve E.2015/2084, K.2017/5026 sayılı kararı.

maddesinin birinci fıkrası tümden ortadan kaldırılmaması nedeniyle terör örgütünün niteliğiyle ilgili olarak öğretide görüş ayrılıkları olmuştur. 2006 yılı değişikliği komisyonunda da görevli olan Özgenç'e göre, 2006 sonrası düzenleme çerçevesinde terör örgütünün silahlı olması zorunludur. Yazar, silahlı olmayan suç örgütleriyle ilgili olarak TMK'nın değil, TCK'nın 220'inci maddesi ve diğer mevzuatın uygulanması gerektiği düşüncesindedir²⁵⁸.

Türkiye Büyük Millet Meclisi İçişleri Komisyonu'nun TMK'nın 7'nci maddesinde yapılan değişikliğe ilişkin raporu da aynı doğrultudadır. Rapora göre *“terör örgütünün ancak silahlı bir örgüt olabileceği hususuna açıklık getirmek gerekir. Aksi takdirde cebir ve şiddet içermeyen pek çok suç, salt bir örgütle ilişki kurulduğu için terör suçu olarak kabul edilecektir”*²⁵⁹.

Söz konusu bu rapor şöyle yazmaktadır: *“3713 sayılı Kanununun 4'üncü maddesinde yapılan değişiklikle terör örgütü ile ilişkisi kurulabilen kimi suçların terör suçu sayılacağı kabul edilmiştir. Bu suçlara bakıldığında, kimilerinin, cebir ve şiddet içermedikleri halde terör örgütüyle ilişkili oldukları için kapsama alındıkları görülmektedir. Bu hüküm terör suçlarının alanını olağanüstü boyutta genişletmektedir. Terör örgütü kavramının da belirsizleşmesi halinde, kanunun uygulaması toplumun son derece önemli bir kesimini kapsar hale gelir. Dolayısıyla 7'nci maddede yapılacak değişiklikle terör örgütünün ancak silahlı bir örgüt olabileceği hususuna açıklık kazandırmak gerekir. Aksi takdirde cebir ve şiddet içermeyen pek çok suç, salt bir örgütle ilişki kurulduğu için terör suçu olarak kabul edilecektir”*²⁶⁰.

3713 sayılı Kanununun 1'inci maddesindeki terör tanımında yer alan *“cebir ve şiddet”* unsurlarının gerçekleştirilebilmesi eşyanın tabiatı gereği, örgütün silahlı olmasıyla mümkün olacaktır. 5237 sayılı TCK'nın 314'üncü maddesinin 3'üncü fıkrasına göre: *“Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçuna ilişkin diğer hükümler, bu suç açısından aynen uygulanır.”* Düzenlemesi gereği TCK'nın 220'nci maddesinin birinci fıkrası uyarınca, en az üç kişinin belli amaç etrafında suç işlemek üzere devamlı surette fiilen birleşmesi suretiyle örgüt meydana gelebilir se de kurulan

²⁵⁸ ÖZGENÇ, Suç Örgütleri, s. 50.

²⁵⁹ www.tbmm.gov.tr, 17.01.2019.

²⁶⁰ TBMM, Dönem: 22, Yasama Yılı: 4, Sıra Sayısı: 1222.

örgüt amaç bakımından somut bir tehlike oluşturmalıdır. Bu nedenle örgütün yapısı, sahip olduğu üye sayısı ile araç ve gereç bakımından amaçlanan suçları işlemeye elverişli olması gerekmektedir. Dolayısıyla, 3713 sayılı TMK'nın 7'nci maddesinin birinci fıkrasına göre; cebir ve şiddet kullanılarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemleriyle, 1'inci maddede belirtilen amaçlara yönelik olarak suç işlemek üzere, kurulan bir örgütün bu amaçla Anayasal Düzeni değiştirmek, Ülke bütünlüğünü bozmak veya Devletin varlığını tehlikeye düşürmek suçlarını işleyebilmesi için silahlı olması zorunlu olacağından TMK'nın 7'nci maddesinin birinci fıkrası kapsamında düzenlenen terör örgütünün de silahlı olması zorunlu olacağını, aksi takdirde terör örgütünün araç gereç veya üye sayısı bakımından işlemeyi amaçladığı suçları işlemek açısından elverişlilik koşulunun gerçekleşmeyeceğini, bu nedenle de örgüt mensuplarının bu suç nedeniyle objektif cezalandırılma koşullarının oluşamayacağı kanaatindeyiz.

İkili ayırımın kabulü halinde önceki düzenlemeye göre ikinci farkın suç ve cezanın aynı veya ayrı kanunlarda düzenlenmesine ilişkin olduğu görülmektedir. Terör örgütü kurma ve yönetme ile örgüte üye olma suçu 2006 öncesinde doğrudan ve diğer örgüt suçlarından bağımsız olarak TMK'nın 7'nci maddesi uyarınca cezai müeyyideye bağlanmışken; yeni düzenlemede terörle mücadele kanununda terör örgütü suçlarına ilişkin tanımlama yapılmasına rağmen cezaya bizzat yer vermemekte, genel kanun (code) niteliği taşıyan TCK'nın 314'üncü maddesindeki cezanın uygulanmasını emretmekle yetinmektedir. Bu yeni durumda, kesin olarak söylenebilir ki, terör örgütü kurma, yönetme ve bu örgüte üye olma fiilleri açısından suç ve ceza ayrı kanunlarda düzenlenmiştir. Suç ve cezanın ayrı kanunlarda düzenlenmesinin de "suç ve cezada kanunilik" ilkesinin gereği olan "belirlilik" ilkesine aykırı olduğu söylenebilir.

Sonuç olarak, her ne kadar 3713 sayılı TMK'nın 7'nci maddesindeki atıf, görünüşte sadece cezalandırma şekli açısından yapılmış olsa da, hukuk sistematigi bakımından 5237 sayılı TCK'nın 314'üncü maddesinde yalnızca hapis cezalarının dikkate alınıp diğer hükümlerin göz ardı edilmesinin isabetli olmayacağı ve bir suçun maddi unsuruyla verilecek ceza arasında ilişkinin kaçınılmaz oluşu dikkate alınırca, suçun cezasının suçtan bağımsız değerlendirilmesi tutarsız olacağı için, TCK'nın 314'üncü maddesinin yalnızca hapis cezalarının dikkate alınıp diğer hükümlerinin göz ardı edilmesi de isabetli olmayacaktır. Bu nedenle 3713 sayılı TMK'nın 7'nci maddesinin

birinci fıkrasındaki atfın TCK'nın 314'üncü maddesinde düzenlenen silahlı örgütün bütün unsurlarını da kapsayacak biçimde geniş yorumlanmalı kanaatindeyiz.

1.6. Suç Örgütünün Kurulma ve Sona Erme Anının Tespiti

Suç örgütü, belirsiz sayıda suçları işlemek amacıyla enaz üç kişinin bir araya gelerek ve işlemeyi amaç edindikleri suçları işlemeye elverişli araç gereç ile üye sayısı ile diğer unsurların tamamını sağladığı andan itibaren kurulmuş olur. Örgütün kurulmuş olması için, işlemeyi amaçladığı suçları işlemesi gerekmez. Örgütün belli bir tarihten itibaren mahkemelerce suç örgütü veya terör örgütü olarak nitelendirilmesi o tarihten itibaren örgüt olduğu anlamına gelmez. Dolayısıyla suç örgütünün varlığına ilişkin karar “inşai” değil “tespit” niteliğindedir. Buna göre mensuplarının sorumluluğu örgütün kurulduğu andan itibaren söz konusu olacaktır.

Yargıtay, 2016 tarihli bir kararında suç örgütünün kurulma anına ilişkin olarak, *bir oluşumun suç örgütü olarak faaliyette bulunmasının her zaman mümkün olduğunu, suç örgütünün varlığının kabulü için mahkemenin bu yönde bir tespit yapmasının zorunlu olmadığı* değerlendirmesinde bulunmuştur²⁶¹.

Devamlılık, suç örgütünün unsurlarındandır. Suç örgütleri kolay kurulup hemen dağıtılabilen, her yargılamada ortadan kalkıp veya kesintiye uğrayıp, yargılama sonrasında tekrar kurulan bir yapılanma olarak görülemez²⁶².

Suç örgütü yöneticiliği ve üyeliği suçları nedeniyle, esas itibariyle yakalama, tutuklama ve cezanın infazı ile kesintinin oluşmasından sonra örgütün faaliyeti

²⁶¹ Yargıtay 16. CD. 18.07.2017 tarih, 2016/7162 E, 2017/4786 K. sayılı kararından : “Sanıklar ve müdafileri tarafından, suç tarihinde bu yapının bir terör örgütü olduğuna dair mahkemelerce bir karar verilmemiş olduğundan, terör örgütü olarak kabulüne olanak bulunmadığı savunulmuş ise de, bir oluşumun suç örgütü olarak faaliyette bulunması her zaman mümkün olup, suç örgütü kabulü için mahkemenin bu yönde bir tespit yapması zorunlu değildir. Aksine kabul örgüt kararı kesinleşinceye kadar gerçekleşen zaman diliminde örgütsel suçların oluşmayacağı anlamına gelir ki bu durum suç ve yaptırım teorisine aykırıdır. Zira bir kasten öldürme, hırsızlık, cinsel saldırı suçlarında, ceza usul hukuku açısından, failin ve failin tespiti yapılacak yargılama sonucunda verilen kararın kesinleşmesi ile hukuki açıdan varlık kazanacaktır. Eylemin gerçekleştiği tarih şüphe yok ki maddi olayın olduğu tarih olup, kararın kesinleşme tarihi olmadığı tartışmadan uzak olduğu gibi, kişilere örgütten yaptırım uygulanması da örgüt kararının verilmesine bağlı değildir. Mahkeme kararıyla örgüt kararı verilmemiş olması, örgüte bir şekilde katılan, örgüt adına suç işleyen veya örgüte yardım eden kişilerin kusursuz olmaları bir başka deyimle yardım ettikleri veya adına suç işledikleri yapının örgüt olduğunu bilmemeleri halinde “hata hükümleri çerçevesinde” sorumsuzluk halini sağlayacaktır. Bu nedenle suç tarihi itibariyle bir örgüt kararının verilmemiş olması, açıklanan ilkeler doğrultusunda, neticeyi bilerek ve isteyerek tipik hareketi gerçekleştiren sanıkları, yasal yönden sorumlu tutulmalarına engel teşkil etmeyecektir”.

²⁶² ŞEN/EERYILDIZ; Suç Örgütü, s. 486.

çerçevesinde işlenen suçlardan dolayı suç örgütü yöneticisinin TCK 220'nci maddesinin beşinci fıkrası uyarınca, örgüt üyesinin ise iştirakli olmadığı örgütsel suçlardan TCK'nın 220'ninci maddesinin dördüncü fıkrası kapsamında herhangi bir sorumlulukları olmayacaktır. Ancak hukuki ve fiili kesintiden önce ki dönem de örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlar nedeniyle TCK'nın 220'nci maddesinin beşinci fıkrası hükümleri uyarınca örgüt yöneticisi sorumlu olacaktır. Bu sürede örgütle yeniden ilişki kurması halinde ise yeni bir örgüt suçu başlangıcı kapsamında ve faaliyet suçlarından dolayı da TCK'nın 220'nci maddesinin dördüncü veya beşinci fıkraları ile ilgili hükümler kapsamında sorumlu tutulacaktır. Bunun dışında örgüt yöneticisinin, aynı suç örgütünden hareketle, TCK'nın 220'nci maddesinin birinci fıkrası uyarınca tekrar cezalandırılması mümkün değildir²⁶³.

Ancak örgüt tümüyle tasfiye edilmiş, yerine farklı unsur ve özelliklere sahip yeni bir suç örgütü kurulmuşsa, yeni kurulan bu suç örgütünden dolayı örgütün kurucuları ve yöneticilerinin sorumluluğu yeniden gündeme gelebilir. Suç örgütüne sadece başkalarının katılması o örgütü yeni suç örgütü yapmaz. Unsurda ve özelliklerdeki farklılığın TCK'nın 220'nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan tanımın tümünde gerçekleşmesi aranmalıdır. Mevcut bir örgüte yeni katılan yönetici veya üyeler varsa 220'nci maddenin bir veya ikinci fıkrası kapsamında sorumluluk sadece onlar bakımından doğacaktır²⁶⁴.

Suç örgütü kurucusu ve yöneticilerinin kendileri, herhangi bir soruşturma başlamadan ve örgütün amacı doğrultusunda herhangi bir suç işlenmeden önce kurup yönettikleri örgütü tasfiye edebilirler, bu durumda TCK'nın 221'inci maddenin birinci fıkrası hükmü uyarınca kurucu ve yöneticilere ceza verilmez. Bu durumda örgütün varlığı sonlandırılmış olur. Ya da suç örgütü kurucu ve yöneticileri ile üyeleri yakalanır, tutuklanır veya cezalandırılarak cezaları infaz edilir ve kurdukları veya yönettikleri suç örgütü herhangi yeni bir örgütsel faaliyette bulunmaz ise örgüt yine sona ermiş kabul edilir.

Silahlı terör örgütü yöneticiliği veya üyeliği suçundan mahkûmiyet hükümleri kurulmuş ve kesinleşmiş ise, kesinleşmiş yargı kararı ile silahlı terör örgütü olduğuna karar verilmiş olan bir örgütün faaliyetlerini bu aşamadan sonra devam ettirdiği

²⁶³ŞEN/EERYILDIZ; Suç Örgütü, s. 486.

²⁶⁴ŞEN/EERYILDIZ; Suç Örgütü, s. 486.

hususlu delillerle ortaya konulduğu sürece silahlı terör örgütünün varlığı devam edecektir. Örgütün devam ettiğinin kabulü halinde söz konusu örgütün kurucusu, lideri, yöneticisi olmak, üye olmak, üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işlemek ve örgüte yardım etmek ya da 3713 sayılı Kanunun 3'üncü ya da 4'üncü maddesindeki suçların örgüt kapsamında işlenmesi halinde söz konusu fiiller terör suçu kapsamında ele alınacaktır. Yeni örgütsel faaliyetlerde bulduklarının tespiti halinde ise failler yönünden yeniden örgüt yöneticiliğı veya üyeliğı veya örgüt adına suç işleme suçu veya örgüte yardım etme suçu söz konusu olacaktır²⁶⁵.

1.7. Örgütlü Suçun Suça İştirak İle İlişkisi

Suçlar bir kişi tarafından işlenebileceğı gibi birden fazla kişi tarafından birlikte de işlenebilir. Bir suçun bir kişi tarafından işlenmesi halinde, faile müstakil fail; bir suçun birden fazla kişi tarafından birlikte işlenmesi halinde ise faillere müşterek fail adı verilir²⁶⁶. Bazı suçlar vardır ki bir kişi tarafından işlenemeyip zorunlu olarak birden fazla kişinin katılımı ile işlenebilir. Bu nedenle ceza hukukunda bir kişi tarafından da işlenebilecek suçlar ile zorunlu olarak birden fazla kişinin katılımı ile işlenebilecek olan suçlar, fail sayısı esas alınmak suretiyle tek failli suçlar ve çok failli suçlar olarak ayrıma tabi tutulmuştur.

Bir kişi tarafından işlenmesi mümkün olan suçlara tek failli suçlar denir²⁶⁷. Tek failli suçların birden fazla kişi tarafından birlikte işlenmesi de mümkündür²⁶⁸. Bu halde, yukarıda belirtmiş olduğumuz üzere, suçu birlikte işleyen faillere müşterek fail adı verilir. Tek failli suçlara örnek olarak; insan öldürme, yaralama, kişiyi hürriyetinden yoksun bırakma, yağma, hırsızlık ve benzeri suçları gösterebiliriz. İşte, sayılan bu ve benzeri suçların bir kişi tarafından işlenmesi mümkün olduğu gibi birden fazla kişi tarafından birlikte işlenmesi de mümkündür. Bir kişi tarafından işlenebilecek olan suçların yani tek failli suçların birden fazla kişi tarafından işlenmiş olması durumu, suçun tek failli suç olma özelliğini değıştirmez²⁶⁹.

²⁶⁵Yargıtay 16. CD. 17.06.2019 tarih ve 2019/6022 E, 2019/4230 K.

²⁶⁶ÖZGENÇ; Genel Hükümler, s. 471.

²⁶⁷KOCA/ÜZÜLMEZ; Genel Hükümler, s. 356; DEMİRBAŞ, Genel Hükümler, s. 448.

²⁶⁸SANCAR; Çok Failli Suçlar, s. 26.

²⁶⁹ARTUK/GÖKCEN; Genel Hükümler s. 783.

Bazı suçların ise niteliğinden veya kanuni tanımından dolayı bir kişi tarafından işlenmesi mümkün olmayıp, birden fazla kişinin katılımı ile işlenmesi zorunludur²⁷⁰. Bir kişi tarafından işlenmesi mümkün olmayan, birden fazla kişinin katılımı ile işlenmesi zorunlu olan bu tür suçlara da çok failli suçlar adı verilir²⁷¹. Çok failli suçlar açısından, suçun birden fazla kişinin katılımı ile işlenmesi, suçun oluşması için şarttır. Başka bir ifadeyle, çok failli suçlarda, suçun birden fazla kişinin katılımı ile işlenmesi suçun unsurudur²⁷².

Çok failli suçlar kendi içinde yakınsama (tekarüp) suçları ve karşılaşma (telakki) suçları olmak üzere ikiye ayrılır.

Yakınsama suçları; çok failli suçlarda faillerin aynı amaca matuf, aynı hedefe yönelik, aynı yönde hareket ettikleri suçlardır. Daha açık bir ifadeyle; suçun oluşması için birden fazla kişinin katılımının zorunlu olduğu suçlarda, suça katılan faillerin aynı amaca matuf, aynı hedefe yönelik ve aynı yönde hareket ettikleri suçlara, çok failli suçlardan yakınsama suçları adı verilir²⁷³. Yakınsama suçlarında, failler zorunlu olarak aynı amaca yönelik eylemlerde bulunurlar. Örneğin; 5237 sayılı TCK'nın "Kamu görevinin terki veya yapılmaması" başlıklı 260'ncı maddesinin birinci fıkrasına göre "Hukuka aykırı olarak ve toplu biçimde, görevlerini terk eden, görevlerine gelmeyen, görevlerini geçici de olsa kısmen veya tamamen yapmayan veya yavaşlatan kamu görevlilerinin her biri hakkında üç aydan bir yıla kadar hapis cezası verilir. Kamu görevlisi sayısının üçten fazla olmaması halinde cezaya hükmolunmaz". Söz konusu fıkranın son cümlesinden açıkça anlaşılacağı üzere, suçun oluşabilmesi için aynı amaca yönelik olarak tipik fiili gerçekleştiren kamu görevlilerinin en az dört kişi olması gerekir. İşte, bu ve benzeri suçlara yakınsama suçları denilir. Benzer şekilde, 5237 sayılı TCK'nın 296'ncı maddesinde düzenlenen hükümlü veya tutukluların ayaklanması, 5237 sayılı TCK'nın 316'ncı maddesinde düzenlenen suç için anlaşma, 5237 sayılı TCK'nın dördüncü kısmının dördüncü bölümünde düzenlenen Devletin güvenliğine karşı suçlar, 5237 sayılı TCK'nın

²⁷⁰ÖZGENÇ; Suça İştirakin Hukuki Esası ve Faillik, s. 19.

²⁷¹ÖZGENÇ; Suça İştirakin Hukuki Esası ve Faillik, s. 19; ZAFER, Genel Hükümler, s. 308.

²⁷²SOYASLAN, Doğan; Ceza Hukuku Genel Hükümler, Güncelleştirilmiş 7. Baskı, Yetkin, Ankara, 2016, s. 534.

²⁷³ARTUK/GÖKCEN; Genel Hükümler, s. 733.

dördüncü kısmının beşinci bölümünde düzenlenen Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar yakınsama suçlarına örnek olarak gösterilebilir.

Yakınsama suçlarının birden fazla kişi tarafından işlenmesinin zorunlu olmasından, bu tür suçlara iştirakin mümkün olmadığı sonucu çıkarılmamalıdır. Yakınsama suçlarına iştirak etmek mümkündür ancak bu iştirak türü azmettirme ya da yardım etme şeklinde olabilir. Ancak burada dikkat edilmesi gereken nokta, yakınsama suçlarına azmettiren ya da yardım eden sıfatı iştirak eden kişilerin suçun oluşması için zorunlu olan kişi sayısının dışında olması gerekir²⁷⁴.

Karşılaşma suçlarında da yakınsama suçlarında olduğu gibi zorunlu olarak birden fazla kişinin suçun işlenişine katılması gerekir ve suçun işlenişine katılan bu kişiler aynı suçu işlemeyi amaçlarlar ve eylemleri de aynı amaca matuftur. Bununla birlikte, karşılaşma suçlarında yansıma suçlarından farklı olarak, suçun işlenişine zorunlu olarak katılan kişilerin eylemleri aynı amaca farklı yönlerden tezahür eder ve suçun işlenişine katkıları da farklı mahiyetler gösterir²⁷⁵. Suçun işlenişine zorunlu olarak katılan kişilerin eylemleri farklı yönlerden tezahür edip, suçun işlenişine olan katkıları da farklı mahiyetler gösteriyor olsa da failerin eylemleri aynı amaca matuf olduğundan, suçun işlenişine zorunlu olarak katılan bu kişilerin hepsi fail sıfatıyla sorumlu olurlar²⁷⁶. Örneğin, 5237 sayılı TCK'nın 252'nci maddesinde düzenlenen rüşvet suçunda rüşvet alan ve rüşvet veren olmak üzere en az kişi tarafından suçun işlenmesi zorunludur ve bu kişiler fail olarak sorumlu olurlar. Benzer şekilde 5237 sayılı TCK'nın 165'inci maddesinde düzenlenen suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunda da durum aynıdır.

Tıpkı yakınsama suçlarında olduğu gibi karşılaşma suçlarında da suçun birden fazla kişi tarafından işlenmesinin zorunlu olmasından, bu tür suçlara iştirakin mümkün olmadığı sonucu çıkarılmamalıdır. Karşılaşma suçlarına da iştirak etmek mümkündür ve bu iştirak türü de tıpkı yakınsama suçlarında olduğu gibi azmettirme ya da yardım etme şeklinde olabilir.

Suç örgütüne dair kavramsal açıdan yapmış olduğumuz açıklamalardan da anlaşılacağı üzere bir suç örgütünün oluşabilmesi için en az üç kişinin belirsiz sayıda

²⁷⁴ İÇEL/ÖZGENÇ/ SÖZÜER/ MAHMUTOĞLU/ ÜNVER; Suç Teorisi, s. 373.

²⁷⁵ DEMİRBAŞ; Genel Hükümler, s. 447; ÖZGENÇ, İzzet; İrtikâp ve Rüşvet Suçları, Ankara, 2012, s. 112.

²⁷⁶ İÇEL/ ÖZGENÇ/SÖZÜER/MAHMUTOĞLU/ÜNVER; Suç Teorisi, s. 373.

suç işlemek amacıyla bir araya gelmesi gerekir. Bu itibarla örgüt kurma, yönetme ve örgüte üye olma suçları çok failli suçlardır. Örgütlü suçlarda, faillerin iradeleri aynı amaca matuf ve eylemleri de aynı amaca yönelik ve aynı yönde olduğundan, örgütlü suçlar çok failli suçlar içerisinde yer alan yakınsama suçlarıdır²⁷⁷.

İştirak halinde işlenen suçlarda suçun, konu ve mağdur itibarıyla somutlaştırılması gerekir. Buna karşılık, örgütlü suçlarda ve bunlar arasında yer alan özellikle örgüt kurma ve yönetme suçlarında böyle bir zorunluluk yoktur. Zira mahiyeti itibarıyla suç işlemek amacıyla kurulan bir suç örgütü belirsiz ve sınırsız sayıda suç işlemeyi amaçlar. Örgütlü suçlarda, iştirak iradesini aşan bir işbirliği söz konusudur.

Örgütlü suça iştirak konusunu ilerleyen bölümlerde, çalışmamızın ana konusunu oluşturan örgüte yardım suçunun özel görünüş biçimleri arasında iştirak başlığı altında ayrıca incelenecektir.

²⁷⁷ ÖZGENÇ/ŞAHİN; Uygulamalı Ceza Hukuku, B. 3, Ankara, 2001, s. 466.

BÖLÜM II

Örgüte Yardım Suçu, Unsurları, Benzer Suçlar İle Karşılaştırma, Yaptırım, Etkin Pişmanlık, Koşullu Salverilme Ve Zamaşımı

2.1. Genel Açıklamalar

Suç işlemek amacıyla örgütlenme suçlarına ilişkin normatif gelişim seyri ile birlikte örgüte yardım fiillerinin de bu düzenlemelerle birlikte suç haline getirildiği görülmektedir. Esasen bir suç örgütünün hiyerarşisine dâhil olmaksızın, yardım etmek suretiyle o örgütün etkinliğini arttırmasına veya en azından varlığını sürdürmesine katkı sağlayan kişilerin bu fiillerinin de suç örgütlerinin toplumsal barış ve kamu düzeni için oluşturduğu tehlikeye katılım niteliğinde olduğu açıktır²⁷⁸. Burada fail, örgütün hiyerarşik yapısına bizzat dâhil olmamakla birlikte, örgüte ilişki içine girmekte ve bu ilişki de örgüte bir fayda sağlamaktadır.

Nitekim 5237 sayılı TCK'nın suç örgütü düzenlemesi ile birlikte örgüte yardım suçu da, 220'nci maddesinin yedinci fıkrasında düzenlenmiştir. 5237 sayılı TCK'nın 220'nci maddesinin başlığı her ne kadar "suç işlemek amacıyla örgüt kurma" şeklinde ise de, aynı maddenin yedinci fıkrasında düzenlenen "örgüte yardım" suçu, 220'nci maddenin farklı fıkralarında düzenlenen "örgüt kurma ve yönetme", "örgüte üye olma", "örgüt adına suç işleme" ve "örgütün propagandasını yapma" suçları da bağımsız ve farklı birer suç tipi olarak maddede düzenlenmiştir.

²⁷⁸ Bir kimsenin örgütün her yardım talebine olumlu yanıt vermesi ve örgütün her talebini gerçekleştirilmesi halinde bu kimsenin örgüt üyesinden herhangi bir farkının kalmadığını ve bu nedenle kanun koyucunun örgüte yardım eden kimseyi örgüt üyesi olarak cezalandırdığı ileri sürülmüştür. Oysa yardım etme fiili örgütün herhangi bir talebi olmaksızın ve bir defalık da gerçekleştirilebilir. Eğer kanun koyucunun cezalandırma anlayışını yazarın belirttiği şekilde gerekçelendirirsek, örgüte yardım etme fiillerinin önemli bir kısmının cezalandırılması açısından örgüt üyeliğine atıf yapılmasının makul bir açıklaması olmayacaktır. Kanun koyucunun söz konusu suç tipi açısından bağımsız bir ceza aralığı belirlemek yerine bir başka suç tipinin ceza aralığına atıf yapması, iki suç tipinin faillerinin eş değeriyle ilgili değil, TCK'nın 220'nci maddesine atıf yapan ancak bağımsız bir "örgüte yardım" fiili tanımlamayan TCK'nın 314'üncü maddesi gibi özel normlardaki yaptırım sistemini, belirli bir sistematiğe oturtma isteği ile ilgili olabilir. Ancak bu konudaki kanuni düzenlemenin doğru olduğun savunmak da bir hayli güçtür. **YURTLU, Fatih**; Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma, Kurulmuş Örgütü Yönetme veya Bu Örgüte Üye Olma, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı; Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2013, s. 104.

5237 sayılı TCK'dan önce yürürlükte bulunan 765 sayılı mülga TCK'da da örgüte yardım suçu düzenlenmişti. 765 sayılı TCK'nın 314'üncü maddesinde aynı Kanunun 313'üncü maddesi uyarınca oluşturulan teşekküllerin mensuplarına bilerek ve isteyerek barınacak yer gösteren veya erzak ya da silah ve cephane tedarik veya yardım edenlerin cezalandırılacağı öngörülmüştü²⁷⁹.

5237 sayılı TCK'nın 220'nci maddesinin yedinci fıkrasındaki düzenlemeye göre, örgüte yardım suçunun failinin örgüt üyesi olarak cezalandırılması, örgüte yardım suçunu 765 sayılı TCK'nın 314'üncü maddesinde düzenlenen örgüt mensuplarına yardım suçundan farklılaştırmıştır. 5237 sayılı TCK'nın 220'nci maddesinin yedinci fıkrasındaki düzenlemeye göre, örgüte yardım suçu müstakil bir suç olmasına rağmen, bu suçun cezası aynı maddenin ikinci fıkrasına atıf yoluyla belirlenmiştir. 5237 sayılı TCK'nın 220'nci maddesinin yedinci fıkrasındaki örgüte yardım suçu, müstakil suç tipi olarak 765 sayılı TCK'nın 314'üncü maddesindeki düzenlemeye benziyor olsa da 765 sayılı TCK'da örgüte yardım suçunun cezası örgüt üyeliğine atıf yapmaksızın bağımsız ceza aralığı ile belirlenmişti. Bu nedenle iki ceza yasasındaki düzenlemeler yaptırımın belirlenmesi yönünden farklı olmuştur.

5237 sayılı TCK'nın gerekçesinde²⁸⁰; "...örgüte hâkim olan hiyerarşik ilişki içinde olmamakla beraber, örgütün amacına bilerek ve isteyerek hizmet eden kişinin, örgüt üyesi kabul edilerek cezalandırılması öngörülmüştür. Bu nedenle, "örgüte yardım ve yataklık" adıyla ayrı bir suç tanımlaması yapılmamıştır. Bu kavram altında söz konusu edilen fiiller, nitelik bakımından örgüte üye olmak dolayısıyla sorumluluğu gerektirmektedir..." denilmek suretiyle de örgüte yardım eden kişinin sorumluluğunun örgüt üyesi gibi olmasının nedeni ortaya konulmuştur. İlk bakışta ceza hukukunun temel normatif yapısıyla bağdaştırılması mümkün olmayan bu şekildeki düzenleme, örgüte tek bir fiille yardım eden kişinin sırf bu fiili nedeniyle

²⁷⁹ 765 sayılı TCK'nın 314'üncü maddesinde örgüt mensuplarına yardım ve yataklık suçu ;"Yukarıdaki madde uyarınca (313. madde) oluşturulan teşekküllerin mensuplarına bilerek ve isteyerek barınacak yer gösteren veya erzak veyahut silah ve cephane tedarik veya altı aydan bir yıla kadar hapis cezası verilir." şeklinde bağımsız bir suç olarak düzenlenmişti. Suçun cezası da maddede bağımsız olarak belirlenmişti. **ÖZGENÇ**, Suç örgütleri, s. 39.

765 sayılı TCK'nın 169'uncu maddesinde ise 168'inci maddede düzenlenen silahlı cemiyete yardım suçunu şu şekilde düzenlemiştir. *765 sayılı TCK'nın 169'uncu maddesinde ise silahlı cemiyet yardım suçu düzenlenmiştir. Madde 169: " 64 ve 65 inci maddelerde beyan olunan hal haricinde her kim, böyle bir cemiyete ve çeteye hal ve sıfatlarını bilerek barınacak yer gösterir veya yardım eder yahut erzak veya esliha ve cephane veya elbise tedarik ederse üç seneden beş seneye kadar ağır hapis ile cezalandırılır "*. **ÖZGENÇ**, Suç örgütleri, s. 39.

²⁸⁰ **ÖZGENÇ**, *İzzet*; Türk Ceza Kanunu Gazi Şerhi, Ankara, 2006, s. 957.

“örgüt üyesi” olarak kabul edileceği ve haliyle de bu hükümlerle artık örgüte yardım fiilinin bağımsız bir suç olmadığı düşünülmüş ve gerekçeye de bu yönde bir açıklama eklenmiştir²⁸¹. Ancak, bu yorumun hem normatif sistemle uyumlu olmadığı hem de ceza adaleti açısından izahı zor neticelere sebebiyet verdiği anlaşılmıştır. Bu nedenle uzun sürmemiş, hem kabul edilen yaptırım sistemi değişmiş hem de yapılan başka değişiklikler ile birlikte, fıkra geçiren “örgüt üyesi olarak cezalandırılır” ifadesi ile yapılan atfın yalnızca ceza yönünden yapıldığı, yoksa bağımsız bir suç tipinin yer aldığı gerçeğinin değişmeyeceği ortaya konulmuştur. Basit bir yardım eyleminde bulunan kişi ile örgüt hiyerarşisi içinde yer alan ve sürekli olarak örgütsel eylemlerde bulunan örgüt üyesinin aynı şekilde cezalandırıldığını düşünmek hakkaniyet ve ceza adaletine uygun olmayacağı aşikârdır. Bu nedenle de örgüte yardım suçunun düzenlendiği 5237 sayılı TCK’nın 220’nci maddesinin yedinci fıkrasında değişiklik yapılması zorunlu olmuş, 02.07.2012 tarihli 6352 sayılı Yargı Hizmetlerinin Etkinleştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması ve Basın Yoluyla İşlenen Suçlara İlişkin Dava ve Cezaların Ertelenmesi Hakkında Kanunun²⁸² 85’inci maddesi ile 5237 sayılı TCK’nın 220’nci maddesinin yedinci fıkrasının sonuna “*Örgüt üyeliğinden dolayı verilecek ceza, yapılan yardımın niteliğine göre üçte birine kadar indirilebilir*” cümlesi eklenmiştir.

5237 sayılı TCK’nın 220’nci maddesinin yedinci fıkrasında yapılan değişiklik ile örgüte yardım eden kişinin örgüt üyesi gibi cezalandırılacağına dair hüküm muhafaza edilmiş olmakla birlikte örgüt üyesi olmayan, süreklilik arz etmeyecek şekilde örgüte yardımda bulunan kişinin yardım oluşturan eylemi, yardımın niteliği ile orantılı olacak bir ceza ile cezalandırılmasının sağlanması hedeflenmiştir.

Kanaatimizce; yapılan bu değişiklikte çoğunlukla tek seferlik işlenen örgüte yardım suçu nedeniyle örgüt üyeliğinden faile verilen cezadan indirim yapılmasının mahkemenin takdirine bırakılmış olması doğru değildir. Uygulamada, örgüte yapılan yardımın miktarı, ekonomik değeri veya örgüte sağladığı fayda gözetilerek cezadan indirim yapılmasına yer olmadığına şeklinde kararların verildiği de görülmektedir²⁸³.

²⁸¹ ÖZGENÇ; Suç Örgütleri, s. 39.

²⁸² 05. 07. 2012 tarih ve 28344 sayılı RG.

²⁸³ Yargıtay 16.CD. 05.04.2016 tarih, 2016/1438 E, 2016/2081 K; “Yapılan yargılamaya, toplanıp karar yerinde gösterilen delillere, mahkemenin soruşturma ve kovuşturma sonuçlarına uygun olarak

Bu durum, tek bir sefer örgüte yardımda bulunan kişi ile örgütsel faaliyetlerinin sürekliliği, çeşitliliği ve yoğunluğu nedeniyle örgütün hiyerarşik yapısına girerek üye olma suçunu işleyen kimsenin özellikle cezalandırma yönünden eşit tutulmaları sonucunu doğurmaktadır ki, bu durum da yapılan değişikliğin amacını tam olarak karşıladığı söylenemez. Ayrıca, örgüt üyeliğinden verilen cezadan indirim yapılmasına karar verileceği durumlarda ise indirim oranının azami sınırının da özellikle terör örgütlerine üyelik suçlarının cezalarının ağırlığı gözetildiğinde çoğu zaman yetersiz kalmaktadır²⁸⁴. 765 sayılı TCK'da örgüt mensuplarına yardım ve yataklık suç olarak düzenlenmiş iken buna karşılık, 5237 sayılı TCK'da sadece "örgüte yardım etme" ifadesi kullanılmıştır. 765 sayılı yasadaki düzenlemeye göre, örgütlenme fiilleri ile ortaya çıkan örgütün bizzat kendisinin toplumsal anlamda tehlikenin odağı olduğu nazara alındığında, herhangi bir mensubundan daha geniş bir anlamı olan "örgütün kendisine yapılan yardımın" esas alınmasının isabetli olduğunu, zaten tüm örgüt mensuplarının "örgütsel olan" ve "örgütsel olmayan" bir eylem sahalarının olduğu ve örgütsel sahanın, örgütsel amaçları gerçekleştirmeye matuf fiilleri kapsadığı hususu nazara alınması daha isabetli ise de bunun da eksik bir düzenleme olduğunu doğru olanın ise "örgüte veya örgüt mensuplarına yardım" etmenin suç olarak düzenlenmesi olduğunu düşünmekteyiz.

oluşan kanaat ve takdirine, incelenen dosya içeriğine göre yerinde görülmeyen sair temyiz itirazların reddine, ancak;

1-) Anayasanın 138/1. maddesi hükmü, 6352 sayılı Kanununun amaç, kapsam ve gerekçesi, TCK'nın 61. maddesinde düzenlenen cezanın belirlenmesi ve bireyselleştirilmesine ilişkin ölçütlerle, 3/1. maddesinde düzenlenen orantılılık ilkesi çerçevesinde, suçun işleniş biçimi, işlenmesinde kullanılan araçlar, işlendiği zaman ve yer, suç konusunun önem ve değeri, meydana getirdiği zarar ve tehlikenin ağırlığı sanığın kasta dayalı kusuru, güttüğü amaç ve saik ile sübutu kabul edilen silahlı terör örgütüne yapılan yardımın miktar ve niteliği de göz önünde bulundurularak tayin olunan cezadan TCK'nın 220. maddesinin 7. fıkrasının 2. cümlesinde yer alan düzenleme uyarınca hukuka, vicdana, dosya kapsamına uygun ve gösterilen indirim miktarı ile orantılı makul ve makbul bir indirim yapılması gerekirken, sanığın şahsi hallerine ilişkin gerekçelerle indirim yapılmasına yer olmadığına karar verilmesi, Bozmayı gerektirmiş," şeklindeki kararı ile mahkemenin indirim yapmama konusundaki gerekçesini yerinde ve yeterli görmemiştir.

²⁸⁴ Yargıtay 16.CD. 05.10.2016 tarih, 2015/171 E, 2016/ 5035 K; "Anayasanın 138/1. maddesi hükmü, 6352 sayılı Kanununun amaç, kapsam ve gerekçesi, TCK'nın 61. maddesinde düzenlenen cezanın belirlenmesi ve bireyselleştirilmesine ilişkin ölçütlerle, 3/1. maddesinde düzenlenen orantılılık ilkesi çerçevesinde, suçun işleniş biçimi, işlenmesinde kullanılan araçlar, işlendiği zaman ve yer, suç konusunun önem ve değeri, meydana getirdiği zarar ve tehlikenin ağırlığı, sanığın kasta dayalı kusuru, güttüğü amaç ve saik ile terör örgütüne yaptığı sübutu kabul edilen yardımın niteliği göz önünde bulundurduğunda sanık hakkında tayin olunan cezadan TCK'nın 220. maddesinin 7. fıkrasının 2. cümlesinde yer alan düzenleme uyarınca üst sınıra yakın indirim yapılması gerektiği gözetilmeden yazılı şekilde uygulama yapılmak suretiyle fazla ceza tayini..." . Daire, bu kararında mahkemenin terör örgütüne yardım suçundan verilen cezadan yapılan indirimin yeterli olmadığına karar vermiştir.

Yargıtay içtihatları ile örgüt mensuplarına örgütün amacı doğrultusunda yardım edilmesi hali de örgüte yardım olarak kabul edilmektedir²⁸⁵. Ancak bu durumun da suç ve cezaların kanuniliği ilkesi açısından problemlili olduğu söylenebilir. Bu sorunun çözülmesi amacıyla 5237 sayılı TCK'nın 220'nci maddesinin yedinci fıkrasında, örgüte veya örgüt mensuplarına bilerek ve isteyerek yardım etme, suç olarak düzenlenmeli ve ceza aralığı da başka bir yere atıf yapılmaksızın fıkra bağımsız cezanın alt ve üst sınırları belirlenmelidir. Örneğin, “Örgütün hiyerarşik yapısına dâhil olmamakla birlikte örgüte veya örgütün amacına hizmet edecek şekilde örgüt mensuplarına bilerek ve isteyerek yardım eden kişi bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır”. Şeklindeki bir düzenlemenin yapılması,

TCK'nın 314'üncü maddesinde düzenlenen silahlı örgüte veya örgüt mensuplarına yardım suçu için de ikinci fıkrasından sonra gelmek üzere üçüncü fıkrasında; “Örgütün hiyerarşik yapısına dâhil olmamakla birlikte örgüte veya örgütün amacına hizmet edecek şekilde örgüt mensuplarına bilerek ve isteyerek yardım eden kişi iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır”. Şeklindeki düzenlemenin yapılması ve sonraki fıkraların da buna göre teselsül ettirilmesinin normatif düzenleme açısından doğru olacağını ve mevcut düzenlemenin doğurduğu sakıncaların giderileceğini düşünmekteyiz.

Örgüt adına suç işleme suçuna ilişkin ise, İHAM ve AYM'nin kararları doğrultusunda bu suçun “non bis in idem” ilkesine aykırılık sorununu da çözecek şekilde bir düzenleme yapılmasının zaruri olduğunu düşünüyoruz.

5237 sayılı TCK'nın 220'inci maddesinde tanımlanan suç örgütüne veya TCK 314'üncü maddesinde düzenlenen silahlı terör örgütüne yardım suçunun oluşabilmesi

²⁸⁵ **Yargıtay 16.CD.23.01.2020 Tarih ve 2019/6397 E, 220/ 574 sayılı kararında:** “...yardım fiilini işleyen failin, örgütün hiyerarşik yapısına dâhil olmaması, yardımda bulunduğu örgütün TCK'nın 314. maddesi kapsamında silahlı terör örgütü olduğunu bilmesi, yardım ettiği kişinin örgüt yöneticisi ya da üyesi olması ve yapılan yardımın örgütün amacına hizmet eder nitelikte bulunması gereklidir. Yardımdan fiilen yararlanmak zorunlu değildir. Örgütün istifadesine sunulmuş olması ve üzerinde tasarruf imkânının bulunması suçun tamamlanması için yeterlidir.

Yardım fiilleri, örgüte silah sağlama ve terörün finansmanı dışında tahdidi olarak sayılmamıştır. Her ne surette olursa olsun örgütün hareketlerini kolaylaştıran ve yaşantısını sürdürmeye yönelik eylemler yardım kapsamında görülebilir. (YCGK 11.11.1991 tarih, Esas 9-242, Karar 305). Yardım teşkil eden hareketin başlı başına suç teşkil etmesi gerekmez. Yardım bir kez olabileceği gibi birden çok şekilde de gerçekleşebilir. Ancak yardım teşkil eden faaliyetlerde devamlılık, çeşitlilik veya yoğunluk var ise, sanığın hukuki durumunun, örgüt üyeliği kapsamında değerlendirilmesi gerekebilir”. Örgüt mensuplarına yapılan yardımı örgüte yardım suçu olarak kabul etmiştir. Ancak, failin yardım ettiği kişinin örgüt mensubu olduğunu bilerek ve örgütün amacına hizmet etmek kastı ile yapmış olması gerekir.

için öncelikle bir suç veya terör örgüt'ünün varlığı tespit edilmelidir. Çünkü bir suç veya terör örgütü olmaksızın örgüte veya örgüt mensubuna yardım suçunun oluşması mümkün değildir. Örgütün varlığının tespitinden kasıt, kesinleşmiş mahkeme kararı ile örgütün varlığının belirlenmesi değil, suç örgütüne veya örgüt mensuplarına yapılan yardım eyleminden önce suç örgütünün kurulmuş olmasıdır. Ayrıca yardımda bulunan kişinin yardım ettiği örgütün suç veya terör örgütü olduğunu veya örgüt mensubuna yardımda bulunmuşsa yardım ettiği kişi ya da kişilerin örgüt mensubu olduğunu bilmelidir.

Örgüte hâkim olan hiyerarşik yapı içinde olmamakla beraber, örgütün amacını bilerek ve isteyerek hizmet eden kişinin, örgütün hareketlerini kolaylaştıracak, yaşantısını sürdürmeye yönelik her türlü eyleminin örgüte yardım olarak değerlendirileceğine TCK'nın 220'nci maddesinin yedinci fıkrasının gerekçesinde yer verilmiştir.

Örgüte yardım fiilleri kanunda tahdidi olarak sayılmamakla birlikte silahlı örgüte silah sağlama ve terör örgütünün finansmanı istisnaen ayrıca suç olarak düzenlenip yaptırım altına alınmış örgüte yardım nitelikli suç teşkil eden fiillerdir. Bunların dışındaki fiiller örgüte yardım suçunun fiilleri olabilir. Örgüte yardım suçunu oluşturan fiiller kural olarak bizatihi suç teşkil eden fiiller değildir. Esasen örgüte yardımın suç olarak düzenlenmesinin amacı yardım fiilinin özü itibarıyla hukuka aykırı olması değil, yardım teşkil eden fiilin kamu düzeni ve barışına karşı somut tehlike oluşturan suç örgütünün meşruiyetini ve devamlılığını sağlamaya katkı sunmasıdır. Suçun temel vasfı hukuka aykırılık olmasına rağmen örgüte yardım suçu ile kanun koyucu, esasen hukuk düzeni ile çatışma halinde olmayan bazı fiil ve davranışları örgütün amacına hizmet ediyor olmaları nedeniyle suç haline getirmiştir.

Örgüt içindeki hiyerarşik yapıya dâhil olmamakla birlikte, örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişinin TCK'nın 220'nci maddesinin yedinci fıkrası uyarınca örgüt üyesi olarak cezalandırılabilmesi için ise, örgüte yardım etme amacıyla hareket edilmesi ve örgütün yapılan bu yardımdan faydalanması gerekmektedir. Bu açıdan, farkında olmadan suç örgütüne yardım veya hizmette bulunmuş olması halinde, herhangi bir sorumluluk söz konusu olmayacaktır. Şayet böyle bir düzenleme yapılmıyorsa, örgüte yardım eden kişiler, suça iştirak kuralları kapsamında şerik olarak sorumlu tutulabileceklerdi. Ancak kanun koyucu örgüt kurma suçu açısından özel bir düzenleme yaparak örgüte yardım edeni şeriklik kapsamında sorumlu tutmak

yerine, örgüt üyesi olarak cezalandırmayı tercih etmiştir²⁸⁶. Örgüt içindeki hiyerarşik yapıya dâhil olmamakla birlikte, örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişinin fiilinin bağımsız bir suç tipini oluşturması durumunda, bu kişi örgüte yardım eden olarak değil de, TCK'nci 220'nci maddenin altıncı fıkrası uyarınca örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen kişi olarak cezalandırılacaktır²⁸⁷.

2.2. Korunan Hukuki Değer

Suç, toplumsal düzenin devamı açısından korunması gereken hukuki değerlerin açık ve bilinçli bir ihlali veya enazından bu değerleri korumaya yönelik kurallara dikkatsiz ve özensiz nitelikte ve haksızlık içeren insan davranışlarıdır²⁸⁸. Bu nedenle her hukuk kuralının temelinde bir değer bulunmaktadır²⁸⁹. Bu değerler toplumsal düzenin devamı bakımından korunması zorunlu değerlerdir. Bu değerlere tecavüz eden kişi, işlediği fiille bu ideal değerleri tanımadığını ve ona karşı çıktığını göstermektedir²⁹⁰. Bu nedenle, suç teşkil eden fiil aynı zamanda davranış normlarına aykırı bir hukuki değer ihlali niteliğindedir. Suç teşkil eden bir fiil, bir veya birden fazla hukuki değeri ihlal edebilir²⁹¹. Suçla korunan hukuki değer, suçun ihlal ettiği değerdir. Suçla ihlal edilen değer bireye, topluma ve devlete ait olabilir. Suçla korunan hukuki değer subjektif teoriye göre hak iken; objektif teoriye göre suç, hukuki varlık veya çıkarı ihlal eder²⁹².

Örgüte yardım suçu, 5237 sayılı TCK'nın ikinci kitabının "Topluma Karşı Suçlar" başlıklı üçüncü kısmının "Kamu Barışına Karşı Suçlar" başlıklı beşinci bölümünde yer alan 220'nci maddesinde düzenlenmiş olduğundan, örgüte yardım suçu ile korunan hukuki değer, kamu güvenliği ve barışı olduğunu söyleyebiliriz.

5237 sayılı TCK'nın 220'nci maddesinin gerekçesinde de şöyle bir ifade yer almaktadır²⁹³: "*Bu suç tanımı ile korunan hukukî değer, kamu güvenliği ve barışıdır.*

²⁸⁶ERSAN; "Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu", s. 387.

²⁸⁷GÜLTAŞ, Veysel; Acıklamalı-İctihatlı 5237 Sayılı Turk Ceza Kanununda Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu ve Etkin Pişmanlık, 1. Bası. , Ankara, Bilge Yayınevi, 2008, s. 27; PARLAR, Ali/HATİPOĞLU, Muzaffer; TCK Yorumu, Ankara, 2007– 3. Cilt, s. 3252.

²⁸⁸ÖZGENÇ, Genel Hükümler, s. 154.

²⁸⁹ÖZGENÇ, Genel Hükümler, s. 156.

²⁹⁰ÖZGENÇ, Genel Hükümler, s. 157.

²⁹¹ÖZGENÇ, Genel Hükümler, s. 158.

²⁹²ZAFER, Ceza Hukuku Genel Hükümler, s. 131.

²⁹³5237 sayılı TCK'nın madde gerekçeleri, www.tbmm.gov.tr, E. T: 10. 05. 2019.

Kamu güvenliği ve barışının bozulması ise bireyin güvenli, barış içinde yaşamak hakkını da zedeleyecektir. Bu nedenle söz konusu düzenlemeyle aynı zamanda bireyin Anayasa’da güvence altına alınmış olan hak ve özgürlüklerine yönelik fiillere karşı da korunması amaçlanmaktadır”.

Örgüte yardım suçunun koruduğu hukuki değer kabul edilen kamu düzeni, kamu güvenliği ve barışı kavramlarının tanımları şu şekilde yapılabilir: Toplum halinde yaşamın sürdürülebilmesi için, bu ortak yaşamın bir düzene ve disipline bağlanması zorunludur. Toplumlarda, kamu düzeninin sağlanması görevi devlete aittir. Ayrıca her ne kadar kamu düzeninin bir parçası da olsa, bireylerin can ve malları için endişe duymadan ve haklarının her türlü tehlikeden korunması anlamına gelen kamu güvenliğinin sağlanması da devletin diğer bir temel görevidir. Nitekim Anayasanın 5’inci maddesi’nde devlete “kişilerin ve toplumun refahı, huzur ve mutluluğunu sağlamak” görevi verilmiştir. Devletin sağlamak ve korumakla yükümlü olduğu bu düzen ve güven için genellikle “kamu düzeni ve güvenliği” kavramı kullanılmaktadır. Buna göre, kamu düzeni ve güvenliği kavramı, toplumun barış, güven ve huzur içinde yaşamını sürdürmesini ifade etmektedir. Kamu düzeni ve güvenliği, bireylerin güvenli, huzurlu ve sağlıklı ortamda yaşamalarının temin edilmesini de içermektedir. Nitekim Anayasa Mahkemesi de kamu düzeninin, toplumun huzur ve sükûnunun sağlanması ile devlet ve devlet teşkilatının korunmasını amaç edinen her şeyi ifade ettiğini, başka bir deyişle toplumun her alandaki düzeninin temelini oluşturan bütün kuralları kapsadığını belirtmiştir.

2.3. Suçun Maddi Unsurları

2.3.1. Fail

Suçun kanuni tanımında yer alan hareketi gerçekleştiren fail olarak tanımlanmaktadır²⁹⁴. Tüm suçların kanuni tanımlarında “kişi”, “bir kişi”, “her kişi” gibi kavramlara yer verilerek suçun maddi unsurlarından biri olan faile yer verilmiştir²⁹⁵. Her suçun mutlaka bir faili, yani suç teşkil eden fiili işleyen bir kişisi vardır. Bu kişi ancak *gerçek bir kişi* olabilir. Zira belli bir gayeye yönelik irade ile hareket edebilme yeteneği sadece insanlara özgüdür. Bu nedenle, ceza hukukunun

²⁹⁴ TÖNGÜR/ÇETİNTÜRK; Genel Hükümler, s.122.

²⁹⁵ ARTUK/GÖKCEN; Genel Hükümler, s.366.

bağlantı noktasını oluşturan fiil ancak bir insan tarafından gerçekleştirilebilir²⁹⁶. Ceza kanunlarında tanımlanan suçlar kural olarak herkes tarafından işlenebilen suçlardır. Ancak, tüzel kişiler belli bir gayeye matuf, gai (final) hareket edemeyeceklerinden fiil ehliyetleri mevcut değildir. Bu nedenle tüzel kişiyi bir normun muhatabı olarak suç faili kabul etmek mümkün değildir²⁹⁷. Ceza hukukunda belli bir gayeye yönelik irade ile hareket edebilme yeteneği, insana özgü bir özellik olduğundan, failinin gerçek bir kişi olmadığı bir suç düşünmek mümkün olmadığından, fail, her zaman gerçek bir kişi olacaktır. Bu nedenle Türk Ceza Kanunu tüzel kişilerin cezai sorumluluğunu kabul etmediğinden, tüzel kişiler, bu suçta fail olamazlar²⁹⁸.

Bazı suçların işlenebilmesi için insan davranışının varlığı yetmez, ayrıca söz konusu davranışı gerçekleştiren kişinin kanunun fail bakımından aradığı özel sığata veya niteliğe sahip olması ya da özel bir yükümlölük altında bulunması gerekir. Diğer bir ifadeyle bazı suçların kanuni tarifinde faille ilgili olarak, herhangi bir insan olmanın ötesinde, cinsiyet gibi doğal veya kamu görevlisi veya evli olma gibi hukuken farklı sıfat veya özelliklere sahip olunması gibi, belli özel ve objektif vasıflardan söz edilmektedir. Bunlara *özgü suçlar* denmektedir²⁹⁹. Örneğin sadece bir *kamu görevlisi tarafından işlenebilecek* işkence (TCK md. 94), haksız arama (TCK md. 120), zimmet (TCK md. 247) ve irtikâp (TCK md. 250) özgü suçtur. Özgü suçların bazıları sadece özel faillik vasfını taşıyan kişiler tarafından işlenebilir, bu vasfı taşımayan kişiler bu suçları *faili, müşterek faili veya dolaylı faili olamazlar*. Bunlara *gerçek özgü suçlar* adı verilmektedir. Gerçek özgü suçlara özel faillik niteliğini taşımayan kişilerin fail olarak katılmaları mümkün olmayıp, bu kişiler ancak azmettiren veya yardım eden olarak, yani *şerik* olarak katılabileceklerdir. Bazı suçların ise, basit hali herkes tarafından işlenebilmekle birlikte, nitelikli hali kanunun belli özel faillik vasfını aradığı kimselerce işlenebilir. Bunlara da, görünüşte özgü suçlar denmektedir³⁰⁰. Görünüşte özgü suç u özel faillik sıfatını taşımayan bir kişinin taşıyan

²⁹⁶ **KOCA/ÜZÜLMEZ**, Genel Hükümler, s. 112; **DEMİRBAŞ**, Genel Hükümler, s. 237.

²⁹⁷ **ÖZGENÇ**, Genel Hükümler, s. 189; **KOCA/ÜZÜLMEZ**; Genel Hükümler, s. 112-113.

²⁹⁸ **HAKERİ**, Ceza Hukuku, s. 145; **ARTUK/GÖKCEN**, Genel Hükümler, s. 369; **ZAFER**, Genel Hükümler, s. 134; **ÖZBEK/DOĞAN/BACAKSIZ/TEPE**; Genel Hükümler, s. 207.

²⁹⁹ **ÖZGENÇ**, Genel Hükümler, s. 187-188; **DEMİRBAŞ**, Genel Hükümler, s. 489; **ÖZTÜRK/ERDEM**, Uygulamalı Ceza Hukuku, s. 200; **HAKERİ**, Ceza Hukuku, s. 146; **ZAFER**, Genel Hükümler, s. 136; **ARTUK /GÖKCEN**, Genel Hükümler, s. 453; **KOCA /ÜZÜLMEZ**, Genel Hükümler, s. 113.

³⁰⁰ **ÖZGENÇ**, Genel Hükümler, s. 187-188.

bir kişiyle birlikte işlemesi durumunda, özel faillik niteliğini taşıyan kişi suçun nitelikli halinden; taşımayan kişi ise suçun nitelikli haline yardım eden konumunda bulunduğu ve failliğin şerikliğe göre asliliği kuralı uyarınca suçun temel şeklinden fail olarak sorumlu olacaktır³⁰¹. Örneğin TCK'nın 132 ila 136'ncı maddeleri arasında düzenlenen özel hayata ve hayatın gizli alanına karşı suçların “*kamu görevlisi*” tarafından ve görevinin verdiği yetkiyi kötüye kullanmak suretiyle işlenmesi suçun nitelikli hali olarak düzenlenmiştir³⁰². Suçun bu nitelikli haline fail olarak katılan kişi kamu görevlisi değilse, suçun temel şeklinden fail olarak sorumlu olacaktır³⁰³. Örgüte yardım suçunun failine ilişkin kanun koyucu herhangi bir özgülemeye gitmediğinden, bu suç “*herkes*” tarafından işlenebilen, özgü olmayan bir suçtur³⁰⁴.

Suç işlemek amacıyla örgüt kurma veya yönetme ile suç örgütüne üye olma suçlarından farklı olarak örgüte bilerek ve isteyerek yardım etme suçu “çok faili” suç değildir. Bu suç, birden fazla kişi tarafından işlenebileceği gibi tek bir fail tarafından da işlenebilecektir. Örgüt mensubu kişiler tarafından işlenebilecek suç için örgütlenme suçlarından farklı olarak, bu suç tipi açısından kollektif olarak aynı yönde hareket eden birden fazla failin bulunması (zorunlu çok faili olması) şart değildir. Failin, kendisine yardım ettiği bir örgütün bulunması zorunluluğu da bu durumu değiştirmez. Zira burada örgüte yardım eden kimseler ile örgüt mensuplarının fiilleri arasında zorunlu bir kollektiflik yoktur. Bu nedenle bu suç tipi, tek bir kişi tarafından işlenebileceği gibi birden fazla fail tarafından iştirak halinde de işlenebilecektir.

Örgütün kurucusu, yöneticisi ya da üyesi olmayan herkes örgüte yardım suçunun faili olabilir. Bu durum, fail açısından örgüte yardım suçu bakımından bir zorunluluktur. Nitekim örgüte yardım suçunun düzenlendiği madde metninden de bu husus açıkça anlaşılmaktadır. 5237 sayılı TCK'nın 220'nci maddesinin yedinci fıkrasında geçen “*örgüt içindeki hiyerarşik yapıya dâhil olmamakla birlikte*” ibaresinden anlaşılması gereken budur. Zira örgüt içindeki hiyerarşik yapıya dâhil olan örgüt yönetici ve üyelerinin, örgüte sürekli yardım eden fiilleri işlemeleri, bu

³⁰¹ ÖZBEK/DOĞAN/BACAĞIZ/TEPE, Genel Hükümler, s. 211; ARTUK/GÖKCEN, Genel Hükümler, s. 453; ÖZGENÇ, Genel Hükümler s. 187-188; AKBULUT, Genel Hükümler, s. 330-331.

³⁰² ARTUK/GÖKCEN, Genel Hükümler, s. 368.

³⁰³ ARTUK/GÖKCEN, Genel Hükümler, s. 368.

³⁰⁴ ÖZTÜRK/ERDEM, Uygulamalı Ceza Hukuku, s. 190.

konumlarının zorunlu bir sonucudur. Buna göre, örgüte yardım suçunu oluşturan eylemin, örgüt dışından bir kişi tarafından yapılması gerekir. Dolayısıyla suç işlemek amacıyla kurulmuş olan örgüte yardım olarak değerlendirilebilecek bir eylemde bulunan kişinin örgütün kurucusu, yöneticisi ya da üyesi olduğu anlaşıldığı takdirde, ayrıca örgüte yardım suçundan cezalandırılması söz konusu olamayacaktır. Yargıtay'ın kabulünün de bu doğrultuda olduğunu ifade etmek gerekir. Bu hususa ilişkin bir kararında Yargıtay, örgüt üyesi ile örgüte yardım eden tanımlarken yardım edenin, örgütün hiyerarşik yapısına dâhil olmak suretiyle örgüt üyesi olmaması olmasını ifade etmiştir³⁰⁵.

³⁰⁵“**Yargıtay 16. CD 23.01. 2020 Tarih ve 2019/6397 E, 220/ 574 K:** “Ayrıntıları Dairemizin 2017/1809 E. ve 2017/5155 sayılı kararında ve Dairemizce de benimsenen istikrar kazanmış yargısal kararlarda açıklandığı üzere; ...

Suç örgütünün tanımlanıp yaptırma bağlandığı 5237 sayılı TCK'nın 220. maddesinin 7'nci fıkrasında yardım fiiline yer verilmiştir. “Örgüt içindeki hiyerarşik yapıya dâhil olmamakla birlikte, örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişinin, örgüt üyesi olarak” cezalandırılacağı belirtilmiş, anılan normun konuluş amacı, gerekçesinde; “örgüte hâkim olan hiyerarşik ilişki içinde olmamakla beraber, örgütün amacına bilerek ve isteyerek hizmet eden kişi, örgüt üyesi olarak kabul edilerek cezalandırılır. ” şeklinde açıklanmış, 765 sayılı TCK'nın sistematüğinden tamamen farklı bir anlayışla düzenlenen maddede yardım etme fiilleri de örgüt üyeliği kapsamında değerlendirilerek, bağımsız bir şekilde örgüte yardım suçuna yer verilmemiştir.

Yardım fiilini işleyen failin örgütün hiyerarşik yapısına dâhil olmaması, yardımda bulunduğu örgütün TCK'nın 314'üncü maddesi kapsamında silahlı terör örgütü olduğunu bilmesi, yardımın örgütün amacına hizmet eder nitelikte bulunması yardım ettiği kişinin örgüt yöneticisi ya da üyesi olması gereklidir. Yardımdan fiilen yararlanmak zorunlu değildir. Örgütün istifadesine sunulmuş olması ve üzerinde tasarruf imkânının bulunması suçun tamamlanması için yeterlidir.

Yardım fiilleri örgüte silah sağlama ve terörün finansmanı dışında tahdidi olarak sayılmamıştır. Her ne surette olursa olsun örgütün hareketlerini kolaylaştıran ve yaşantısını sürdürmeye yönelik eylemler yardım kapsamında görülebilir (Yargıtay Ceza Genel Kurulu 11.11.1991 tarih, Esas 9-242, Karar 305). Yardım teşkil eden hareketin başlı başına suç teşkil etmesi gerekmez. Yardım bir kez olabileceği gibi birden çok şekilde de gerçekleşebilir. Ancak yardım teşkil eden faaliyetlerde devamlılık, çeşitlilik veya yoğunluk var ise örgüt üyesi olarak da kabul edilebilecektir.

Suç tarihinde mer'i 765 sayılı mülga TCK'nın 169'uncu maddesinde ise yardım suçu şu şekilde düzenlenmiştir: "64'üncü ve 65 inci maddelerde beyan olunan hal haricinde her kim, böyle bir cemiyete ve çeteye hal ve sıfatlarını bilerek barınacak yer gösterir veya yardım eder yahut erzak veya esliha ve cephaneye veya elbise tedarik ederse üç seneden beş seneye kadar ağır hapis ile cezalandırılır. "

Açıklanan ilkeler doğrultusunda somut olay değerlendirildiğinde El-Kaide silahlı terör örgütünün hiyerarşik yapısına organik bağla dâhil olarak süreklilik, çeşitlilik ve yoğunluk oluşturan eylemleri tespit edilemeyen sanığın anılan örgütün bazı toplantılarına katılmak ve 1999 yılı başlarında 500 DM para yardımında bulunmaktan ibaret eylemlerinin suç tarihinde yürürlükte bulunan ve inceleme tarihinde mer'i olan 5237 sayılı TCK'nın 314/3, 220/7 maddeleri delaletiyle 314/2, 3713 sayılı Kanunun 5. maddelerine nazaran daha lehe olan 765 sayılı mülga TCK'nın 169'uncu maddelerinde düzenlenen örgüte yardım etme suçuna temas ettiği, anılan yasa maddesinde öngörülen cezanın nev'i ve miktarı itibarıyla de öngörülen 7 yıl 6 aylık olağanüstü zaman aşımının hüküm tarihi itibarıyla gerçekleştiği görüldüğünden Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının itirazının yerinde olduğu anlaşılacakla itirazın kabulüne karar verilmiştir. ”

Yine, belirtilmelidir ki, örgüte yardım suçunun faili olan kişinin örgütlenmeye dışarıdan iştirak eden bir kişi olmaması gerektiği de öğretide ileri sürülmektedir³⁰⁶.

Örgüte yardım eden kişi örgüt üyesi olmadığından, örgütün varlığından söz edebilmek için aranan üye sayısının hesabına dâhil edilemez. Örgüte yardım suçunun failinin örgüt ile organik bir bağı bulunmaz³⁰⁷.

Örgüt ile hiyerarşik bir ilişki içerisine girmemiş³⁰⁸, sürekli ve çeşitli örgütsel eylemleri de olmayan ancak, örgüte veya mensuplarına bilerek ve isteyerek yardımda bulunan kişinin örgüt üyesi olarak cezalandırılmasının 6352 sayılı yasanın 85'inci maddesi ile yapılan değişikliğe rağmen ceza adaletini sağlama açısından yeterli olmadığını; 765 sayılı TCK'nın 314'üncü maddesinde olduğu gibi bu suçun

³⁰⁶ EVİK, Çıkar Amaçlı Örgütlenme Suçu, s. 134 134; TOZMAN; Örgüt Kurma Suçu, s. 324; Örgütlenmeye dışarıdan iştirak eden kişiden anlaşılması gerekenin, suç örgütünün kurucusu veya yöneticisi veya üyesi olmadığı halde örgütün kurulmasını teşvik eden veya azmettiren kimse olduğu kanaatindeyiz.

³⁰⁷Yargıtay 16. CD. 23. 03 2018 tarih 2017/3995 E. 2018/94 K. sayılı kararında "Ayrıntıları Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 26. 09. 2017 tarih, 2017/16-956 Esas ve 2017/970 sayılı kararı ile onanarak kesinleşen, Dairemizin ilk derece mahkemesi sıfatıyla verdiği 24. 02. 2017 tarih, 2015/3 esas, 2017/3 sayılı kararında ve Dairemizce de benimsenen, istikrar kazanmış yargısal kararlarda açıklandığı üzere;

Bu açıklamalar ışığında somut olay değerlendirildiğinde;

Örgütün gerçek yüzünü ortaya koyan operasyonlara başlandığı, bu yapının kamuoyu ve medya tarafından tartışılır hale geldiği, üst düzey hükümet yetkilileri ve kamu görevlileri tarafından yapılan açıklamalarda "paralel yapı" veya "terör örgütü" olduğuna ilişkin tespitler ve uyarıların yapıldığı, Milli Güvenlik Kurulu tarafından da aynı değerlendirmelerin paylaşıldığı süreçten önce icra edilen faaliyetlerin, nitelik, içerik ve mahiyeti itibarıyla silahlı terör örgütünün amacına hizmet ettiği somut delil ve olgularla ortaya konulmadıkça örgütsel faaliyet kapsamında kabul edilemeyeceği değerlendirilerek, polis memuru olarak görev yapan, örgütün kriptolu iletişim ağı olan ByLock iletişim sistemini kullanmayan sanığın, 08. 05. 2017 tarihli yazıda Bank Asya'da 13. 12. 2013 ve 08. 05. 5017 tarihleri arasındaki hesap hareketi ekstrelerinin gönderildiği, yine dosya arasında bulunan Mülkiye Müfettişince hazırlanan Tevdi Raporundaki sanıkla ilgili bölümde, "31. 12. 2013 sonrası hesap ekstresinin incelenmesinde, katılım hesabı temdit şeklinde işlemlerin olduğu ancak hesabını artırmadığının" tespit edildiğinin anlaşılması karşısında, sanığın Bank Asya'daki geçmişe dönük tüm hesap hareketleri getirtilip örgüt liderinin talimatından anılan bankaya para yatırma faaliyeti bulunup bulunmadığı belirlendikten sonra, hukuki durumunun takdir ve tayini gerekirken eksik araştırma ile yazılı şekilde hüküm kurulması,

Kanuna aykırı, sanık müdafinin temyiz itirazları bu nedenle yerinde görüldüğünden hükmün bu sebepten dolayı BOZULMASINA, 23. 03. 2018 tarihinde oy birliğiyle karar verildi".

³⁰⁸ Yargıtay 16. CD. 20.11.2018 tarih, 2018/3725 E. :2018/4375 K "...Temyiz dışı sanık MA'nın kollukta müdafii huzurunda olan anlatımları, sanıkların savunmaları ile oluş ve tüm dosya kapsamı göre, sanıkların eylemlerinin silahlı terör örgütünün hiyerarşik yapısına dâhil olduğunu gösterir biçimde çeşitlilik, devamlılık ve yoğunluluk içerdiğinin ispat edilememesi karşısında örgüt üyesi olarak kabul edilmelerine yasal olanak bulunmamakta ise de; sanıkların örgüte eleman kazandırma organizesinde yer almamakla birlikte örgüte katılmaya karar veren kişilerin örgüte ulaştırılmasını sağlamaktan ibaret örgütün amacına hizmet eden eylemlerinin örgüte yardım suçunu oluşturacağı gözetilmeden, suç vasfında yanılıya düşülerek yazılı şekilde hüküm kurulması;" bozma sebebi yapılmıştır.

cezasının örgüt üyeliği cezasına atıf yapılmadan doğrudan belirlenmesinin daha doğru olacağı düşüncesindeyiz.

2.3.2. Mağdur

Her suçun bir faili olduğu gibi, mutlaka bir de mağduru vardır. Mağdur, genel olarak, “işlenen fiil nedeniyle haksızlığa uğramış kişi”, “kendisine karşı suç işlenen kimse” anlamına gelmektedir³⁰⁹. Ceza hukuku anlamında mağdur, işlenen bir suç nedeniyle doğrudan doğruya zarar gören veya bu suretle ekonomik bir kayba uğrayan kişiye denilmektedir³¹⁰. Suçun maddi unsurlarından birisini oluşturan mağdur, suçun konusunun ait olduğu kişiyi ifade etmektedir³¹¹. Örneğin, mala zarar verme suçunda suçun konusu zarar verilen eşya iken, suçun mağduru zarar verilen eşyanın sahibidir. Kasten yaralama suçunun konusu yaralanan kişinin vücudu iken, mağduru, vücudu saldırıya uğrayan uğrayan kişidir. Hakaret suçunun konusu kişinin, onur, şerefve saygınlığı iken, mağduru hakarete uğrayan kişidir. Kanımızca da suçun mağduru ancak gerçek bir kişi(dar anlamda mağdur kavramı) olabilir. Tüzel kişiler mağdur olamayıp, bir suçun işlenmesi nedeniyle ancak zarar görmüş olabilirler. Buna göre, mağdur suçun işlenmesinden dolayı zarar gören gerçek kişiyi, suçtan zarar gören ise suçtan zarar gören tüzel kişiyi ifade etmektedir. Ancak mağduru belli bir kişi olmayan suçlarda, herkesin mağdur (geniş anlamda mağdur kavramı) olduğu kabul edilmektedir³¹².

Tipiklik içerisinde ayrıca yer verilmediği sürece, suçun mağdurunun kim olduğu önem taşımaz. Ancak, suçun kanuni tanımında mağdurun vasfına ilişkin bir belirleme yapılmışsa, tipe uygunluk bakımından mağdurun bu vasa sahip olması gerekecektir³¹³. Örneğin, çocukların cinsel istismarı suçunun oluşması için, failin hareketlerinin mutlaka “çocuk” kabul edilen bir kişiye yönelik olması gerekmektedir. Yine bazı suçlarda tipikliğin gerçekleşmesi için mağdurun “kamu görevlisi” veya “yargı görevini yapan kişi” olması gerekmektedir³¹⁴.

³⁰⁹ KOCA/ ÜZÜLMEZ, Genel Hükümler s. 114.

³¹⁰ www.magdur.gov.tr E.T.17.08.2019.

³¹¹ TÖNGÜR/ÇETİNTÜRK; Genel Hükümler, s.125.

³¹² ÖZGENÇ, Genel Hükümler, s. 209-211; ARTUK/GÖKCEN, Genel Hükümler, s. 303-305; KOCA/ÜZÜLMEZ, Genel Hükümler s. 115.

³¹³ TÖNGÜR/ÇETİNTÜRK; Genel Hükümler, 125.

³¹⁴ ÖZBEK/DOĞAN/BACAKSIZ/TEPE; Genel Hükümler, s.211.

Suç örgütleri kamu güvenliğini, düzenini ve toplumsal barışı tehdit ettiklerinden, örgüte yardım suçunun mağduru, toplumu oluşturan herkeştir. Zira örgüte yardım suçu, toplumsal barış ve huzur ile hukuka bağlı bir toplumda yaşam hakkı açısından tehlike oluşturmaktadır. Buna göre örgüte yardım suçunun mağduru toplumu oluşturan tüm bireylerdir. Ancak suçtan doğrudan zarar görmediklerinden bu suçlara katılan sıfatı ile katılmaları ve buna ilişkin mahkeme kararlarını istinaf veya temyiz etmeleri Yargıtay'ın istikrar bulmuş kararlarına göre mümkün değildir³¹⁵. Devlet ise suçtan zarar gören olarak kabul edilmelidir.

2.3.3. Suçun Konusu

Doktrinde farklı görüşler³¹⁶ bulunsa da suç oluşturan her hareketin mutlaka bir konusu vardır. Konusu bulunmayan bir suçun varlığından bahsetmek mümkün değildir.

³¹⁵ Nitekim Yargıtay uygulamalarında da “... Saniğa yüklenen silahlı terör örgütüne yardım etme suçunun niteliği itibariyle suçtan doğrudan doğruya zarar görmeyen ve bu nedenle de davaya katılma hakkı bulunmayan T. C. Cumhurbaşkanlığı (T. C. Başbakanlık) ve TBMM Başkanlığının bu suç yönünden davaya katılmasına ilişkin verilen karar hukuki değerden yoksun olup...”, “... Saniğa yüklenen suçun niteliği itibariyle suçtan doğrudan doğruya zarar görmeyen ve bu nedenle de davaya katılma hakkı bulunmayan katılanın (PTT Genel Müdürlüğü'nün) davaya katılmasına ilişkin verilen karar hukuki değerden yoksun olup, hükmü temyiz yetkisi vermeyeceğinden...”, “... Devletin birliğini ve ülke bütünlüğünü bozma, kasten öldürme, silahlı terör örgütüne üye olma, silahlı terör örgütüne yardım etme ve 6136 sayılı Kanuna muhalefet suçlarının niteliği itibariyle; kendilerine yönelik kasten öldürmeye teşebbüs suçları dışında kalan diğer suçlardan doğrudan doğruya zarar görmediklerinden davaya katılma hakları bulunmayan... 'nın bu suçlardan davaya katılmalarına ilişkin verilen karar hukuki değerden yoksun olup hükmü temyiz yetkisi vermeyeceğinden...”, “Ceza Genel Kurulunun 11.04. 2000 gün 65-69, 22. 10. 2001 gün 234/366, 04. 07. 2006 gün 127-180, 03. 05. 2011 gün 155/80 ve 05. 06. 2012 gün 1/519-224 sayılı kararlarında vurgulandığı üzere; davaya katılabilmek için 'suçtan zarar görme'nin gerektiği, bu kavram yasada açıkça tanımlanmamış ise de, yerleşik uygulamaya göre 'suçtan doğrudan doğruya zarar görmüş bulunma hali' olarak anlaşılıp uygulanmış, buna bağlı olarak dolaylı veya olası zararların davaya katılma hakkı vermeyeceği kabul edilmiştir. Somut olayda; suç işlemek amacıyla örgüt kurma veya yönetme, suç işlemek amacıyla kurulan örgüte üye olma ve suç işlemek amacıyla kurulan örgüte yardım etme ve suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçlarından gerçek ve tüzel kişilerin doğrudan zarar görme ihtimalinin olmaması nedeniyle müştekilerin davaya katılma yetkisi olmadığından...”, “...sanıklar hakkında suç örgütü kurmak ve yönetmek, suç örgütü üyesi olmak, örgüte yardım etmek ve sahtecilik suçlarından açılan kamu davalarında; katılan sıfatını alabilecek surette doğrudan zarar görmesi söz konusu olmayan, bu nedenle hükümler temyiz etme hakkı bulunmadığı anlaşılan katılan Hazine vekilinin, yine sanıklar hakkında suç örgütü kurmak ve yönetmek, suç örgütü üyesi olmak, örgüte yardım etmek suçlarından açılan kamu davalarında; katılan sıfatını alabilecek surette doğrudan zarar görmesi söz konusu olmayan, bu nedenle hükümler temyiz etme hakkı bulunmadığı anlaşılan katılan Kütahya İl Özel İdaresi...” denilmek suretiyle örgüte yardım suçunun yargılama sırasında katılmanın olanaklı olmadığı kabul edilmektedir.

³¹⁶ Toroslu'ya göre, “pek çok suçun maddi konusu yoktur. Kural olarak sonucu olmayan suçlar, aynı zamanda maddi konusu da olmayan suçlardır. Zira bunların objektif olarak tamamlanmaları için, kanuni tanımdaki davranışın gerçekleştirilmiş olması gerekir ve ye 316 terlidir. Örneğin kamu görevinin usulsüz olarak üstlenilmesi (m.262), hükümlü veya tutukluların kaçması (m.292) ve suç u bildirmeme (m.278,279,280) gibi sırf hareket veya sırf ihmal suçları böyledir. Sonucu olmasına rağmen maddi konusu olmayan suçlar da vardır. Nitekim 301. madde de öngörülen “aşağılama”

ir³¹⁷. Suçun konusu genel olarak, “suçun cismini oluşturan insan veya şey”, “suç failinin hareketinin yöneldiği kişi ya da şey”, “eşya veya şahsın fiziki, maddi yapısı” ve “eylemin üzerinde icra edildiği insan veya eşya” olarak tanımlanmaktadır³¹⁸. Suçun maddi unsurlarından birini oluşturan suçun konusu, fiilin nesnesini oluşturan, tipik davranışın üzerinde gerçekleştiği eşya veya şahsın fiziki, maddi yapısı, bünye-sidir. Suçun konusunu bir nesne oluşturmaktadır³¹⁹. Buna göre suçun hukuki konusu, kanuni tanımdaki hareketin yöneldiği, suçun üzerinde icra edildiği kişinin fiziki, maddi yapısı veya şeydir. Bu nedenle suçun konusu "tipik hareketin üzerinde icra edildiği kişi veya şey" olabileceği gibi "hareketin yöneldiği kişi veya şey" de olabilmektedir³²⁰. Kasten yaralama suçunda suçun konusu insan bedinidir. Mala zarar verme suçunda suçun konusu zarar verilen eşya iken hakaret suçunun konusu kişinin, onur, şeref ve saygınlığıdır³²¹.

Erem'e göre, bazı suçların konusu “maddî” değildir, fakat konuları vardır. O halde “suçun maddî konusu” terimi sadece “suçun hukuki konusu” ndan ayrı bir kavramı ifade ihtiyacını karşılamakta, fakat ismini taşıdığı kavramı eksiksiz gösterememektedir³²².

Örgüte yardım suçunun konusu, yardım amacıyla verilecek, mühimmat, erzak, araç-gereç, giyim veya diğer yaşam malzemesi, yer tahsis etme, gibi olabildiği³²³ gibi mali detek verme, her türlü lojistik destek sağlama, örgüt mensuplarının yakalanmasının engellenmesi için saklanan veya barındırılan veya bir yerden başka bir yere nakledilen örgüt mensubu da olabilecektir. Örgüte yardımın suç oluşturması için

suçlarının tamamlanması için aşağılama olaylarının başkaları tarafından algılanmasından ibaret olan bir sonuca gerek vardır. Ancak söz konusu aşağılama davranışları insan veya şey gibi doğal bir varlık üzerinde veya böyle bir varlıkla ilgili olarak değil, Türk Milleti, Türkiye Cumhuriyeti Devleti, Büyük Millet Meclisi, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Devletin yargı organları gibi hukuki veya sosyal varlıklarla ilgili olarak gerçekleştirildikleri için bu suçların maddi konusu yoktur.” **TOROSLU**, Ceza Hukuku Genel Kısım, s.111; Benzer görüşte olan Öztürk ve Erdem'e göre, “her suçun koruduğu bir veya birden fazla hukuksal yarar vardır. Ancak her suçun mutlaka maddi konusunun bulunması gerekmez. Örneğin trafik güvenliğinin tehlikeye sokulması konusuz bir suçtur.”**ÖZTÜRK/ERDEM**; Uygulamalı Ceza Hukuku, s.208.

³¹⁷ **TÖNGÜR/ÇETİNTÜRK**; Genel Hükümler, s. 126.

³¹⁸ **KOCA/ ÜZÜLMEZ**, Genel Hükümler s. 116.

³¹⁹ **ÖZGENÇ**; Genel Hükümler, s. 206; **ÖZTÜRK/ERDEM**, Uygulamalı Ceza Hukuku, s. 208.

³²⁰ **ARTUK /GÖKCEN**, Genel Hükümler, s 306, 307.

³²¹ **TÖNGÜR/ÇETİNTÜRK**; Genel Hükümler, s. 127.

³²² **EREM, Faruk** “Suçun Konusu ve Hümanist Doktrin”, AÜHF Dergisi, Ankara 1968, S.1 C. 25, s. 12

³²³ **SOYASLAN**; Ceza Özel Hükümler, s.456; **KAVLAK**; Örgüt Kurma Suçu, s.409, **YENİDÜNYA/İÇER**; Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma, s.52; **HAFIOĞULLARI/ÖZEN**; Genel Hükümler, s.271; **TOZMAN**; Örgüt Kurma Suçu, s. 329.

zorunlu bir asgari haddin belirlenmesi mümkün değildir. Yardımın asıl itibariyle örgütün suç işleme amacını gerçekleştirmek için herhangi bir şekilde yararlı olması yeterlidir. Bu bağlamda yapılan yardımın maddi anlamda ölçülebilir olması da zorunlu ve gerekli değildir. Örgüte yapılan yardım miktar veya değer açısından küçük olsa bile örgütün varlığı ve faaliyetlerinin devamı açısından çok önemli olabilir. Yapılan yardım ekonomik değer açısından az olsa bile örgütün toplumsal meşruiyet kazanma hissini arttırabilir ki bu da örgütün güçlenmesine katkı sunmuş olur. Bu nedenlerle katkının büyüklüğü veya küçüklüğü arasında niteliksel bir ayırım yapmak mümkün değildir. Kaldığı örgüte yardım suçunun konusunun her zaman maddi değeri olan şey, eşya veya para olmayabilir³²⁴. Belli bir konuda bilgi verme, istihbarat sağlama gibi maddi değeri olmayan şeyler de yardımın konusu olabilir³²⁵. Bu nedenle suçun oluşumu için yapılan yardımın asgari bir haddinin belirlenmesi mümkün değildir. Ancak, yapılan yardımın miktar veya değeri sadece temel cezanın tayini ve indirim miktarının belirlenmesinde dikkate alınabilir.

Yargıtay da örgüte yardım suçunun konusunun maddi nitelikte olabileceği gibi maddi nitelikte olmayan³²⁶ katkı da olabileceğini çeşitli kararlarında belirtmiştir. Örneğin, darbeye iştirak ve örgüt üyeliği suçlarından bir grup gazeteci sanığa ilişkin verdiği bir karar da örgütün meşruiyetini arttırmak amacıyla uzun süre örgütle iltisaklı TV de program yapmayı veya gazetelerinde yazı yazmayı örgüte yardım olarak değerlendirmiştir³²⁷.

³²⁴ Yargıtay, 16.CD. 24.04.2019 tarih, 2019/6477 E, 2019/2803 sayılı Kararı, “Sanığın olay günü kırmızı spreyci boya ile duvarlara bahse konu yazıları yazma şeklindeki silahlı terör örgütünü öven maddi nitelikteki hareketlerinin, silahlı terör örgütüne yardım suçunu oluşturacağı gözetilmeden suç vasfında yanılıya düşülerek propaganda suçundan yazılı şekilde hüküm kurulması kanuna aykırı ve bozmayı gerektirmiştir.” Örgütün cebir ve şiddet yöntemlerini övücü ve şiddete başvurmayı teşvik edici nitelikler bulunmayan ancak terör örgütünü övücü mahiyette duvara yazı yazmayı, ekonomik değeri olmasa da maddi nitelikte yardım olarak kabul etmiştir.

³²⁵ ÖZGENÇ; Suç Teşekkülü, s.55; ÖZGENÇ; Suç Örgütleri, s.39; TOZMAN; Örgüt Kurma Suçu, s. 314; KAVLAK; Örgüt Kurma Suçu, s. 409; SARITAŞ; Suç İşlemek Amacıyla Örgütlenme Suçları, s. 590.

³²⁶ Yargıtay, 8.CD.20.02.2002, 13890/2071 E.sayıli kararında “Emniyet görevlisi olan sanıklar S.E. F.N.Ö. ve L.O’nun çıkar amaçlı suç örgütünün suç işleyen mensuplarının çeşitli zamanlarda işlediği suçların örtbas edilmesi, kanıtların karartılmaları ve veya serbest bırakılmaları yönünde ciddi çaba sarfederek yardımda buldukları dosya içeriğinden anlaşılabilir olduğu...” denilerek, suç işleyen örgüt mensuplarına ilişkin suç delillerini ortadan kaldırmak için çaba sarfeden emniyet mensuplarının eylemini örgüte yardım olarak kabul etmiştir. Burada suçun konusu yok edilmeye çalışılan suç delilleridir.

³²⁷ Yargıtay 16. CD. 05.07. 2019 tarih ve 2019/521 E, 2019/4769 K. sayılı kararından: “Darbe girişiminden sonra kapatılan, örgütün manipülasyonlarında kullandığı Taraf gazetesinin kurucusu ve genel yayın yönetmeni olan, terör örgütünün yayın organı olan, "haberdar. com" isimli haber sitesinde yazarlık yapan, 03/03/2015 tarihli “Ben Buradayım Benimle Konuşun” başlıklı, 12/05/2016

Başka bir kararında Yargıtay, örgüt liderinin talimatı ile toplu ibadetin yapıldığı mekânların dışında Cuma Namazı kıldırılmayı örgüte yardım olarak kabul etmiştir³²⁸.

tarihli "Mutlak Korku" başlıklı, 14/06/2016 tarihli "Ezip Geçmek" başlıklı ve 10/07/2016 tarihli "Montezuma" başlıklı köşe yazılarını kaleme alan, HTS kayıtlarına göre örgütün üst düzey yöneticileri ile iletişim-irtibatı bulunan, 14 Temmuz 2016 günü Can Erzincan isimli televizyon kanalında diğer sanıklar A. N. I ve M. H. A ile gerçekleştirdikleri "Özgür Düşünce" isimli programda konuşma yapan sanık A. H. A ve örgüte ait veya müzahir yayın organlarında uzun zaman yazarlık yapan, 2012 yılında "Her Taşın Altında 'The Cemaat'mi Var?' isimli kitabı örgütün görünür meşruiyetini sürdürmek için yazan, kullandığı twitter sosyal paylaşım platformu hesabını darbe girişimi günü dâhil olmak üzere terör örgütünün kamuoyu oluşturmak amacı doğrultusunda kullanan, üst düzey yöneticilik yapmakta iken örgütten ayrılan tanık beyanlarına göre FETÖ/PDY Silahlı Terör Örgütünün medya yapılanması ile, HTS kayıtlarına göre de örgütün üst düzey yöneticileri ile irtibat kuran, ikametinden elde edilen not defterlerinde örgüt mensupları ile ilgili notlar bulunan, darbe girişiminden bir gün öncesinde Can Erzincan isimli televizyon kanalında diğer sanıklar M. H. A ve A. H. A ile gerçekleştirdikleri "Özgür Düşünce" isimli programda konuşma yapan sanık A. N. I yönünden;

Anayasayı ihlal suçuna fail olarak iştirak ettikleri kanıtlanamayan, yazılan yazı ve söylenen sözlerle nedeniyle FETO/ PDY terör örgütü lider ve yöneticilerin suçun işlenmesine karar verildiğinin kabulüne olanak bulunmaması nedeniyle azmettirmenin koşullarının oluşmadığı, suça teşvik ya da suç kararını kuvvetlendirmek suretiyle yardım edildiğinin kabulü için işlenecek suçun bilinmesi gerçekleşen neticenin faillerin eseri olduğunu kabul edilmesi mümkün olmadığından şerikliğin yasal koşullarının gerçekleşmediği, silahlı terör örgütü FETÖ/PDY'nin hiyerarşik yapısına organik bağla dahil olup, süreklilik, çeşitlilik ve yoğunluk içeren faaliyetleri nedeniyle anılan örgütün üyesi oldukları yönünde iddia ve kabul bulunmayan, dosyada buna dair her hangi bir delile de rastlanmayan ve esas itibarıyla kamuoyunca da tanınan siyasi-ideolojik kimlikleri itibarıyla savunmaları hayatın olağan akışına uygun düşen gazeteci sanıklar A. H. A ve A. N. I 'ın, gazetecilik faaliyeti kapsamında gerçekleştirdikleri makale ve konuşmalarının eleştiri içeren muhtevastan ayrı olarak, ayrıntıları Dairenin 2015/3-2017/3 sayılı kararında açıklandığı üzere; önce dini bir kült, ardından bir terör örgütüne dönüşen, amaca ulaşmak için her yolu mubah gören fakat sözde meşruiyetini sivil alanda dinden, kamusal alanda ise hukuktan aldığı izlenimi vermek için yeterli güce ulaşmaya kadar alenen kriminalize olmamaya çalışan FETÖ/PDY'nin eğitim öğretim Faaliyetleri, sivil toplum ve meslek kuruluşları, yerel ve Uluslar arası ticari işletmeler, basın-yayın ve medya organları gibi legal yapılar ve Abant Toplantıları, Türkçe olimpiyatları benzeri prestijli organizasyonlar üzerinden oluşturulan sempatan halkasından insan ve maddi kaynak devşirdiğinin açıklığa kavuşmuş olması da gözetildiğinde, nihai amacı anayasal düzeni değiştirmek olarak belirginleşen ve bu maksatla Devletin silahlı kuvvetlerine sızan mensuplarınca silahlı bir kalkışma/darbe gerçekleştirme ihtimalinin kuvvetle muhtemel olarak görüldüğü bir dönemde örgütün, anayasal düzene karşı icra edeceği kalkışma öncesindeki sürece mutad siyasi muhalefet görüntüsü vermeye çalışmak ve örgütün sempatan sınıfını oluşturan geniş halk kitleleri nazarında sözde meşruiyetini korumak amacına hizmet eder mahiyetteki, gazetecilik faaliyeti kapsamında değerlendirilmesi de mümkün olmayan sübut bulan eylemlerinin, TCK'nun 314/3 ve 220/7 maddeleri delaletiyle 314/2. maddesinde düzenlenen, hiyerarşik yapısına dahil olmamakla birlikte FETÖ/PDY silahlı terör örgütüne yardım etmek suçunu oluşturacağı gözetilmeden yazılı şekilde karar verilmesi... " şeklinde örgüte müzahir televizyon kanalında örgütü meşrulaştırıcı programlar yapmak ve gazetelerinde yine örgütü meşrulaştırıcı yazılar yazmayı örgüte yardım olarak kabul etmiştir.

³²⁸ "Sanıkların silahlı terör örgütünün hiyerarşik yapısına dâhil olduklarını gösterecek biçimde, eylem ve faaliyetlerde çeşitlilik, yoğunluk ve devamlılık ispat edilememiş ise de; terör örgütünün sözde anayasası olarak kabul ettiği KCK sözleşmesinde yer verdiği azınlıklar ve inanç komitelerinin faaliyetleri arasında saydığı, PKK örgütü elebaşı Abdullah Öcalan'ın 2011 yılında verdiği talimat ile sözde demokratik çözüm çadırlarının kurularak sivil itaatsizlik eylemleri kapsamında alternatif cuma namazları kılınmaya başlanmış daha sonraki süreçte ise BDP teşkilat binaları, örgüte müzahir kişilerce oluşturulan mescit veya açık alanlarda kılınmaya devam edilmiştir. Yapılan bu faaliyet Anayasamızda teminat altına alınan inanç ve ibadet hürriyetine ilişkin olmayıp, bölgedeki halkın dini inanç konusundaki hassasiyeti istismar edilmek suretiyle terör örgütünün amaç ve faaliyetlerini tanıtmak, geniş halk kitlelerine ulaşmak amaçlanmıştır.

Somut olayda, resmi olarak din adamlığı görevi bulunmayan ya da bu görevden emekli olmuş yöresel olarak kendilerini "mele ya da seyda" olarak adlandıran sanıkların terör örgütü mensuplarının

İster maddi nitelikte ister maddi olmayan nitelikte yardım olsun, söz konusu yardımın örgütün varlığı ve gelişimi ya da amaçlarını gerçekleştirebilmesine etkisinin söz konusu olması şarttır³²⁹.

Ancak örgüte yapılan yardımın konusu fon kapsamındaki para veya para ile ölçülebilen bir eşya olması halinde bunun örgütün finansmanı suçu veya örgüte yardım kapsamında sağlanan mühimmatın örgüte silah sağlama suçu kapsamında kalıp kalmadığı ayrıca belirlenmelidir. Şayet yardımın konusu suç teşkil ediyor ise bu durumda örgüte yardım suçu değil, örgüt adına suç işleme suçu veya başka hangi suça temas ediyorsa ona dair hükümlerin uygulanması söz konusu olacaktır.

2.3.4. Fiil

Bir suçtan bahsedebilmek için, her şeyden önce, bir fiilin varlığı gerekir. Fiilsiz suç olmaz kuralı ceza hukukunun temel kurallarındandır. Ceza hukukunun hareket noktasını, normun muhatabı olan insan tarafından gerçekleştirilen fiil oluşturur³³⁰. Bu nedenle, bir suçun mevcudiyetinin en önemli şartı fiilin varlığıdır³³¹. Suçun maddi unsurlarından birisi olan fiil, suçun kanuni tanımında yer almak zorundadır³³². Suçun kanuni tanımında yer alan fiil, bizatihi haksızlık teşkil eden insan davranışını ifade etmektedir³³³. Ceza hukuku fail değil, fiil ceza hukuku olduğundan, icrai veya ihmali bir şekilde bir hareket dış dünyaya yansıtmadığı sürece, insanların düşünceleri,

cenazelerine katılarak veya örgüt elebaşısının talimatı ile toplu ibadetin yapıldığı dini mekânlar dışında cuma namazı kıldırarak hutbelerde örgüt propagandası yapılması şeklindeki maddi davranışlarının örgüte yardım suçunu oluşturacağı gözetilmeden suç vasfında yanılığa düşülerek yazılı olduğu şekilde karar verilmesi,” Yargıtay 16. CD. 28. 09. 2016 tarih ve 2016/5048 E, 2016/4894 K.

³²⁹TOZMAN; Örgüt Kurma Suçu, s. 315; SARITAŞ; Suç İşlemek Amacıyla Örgütlenme Suçları, s. 590

³³⁰HAFIZOĞULLARI/ÖZEN, Toplum Karşı Suçlar, s. 193; KOCA/ÜZÜLMEZ, Genel Hükümler, s. 88.

³³¹HAFIZOĞULLARI/ÖZEN, Toplum Karşı Suçlar, s. 193; KOCA/ÜZÜLMEZ, Genel Hükümler, s. 88

³³² ÖZGENÇ, Genel Hükümler, s. 159; KOCA/ÜZÜLMEZ, Genel Hükümler s.88; ARTUK/GÖKCEN; Genel Hükümler, s. 233; HAKERİ, Ceza Hukuku, s. 160; ÖZBEK/DOĞAN/BACAKSIZ/TEPE: Genel Hükümler, s. 212.

³³³ ÖZGENÇ, Genel Hükümler, s. 159;KOCA/ÜZÜLMEZ, Genel Hükümler, s.88; ARTUK/GÖKCEN; Genel Hükümler, s. 233; HAKERİ, Ceza Hukuku, s. 160; ÖZBEK/DOĞAN/BACAKSIZ/TEPE: Genel Hükümler, s. 212.

duyguları ve planları ceza hukuku bakımından bir önem taşımaz³³⁴. Başka bir ifade ile dış âlemde bir fiil şeklinde ortaya çıkmayan bir fikir veya niyet ne kadar kötü veya tehlikeli olursa olsun, ceza hukukunun dışında kalır ve suç olarak kabul edilmez. Bu nedenle suçun maddi unsurlarından birisi olan fiil, bireylerin keyfi suçlamalara maruz kalmasını önleyen önemli bir teminat oluşturmaktadır. Dolayısıyla fiil, ceza hukukunun müdahale alanının sınırlarını çizerek, ceza hukukunun güvence fonksiyonuna da hizmet etmektedir³³⁵. Fiil yoksa kastın veya taksirin ya da tipe uygun fiilin bulunup bulunmadığı yönündeki araştırmalar gereksizdir³³⁶. Buna göre fiil, kişinin iradesiyle hâkim olduğu, belli bir neticeyi gerçekleştirmeye matuf ve harici dünyada cereyan eden bir davranıştır³³⁷.

Suçun maddi unsurlarından birini oluşturan fiil, “*insan bedeninin iradi bir işi olarak, belli bir amacı gerçekleştirmeye yönelik dış dünyada icrai veya ihmali olarak gerçekleşen insan davranışı*” olarak tanımlanabilir³³⁸. Dolayısıyla ceza hukuku bağlamında fiilden bahsedilebilmesi için;

İnsan tarafından yapılma, iradi olma, belli bir amaca yönelik olma, icrai veya ihmali biçimde dış dünyaya yansıma, şeklinde dört unsurdan oluşması gerekmektedir³³⁹.

Bu çerçevede, *insandan* kaynaklanan ve *iradi olan davranışlar* fiil niteliğine sahiptir. Buna göre *hayvanlardan* kaynaklanan davranışlar, fiil niteliğine sahip değildir³⁴⁰. Yine, insan iradesini mutlak surette devre dışı bırakan karşı konulmaz tabii veya tabii olmayan bir kuvvetin etkisinde gerçekleştirilen insan davranışları da fiil vasfına sahip değildir³⁴¹. Dolayısıyla *tam bir şuur kaybı halinde yapılan hareketler* (hipnotik telkin altındaki, derin uykudaki, sara nöbeti veya bayılma sırasındaki vücut reaksiyonları gibi), *karşı konulmaz bir kuvvetin veya mücbir* sebebin etkisiyle yapılan mekanik hareketler (kuvvetli rüzgâr, deprem veya birisinin yumruğu üzerine düşen kimsenin düşme hareketi

³³⁴ ÖZGENÇ, Genel Hükümler, s. 159; KOCA/ÜZÜLMEZ, Genel Hükümler, s.88; ARTUK/GÖKCEN; Genel Hükümler, s. 233; HAKERİ, Ceza Hukuku, s. 160; ÖZBEK/DOĞAN/BACAKSIZ/TEPE; Genel Hükümler, s. 212.

³³⁵ HAKERİ, Ceza Hukuku, s. 153; ARTUK/GÖKCEN, Genel Hükümler, s. 233; TÖNGÜR/ÇETİNTÜRK; Ceza Hukuku Genel Hükümler, s. 130.

³³⁶ ÖZGENÇ, Genel Hükümler, s. 159

³³⁷ ÖZGENÇ, Genel Hükümler, s. 159

³³⁸ ÖZGENÇ, Genel Hükümler, s. 160; HAKERİ, Genel Hükümler, s. 160, 163; ARTUK/GÖKCEN, Genel Hükümler, s. 232; KOCA/ÜZÜLMEZ, Genel hükümler, s. 100; ÖZBEK/DOĞAN/BACAKSIZ/TEPE, Genel Hükümler, s. 216-217.

³³⁹ KOCA/ÜZÜLMEZ, Genel hükümler, s. 100; ARTUK/GÖKCEN, Genel Hükümler, s.300.

³⁴⁰ KOCA/ÜZÜLMEZ, Genel hükümler, s. 100; ARTUK/GÖKCEN, Genel Hükümler, s.306.

³⁴¹ KOCA/ÜZÜLMEZ, Genel Hükümler, s. 101.; ARTUK/GÖKCEN, Genel Hükümler, s.306.

veya vitrin önünde duran kişiye bir başkasının çarpması sonucu camın kırılması gibi) ve psikolojik bir etkenin sonucu ve iradeden bağımsız refleks hareketleri (kramp gibi) ceza hukuku bakımından fiil olarak kabul edilemeyecektir³⁴².

Doktrinde örgüte yardım kavramı ile ilgili olarak, “geçerli ve organizasyon için herhangi bir şekilde yararlı³⁴³ her türlü katkının ifade edildiği, bu katkının da “örgütün yasa dışı faaliyetlerinin ileri götürülmesine hizmet etmeye matuf ve buna elverişli” olması gerektiği kabul edilmektedir³⁴⁴. Bu şekilde bir katkının söz konusu olabilmesi için gerçekleştirilen davranışın, örgütsel yapının, varlığını muhafaza etme, geliştirme, büyüme, takibattan kurtulma, gizlenme, yenilenme, amacını gerçekleştirebilme, gibi çeşitli hususlarda yararına olması³⁴⁵ gereklidir³⁴⁶.

Suç veya terör örgütlerinin kurucu ve yöneticisi ile örgüt üyeleri ve örgüt üyesi olmadığı halde örgüt adına suç işleyenler, 5237 sayılı TCK’nın 6’ncı maddesinin birinci fıkrasının “j” bendinde örgüt mensubu olarak tanımlanmaktadır. Örgüt mensupları dışında, örgüte bilerek ve isteyerek yardım edenler de suç örgütlerinin örgütsel amaçlarına hizmet ederler. Bu kişilerin yardım niteliğindeki fiilleri örgüte yardım suçunu oluşturur.

³⁴² **HAKERİ**, Ceza Hukuku, s. 164-166; **ÖZGENÇ**, Genel Hükümler, s. 160-161; **AKBULUT**, Genel Hükümler, s. 231.

³⁴³ **TOZMAN**; Örgüt Kurma Suçu, s. 314.

³⁴⁴ **YENİDÜNYA, A. Caner/İÇER, Zafer**; Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma, Digesta Yayınevi, İstanbul, 2014, s. 53; **DURSUN, İsmail**; Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu, Marmara Üniversitesi sosyal Bilimler Enstitüsü Hukuk Anabilim Dalı, Kamu Hukuku Bilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, 2008, s. 246-247.

³⁴⁵ Yargıtay 16.CD.13.02.2020 tarih, 2019/2837 E, 2020/1096 sayılı kararında; “Bu açıklamalar ışığında somut olay değerlendirildiğinde; Sanıkların savunmaları, haklarında tefrik kararı verilen başka dosya sanıklarının beyanları, oluş ve tüm dosya kapsamına göre; sanıkların eylemlerinin silahlı terör örgütünün hiyerarşik yapısına dâhil olduğunu gösterir biçimde çeşitlilik, devamlılık ve yoğunluluk içermemesi nedeniyle örgüt üyesi olarak kabul edilmelerine yasal olanak bulunmamakta ise de örgütün kırsal kadrosunda faaliyet gösteren Kurtay kod Ümran Cengiz ile Bahoz kod Lenin Aksoy isimli mensuplarını evlerinde barındırma ve dış tedavilerini sağlama şeklinde gerçekleşen ve örgütün amacına hizmet eden eylemlerinin örgüte yardım etme suçunu oluşturacağı gözetilmeden suç vasfında yanılıya düşülerek yazılı şekilde hüküm kurulması” örgüt mensuplarını barındırma ve onların dış tedavilerini yaptırmayı örgütün amacına hizmet niteliğindeki yardım oluşturan fiiller olarak kabul etmiştir.

³⁴⁶ “Örgüte yardım, suç örgütünün örgütsel amaçlarının sürdürülmesi veya gerçekleştirilmesine yönelik faaliyetler olarak desteklenmesi anlamına gelir.” **MALJEVIĆ, Almir**; Participation in A Criminal Organisation’ And ‘Conspiracy’ Different Legal Models Against Criminal Collectives, Max-Planck-Institut Für Ausländisches Und Internationales Strafrecht, Berlin, Duncker & Humblot, 2011, s. 45.

Örgüte üye olma, devamlılık gösteren eylemli bir durumdur. Buna karşılık, örgüte yardım³⁴⁷ fiili devamlılık göstermeyen, arızı bir durumdur³⁴⁸. Şayet, kişinin örgüte yardım eylemleri süreklilik gösteren bir nitelik taşıyor ise³⁴⁹, bu halde söz konusu kişinin örgüt üyesi olup olmadığı değerlendirilmelidir. Örneğin; örgütün gıda ve barınma ihtiyacını karşılayan, örgüte bilgi veren, örgüte ulaşım ve iletişim hizmeti sağlayan ve bu eylemleri süreklilik arz eden kişilerin de örgüt üyesi olması mümkündür.

Suç işlemek amacıyla kurulmuş olan bir örgüte bir kez dahi bilerek ve isteyerek yardım edildiği takdirde, diğer şartların da bulunması halinde örgüte yardım suçu oluşacaktır³⁵⁰.

Örgüte yardım suçu, erzak temini gibi tek bir hareketle işlenebileceği gibi, bir örgüt üyesinin evde barındırılması veya bir yerden bir yere nakledilmesi³⁵¹ gibi mütemadi hareketle de işlenebilir³⁵². Ancak, her durumda önemli olan yardım eyleminde

³⁴⁷ **Yargıtay 16.CD. 26.03.2019 tarih**, 2017/4295 E, 2019/2036 K. sayılı kararında örgüte yardım suçu konusunda; “Bu açıklamalar ışığında somut olay değerlendirildiğinde; sanık savunması, oluş ve tüm dosya kapsamına göre, sanığın eylemlerinin silahlı terör örgütünün hiyerarşik yapısına dâhil olduğunu gösterir biçimde çeşitlilik, devamlılık ve yoğunluk içermemesi nedeniyle örgüt üyesi olarak kabul edilmesine yasal olanak bulunmamakta ise de; sanığın kendi matbaasında terör örgütüne ait amblem, bayrak, flama, broşür gibi örgüt malzemelerinin basım işlerini ücreti karşılığında yapmasından ibaret örgütün amacına hizmet eden eylemlerinin örgüte yardım suçunu oluşturacağı gözetilmeden suç vasfında yanılıya düşülerek yazılı şekilde hüküm kurulması...” ücreti karşılığında da olsa örgütün amacına hizmet eder nitelikte örgütün amblem ve flamlarını bastırmaı örgüte yardım olarak kabul etmiştir.

³⁴⁸ **ÖZGENÇ, İzzet**; Suç Teşekkülü, Düşünceyi Açıklama ve Örgütlenme Hürriyeti, İÜHFİM, Prof. Dr. Türkan Rado'ya Armağan, C. LV, S. 3, İstanbul, 1997, s. 56.

³⁴⁹ **Yargıtay 16.CD. 28.12.2017. 2017/1728 E. 2017/5776 K. sayılı kararında**; “Sanıkların savunmaları, tanık beyanı ve teşhisi, sanıklardan... 'ın verdiği bir kış boyu erzak sağlama sözünün yerine getirilmemesi ile tüm dosya kapsamına göre; sanıkların, PKK silahlı terör örgütünün kırsaldaki mensuplarıyla irtibat halinde bulunmak suretiyle gerçekleştirdikleri yardım faaliyetlerini sürekli ve karşılıksız şekilde yerine getirdiklerine dair dosya kapsamında delil bulunmadığı nazara alındığında, sübut bulan eylemlerinin TCK'nın 220/7. maddesi delaletiyle aynı Kanununun 314/2. maddesi uyarınca örgüte yardım etme suçunu oluşturacağı gözetilmeden, suç vasfında hataya düşülerek yazılı şekilde hüküm kurulması, ”

³⁵⁰ **ÖZGENÇ**, Suç Teşekkülü, Düşünceyi Açıklama ve Örgütlenme Hürriyeti, s. 56.

³⁵¹ **Yargıtay 16.CD. 10.07.2020 tarih**, 2018/3562 E, 2020/3507K.sayıllı kararda; “Dosya kapsamına göre, PKK/KCK silahlı terör örgütü ile hiyerarşik bağlantı içinde organik ilişkiye girdiğine dair süreklilik, çeşitlilik ve yoğunluk içeren faaliyeti saptanamayan sanığın, sadece örgüte katılmaya karar veren suça sürüklenen çocuk Mustafa Budak'ı örgütün dağ kadrosuna teslim etmekten ibaret eyleminin örgüte yardım suçunu oluşturacağı gözetilerek TCK'nın 314/3 ve 220/7. maddesi yollamasıyla 314/2 maddesi uyarınca, TCK'nın 61. maddesindeki kriterler nazara alınarak cezalandırılması yerine delillerin değerlendirilmesinde ve suç vasfında yanılıya düşülerek yazılı şekilde hüküm kurulması” zaten örgüte karar vermiş suça sürüklenen çocuğu örgütün dağ kadrosuna götürerek teslim etmeyi örgüte yardım olarak kabul etmiştir.

³⁵² **Yargıtay. 16.CD. 01.06.2020 tarih**, 2020/1314 E, 2020 K.sayıllı kararında; “ Bu açıklamalar ışığında somut olay değerlendirildiğinde; sanık savunması, tanık beyanları, oluş ve tüm dosya kapsamına göre; sanığın eyleminin silahlı terör örgütünün hiyerarşik yapısına dâhil olduğunu gösterir

bulunan kişinin örgüt hiyerarşisi içinde yer almamasıdır³⁵³. Önemli olan ve dikkat edilmesi gereken husus, devamlılık gösterir şekilde yardımda bulunan kişinin yapmış olduğu yardım eylemi örgütle hiyerarşik ilişki içinde olduğunu gösterir nitelikteyse artık bu kişinin örgüt üyesi olduğu kabul edilmeli, örgüte yardım suçunu işlediği düşünülmemelidir.

Yardımanın örgüte yapılması gerekir. Örgüt ile iltisaklı³⁵⁴ legal alandaki kurumlara örgütle bu ilişkisini bilerek örgüt veya liderinin çağrısı veya talebi üzerine yapılan yardımlar da örgüte yardım olarak kabul edilmektedir. Nitekim FETÖ/PDY ile iltisaklı olan ve Bankacılık Kanununa tabi olarak faaliyet gösteren Bankasya'ya mutat bankacılık faaliyetlerinin dışında örgüt liderinin talimatı üzerine ve bu talimatın gereğini yerine getirmek amacıyla para yatırma veya yatırım hesabı açma fiillerini Yargıtay, örgütsel faaliyet olarak kabul etmektedir. Bu fiilleri gerçekleştiren kimsenin de, örgütün hiyerarşisine dâhil bir kimse değilse örgüte yardım suçunu

biçimde çeşitlilik, devamlılık ve yoğunluk içermemesi nedeniyle örgüt üyesi olarak kabul edilmesine yasal olanak bulunmamakta ise de örgütün kırsal kadrosunda faaliyet gösteren mensuplarını evinde barındırma, sınırdan geçmelerine yardımcı olma ve gıda malzemesi verme şeklinde gerçekleşen ve örgütün amacına hizmet eden eylemlerinin örgüte yardım etme suçunu oluşturacağı gözetilmeden suç vasfında yanılıya düşülerek yazılı şekilde hüküm kurulması,” belirtilen fiilleri örgüte yardım olarak kabul etmiştir.

³⁵³ **Yargıtay 16.CD.05.12.2018** tarih, 2018/3452, 2018/4862 K “...İstihbari bilgilerin suçun sübutu açısından delil olarak kabul edilemeyeceği nazara alındığında, sanığın savunması ile tüm dosya kapsamına göre, silahlı terör örgütünün hiyerarşik yapısına, organik bağ kurmak suretiyle dâhil olduğu yönünde yeterli ve kesin delil bulunmayan sanığın, terör örgütünün Suriye'deki üst düzey mensupları ile irtibatlı olarak diğer örgüt mensuplarının illegal yollardan Türkiye'ye geçmelerine yardım etmek şeklindeki eyleminin silahlı terör örgütüne yardım etme suçunu oluşturacağı gözetilmeden, suç vasfında yanılıya düşülerek yazılı şekilde hüküm kurulması, ”

³⁵⁴ Kelime olarak iltisak: Bir tarafı tutma, kayırma anlamına gelmekte, irtibat ise; ilişkili olmak, bağlantılı olmak anlamlarına gelmektedir. Tüzel kişiler yönünden suç örgütü ile iltisaklı veya irtibatlı olmak, idari ve ekonomik olarak örgütle ilişkili olmak, suç örgütünü tutmak, desteklemek anlamına gelir. Bu ilişkinin tüzel kişinin örgüte ait olması boyutuna varmamış olması gerektiği düşüncesindeyiz. Tüzel kişilik bir suç örgütü tarafından kurulmuş, sermayesi örgüt tarafından sağlanmış, yöneticileri örgüt tarafından belirleniyor ve bizzat örgüt tarafından işletiliyor veya yönetiliyor ise artık tüzel kişilik ile örgüt arasındaki ilişki iltisak ve irtibat kavramı ile değil örgüte ait kurum veya kuruluş olarak kabul edilmelidir. Bu durumda tüzel kişiliğe ait mal varlıkları ya suçtan elde edilmiş veya suçun işlenmesine tahsis edilmiş kabul edilmelidir. Kabul etmek gerekir ki, “örgütle iltisaklı legal alandaki kurumlar” olarak Yargıtay kararlarında tanımlanan “okullar”, “dershaneler” ve Bankasya” gibi kurum ve kuruluşlar ile örgüt arasındaki ilişki iltisak boyutunun ötesinde örgüte ait kurum ve kuruluşlar olduğu halde yanlış bir kabul ile iltisaklı kurumlar olarak kabul edilmiştir. Bu kurum ve kuruluşlara elkonulması örgüte ait olduklarının kabulünün doğal sonucudur. Dolayısıyla bu tüzel kişilerin faaliyetleri hukuka uygun faaliyetler olarak kabul edilemeyeceği gibi bireylerin bu kurumların örgütle iltisaklı/irtibatlı veya örgüte ait olduklarını bilerek ve isteyerek örgüte yardım amacıyla yardım etmesi halinde hukuka uygunluk hali söz konusu olmayacaktır.

Gerçek kişiler yönünden ise “örgüt ile irtibatlı veya iltisaklı olmak”, suç örgütünün hiyerarşik yapısına dâhil olup örgüte üyelik boyutuna varmamış ilişki içerisinde olmak olarak kabul edilmelidir. Üyelik boyutuna varmadığı için bir suç örgütü ile iltisaklı veya irtibatlı olmak şeklindeki ilişki ceza hukukunun müeyyideye bağladığı bir ilişki türü değildir. Ancak idare ve disiplin hukuku bakımından müeyyideye bağlanması mümkündür.

işlediğini kabul etmektedir³⁵⁵. Yargıtay, örgüt liderinin talimatına binaen bilerek ve isteyerek yardım amacıyla gerçekleşen Bankasya'ya mevduat yatırma veya yatırım hesabı açmayı örgüte yardım suçu olarak kabul etmektedir. Bankasya nezdindeki mutad bankacılık işlemleri ise bu kapsamda kabul edilmemektedir.

Suç örgütüne veya terör örgütüne yapılan yardımdan örgütün haberdar olması suçun oluşumu açısından zorunlu değildir. Örgüte veya örgütün faaliyetlerine katkı amacıyla örgüt mensubuna yapılan yardımdan örgüt yöneticilerinin veya yardım edilen örgüt mensubunun bilmesi veya bilmemesinin yardım fiilini gerçekleştiren failin cezai sorumluluğuna etkisi olmaz.

5237 sayılı TCK'nın 220'nci maddesinin yedinci fıkrasındaki "örgüte yardım etme" düzenlemesinin örgüt mensuplarına yardım etmeyi de kapsadığının³⁵⁶ anlaşılması gerektiği ifade edilmelidir.

Örgüte yardım kapsamında kabul edilen bazı eylemlerin ayrıca kanunda suç olarak düzenlendiği durumlarda vardır. Örneğin, 5237 sayılı TCK'nın 315'inci maddesinde "silah sağlama" suçu düzenlenmiştir. Buna göre; 5237 sayılı TCK'da Devletin güvenliğine karşı suçlar ile anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçları işlemek amacıyla kurulan örgütlerin faaliyetlerinde kullanılması maksadıyla bu

³⁵⁵ **Yargıtay 16.CD.30.10.2018 tarih, 2018/2029 E, 2018/3705 K, sayılı kararında** "... Kamuda öğretmen olarak görev yapan, 2014 yılı sonrasındaki faaliyetlerindeki çeşitlilik ve yoğunluk hakkında örgütün hiyerarşisi içinde hareket ettiğine dair somut delil bulunmayan, silahlı terör örgütü FETÖ/PYD ile iltisaklı olan Aktif Eğitim Sendikası üyesi olan sanığın, terör örgütü liderinin talimatı doğrultusunda örgütle iltisaklı olan Bankasya'daki hesabına para yatırmasının, katılım hesabı açmasının örgüte yardım suçu oluşturacağı gözetilerek, sanığın Bankasya'daki hesabına ait kayıtlar getirilip hesap hareketleri üzerinde bilirkişi incelemesi yaptırılarak, örgüt liderinin talimatı doğrultusunda para yatırıldığının yahut katılım hesabı açıldığının tespiti halinde sanığın hukuki durumunun buna göre tayin ve takdiri gerekirken eksik araştırma ve suç vasfında düşülen yanlış sonucu yazılı şekilde hüküm kurulması..."

Yargıtay 16.CD. 14.07.2020 tarih, 2018/3564E, 2020/3642K. Sayılı kararı: "Bu tarihten sonra gerçekleşen ve örgütsel faaliyet olarak kabul edilen hareketlerin örgüt hiyerarşisine dâhil olduğunu gösterir biçimde çeşitlilik, devamlılık ve yoğunluk içermemesi karşısında örgüt üyesi olarak kabul edilmesine yasal olanak bulunmadığı, ancak örgüt liderinin talimatı doğrultusunda örgütle irtibatlı Bank Asya'daki hesabına para yatıran ve katılım hesabı açan sanığın eyleminin örgüte yardım etme suçunu oluşturacağı gözetilmeksizin suç vasfında yanlışlıkla düşülerek yazılı şekilde hüküm kurulması," bozma sebebi yapılmıştır.

³⁵⁶ **Yargıtay 16. CD. 20.03.2017 Tarih, 2015/3185 E, 2017/3436 K, sayılı kararında** "Silahlı terör örgütünün hiyerarşik yapısına dâhil olduğu tespit edilemeyen, ancak örgüt kamplarına giderken yakalanan... 'a örgüt üyesi olduğunu bilerek 2. 400 TL borç para vermekten ibaret olan eyleminin silahlı terör örgütüne yardım suçunu oluşturacağı gözetilmeksizin suç vasfında yanlışlıkla düşülerek yazılı şekilde sanık hakkında örgüt üyeliğinden hüküm kurulması..." yardım edilen kişinin örgüt mensubu olduğunu bilerek ve yardım amacıyla yapıldığı kabul edilmiştir.

örgütlerin amaçlarını bilerek, bu örgütlere üretmek, satın almak veya ülkeye sokmak suretiyle silah temin etmek, nakletmek veya depolamak eylemleri ayrıca suç olarak düzenlenmiştir. Bu eylemlerin de örgüte yardım niteliğinde olduğundan şüphe yoktur. Ancak, söz konusu bu eylemler 5237 sayılı TCK'nın 315'inci maddesi kapsamında özel hüküm şeklinde düzenlendiğinden, bu tür eylemlerde bulunan kişiler hakkında 5237 sayılı TCK'nın 220'nci maddesinin yedinci fıkrası değil; 315'inci maddesi uygulanmalıdır³⁵⁷. Yargıtay da kararlarında örgüte silah sağlamayı örgüte yardımın özel bir türü olarak kabul ettiğini ancak, ceza kanununda suç olarak düzenlenmiş olması nedeniyle 5237 sayılı TCK'nın 220'nci maddesinin yedinci fıkrası yerine 315'inci maddesinin uygulanması gerektiğini belirtmektedir³⁵⁸

³⁵⁷ CANAK; Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma ve Çıkar Amaçlı Örgütlenme Suçları, s.206.

³⁵⁸ "...suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçuna ilişkin TCK'nın 220'nci maddenin 6'ncı fıkrasında, "Örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen kişinin, ayrıca örgüte üye olmak suçundan dolayı" cezalandırılacağı hükmüne yer verilip, anılan normun konuluş amacı gerekçesinde; "Örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen kişi, ayrıca örgüte üye olmak suçundan dolayı cezalandırılır" şeklinde açıklanmış, aynı maddenin 7'nci fıkrasında da; "örgütüçindeki hiyerarşik yapıya dahil olmamakla birlikte, örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişinin örgüt üyesi olarak cezalandırılacağı belirtilmiş, böylece örgüt mensubu olmasa bile örgüte bilerek ve isteyerek yardım etmiş olanlar ile örgüt adına suç işleyenlerin örgüt üyesi olarak cezalandırılacakları hüküm altına alınmıştır.

Görüldüğü gibi, 765 sayılı TCK'nın sistematiğinden tamamen farklı bir anlayışla yapılan bu düzenlemelerde örgütün faaliyetleri doğrultusunda işlenen suçlardan da ayrıca sorumluluk esası kabul edilmiş, yardım etme eylemleri de örgüt üyeliğine eş değerde görülecek, bağımsız bir yardım suçuna kural olarak yer verilmemiştir.

Ancak, gösterdiği vahamet dikkate alınarak örgüte silah sağlama şeklindeki yardım eylemleri, bağımsız bir suç olarak düzenlenmiş, 5237 sayılı TCK'nın, "Silah sağlama" başlığını taşıyan 315'inci maddesinde, "Yukarıdaki maddede tanımlanan örgütlerin faaliyetlerinde kullanılmak amacıyla bunların amaçlarını bilerek, bu örgütlere üretmek, satın almak veya ülkeye sokmak suretiyle silah temin eden, nakleden veya depolayan kişi, on yıldan on beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır" hükmüne yer verilmiştir.

Suçun manevi unsuru, söz konusu fiillerin, örgütlerin amaçları bilinerek gerçekleştirilmesidir.

Söz konusu maddelerin kullanılması suretiyle ve örgütün faaliyeti çerçevesinde çeşitli suçların işlenmesi hâlinde; bu silah ve cephaneyi temin eden kişiler, aslında bu suçların işlenişine yardım eden olarak sorumlu tutulmaları gerekir. Ancak, söz konusu fiiller bu madde kapsamında müstakil bir suç olarak tanımlandığı için, sadece bu suçtan dolayı cezaya hükmetmek gerekecektir" açıklamasına yer verilmiştir.

Bu suçun oluşması için failin, örgütün faaliyetlerinde kullanılacağını bilerek "üretmek, satın almak, ülkeye sokmak suretiyle silah temin etmek" veya "nakletmek" ya da "depolamak" şeklinde sayılan, seçimlik eylemlerden birisini gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Suçun manevi unsuru ise, madde gerekçesinde de belirtildiği üzere söz konusu eylemlerin, örgütün amaçlarını bilerek gerçekleştirilmesi, yani kasttır" ifadelerine yer verilmiştir. Bu yaklaşıma göre, silahlı terör örgütüne silah sağlama suçunda seçimlik hareketlerden birinin gerçekleşmesi ile suç tamamlanmış olacağından koşulları oluşmayan TCK'nın 35'inci maddesi gereği teşebbüs hükümlerinin uygulanması aleyhe temyiz olmadığından bozma nedeni yapılmamıştır.

Yapılan yargılama sonunda toplanan deliller karar yerinde incelenip sanıklarının suçlarının... Sübutu kabul, olay niteliğine ve kovuşturma sonuçlarına uygun şekilde vasıfları tayin edilmiş, cezalarının azaltıcı sebebin niteliği takdir kılınmış, savunmaları inandırıcı gerekçelerle reddedilmiş, incelenen

Başka bir kararında ise, örgüte yardım niteliğinde kabul ettiği, örgüte silah sağlama suçunu işleyen sanık hakkında, ancak örgüt mensuplarına uygulanabilen TCK'nın 58'inci maddesinin dokuzuncu fıkrasının bu suçun failine uygulanmaması gerektiğine ilişkin şu şekilde karar vermiştir; "Örgüte silah ve patlayıcı madde temini silahlı örgüte yardımın özel bir şekli olup TCK'nın 315'inci maddesi gereğince yaptırma bağlanmıştır. Bu şekilde eylemi gerçekleştiren sanık hakkında 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanununun 107'nci maddesinin dördüncü fıkrası ile 108'inci maddesi hükümleri uygulanma olanağı bulunmasına rağmen, ancak örgüt mensupları hakkında uygulama imkânı bulunan TCK'nın 58/9. maddesinin sanık hakkında uygulanması..."³⁵⁹

Yardımda bulunan kişinin yapmış olduğu yardım karşılığında maddi bir menfaat elde edip etmediğinin suçun oluşması açısından bir önemi yoktur³⁶⁰. Örneğin; örgüt üyelerini arabasıyla para karşılığı bir yerden bir yere götüren kişinin ya da suç örgütü üyelerinin kullandığı arabayı para karşılığı tamir eden kişinin durumunda olduğu gibi. Bu halde, önemli olan maddi bir menfaat karşılığında yardım edilip edilmediği değil³⁶¹; yardımın bir suç örgütüne yapıldığını bilmek ve istemektir. Bununla birlikte, yapılan yardım sonucu bir maddi menfaat elde edilmiş ise suçun işlenmesi ile elde edilmiş olan veya suçun işlenmesi için sağlanan bu menfaatin TCK'nın 55'inci maddesi uyarınca müsaderesine karar verilmelidir.

Yardım olarak kabul edilecek fiiller, araç ve gereç sağlama, barınma imkânı sağlama, örgüt liderinin talimatı üzerine örgüte müzahir Bankasya'ya örgüte yardım amacıyla para yatırmak gibi maddi nitelikte olabileceği gibi bilgi verme, eğitim verme, örgüt propagandası yapılan organizasyon ve toplantılar yapmak bu gibi organizasyonlarda

dosyaya göre verilen hükümlerde eleştiri ve düzeltme nedenleri dışında bir isabetsizlik görülmemiş olduğundan..." Yargıtay 16. CD 2016/3877 E, 2106 4785 K, sayılı kararından;

³⁵⁹ Yargıtay 16. CD, 2016/588 E, 2016/781 K, sayılı kararı

³⁶⁰ ÖZGENÇ, Suç Örgütleri, s. 43.

³⁶¹ "Yargıtay 16.CD. 03.10.2019 tarih, 2019/5909 E, 2019/3642 K.sayılı kararında; "Başka dosya şüphelilerin beyanları, yer gösterme tutanağı, tutanaklar, sanık savunması ve tüm dosya kapsamına göre, hakkında silahlı terör örgütünün hiyerarşik yapısına dâhil olduğunu, süreklilik, çeşitlilik ve yoğunluk gerektiren eylem ve faaliyetlerde bulunduğunu gösterecek başka delil bulunmayan sanığın, Erciş ilçe merkezine gelen örgüt mensuplarına para karşılığında kullanmaları için araç kiralama, ihtiyaçlarını karşılama ve barındırma şeklinde kabul edilen eylemlerinin, silahlı terör örgütüne yardım suçunu oluşturacağı nazara alınmadan delillerin değerlendirilmesinde ve suç vasfında yanılığa düşülerek yazılı şekilde hüküm kurulması", Yargıtay, örgüte yardım suçunun maddi bir menfaat karşılığında işlenebileceğini kabul etmektedir.

aktif rol almak³⁶² gibi ekonomik bir karşılığı olmayan³⁶³ nitelikteki fiiller de olabilir³⁶⁴. Bununla birlikte salt insani mülahazalarla yardımda bulunulması halinde örgüte yardım suçu oluşmaz. Örneğin, ağır yaralı olan bir örgüt mensubunu tedavi eden, soğuktan donmak üzere olan bir örgüt mensubunu kurtarmak için evine alan kişinin durumunda insani mülahazalarla yardımda bulunulması söz konusudur ve örgüte yardım suçu oluşmaz³⁶⁵. Ancak, bu noktada hemen belirtilmelidir ki, örgüt mensuplarına insani mülahazalarla yardımda bulunan kişi, yardım ettiği kişinin bir suç örgütü mensubu olduğunu biliyorsa bu durumu derhal yetkili makamlara bildirmelidir. Suç örgütü mensubuna insani mülahazalarla yardımda bulunan kişi,

³⁶² Yargıtay 16.CD. 02.12.2019 tarih, 2018/1326 E, 2019/7375K, “ Olay tutanağı, internet haber tespit tutanağı, CD/DVD çözümlene tutanağı, sanık savunması ve tüm dosya kapsamına göre; PKK terör örgütünün ilk kez gerçekleştirdiği 15 Ağustos 1984 tarihli şiddet eylemlerini kutlamak amacıyla örgüte müzahir internet sitelerindeki çağrılar üzerine olay tarihinde Güroymak BDP ilçe başkanlığının organizesinde düzenlenen konser etkinliğinin yasadışı sloganların atılması, örgütü öven şarkıların söylenmesi, örgüt mensuplarının fotoğraflarının olduğu afişlerin asılarak haklarında övücü konuşmaların yapılması suretiyle terör örgütünün cebir ve şiddet içeren yöntemleri övülerek örgüt propagandasına dönüşmüş olması karşısında; anılan partinin ilçe teşkilatında yönetim kurulu üyesi olan ve Kaymakamlıkça kendisine yapılan ihtarla rağmen "YPG direnişini selamlıyoruz" ibaresinin yazılı olduğu afişin ve terör örgütü mensuplarının fotoğrafların asılı olduğu platformun kurulmasına yardımcı olan ve ayrıca konser süresince suç içeren faaliyetlere hal ve koşullara göre müdahale edip önlemeyen sanığın, sübut bulan maddi nitelikteki eyleminin silahlı terör örgütüne yardım etme suçunu oluşturacağı gözetilmeden yazılı şekilde hüküm kurulmuş ise de yapılan UYAP sorgulamasında sanık hakkında Bitlis 2. Ağır Ceza Mahkemesinin 2015/75 Esas, 2018/850 Karar sayılı dosyasındaki 12.11.2015 tarihli iddianamede bu eyleminin örgütsel faaliyetleri arasında açıkça anlatıldığı ve mahkemenin de TCK'nın 314/2. maddesi uyarınca silahlı terör örgütüne üye olma suçundan verdiği mahkûmiyet hükmüne esas alıp suçun oluşumunu sağlayan süreklilik, çeşitlilik ve yoğunluk gösteren faaliyetlerinden biri olarak değerlendirdiği anlaşılmalı başka bir suç da oluşturmayan eylemi nedeniyle mükerrer ceza verilmemesi gerektiği nazara alınarak belirtilen kararın kesinleşip kesinleşmediğinin tespitinden sonra sonucuna göre sanığın hukuki durumunun takdir ve tayin edilmesinde zorunluluk bulunması,”

³⁶³ Yargıtay 16.CD. 2016/5048 E, 2016/4894 K, sayılı kararında: “Sanıkların silahlı terör örgütünün hiyerarşik yapısına dâhil olduklarını gösterecek biçimde, eylem ve faaliyetlerde çeşitlilik, yoğunluk ve devamlılık ispat edilememiş ise de; terör örgütünün sözde anayasası olarak kabul ettiği KCK sözleşmesinde yer verdiği azınlıklar ve inanç komitelerinin faaliyetleri arasında saydığı, PKK örgütü elebaşı Abdullah Öcalan'ın 2011 yılında verdiği talimat ile sözde demokratik çözüm çadırlarının kurulması sivil itaatsizlik eylemleri kapsamında alternatif cuma namazları kılınmaya başlanmış daha sonraki süreçte ise BDP teşkilat binaları, örgüte müzahir kişilerce oluşturulan mescit veya açık alanlarda kılınmaya devam edilmiştir. Yapılan bu faaliyet Anayasamızda teminat altına alınan inanç ve ibadet hürriyetine ilişkin olmayıp, bölgedeki halkın dini inanç konusundaki hassasiyeti istismar edilmek suretiyle terör örgütünün amaç ve faaliyetlerini tanıtmak, geniş halk kitlelerine ulaşmak amaçlanmıştır.

Somut olayda, resmi olarak din adamlığı görevi bulunmayan ya da bu görevden emekli olmuş yöresel olarak kendilerini "mele ya da seyda" olarak adlandıran sanıkların terör örgütü mensuplarının cenazelerine katılarak veya örgüt elebaşısının talimatı ile toplu ibadetin yapıldığı dini mekânlar dışında cuma namazı kıldırarak hutbelerde örgüt propagandası yapılması şeklindeki maddi davranışlarının örgüte yardım suçunu oluşturacağı gözetilmeden suç vasfında yanılığa düşülerek yazılı olduğu şekilde karar verilmesi, Bozmayı gerektirmiştir”.

³⁶⁴ ÖZGENÇ; Suç Teşekkülü, Düşünceyi Açıklama ve Örgütlenme Hürriyeti, s. 55; DONAY, Süheyl; Türk Ceza Kanunu Şerhi, Ankara, 2007, s. 319.

³⁶⁵ ÖZGENÇ, Suç Örgütleri, s. 43.

yardım ettiği kişinin bir suç örgütü üyesi olduğunu bilmesine rağmen durumu derhal yetkili makamlara bildirmedeği takdirde, 5237 sayılı TCK'nın 278'inci maddesinin birinci fıkrası kapsamında düzenlenmiş olan şekliyle suçu bildirmeme suçundan sorumlu olur. Şayet, örgüt üyesine insani mülahazalarla yardımda bulunan kişi, kamu görevlisi olup da göreviyle bağlantılı olarak da yardımda bulunduğu kişinin bir suç örgütü üyesi olduğunu öğrenmişse ve bu durumu derhal yetkili makamlara bildirmemişse, 5237 sayılı TCK'nın 279'uncu maddesinde düzenlenen kamu görevlisinin suçu bildirmemesi suçundan sorumlu olur.

Suçun oluşumu bakımından yapılan yardımın örgüt tarafından kullanılmış olması gerekmez. Diğer bir ifadeyle suç örgütüne yapılan yardımdan bu örgütün ya da örgüt mensuplarının fiili olarak yararlanmış olmaları gerekmez. Söz konusu yardımın suç örgütüne ya da üyelerine sunulmuş olması yeterlidir³⁶⁶. Ceza Genel Kurulunun 31.10.2012 tarih ve 2012/1234 Esas, 2012/1825 sayılı kararında da belirtildiği gibi, yardımın mutlaka örgüte ulaşması, sonuç vermesi gerekmez ve her bir fail, örgütçe verilen veya kendiliğinden üstlenilen görev kapsamında kendi fiilinin gerçekleştirilmesinden sorumlu olacaktır.

2.3.5. Suçun Nitelikli Halleri

5237 sayılı TCK'nın 220'nci maddesinin yedinci fıkrasında düzenlenen örgüte yardım suçunun nitelikli hallerinden ilki, yardım yapılan örgütün silahlı örgüt olması halidir. Maddenin üçüncü fıkrası "*örgütün silahlı olması halinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza dörtte birinden yarısına kadar arttırılır*" şeklindedir. Örgüte yardım suçunun düzenlendiği yedinci fıkrada ise bağımsız yaptırım düzenlenmemiş olup yaptırım belirlenmesi hususunda 5237 sayılı TCK'nın ikinci fıkrasına atıf yapılmış olması nedeniyle üçüncü fıkradaki nitelikli hal örgüte yardım suçuna da uygulanır. Silahlı suç örgütüne yardımda bulunan failin temel cezası 5237 sayılı yasanın 220'nci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca TCK'nın 61'inci maddesinin ilkeleri gözetilerek belirlendikten sonra yardım edilen örgütün silahlı örgüt olması nedeniyle TCK'nın 220'nci maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca dörtte birinden yarısına kadar arttırılarak uygulama yapılır. Bu nitelikli hal TCK'nın

³⁶⁶ ÖZGENÇ, Suç Örgütleri, s. 43.

314'üncü maddesinde düzenlenen "silahlı örgüte" yardım suçlarında uygulanmayacağından bu suç yönünden nitelikli hal oluşturmamaktadır.

İkinci nitelikli hal³⁶⁷ olarak, 5237 sayılı TCK'nın 220'nci maddesinin yedinci fıkrasının son cümlesi uyarınca, suç örgütüne yapılan yardımın niteliğine göre cezanın üçte birine kadar indirilebilecek olması halidir. Buna göre, örgüte yardım suçunda, yapılan yardımın niteliğine ve önemine göre cezada indirim yapılabileceği gibi yapılmaya da bilir. Bu nitelikli halin uygulanıp uygulanmaması ve uygulanmasına karar verilmesi halinde ise uygulanma oranının belirlenmesi takdire bağlı olduğundan olayın özelliklerine göre uygulanabileceği gibi uygulanmaması da mümkündür.

Yasal düzenlemeye göre, örgüte yardım suçundan verilen cezada indirim yapıp yapılmayacağı, indirim yapılacaksa bu indirimin oranı somut olayın özellikleri yani yapılan yardımın niteliği göz önünde bulundurularak tespit edilmelidir. Burada önemli olan husus, indirim yapıp yapılmayacağını ve yapılacaksa indirimin oranını belirlerken Kanunda açıkça da belirtildiği üzere yapılan yardımın niteliği ile önem ve değerinin göz önünde bulundurulmasıdır. Yargıtay, 01.11.2016 tarihli bir kararında, "Anayasanın 138/1. maddesi hükmü, 6352 sayılı Kanunun amaç, kapsam ve gerekçesi, TCK'nın 61'inci maddesinde düzenlenen cezanın belirlenmesi ve bireyselleştirilmesine ilişkin ölçütlerle, 3'üncü maddesinin birinci fıkrasında düzenlenen orantılılık ilkesi çerçevesinde, suçun işleniş biçimi, işlenmesinde kullanılan araçlar, işlendiği zaman ve yer, konusunun önem ve değeri, meydana getirdiği zarar ve tehlikenin ağırlığı, sanıkların kasta dayalı kusuru, amaç ve saikleri ile savunmaları, akrabalık ilişkisi, toplumsal yapı ve sübutu kabul edilen silahlı terör örgütüne yapılan yardımın niteliği de göz önünde bulundurularak; sanıklar hakkında temel cezadan üçte bire kadar indirim öngören TCK'nın 220'nci maddesinin 7'nci fıkrasının 2'nci cümlesinde yer alan düzenleme uyarınca yapılan indirimin hukuka, vicdana, dosya kapsamına uygun ve orantılı, makul ve makbul bir indirim olması gerekirken, yazılı şekilde dosya kapsamına uymayacak biçimde indirim yapılması"

³⁶⁷ TCK'nın 6/1-h maddesinde "Kasıtlı bir suçun temel şeklini ya da daha ağır veya daha az cezayı gerektiren nitelikli şekillerini" ibaresine ve 30/2 maddesinde " Bir suçun daha ağır veya daha az ceza gerektiren nitelikli hallerinin" 43/1 maddesinde "Bir suçun temel şekli ile daha ağır veya daha az cezayı gerektiren nitelikli şekilleri", 61/4 madesinde "Bir suçun temel şekline nazaran daha ağır veya daha az cezayı gerektiren birden fazla nitelikli hallerin" düzenlemelerinden cezayı azaltan hallerinde suçun nitelikli hali olduğu anlaşılmaktadır.

³⁶⁸ şeklindeki içtihadını istikrarlı şekilde sürdürerek yardımın niteliğine göre cezada indirim yapılması ve yapılan indirimin de yardımın niteliğine uygun olarak makul ve orantılı olması gerektiğini kabul etmektedir.

Nitelikli hallerin uygulanması, TCK'nın 61'inci maddesi uyarınca önce cezayı arttıran daha sonra cezada indirim yapılmasını gerektiren nitelikli hallerin uygulanması şeklinde olduğundan örgüte yardım suçunda da temel ceza üçüncü fıkra uyarınca arttırıldıktan sonra yardımın niteliği dikkate alınarak yedinci maddenin son cümlesi uyarınca indirim yapılabilir. Ancak, nitelikli hallerin uygulanması sırasında dikkat edilmesi gereken hususlardan biri de “mükerrer değerlendirme yasağı” olduğu da bilinmelidir.

Örgüte yardım suçunda örgüt üyeliği suçundan belirlenen temel ceza üzerinden 6352 sayılı yasanın 85'inci maddesi ile yapılan değişiklikle yapılacak indirimin mahkemenin takdir ve değerlendirmesine bırakılmasının doğru olmadığını önceki kısımlarda bahsetmiştik³⁶⁹.

Örgüte yardım fiili doğrudan doğruya bir veya birkaç suça özgülenmiş olabileceği gibi özgülenmemiş de olabilir. İştirakin bir türü olarak yardım eden olarak sorumlu tutulabilmek için suçun konu ve mağdur olarak somutlaştırılması gerektiğinden, örgüte yapılan yardım fiili belirli bir suça özgülenmemiş ise, yardım fiilinde bulunan faili örgütün işlediği amaç suçlardan sorumlu tutamayız. Şayet, yardım fiili doğrudan doğruya belirli bir suça özgülenmiş ise bu durum da yardım fiilinde bulunan failin yardım fiilini özgülediği suçtan dolayı genel iştirak kuralları gereğince sorumlu tutulması gerekir. Bu durumda, fail, yardım fiilini özgülediği suç ile birlikte örgüte yardım suçundan da sorumlu tutulmaz. Failin, sorumlu tutulacağı suç sadece yardım fiilini özgülemiş olduğu suçtur³⁷⁰.

2.4. Suçun Manevi Unsuru

Örgüte yardım suçunun oluşabilmesi için, suç örgütüne failin bilerek ve isteyerek yardım etmesi gerekir³⁷¹. TCK'nın 220'nci maddesinin yedinci fıkrasında geçen

³⁶⁸ Yargıtay 16. CD. 01.11. 2016 tarihli 2015/2247 E, 2016/ 5416 K.

³⁶⁹ Bknz. s. 95

³⁷⁰ ÖZGENÇ, Suç Örgütleri, s. 46.

³⁷¹ ÖZGENÇ, Suç Örgütleri, s. 41.

“bilerek ve isteyerek” ibaresi, doğrudan kastı ifade etmektedir. TCK’nın 21’inci maddesinin birinci fıkrasında doğrudan kast, ikinci fıkrasında olası kast düzenlenmiştir. Kasten işlenebilen suçlar, kural olarak hem doğrudan, hem de olası kastla işlenebilir. Ancak, madde gerekçesinde belirtildiği gibi *kanundaki tanımında, “bilerek”, “bildiği halde”, “bilmesine rağmen” ifadesine yer verilmiş olan suçlar sadece doğrudan kastla işlenebilir*. Örneğin iftira suçunda, failin suçsuz olduğunu “bilerek” kişiye suç isnat etmesi gerektiğinden, bu suç ancak doğrudan kastla işlenebilir³⁷².

Failin suçun maddi unsurlarını tamamen kesin olarak öngörmesi ve bunlar hakkında bilgiye sahip olarak hareket etmesi halinde doğrudan kast söz konusu olacaktır. Burada fail düşündüğü, kesin olarak öngördüğü ve bildiği bir hareketi veya neticeyi gerçekleştirmek için iradesini kullanmaktadır. Buna göre, fail suçun maddi unsurlarının tamamını düşünmüş, öngörmüşse ve ayrıca bu unsular hakkındaki bilgisi tam ve kesinse doğrudan kastla hareket etmektedir. Doğrudan kastla hareket eden fail, suçun kanuni tanımındaki maddi unsurların mevcut olduğunu veya fiilin icrası sırasında gerçekleşeceğini ve neticeli suçlarda neticenin meydana geleceğini muhakkak surette (zorunlu olarak) öngörmektedir (birinci dereceden doğrudan kast). Örneğin bir kişinin kafasına nişan alarak ateş eden fail, öldürme suçunu doğrudan kastla işlemektedir³⁷³.

Failin hedeflediği doğrudan neticelerin yanında günlük hayat tecrübelerimize göre muhakkak surette yan netice olarak öngördüğü, amaçlamasa da gerçekleşeceğinden emin olarak kabullendiği neticeler de doğrudan kast kapsamındadır (ikinci dereceden doğrudan kast). Diğer bir ifadeyle gerçekleştirilmek istenen neticeye bağlı ondan ayrılması mümkün olmayan muhakkak (zorunlu) neticeler bakımından da fail, bu neticeler amaçlanmasa bile *doğrudan kastla* hareket etmektedir. Bu durumda fail, maksadına ulaşmak için ona zorunlu olarak bağlı bulunan tipik neticeyi de gerçekleştirmektedir. Failin gerçekleştirmek maksadıyla hareket ettiği neticelere zorunlu olarak bağlı bulunan bu yan neticelerin, hedeflenen neticelerden ayrılması

³⁷² ÖZGENÇ, Genel Hükümler, 2014, s. 244; KOCA/ÜZÜLMEZ, Genel Hükümler, s. 67.

³⁷³ İÇEL; Genel Hükümler, s. 429; HAKERİ, Ceza Hukuku, s. 243; DEMİRBAŞ, Genel Hükümler, s. 371; ARTUK/GÖKCEN, Genel Hükümler, s. 338-339; AKBULUT; Genel Hükümler, s. 363-364; ÖZTÜRK/ERDEM, Uygulamalı Ceza Hukuku, s. 300; MAHMUTOĞLU/ KARADENİZ, Genel Hükümler, s. 272-273; KOCA/ÜZÜLMEZ, Genel Hükümler, s. 168-169; ÖZGENÇ, Genel Hükümler, s. 238; ÖZBEK/DOĞAN/BACAKSIZ/TEPE, Genel Hükümler, s. 257-258.

mümkün olmadığından, failin bu yan neticeler bakımından da doğrudan kastla hareket ettiği kabul edilmektedir. Uçaktaki bir kişiyi öldürmek amacıyla uçağa bomba yerleştiren fail, bombanın patlaması sonucunda uçaktaki diğer kişilerin ölümünden doğrudan kastla sorumludur. Yine aynı ipe bağlı olarak dağa tırmanan üç kişiden birisini öldürmek amacıyla ipi kesen fail, diğer iki kişinin de muhakkak olarak öleceğini öngördüğünden, doğrudan kastla hareket etmektedir. Ayrıca pencere camının arkasındaki kişiye taş atarak yaralayan fail, camın da kırılacağını muhakkak surette öngördüğünden, hem yaralama suçu hem de mala zarar verme suçu doğrudan kastla işlenmiş olacaktır³⁷⁴.

Örgüte yardım suçunu düzenleyen maddede “bilerek” ve “isteyerek” ibarelerine yer verildiğinden, bu suçta tipikliğin manevi unsuru doğrudan kasttır. Dolayısıyla, bilme ve isteme unsurunun bulunmaması halinde örgüte yardım eden kişinin kastının var olduğu kabul edilemeyeceğinden suç oluşmayacaktır. Buna göre, örgüte yardım eyleminde bulunan kişinin olası kastla ya da taksirle bu tür eylemlerde bulunması halinde örgüte yardım suçu oluşmaz. Yargıtay da örgüte yardım suçunun ancak doğrudan kastla işlenebileceğini, olası kastla veya taksirle işlenemeyeceğini kabul etmektedir³⁷⁵. Ancak failin doğrudan kastının birinci dereceden veya ikinci

³⁷⁴ÖZTÜRK/ERDEM; Uygulamalı Ceza Hukuku, s. 300; KOCA/ÜZÜLMEZ; Genel Hükümler, s. 168-169; ARTUK/GÖKCEN, Genel Hükümler s. 339-340; ÖZGENÇ, Genel Hükümler. 238; ÖZBEK/DOĞAN/BACAKSIZ/TEPE, Genel Hükümler, s. 257-258; DEMİRBAŞ, Genel Hükümler, s. 371-372; HAKERİ, Ceza Hukuku s. 243; AKBULUT, Genel Hükümler, s. 364-365.

³⁷⁵ Yargıtay 16.CD.2016/2365 E, 2016/5345 sayılı kararında: “...Yerleşik içtihatlarda silahlı terör örgütüne silah ve finansman sağlama haricinde örgütün hiyerarşik yapısına dâhil olmamakla birlikte, örgüte veya örgüt üyelerine bilerek ve isteyerek yapılan her türlü yardımın terör örgütüne yardım kapsamında kaldığı belirtilerek; örnek olarak barınma, nakletme, istihbari bilgi sağlama, örgüt üyelerinin araştırılması, yakalanmasını engellemeye yönelik imkân sağlama halleri sayılmıştır. Buna göre, “örgüt üyesinin kendisine teslim ettiği şifreli örgütsel dokümanları çantasında muhafaza ederek kuryelik yapmak”, “toplantılar düzenleyerek silahlı örgütün propagandasını yapmak”, “hükümlüler ile irtibata geçerek mont ve ayakkabılardan oluşan malzemelerin silahlı terör örgütüne ulaştırılmasını sağlamak”, “örgüte eleman temin etmeye yardım etmek” eylemlerinin silahlı terör örgütüne yardım niteliğinde oldukları kabul edilmektedir (Yargıtay 9. CD. 06.07.2009 gün ve 2009/779 E. - 2009/7936 K; 16. 07. 2009 gün ve 2008/21670 E. Karar No: 2009/8561 K; 01.07.2009 gün ve 2008/21593 E. 2009/7935 K; 05.04.2011 gün ve 2009/7986 E. 2011/2088 K; 19. 12. 2011 gün ve 2009/20949 E. 2011/30216 K. sayılı kararları).

TCK'nın 220/7. maddesinde suç örgütüne bilerek isteyerek yardım eden kişinin cezalandırılması öngörülmüştür. Buradaki “yardım eden” kişi, örgütün hiyerarşik yapısı içinde olmayan kişidir. Başka bir ifadeyle, “yardım eden” kişinin örgüt üyesi olmaması gerekir. Dolayısıyla da TCK'nın 220/7. maddesi anlamında yardımdan söz edilebilmesi için yardımın örgüt üyeliği seviyesinde olmaması gerekir. Terör örgütünün, amacına ulaşmak için suç işlediği şüphesizdir. Terör örgütü amacına ulaşmak için birbirinden farklı birçok suç işler. Bir kişinin örgüt üyeliği seviyesinde olmaksızın örgütün genel amacı yönünde gerçekleştirilen faaliyetlere yardımda bulunması ise TCK'nın 220/7. maddesi kapsamında değerlendirilir.

Tüm bu açıklamalar ışığı altında somut olay incelendiğinde;

dereceden olmasının sonuca etkisinin bulunmadığını düşünüyoruz. Örneğin, failin terör örgütü mensuplarına yardım niteliğindeki yaşamsal malzemeleri doğrudan teslim etmesi ile örgüt mensuplarının muhakkak surette geçecekleri bilinen yol güzergâhına bırakması arasında suçun oluşumu bakımından fark bulunmamaktadır. Her iki halde de fail doğrudan kast ile hareket etmiş olacaktır. Ancak örgüt mensuplarının eline geçme ihtimaline binaen bırakmışsa fail olası kast ile hareket ettiğinden bu suç oluşmayacaktır.

Örgüte yardım suçunda “bilerek ve isteyerek yardım etmekten” anlaşılması gereken, örgüte yardım eden kişinin yardım etmiş olduğu örgütün suç işlemek amacıyla kurulmuş olduğunu veya faaliyette bulunduğunu ve yapmış olduğu eylemin de bu örgüte yardım olduğunu bilmesi, bu eylemi de isteyerek yapmış olması gerekir. Örneğin; evinin kapısına gelerek ibadethane yapımı için yardım topladıklarını, öğrencilere yardımcı olmak için para ve erzak topladıklarını söyleyen örgüt üyelerine para veya erzak veren kişinin örgüte yardım kastı ile davrandığı kabul edilemez ve örgüte yardım suçunu işlediği söylenemez³⁷⁶.

Yargıtay bir kararında, örgüte yardım suçunda manevi unsurun doğrudan kst olduğunu bu suçun ancak doğrudan kast ile işlenebileceğini ifade derken doktrinden çeşitli görüşlere de atıf yapmıştır³⁷⁷.

Dava dosyasında bulunan 15.04.2011 ve 18.04.2011 tarihli olay tespit tutanakları, olay yeri inceleme raporu, arama ve el koyma tutanağı, adli emanette bulunan eşyalar ile sanığın savunması ve yerel mahkemenin kabulüne göre; ...Belediye başkanı olarak görev yapan sanığın silahlı terör örgütü olduğunda kuşku bulunmayan PKK/KCK örgütü mensuplarının sivil itaatsizlik faaliyetleri çerçevesinde sözde “demokratik çözümçadarı” oluşturarak çadırda terör örgütünün propagandasında kullanılan pankart, flama, terör örgütü mensuplarının silahlı fotoğraflarının bulunduğu ve böylece terör örgütünün propagandasının yapıldığı bilinmesine rağmen belediyeye ait çadırın ve çadırın bulunduğu kültür merkezi bahçesinin bu amaca tahsis edildiği, sanığın örgütsel amaçla kullanılmak üzere çadır ve yer tahsis etmesi şeklinde gerçekleşen olayda silahlı terör örgütüne yardım suçunun oluşacağı gözetilmeden delillerin takdirinde yanılığa düşülerek yazılı olduğu şekilde beraat hükmü kurulması,

Kanuna aykırı olup, Cumhuriyet savcısının temyiz itirazları bu itibarla yerinde görülmuş olduğundan, hükmün bu sebepten dolayı BOZULMASINA, 26. 10. 2016 tarihinde oy birliğiyle karar verildi ”.şeklindeki kabul ve değerlendirmesi ile örgüte yardım etme suçunun doğrudan kastla işlenebileceğini belirtmiştir”.

³⁷⁶ Örgüte yardım suçunun doğrudan kastla işlenebilen bir suç olarak düzenlenmesinin yerinde bir düzenleme olduğunu çünkü bu suçun olası kastla da işlenebilir şekilde düzenlenmesi veya madde metninin bu şekilde yorumlanabilir olması halinde, terör mevzuatı ve uygulaması İHAM standartlarına göre zaten çok geniş ve özensiz olduğu eleştirilerine maruz kalan ülkemizde daha çok insanın bu suç nedeniyle sanık veya hükümlü olmasından başka bir kamusal faydasının olmayacağı kanaatindeyiz.

³⁷⁷ “Örgüte yardım suçunda kast unsuru yönünden öğretilerdeki görüşler incelendiğinde;

Örgüte yardım suçunda failin doğrudan örgüte değil de örgüt üyelerine yardım etmesi halinde, söz konusu yardımın örgüte yardım kastı ile yardım edilen kişinin de örgüt mensubu olduğu bilinerek yapılmış olması gerekir³⁷⁸. YCGK da bir kararında bu hususu; “*Sanığın örgüte katılmak için ilçeye gelen ve önceden tanımayıp karşılaştığı kişiye cep telefonunu kullandığı, sanığın aleyhine şüpheden uzak başka bir delil tespit edilemediğinden beraatına...*”³⁷⁹ Demek suretiyle, örgüt mensubuna yapılan yardımın örgüte yardım sayılabılmesinin ancak yardım yapıldığı kişinin örgüt mensubu olduğunun bilinerek yapılması gerektiğini ifade etmiştir.

Örgütlü suçlarda tipik suçun unsurlarındaki bilgisizlik kastı ortadan kaldırır. (TCK m. 30/1). Örneğin meşru bir yapılanma olduğu düşüncesiyle örgüte katılan kişinin, ya da böyle bir örgüte yardımda bulunan kişinin suç işlemek amacıyla kurulmuş bir

Bir suçun kanuni tanımında "bilerek", "bildiği halde", "bilmesine rağmen" gibi ifadelerle açıkça yer veren suçlar olası kastla işlenemez. (Prof. Dr. İzzet ÖZGENÇ, TCK Genel Hükümler, 7. Baskı, syf. 241)

Kişi, örgütün işlediği somut fiili bilmesede de terör örgütü olduğunu, sağladığı yardımın örgütün yararına kullanılacağını bilmeli ve bu irade ile hareket etmelidir. İnsani mülahazalarla yapılan yardımlar örgüte yardım suçunu oluşturmaz. Yapılacak her türlü yardımın suç olarak değerlendirilmemesi gerekir. (Prof. Dr. A. Caner YENİDÜNYA - Arşt. Görv. Zafer İÇER, Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma, 1. Baskı, syf. 56)

Suç işlemek amacıyla kurulmuş örgüte bilerek ve isteyerek yardım edilmiş olması gerekir. Başka bir ifadeyle, yardım fiilinin örgütün suç işlemek amacıyla kurulmuş bir örgüt olduğu bilinerek gerçekleştirilmiş olması gerekir. Fıkra metninde geçen "bilerek" ibaresi doğrudan kastı ifade eder. Doğrudan örgüte değil de örgüt mensuplarına yardım edilmesi halinde, yardım edilen kişilerin suç işlemek amacıyla kurulmuş bir örgüt mensubu olduklarının da bilinmesi gerekmektedir. Örgüt mensuplarına yapılan yardım, aynı zamanda örgüte yapılan yardım olarak değerlendirmek gerekir. Ancak, bu yardımın örgütün amacını gerçekleştirmeye hizmet eden bir yardım olması gerekmektedir. (Prof. Dr. İzzet ÖZGENÇ, Suç Örgütleri, 7. Baskı, s. 38-39)

Dairemizce de benimsenen, yerleşik yargısal uygulamalara (Yargıtay 9. Ceza Dairesi, 05.11.2009 tarih ve 2009/10374 E- 2009/11111 K.) göre de, sanığın, örgütün amacını ve faaliyetlerinde kullanılacağını bilerek yardımda bulunması gerekir ”. Yargıtay 16. CD. 05. 07. 2019 tarih ve 2019/521E, 2019/4769 sayılı kararından, Kararda kasta ilişkin doktrinden çeşitli kaynaklara atıf yapılmıştır. Bunlardan Namık Topçu'nun atfında geçen “özel kast” tan anlaşılması gereken doğrudan kast olmalıdır. Zira 5237 sayılı TCK’ da özel kast- genel kast şeklinde herhangi bir tasnif yapılmamaktadır.

³⁷⁸ **Yargıtay 16.CD. ilk derece mahkemesi sıfatı ile verdiği 27.04. 2017 tarih ve 2015/3 Esas, 2017/3 Karar sayılı kararının 89. sahifesinde örgüt mensubuna yapılan yardımı şu şekilde açıklamıştır:** “... suç örgütleri veya silahlı terör örgütlerine yardım suçunun ancak doğrudan kastla işlenebileceği, yardımın örgütün amacını gerçekleştirmeye hizmet etmesi gerektiği, örgüt üyelerine yapılan yardımın da örgüte yapılmış gibi kabul edilmekle birlikte örgüt üyesinin mensup olduğu örgütün bilinmesi ve bu yardımın da insani mülahazalarla değil örgütün amaçlarını gerçekleştirmeye gayesiyle yapılması hususunda ortak bir kanaat mevcuttur.”(Gerekçeli Karar, sh. 89)

³⁷⁹ **YCGK'nun** 14.10.2010 tarih ve 2010/9-88 E. , 2010/255 K. sayılı kararı. www.uyap.gov.tr. E. T. 12. 11. 2019.

örgüte üye olma veya suç örgütüne yardım suçu işleme iradesinin bulunduğu söylenemez.

Yargıtay da bu görüşü şu şekilde kabul etmekte³⁸⁰:

1-) Suçun maddi unsurlarında hata (unsur yanılığı):

TCK 'nın 30'uncu maddesinin birinci fıkrasında; “suçun kanuni tanımındaki maddi unsurlara ilişkin bilgisizliğin kastı ortadan kaldıracığı” belirtilmiştir. Unsur yanılığının konusunu suçun maddi unsurları oluşturmaktadır. Unsur yanılığı kastı ortadan kaldırdığına göre, böyle bir yanılığ ancak kastın kapsamında kalan konular hakkında olabilir. Kast, suçun kanuni tanımındaki unsurların bilinmesini gerektirdiğinden, maddi unsurların bilinmemesi halinde kasten işlenen bir haksızlıktan bahsedilemez.

Unsur yanılığı, içerik itibariyle somut olayda suçun maddi unsurlarına ilişkin konulardaki bilgisizliği, eksik veya yanlış tasavvuru ifade etmektedir. Failin somut olaya ilişkin tasavvuru gerçeğe bağdaşmamaktadır. Buna karşılık, suçun kanuni tanımındaki maddi unsurlardan birisinin varlığı hakkında düşülen şüphe, emin olmama hali hata değildir. Aksine olası kastın veya bilinçli taksirin varlığını gösterir. (Koca, Üzülmez age. s. 241)

Unsur yanılığı; haksızlığa temel teşkil eden, haksızlığı tipikleştiren objektif unsurlarda, yani suçun maddi unsurlarında yanılığdır. Bu durumda haksızlığın kasten işlendiğinden söz edilemez. Fiilin taksirle işlenmiş şekli suç olarak tanımlanmış ise fail ancak taksirli suçtan sorumlu olur. (Göktürk, Haksızlık Yanılığının Ceza Sorumluluğuna Etkisi, Seçkin Yayınları, 2017 baskı)

Unsur yanılığında kısacası, fail somut olayda ne yaptığının bilincinde değildir. Somut olayın gerçekleşme koşullarında yanılmaktadır. Failin iradesi suçun yasal tanımında yer alan unsurların gerçekleşmesine yönelik değildir. Esasen unsur yanılığında kaçınılabilirlik önemli değildir. Zira her iki halin de kastı bertaraf edici etkisi bulunmamaktadır.

Suçun maddi unsurları içerisine; suçun konusu, fail, mağdur, fiil, netice ve nedensellik bağı girmektedir. Suçun oluşması için failin bu unsurları bilerek hareket etmesi şarttır. Bilgisizlik veya yanlış tasavvur , (unsur yanılığı) failin kastını

³⁸⁰Yargıtay 16. CD, T:24. 04. 2017, E:2015/3, K:2017/3. Kararından.

kaldırır". Örgüte yardımda bulunduğu iddia edilen kişinin örgütün suç veya terör örgütü olduğu konusunda hataya düşmesi mümkündür. Yani suçun maddi unsurları konusunda hataya düşebilir. Fiilin icrası sırasında suçun kanuni tanımında yer alan maddi unsuru bilmeyen bir kimse, kasten hareket etmiş olmaz ve kişi bu hatasından dolayı, bu suçun taksirle işlenmesi de mümkün olmadığından sorumlu tutulamaz.

2.5. Hukuka Aykırılık Unsuru

Hukuka aykırılık, genel bir ifadeyle, hukuka karşı gelme, onunla çatışma halinde olmak demektir³⁸¹. Buna göre hukuka aykırılık, *fiile hukuk düzeninin izin vermemesi ve hoş görmemesi* anlamına gelmektedir. Hukukun genel olarak yapılmasını veya uyulmasını istediği taleplerin aksine olarak *fiil hakkında ifade edilen negatif değer hükmüdür*³⁸². Suçun bir unsuru olarak hukuka aykırılık ise işlenen fiile hukuk düzeni tarafından cevaz verilmemesi, fiilin bütün hukuk düzeniyle çelişki ve çatışma halinde bulunması anlamına gelmektedir. Bu bakımdan hukuka aykırılık, belirli bir normda belirtilen emir veya yasağa uygun hareket edilmesi kuralına aykırılığı ifade etmektedir³⁸³. Diğer bir ifadeyle hukuka aykırılık, değerlendirmeye tutulan fiilin hukukun gereklerine uygun olmadığını ifade etmektedir. Buna göre bir fiil, ya hukuka aykırıdır ya da değildir³⁸⁴. Bu nedenle hukuka aykırılık suç teşkil eden fiilin niteliği olduğundan, fiilin haksızlık içeriğinde olduğu gibi, hukuka aykırılığın azlığı veya çokluğu söz konusu olamaz³⁸⁵.

Bir haksızlık olarak tezahür eden fiilin vasfı, hukuka aykırı olmasıdır. Dolayısıyla her suç hukuka aykırı bir fiilin varlığını ifade etmektedir³⁸⁶. Suçun bir unsuru olan hukuka aykırılık, fiilin hukuk düzeni ile çelişki halinde bulunması anlamına gelmekle

³⁸¹ KOCA/ÜZÜLMEZ; Genel Hükümler s. 262; ARTUK/GÖKCEN, Genel Hükümler, s. 404.

³⁸² DEMİRBAŞ, Genel Hükümler, s. 265; KOCA/ÜZÜLMEZ; Genel Hükümler, s. 262. ÖZBEK/DOĞAN/BACAKSIZ/TEPE, Genel Hükümler, s. 275; ÖZTÜRK/ERDEM, Uygulamalı Ceza Hukuku s, 259-260; ARTUK/GÖKCEN, Genel Hükümler, s. 404.

³⁸³ DEMİRBAŞ, Genel Hükümler, s. 265; ÖZGENÇ, Genel Hükümler, s 267 -268; ÖZBEK; TCK İzmir Şerhi s 335; ARTUK/ GÖKCEN; Genel Hükümler; s 404; ÖZBEK/DOĞAN/BACAKSIZ/TEPE, Genel Hükümler, s. 275; ÖZTÜRK/ERDEM, Uygulamalı Ceza Hukuku s, 259-260;.

³⁸⁴ ÖZGENÇ, Genel Hükümler, s, 286; ARTUK/GÖKCEN, Genel Hükümler, s. 422.

³⁸⁵ ÖZGENÇ, Genel Hükümler, s, 286; ARTUK/GÖKCEN, Genel Hükümler, s. 422; ÖZBEK/DOĞAN/BACAKSIZ/TEPE, Genel Hükümler s. 275-276; DEMİRBAŞ; Genel Hükümler s. 264; İÇEL, Genel Hükümler, s. 299; AKBULUT, Genel Hükümler, s, 417-418.

³⁸⁶ ÖZGENÇ, Hukuku Genel Hükümler, s.282,-285, 287; ÖZTÜRK/ERDEM, Uygulamalı Ceza Hukuku, s. 261-264; İÇEL: Genel Hükümler, s. 303.

birlikte, bir fiilin kanundaki belli bir suç tanımına uyması, fiilin her zaman hukuka aykırı olduğu sonucunu doğurmamaktadır³⁸⁷. Bu nedenle işlenen fiilin bir suç tanımına uygun olması, işlenen fiilin aynı zamanda hukuka aykırı olduğu konusunda bir karine oluşturmaktadır³⁸⁸. Ancak bu karineye rağmen, olayda bir hukuka uygunluk sebebinin bulunması durumunda, fiilin hukuka aykırı olmadığı sonucuna ulaşılabileceğinden, somut olayda bir hukuka uygunluk nedeninin bulunup bulunmadığının araştırılması gerekmektedir. Buna göre, tipe uygun davranış, aynı zamanda hukuka aykırı ise haksızlık gerçekleşmiş olacağından, tipik olan hareket mutlak anlamda hukuka aykırı bir hareket anlamına gelmemektedir. Tipiklik tek başına haksızlığı belirleyemeyeceğinden, tipik davranış tüm hukuk düzenine göre ek bir denetime tabi tutulmalıdır. Dolayısıyla, bir hukuka uygunluk nedeninin bulunması durumunda, artık işlenen fiilin haksızlık teşkil ettiği iddia edilemez. Diğer bir ifadeyle hukuka uygunluk nedenleri, hukuka aykırılığı ortadan kaldırıp, fiili hukukun meşru saydığı bir hareket haline getirmektedir³⁸⁹.

Suçun hukuka aykırılık unsurunu ortadan kaldıran ve dolayısıyla fiili tüm hukuk düzeni bakımından hukuka uygun hale getiren sebeplere hukuka uygunluk sebepleri denir³⁹⁰.

Klasik suç teorisine göre; Objektif olarak bir hukuka uygunluk sebebinin bulunması halinde, failin bunu bilip bilmemesi, yani iradesinin hukuka uygunluğu kapsayıp kapsamaması önemsizdir. Hareketin hukuka uygun olduğu kabul edilmelidir.

³⁸⁷ **ÖZBEK/DOĞAN/BACAKSIZ/TEPE**, Genel Hükümler, s. 275-276; **ARTUK/GÖKCEN**, Genel Hükümler, s. 423-424; **AKBULUT**, Genel Hükümler, s. 418; **ÖZGENÇ**, Hukuku Genel Hükümler, s.282.-285, 287; **ÖZTÜRK/ERDEM**, Uygulamalı Ceza Hukuku, s. 261-264; **İÇEL**: Genel Hükümler, s. 303.

³⁸⁸ **ÖZBEK/DOĞAN/BACAKSIZ/TEPE**, Genel Hükümler, s. 275-276; **ARTUK/GÖKCEN**, Genel Hükümler, s. 423-424; **AKBULUT**, Genel Hükümler, s. 418; **ÖZGENÇ**, Hukuku Genel Hükümler, s.282.-285, 287; **ÖZTÜRK/ERDEM**, Uygulamalı Ceza Hukuku, s. 261-264; **İÇEL**: Genel Hükümler, s. 303.

³⁸⁹ **ÖZBEK/DOĞAN/BACAKSIZ/TEPE**, Genel Hükümler, s. 275-276; **ARTUK/GÖKCEN**, Genel Hükümler, s. 423-424; **AKBULUT**, Genel Hükümler, s. 418; **ÖZGENÇ**, Hukuku Genel Hükümler, s.282-285, 287; **ÖZTÜRK/ERDEM**, Uygulamalı Ceza Hukuku, s. 261-264; **İÇEL**: Genel Hükümler, s. 303.

³⁹⁰ **MAHMUTOĞLU/KARADENİZ**, Türk Ceza Kanunu Genel Hükümler Şerhi, s. 450; **ARTUK/GÖKCEN**, Genel Hükümler, s. 404.

Hukuka aykırılık neticeye göre belirlenecektir. Hukuka uygunluk sebeplerinden biri objektif olarak mevcut ise fiil hukuka uygundur³⁹¹.

İkinci görüşe göre; Hukuka uygunluk sebebinin objektif olarak varlığı yeterli değildir. Fail, fiili hukuka uygun hale getiren durumun varlığını bilmeli ve kendisine bu surette verilen yetkinin icrası veya yüklenen yükümlülüğün gerçekleştirilmesi amacıyla hareket etmelidir³⁹².

Hukuk düzeninin tekliği, bütünlüğü ilkesi doğrultusunda, bir fiilin hukukun bir sahasında hukuka uygun, değerlerinde hukuka aykırı olarak kabul edilmesi mümkün değildir. Hukuka aykırılığı kaldıran nedenler hukuk düzeninin tamamı göz önünde bulundurularak belirlenmelidir.

Bunun sonucu olarak ceza hukukunun dışında özel veya kamu hukukunda yer alan hukuka uygunluk sebepleri de doğrudan doğruya ceza hukuku alanında uygulanabilir. Bir fiilde, hukukun her hangi bir dalı itibariyle hukuka uygunluk nedeni varsa ceza hukuku açısından da aynı etkiyi doğuracaktır.

Türk Ceza Hukukunda; kanunun hükmünü yerine getirme, meşru savunma, hakkın kullanılması ve ilgilinin rızası, hukuka uygunluk nedenleri olarak yer almıştır.

Kanunun hükmünü yerine getirme de, yetki doğrudan doğruya kanundan alınmaktadır. Buradaki “kanun” deyimini, yazılı hukuk kuralı olarak anlamak gereklidir. Bu nedenle kanunlara uygun şekilde yürürlüğe konulan tüzük ve yönetmelikler gibi düzenleyici işlemlerin de kanun kapsamında olduğu kabul edilmelidir.

Şüphesiz “kanun hükmü” kavramına ceza kanunları dışındaki kanunlar da dâhildir³⁹³. Ancak burada önemli olan herhangi bir kanunun verdiği yetkiden doğan görevin öngörüldüğü şekilde yerine getirilmiş olmasıdır³⁹⁴.

³⁹¹ ÖZGENÇ, Genel Hükümler, s 288; KOCA/ÜZÜLMEZ; Genel Hükümler, s. 269; ÖZBEK; TCK İzmir Şerhi s 335; ARTUK/ GÖKCEN; Genel Hükümler; s 372. AKBULUT, Genel Hükümler, s. 424-425.

³⁹² ÖZGENÇ, Genel Hükümler, s 288; KOCA/ÜZÜLMEZ; Genel Hükümler, s. 269; ÖZBEK; TCK İzmir Şerhi s 335; ARTUK/ GÖKCEN; Genel Hükümler; s 372. AKBULUT, Genel Hükümler, s. 424-425.

³⁹³ KOCA, /ÜZÜLMEZ; Genel Hükümler. s. 269.

³⁹⁴ KOCA, /ÜZÜLMEZ; Genel Hükümler. s. 269.

Örgüte yardım suçunu oluşturan fiiller de tüm suçları oluşturan fiiller gibi hukuka aykırı fiillerdir. Örgüte yardım suçunda, hukuka aykırılık unsuru kanunda özel olarak belirtilmemiştir. Bu nedenle de örgüte yardım suçunun faili, fiilinin özel olarak hukuka aykırı olduğu bilincine sahip olması gerekmez.

Örgüte yardım mahiyetinde bir fiilin, diğer suç işlemek amaçlı örgütlenme suçlarında olduğu gibi mağdurun rızası veya meşru savunma gibi hukuka uygunluk nedenlerinden failin yararlanması söz konusu olamayacaktır. Buna karşılık fail, örgüte yardım mahiyetinde olsa da kanunun verdiği bir yetkiyi icra etmekte ise, fiili hukuka aykırı olmayacaktır. Örneğin, Avukatlık Kanununun verdiği yetkiye dayanarak avukatlık görevini ücreti mukabilinde icra ederken suç örgütü veya mensubunun yararına olacak davranışlarda da bulunabilir. Eğer fiili, ücreti karşılığı mesleğini icra kapsamında ise bunun neticesinde örgüte bir yarar sağlamış olsa da fiili yardım kapsamında sayılamayacağından hukuka aykırı da olmayacaktır³⁹⁵.

Ayrıca, CMK'nın 139'uncu maddesine göre, *suç işlemek amacıyla örgüt kurma* suçu açısından maddenin 2'nci, 7'nci ve 8'inci fıkraları hariç olmak üzere, soruşturma konusu suçun işlendiği hususunda kuvvetli şüphe sebeplerinin bulunması ve başka surette delil elde edilememesi halinde, hâkim veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısı kararı ile kamu görevlileri gizli soruşturmacı olarak görevlendirilebilir.

Yine düzenlemeye göre, gizli soruşturmacı, görevini yerine getirirken suç işleyemez. Bununla birlikte, görevlendirildiği örgütün işlemekte olduğu suçlardan sorumlu tutulamaz. Yani örneğin, örgüt insan ticareti suçu işliyorsa, bu durumda gizli soruşturmacı, TCK'nın 24'üncü maddesinde³⁹⁶ düzenlenmiş bulunan kanun hükmünün ifası hukuka uygunluk nedeninin bir görünümü gereğince insan ticareti suçundan dolayı sorumlu tutulamayacaktır. Ayrıca dikkat edilmelidir ki, gizli

³⁹⁵ SARITAŞ, Suç İşlemek Amacıyla Örgütlenme Suçları, s 60.

³⁹⁶ **Kanunun hükmü ve amirin emri,**

Madde 24- (1) Kanunun hükmünü yerine getiren kimseye ceza verilmez.

(2) Yetkili bir merciden verilip, yerine getirilmesi görev gereği zorunlu olan bir emri uygulayan sorumlu olmaz.

(3) Konusu suç teşkil eden emir hiçbir surette yerine getirilemez. Aksi takdirde yerine getiren ile emri veren sorumlu olur.

(4) Emrin, hukuka uygunluğunun denetlenmesinin kanun tarafından engellendiği hallerde, yerine getirilmesinden emri veren sorumlu olur ”.

soruşturmacı yine kanun hükmünün ifası hukuka uygunluk nedeni gereğince *suç işlemek amacıyla örgüt kurma* suçundan da sorumlu olmayacaktır. Doğaldır ki, gizli soruşturmacı böyle bir örgütün kurucusu, yöneticisi, üyesi veya örgüte yardım eden sıfatını haiz olabilir. Bu suçların hiç birinden sorumlu tutulmaz. Zira gizli soruşturmacı kurumu ile amaçlanan, bu örgütün varlığını devam ettirdiği süre içerisinde işlediği fiiller konusunda içeriden bilgi sahibi olmak ve bu bilgileri ilgili birimlere aktararak örgütün ortadan kaldırılmasına yönelik katkı sağlamaktır. Bu açıdan, gizli soruşturmacının bu gibi suçlardan dolayı sorumlu tutulacağı şeklindeki aksi bir kabul yerinde olmayacaktır. Bununla birlikte, gizli soruşturmacı bu görevini yerine getirirken, örgüt için ya da salt kendisi için örneğin kasten yaralama suçu, hırsızlık suçu vb. işliyorsa, bu durumda kanun hükmünün ifası hukuka uygunluk nedeninden yararlanamayacak ve gerçekleştirdiği suçtan dolayı sorumlu olacaktır³⁹⁷.

2.6. Kusurluluğu Kaldıran veya Azaltan Nedenler

Suçun manevi unsuru, haksızlığın iradi olarak gerçekleştirilmesini zorunlu kılarken, kusur bu iradenin oluşum şartları bakımından *failin şahsen kınanıp kınanamayacağı konusundaki bir yargıyı*, yani haksızlık teşkil eden fiilin faile yüklenip yüklenemeyeceğini ifade etmektedir³⁹⁸. Bu nedenle kusurluluk, suç teşkil eden fiilin unsuru değil, işlediği haksızlık nedeniyle kişinin sorumluluğuna ilişkin bir yargıdan ibarettir. İşlediği fiil nedeniyle *kişi kusurlu kabul edilmese de, fiil suç vasfını korumaya devam edecektir*. İşlediği fiil nedeniyle failin kusurlu sayılıp sayılmamasının, fiilin suç vasfına etkisi bulunmamaktadır³⁹⁹. Bu nedenle kusur yeteneği bulunmayan bir akıl hastasının bir kişiyi öldürmesi durumunda, bu kişi kusur yeteneği bulunmadığından cezalandırılmaz da, *fiil, haksızlık, yani suç teşkil etmeye devam edecektir*⁴⁰⁰.

³⁹⁷Bu konuda ayrıca bkz. **ÖZBEK**; Organize Suçlulukla Mücadelede Kullanılan Gizli Görevlinin Görevin Gerektirdiği Suçlar Bakımından Cezalandırılabilirliği, Ankara, Yetkin Yayınları, 2003, s. 277. vd. .

³⁹⁸**ÖZGENÇ**; Genel Hükümler, s. 364; **ARTUK/GÖKCEN**, Genel Hükümler, s. 572;**AKBULUT**; Genel Hükümler, s. 484.

³⁹⁹**ÖZGENÇ**; Genel Hükümler, s. 364; **ARTUK/GÖKCEN**, Genel Hükümler, s. 573;**AKBULUT**; Genel Hükümler, s. 484.

⁴⁰⁰**ÖZGENÇ**; Genel Hükümler, s. 364; **ARTUK/GÖKCEN**, Genel Hükümler, s. 572;**AKBULUT**; Genel Hükümler, s. 484.

Kusurluluk işlenen fiilin, fail bakımından değerlendirilmesini ifade etmektedir. Bu değerlendirme tipikliğin maddi ve manevi unsurları ile hukuka aykırılık unsurunun tespitinden sonraki *üçüncü aşamayı* oluşturmaktadır. Buna göre, kusurluluk, *tüm unsurlarıyla suç teşkil eden bir fiilden ötürü failin kınanıp kınanamayacağı sorunuyla ilgilenmektedir*. Bu nedenle, fiilin suç oluşturan bir haksızlık olduğunun tespitinden sonra, fiilin hangi şartlarda işlendiği araştırılarak, failin kişisel olarak kınanıp kınanamayacağına ilişkin bir değerlendirme yapılmalıdır. Dolayısıyla *cezai sorumluluk bakımından* suçun maddi ve manevi unsurları ile hukuka aykırılık unsurunun gerçekleşmiş olması yeterli olmayıp, ayrıca kusursuz ceza olmaz ilkesi nedeniyle failin kusurluluğunun tespit edilmesi de gerekmektedir⁴⁰¹.

Yargıtay ilk derece mahkemesi sıfatı ile verdiği bir kararda kusurluluğa ilişkin şu değerlendirmeyi yapmıştır: “Failin ceza sorumluluğuna gidilebilmesi için kusurlu olması şarttır. Kusur, kınanabilirliktir. Kusurun ifade ettiği değersizlik yargısı ile fail hukuka uygun davranmadığı, haklı olan lehine karar verebilme ve hukuka uygun davranma imkânına sahip olmasına rağmen haksız olan davranışı tercih etmesi nedeni ile kınanmaktadır. Kusur yargısının temeli insanın özgür iradesidir. İnsan, özgür iradeye sahip bir varlık olması nedeniyle haklı olan davranış ile haksızlık arasında bir tercih yapma ve haklı olan davranış lehine karar verebilme, davranışlarını hukuk düzeninin gereklerine göre yönlendirebilme, hukuk düzeninin yasakladığı davranışlardan sakınma yeteneğine sahiptir. Kusur yargısının temelini oluşturan insanın irade özgürlüğü ise, haksızlık bilincinin varlığını gerekli kılar. Çünkü insanın haklı olan davranışla haksızlık arasında tercih yapabilmesi için bunu bilmesi şarttır. Fail, haksızlık bilincine sahipse ve özgür iradesiyle haksız olan davranışı tercih ediyor ise kusurludur. Fakat yasak yanlılığı her zaman failin kusurunu tamamen ortadan kaldırmaz. İnsan, hukuk toplumunun bir üyesi olarak hukuka uygun davranmak ve haksız olan davranışlardan sakınmak yükümlülüğü altındadır. Failin açıkça yasak olduğunu bildiği davranışlardan sakınması bu yükümlülüğü yerine getirdiği anlamına gelmez. Fail, aynı zamanda davranışlarının hukuk düzeninin gerekleri ile uyumlu olup olmadığını sorgulamakla da yükümlüdür. Fail bu husustaki şüphesini tefekkür etmek veya bir uzmana danışmak yoluyla

⁴⁰¹ **ÖZTÜRK/ERDEM**, Uygulamalı Ceza Hukuku, s. 309-312; **ARTUK/GÖKCEN**, Genel Hükümler, s. 567-575; **KOCA/ ÜZÜLMEZ**, Genel Hükümler, s. 306, 308; **HAKERİ**, Ceza Hukuku, s. 392; **MAHMUTOĞLU/KARADENİZ**, Genel Hükümler Şerhi, s. 728; **AKBULUT**, Genel Hükümler, s. 484-486.

bertaraf etmek zorundadır. Ayrıca fail vicdan muhasebesi de yapmalıdır. Failden beklenen vicdan muhasebesinin ölçüsü, somut olayın koşulları ile onun sosyal ve mesleki çevresidir. Fail ondan beklenen vicdan muhasebesine rağmen davranışının haksızlığını idrak etmeye muktedir değilse yanılığısı kaçınılmazdır. Bu durumda fail kusurlu addedilemez. Buna karşılık fail ondan beklenen vicdan muhasebesiyle davranışının haksızlığını idrak edebilecek idiye yasak yanılığısı failin kusurunu tamamen ortadan kaldırmaz; fail kusurludur, ancak kusuru azalmıştır⁴⁰².

Örgüte yardım eden kişinin söz konusu yardım eylemini cebir⁴⁰³ ve tehdit⁴⁰⁴ gibi kusur ehliyetini etkileyen nedenlerin etkisi ile yapmamış olması gerekir. Örgüte yardım eden kişinin, bu suçtan cezalandırılabilmesi için cebir, tehdit, akıl hastalığı veya yaş küçüklüğü gibi kusur yeteneğini kaldıran sebeplerin etkisinde olmadan bu ssuç işlemiş olması gerekir. Kusur yeteneğini ortadan kaldıran bir sebebin etkisi altında işlenmesi halinde suç işlenmesine rağmen suç işlemeyenin cezalandırılması söz konusu olamayacaktır. Ancak örgüte yardım suçunu işleyen failin içinde bulunduğu akıl hastalığı veya yaş küçüklüğü kusurluluğu tamamen kaldıracak nitelikte olmayıp etkileyen düzeyde ise o takdirde faile verilecek cezadan kanunda belirtilen oranlarda

⁴⁰² *Yargıtay 16. CD. T:24. 04. 2017, E:2015/3, K:2017/3. kararından*

⁴⁰³ Yargıtay 16.CD. 21.12.2016 tarih, 2015/3207 E, 2016/7570 K, sayılı kararında; “ II- Sanık EC hakkında kurulan hükümler yönünden ise;

1- Sanığın, savunmasında silahlı terör örgütü mensuplarının evine gelerek yiyecek içecek istediklerini, korkmasına rağmen itiraz ettiğini ancak zorla aldıklarını, bu olaylarla ilgili jandarmaya şikâyetle bulunduğunu bildirmesine karşın, Jandarma tarafından düzenlenen 06.06.2012 tarihli tutanakta, sanığın Jandarma Komutanlığına müracaatının bulunduğu bildirildiği ancak, şikâyetin konusuna ilişkin açıklamada bulunulmaması karşısında; anılan tutanakta bahsi geçen şikâyetinin mahiyeti araştırılıp TCK'nın 28.maddesi de nazara alınarak, sonucuna göre hukuki durumunun tayin ve takdiri gerektirdiği gözetilmeden eksik araştırma ile yazılı şekilde hüküm kurulması,

2- Kabul ve uygulamaya göre de; BOZULMASINA.” Cebir ve tehdit altında yardım eyleminin gerçekleşip gerçekleşmediğinin araştırılmamasını bozma sebebi yapmıştır.

⁴⁰⁴ Yargıtay 16.CD. 22.04.2015 tarih, 2015/504 E, 2015/919 K,sayılı kararında: “3- Sanık Bahattin Varhan hakkındaki hükme ilişkin yapılan incelemede;

Sanık BV'nın örgütsel notları sanık Y'ın tehdidi ile kadın koğuşuna götürmesi için, sanık E N'a teslim ettiğini savunması ve savunmasının sanık Yasin'den gelen tehdit mektupları ile doğrulanması karşısında; cebir, şiddet ve tehditlere maruz kalarak suç işlemeyen kişiye ceza verilmeyeceğine dair TCK'nın 28.madde hükümleri doğrultusunda karar vermek yerine yazılı olduğu şekilde hüküm kurulması,

4- Sanık EN hakkındaki hükme ilişkin yapılan incelemede;

Sanık Erdal'ın Bahattin'den aldığı notların içeriğini bilmediğini savunması karşısında, sanığın silahlı terör örgütüne bilerek ve isteyerek yardım ettiğine dair savunmasının aksini gösteren her türlü şüpheden uzak kesin ve inandırıcı delil bulunmadığı anlaşılması nedeniyle sanığın beraati yerine mahkûmiyetine karar verilmesi,

Kanuna aykırı, sanıkların temyiz itirazları bu nedenlerle yerinde görülüş olduğundan hükmün bu sebeplerden dolayı BOZULMASINA, 22.04.2015 tarihinde oybirliğiyle karar verildi”. Kararlardan da anlaşıldığı üzere Yargıtay, cebir ve tehdit altında terör örgütüne yapılan yardımın kusurluluğu kaldıran sebep olarak TCK'nın 28'inci maddesi kapsamında değerlendirmektedir. Benzer Kararlar için bkz. 9.CD. 2010/991E, 2012/530K; 9.CD.2012/10505E, 2014/4419K

indirim yapılmak suretiyle uygulanacaktır. Özellikle terör örgülerine yardım suçunda bu örgütlerin korkutucu halleri, baskı ve şiddet uygulayan nitelikleri göz önünde bulundurulduğunda yardımda bulunan kişinin örgütün cebir ve tehditi altında yardımda bulunduğunu ileri sürmesi halinde bu hususun ciddi şekilde araştırılması gerektiğini düşünmekteyiz.

Kanunda genel olarak öngörülen kusurluluğu ortadan kaldıran nedenlerin suç örgütüne yardım etme suçu açısından da uygulanabilmesi mümkündür. Bu çerçevede kusur yeteneğini kaldıran haller açısından örgüte yardım fiilleri de diğer örgüt suçları ile aynı özellikleri gösterir. Kusurluluğu kaldıran veya azaltan bazı sebepler ise bu suç açısından niteliği itibarı ile uygulanabilir değildir. Örneğin 5237 sayılı TCK'nın 29'uncu maddesinde düzenlenen haksız tahrikin suç örgütüne yardıma uygulanabilmesi mümkün değildir. Mesela bir kimsenin kolluk kuvvetlerinin kötü muamelesine maruz kalmasının oluşturduğu acı ve elem ile bir suç örgütüne yardım etmesi halinde haksız tahrikten yararlanması söz konusu olmayacaktır.

Örgüte yardım eden kişi söz konusu yardım eylemini, cebir ve şiddet, korkutma veya tehdit altında işleyebilir. Örgüte yardım etmek, örgüt adına suç işlemek ve örgüt propagandası yapmak suçları açısından kişi, cebir ve şiddet, korkutma veya tehdit etkisi altında bulunabilir. İşte bu gibi durumlarda, suçun yapısal unsurları dışında kalan kişinin kusurluluğu bağlamında, TCK'nın 28'inci maddesindeki⁴⁰⁵ cebir ve şiddet, korkutma ve tehdide ilişkin hükümleri uygulama alanı bulacaktır⁴⁰⁶.

⁴⁰⁵ Cebir ve şiddet, korkutma ve tehdit

Madde 28-“ (1) Karşı koyamayacağı veya kurtulamayacağı cebir ve şiddet veya muhakkak ve ağır bir korkutma veya tehdit sonucu suç işleyen kimseye ceza verilmez. Bu gibi hallerde cebir ve şiddet, korkutma ve tehdidi kullanan kişi suçun faili sayılır”.

Alman Ceza Kanunu'nda da örgüt kurulmasına ilişkin teşebbüsün cezalandırılabilir olduğu § 129 Abs. 3'de açıkça ifade edilmiştir.

⁴⁰⁶ Yargıtay 16.CD. ilk Derece Mahkemesi sıfatıyla verdiği 2015/3 E, 2017/3 K sayılı kararında bu konuda şu değerlendirmeleri yapmıştır: “ Hukuka Uygunluk Nedenlerinin Maddi şartlarında Hata:

Hukuka uygunluk hallerinin maddi şartlarında hatanın, kast kapsamında mı, yoksa kusur kapsamında mı değerlendirilmesi gerektiği doktrinde tartışmalı olup bu konuda birçok teori ortaya atılmış ise de, ceza kanunumuzdaki düzenleme kastı, kusur teorisine göre çözümlenmesi gerekmektedir.

TCK'nın 30/3. maddesinde;"ceza sorumluluğunu kaldıran veya azaltan nedenlere ilişkin koşulların gerçekleştiği hususunda kaçınılmaz bir hataya düşen kişi bu hatasından yararlanır". Düzenlemesi ile, hukuka uygunluk nedenleri ile kusurluluğu etkileyen haller birlikte düzenlenmiştir. Hukuka uygunluk nedenlerinin maddi şartlarındaki hatayı bu kapsamda değerlendirmek gerekecektir. Madde metinde hatanın kaçınılmaz olması şartı aranmıştır.

Kusurluluğu kaldıran hata hükümlerinin de örgüte yardım suçu açısından uygulanabilmesi de mümkün olup bu hususta genel kurallar geçerlidir. Örneğin, aslında muhakkak ve ağır cebir-tehdit ve korkutma hali olmamasına rağmen bu şekilde bir tehditle karşılaştığı konusunda kaçınılmaz hataya düşen kimsenin kusuru olmadığı kabul edilecektir⁴⁰⁷.

Kusurluluğu kaldıran sebeplerin varlığı halinde; yardım eyleminde bulunan kişinin, yapılan bir yargılama sonucunda beraatına değil, 5271 sayılı CMK'nın⁴⁰⁸ 223'üncü maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca ceza verilmesine yer olmadığına; kusurluluğu azaltan sebeplerin varlığı halinde ise örgüte yardımda bulunan failin cezasından indirim yapılmasına karar verilmesi gerekmektedir.

2.7. Suçun Özel Görünüş Biçimleri

2.7.1. Teşebbüs

Suçta teşebbüs, failin işlemeyi kastettiği suçun icra hareketlerinin tamamlanamaması ya da icra hareketleri tamamlanmış olmasına rağmen sonucun meydana gelmemesi nedeniyle suçun tamamlanamamış olması halidir⁴⁰⁹. Bir başka tanıma göre ise suçta teşebbüs, failin suçun icrasına elverişli vasıtalar ile başlamasına rağmen elinde olmayan nedenlerle icra hareketlerini ya da neticeyi tamamlayamaması halidir⁴¹⁰. Öğretide kimi yazarlar da suçta teşebbüsü, suç yoluna girip icra hareketlerine

Kaçınılmazlık, failin hataya düşmesindeki kişisel kusurun değerlendirilmesi ile ilgilidir. Failin, yaşı, mesleği, bilgisi, görgüsü, somut olaydaki durumu dikkate alınarak hatanın kaçınılmaz olup olmadığı bu değerlendirmede göz önünde bulundurulacaktır.

cc-) Hukuka Uygunluk Nedenlerinde Sınırın Aşılması:

TCK'nın 27/1 maddesinde; kanunun hükmünü yerine getirme (m. 24/1), meşru savunma (m. 25/1), hakkın kullanılması (m. 26/1) ve ilgilinin rızası (m. 26/2) gibi hukuka uygunluk nedenlerinde, sınırın kast olmaksızın aşılması halinde sorumluluk statüsü belirlenmiştir. Kasten, sınırın aşılması halinde ceza sorumluluğu değişmeyecektir. Ancak sınırın aşılmasındaki yanlış failin taksirinden ileri geliyorsa ve eylemin taksirle işlenmesi suç olarak cezalandırılabiliriyorsa, taksirden dolayı sorumlu olacaktır. Buradaki yanlış sadece kastı ortadan kaldıracaktır".

⁴⁰⁷ ÖZGENÇ; Genel Hükümler, s. 453; KOCA/ÜZÜLMEZ; Genel Hükümler s 357; ARTUK/GÖKCEN, Ceza Hukuku Genel Hükümler, s. 562-563; ZAFER; Genel Hükümler, s. 363-364.

⁴⁰⁸ 17.12.2004 tarih ve 25673 sayılı RG.

⁴⁰⁹ ARTUK/GÖKCEN, Ceza Hukuku Genel Hükümler s. 741.

⁴¹⁰ DEMİRBAŞ, Genel Hükümler, s. 404.

başlamış olan failin, elinde olmayan nedenlerle suç tipinin objektif nitelikteki unsurlarını kısmen veya tamamen gerçekleştirilememesi olarak tanımlanmıştır⁴¹¹.

Teşebbüsten söz edilebilmesi için, suç işleme kararından sonra ikinci aşamayı oluşturan hazırlık hareketlerinin tamamlanarak, icra hareketlerine başlanmış olması gerekmektedir⁴¹². Nitekim maddede teşebbüsün bir şartı olarak suçun “icrasına başlanması” gerektiği açıkça belirtilmiştir. Buna göre, teşebbüs hazırlık hareketlerini takip eden, suçun tamamlanmasından önceki safhadır. Suç işlemeye karar veren kişi, suçta kullanılacak aracın belirlenmesi ve temini, mağdur hakkında bilgi toplanması, suçun nasıl işleneceğine ilişkin planlar yapılması gibi suça hazırlık niteliğinde bir takım hazırlıklar yapar. Hazırlık hareketlerinin kural olarak cezalandırılmamasının nedeni, bu aşamada failin suça ilişkin iradesinin tam olarak ortaya çıkmaması (iradenin zayıflığı teorisi) ve suçla korunan hukuki değer bakımından ciddi bir tehlikenin meydana gelmemesidir (tehlikesizlik teorisi)⁴¹³.

Bu bağlamda, bir suçun işlenmesine yönelik düşünce ve hazırlık aşaması, ceza hukukunun dışında kalmaktadır⁴¹⁴. Düşünce ne kadar kötü olursa olsun, herhangi bir hareketle dış dünyaya çıkarılmadığı sürece ceza hukukunu ilgilendirmez⁴¹⁵. Yine, ceza hukukunun müdahalesi için, kişinin suç işleme bilinç ve iradesinin faal hale gelmesi yeterli olmayıp, bu halin belirli bir nitelik ve niceliğe ulaşması da gerekmektedir. Cezalandırmayı gerektirecek nitelik ve içerik kazanmayan bir davranışın cezalandırılması, kişi hak ve özgürlüklerine gereksiz ve aşırı bir müdahale oluşturacaktır⁴¹⁶. Hazırlık aşamasında yapılan bir hareketin suç sayılması, pek çok durumda bir şüphenin cezalandırılması anlamına gelecektir⁴¹⁷. Bu nedenle, bu aşamada suça uzak ve suçla bağlantısı şüpheli hazırlık hareketlerinin cezalandırılması, fiili esas alan hukuk sistemine aykırı olduğu gibi, kişi özgürlüğü bakımından ciddi bir tehdit anlamına gelecektir. Diğer bir ifadeyle, suç işlemeye yönelik iradenin kesin olarak ortaya çıkmadığı bir suça yönelik düşünce ve hazırlık

⁴¹¹ ÖZTÜRK/ERDEM, Uygulamalı Ceza Hukuku, s. 347.

⁴¹² ÖZGENÇ, Genel Hükümler, s. 451.

⁴¹³ HAKERİ, Genel Hükümler s. 503, 505; ÖZTÜRK/ERDEM, Uygulamalı Ceza Hukuku s. 366; ARTUK/GÖKCEN, Genel Hükümler, s. 627-628; İÇEL, Genel Hükümler, s. 501; ÖZBEK/DOĞAN/BACAĞIZ/TEPE, Genel Hükümler, s. 451-452.

⁴¹⁴ ÖZGENÇ, Genel Hükümler, s. 455; ARTUK/GÖKCEN, Genel Hükümler, s. 628-630; ÖZTÜRK/ERDEM, Uygulamalı Ceza Hukuku, s. 358; İÇEL, Genel Hükümler, s. 502.

⁴¹⁵ ÖZGENÇ, Genel Hükümler, s. 455; ARTUK/GÖKCEN, Genel Hükümler, s. 628-630; ÖZTÜRK/ERDEM, Uygulamalı Ceza Hukuku, s. 358; İÇEL, Genel Hükümler, s. 502..

⁴¹⁶ ÖZTÜRK/ERDEM, Uygulamalı Ceza Hukuku s. 366.

⁴¹⁷ HAKERİ, Genel Hükümler s. 503, 505; ÖZTÜRK/ERDEM, Uygulamalı Ceza Hukuku, s. 366.

hareketleri aşamalarının cezalandırılması, sadece bir şüpheye dayalı olarak özgürlüklere ölçüsüz biçimde müdahale anlamına gelecektir. Bu nedenle, bir suçun işlenmesine yönelik hazırlık hareketleri, “suç işlemek amacıyla örgüt kurma” (TCK md. 220) suçunda olduğu gibi, özel bir meşruluğu olan müstakil bir suç oluşturmadıkça cezalandırılabilir hareketler değildir. Diğer bir ifadeyle, dış dünyaya yansıyan insan hareketleri, işlenmesi düşünülen suç bakımından icra hareketi niteliğini kazanmadığı sürece cezalandırılmayacaktır⁴¹⁸.

Bu çerçevede, bir fiilin teşebbüs aşamasına geçtiğinin ve failin sorumluluğunun başladığı anın, diğer bir ifadeyle ceza ve cezasızlık sınırının belirlenmesi için temel husus, icra hareketleri ile hazırlık hareketlerinin birbirinden ayrılmasıdır.

Gerçekleştirilen bir hareketin hazırlık hareketi mi, yoksa icra hareketi mi olduğunu belirlemeye yönelik farklı teoriler geliştirilmiştir. Bu ayrımı maddi nitelikteki hareketlere göre yapan görüşe, objektif teori adı verilmektedir. Bu teori de şekli objektif teori ve maddi objektif teori şeklinde ikiye ayrılmıştır. Teşebbüs alanını oldukça daraltması nedeniyle öğretilerde temsilcisi bulunmayan, şekli objektif teori tipik hareketi icra hareketi saymakta ve suçun kanuni tanımında açıkça yer almayan hareketleri hazırlık hareketi kabul etmektedir. Dolayısıyla suçun kanuni tanımında yer almayan hareketler hazırlık hareketi iken, suç tipinde gösterilen hareketler icra hareketleri niteliğindedir. Suç tipiyle maddi bağlantıyı esas alan maddi objektif teoriye göre ise, suçun kanuni tanımında yer alan fiille zorunlu bağlantısı nedeniyle tipik hareketin ayrılmaz parçası olan, onunla doğal ve zorunlu olarak bütünlük içinde olan hareketler icra hareketi, bu şekilde zorunlu bir bağlantısı tespit edilemeyenler hazırlık hareketidir. Bu teoriye göre, tipik hareketle zorunlu bağlantısı olan fiiller de icra hareketi kapsamında olduğundan, şekli objektif teoriye göre teşebbüsün kapsamı daha geniştir⁴¹⁹.

Buna karşılık failin suç işleme iradesini esas alan subjektif teoriye göre, failin suç işleme konusundaki kararını fiiliyata geçirmek amacıyla gerçekleştirdiği hareketler, diğer bir ifadeyle failin suç işleme iradesini şüpheye yer bırakmayacak biçimde ortaya

⁴¹⁸ ÖZGENÇ, Genel Hükümler, s. 455; ARTUK/GÖKCEN, Genel Hükümler, s. 628-630; ÖZTÜRK/ERDEM, Uygulamalı Ceza Hukuku, s. 358; İÇEL, Genel Hükümler, s. 502.

⁴¹⁹ AKBULUT, Genel Hükümler, s. 566-567; MAHMUTOĞLU/KARADENİZ, s. 792-793; ARTUK/ GÖKCEN, Genel Hükümler s. 632-633; ÖZBEK/DOĞAN/BACAKSIZ/TEPE, Genel Hükümler, s. 452-453; ÖZTÜRK/ ERDEM, Uygulamalı ceza Hukuku, s. 368-369; KOCA/ÜZÜLMEZ, Genel Hükümler, s. 414-417; CENTEL/ZAFER/ÇAKMUT, Genel Hükümler, s. 460-461; İÇEL, Genel Hükümler, s. 503.

çıkaran hareketler icra hareketi, bunun dışındakiler hazırlık hareketidir. Buna göre, failin suç işleme iradesini esas alan sübjektif teori, hazırlık hareketleri sırasında failin kastının kuşkuya yer vermeyecek şekilde ortaya çıkabilmesi nedeniyle cezalandırılabilirliğin alanını aşırı genişleteceği ve suçla korunan hukuki değeri tehlikeye maruz bırakmayan hareketlerin teşebbüs kapsamına alınabileceği gerekçeleriyle eleştirilmiştir⁴²⁰.

TCK'nın 35'inci maddesinin birinci fıkrasında teşebbüs bakımından “doğrudan doğruya icraya başlama” esası kabul edildiğinden, icra hareketi-hazırlık hareketi ayrımı bakımından maddi objektif teorinin kabul edildiği anlaşılmaktadır. Buna göre, işlenmek istenen suç tipinde öngörülen hareketle doğal ve zorunlu bir bağlantı içinde bulunan, diğer bir ifadeyle suç tipiyle belirli bir yakınlık ve bağlantı içinde olan hareketlerin yapılması durumunda suçun icrasına başlanmış olacaktır⁴²¹. Bu durum madde gerekçesinde:“...İcra hareketlerinin ne zaman başladığının belirlenmesi kişi hak ve özgürlüklerinin korunmasıyla yakından ilgilidir. Eğer failin kastının şüpheye yer bırakmayacak biçimde ortaya çıkmasıyla icranın başlayacağı yolundaki sübjektif ölçüt kabul edilirse, kişinin düşüncesi ve yaşam tarzı dolayısıyla cezalandırılmasına varabilecek bir uygulamaya yol açılacaktır. Çünkü hazırlık hareketleri aşamasında da kastın varlığının şüpheye yer vermeyecek biçimde tespit edilebilmesi mümkün olup, böyle bir ölçüt hazırlık-icra hareketleri ayrımı konusunu bir kanıtlama sorunu hâline getirmektedir. Diğer bir deyişle, suçun icrasıyla ilgisiz davranışlar dahi, suç kastını ortaya koyduğu gerekçesiyle cezalandırılabilir. Açıklanan bu nedenlerle, Tasarıdaki “kastı şüpheye yer bırakmayacak” ölçütü madde metninden çıkartılmış ve bunun yerine “doğrudan doğruya icraya başlama” ölçütü kabul edilmiştir. Böylece işlenmek istenen suç tipiyle belirli bir yakınlık ve bağlantı içindeki *hareketlerin yapılması durumunda suçun icrasına başlanmış sayılacaktır.*” şeklinde açıkça ifade edilmiştir.

⁴²⁰ **ARTUK/GÖKCEN**, Genel Hükümler, s. 630-631; **ÖZBEK/DOĞAN/BACAKSIZ/TEPE**, Genel Hükümler, s. 452-453; **ÖZTÜRK/ ERDEM**, Uygulamalı Ceza hukuku, s. 368-369; **KOCA/ÜZÜLMEZ**, Genel Hükümler, s. 414-417; **CENTEL/ZAFER/ ÇAKMUT**, Genel Hükümler, s. 459; **İÇEL**, Genel Hükümler, s. 504; **AKBULUT**, Genel Hükümler, s. 567; **MAHMUTOĞLU/ KARADENİZ**, Türk Ceza hukuku Genel hükümler Şerhi, s. 794.

⁴²¹ **CENTEL/ZAFER/ÇAKMUT**, Genel Hükümler s. 463; **AKBULUT**, Genel Hükümler, s. 468-469; **MAHMUTOĞLU/ KARADENİZ**, Genel Hükümler s. 797; **ZAFER**, Genel Hükümler s. 368; **ÖZTÜRK/ERDEM**, s. 369; **KOCA/ÜZÜLMEZ**, Genel Hükümler, s. 417; **DEMİRBAŞ**, Genel Hükümler, s. 468; **ARTUK/GÖKCEN**, Genel Hükümler, s. 631.

Buna göre, eğer fiil, suçun gerçekleşmesi için gerekli olan hareketlerle sıkı bir bağlantı içindeyse ve herhangi bir engel çıkmaması durumunda doğrudan suçun gerçekleşmesini sağlayacaksa, yani suç tanımında belirtilen fiille zamansal ve mekânsal olarak doğrudan ilişki içinde bulunan bir hareket yapılıyorsa icra hareketine başlanmıştır. Diğer bir ifadeyle, fiilin ceza normu tarafından korunan hukuki değeri doğrudan tehlikeye sokmaya başladığı; fiilin yasaklanan hareket veya neticeyle sıkı ve doğrudan bağlantı içinde olduğu; herhangi bir engel çıkmaması halinde fiilin uzun bir kesinti olmaksızın doğrudan suçu gerçekleştireceği durumlarda icra hareketi başlamış olacaktır. Ayrıca bu değerlendirme yapılırken hareketin suçun konusuyla yakın bir bağlantı içinde olup olmadığı ve suçun konusu bakımından bir tehlikeye sebebiyet verip vermediği de araştırılmalıdır⁴²².

Buna karşılık, failin belli bir suçu işlemeye yönelik kastı bir şekilde tespit edilse de, ne kadar devam ederse etsin, ne kadar tekrarlanırsa tekrarlanırsın neticede suçu meydana getirme kabiliyeti olmayan, sadece suçun gerçekleştirilmesi için gerekli ortamı, koşulları sağlayan hareketler, hazırlık hareketi olarak kabul edilecektir. Diğer bir ifadeyle failin davranışları icra hareketi niteliğinde olmadıkça, kastının tespit edilmiş olması, teşebbüsten sorumlu tutulabilmesi için yeterli değildir. Buna göre, suçun konusuyla yakın bir bağlantı içinde olmamakla birlikte, fiilin icrasını mümkün kılan veya kolaylaştıran suç aletinin temini, bilgi toplama, olay yerinin araştırılması gibi hareketler, hazırlık hareketi niteliğindedir. Dolayısıyla hasmını öldürmek amacıyla silahı doğrultup nişan almak icra hareketi niteliğindeyken, hasmını öldürmek amacıyla zehir veya bıçak alınması hazırlık hareketi kabul edilecektir. Yine hasmının olduğu mahallede üzerinde silah ve hasmının adresiyle yakalanan kişinin hasmını öldürme kastı açık olmakla birlikte, kasten öldürme suçunun icra hareketi niteliğinde bir davranışı bulunmadığından teşebbüsten cezalandırılması mümkün olmayacaktır⁴²³.

Tipikliğin gerçekleşmesiyle tamamlanan ve aynı zamanda biten (icrası devam etmeyen) suçlara ani suç adı verilmektedir. Ani suçlarda suç, ya hareketin yapılmasıyla (sırf hareket suçları) ya da neticenin gerçekleşmesiyle (neticeli suçlar) tamamlanmakta ve aynı anda bitmektedir. Sırf hareket suçları, suç tipini ihlal eden

⁴²² **HAKERİ**, Genel Hükümler, s. 507-509; **KOCA/ÜZÜLMEZ**, Genel Hükümler, s. 419; **AKBULUT**, Genel Hükümler, s. 571; **ARTUK/GÖKCEN**, Genel Hükümler, s. 636.

⁴²³ **KOCA/ÜZÜLMEZ**, Genel Hükümler, s. 420; **ARTUK/GÖKCEN**, Genel Hükümler, s. 638-639; **HAKERİ**, Genel Hükümler, s. 504, 507; **ÖZGENÇ**, Genel Hükümler, s. 456.

icrai veya ihmali hareketin yapılmasıyla tamamlanan, suçun tamamlanması için neticenin aranmadığı suçlar olarak tanımlanmaktadır⁴²⁴. Suçun kanuni tanımında bir neticeye yer verilmediğinden örgüte yardım suçu neticeli suçlardan değildir. Ayrıca yardım fiilinin hareketin yapılmasıyla tamamlanması nedeniyle, bu suç sırf hareket suçu olarak işlenebilecektir. Bu nedenle bu suç bakımından teşebbüs, kanuni tarifteki icra hareketinin tamamlanmasına kadar veya icra hareketinin bir kısmının veya son kısmının gerçekleşmemesi halinde söz konusu olacaktır⁴²⁵. Buna göre, hareketleri parçalara ayrılabilen veya hareketleri bir oluşum süreci içinde gerçekleşen sırf hareket suçlarında, hareketlerin kişinin iradesi dışındaki nedenlerden dolayı tamamlanamaması halinde teşebbüs mümkün olabilecektir. Suçun kanuni tarifinde belirlenmiş olan hareketlerin doğrudan doğruya icrasına elverişli hareketlerle başlanmış olmakla birlikte icra hareketleri tamamlanmamış ise, bu suça teşebbüs gündeme gelecektir. Örneğin, A ilinden B ilindeki kişiye gönderilen terör örgütüne ait örgütsel dokümanları almak için postaneye giden ve dokümanları alıp gitmek üzere iken yakalanan kişinin eylemi örgüte yardıma teşebbüs kapsamında kalmaktadır.

Öte yandan örgüte yardım suçunun örgüt üyelerinin bir evde barındırılması veya bir yerden bir yere nakledilmesi şeklinde temadi eden bir hareketle işlenmesi de mümkündür. Kesintisiz suç, suçun kanuni tanımında gösterilen fiilin icrasının devam ettiği ve fiilin devamına bağlı olarak ihlalin de devam ettiği suçlardır⁴²⁶. Konumuz açısından asıl önemli husus kesintisiz suçların ne zaman tamamlanmış sayılacağı ve bu suçlara teşebbüsün ne zamana kadar mümkün olduğudur. Kesintisiz suçlarla ilgili olarak suçun tamamlanması veya bitmesi kavramları kullanılmalıdır. Buna göre, kesintisiz suçlar, tipiklikteki hareketin yapılmasıyla tamamlanmakta, ancak temadinin bittiği anda suç bitmektedir⁴²⁷. Bu nedenle, *kesintisiz suç tamamlanıncaya kadar, suça teşebbüse ilişkin hükümler uygulanabilir*. Buna karşılık suç tamamlanmış olmakla birlikte, icrasına devam ederken failin elinde olmayan

⁴²⁴ ARTUK/GÖKCEN, Genel Hükümler, s. 266, 270; KOCA/ÜZÜLMEZ, Genel Hükümler, s. 126.

⁴²⁵ HAFIZOĞULLARI/ÖZEN, Toplum Karşı Suçlar s. 330; KOCA/ÜZÜLMEZ, Genel Hükümler s. s. 425.

⁴²⁶ ÖZGENÇ, Genel Hükümler, s.168-169, 471; KOCA/ÜZÜLMEZ, Genel Hükümler, s.123; ZAFER; Ceza Hukuku Genel Hükümler, B. 1, İstanbul, 2010,s. 180.

⁴²⁷ ÖZGENÇ, Genel Hükümler, s.47; KOCA/ÜZÜLMEZ Genel Hükümler, s. 124.

nedenlerle icrasının sona erdirilmiş olması halinde, artık tamamlanmış bir suç söz konusu olduğundan teşebbüse ilişkin hükümler uygulanmaz⁴²⁸.

Kanımızca kanuni tarifindeki fiilin icrası süreklilik arz eden suç olarak tanımlanması doğru olan kesintisiz suçların, sırf hareket suçları gibi, kanuni tipte yer alan hareketin yapılmasıyla tamamlandığının kabulü gerekmektedir. Bu bağlamda, örgüte yardım suçu bakımından kesintisiz suç niteliğinde olan ve suçun kanuni tanımına göre neticesi bulunmayan barındırma veya nakletme şeklindeki hareketlerin tamamlanmasıyla, sırf hareket suçlarında olduğu gibi suçun oluştuğu kabul edilmelidir. Bu fiillerin devamının sona erdiği anda ise suçun bittiği kabul edilmelidir. Suç tamamlandıktan sonra fiilin icrası devam ederken failin elinde olmayan nedenlerle fiilin icrasının sona erdirilmiş olması halinde teşebbüse ilişkin hükümler uygulanamayacaktır. Ancak, icra hareketleri başladıktan sonra, bu fiillerin tamamlanmasına kadar geçen süre içinde teşebbüs hükümleri uygulanabilecektir⁴²⁹.

Örgüte yardım suçunda, yapılan yardımın örgüte ya da üyelerine bir şekilde ulaşması ile birlikte suç tamamlanmış olacağından, örgüte yardım suçu teşebbüsü mümkün bir suçtur⁴³⁰. Özetle; yardım fiili niteliği gereği teşebbüse uygundur.

Örgüte yardım suçuna teşebbüse örnek olarak; örgüte gönderilmek üzere posta yoluyla bir zarf içinde gönderilen bilgi notunun yapılan arama sonucu henüz örgüt üyelerine ulaşmadan postada ele geçirilmiş olması halini gösterebiliriz.

Nitekim YCGK. 31.10.2012 tarihinde verdiği bir kararda “TCK’nın 314’üncü maddesinin üçüncü fıkrası yollamasıyla TCK’nın 220’nci maddesinin yedinci fıkrası bakımından suça teşebbüsün mümkün olduğunu kabul ederek; *örgüte yardım suçunun tamamlanıp tamamlanmadığı hususu, bu yardım konusuyla ilgili diğer kişi ya da faillerin eylemlerinden bağımsız olarak fail tarafından üstlenilen ya da*

⁴²⁸ ÖZGENÇ, Genel Hükümler. s. 471; ÖZTÜRK/ERDEM, Uygulamalı Ceza Hukuku s. 349; KOCA/ÜZÜLMEZ, Genel Hükümler, s. 125-126.

⁴²⁹ Yargıtay 16. CD. 28. 02. 2019 tarih, E. 2018/2327, K. 2019/1365 “... Bu açıklamalar ışığında somut olay değerlendirildiğinde; örgütün hiyerarşik yapısı içinde yer aldığı belirlenemeyen sanığın, örgüt tarafından gerçekleştirilecek eylemlerde kullanılmak üzere örgüt mensuplarına ulaştırılmak amacıyla Kızıltepe ilçesinde belirli yerlere gelen sivil polis araçlarının plaka, marka, renk gibi özelliklerinin tespit edilip dijital ortamda depo edilmesinden ibaret eyleminin, süreklilik, çeşitlilik ve yoğunluk içermemesi ve bilgilerin henüz diğer örgüt mensuplarına ulaştırılmaması nedeniyle silahlı terör örgütüne yardım etmeye teşebbüs suçunu oluşturduğu gözetilmeden, suç vasfında yanılıya düşülerek yazılı şekilde hüküm kurulması, ”

⁴³⁰ PARLAR Ali/YILDIRIM, Ferhat, Açıklamalı İçtihatlı Silahlı Çeteler ve Terör Suçları Haksız Yakalama ve Tutuklamaya İlişkin Tazminat Davaları, Ankara, 2001, s. 477- 478.

kendisine verilen görevin tamamlanıp tamamlanmadığına göre belirlenmeli”⁴³¹ demiştir.

⁴³¹ YCGK.31.10.2012.tarih, 2012/9-1234 E, 2012/1825 K:sayılı kararı: “ Öte yandan, Ceza Genel Kurulu’nun 12.02.2008 gün ve 230-23 sayılı kararında, maddi nitelikteki yardım fiillerinin 5237 sayılı TCY’nın 220/7. maddesi kapsamında değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Uyuşmazlık konusunda sağlıklı bir hukuki sonuca ulaşılabilmesi için 5237 sayılı Türk Ceza Yasasının 35. maddesinde düzenlenen teşebbüs kavramı üzerinde de durmak gerekmektedir.

Anılan maddenin 1. fıkrasında; “Kişi, işlemeyi kastettiği bir suçu elverişli hareketlerle doğrudan doğruya icraya başlayıp da elinde olmayan nedenlerle tamamlayamaz ise teşebbüsten dolayı sorumlu tutulur” şeklinde tanımlanan teşebbüsün varlığından söz edilebilmesi için;

- 1- Kasıtlı bir suçu işleme kararı olmalı,
- 2- Elverişli hareketlerle suçun doğrudan doğruya icrasına başlanmalı,
- 3- Failin elinde olmayan nedenlerle suç tamamlanamamalı ya da sonuç gerçekleşmemelidir.

Sanık hakkında silahlı örgüte yardım etme suçuna teşebbüs hükümlerinin uygulanıp uygulanmayacağına tespiti açısından, “failin elinde olmayan nedenlerle suçun tamamlanamaması ve sonucun gerçekleşmemesi” koşuluna değinmek belirleyici olacaktır. Bu koşul açısından, yasadaki ifadesiyle "elinde olmayan nedenler" den maksat, failin iradesi dışında gerçekleşen ve suçun tamamlanmasını engelleyen nedenler olup, icra hareketlerinin bitirilmesinden ya da sonucun meydana gelmesinden önce ortaya çıkmalıdır. İcra hareketlerinin bittiği anın tespiti konusunda esas alınan ölçüt ise, yasa maddesinde düzenlenen tipik sonucun gerçekleşmesi açısından gerekli ya da yeterli bütün hareketlerin yapılıp yapılmadığı hususudur. Bu konudaki araştırmada, failin neticeyi gerçekleştirmek için yapmış olduğu hareketlerin suç tipi bakımından sonucu meydana getirmeye elverişli olup olmadığı belirlenecek ve elverişli olmadığı saptanırsa icranın bitmediği, aksi takdirde icranın bittiği kabul edilecektir. Böylelikle, suçun tamamlanmasından önce ve fakat hazırlık hareketleri aşamasından sonra gelen, başlanmış ama bitirilememiş bir eylemli evreyi ifade eden teşebbüs hükümlerinin uygulanabilmesi için, yapılan hareketlerin objektif olarak suçun yasal tanımında öngörülen sonucu meydana getirmeye elverişli olmasıyla birlikte, aracın fail tarafından bu sonucu gerçekleştirmeye uygun biçimde kullanılması, ancak failin elinde olmayan nedenlerle, icra hareketlerinin tamamlanamaması veya tamamlanmasına karşın sonucun gerçekleşmemesi gerekecektir. Bu genel açıklamalardan sonra, silahlı terör örgütüne yardım etme suçuna teşebbüsün olanaklı olup olmadığı hususu değerlendirilmelidir. Silahlı terör örgütlerinin amaç suçları işleme yolunda oluşturdukları yapılanmalarının ortak özellikleri dikkate alındığında, gizlilik ve güvenlik konularına aşırı duyarlı oldukları, gizlilik ve güvenlik ihtiyacı geniş bir alanda faaliyet gösterme durumuyla birleşince, detaylandırılmış bir işbölümü olgusunun ortaya çıktığı, örgütün hiyerarşik yapısına dâhil olmamış yani görev ve denetime bir örgüt üyesi düzeyinde henüz hazır olmayan yardım etme suçunun failleri bakımından eksik kalabilecek olan gizlilik ve güvenlik ihtiyacının, detaylı bir işbölümü ile sağlandığı, yardım edenler zamanlarının büyük bir bölümünü örgüte hasretmiş kişiler olmayıp kendi hayatlarının akışı içerisinde bazen örgüte ait işleri kabul eden şahıslar olduğundan, yardım faaliyetlerinin birden fazla bölümler halinde gerçekleştirilmesinin çoğu kez bir zorunluluk olduğu görülmektedir. Örneğin, vücut ısıtıcısı gibi ülkede bulunması zor olan bir eşyanın yurt dışından satın alınıp kırsaldaki bir kampa iletilmesi biçimindeki yardım olayında, yurt dışından bu eşyayı satın alan ile bu eşyayı örgüt üyesine teslim edecek olan mevsimlik orman işçisi arasında, bu kişilerden farklı görevleri üstlenmiş birbirini tanıyan ya da tanımayan, farklı zamanlarda yakalanan ya da hiç yakalanmayan birden fazla kişi olabilecektir. Böyle durumlarda failin örgütçe verilen bir iş ya da görevi veya kendiliğinden örgüt nam ve hesabına üstlendiği bir iş ya da görevi, yardım olayının akışı içinde kendisinden önceki failin getirdiği aşamadan bağımsız olarak tamamlayıp tamamlamadığına bakılmalıdır. Söz konusu iş, görev ya da hizmet tamamlanmışsa failin yardım suçunun da tamamlandığı, buna karşılık, örgüte yardım etme eylemini gerçekleştirme kararı olarak elverişli hareketlerle iş ya da görevin doğrudan doğruya icrasına başlayan failin, elinde olmayan nedenlerle görevi tamamlayamaması ya da sonuç alamaması halinde de suçun kalkışma aşamasında kaldığı kabul edilmeli, tüm bu olgular olaysal olarak değerlendirilip sanığın hukuksal durumu belirlenmelidir. Başka bir anlatımla; örgüte yardım suçunun tamamlanıp tamamlanmadığı hususu, bu yardım konusuyla ilgili diğer kişi ya da failerin eylemlerinden bağımsız olarak fail tarafından üstlenilen ya da kendisine verilen görevin tamamlanıp tamamlanmadığına göre belirlenmelidir. Bu açıklamalar ışığında somut olay değerlendirildiğinde;

Başka bir kararında Yargıtay, “örgüt üyesi olmayan, yani örgütün hiyerarşik yapısı içinde yer aldığı belirlenemeyen kişinin kullandığı araç ile öncülük etmek suretiyle silahlı terör örgütü üyelerini bu örgütün faaliyet gösterdiği bölgeye gidebilecekleri yere götürmeye yardımcı olmaktadır yakalanmış olması durumunda, eyleminin örgüte yardıma teşebbüs suçunu oluşturacağını” belirtmiştir⁴³². Yine, “sanığa

Amacı, Türkiye Cumhuriyetinin hâkimiyeti altında bulunan topraklardan bir kısmını silahlı mücadele vererek devlet idaresinden ayırıp bu bölgede Marksist-Leninist ilkelere dayalı bir Kürt devleti kurmak olan PKK silahlı terör örgütünün propagandasının yapılacağı yönünde istihbari bilgi elde edilen açık hava toplantısından bir gün önce, görevlilerin dur ihtarına uymayarak hızla kaçan 06 RZS 42 plakalı aracın ekiplerin takibi sonucunda terk edilmiş halde bulunduğu, içindeki şahısların kaçtıkları, araç içinde ele geçen örgütsel propaganda malzemeleri üzerinde yapılan incelemeler sonucunda 69 parmak izinin tespit edildiği, parmak izlerinden 16 adedinin başka kişilere ait olduğu belirlenmekle birlikte, suç tarihinden dört buçuk ay sonra başka bir olay nedeniyle yakalanan sanığın da, bir poster ve bir naylon poşet üzerinde parmak izinin tespit edildiği anlaşılmaktadır.

Ertesi günü yapılacak toplantıda ya da başka bir olayda kullanılmak üzere bir kısım kişilerce hazırlanan propaganda malzemelerinin ilgililere ulaştırılmak üzere araçla nakledilirken görevlilerce ele geçirilmesine göre, hazırlama ve nakil işlemleri sırasında malzemeler üzerinde bırakılan toplam 69 parmak izinden bir kısmının sahibi olan, malzemelerin hazırlanmasında görev alan ve kimlikleri tespit edilemeyen kişilerin görevlerinin tamamlandığı, buna karşın sanık Nişman'ın parmak izinin tespit edildiği yer ve kovuşturma aşamasındaki kaçamaklı ikrarında araçta bulunduğunu belirtmesi göz önüne alındığında malzemelerin hazırlanma aşamasına katılmayıp yükleme ve nakil safhasında görev aldığı, böylelikle de örgüt üyesi olmayan sanığın sözkonusu malzemeleri kullanılmak üzere nakletme biçiminde eylemine devam ederken istenen yere ulaştıramadan kendisine verilen ya da üstlendiği yardım görevini görevlilerin müdahalesi nedeniyle tamamlayamadığı sonucuna ulaşılmakta olup, silahlı örgüte yardım etme suçunun tamamlanmadığı ve teşebbüs aşamasında kaldığı kabul edilmelidir.

Kaldı ki, failin hem propaganda malzemelerinin hazırlanması, hem de yerine ulaştırılması görevinin bulunduğu ve malzemelerin hazırlanması tamamlandıktan sonra nakil sırasında yakalandığı kabul edilse bile, örgüte yardım suçunun teşebbüs aşamasında kaldığı kabul edilecektir. Zira böyle bir halde, failin üstlendiği ya da kendisine verildiği anlaşılan görev sadece propaganda malzemesinin hazırlanması olmayıp aynı zamanda bunların istenen yere nakledilmesidir ki, fail henüz bu görevi elinde olmayan nedenlerle tamamlayamamıştır. Somut olayda, kendisine verilen ya da üstlenilen görev sadece bu malzemelerin hazırlanmasından ibaret olan bir sanığın eyleminin tamamlanmış şekilde örgüte yardım suçunu oluşturacağı kabul edilirken, görevi malzemelerin hem hazırlaması hem de nakli olan sanığın eyleminin örgüte yardıma teşebbüs olarak kabulü de bir çelişki oluşturmayacaktır. Hâkim tarafından cezanın belirlenmesi sırasında 5237 sayılı TCK' nın 61. maddesindeki ölçütler göz önüne alınacak, ayrıca 6352 sayılı Yasanın 85. maddesiyle değiştirilen 220. maddenin 7. fıkrası kapsamında yapılacak indirim miktarı "yardımın niteliğine göre" belirlenecek, böylece hakkaniyete uygun olarak ceza adaleti temin edilebilecektir. Bu nedenle, yerel mahkeme direnme hükmü yerinde olmadığından, sanığın eyleminin silahlı örgüte yardım etme suçuna teşebbüs aşamasında kaldığının gözetilmemesi isabetsizliğinden bozulmasına karar verilmelidir.”

⁴³² Yargıtay 16. CD. 28.05.2019 tarih ve E. 2018/3143, K. 2019/4108 sayılı kararında:

“ II- Silahlı terör örgütüne yardım etme suçundan kurulan mahkûmiyet hükmüne dair yapılan temyiz incelemesinde;

1-Oluş ve dosya kapsamına göre; sanıkla birlikte yakalanan diğer sanıklar hakkında kurulan beraat hükümlerinin gerekçeleri ile birlikte IŞİD'in faaliyet gösterdiği bölgeye gittiklerinden şüphelenilerek haklarında soruşturma başlatılan kişiler hakkında verilen kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar göz önünde bulundurulduğundan, sanık... 'ın silahlı terör örgütü IŞİD'in üyesi olan kişileri IŞİD'in faaliyette bulunduğu bölgeye geçebilecekleri yere götürmek konusunda yardımcı olduğuna dair her türlü şüpheden uzak, yeterli delil bulunmadığı anlaşılan sanık hakkında kurulan mahkûmiyet hükmünün gerekçesine esas alınan delillerin yeterince tartışılıp değerlendirilmemiş olması,

2- Kabul ve uygulamaya göre ise;

gönderilen ve kargo şirketinde ele geçen malzemelerin silahlı örgüte yardıma teşebbüs suçunu oluşturduğunu kabul etmiştir”⁴³³. Benzer şekilde, “silahlı terör örgütünün faaliyeti kapsamında yapılacak propaganda eylemlerinde kullanılmak üzere örgütsel içerikli malzemeleri naklederken yakalanan kişinin eyleminin de silahlı örgüte yardıma teşebbüs suçunu oluşturduğu kabul edilmiştir”⁴³⁴. Benzer. “...örgütün hiyerarşik yapısı içinde yer aldığı belirlenemeyen sanığın, örgüt tarafından gerçekleştirilecek eylemlerde kullanılmak üzere örgüt mensuplarına ulaştırılmak amacıyla Kızıltepe ilçesinde belirli yerlere gelen sivil polis araçlarının plaka, marka, renk gibi özelliklerinin tespit edilip dijital ortamda depo edilmesinden ibaret eyleminin, süreklilik, çeşitlilik ve yoğunluk içermemesi ve bilgilerin henüz

a) Örgütün hiyerarşik yapısı içinde yer aldığı belirlenemeyen sanığın kullandığı araç ile öncülük ederek silahlı terör örgütü İŞİD/DEAŞ’a katılmak üzere gelen şahısları Gaziantep’e, oradan da terör örgütünün kontrolü altındaki Suriye topraklarının sınır komşusu olan Kilis Elbeyli ilçesine getirmek üzere öncülük ettiği esnada güvenlik güçlerince yakalanmış olduğu olayda, sanığın eyleminin süreklilik, çeşitlilik ve yoğunluk içermediğinin anlaşılması karşısında sübutu kabul edilen eyleminin silahlı terör örgütüne yardım etmeye teşebbüs suçunu oluşturduğu gözetilmeden yazılı şekilde hüküm kurulması,

b) Gerekeçeli karar başlığında suç adının “Silahlı terör örgütüne yardım etme” yerine “Silahlı terör örgütüne üye olma” olarak yazılması,

c) Öncelikle temel ceza tayin edilip sonrasında TCK'nın 220/7. maddesinin 2. cümlesi uyarınca gerekli indirim uygulanarak devamında 3713 sayılı Kanunun 5. maddesi gereğince artırım yapılması gerekirken, yazılı şekilde uygulama yapılması,

d) Örgüt üyesi olduğu yönünde kabul bulunmayan, silahlı terör örgütüne yardım etme suçundan mahkûm olan sanık hakkında uygulama imkânı bulunmayan TCK'nın 58/9. maddesinin uygulanmasına karar verilmiş olması,

Kanuna aykırı olduğundan, hükmün 5320 sayılı CMK'nın Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanununun 8/1. maddesi uyarınca halen yürürlükte bulunan 1412 sayılı CMUK' nın 321. maddesi uyarınca BOZULMASINA, 28. 05. 2019 tarihinde oy birliği ile karar verildi”.

⁴³³ **Yargıtay 16.CD. 26.03.2018 tarih ve E.2017/2991, K. 2018/816 sayılı kararı**, “Sanık...’ın hakkındaki silahlı örgüte silah temini suçundan verilen hükme ilişkin temyizlere gelince;

a-Sanığa gönderilen ve kargo şirketinde ele geçen malzemelerin mevcut haliyle ve bilirkişi raporuna göre silah niteliğinde sayılmadığından sanığın eyleminin TCK'nın 314/3, 220/7 maddeleri delaletiyle 314/2 madde ve fıkrasına uyan silahlı örgüte yardıma teşebbüs suçunu oluşturduğu gözetilmeden suç vasfında yanılıya düşülerek yazılı şekilde hüküm kurulması,

b-Kabul ve uygulamaya göre de;

TCK'nın 315. maddesinde düzenlenen silahlı örgüte silah temini suçunda, daha sonra örgüte verilmek üzere silahın depolanması veya nakledilmesi seçimli hareketlerden biri olup tamamlandığı gözetilmeksizin teşebbüs hükümlerinin uygulanması,

Bozmayı gerektirmiş olup, sanık müdafinin temyiz itirazları bu nedenle yerinde görülmemiş olduğundan hükümlerin BOZULMASINA, 26. 03. 2018 tarihinde oy birliğiyle karar verildi. ”

⁴³⁴ **Yargıtay 9.CD. 03.11.2011 tarih ve E. 2009/17839, K. 2011/28355 sayılı kararı**, ”Silahlı terör örgütünün faaliyeti kapsamında yapılacak propaganda eylemlerinde kullanılmak üzere örgütsel içerikli malzemeleri naklederken yakalanan sanığın eyleminin silahlı örgüte yardıma teşebbüs suçunu oluşturacağı gözetilmeden suçun tamamlandığı kabul edilerek yazılı şekilde hüküm kurulması,

Kanuna aykırı, sanık müdafinin temyiz itirazları bu itibarla yerinde görülmemiş olduğundan, hükmün bu sebepten dolayı BOZULMASINA, 03. 11. 2011 tarihinde oy birliğiyle karar verildi.”

diğer örgüt mensuplarına ulaştırılmaması nedeniyle silahlı terör örgütüne yardım etmeye teşebbüs suçunu oluşturduğu gözetilmeden, suç vasfında yanılığa düşülerek yazılı şekilde hüküm kurulması⁴³⁵ şeklindeki kabulleri ile örgüte yardım suçunun teşebbüse elverişli olduğunu belirtmiştir.

Teşebbüse ilişkin hüküm, cezai sorumluluğu genişletici bir etkiye sahiptir. Öyle ki, söz konusu hükümler suç yaratan çeşitli normlarda tanımlanan fiillere ilişkin yasağı, failin bu fiilleri tam olarak gerçekleştirilmeyip, sadece bunları gerçekleştirilmeye yönelik davranışlarda bulunduğu durumlara doğru genişletir. Söz konusu normlar, bunlar olmasaydı kanuni müeyyidelerle karşılaşmaları mümkün olmayan hareketleri cezalandırılabilir hale getirerek yeni hükümler yaratır. Gerçekten de, bu normlar var olmasaydı bir suçu işlemeye çalışıp da, bunu başaramayan kimse cezalandırılmazdı. Buna TCK'nın 2'nci maddesinde yer alan temel norm engeldir⁴³⁶.

Teşebbüs için, suçun tamamlanmasının veya neticenin gerçekleşmesinin failin iradesi dışındaki sebeplerden kaynaklanması gerekir. Eğer suç, failin iradesine bağlı sebeplerden tamamlanmadıysa, gönüllü vazgeçme söz konusu olacaktır⁴³⁷.

TCK'nın 36'ncı maddesine göre, fail, suçun icra hareketlerinden gönüllü vazgeçer veya kendi çabalarıyla suçun tamamlanmasını veya neticenin gerçekleşmesini önlerse, teşebbüsten dolayı cezalandırılmayacak, ancak tamam olan kısım esasen bir suç oluşturduğu takdirde, sadece o suça ait ceza ile cezalandırılacaktır. Madde gerekçesinde gönüllü vazgeçme, gerek icra hareketleri aşamasında gerekse icra hareketlerinin bitmesinden sonra, failin suçu tamamlamaktan gönüllü olarak vazgeçmesini teşvik etmek amacıyla kabul edilen modern suç politikasının temel araçlarından birisi olarak açıklanmıştır. Buna göre gönüllü vazgeçmenin cezalandırılmamasının nedeni suç ve ceza siyasetinden kaynaklanmaktadır. Failin suçu tamamlamaktan gönüllü olarak vazgeçmesini teşvik etmek modern suç politikasının temel araçlarından birisi olduğundan, fail, suçu tamamlamaktan kendi

⁴³⁵ Yargıtay 16. CD. 28. 02. 2019 tarih, 2018/2327 E. 2019/1365. K.

⁴³⁶ TOROSLU; Ceza Hukuku Genel Kısım, s. 300.

⁴³⁷ ARTUK/GÖKCEN, Genel Hükümler, s. 648; HAKERİ, Ceza Hukuku, s. 513; ÖZTÜRK/ERDEM, Uygulamalı Ceza Hukuku, s 366-. 373; CENTEL/ZAFER/ÇAKMUT, Türk Ceza Hukukuna Giriş, s. 473; MAHMUTOĞLU/KARADENİZ; Türk Ceza Kanunu Genel Hükümler Şerhi, s. 828-829; AKBULUT, Genel Hükümler, s. 582; İÇEL; Genel Hükümler, s. 518.

iradesiyle vazgeçme konusunda özendirilmeli, bu kapsamda faile ceza verilmemesi imkânı sağlanmalıdır⁴³⁸.

Gönüllü vazgeçme, failin boynuna ilmek geçirip astığı kişiyi boğulmadan askıdan indirip ilmeği boynundan çıkarmasında olduğu gibi, suç tamamlanıncaya kadar *failin suç yolundan dönmesini* ifade etmektedir. Gönüllü vazgeçme durumunda fail icra hareketlerini kendi isteğiyle yarıda bırakmakta veya suçun tamamlanmasını ya da neticenin gerçekleşmesini kendi çabalarıyla önlemektedir. Buna göre, gönüllü vazgeçme, kısaca *failin kendi isteğiyle icra hareketlerine devam etmemesi veya bu hareketleri tamamladıktan sonra iradi etkin davranışlarıyla tipik neticenin meydana gelmesini önlemesi* olarak tanımlanabilir⁴³⁹. Dolayısıyla failin iradi ve gönüllü olarak *kendiliğinden suç yolunda ilerlemekten vazgeçmesi veya neticenin meydana gelmesini engellemesi*, gönüllü vazgeçme olarak adlandırılmaktadır. Ancak, *failin elinde olmayan nedenlerle suçun tamamlanmaması* durumunda gönüllülük koşulu gerçekleşmediğinden teşebbüs hükümleri uygulanacaktır⁴⁴⁰.

Örgüte yardım suçunun teşebbüse elverişliliği doktrin ve uygulamada kabul gördüğüne göre, teşebbüse elverişli diğer suçlarda olduğu gibi bu suçta da gönüllü vazgeçme kural olarak mümkündür. Örneğin, fail, örgüt mensubu olduğunu bilerek gitmek istediği yere bırakmak üzere aracına aldığı kişiyi özgür iradesi ile götürmekten vazgeçmesi halinde kişi gönüllü vazgeçmiş sayılacak ve vazgeçtiği ana kadar ki eylemi de başka bir suç oluşturmadığından örgüte yardıma teşebbüs suçundan ceza almayacaktır.

2.7.2. İştirak

Kanunen ve niteliği gereği kanunda belirtilen sayıda kişi tarafından işlenebilen bir suçun, kanunda belirtilen sayıda kişi dışında olan birden fazla kimsenin aralarında yaptıkları anlaşma gereği failin oluşumuna neden sonuç ilişkisi bakımından değere sahip katkıda bulunarak, birlikte işlenmesi halinde failer arasında iştirakin varlığından söz edilir ve böyle işlenen bir suça da iştirak halinde işlenen suç adı

⁴³⁸ MAHMUTOĞLU/KARADENİZ; Türk Ceza Kanunu Genel Hükümler Şerhi, s. 833; İÇEL: Genel Hükümler, s. 520; CEENTEL/ZAFER/ÇAKMUT, Türk Ceza Hukukuna Giriş, s. 475.

⁴³⁹ KOCA/ÜZÜLMEZ, Genel Hükümler, s. 430; AKBULUT, Genel Hükümler, s. 582; ARTUK/GÖKCEN; Genel Hükümler, s. 650-651.

⁴⁴⁰ ÖZBEK/DOĞAN/BACAĞIZ/TEPE, Genel Hükümler, s. 469-470; ZAFER, Genel Hükümler, s. 377; KOCA/ÜZÜLMEZ, Genel Hükümler, s. 434-435.

verilir⁴⁴¹. İştirak halinde işlenmiş bir suçun varlığından söz edebilmek için, kanunda öngörülenden fazla kişinin suça katılması, birden fazla kişi tarafından yapılan ve suç olarak kabul edilebilecek hareketlerin bulunması, söz konusu bu hareketlerin nedensellik değerinin olması, suça katılan kişiler arasında iştirak iradesinin olması ve tüm bu kişiler için aynı olan suçun icra hareketlerine başlanmış olması gerekir⁴⁴².

5237 Sayılı TCK'nın 37'nci maddesinin birinci fıkrasına göre; *“Suçun kanunî tanımında yer alan fiili birlikte gerçekleştiren kişilerden her biri, fail olarak sorumlu olur”*. Buna göre, örgüte yardım suçunu oluşturan fiili birlikte işleyen kişiler, fail olarak sorumlu olacaklardır.

TCK'nın 220'nci maddesinin yedinci fıkrasında düzenlenen örgüte yardım suçunun mahiyeti itibariyle iştirak halinde işlenmesine engel bir durum bulunmamaktadır. Örgüte yardım suçunda da müşterek fail(TCK'nın 37'nci maddesi), azmettiren(TCK'nın 38'inci maddesi) şekillerinde iştirak etmek her zaman mümkündür. Ancak, örgüte yardım suçuna iştirak eden kimsenin örgüt üyesi olan kimselerden olmaması gerekir; örgüt kurucularının, yöneticilerinin ve örgüt üyelerinin örgüte yardım suçuna iştirak ettikleri söylenemez.

Örgüte yardım suçu doğrudan kastla işlenebilen suçtur. Bu nedenle de örgüte yardım suçuna iştirak eden kimselerin de doğrudan kastla hareket etmesi gerekir. Zira failer arasındaki suç ayniyeti iştirakin şartlarındandır ve suçun aynı olmasından söz edilebilmesi için suçun maddi olduğu kadar manevi unsurunun da aynı olması gerekir⁴⁴³. Zaten bu nedendir ki, kasıtlı bir suça taksirle ya da taksirli bir suça kasıtlı iştirak mümkün değildir⁴⁴⁴. Bununla birlikte tam da bu noktada belirtmeliyiz ki, suç ortaklarının suçun işlenişine dair kastlarının farklı olması yani kast türlerinin doğrudan kast veya olası kast gibi birbirinden farklılık göstermesi iştiraktan sorumlu tutulmalarına engel değildir⁴⁴⁵. Ancak, örgüte yardım suçu gibi suçun manevi unsurunda kastın doğrudan kast olarak arandığı suçlarda, suça iştirak eden kimseler yönünden de doğrudan kast aranmalıdır.

⁴⁴¹ HAKERİ, Ceza Hukuku, s. 287.

⁴⁴² ARTUK/GÖKCEN, Ceza Hukuku Genel Hükümler, s. 780.

⁴⁴³ EREM, Faruk/DANIŞMAN, Ahmet/Artuk, M. Emin, Ceza Hukuku Genel Hükümler, Ankara, 1997. s. 899; DÖNMEZER, Sulhi/ERMAN Sahir, Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku, C. II, s. 1240.

⁴⁴⁴ ARTUK/GÖKCEN, Genel Hükümler, s. 771.

⁴⁴⁵ ÖZGENÇ/ŞAHİN, Uygulamalı Ceza Hukuku, s. 336.

Suçta iştirak, maddi ya da manevi nitelikte olabilir. Manevi iştirak, suçta azmettirme, teşvik etme, suç işleme kararını kuvvetlendirme, fiilin işlenmesinden sonra yardımda bulunulacağını vaat etme, suçun nasıl işleneceği konusunda yol gösterme şekillerinde ortaya çıkabilir. Maddi nitelikte iştirak ise, suçun birlikte işlenmesi, fiilin işlenmesinde kullanılan araçları sağlamak, suçun işlenmesinden önce veya işlenmesi sırasında yardımda bulunarak icrasını kolaylaştırmak şeklinde olabilir.

Suçta iştirak konusunda çok titiz bir değerlendirme yapılması gereken örgüte yardım suçunda, kişilerin bahsettiğimiz şekilde suçta ilişkin kastlarının türü ile birlikte eylemlerinin ayrı ayrı göz önünde bulundurulması gerekir. Bununla birlikte, genel olarak bir ifadeye bulunmak gerekir ise örgüte yardım suçunun niteliğini göz önünde bulundurarak, örgüte yardım suçuna manevi nitelikte iştirakin söz konusu olabileceği; buna karşılık, maddi nitelikte iştirak olarak değerlendirilebilecek eylemlerin ise daha çok suçta birlikte işleyenler olarak karşımıza çıkabileceği kanaatindeyiz. Başka bir ifadeyle, örgüte yardım etme suçta bakımından, manevi nitelikteki iştiraki oluşturan eylemlerle bu suçta yardım eden olarak iştirak mümkündür; dışarıdan bir kişi, yani örgüt üyesi olmayan bir kişi örgüte yardım etme suçunu oluşturan tipik hareketlere a tipik ve dışarıdan bir hareketle katılabilecektir.

Maddi nitelikteki iştirak eylemleri yönünden ise, maddi nitelikteki hareketleri, örgüte yardım suçunu işleyen failin hareketlerinden ayırmanın mümkün olmadığı kanaatindeyiz. Zira bu şekilde bilerek ve isteyerek yardımda bulunulduğu takdirde zaten örgüte yardım suçta oluşacağından maddi iştirak mümkün değildir. Örneğin, örgüte erzak ve yaşamsal madde götürecekt bir kimseye bu amacını bilerek aracını kiralayan veya yardım etmek kastıyla veren kimse örgüte yardım suçuna maddi iştiraktan değil bu suçun işlenişine doğrudan fail olarak sorumlu tutulacaktır.

Nihayet, 5237 sayılı TCK'nın 40'inci maddesinin üçüncü fıkrasına göre; *“suçta iştiraktan dolayı sorumlu tutulabilmek için ilgili suçun en azından teşebbüs aşamasına varmış olması gerekir”*. Buna göre, örgüte yardım suçuna iştirakin söz konusu olabilmesi için örgüte yardım suçunun en azından teşebbüs aşamasına varmış olması gerekir.

Özetle; TCK'nın 220'nci maddesinin yedinci fıkrasında düzenlenen örgüte yardım suçta, iştirak konusunda diğer suçlara göre özel bir durum göstermemektedir. Örgüte yardım suçta, zorunlu olarak iştirakle işlenmesi gereken bir suç olmadığı gibi bireysel

olarak ya da iştirak halinde de işlenmeye uygun bir suçtur. Bu suç faillik, azmettirme ve manevi nitelikteki eylemlerle yardım etme biçiminde karşımıza çıkan iştirak biçimlerine uygundur.

2.7.3. İçtima

2.7.3.1. Gerçek İçtima

Suçların içtimalı bakımından 5237 sayılı TCK'da gerçek içtima kuralları benimsenmiştir. Buna göre, suç olan kaç eylem var ise o kadar suç vardır. Ne kadar suç var ise o kadar ceza vardır⁴⁴⁶. Gerçek içtima kuralı ile uyumlu olarak 5237 sayılı TCK'nın 220'nci maddesinin dördüncü fıkrasında da “*Örgütün faaliyeti çerçevesinde suç işlenmesi hâlinde, ayrıca bu suçlardan dolayı da cezaya hükmolunur*” denilmiştir. Yani, örgüt faaliyeti çerçevesinde suç işlenmesi halinde hem işlenen suç veya suçlardan hem de örgüt kurma, yönetme veya üye olma suçundan ceza verileceği öngörülmüştür. Örneğin, bir örgüt üyesi örgütün faaliyeti çerçevesinde yağma suçunu işlemiş ise hem örgüt üyeliği suçundan hem de yağma suçundan cezalandırılacaktır.

Örgüte yardım suçu açısından, bu suç kapsamında değerlendirilen yardım fiilinin suç olmaması gerektiğinden, bu suç kapsamında niteliği gereği başka bir suç işlenmiş olması mümkün değildir.

Örgütün hiyerarşik yapısına dâhil olmayan fail, örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen bir suça örgütün talimatı doğrultusunda yardım etmiş ise işlenmesine yardımda bulunduğu bu suçtan sorumluluğu iştirak hükümlerine göre değerlendirilecek, ayrıca örgüte yardım suçundan değil; örgüt adına suç işleme suçundan sorumlu tutulacaktır.

2.7.3.2. Suçların İçtimalı

Suçların içtimalı, işlenmiş olan suçta tek fiille birden çok hukuki yararın ya da bazı koşullarda farklı fiiller ile aynı hukuki yararın ihlal edilmiş olmasıdır⁴⁴⁷. Suçların içtimalının söz konusu olduğu durumlara örnek olarak failin kanunun aynı hükmünü birkaç defa ihlal etmesine rağmen tek suç işlemiş olduğunun kabul edildiği; failin

⁴⁴⁶ ÖZGENÇ, Genel Hükümler, s. 493.

⁴⁴⁷ CENTEL/ZAFER/ÇAKMUT, Türk Ceza Hukukuna Giriş, s. 488.

işlediği suçun diğer suçun unsurunu veya ağırlaştırıcı sebebini teşkil ettiği; failin tek fülle birkaç suç işlemiş olduğu durumları gösterebiliriz. Birinci halde, zincirleme suçtan; ikinci halde, birleşik suçtan; üçüncü halde ise, fikri içtimadan söz edilir.

2.7.3.2.1. Bileşik Suç

5237 sayılı TCK'nın "Bileşik Suç" başlıklı 42'nci maddesine göre; *"Biri diğerinin unsurunu veya ağırlaştırıcı nedenini oluşturması dolayısıyla tek fiil sayılan suçta bileşik suç denir. Bu tür suçlarda içtima hükümleri uygulanmaz"*. Bileşik suçta, kanunda bağımsız olarak suç olarak tanımlanan fiil, başka bir suçun temel şeklini ya da nitelikli şekillerine ilişkin bir unsurunu oluşturabilir⁴⁴⁸.

Ceza Kanunlarında bazı suçların örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenmesinin bu suçların nitelikli hali ya da ağırlaştırıcı nedeni olarak düzenlenmiş olduğu görülmektedir. Örneğin; 5237 sayılı TCK'nın 79'uncu maddesinde düzenlenen göçmen kaçakçılığı, 91'inci maddesinde düzenlenen organ ve doku ticareti, 106'ncı maddesinde düzenlenen tehdit, 142'nci maddesinde düzenlenen nitelikli hırsızlık, 149'uncu maddesinde düzenlenen nitelikli yağma, 174'üncü maddesinde düzenlenen tehlikeli maddelerin izinsiz olarak bulundurulması veya el değiştirmesi, 188'inci maddesinde düzenlenen uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti, 227'nci maddesinde düzenlenen fuhuş, 229'uncu maddesinde düzenlenen dilencilik, 265'inci maddesinde düzenlenen görevi yaptırmamak için direnme, 282'nci maddesinde düzenlenen suçtan kaynaklanan mal varlığı değerlerini aklama suçlarında durum böyledir.

Konumuz olan örgüte yardım suçu açısından ise durum çok başkadır. Her şeyden önce, örgüte yardım suçunda yardımı oluşturan eylem tek başına başka bir suçu oluşturacak nitelikte değildir.

Yapmış olduğumuz açıklamaların ışığı altında, örgüte yardım suçunun kendine özgü durumu nedeniyle bileşik suçta konu olamayacağı kanaatindeyiz. Zira kanun bu suçu başka bir suçun unsuru veya ağırlaştırıcı nedeni yapmadığı gibi başka bir suçu da bu suçun unsuru ya da ağırlaştırıcı nedeni saymamıştır.

⁴⁴⁸ ÖZGENÇ, Genel Hükümler, s. 524.

2.7.3.2.2. Zincirleme Suç

TCK'nın 43'üncü maddesinin birinci fıkrasına göre, bir suç işleme kararının icrası kapsamında, değişik zamanlarda bir kişiye karşı aynı suçun birden fazla işlenmesi durumunda, bir cezaya hükmedilecektir. Ancak bu ceza, dörtte birinden dörtte üçüne kadar artırılabilecektir. Bu hükme göre, aynı suçun değişik zamanlarda birden fazla işlendiği durumlarda, bu suçların bir suç işleme kararının icrası kapsamında işlenmesi, diğer bir ifadeyle bu suçlar arasında sübjektif bağ bulunduğu durumlarda zincirleme suç söz konusu olacaktır. Zincirleme suç için ayrıca her birinin ayrı suç oluşturduğu birden fazla fiilin aynı kişiye karşı işlenmesi, yani mağdurun veya suçtan zarar görenin aynı kişi olması gerekmektedir. Zincirleme suç durumunda aynı suç değişik zamanlarda müteaddit defa işlenmesine rağmen, kişiye bu suçların her birinden ayrı ayrı ceza verilmemekte, tek ceza verilmekte, ancak ceza arttırılmaktadır⁴⁴⁹.

Zincirleme suçun söz konusu olduğu durumlarda, aynı suç işleme kararı kapsamında ve değişik zamanlarda işlenen her fiil müstakil bir suçtur. Farklı zamanlarda suç işleme kararı kapsamında işlenen bu suçlar arasında sübjektif bir bağ bulunmaktadır⁴⁵⁰. Bu sübjektif bağ, bir suç işleme kararıdır. Zincirleme suçun asli kurucu unsuru "bir suç işleme kararının icrası" kapsamında fiilde bulunmadır. Sübjektif nitelikteki bu unsur, aynı suçun birden çok defa işlenmiş olmasına rağmen tek ceza verilmesinin gerekçesini oluşturmaktadır. Bununla birlikte belirtmeliyiz ki, sübjektif unsur olan, insanın iç dünyasına dair bir olgu olan, aynı suç işleme kararının bulunup bulunmadığını tespit etmek son derece güçtür.

TCK'nın 43'üncü maddesinin üçüncü fıkrasında hangi suçlar yönünden zincirleme suç hükümlerinin uygulanmayacağı açıkça düzenlenmiştir. Buna göre, kasten öldürme, kasten yaralama, işkence ve yağma suçları dışındaki tüm suçla yönünden zincirleme suç hükümleri uygulanabilir. Zincirleme suç halinde faile tek ceza verilir. Ancak, bu ceza dörtte birinden dörtte üçüne kadar artırılır

Örgüte yardım suçunun zincirleme suç olarak işlenmesinin mümkün olduğu kanaatindeyiz. Örneğin; örgüt hiyerarşisi içinde yer almayan bir kişinin, bir suç

⁴⁴⁹ ÖZGENÇ, Genel Hükümler, s. 544-545; HAKERİ, Ceza Hukuku, s. 618; ZAFER, Genel Hükümler, s. 416.

⁴⁵⁰ ÖZGENÇ, Genel Hükümler, s. 531.

işleme kararı kapsamında müteaddit defalar örgüte yardımda bulunması durumunda zincirleme suç hükümleri uygulanabilecektir. Yani, bir tek suç işleme kastı ile yardım teşkil eden eylemi belli zaman dilimine yayarak birkaç kez yapabilir. Örneğin, örgüte götürülmesi için teslim edilen erzak miktarının fazlalığı nedeniyle üç parça ya bölerek kısa aralıklarla bu erzağı örgüte götüren failin fiili esasen üç ayrı yardım suçunu oluşturmasına rağmen bu üç fiilin aynı suç kararı ile işlenmiş olması nedeniyle tek suç kabul edilerek bir tek yardım suçundan ceza verilip TCK'nın 43'üncü maddesi uyarınca cezası arttırılacaktır.

Örgüt hiyerarşisi içinde yer almayan kişi tarafından müteaddit defalar gerçekleştirilen örgüte yardım niteliğindeki eylemlerin yoğunluğu, çeşitliliği ve yapılan yardımın niteliği göz önünde bulundurularak bu kişinin artık örgüt hiyerarşisi içine dâhil olduğu sonucuna da ulaşılması mümkündür. Bu halde, söz konusu kişinin örgüte yardım eden olarak değil, örgüt üyesi olarak sorumlu tutulması gerekecektir ⁴⁵¹. İşte, bu nedenle de örgüte yardım suçunda zincirleme suç hükümlerinin uygulanıp uygulanmayacağı konusunda somut olayın özelliklerinin tüm yönleri ile göz önünde bulundurulması gerekir.

Nihayet, örgüte yardım suçunda zincirleme suç hükümlerinin uygulanıp uygulanamayacağı yönünden kesin ifadeler kullanmak yerine her somut olaya göre, olayın işleniş biçimi, yardımın niteliği, çeşitliliği, yardım fiilinin sayısı ve yardımların yapıldığı zaman dilimi de göz önünde bulundurularak, yardım fiillerinin süreklilik, çeşitlilik ve yğunluk arzemesii halinde kişinin örgütün hiyerarşik yapısına girip örgüt üyesi olduğu kabul edilebilmelidir. Ancak, aynı suç kararı ile birden fazla yardım fiilinin kısa aralıklarla gerçekleştirilmesi halinde ise zincirleme suç hükümlerinin uygulanabileceği kabul edilmelidir.

⁴⁵¹ **Yargıtay 16.CD.08.02.2018 tarih, E. No: 2017/3054, K. No: 2018/313 sayılı kararında** "Oluş, iletişimin tespiti tutanakları, özellikle Hamza kod adlı silahlı terör örgütü üyesi ile yaptığı görüşme içerikleri ve tüm dosya kapsamına göre; silahlı terör örgütünün kırsalda bulunan üyeleriyle irtibatlı olan sanığın, aldığı talimatlar üzerine örgütsel eylemlerde kullanılmak üzere örgüte sürekli olarak malzeme temin ettiği ve istihbarat sağladığı anlaşılmalı, eyleminin, hiyerarşik yapısına dâhil olmak suretiyle örgüte üye olma suçunu oluşturacağı gözetilmeden delillerin değerlendirilmesinde ve suç vasfında yanılığa düşülerek yazılı şekilde hüküm kurulması,

Kanuna aykırı, sanık müdafinin temyiz itirazları bu nedenle yerinde görüldüğünden hükmün BOZULMASINA, CMK'nın 326/son maddesi uyarınca ceza süresi yönünden kazanılmış haklarının saklı tutulmasına, 08. 02. 2018 tarihinde oybirliğiyle karar verildi. " Terör örgütünün dağ kadrosundaki elemanlarla görüşen ve talimat doğrultusunda örgütsel eylemlerde kullanılmak üzere sürekli malzemeler götüren kişinin örgüte yardım suçunu değil örgüt üyeliği suçunu işlediğini kabul etmiştir.

2.7.3.2.3. Fikri İçtima

Fikri içtimada, tek fiilin farklı suçları oluşturması, yani en azından iki farklı suçun bulunması zorunludur⁴⁵². Buna göre, bazı durumlarda fiil tek olmasına rağmen, kanunun bu fiili iki ayrı hükmünde suç olarak düzenlemesi, dolayısıyla iki ayrı suçun mevcudiyeti söz konusu olabilmektedir. 5237 Sayılı TCK'nın fikri içtima başlıklı 44'üncü maddesine göre, işlediği bir fiil ile birden fazla farklı suçun oluşmasına sebebiyet veren kişi, bunlardan en ağır cezayı gerektiren suçtan dolayı cezalandırılacaktır⁴⁵³. Farklı neviden fikri içtima durumunda *bir fiil ile* kanunda tanımlanan *birden fazla suç* işlenmektedir. Burada farklı suçlarla kastedilen, farklı suç tipleridir. Bu suçlardan her birinin ayrı ayrı cezalandırılabilme imkânı varken, kanun koyucu faile bu suçlardan en ağırının cezasının verilmesini ve diğer suçun ceza verilen suç içinde erimesini kabul etmiştir⁴⁵⁴. Buna göre bu içtima hükmünün uygulanabilmesi için, fiilin tek olması ve bu fiille kanunda tanımlanan birden fazla suçun işlenmesi şeklinde iki şart aranmaktadır⁴⁵⁵. TCK'nın sisteminde, *suç sayısı belirlenirken netice değil, hukuki anlamda fiil dikkate alındığından*⁴⁵⁶, burada fiille kastedilen harekettir.

Örgüte yardım suçunda da örgüte yardım amacıyla gerçekleştirilen fiilin aynı zamanda bir başka suçu oluşturması mümkündür ve bu halde fikri içtima hükümlerinin uygulanması söz konusu olabilecektir.

Örneğin; silahlı terör örgütü üyesi olan bir kişiyi, bu kişinin konumunu bilmesine rağmen yakalanmasını önlemek ve yurt dışına kaçırmak amacıyla evinde saklayan ve sahte kimlik çıkartan kişinin eylemi hem suçluyu kayırma hem de örgüte yardım suçunu oluşturur. Zira 5237 Sayılı TCK'nın 283'üncü maddesinde düzenlenen suçluyu kayırma suçu, suç işleyen bir kişiye araştırma, yakalama, tutuklanma veya hükmün infazından kurtulması için imkân sağlamak suretiyle oluşur. 5237 sayılı TCK'nın 220'nci maddesinin yedinci fıkrasında düzenlenen örgüte yardım suçu ise, bir kimsenin örgüt içindeki hiyerarşiye dâhil olmamakla birlikte, örgüte bilerek ve isteyerek yardım etmesi suretiyle gerçekleşir. 5237 Sayılı TCK'nın 44'üncü

⁴⁵² KOCA/ÜZÜLMEZ, Genel Hükümler, s. 529.

⁴⁵³ KOCA/ÜZÜLMEZ, Genel Hükümler, s. 529.

⁴⁵⁴ ÖZGENÇ, Genel Hükümler, s. 570; HAKERİ; Ceza Hukuku, s. 642-643.

⁴⁵⁵ ÖZGENÇ, Genel Hükümler, s. 570; HAKERİ; Ceza Hukuku, s. 642-643.

⁴⁵⁶ ÖZGENÇ, Genel Hükümler, s. 566.

maddesinde düzenlenen ve işlediği bir fiil ile birden fazla farklı suçun oluşmasına sebebiyet veren kişinin bunlardan en ağır cezayı gerektiren suçtan dolayı cezalandırılacağı şeklinde ifade edilen fikri içtima kurallarına göre bu kişinin örgüte yardım suçundan dolayı cezalandırılması gerekecektir.

Yargıtay bir kararında⁴⁵⁷ da “...silahlı terör örgütüne yardım etmek (TCK 314/3 ve 220/7 yollamasıyla TCK 314/2) ve göçmen kaçakçılığı (TCK 79) suçlarından yargılanan, silahlı terör örgütüne üye olmadığı kabul edilen sanığın, haklarında beraat kararı kesinleşen diğer sanıklar ve suça sürüklenen çocuğun örgüte katılımını sağlamak için para karşılığında araç temin ederek Suriye ülkesine illegal yollardan geçirmeye çalışmak şeklinde kabul edilen hukuki anlamda tek bir fiil olduğunda kuşku bulunmayan eyleminin sübutu halinde, TCK’nın 44’üncü maddesinde düzenlenen fikri içtima hükmünün bu suçlar yönünden uygulanmayacağına dair özel bir düzenleme bulunmamasına ve her iki suçu düzenleyen normlar arasında görünüşte içtima kurallarının uygulanma kabiliyeti olmamasına nazaran yerel mahkemenin somut olay bakımından TCK’nın 44’üncü maddesinin uygulanmasında bir isabetsizlik bulunmamakta ise de; Aksi kanıtlanamayan savunmalara göre, silahlı terör örgütü DAESH ile organik bağ kurup, örgütün hiyerarşik yapısına dâhil olduğu kanıtlanamayan ve Suriye ülkesine örgüte katılmak amacıyla gitmek istediklerini bildiği yönünde mahkûmiyetine yeterli kesin ve inandırıcı delil elde edilemeyen sanığın, haklarındaki beraat kararı kesinleşen sanıkları maddi menfaat elde etmek maksadıyla yasal olmayan yollardan yurt dışına çıkmasına imkân sağlamaya çalışmaktan ibaret eyleminin TCK’nın 79/1-b maddesinde düzenlenen göçmen kaçakçılığı suçunu oluşturacağından bu suçtan cezalandırılması ile yetinilmesi gerekirken ayrıca ispat edilemeyen terör örgütüne yardım etmek suçundan da cezalandırılmasına karar verilmesi...” demek suretiyle örgüte yardım suçundan fikri içtima hükümlerinin uygulanabileceğini ifade etmiştir.

2.7.3.3. Görünüşte İçtima (Kanunların Tekliği)

Fikri içtima hükmünün uygulanabilmesi için görünüşte içtima durumu bulunmamalıdır⁴⁵⁸. Görünüşte içtima durumunda, aynı olaya uygulanabilir gözükken birden fazla norm bulunmakla birlikte, *somut olaya uygulanabilecek norm belirlidir*. Bu durumda tek bir ceza normunun ihlali söz konusu olduğundan, içtima hükümlerinden farklı olarak, birden fazla normun aynı fiil hakkında uygulanması görünüşte olduğundan, *içtima hükmü uygulanmayacaktır*⁴⁵⁹. Buna göre, görünüşte içtima durumunda, *normlar arasındaki ilişkiden veya yorum yoluyla sadece birinin uygulanabileceği sonucuna varılmaktadır*. Dolayısıyla görünüşte içtima durumunda

⁴⁵⁷Yargıtay 16.CD.12.07.2018 tarih ve E.2018/1348, K.2018/2433 sayılı kararı, www.Uyap.gov.tr, E. T. 17.08.2019.

⁴⁵⁸ ÖZGENÇ, Genel Hükümler, s. 581.

⁴⁵⁹ ÖZGENÇ, Genel Hükümler, s. 581; ; ÖZTÜRK/ERDEM, Uygulamalı Ceza Hukuku s. 397-398; KOCA/ÜZÜLMEZ, Genel Hükümler, s. 542.

ceza normlarının ve suçların çokluğu tamamen görünüşte olup, failin gerçekleştirdiği fiile uygulanabilecek bir tek ceza normunun bulunduğu açıktır. Bu nedenle, görünüşte içtima durumunda fail hakkında iki ceza hükmü uygulanabilir görülmesine rağmen, fail sadece birinden cezalandırılmaktadır⁴⁶⁰.

Bu bağlamda bir fiil neticesinde iki suç oluşmasına rağmen, bu iki suçtan hangisine göre failin cezalandırılacağına açık olduğu, diğer bir ifadeyle içtimanın görünüşte olduğu durumlarda fikri içtima hükmü uygulanamayacaktır. Fikri içtima hükmünün uygulanabilmesi için görünüşte içtima hallerinden birisi bulunmamalıdır ve bu durum fikri içtimanın koşullarından birisini oluşturmaktadır. Dolayısıyla tek failin birden fazla suçun oluşumuna sebebiyet verdiği durumlarda görünüşte içtima⁴⁶¹. İlişkinin bulunması, fikri içtima hükümlerinin uygulanmasını engelleyecektir⁴⁶².

Aynı fiile görünüşte uygulanabilir durumda bulunan çeşitli normlardan birisi diğer normların unsurlarının yanı sıra ek unsur ve özellikleri de ihtiva ediyorsa özel-genel norm ilişkisi ortaya çıkmaktadır. Buna göre, özel norm genel normun unsurlarını tümüyle kapsamakla birlikte, bazı ilave unsurları da içermektedir. Özel normun önceliği ilkesi gereğince genel norm geri çekilecek ve fiile uygulanacak gerçekte tek norm (özel norm) bulunacaktır. Özel normun önceliği ilkesi, özel normun genel norm üzerinde bir üstünlüğe sahip olduğunu ve genel normun uygulanmasını bertaraf ettiğini kabul eder. Bu nedenle özel normun kaldırılması yasal bir boşluk

⁴⁶⁰ **ÖZGENÇ**, Genel Hükümler, s. 581; **ÖZTÜRK/ERDEM**, Uygulamalı Ceza Hukuku s. 397-398; **KOCA/ÜZÜLMEZ**, Genel Hükümler, s. 542; **HAKERİ**, Ceza Hukuk, s. 655-656; **ZAFER**, Genel Hükümler, s. 409; **MAHMUTOĞLU/KARADENİZ**; Türk Ceza Kanunu Genel Hükümler Şerhi, s. 976-978; **ARTUKGÖKCEN**, Genel Hükümler, s. 704; **ÖZBEK/ DOĞAN/ BACAKSIZ/ TEPE**; Genel Hükümler s. 576; **DEMİRBAŞ**, Genel Hükümler, s. 532.

⁴⁶¹ Yargıtay 16.CD. 16.01.2020 tarih, 2019/7184 E, 2020/615 K, sayılı kararda;“Sanıkların terör örgütü mensubu olan kardeşlerine sahte nüfus cüzdanı temin etmekten ibaret eylemlerinin, özellikle aralarındaki akrabalık ilişkisi de gözetildiğinde örgütsel bir talimat ya da örgütün bilgisi dâhilinde gerçekleştirildiği yönünde herhangi bir delil ikame olunamamasına göre, 5327 sayılı TCK’nın 283/1, 3 maddelerinde düzenlenen suçluyu kayırma ve aynı Kanunun 314/3, 220/7 maddeleri delaletiyle 314/2 maddesinde yer verilen silahlı terör örgütüne/örgüt üyesine yardım etme suçlarını oluşturacağı nazara alınarak; eylemin hukuki anlamda tek bir fiil olması nedeniyle anılan Kanunun 44. maddesi gereğince TCK’nın 314/3, 220/7 maddeleri delaletiyle 314/2 maddesinde düzenlenen silahlı terör örgütüne/örgüt üyesine yardım etme suçundan cezalandırılmaları gerekirken suç vasfında yanılıya düşülerek yazılı şekilde (örgüt adına suç işleme suçundan) hüküm kurulması”, bozma nedeni yapılmıştır.

⁴⁶² **MAHMUTOĞLU/KARADENİZ**; Türk Ceza Kanunu Genel Hükümler Şerhi, s. 976-978; **KOCA ÜZÜLMEZ**, Genel Hükümler s. 541; **GÖKTÜRK, Neslihan**, Fikri İçtima, 2013, s. 74.

doğurmamakta, özel norm kapsamında görülen fiiller genel norma göre cezalandırılmaktadır⁴⁶³.

Genel norm-özel norm ilişkisi, *genel kanunda yer alan ceza normu ile özel kanunda yer alan ceza normu arasında* ortaya çıkabileceği gibi *bir suçun temel şekli ile nitelikli hali arasında* da ortaya çıkabilir. Örneğin TCK’da yer alan zimmet suçu (madde 247) ile Bankacılık Kanununda yer alan zimmet suçu (madde 160) arasında genel norm-özel norm ilişkisi bulunmaktadır. Yine TCK’nın 220’nci maddesindeki suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu ile TCK’nın 314’üncü maddesindeki silahlı örgüt suçu arasında genel norm-özel norm ilişkisi bulunmaktadır. 220’nci madde genel örgüt suçu iken, 314’üncü maddede düzenlenen örgütün bazı suçları işlemek amacıyla kurulması ve silahlı olması durumunda uygulanmaktadır. Bu nedenle bir olayda TCK’nın 314’üncü maddesindeki örgütün unsurları gerçekleştiğinde, artık genel norm niteliğinde olan 220’nci madde uygulanamayacaktır. Ayrıca görevi kötüye kullanma suçu karşısında, rüşvet veya zimmet suçları özel norm niteliğindedir. Aynı zamanda TCK’nın 220’nci maddesinin yedinci fıkrasında düzenlenen örgüte yardım suçu ile TCK’nın 315’inci maddesinde düzenlenen silahlı örgüte silah sağlama suçları arasında da genel norm-özel norm ilişkisi mevcuttur. Genel norm-özel norm ilişkisinin mevcut olduğu durumlarda fikri içtima uygulanamayacaktır.

2.8. Benzer Suçlarla Karşılaştırma

2.8.1. Silahlı Örgüte Silah Sağlama Suçu

Silahlı örgüte silah sağlama suçu, 5237 sayılı TCK’nın 314’üncü maddesinde düzenlenen silahlı örgüt suçundan hemen sonra gelen TCK’nın 315’inci maddesinde düzenlenmiştir⁴⁶⁴. Örgüte silah sağlama suçu, örgüte yardım niteliğindeki bir eylemin

⁴⁶³ ZAFER, Genel Hükümler, s. 408.; ÖZTÜRK/ERDEM; Uygulamalı Ceza Hukuku; s. 398.; HAKERİ; Ceza Hukuku, s. 655-656.; MAHMUTOĞLU/KARADENİZ; Türk Ceza Kanunu Genel Hükümler Şerhi, s. 976-978.; ÖZGENÇ; Hukuku Genel Hükümler, s. 581.; ÖZBEK/ DOĞAN/ BACAKSIZ/TEPE; Genel Hükümler, s. 577-578.; KOCA/ÜZÜLMEZ; Genel Hükümler, s. 542.; ARTUK/GÖKCEN, Genel Hükümler s. 704.; AKBULUT; Genel Hükümler, s. 702.

⁴⁶⁴ 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 169’uncu maddesinde düzenlenen silahlı çeteye yardım suçu yerine 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 315’inci maddesinde silah sağlama suçu düzenlenmiştir. Silahlı örgütlere yardım suçunun düzenlendiği 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 169’uncu maddesinde “örgüte yardım” ifadesi kullanılmış, aynı Kanunda örgüte yardım suçu için ise 314’üncü maddede “teşekkül mensuplarına yardım” ifadesi kullanılmıştır.

suç olarak düzenlenmesi halidir. Ancak, burada söz konusu olan yardım her türlü yardım değil, sadece TCK'nın 315'inci maddesinde ifade edilen şekildeki yardımdır. Silahlı bir örgüte TCK'nın 315'inci maddesinde belirtilen eylemlerin dışında yardımda bulunulması durumunda, TCK'nın 220'nci maddesinin yedinci fıkrasında düzenlenmiş olan örgüte yardım suçu söz konusu olur.

Suçun oluşması için failin, örgütün faaliyetlerinde kullanılacağını bilerek “üretmek, satın almak, ülkeye sokmak suretiyle silah temin etmek” veya “nakletmek” ya da “depolamak” şeklinde sayılan, seçimlik hareketlerden birisini gerçekleştirmesi gerekmektedir⁴⁶⁵. Bu haliyle suç, bağlı ve seçenek hareketli⁴⁶⁶ bir tehlike suçudur. Suçun tamamlanması için bir neticenin gerçekleşmesi aranmadığından, bu suç, örgüte yardım suçu gibi neticeli bir suç değildir.

Kanun sistematigi açısından silahlı örgüte yardımın TCK'nın 220'nci maddesinin yedinci fıkrasında düzenlendiği gözetildiğinde, kanun koyucunun örgüte silah sağlama şeklindeki özel yardım suçunu daha ağır bir eylem olarak değerlendirip ayrıca cezalandırmayı tercih ettiği görülmelidir. Yargıtay'ın da işaret ettiği üzere örgüte yardım suçu dışında, aynı nitelikte iki farklı örgüte yardım fiili mevcuttur, bunlar, silah sağlama ve terörün finansmanıdır⁴⁶⁷. Kanımızca örgüt propagandası da ayrı ve özel bir suç olmakla birlikte, örgüte yardım niteliğindedir.

Kanun koyucu, silahlı örgütün vahamet arz eden eylemlerini işlemek amacıyla silah sağlayan kişilerin, yardımdan yargılanmasından ziyade, bu konuda özel bir suç tipi

⁴⁶⁵ *YCGK'nun 24.02 2009 tarih, 2008/9-78E. 2009/39 K. sayılı kararından.*

⁴⁶⁶ *HAFIZOĞULLARI/ÖZEN, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, 411.*

⁴⁶⁷ **Yargıtay 16.CD, E. 2018/2860, K. 2019/2706, 17.04. 2019 günlü kararından:** "...Bu açıklamalar ışığında somut olay değerlendirildiğinde; Örgütün kurucusu, yöneticileri ve örgüt hiyerarşisinde üçüncü veya daha yukarı katmanlarda yer alan mensuplarının zaman sınırlaması olmaksızın örgütün nihai amacından haberdar oldukları yönünde kuşku bulunmamakta ise de, bir ve ikinci katmanlarda yer alanlar açısından; Devletin her kurumuna sızan mensupları vasıtasıyla kişi ve kurumlara yönelik, örgütün gerçek yüzünü ortaya koyan operasyonlara başlandığı, bu yapının kamuoyu ve medya tarafından tartışılır hale geldiği, üst düzey hükümet yetkilileri ve kamu görevlileri tarafından yapılan açıklamalarda “paralel yapı” veya “terör örgütü” olduğuna ilişkin tespitler ve uyarıların yapıldığı, Milli Güvenlik Kurulu tarafından da aynı değerlendirmelerin paylaşıldığı süreçten önce icra edilen faaliyetlerin, nitelik, içerik ve mahiyeti itibarıyla silahlı terör örgütünün amacına hizmet ettiğinin somut delil ve olgularla ortaya konulmadıkça örgütsel faaliyet kapsamında kabul edilemeyeceği değerlendirilerek;

Bu tarihten sonra gerçekleşen ve örgütsel faaliyet olarak kabul edilen hareketlerin örgüt hiyerarşisine dâhil olduğunu gösterir biçimde çeşitlilik, devamlılık ve yoğunluk içermemesi karşısında örgüt üyesi olarak kabul edilmesine yasal olanak bulunmadığı, ancak örgüt liderinin talimatı doğrultusunda örgütle irtibatlı Bank Asya'daki hesabına para yatıran ve örgütte iltisaklı sendikaya üye olan sanığın eyleminin örgüte yardım etme suçunu oluşturacağı gözetilmeksizin suç vasfında yanılığa düşülerek yazılı şekilde hüküm kurulması..." bozma nedeni yapılmıştır.

düzenlemek suretiyle bu kişileri daha ağır bir cezayla cezalandırmayı tercih etmiştir⁴⁶⁸.

5327 sayılı TCK'nın 315'inci maddesinde düzenlenen silah sağlama suçu örgüte yardım suçunun özel bir halidir. Daha doğru bir ifadeyle, silah sağlama suçu, silahlı örgüte yardım etmenin suç olarak düzenlenmiş özel şeklidir..

TCK'nın 314'üncü maddesinde düzenlenen silahlı örgütlerin faaliyetlerinde kullanılmak maksadıyla bunların amaçlarını bilerek bu örgütlere silah üretmek, satın almak veya ülkeye sokmak suretiyle temin etmek, nakletmek ve depolamak 5237 sayılı TCK'nın 315'inci maddesinde suç olarak düzenlenmiştir. Bu nedenle de söz konusu silahlar, silahlı örgüte teslim edilmemiş olsa da kanunda belirtilen seçimlik hareketlerden biri gerçekleşmişse suç oluşur. Zira 5237 sayılı TCK'nın 315'inci maddesinde düzenlenen silah sağlama suçunda, teslim öncesi aşamalar da tipik eylem olarak kabul edilmiştir.

⁴⁶⁸ **Yargıtay 16.CD. E. 2018/3774, K. 2018/4378, 20. 11. 2018 günlü kararından:** "... Ancak, gösterdiği vahamet dikkate alınarak örgüte silah sağlama şeklindeki yardım eylemleri, bağımsız bir suç olarak düzenlenmiş, 5237 sayılı TCY'nın, "Silah sağlama" başlığını taşıyan 315. maddesinde, "Yukarıdaki maddede tanımlanan örgütlerin faaliyetlerinde kullanılmak maksadıyla bunların amaçlarını bilerek, bu örgütlere üretmek, satın almak veya ülkeye sokmak suretiyle silah temin eden, nakleden veya depolayan kişi, on yıldan on beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır" hükmüne yer verilmiştir.

Maddede düzenlenen suç, örgüte yardımın özel bir şekli olup, Devletin güvenliğine, toprak bütünlüğüne, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçları işlemek amacıyla kurulan silahlı örgütlerin faaliyetlerinde kullanılmak üzere, bunların amaçlarını bilerek üretmek, satın almak ve ülkeye sokmak suretiyle silah, cephaneye veya nitelik ve nicelik yönünden vahim olan benzeri maddelerin temin edilmesi, nakledilmesi ve depolanması bağımsız bir suç olarak düzenlenmiş ve daha ağır bir yaptırıma bağlanmıştır.

Söz konusu maddelerin kullanılması suretiyle ve örgütün faaliyeti çerçevesinde çeşitli suçların işlenmesi hâlinde; bu silah ve cephaneyi temin eden kişiler, aslında bu suçların işlenişine yardım eden olarak sorumlu tutulmaları gerekir. Ancak, söz konusu fiiller bu madde kapsamında müstakil bir suç olarak tanımlandığı için, sadece bu suçtan dolayı cezaya hükmetmek gerekecektir" açıklamasına yer verilmiştir.

Bu suçun oluşması için failin, örgütün faaliyetlerinde kullanılacağını bilerek "üretmek, satın almak, ülkeye sokmak suretiyle silah temin etmek" veya "nakletmek" ya da "depolamak" şeklinde sayılan, seçimlik eylemlerden birisini gerçekleştirmesi gerekmektedir. Suçun manevi unsuru ise, madde gerekçesinde de belirtildiği üzere söz konusu eylemlerin, örgütün amaçlarını bilerek gerçekleştirilmesi, yani kastır" ifadelerine yer verilmiştir.

Örgütle organik bağ kurup örgütün hiyerarşik yapısına dâhil olarak yoğunluk, çeşitlilik ve süreklilik gösteren faaliyetlerde bulunduğu dair yeterli ve kesin delil elde edilemeyen sanığın, oluş ve tüm dosya kapsamına göre, Suriye ülkesinde ikamet eden kimliği tespit edilemeyen örgüt üyesi ...'ın örgütsel amaçla kullanılmak üzere kendisine teslim ettiği patlayıcı maddeleri belirtilen yere gömerek gizlemeden önce yakalanması sonucu patlayıcı maddenin ele geçirildiği olayda, sanığın eyleminin kül halinde TCK'nın 315. maddesinde tanımlanan örgüte silah sağlama suçunu oluşturacağı gözetilmeden suç vasfında yanılığa düşülerek yazılı şekilde hüküm kurulması, Bozmayı gerektirmiş, . . ." Daire bu kararı ile örgüte silah sağlama suçunun, örgüte yardım suçunun özel bir şekli olduğunu kabul etmiştir.

Yargıtay'ın yerleşik kararlarında da silah sağlama suçunda teslim öncesi aşamaların da suçu oluşturan eylem olarak düzenlendiğinin belirtildiği ve dolayısıyla da bu tip eylemlerin 5237 sayılı TCK'nın 315'inci maddesi kapsamında olup, cezalandırılması gerektiğine işaret edildiği görülmektedir. Örneğin Yargıtay 9'uncu Ceza Dairesi bir kararında⁴⁶⁹; "... silahlı terör örgütünün faaliyetlerinde kullanılmak üzere temin edilen... el bombası ile... Bomba düzeneğini örgütün amaçlarını bilerek bulunduran sanıkların eylemlerinin 5237 sayılı TCK'nın 315'inci maddesinde tanımlanan suçu oluşturacağı..." denilerek açıkça bu husus vurgulanmıştır.

Silahlı örgüte silah sağlama suçunun koruduğu değer, örgüte yardım suçunda da olduğu gibi kamu düzeni, kamu güvenliği ve barışıdır.

Örgüte silah sağlama suçunun failine ilişkin kanun koyucu herhangi bir özgülemeye gitmediğinden, bu suç örgüte yardım suçunda olduğu gibi "*örgüt mensubu olmayan herkes*" tarafından işlenebilen, *özgü olmayan bir suçtur*⁴⁷⁰. Yine örgüte silah sağlama suçunun unsuru olarak birden fazla failin bulunması zorunlu olmadığından, tek bir kişi tarafından işlenebilecek bu suç, örgüte yardım suçu gibi *çok failli bir suç da değildir*.

Bu suçun faili, silahlı terör örgütünün amaçlarını bilerek, faaliyetlerinde kullanılmak amacıyla üretmek, satın almak veya ülkeye sokmak suretiyle silâh temin eden, nakleden veya depolayan kişidir. Bu yönüyle bakıldığında kural olarak silahlı örgüt yöneticis/üyesi olan kimse, silah sağlayan olamaz. Silahlı örgüt yönetici/üyelerinin bu suçun faili olamayacağı prensibi sadece mensubu oldukları silahlı örgüt açısından geçerlidir. Bir silahlı örgüt mensubu, başka bir silahlı örgüte silah temin edebilir. Bu yönüyle silahlı örgütlerin arasında silah yardımlaşması bu madde kapsamında cezalandırılacaktır. Yargıtay'a göre, failin yurda silah sokarken yakalanması durumunda, silahlı terör örgütünün hiyerarşik yapısına, organik bağ kurmak suretiyle dâhil olduğu yönünde yeterli, kesin delil bulunmaması durumunda silah sağlama suçundan ceza verilmesi gerekmektedir⁴⁷¹. Yine Yargıtay, "silahlı örgüt üyesinden

⁴⁶⁹ Yargıtay 9.CD.18.06.2007 tarih ve 2007/4669 E.2007/5385 sayılı ilamı, www.uyap.gov.tr, E. T. 19.12.2019.

⁴⁷⁰ ÖZTÜRK/ERDEM, Uygulamalı Ceza Hukuku; s. 201.

⁴⁷¹ Yargıtay 16.CD. E. 2018/4287, K. 2019/2020, 25.03.2019 günlü kararı. "TCK'nın 315. maddesinde düzenlenen suçun örgüte yardımın özel bir şekli olup Devletin güvenliğine, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçları işlemek amacıyla kurulan silahlı terör örgütlerinin faaliyetlerinde kullanılmak amacıyla, bunların amaçlarını bilerek; üretmek, satın almak ve ülkeye sokmak suretiyle silah, cephane veya nitelik ve nicelik yönünden önem arz eden benzeri maddelerin

talimat alarak molotof kokteyli hazırlamadan ibaret eylem açısından failleri örgüt üyesi olarak değerlendirmemiş, silah sağlama suçunun oluştuğunu kabul etmiştir⁴⁷².

Silahlı örgüte silah sağlama suçunun konusu, temin edilen *silah*tir. Silahın kapsamı konusunda net bir düzenleme bulunmamaktadır. Doktrinde silahın kapsamı konusunda, TCK'nın 6/f maddesinde düzenlenen silah tanımına sadık kalınması gerektiği görüşünü savunanlar mevcuttur⁴⁷³. Bu görüşe göre, silah kavramından 6136 sayılı Kanun başta olmak üzere özel ceza yasalarındaki düzenlemelere göre silah kabul edilen nesnelere ziyade, TCK'daki genel tanım benimsenmelidir.

Yargıtay, silahın kapsamını belirlerken TCK'nın 6'ncı maddesini biraz daha farklı yorumlamayı tercih ederek, silah ve silah türevlerini "...cephane veya nitelik ve nicelik yönünden önem arz eden benzeri maddeler..."⁴⁷⁴ şeklinde açıklayarak, Kanundaki tanımı daralttığı görülmektedir. Yargıtay'ın silahın tanımını daraltıcı amaçsal yorumla, silahlı örgütün işlemeyi amaçladığı suçları işlemeye "elverişli silah ve mühimmat" la sınırlaması kanunda bu suç için öngörülen hapis cezasının miktarı da dikkate alındığında doğru olacağı kanaatindeyiz.

Silah ya da patlayıcı üretiminde kullanılacak malzemeyi temin etmek, saklamak, depolamak, nakletmek gibi eylemlerin tek başına bu suçu oluşturmayacağı⁴⁷⁵, genel

temini, nakledilmesi ve depolanması bağımsız bir suç olarak düzenlenmiş ve bu suçun failinin örgüt üyesi olmayan kişilerden olması gerektiği öngörülmüş, silahlı terör örgütlerinin üyesi olan failin bu seçimlik hareketleri gerçekleştirmesi halinde ise, örgüt üyesi olmaktan TCK'nın 314/2 ve 6136 sayılı Kanuna aykırılık suçundan cezalandırılması gerekeceğinden; sanıkların üzerlerinde bulunan patlayıcı maddeleri yurda sokmaya çalışırken yakalanmaları şeklinde gerçekleşen somut olayda; oluşa ve tüm dosya kapsamına göre, silahlı terör örgütünün hiyerarşik yapısına, organik bağ kurmak suretiyle dâhil olduğu yönünde yeterli kesin delil bulunmayan sanığın patlayıcı maddeleri yurda sokmaktan ibaret eyleminin, TCK'nın 315. maddesindeki silah sağlama suçunu oluşturacağı gözetilmeden, suç vasfında yanılıya düşülerek yazılı şekilde hüküm kurulması, Kanuna aykırı, sanık... Müdafinin temyiz dilekçesi ile duruşmadaki itirazları bu itibarla yerinde görüldüğünden, hükümlerin bu nedenlerle BOZULMASINA,

⁴⁷² Yargıtay 16.CD. E. 2018/2767, K. 2019/1781, 14. 03. 2019 günlü kararı.

⁴⁷³ HAFIZOĞULLARI, Zeki, Millete ve Devlete Karşı Suçlar, 2016, s 411.

⁴⁷⁴ Yargıtay 16. CD. E. 2018/4287, K. 2019/2020, 25. 03. 2019 günlü kararı.

⁴⁷⁵ Yargıtay 16. CD. 31.01. 2017, 2016/7109 E, 2017/415 K, sayılı kararında"...TCK'nın 315. maddesinde düzenlenen suçun failinin örgüt üyesi olmayan diğer şahıslar olabileceği, özellikle 27.12.2015 tarihli tutanak içeriğine göre ele geçirilen, üzerinde sanığın parmak izinin bulunduğu patlayıcı madde yapımında kullanılan malzemelerin TCK'nın 174/1. maddesinde tanımlanan maddelerden olmaması nedeniyle sanığın belirtilen suçtan cezalandırılmayacağı, ancak olaydan sonra sahte kimlikle kaçtığı yurt dışında yakalanan sanığın olay öncesi de PKK terör örgütünün eylemlerine katıldığına dair tanık beyanları ve tüm dosya kapsamı birlikte değerlendirildiğinde, ihbar üzerine başlatılan soruşturmada, silahlı terör örgütünün faaliyetlerinde kullanılmak üzere patlayıcı madde yapımında kullanılan malzemelerin üzerinde parmak izi bulunan sanığın eyleminin, hiyerarşik yapısına dâhil olmak suretiyle örgüte üye olma suçunu oluşturacağı gözetilmeden suç vasfında yanılıya düşülerek yazılı şekilde hüküm kurulması,

hüküm olan örgüte yardım suçunu (TCK madde 220/7) oluşturabileceği gözetilmelidir⁴⁷⁶. Ancak 24.11.2016 tarih 6763 sayılı Kanununun 15'inci maddesiyle, TCK'nın 174'üncü maddenin birinci fıkrası değiştirilerek yetkili makamların izni olmaksızın bu madde kapsamına giren maddeleri imal etmek, işlemek veya kullanmak amacıyla gerekli olan malzeme ve teçhizatı ithal etmek, ihraç etmek, satışı arz etmek, başkalarına vermek, nakletmek, depolamak, satın almak, kabul etmek veya bulundurmak suç haline getirilerek yaptırma bağlanmıştır. Bu nedenledir ki, bu tarihten sonra patlayıcı üretiminde kullanılacak malzemeyi temin etmek, saklamak, depolamak, nakletmek gibi eylemler TCK'nın 174'üncü maddenin birinci fıkrasında düzenlenen suçu oluşturacak, suçun örgüt adına işlenmesi halinde sanık ayrıca aynı 5237 Sayılı TCK'nın 314'üncü maddesinin üçüncü fıkrası ile 220'inci maddesinin altıncı fıkrası delaletiyle TCK'nın 314'üncü maddesinin ikinci fıkrası gereğince örgüt adına suç işleme suçundan da cezalandırılacaktır.

Silahlı örgüte silah sağlama suçunun oluşabilmesi için öncelikle TCK'nın 314'üncü maddesi kapsamında bir örgütün var olması gerekir. Suçun maddi unsurunu oluşturan hareket bu örgüte silah sağlamaktır. Suçun kanuni tanımına göre silahlı örgüte silah sağlamanın, üretmek, satın almak veya ülkeye sokmak ya da depolanmak veya nakletmek gibi seçimlik hareketlerden bir veya birkaçı ile işlenmesi gerekmektedir.

Yargıtay bir kararında, “silahın bahçedeki eski bir kulübeye depolanması şeklinde gerçekleşen somut olayda, failin ekip biçtiği bahçe üzerindeki hâkimiyetin dosyaya net olarak yansımadığını” belirterek eksik araştırma sebebiyle bozma kararı vermiştir⁴⁷⁷. Bu karar ile depolama seçenek hareketinin fail tarafından yapıldığının ispatlanamaması gerekçesi ile yerel mahkeme kararını bozmuştur.

2-Kabul ve uygulamaya göre de; Örgüte silah ve patlayıcı madde temini silahlı örgüte yardımın özel bir şekli olup TCK'nın 315. maddesi gereğince yaptırma bağlanmıştır. Bu şekilde eylemi gerçekleştiren sanığın örgütün hiyerarşik yapısına dâhil olmaksızın fiili gerçekleştirdiği kabul edilmesine rağmen örgüt mensupları hakkında uygulama imkânı bulunan TCK'nın 58/9. maddesinin uygulanması, Bozmayı gerektirmiş, sanık ve sanık müdafisinin temyiz itirazları bu nedenlerle yerinde görülmüş olduğundan, hükmün bu sebepten dolayı BOZULMASINA, 31.01.2017 tarihinde oy birliğiyle karar verildi ”.

⁴⁷⁶ Yargıtay, 9.CD. 27.05.2009, 2008/19693E, 2009/6067 K.

⁴⁷⁷ Yargıtay 16.CD. E. 2018/85, K. 2019/1105, 12.04.2018 günlü kararı. “...bahçenin başkalarının girişini engelleyecek tarzda tel örgü ile çevrili olup olmadığı, kapısının kilitli bulunup bulunmadığı, silahların ve patlayıcı maddelerin bulunduğu kulübenin içerisine başkaları tarafından bu maddelerin kolaylıkla konulup konulamayacağı, sanığa ait köpeğin bu yerde sürekli olarak bağlı olup olmadığı, köpeğin varlığına rağmen yabancılar tarafından kulübeye girilip girilemeyeceği...” .

Silahlı örgüte silah sağlama suçunu düzenleyen TCK'nın 315'inci maddesinde "bilerek" ibaresine yer verildiğinden, bu suçun manevi unsuru örgüte yardım suçunda olduğu gibi *doğrudan kasttır*. Fail mutlak surette söz konusu silahlı örgütün amacını ve temin ettiği silahların örgüt faaliyetinde kullanılacağını bilmesi ve istemesi gerekir ki bu da doğrudan kasttır. Buna göre, örgüte silah sağlama eyleminde bulunan kişinin olası kastla ya da taksirle bu tür eylemlerde bulunması halinde bu suç oluşmaz. Yargıtay da örgüte silah sağlama suçunun ancak doğrudan kastla işlenebileceğini, olası kastla veya taksirle işlenemeyeceğini kabul etmektedir.

Silahlı örgüte silah sağlama suçunu oluşturan fiiller de tüm suçları oluşturan fiiller gibi hukuka aykırı fiillerdir. Örgüte silah sağlama suçunda, hukuka aykırılık unsuru kanunda özel olarak belirtilmemiştir.

Örgüte yardım suçunda olduğu gibi kanunda genel olarak öngörülen kusurluluğu ortadan kaldıran nedenlerin silahlı örgüte silah sağlama suçu açısından da uygulanabilmesi mümkündür. Bu çerçevede kusur yeteneğini kaldıran haller açısından örgüte silah sağlama fiilleri de diğer örgüt suçları ile aynı özellikleri gösterir. Kusurluluğu kaldıran veya azaltan bazı sebepler ise bu suç açısından niteliği itibarı ile uygulanabilir değildir. Örneğin 5237 sayılı TCK'nın 29'uncu maddesinde düzenlenen haksız tahrikin örgüte silah sağlama suçuna uygulanabilmesi mümkün değildir. Buna karşılık, cebir ve tehdit hallerine ilişkin hükümlerin bu suç tipi açısından uygulanması mümkündür⁴⁷⁸.

Örgüte yardım suçunda olduğu gibi, örgüte silah sağlayan kişinin söz konusu eylemini cebir ve tehdit altında yapmamış olması gerekir. Bu nedenle örgüte silah sağlayan kişinin, silah sağlama suçunu işlediğini kabul edebilmek için özgür iradesi ile silah sağlama eyleminde bulunduğu ispatlanması gerekir.

Suçun kanuni tanımında bir neticeye yer verilmediğinden örgüte yardım suçu gibi silahlı örgüte silah sağlama suçu da neticeli suçlardan değildir. Ayrıca silah sağlama suçunun kanunda belirtilen üretmek, satın almak veya ülkeye sokmak suretiyle silâh temin eden, nakletmek veya depolamak fiillerinden herhangi birinin yapılmasıyla tamamlanması nedeniyle, bu suç sırf hareket suçu olarak işlenebilecektir. Bu nedenle bu suç bakımından teşebbüs, kanuni tarifteki icra hareketinin tamamlanmasına kadar veya icra hareketinin bir kısmının veya son kısmının gerçekleşmemesi halinde söz

⁴⁷⁸ SARITAŞ, Suç İşlemek Amacıyla Örgütlenme Suçları. 610.

konusu olacaktır⁴⁷⁹. Buna göre, hareketleri parçalara ayrılabilen veya hareketleri bir oluşum süreci içinde gerçekleşen sırf hareket suçlarında, hareketlerin kişinin iradesi dışındaki nedenlerden dolayı tamamlanamaması halinde teşebbüs mümkün olabilecektir. Örneğin, A ilinden B iline gönderilen silahların yolda ele geçirilmesi durumunda silah sağlama suçuna teşebbüs söz konusu olacaktır. Keza silahların üretim aşamasında yakalanması, suçun teşebbüs aşamasında kaldığı hallere bir örnektir.

Örgüte silah sağlama suçunun teşebbüse elverişliliği doktrin ve uygulamada kabul gördüğüne göre, teşebbüse elverişli diğer suçlarda olduğu gibi gönüllü vazgeçme halinin uygulanması da kural olarak mümkündür. 5237 sayılı TCK'nın 315'inci maddesinde düzenlenen örgüte silah sağlama suçunun bir kişi tarafından müstakilen işlenmesi mümkün olduğundan, diğer bir ifadeyle fiilin birden fazla kişi tarafından işlenmesi zorunlu bir unsur olmadığından *çok failli bir suç niteliğinde değildir*⁴⁸⁰. Ancak bu suçun birlikte suç işleme kararına bağlı ve suçun icrasına ilişkin iş bölümü esasına dayalı olarak, birden fazla kişinin katılımıyla işlenmesi de mümkündür. Bu durumda, örgüte silah sağlama suçunu oluşturan fiili birlikte işleyen kişiler, müşterek fail olarak sorumlu olacaklardır.

TCK'nın 220'nci maddesinin yedinci fıkrasında düzenlenen örgüte yardım suçu ile TCK'nın 315'inci maddesinde düzenlenen silahlı örgüte silah sağlama suçları arasında da genel norm-özel norm ilişkisi mevcuttur. Genel norm-özel norm ilişkisinin mevcut olduğu durumlarda fikri içtima uygulanamayacaktır.

2.8.2. Terörizmin Finansmanı Suçu

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından, 9 Aralık 1999'da, terörizmin finansmanı ile mücadele konusundaki ayrıntılı düzenlemeleri içeren ilk uluslararası sözleşme olan, "Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşme" kabul edilmiştir. Sözleşme Ülkemiz tarafından 27 Eylül 2001 tarihinde

⁴⁷⁹ HAFIZOĞULLARI/ÖZEN, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, s.330; KOCA/ÜZÜLMEZ, Genel Hükümler, s. 425.

⁴⁸⁰ ZAFER; Genel Hükümler s. 383.

imzalanarak, 4738 sayılı Kanunla uygun bulunarak iç hukukumuzun parçası haline gelmiş ve Ülkemiz açısından uluslararası bir yükümlülük niteliği kazanmıştır⁴⁸¹.

Terörizmin finansmanı suçu mülga 765 sayılı TCK döneminde, silahlı çeteye yardım başlığını taşıyan 169'uncu maddeye göre cezalandırılmaktaydı⁴⁸².

BM Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşmenin gereklerinin yerine getirilebilmesi için 2006 yılında 3713 sayılı kanunda değişikliğe gidilerek 8 ile 8/A maddelerinde düzenlenmiş ve terörizmin finansmanı ayrı bir suç tipi olarak ilk defa bu şekilde mevzuatımıza girmiştir⁴⁸³. Böylelikle artık terörizmin finansmanı suçu işlendiğinde terör örgütlerine uygulanacak hükümlere müracaat etmeden veya bu suçlarda fail-şerik ilişkileri irdelenmeden doğrudan cezalandırabilmek mümkün hale gelmiştir.

Türkiye'nin taraf olduğu, yürürlüğe girmesi ile birlikte iç hukukumuzun bir parçası hâline gelmiş olan 1999 tarihli Birleşmiş Milletler Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşmenin uygulanması ve gereklerinin yapılması gerekmektedir. Türkiye'de terörizmin finansmanının önlenmesi için terörizmin finansmanı suçunun düzenlenmesi ve BM Güvenlik Konseyi ile yabancı devletler ve ülkemiz tarafından malvarlıklarının dondurulması yönünde alınan kararların ve bu yöndeki taleplerin yerine getirilmesine ilişkin esasların belirlenmesi amacıyla 07.02.2013 tarih ve 6415 sayılı Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından kanunlaşmış ve 16.02.2013 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Dört bölüm ve biri geçici olmak üzere toplam 22 maddeden oluşan söz konusu Kanunla esas itibariyle, terörizmin finansmanı suçu yeniden düzenlenmiş, ikinci

⁴⁸¹ Sözleşme, 10 Ocak 2000 tarihinde New York'ta imzaya açılmış ve 10 Nisan 2002 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Sözleşmeye, 156 devlet taraftır. Türkiye tarafından 27 Eylül 2001 tarihinde imzalanmış olan Sözleşme, 2002/3801 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla onaylanıp 10 Ocak 2002'de kabul edilen 4738 sayılı Kanun ile onaylanması uygun bulunmuş ve 1 Nisan 2002 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak iç hukukumuzun bir parçası haline gelmiştir.

⁴⁸² 765 sayılı TCK'nın 169'uncu maddesi düzenlemesi "64 ve 65'inci maddelerde beyan olunan hal haricinde her kim, böyle bir cemiyete ve çeteye hal ve sıfatlarını bilerek barınacak yer gösterir veya yardım eder yahut erzak veya esliha ve cephaneye veya elbise tedarik ederse üç seneden beş seneye kadar ağır hapis ile cezalandırılır. "

⁴⁸³ **TMK'nın 8. maddesinde** terörün finansmanı suçu şu şekilde düzenlenmişti. "Her kim tümüyle veya kısmen terör suçlarının işlenmesinde kullanılacağını bilerek ve isteyerek fon sağlar veya toplarsa, örgüt üyesi olarak cezalandırılır. Fon, kullanılmamış olsa dahi, fail aynı şekilde cezalandırılır" şeklinde idi.

olarak da Türk Hukukunda ilk defa malvarlıklarının idari bir kararla dondurulması müessesesi getirilmiştir.

Bu Kanunla öncelikle “terörizmin finansmanı suçu” yeniden düzenlenmiştir. Bu düzenleme ile 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununda tanımlanan terörün finansmanı suçunun konusu olabilecek eylemlerin yanında, BM Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşmede yer verilen eylemler ile aynı Sözleşmenin ekinde yer alan dokuz adet uluslararası sözleşme ve protokolde sayılan eylemlerin finansmanı da suç kapsamına dâhil edilmiştir. Bu şekilde, terörizmin finansmanı suçunu oluşturan eylemlerin kapsamı genişletilmiş ve böylece, terörizmin finansmanı suçu Uluslararası Sözleşmelerdeki düzenlemeye uyumlu hale getirilmiştir.

Terörizmin finansmanının önlenmesindeki amaç, terör örgütlerince gerçekleştirilecek eylemleri önleyebilmek, önlenemeyecekse meydana gelecek zararın azaltılmasıdır⁴⁸⁴. Örgüte sağlanacak maddi yardımın engellenmesi suretiyle örgütün finansal gücünü kırmak hedeflenmektedir. Örgüte yardımın özel bir şekli olan terörizmin finansmanı suçunda da örgüte yardım suçunda olduğu gibi korunan hukuki değer, kamu düzeni, kamu güvenliği ve barışıdır.

BM Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşmeye göre bu suçun faili herkes olabilir. Aynı yaklaşım ulusal mevzuatımızda da benimsenmiş, 3713 sayılı TMK'nın mülga 8'inci maddesinde de “her kim” denilmek suretiyle failin herkes olabileceği bu nedenle de bu suç fail yönünden genel suç olarak düzenlenmişti.

6415 sayılı Kanunun “*Terörizmin Finansmanı Suçu*” başlıklı 4'üncü maddesinin birinci fıkrasında da; “...suç olarak düzenlenen fiillerin gerçekleştirilmesinde tümüyle veya kısmen kullanılması amacıyla veya kullanılacağını bilerek ve isteyerek belli bir fiille ilişkilendirilmeden dahi bir teröriste veya terör örgütlerine fon sağlayan veya toplayan kişi...” denilmek suretiyle örgüte fon sağlamak suretiyle bu suçun herkes tarafından işlenebileceği kabul edilmiştir. Ancak herkes kavramına örgüt mensubu kimse dâhil değildir. Suçun faili, kendisine finans sağlanan örgütün üyesi olmayan herkes olabilir. 6415 sayılı Terörizmin Finansmanını Önleme Yasası'nın 4'üncü maddesinde düzenlenen terörizmin finansmanı suçu, örgüte

⁴⁸⁴ KOCASAKAL; “Terörizmin Finansmanı-Ulusal Rapor”, s. 134.

yardım suçunun özel bir hali olmakla birlikte, tıpkı örgüte yardım suçunda olduğu gibi bu suçta da yardım oluşturan eylemin yani fon toplamının maddede belirtilen şekil ve biçimlerde gerçekleştirilmiş olması, failin örgüt üyesi, örgütün hiyerarşisine dâhil olmaması haline özgüdür⁴⁸⁵.

Nitekim YCGK da bu suçun terör örgütü yöneticisi veya üyeleri tarafından işlenemeyeceğini kabul etmektedir⁴⁸⁶.

Terör örgütüne finans sağlamak amacıyla örgütsel faaliyet kapsamında fon toplanması fiili örgüt üyesi tarafından işlenmiş ise bu halde ayrıca terörizmin finansmanı suçu oluşmayacak, örgüt üyeliği suçunun sübutunda dikkate alınacak faaliyet kabul edilecek ve fail sadece örgüt üyeliğinden cezalandırılacaktır⁴⁸⁷.

Genel kabul bu olmakla birlikte doktrinde örgüt üye ve yöneticilerinin de bu suçun faili olabilecekleri ancak failin örgüt yöneticisi veya üyesi olması durumunda ise, 6415 sayılı Kanununun “*Terörizmin Finansmanı Suçu*” başlıklı 4’üncü maddesinin 1’inci fıkrasındaki “*...fili daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde, beş yıldan on yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.* ” *Düzenlemesi ve 5237 sayılı TCK’nın 314’üncü maddesi ile 3713 sayılı Yasanın 5’inci maddesinin*

⁴⁸⁵ **Yargıtay 16. CD.25.10. 2018 tarih, Esas No: 2017/3141, Karar No: 2018/3666 sayılı kararında** “Terör örgütünün finansmanı, örgüte yardım suçunun özel şekli olup, örgüte hiyerarşik bağı olmayanlar tarafından işlenebilen suçlardandır. Örgüte yardım ya da finansmanın kabulü için sağlanan fonun örgütsel amaçlar doğrultusunda örgütün kullanımına sunulması gerekir. Somut olayda sanığın örgütün adını kullanarak toplamış olduğu parayı veya sağladığı menfaati örgüte ulaştırdığına dair deliller somut olarak ortaya konulmadığı gibi sanığın örgüt hiyerarşisine dâhil olduğunu gösterir delillerin tespiti bakımından yeterince inceleme de yapılmadığı anlaşılmakla; sanığın emniyet görevlisi olması karşısında, Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı Anayasal Düzene Karşı İşlenen Suçlar Soruşturma Bürosunun 18.04.2017 tarih ve 2017/68532 sayılı soruşturması ile FETÖ/PDY emniyet mahrem yapılanması kapsamında ele geçirilen dijital veri incelemelerinin ilgili yerlerden sorulup sanıkla ilgili kayıt varsa getirilmesi; 04.05.2018 tarihinde dosyasına gelen sanığa ait telefon üzerinde yapılan inceleme sonuçlarından, telefonunda 'eagle' uygulaması kalıntısına rastlandığı anlaşılan sanığın, bu uygulamayı örgütsel amaçla kullanıp kullanmadığının diğer delillerle birlikte tartışılarak, kullandığının kabulü halinde, veri inceleme raporunun sonuçlarına göre örgüt üyesi olup olmadığı değerlendirilerek sonucuna göre karar verilmesi gerekirken eksik araştırma ile yazılı şekilde hüküm kurulması, Bozmayı gerektirmiş, sanık müdafinin temyiz itirazları bu nedenle yerinde görülmemiş olduğundan, hükmün bu sebeplerden dolayı BOZULMASINA, 25. 10. 2018 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.”

⁴⁸⁶ **YCGK, E. 2017/9-692, K. 2018/41, T. 13. 2. 2018.**

⁴⁸⁷ **Yargıtay 16.CD. 5.12.2018 tarih, Esas No: 2018/3574, Karar No: 2018/4842 sayılı kararında:**“ 6415 sayılı Kanuna aykırılık suçundan açılan kamu davasında, Bank Asya'da örgüt liderinin talimatı doğrultusunda hesap açtırmak şeklindeki eylemin TCK'nın 42. maddesi kapsamında silahlı terör örgütüne üye olma suçunun unsuru olduğu ve açılan davada ceza verilmesine yer olmadığına karar verilmesi gerektiği düşünülmeden, yerel mahkeme tarafından TCK'nın 44. maddesi delaleti ile uygulama yapılması, Bölge Adliye Mahkemesince de "hüküm kurulmasına yer olmadığına karar verilmesi gerektiği" yönünde dosya kapsamı ile uyumlu olmayan şekilde karar verilmesi, . . .” karar vererek bu suçun failinin örgüt üyesi olamayacağını kabul etmiştir.

*birinci fıkrasındaki ceza miktarları göz önünde bulundurulduğunda terör örgütüne fon toplayan veya fon sağlayan kişi aynı zamanda örgüt yöneticisi veya örgüt üyesi ise, örgüt yöneticiliği ve örgüt üyeliği suçlarının bu suça göre daha ağır cezaları gerektiren suçlar olması nedeniyle terörizmin finansmanı suçundan ayrıca cezalandırılmayacaklarıdır*⁴⁸⁸. 6415 sayılı Kanunun 4'üncü maddesinin birinci fıkrası ile TCK'nın 314'üncü maddesi arasındaki ilişki açısından “asli-tali norm” ilişkisi olduğu belirtilmelidir.

Ancak, 27.12.2020 tarihinde kabul edilerek yürürlüğe giren 7262 sayılı kanunun 36'ncı maddesi ile 6415 sayılı yasanın 4'üncü maddesinin birinci fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiş ve diğer fıkralar buna göre teselsül ettirilmiştir.

“(2) Birinci fıkrada sayılan fiillerin, örgütü kuran veya yöneten ya da örgüt üyesi tarafından gerçekleştirilmesi halinde bu kişiler hakkında örgüt kurmak, yönetmek veya örgüte üye üye olmak suçları uyarınca verilecek ceza üçte birine kadar arttırılır.” Düzenlemesi yapılmıştır.

Bu düzenleme ile terör örgütüne finans sağlama suçunun faillerinin aynı zamanda örgüt mensubu kişiler de labilecekleri kabul edilmiş ve failin terör örgütü yöneticisi veya üyesi olması halinde ise örgüt yöneticiliği veya üyeliğinden verilecek cezanın üçte bire kadar arttırılması suretiyle cezalandırılacakları benimsenmiştir. Bu durumda, düzenlemenin yürürlük tarihinden sonraki terörizmin finansmanı suçlarının faillerinin aynı zamanda örgüt mensubu olmaları halinde cezaları, TCK'nın 61'inci maddesi uyarınca alt sınırdan ayrılmak suretiyle değil TCK'nın 314'üncü maddesinin birinci veya ikinci fıkraları uyarınca hükmedilen temel cezanın 6415 sayılı Yasanın 4'üncü maddesinin ikinci fıkrası uyarınca arttırılması suretiyle belirlenir ve bunun üzerine TMK'nın 5'inci maddesinin birinci fıkrası uygulanarak sonuç ceza belirlenecektir. Bu düzenleme ile birlikte bu suç, fail konusunda örgüte yardım suçundan farklılaşmıştır.

Terörizmin finansmanında hareketi oluşturan “sağlama” veya “toplama” fon üzerinde gerçekleştiğinden suçun maddi konusunu “fon” oluşturur⁴⁸⁹. Para veya

⁴⁸⁸ ÖZGENÇ; Suç Örgütleri, s. 250.

⁴⁸⁹ Yargıtay 9. CD. 11.10.2013 tarih, Esas No: 2012/6766, Karar No: 2013/12505 sayılı kararında :“Terör örgütüne finansal destek sağlamak amacıyla yurtdışından kendi adına havale edilen 1000 avroyu bankadan çekip kırsalda bulunan PKK terör örgütü mensuplarına ulaştıran sanığın eyleminin

değeri para ile temsil edilebilen her türlü mal, hak ve alacak gelir ve menfaat ile bunların bir birleri ile dönüştürülmesinden hâsıl olan menfaat ve değer, TMK'nın mülga 8'inci maddesi uyarınca suçun maddi konusu olan fonun kapsamı içerisinde değerlendirilmiştir. 6415 sayılı Kanununun 3'üncü maddesine göre de suçun konusu fondur. Bu kanunun tanımlar başlıklı 2/1-c maddesinde ise fonun ne olduğu şu şekilde ifade edilmiştir: *Para veya değeri para ile temsil edilebilen taşınır veya taşınmaz, maddi veya gayri maddi her türlü mal, hak, alacak ile bunları temsil eden her türlü belge.*

Yargıtay, erzak, yaşam malzemeleri gibi parayla ölçülebilen maddi katkıyı terörizmin finansmanı olarak değerlendirmektedir⁴⁹⁰.

Terörizmin finansmanı suçu seçimlik hareketli bir suçtur. 6415 sayılı Kanununun 4'üncü maddesine göre bu suç iki farklı hareket ile işlenebilir: Fon sağlamak⁴⁹¹ veya fon toplamak. Kanun failden aktif bir hareket beklediği için terörizmin finansmanı suçunu oluşturan seçimlik hareketler icrai surette işlenebileceklerdir. Ancak

suç tarihinde yürürlükte bulunan 3713 sayılı Kanununun 8/1, hüküm tarihinden sonra yürürlüğe giren 6415 sayılı Kanununun 4. maddelerinde düzenlenen terörizmin finansmanı suçuna TCK'nın 37. maddesi kapsamında iştirak olarak değerlendirilmesi gerektiği gözetilerek; 5237 sayılı TCK'nın 7/2, 5252 sayılı Kanununun 9/3. maddeleri uyarınca, suçun işlendiği zamandaki Kanun ile sonradan yürürlüğe giren Kanunun ilgili tüm hükümlerinin somut olaya ayrı ayrı uygulanması ve suçun işleniş biçimi, suç konusunun önem ve değeri, meydana gelen tehlike ile kasta dayalı kusurunun ağırlığı da dikkate alınıp, her iki Kanuna göre hükmedilecek cezalar belirlendikten sonra, lehe olan Kanunun tespiti ve uygulanmasında zorunluluk bulunması,

Bozmayı gerektirmiş, sanık müdafinin temyiz itirazları bu itibarla yerinde görülümüş olduğundan hükmün bu sebepten dolayı BOZULMASINA, 11. 10. 2013 tarihinde oybirliğiyle karar verildi. ” Kararı ile yurt dışından hesabına havale edilen 1000 Euro ‘nun terör örgütüne aktarmasını terörizmin finansmanı kabul etmiştir.

⁴⁹⁰ YCGK. E. 2017/692, K. 2018/41, T. 13. 2. 2018 **Yargıtay 16.CD.** 24.05.2013 tarih ve Esas No: 2013/3826, Karar No: 2013/8235 sayılı kararında “Yakalama, el koyma, iletişim tutanakları, ikrar içeren sanık beyanları ile tüm dosya kapsamına göre, sanığın kırsalda faaliyet gösteren silahlı terör örgütü mensuplarına erzak ve yaşam malzemesi temin etmek biçimindeki eyleminin, suç tarihinde yürürlükte bulunan 3713 sayılı Kanununun 8/1 ve hüküm tarihinden sonra yürürlüğe giren 6415 sayılı Kanununun 4. maddelerinde düzenlenen terörizmin finansmanı suçunu oluşturacağı gözetilerek, hukuki durumunun TCK'nın 7/2, maddesi uyarınca, suçun işlendiği zamandaki Kanun ile sonradan yürürlüğe giren Kanunun ilgili tüm hükümlerinin somut olaya ayrı ayrı uygulanması ve her iki Kanuna göre hükmedilecek cezalar belirlendikten sonra, sanığın lehine olan Kanunun tespiti ve uygulanmasında zorunluluk bulunması, ”silahlı terör örgütü mensuplarına, erzak ve yaşam malzemesi temin etmeyi terörizmin finansmanı kabul etmiştir.

⁴⁹¹ **Yargıtay 16. CD.**24.04.2015 tarih, Esas No: 2015/1066, Karar No: 2015/1243 sayılı kararında, “Sanığın, PKK terör örgütünün denetiminde silah ticareti yaparak elde ettiği gelirin bir kısmını örgüte göndermek suretiyle fon sağladığının iletişim tespit tutanakları içeriğinden anlaşılması karşısında, silahlı terör örgütünün hiyerarşik yapısına dâhil olmadan örgüte finansman temin etmesi şeklindeki eyleminin suç tarihinde yürürlükte bulunan 3713 sayılı Kanununun 8/1 ve hüküm tarihinden sonra yürürlüğe giren 6415 sayılı Kanununun 4. maddelerinde düzenlenen terörizmin finansmanı suçunu oluşturacağı gözetilerek, hukuki durumunun buna göre takdir ve tayini gerekirken yazılı biçimde hüküm tesisi... Bozulmasına ” karar vermiştir.

kanundan veya sözleşmeden doğan icra yükümlülüğüne aykırı bir şekilde ihmali suretle de işlenmesine engel yoktur⁴⁹². Fon sağlamak, failin herhangi bir maddi kaynağı kanunun 3'üncü maddesinde sayılan yasaklı fiiller vasıtasıyla örgüte aktarmaktır. Failin bu kaynak üzerinde hâkimiyetinin olması, bu kaynağı oluşturan kişi olması aranmaktadır. Burada esas olan failin malik sıfatıdır. Dolayısıyla fail esasen burada en başından beri tek başına terör örgütüne kaynak oluşturma ve finansal destek sağlama saikiyle hareket etmektedir.

Fon toplamak, mülkiyeti kendine ait olmayan maddi kaynağın terör örgütüne aktarılmasına aracılık edilmesidir. Maddi kaynağı temin ettiği üçüncü kişilerden bu kaynağın hangi suretle temin edildiğinin bir önemi yoktur⁴⁹³. Fail haksız zilyet de olabilir. Ancak maddi kaynağın temini sırasında temin edilen kaynak kişiden cebir, şiddet veya tehditle kaynak temin edilmiş ise TCK'nın 148-149'uncu maddeleri kapsamındaki yağma suçu da ayrıca oluşabilecektir.

6415 sayılı Terörizmin Finansmanı Kanununun 4'üncü maddesinin 1'inci fıkrasındaki *“(1)3 üncü madde kapsamında suç olarak düzenlenen fiillerin gerçekleştirilmesinde tümüyle veya kısmen kullanılması amacıyla veya kullanılacağını bilerek ve isteyerek belli bir fiille ilişkilendirilmeden dahi bir teröriste veya terör örgütlerine fon sağlayan veya toplayan kişi, fiili daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde, beş yıldan on yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.”* şeklindeki düzenlemesinde “bilerek ve isteyerek” ibaresine yer verildiğinden, bu suç da, örgüte yardım suçu gibi doğrudan kastla işlenebilir⁴⁹⁴.

⁴⁹² YENİDÜNYA, **Yenidünya/DEĞİRMENÇİ, Olgun**, Mukayeseli Hukukta ve Türk Hukukunda Terörün Finansmanı Suçu, Ord. Prof. Dr. Sulhi Dönmezer Armağanı, C. 1, Ankara, 2008. s. 1288.

⁴⁹³ YILDIRIM, **Zeki**; Hukuksal Açıdan Terörizmin Finansmanı Suçu ve Malvarlıklarını Dondurma, Adalet Yayınevi, Ankara, 2013, s. 98.

⁴⁹⁴ **Yargıtay 9.CD.** 17.10.2014 tarih, Esas No: 2013/15389, Karar No: 2014/10370 sayılı Kararında:

“ El Kaide silahlı terör örgütünün hiyerarşik yapısına dâhil olmadan örgüte finansman temin ettiği ve eleman gönderdiği kabul edilen sanığın, bankalar aracılığıyla örgüte yapmış olduğu para transferleri ilgili kurumlardan araştırılıp paraların terör örgütüne veya örgüt üyelerine gönderildiğinin tespiti halinde, eyleminin suç tarihinde yürürlükte bulunan 3713 sayılı Kanunun 8/1 ve hüküm tarihinden sonra yürürlüğe giren 6415 sayılı Kanunun 4. maddelerinde düzenlenen terörizmin finansmanı suçunu oluşturacağı gözetilerek hukuki durumunun TCK'nın 7/2 maddesi uyarınca suçun işlendiği zamandaki Kanun ile sonradan yürürlüğe giren Kanunun ilgili tüm hükümlerinin somut olaya ayrı ayrı uygulanması ve her iki Kanuna göre hükmedilecek cezalar belirlendikten sonra, sanığın lehine olan Kanunun tespiti ve uygulanması suretiyle belirlenmesi gerektiği, **sanığın terör suçlarının işlenmesinde kullanılacağını bilerek finansman temin ettiğine dair yeterli delil elde edilememesi** halinde ise; dosya kapsamı ile kanıtlanan, örgütsel bir organizasyon olmaksızın terör örgütüne eleman gönderme eyleminin silahlı terör örgütüne yardım suçunu oluşturacağı gözetilip, hükümden sonra 05. 07. 2012 tarihli Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 6352 sayılı Kanunun 85. maddesiyle TCK'nın 220/7. maddesinde yapılan değişiklik de nazara alınarak hukuki durumunun yeniden takdir

Fail mutlak surette söz konusu fonun tamamen veya kısmen suç olarak düzenlenen fiillerin işlenmesinde kullanılacağını *bilerek ve isteyerek belli bir fiille ilişkilendirilmeden dahi bir teröriste veya terör örgütlerine fon sağlamalı veya toplamalı*. Kişinin olası kastla ya da taksirle bu tür eylemlerde bulunması halinde bu suç oluşmaz⁴⁹⁵.

Örgüte yardım suçunda olduğu gibi, failin fiili işlediği sırada, fon sağladığı veya topladığı örgütsel yapının terör örgütü olduğunu veya kendisine fon sağladığı kişinin terörist olduğunu bilmesi gerekir ki bu işlediği fiilin hukuka aykırı bir davranış olduğunu bilmesi gereklidir. Fon sağladığı örgütün terör örgütü olduğunu bilmemesi veya örgüt mensubunun bu kimliğini bilmemesi halinde bu suç oluşmaz. *Suçun işlenmesi için fonun somut bir suçun işlenmesinde kullanılmış olması şart değildir*.

6415 sayılı Kanununun 4'üncü maddesinin dördüncü fıkrasında terörizmin finansmanı suçunun kamu görevinin sağladığı nüfuzun kötüye kullanılması suretiyle işlenmesi halinde verilecek cezanın yarı oranında artırılacağı düzenlenmiştir. Bu fıkradaki düzenlemeye göre suçun faili kamu görevlisidir. Failin sadece kamu görevlisi olması suçun nitelikli hali için yeterli olmayıp kamu görevlisinin bu suçu ifa etmekte olduğu kamu görevinin verdiği nüfuzu kötüye kullanarak suçu işlemesi aranmaktadır. Maddenin bu fıkrasına göre işlenen fiil bir görünüşte özgü suç niteliğindedir.

YCGK bir kararında, “nüfuz” ve “kamu görevlisinin nüfuzunu kötüye kullanması” kavramlarını şu şekilde tanımlamıştır: “Nüfuz, kamu görevlisinin görevinin vermiş olduğu yetki ve imkânlar nedeniyle sahip olduğu güç ve etkinlik, bunun kötüye kullanılması ise yetki ve imkânlarının sağladığı, ayrıcalıklı üstün konumundan yararlanarak görevlinin kendisi ya da başkasına yarar sağlaması olup, kamu görevlisi görevi gereği sahip olduğu gücü haksız yarar elde etmek amacıyla kullanmaktadır”⁴⁹⁶.

Örgüte yardım suçu gibi, suçun kanuni tanımında bir neticeye yer verilmediğinden terörizmin finansmanı suçu da neticeli suçlardan değil sırf hareket suçudur. Öğretide sırf hareket suçlarında kural olarak teşebbüsün mümkün olmadığı ancak, istisnaen

ve tayininde zorunluluk bulunması, Bozmayı icabettirmiş, sanık müdafinin temyiz itirazları bu itibarla yerinde görülmesi olduğundan hükmün bu sebepten dolayı BOZULMASINA, 17.10.2014 tarihinde oybirliğiyle karar verildi. ”Bu kararı daire terörizmin finansmanı suçunun örgüte yardım suçunda olduğu gibi doğrudan kastla işlenebileceğini kabul etmiştir.

⁴⁹⁵ ÖZGENÇ; Suç Örgütleri, s. 250.

⁴⁹⁶ YCGK. 29.01.2013 tarih, E:2012/5-1269, K:2013/26 sayılı kararından.

hareketin kısımlara ayrılabilirdiği durumlarda bu tip suçlara da teşebbüsün olanaklı olduğu kabul edilmektedir⁴⁹⁷. Ayrıca fon sağlama veya toplama fiilinin hareketin yapılmasıyla tamamlanması nedeniyle, bu suç sırf hareket suçu olarak işlenebilecektir. Bu nedenle bu suç bakımından teşebbüs, *kanuni tarifteki icra hareketinin tamamlanmasına kadar veya icra hareketinin bir kısmının veya son kısmının gerçekleşmemesi halinde* söz konusu olacaktır.

Bu anlamda teşebbüs, ancak fonun sağlanması veyahut toplanması hareketlerinin icrası sırasında gerçekleşebilir. 4'üncü madde uyarınca fon sağlandıktan veyahut toplandıktan sonra, terör eylemleri için kullanılması şartı aranmadığı için bu aşamada teşebbüsten söz edilemeyecektir.

Örgüte yardım suçunda olduğu gibi, terörizmin finansmanı suçunun da teşebbüse elverişli olması nedeniyle teşebbüse gönüllü vazgeçme halinin uygulanması da kural olarak mümkündür.

Örgüte yardım suçu gibi terörizmin finansmanı suçunun da bir kişi tarafından müstakilen işlenmesi mümkün olduğundan, diğer bir ifadeyle fiilin birden fazla kişi tarafından işlenmesi zorunlu bir unsur olmadığından *çok failli bir suç niteliğinde değildir*⁴⁹⁸. Ancak bu suçun birlikte suç işleme kararına bağlı ve suçun icrasına ilişkin iş bölümü esasına dayalı olarak, birden fazla kişinin katılımıyla işlenmesi de mümkündür. Bu durumda, terörizmin finansmanı suçunu oluşturan fiilleri birlikte işleyen kişiler, müşterek fail olarak sorumlu olacaklardır⁴⁹⁹.

⁴⁹⁷ İÇEL, Ceza Hukuku, s. 251; ÖZTÜRK/ERDEM, Uygulamalı Ceza Hukuku, s. 311; HAKERİ; Ceza Hukuku, s. 380; CENTEL/ ZAFER/ÇAKMUT, Türk Ceza Hukukuna Giriş, s. 458.

⁴⁹⁸ ZAFER, Ceza Hukuku Genel Hükümler, s. 383.

⁴⁹⁹ **Yargıtay 16. CD.** 04.12.2018 tarih, Esas No: 2018/2918, Karar No: 2018/5439 sayılı kararı ile: "Suça iştirak faillik veya şeriklik şeklinde gerçekleşebilir. Müşterek faillikte; suç işleme kararının yanında fiilin hâkimiyet alanında da bulunmayı gerekli kılar. Şeriklik ise suça azmettirme veya yardım etme şeklinde tezahür etmektedir. Ceza Kanunu genel hükümler kısmında TCK'nın 39. maddede düzenlenen "yardım etme" ile özel hükümlerde TCK'nın 220/7. maddede tanımlanan örgüte yardım farklı kavramlardır. Genel anlamda yardım, suç işlemeye teşvik etmek, suç işleme kararını kuvvetlendirmek, suçun işlenmesinden sonra yardımda bulunmayı vaad etmek ve suçun nasıl işleneceği konusunda yol göstermek şeklinde manevi olabileceği gibi suçun işlenmesinde kullanılan araçları sağlamak, suçun işlenmesinden önce veya işlendiği sırada yardımda bulunarak icrasını kolaylaştırmak tarzında maddi yardım da olabilir, yardım suçunun oluşması için yardım edenin kastının bulunması ve somut bir suça yönelik olması gerekmektedir. Terör örgütüne yardım suçunda kast edilen yardım ise özel düzenleme yapılan örgüte silah sağlama (TCK 315. md.), fon sağlama (6415 sy. 4. md.) dışında örgüte veya örgüt üyelerine bilerek ve isteyerek barınma, nakletme, istihbarı bilgi sağlama, örgüt mensuplarının araştırma ve yakalanmalarını engellemeye yönelik imkân sağlama gibi her türlü yardımdır. Yardımların somut bir suça yönelik olmasına gerek yoktur. Bu açıklamalar ışığında;

6415 sayılı TFK'nın 4'üncü maddesine göre, terörizmin finansmanı suçunun seçimlik hareketleri teröriste veya terör örgütüne 3'üncü maddede sayılan suçların işlenmesinde kullanılacağını bilerek fon toplama ve sağlama olarak belirlenmiştir. Buna göre, terörizmin finansmanı suçunun, birden fazla seçimlik hareketle işlenebilmesi mümkündür. Bu şekilde birden fazla seçimlik hareketle işlenebilmesi nedeniyle "seçimlik hareketli suç" niteliğinde olan terörizmin finansmanı suçunun oluşması (tamamlanması) için seçimlik hareketlerden herhangi birinin gerçekleşmesi yeterlidir. Suçun kanuni tanımında birden fazla hareket ortak bir değerlendirmeye tabi tutulmak suretiyle tek bir fiil şeklinde birbirine bağlamışsa tipik fiil tekliğinden söz edilecektir⁵⁰⁰. Buna göre, birden fazla seçimlik hareketin işlenmesi durumunda gerçek anlamda birden fazla suç oluşmamakta, kanun hükmü hareket sayısınca değil bir kez ihlal edilmiş sayılmaktadır⁵⁰¹. Bu durumda teröriste veya terör örgütüne verilmek amacıyla fon toplayan veya fon sağlayan şeklindeki hareketin tamamlanmasıyla terörizmin finansmanı suçu tamamlanmış olur. Buna göre, suç konusunun aynı olması nedeniyle seçimlik hareketlerden birkaçının veya hepsinin gerçekleşmesi halinde dahi suç bir defa işlenmiş kabul edilecektir⁵⁰². Çünkü seçimlik hareketli suçlarda, seçenek hareketlerden birkaçının yapılmış olması suçun birden fazla olması anlamına gelmemektedir.

Terörizmin finansmanı suçuna ilişkin olarak zincirleme suç hükümlerinin uygulanmasının mümkün olduğu kanaatindeyiz. Örneğin; bir kişinin, bir suç işleme kararı kapsamında müteaddit defalar fon toplama veya fon sağlama eyleminde bulunması durumunda zincirleme suç hükümleri uygulanabilecektir. Yani, kişi bir tek suç işleme kastı ile terörizmin finansmanı suçu kapsamında fon toplaması veya fon sağlama fiillerini, belli zaman dilimine yayarak gerçekleştirebilir. Toplanan

Tüm dosya kapsamına göre, silahlı terör örgütünün hiyerarşik yapısına organik bağ kurmak suretiyle dâhil olduğu yönünde yeterli ve kesin delil bulunmayan sanığın silahlı terör örgütü mensuplarını barındırmak ve silahlı terör örgütü mensuplarınca kullanılan arabayı güvenilir olması nedeniyle bahçesine muhafaza etmekten ibaret eylemlerinin, silahlı terör örgütüne yardım etme suçunu oluşturacağı gözetilmeden, suç vasfında yanılığa düşülerek yazılı şekilde hüküm kurulması, ..."örgüte yardım suçunda olduğu gibi terörizmin finansmanı suçunun da iştirak halinde işlenebileceğini kabul etmiştir.

⁵⁰⁰ **GÖKTÜRK, Neslihan;** Fikri İctima (Suçların İctimatı), Adalet, 2013, s.131.

⁵⁰¹ **ZAFER,** Ceza Hukuku Genel Hükümler, s. 174; **DEMİRBAŞ,** Ceza Hukuku Genel Hükümler, s. 231.; **ÖZTÜRK/ERDEM,** Uygulamalı Ceza Hukuku, s. 387.;**ARTUK/GÖKCEN,** Ceza Hukuku Genel Hükümler, s. 255.; **KOCA/ÜZÜLMEZ;** Genel Hükümler, s. 122.

⁵⁰² **ÖZGENÇ,** Genel Hükümler, s. 166.

fonun kısa aralıklarla birkaç kez teslim edilmesi veya havale edilmesi durumunda zincirleme suç hükümleri uygulanmalıdır.

TCK'nın 220'nci maddesinin 7'nci fıkrasındaki örgüte yardım suçu 6415 sayılı TFK'nın 4'üncü maddesindeki terörizmin finansmanı suçu arasında genel norm- özel norm ilişkisi bulunmaktadır. Genel norm- özel norm ilişkisinin mevcut olduğu durumlarda fikri içtima uygulanamayacaktır.

5237 sayılı TCK'nın 220'nci maddesinde düzenlenen suç örgütüne finansman sağlanması durumunda, failin eylemi 5237 sayılı TCK'nın 220'nci maddesinin yedinci fıkrasında düzenlenen örgüte yardım suçu kapsamında değerlendirilmelidir. Başka bir ifadeyle, böyle bir durumda finans sağlama eylemi, örgüte yardım suçunu oluşturur. Bu değerlendirmenin etkin pişmanlık açısından sonuçları da önemlidir. Çünkü 5237 sayılı yasanın 220'nci maddesinin 7'inci fıkrası kapsamındaki örgüte yardım suçuna, TCK'nın 221'inci maddesinin 4'üncü fıkrası uyarınca etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanması mümkün iken, yasada açıkça düzenlenmemiş olması nedeniyle 6415 sayılı TFK'nın 4'üncü maddesinde düzenlenen terörizmin finansmanı suçuna etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanmasının mümkün olmadığı kanaatindeyiz. Ancak, örgüte silah sağlama suçu da terörizmin finansmanı suçu gibi örgüte yardımın suç olarak düzenlenmiş hali olarak kabul edilmesi nedeniyle TCK'nın 221'inci maddesinin dördüncü fıkrası uyarınca faile etkin pişmanlık hükümlerinin sanık lehine genişletici yorumla uygulanabileceğini Yargıtay 16 ve 3. CD'lerinin kabul etmesi gözetildiğinde dairenin terörizmin finansmanı suçu için de benzer bir kabulde bulunabileceği de tahmin edilebilir.

2.8.3. Örgüt Propagandası Yapma Suçu

TCK'nın "Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma" başlıklı 220'nci maddesinin sekizinci fıkrası ile 3713 sayılı TMK'nın "Terör Örgütleri" başlıklı 7'nci maddesinin ikinci fıkrasında örgüt propagandası yapmak suç sayılmıştır. 5237 sayılı TCK'nın 220'nci maddesinin sekizinci fıkrasının ilk halinde, "suç örgütünün veya amacının propagandasının yapılması" bağımsız bir suç olarak düzenlenmiş ve bu suçun basın ve yayın yoluyla işlenmesi de suçun nitelikli hali olarak öngörülmüştür. Söz konusu düzenlemede, propagandası yapılan örgütün silahlı olup olmaması veya amacı yönünden herhangi bir ayırım yapılmamıştır. Kısaca, ilgili düzenlemede örgütün niteliğine dair bir ayırım yapılmamıştır.

TMK'nın 7'nci maddesinin ikinci fıkrasının 2013 yılı değişikliğinden önceki haline göre, sadece terör örgütünü övme veya destekleyici mahiyette veya lehine açıklama yapma propaganda suçunu oluşturmakta iken 2013 yılında yapılan değişiklik ile örgütün cebir, şiddet veya tehdit yöntemlerinin meşru gösterilmesi veya övülmesi ya da bu yöntemlere başvurulmasının teşvik edilmesi suç sayılmıştır.

TCK'nın 220'nci maddenin sekizinci fıkrası, 11.04.2013 tarihli ve 6459 sayılı İnsan Hakları ve İfade Özgürlüğü Bağlamında Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 11'inci maddesi ile bu fıkra da yer alan "veya amacının" ibaresi "cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösterecek veya övecek ya da bu yöntemlere başvurmayı teşvik edecek şekilde" şeklinde değiştirilmiştir. Yapılan bu değişiklikle "örgütün veya amacının" ifadesi yerine "örgütün" ifadesi kullanılmıştır. Böylece örgütün amacının propagandasını yapmak suç olmaktan çıkarılmış, sadece örgütün propagandasını yapmak suç sayılmıştır. Ayrıca değişiklikle propagandanın yapılış şekline sınır getirilmiş ve seçimlik hareketli suç haline getirilmiştir⁵⁰³.

Ancak, söz konusu propaganda silahlı örgütler bakımından uygulanabileceği gibi silahsız örgütler bakımından da uygulanabilir. Yeter ki, örgüt cebir, şiddet ve tehdit yöntemlerini benimsemiş bir örgüt olsun. Diğer örgütlerin propagandasının yapılması ise ancak koşullarının varlığı halinde TCK'nın 214'üncü⁵⁰⁴ ya da 215'inci⁵⁰⁵ maddelerin de yer alan suçları oluşturabilecektir.

Örgüte yardım suçunda olduğu gibi, örgütün propagandasını yapma suçunun koruduğu hukuki değer de kamu düzeni, kamu güvenliği ve toplumsal barış olduğu düşünülmelidir⁵⁰⁶.

⁵⁰³ YENİDÜNYA, **Caner/İÇER; Zafer**; Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma,1:Baskı, İstanbul, 2014, s. 64.

⁵⁰⁴ **TCK. md. 214, Suç İşlemeye Tahrik:**(1)"Suç işlemek için alenen tahrikte bulunan kişi altı aydan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. "

⁵⁰⁵ **TCK. md. 215, Suçu ve Suçluyu Övme:**(1) "İşlenmiş olan bir suçu veya işlemiş olduğu suçtan dolayı bir kişiyi alenen öven kimse, bu nedenle kamu düzeni açısından açık ve yakın bir tehlikenin ortaya çıkması halinde, iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. "

⁵⁰⁶ Yargıtay, 16. CD. 2016/6853 E, 2017/1107 K. sayılı kararı :“Ceza infaz kurumunda silahlı terör örgütüne üye olma suçundan hükümlü olarak bulunan sanığın, savunmasından ve UYAP sisteminden benzer suçtan hükümlü olarak bulunduğu anlaşılan arkadaşına gönderdiği mektupta geçen ifadelerin, koşullar ve muhatabı göz önünde bulundurulduğunda bu kişiyi harekete geçirme potansiyeli bulunmaması nedeniyle unsurları itibarıyla oluşmayan atılı suçtan sanığın beraatine karar verilmesi gerektiği gözetilmeden yazılı şekilde mahkûmiyetine hükmedilmesi, Bozmayı gerektirmiş olup, sanığın temyiz itirazları bu itibarla yerinde görülümüş olduğundan hükmün bu sebepten dolayı BOZULMASINA, 23. 02. 2017 tarihinde oybirliğiyle karar verildi. ”

Örgüt propagandası yapma suçu, 11.04.2013 tarihli ve 6459 sayılı yasanın 11'inci maddesi ile TCK'nın 220'nci maddesinin sekizinci fıkrasında yapılan değişiklikten sonra örgütün cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini, meşru gösterecek veya övmek⁵⁰⁷ ya da bu yöntemlere başvurmayı teşvik edecek söz, fiil veya davranışlardır. Madde metninden de anlaşılacağı üzere, propaganda fiilinde alternatif fiil veya davranışlardan herhangi birisinin işlenmesi ile suç oluşur.

3713 sayılı TMK'nın 7'inci maddesini ikinci fıkrasında da propaganda suçunun fiili benzer şekilde olmakla beraber propagandası yapılan örgütün niteliği farklıdır. Propagandası yapılan örgüt, TMK'1'inci maddesinde tanımlandığı terör amaçlı kurulan ve 2'nci ve 3'üncü maddelerde sayılan fiilleri işleme amacı taşıyan TCK'nın 314'üncü maddesindeki terör örgütüdür. *TMK'nın 7'inci maddesinin ikinci fıkrasına 27.03.2015 tarihli 6638 sayılı yasanın 10'uncu maddesi ile yapılan değişiklikten sonra, "toplantı ve gösteri yürüyüşü sırasında gerçekleşmese dahi, terör örgütünün üyesi veya destekçisi olduğunu belli edecek şekilde, örgüte ait amblem, resim ve işaretlerin asılması ya da taşınması, slogan atılması, ses cihazları ile yayın yapılması, terör örgütüne ait amblem, resim veya işaretlerin üzerinde bulunduğu üniformanın giyilmesi de", örgütün propagandası suçunu oluşturan fiil veya davranış olarak kabul edilmiştir. Ancak Yargıtay, slogan atılması ve ses cihazı ile yayın yapılması halinde slogan ve ses cihazı ile yapılan yayının içeriğinin, örgütün cebir ve*

Yargıtay 16. CD. 2017/304, E, 2017/937 K sayılı kararı "Sanıkların eğitim ve öğretimin engellenmesi, terör örgütünün propagandasını yapmak, örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işlemek, 2911 sayılı Kanuna aykırılık, görevi yaptırmamak için direnme suçlarından yargılandıkları davanın duruşmasında hükmün tefhimi akabinde terör örgütünün kurucusu lehine slogan atıkları olayda, eylemin gerçekleştirildiği yer, koşullar ve muhatapları, dinleyici kitlesi ve bu kitleyi harekete geçirme potansiyeli bulunmadığı gibi atılan sloganların verilen mahkûmiyet hükmü üzerine duyulan öfke sonucu söylendiği ve bu sözlerin ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilmesi gerektiği halde, yasal olmayan gerekçeyle mahkûmiyet hükmü kurulması, Bozmayı gerektirmiş olup, sanıklar ve müdafilerinin temyiz itirazları bu itibarla yerinde görüldüğünden, hükmün bu sebeplerden dolayı BOZULMASINA, 28. 02. 2017 tarihinde oybirliğiyle karar verildi. "

⁵⁰⁷ Yargıtay 16. CD. 2015/5249 E, 2015/3719 K, sayılı kararında "1-Sanık Ş. U hakkında kurulan hükme yönelik olarak yapılan temyiz incelemesinde;

Sanığın "Dişe diş kana kan, seninleyiz Öcalan" şeklinde attığı sloganın terör örgütünün cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösterecek veya övecek ya da teşvik edecek nitelikte olduğu değerlendirildiğinden, yapılan yargılama sonunda toplanan deliller karar yerinde incelenip, sanığın suçunun sübutu kabul, olay niteliğine ve kovuşturma sonuçlarına uygun şekilde vasfı tayin edilmiş, savunması inandırıcı gerekçelerle reddedilmiş, incelenen dosyaya göre verilen hükümde bir isabetsizlik görülmemiş olduğundan, sanığın yerinde görülme-yen temyiz itirazlarının reddine, ancak;

Örgüt mensubu olmayan sanık hakkında 5237 sayılı TCK'nın 58. maddesinin 9. fıkrası uyarınca tekerrür hükümlerinin uygulanamayacağına gözetilmemesi, "

şiddet veya tehdit yöntemlerini meşru gösterecek veya övmek ya da bu yöntemlere başvurmayı teşvik edecek nitelikte olması gerektiğini belirtmiştir⁵⁰⁸.

Örgütün propagandasını yapma suçunun faili herkes olabilir. Propaganda suçunun faili örgüt yöneticisi veya üyesi olabileceği gibi örgüt mensubu olmayan bir kişi de olabilir. Failin örgüt üyesi olması durumunda kişi hem örgüt üyeliği hem de propaganda suçundan dolayı cezalandırılabilir⁵⁰⁹. Örgütün propagandasını yapma suçu, silahlı örgüte silah sağlama ve terör örgütünün finansmanı suçları gibi niteliği itibarı ile örgüte yardım suçu sayılabildiği halde örgüte yardım, örgüte silah sağlama ve terör örgütünün finansmanı suçları ancak örgütün hiyerarşik yapısına dâhil olmayan kimseler tarafından işlenebilecekleri kabul edilmekte iken, örgüt propagandasının failinin herkes olabileceği yani, yurttaş veya yabancı, örgüt mensubu olan ya da olmayan herkesin örgüt propagandasını yapma suçunun faili olabileceği Yargıtay tarafından da kabul edilmektedir. Ancak Yargıtay'ın bu kabulü, benzer nitelikteki örgüte silah sağlama ve terör örgütüne finans sağlama suçlarındaki “ancak örgüt mensubu olmayan kimselerin fail olabileceklerine” dair kendi kabulünden farklı olup, örgüt mensubunun suç failliği konusundaki bu farklı kabule ilişkin kararlarda herhangi bir gerekçe de bulunmamaktadır. Oysa örgüt yöneticisi veya üyesinin mensup olduğu örgütün propagandasını yapmak zaten bu sıfatının gereği olarak kabul edilmeli ve örgüt yöneticisi ve üyesinin örgüte yardım veya finans sağlama fiilleri gibi örgütsel faaliyet kabul edilerek ayrıca cezaya konu edilmemesi gerektiğini düşünüyoruz.

Yargıtay'ın, 5237 sayılı yasanın 220'inci maddesinin sekizinci fıkrası ve 3713 sayılı TMK'nın 7'nci maddesinin birinci fıkrasındaki “Terör örgütünün; cebir, şiddet ve

⁵⁰⁸ Yargıtay 16.CD.31.05.2017 tarih, 2017/1383 Esas Karar No: 2017/4393 sayılı Kararında:

“...Bu açıklamalar ışığında somut olay değerlendirildiğinde “geliyor geliyor Apocular geliyor” şeklinde atıkları sloganın ulusal güvenlik ve kamu düzeni üzerindeki potansiyel etkisinin sınırlı olduğu, ciddi bir tehlike yaratmadığı, terör örgütünün cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösterecek veya övecek ya da teşvik edecek nitelikte olmadığı ve sanıkların silahlı terör örgütünün propagandası kastı ile hareket etmediği savunmasının aksi sabit olmadığından beraatlerine karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde mahkûmiyet hükmü kurulması, ”bozma sebebi yapılmıştır.

⁵⁰⁹ HAFIZOĞULLARI/ ÖZEN, Toplum karşı suçlar, s. 294; YENİDÜNYA/ İÇER; Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma, s. 71; KAVLAK, Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu, s. 433, Karşı görüşte: Dursun, Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu, . 119-120. Bir görüşe göre, “bir örgütün kurucusu, yöneticisi veya üyesi olan kimselerin, örgütün amacını gerçekleştirmenin yollarını aramaları ve bunun içinde kendi fikirlerinin veya amacını benimsedikleri örgüt toplumu tarafından benimsenmesini sağlayacak propaganda yapmaları son derece doğaldır. Böyle bir durumda ise muhtelik(karma) bir suç oluşacaktır”. ÖZEK, Çetin; Türkiye’de Laiklik, Gelişim ve Koruyucu Ceza Hükümleri, İstanbul, 1962, s. 396.

tehdit içeren yöntemlerini meşru gösterecek şekilde propagandasını yapan kişi” diye tarif edilmesini, örgütün hiyerarşisine girsin veya girmesin herkesin bu suçun faili olabileceği şeklinde yorumladığını kabul etmek gerekir.

Örgüte yardım suçunda olduğu gibi, örgüt propagandası suçunu oluşturan fiillerin gerçekleştirilmesi için fail bakımından bir sayı belirtilmemiştir. Örgüt propagandası suçuna konu fiiller tek kişi tarafından gerçekleştirilebilmesi mümkün olduğu gibi birden fazla kişi tarafından birlikte de gerçekleştirilebilir. Yani, örgütün propagandasını yapma suçu da örgüte yardım suçu gibi çok failli suç değildir. Bununla birlikte, suç veya terör örgütünün propagandasını yapma suçuna iştirak söz konusu olabilir⁵¹⁰.

Örgüte yardım suçunda olduğu gibi örgüt propagandası yapma suçu da kastla işlenebilir. Propaganda suçunda fail, kurulmuş olan bir suç örgütünün veya terör örgütünün cebir, şiddet ve tehdit içeren yöntemlerini meşru gösterecek veya övecek ya da bu yöntemlere başvurmayı teşvik edecek şekilde propagandasını bilerek ve isteyerek yapmalıdır⁵¹¹.

Örgüt propagandasını oluşturan fiiller de tüm suçları oluşturan fiiller gibi hukuka aykırı fiillerdir.

Yukarıda belirtilen kararlarda da görüldüğü üzere Yargıtay⁵¹² da yasa koyucunun düşünce özgürlüğünü genişletme iradesi ile paralel şekilde örgüt propagandası suç

⁵¹⁰ **KAVLAK**, Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu, s. 433

⁵¹¹ *AYM'nin 26.07.2019 tarih ve 2018/17635 başvuru numaralı kararının 98. paragrafında suçun manevi unsurunu başvuruçuların amacı başlığı altında şu şekilde değerlendirmiştir:*

98. ...ceza mahkemelerinin yalnızca zan ve varsayımlarla mahkûmiyet kararları vermesi düşünülemez. Anılan kararlarda, bildirinin yazarları ve imzacıları tarafından açıklanan amacın geçerli olmadığını gösterecek somut bir delil ortaya konulamamıştır. Dolayısıyla başvuruya konu bildiriye sert sözlere ve ağır ithamlara yer verilmekle birlikte genel olarak kamu gücünü kullananlara hukuk içinde kalmaları ve meseleleri şiddeti dışlayan yöntemlerle çözmeleri çağrısında bulunduğu kanaatine ulaşılmıştır. ” Başvuruçuların suç işleme kastlarının bulunduğu dair savunmalarının aksine delil bulunmadığını kabul etmiştir.

⁵¹² **Yargıtay 16.CD.02.02.2016 tarih ve 2015/7487E, 2016/506 K sayılı kararında terör sanığının yargılandığı davanın duruşması sırasında örgütün kurucusu lehine slogan atmasını düşünce özgürlüğü kapsamında şu şekilde değerlendirmiştir: “...Sanığın bölücü terör örgütünün propagandasını yapma suçundan yargılandığı davanın duruşmasında hükmün tefhimi sırasındaterör örgütünün kurucusu lehine slogan attığı olayda, eylemin gerçekleştirildiği yer, koşullar ve muhatapları, dinleyici kitlesi ve bu kitleyi harekete geçirme potansiyeli bulunmadığı gibi atılan sloganların terör örgütünün cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösterecek, övecek ya da teşvik edecek nitelikte olmadığı, bu sözlerin ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilmesi gerektiği halde, yasal olmayan gerekçeyle mahkûmiyet hükmü kurulması”.**

Yargıtay 16. CD. 2015/5812 E, 2015/4741 K. sayılı kararı : “Sanıkların herhangi bir slogan attıkları yönünde dosya kapsamında yapılmış bir tespit bulunmadığı gibi örgütün ağrısının da bulunmadığı

ile ilgili temyiz denetimi sırasında İHAM'ın bu alanda koyduğu kriterleri gözeterek düşünce özgürlüğü alanını genişletici yorum ve değerlendirmeler yapmaktadır. AYM'nce de İHAM kriterlerini dikkate alarak düşünce özgürlüğünün alanını genişletici ve terör örgütü propagandasının cebir ve şiddetin övülmesi, teşvik edilmesi ile sınırlı kabul ettiği örnekler vardır⁵¹³.

barışçıl gösteri niteliğindeki olayda yalnızca Abdullah Öcalan'ın resimlerinin bulunduğu poster ve pankartları taşıdıklarının tespit edildiği, topluluğun cebir ve şiddete yönelmeden dağıldığının anlaşıldığı olayda sanıkların kanıtlanan eylemlerinin terör örgütlerinin cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösterecek, övecek ya da teşvik edecek nitelikte olmadığı ve ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilmesi gerektiği halde, yasal olmayan gerekçeyle propaganda suçundan mahkûmiyet hükmü kurulması, dolayı BOZULMASINA, 07. 12. 2015 tarihinde oybirliğiyle karar verildi”.

Yargıtay 16. CD. 2015/3672 E;2016/3597 K. sayılı kararı :“... Bu açıklamalar ışığında 08. 03. 2012 tarihli "Dünya Kadınlar Günü" etkinliğinde çalınan ve PKK terör örgütünün cebir ve şiddet içeren eylemlerini övücü nitelikte bulunan Oramar isimli marş sırasında halay çektiği tespit edilen sanık Zahide Özdemir'in söz konusu marşa sözle eşlik ettiği veya anlamını bildiği yönünde bir delil bulunmaması, 04.01.2012 tarihli gösteride "Güvenliğin Güvenliğimiz, Özgürlüğün Yaşam Gerekçemizdir, DÖKH" yazılı pankartı tuttuğu anlaşılan sanıkFatma Salman'ın eyleminde ise cebir ve şiddeti öven ve teşvik eden bir içerik bulunmadığı cihetle atılı silahlı terör örgütünün propagandasını yapmak suçunun oluşmadığı gözetilmeden sanıkların beraatleri yerine yazılı şekilde mahkûmiyet kararları verilmesi, dolayı BOZULMASINA, 30. 05. 2016 tarihinde oybirliğiyle karar verildi”.

⁵¹³ *AYM'nin 26.07.2019 tarih ve 2018/17635 başvuru numaralı kararının 104-109. paragraflarında kamu otoritesini eleştirmeyi düşünce özgürlüğü, dolayısıyla hukuka uygunluk hali olarak değerlendirmiştir: Nitekim bu karardan sonra TMK'nın 7'nci maddesinin ikinci fıkrasına “eleştiri amaçlı düşünce açıklamalarının propaganda suçunu oluşturmayacağı” düzenlemesi yapılmıştır.*

“Kamu Otoritelerinin Eleştirilmesi

104. Kamu otoritelerine veya kamu politikalarına yönelik eleştirilerde Mahkememiz bazı ilkeler benimsemiştir. İlk olarak, sarf edilen bazı görüş ve ifadeler kamu gücünü kullanan organlar nazarında kabul edilemez görüle bile hukukun üstünlüğüne dayanılarak oluşturulan demokratik bir toplumda kurulu düzene, politikalara ve uygulamalara karşı çıkan veya kamu gücünü kullanan organların eylemlerini eleştiren, onları kabul edilemez bulan fikirler serbestçe açıklanmalıdır (*Mehmet Ali Aydın, § 69; Ayşe Çelik, § 53*).

105. İkinci olarak, terörle etkin mücadele, terörizmin yıkmak istediği demokratik hukuk devletinin temel ilkelerini koruyarak yapılabilir. Bu kapsamda, ne kadar ağır olursa olsun, devletin terörle mücadele politikalarını eleştiren görüş ve düşüncelerden dolayı kişilere yaptırım uygulanmamalıdır.

106. Üçüncü olarak ise kamu otoritelerinin -kamu gücünü kullandıkları için- kabul edilebilir eleştiri sınırlarının özel bireylere nazaran çok daha geniş olduğu unutulmamalıdır. Demokratik bir sistemde, kamu otoritelerinin eylemlerinin ve ihmallerinin yalnızca yasama ve yargı organlarının değil aynı zamanda kamuoyunun da sıkı denetimi altında olduğu her zaman gözönünde bulundurulmalıdır (*Ayşe Çelik, § 54; Bekir Coşkun, § 66; Ergün Poyraz (2) [GK], B. No: 2013/8503, 27.10.2015, § 69*).

107. Dördüncü olarak, kamu otoriteleri kendilerine yönelik saldırı ve eleştirilere farklı araçlarla cevap ve tepki verme imkânına sahiptir. Bu imkânların varlığı nedeniyle kamu gücünü kullanan otoriteler haksız sözel saldırılar karşısında -şiddete teşvik içermedikçe- ceza soruşturma ve kovuşturmasına başvurma hususunda kendilerini sınırlandırmalıdır.

108. Beşinci olarak bildirideki ifadelerin son derece sert olduğu kabul edilse bile bildirinin bir bütün olarak herhangi bir kişiyi veya resmî görevliyi doğrudan hedef almadığı, kamuoyunu yakından ilgilendiren bir konuda büyük bir toplumsal tartışmaya yönelik ifadeler barındırdığı kabul edilmelidir. Bununla bağlantılı olarak ilk derece mahkemelerinin bildirinin ülkemizi uluslararası alanda küçük düşürme amacı bulunduğu (bkz. § 18) gerekçesine dayanmaları müdahalenin meşru sebebi olarak kabul edilemez. Başvurucuların ifade özgürlüklerine yapılan müdahalenin meşru sebebi kamu güvenliğinin sağlanmasıdır. Kamusal makamların şerefi veya saygınlığı gibi sebeplerle kişilerin

AYM pek çok kararında, ifade özgürlüğünün yalnızca lehte olduğu kabul edilen ya da zararsız veya önemsiz görülen *bilgi* veya *fikirler* için değil aynı zamanda devletin veya toplumun bir bölümünün aleyhinde olan, onlara çarpıcı gelen, onları rahatsız edenler için de geçerli olduğunu belirten İHAM kararındaki (*Handyside/Birleşik Krallık*, B. No: 5493/72, 7/12/1976, § 49) görüşlere de atıf yapmıştır. Anayasa Mahkemesi, bu tür düşüncelerin demokratik bir toplum için şart olan çoğulculuk, hoşgörü ve açık fikirliliğin gereklerinden olduğunu teyit etmiştir.

*Yargıtay 16.CD. kararlarında belirttiği şekilde örgüt propagandası suçunun unsurlarının bulunmadığı ifade edilmiştir. Bu nedenle de başvuruçuların düşünce özgürlüklerinin ihlal edildiği kabul edilmiştir*⁵¹⁴.

Kimi yazarlara göre, propaganda suçu teşebbüse elverişli değildir. Örgütü destekleyen propaganda yapılmakla suç oluşacağından, neticesiz bir suç söz konusudur; bu bakımdan, istisnai bir durum olarak icra hareketleri parçalara bölünemedikçe, suç teşebbüse elverişli değildir⁵¹⁵.

Örgüt propagandası yapma suçunun da diğer suçlar gibi kural olarak teşebbüse elverişli suç olduğunu söylemek mümkündür⁵¹⁶. Örgüte yardım suçunda olduğu gibi suçun kanuni tanımında bir neticeye yer verilmediğinden örgütün propagandasını yapma suçu da neticeli suç değildir. Sırf hareket suçu niteliğindeki örgüt propagandasını yapma suçunun icra hareketlerinin tamamlanması ile suç işlenmiş olur. Örneğin, örgütün propagandasını yapmak amacıyla yazdığı ve örgütün cebir, şiddet ve tehdit yöntemlerini içeren bir yazının yayınlanmak üzere yayınevine gönderilmekte iken el konulması nedeniyle icra hareketleri tamamlanamadığından eylemin teşebbüs aşamasında kaldığı söylenebilir.

varsayımsal değerlendirmeler üzerinden terör örgütünün propagandasını yapma suçundan cezalandırılması ve bu suretle ifade özgürlüklerinin sınırlandırılması anayasal olarak mümkün değildir.

109. Altıncı olarak bildiri -bir bütün olarak bakıldığında- yetkililere çatışmaların sona erdirilmesi ve yaşam hakkına ilişkin ilke ve kuralların korunması çağrısını içermektedir. Herhangi bir düşünce açıklamasının Anayasa'nın 17. maddesinin birinci fıkrasında koruma altında bulunan yaşam hakkı ile ilgili olması durumunda resmî otoritelerin eylemlerine ilişkin eleştirilere daha fazla hoşgörü gösterilmesi gerekir. "AYM'nin 26.07.2019 tarih ve 2018/17635 sayılı başvuru üzerine verilen ihlal kararından.

⁵¹⁴ AYM'nin 26.07.2019 tarih ve 2018/17635 başvuru numaralı kararından.

⁵¹⁵ Kıyaslayınız ŞEN/ERYILDIZ; Suç Örgütü, s. 343.

⁵¹⁶ CİHAN; Ceza Hukukunda Propaganda Kavramı, s. 59.

TCK'nın 220'nci maddesinin sekizinci fıkrasında ve 3713 sayılı TMK'nın 7'nci maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen örgüt propagandası yapma suçları, örgüte yardım suçunda olduğu gibi mahiyeti itibariyle iştirak halinde işlenmesine engel bir durum bulunmamaktadır⁵¹⁷. Örgüt propagandasını yapma suçu da örgüte yardım suçu gibi kastla işlenebilen bir suçtur⁵¹⁸.

Örgütün propagandasını yapma suçunun da örgüte yardım ve benzer diğer suçlar gibi zincirleme suç şeklinde işlenmesinin mümkün olduğu kanaatindeyiz. Örneğin; bir kişinin, bir suç işleme kararı kapsamında müteaddit defalar örgütün propagandasını yapması durumunda zincirleme suç hükümleri uygulanabilecektir. Yani, bir tek suç işleme kastı ile propaganda teşkil eden eylemi belli zaman dilimine yayarak birkaç

⁵¹⁷ **YCGK.** 2016/16-1175 E, 2017/132 K. sayılı kararında : "... Suç tarihi nazara alınarak, 3713 sayılı Kanunun 7/2. maddesinde düzenlenen propaganda suçunun da, 2911 sayılı Kanunun 32/1 ve 33/1. maddelerinde yaptırıma bağlanan eylemler gibi 6352 sayılı Kanunun Geçici 1. maddesi maddesi kapsamında düşünce ve kanaat açıklama yöntemiyle işlendiği Özel Dairelerce kabul edilmektedir. Ancak "terör örgütünün propagandasına dönüştürülen gösteri yürüyüşünde, kimliğin gizlenmesi amacıyla yüzün kapatılması" bakımından bir ayırım bulunmakta olup, kimliğin gizlenmesi amacıyla yüzün tamamen veya kısmen kapatılması suretiyle işlenen propaganda fiilleri 6352 sayılı Kanunun geçici 1. maddesi kapsamında bir düşünce ve kanaat açıklaması yöntemi olarak değerlendirilmemektedir.

Bu açıklamalar ışığında somut olay değerlendirildiğinde;

Uludere ilçesinde meydana gelen ve 35 kişinin ölümü ile sonuçlanan olayı protesto etmek için bir araya gelen grubun içinde yer alan sanıklar H. V ve S. T'nin, kamera görüntülerinde silahlı terör örgütü lehine slogan atmaları veya grup tarafından atılan sloganlara eşlik etmeleri söz konusu olmayıp, yüzlerini kapatmalarının kimliklerinin gizlenmesi ve tanınmalarını sağlayacak derecede olmaması nedeniyle müsnet suçun unsurlarının oluşmadığına ilişkin Özel Daire bozma ilamında bir isabetsizlik bulunmamaktadır.

Bu itibarla; haklı nedene dayanmayan Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı itirazının reddine karar verilmelidir. "iştirak için grup tarafından atılan ve suç teşkil eden sloganları diğer failer ile birlikte söylemek veya eşlik etmek suretiyle mümkün olabileceğini kabul etmiştir.

Yargıtay 16. CD.01.11.2016 tarih, 2016/6545 Esas, Karar No: 2016/5555 sayılı kararında : "10.11.2012 tarihli olay tutanağı ile 13. 11. 2012 tarihli kaset çözüm tutanağı ve tüm dosya kapsamından, sanığın içeriğinde cebir, şiddet veya tehdit bulunmayan basın açıklamasını okuduğu sırada bir başkası tarafından tutulan megafona konuşmasından ibaret eyleminin atılı suçu oluşturmayacağı gözetilmeden, beraati yerine yazılı gerekçe ile mahkûmiyetine karar verilmesi, " bozma sebebi yapmıştır.

⁵¹⁸ **Yargıtay 16. CD.25.01.2017 tarih, 2016/1746 Esas, Karar No: 2017/256, sayılı kararında sanığın kastını şu şekilde değerlendirmiştir:** "Silahlı terör örgütünün propagandasını yapmak suçunun oluşması için; terör örgütü ile ilgili bir öğreti, düşünce veya inancı başkalarına tanıtma, benimsetme ya da yayma amacıyla yapılmasının yanında terör örgütünün cebir, şiddet ve tehdit içeren yöntemlerini meşru göstermeli veya bu yöntemleri övmeli ya da bu yöntemlere başvurmayı teşvik edecek şekilde yapılması gerekmektedir.

Somut olayda, 24. 10. 2012 tarihinde gönderdiği davaya konu ilk mesajdan sonra 27. 10. 2012 tarihinde başka bir kişiye farklı bir mesaj gönderdiği anlaşılan sanığın eyleminin niteliğine göre terör örgütü ile ilgili bir öğreti, düşünce veya inancı başkalarına yayma kastı bulunduğundan söz edilemeyeceği anlaşılmalı atılı suçtan beraati yerine yasal olmayan gerekçelerle mahkûmiyetine karar verilmesi, "ni bozma nedeni yapmıştır.

kez yapabilir. Yargıtay da bu suçun zincirleme şekilde işlenebileceğini kabul etmektedir⁵¹⁹.

Örgüte yardım suçu ile örgüt propagandası yapma suçları kimi zaman birbiriyle karıştırılmakta, propaganda olarak kabul edilmesi gereken bir eylem yardım, yardım olarak kabul edilmesi gereken bir eylem de propaganda olarak kabul edilebilmektedir. 12.02.2008 tarihli kararında YCGK yerel mahkemenin daire bozması üzerine verdiği direnme kararını incelemesi üzerine verdiği kararda; "...propaganda suçu ile örgüte yardım suçunun unsurları arasında benzerlik olduğunu, bazı fillerin her ki suçun da kapsamı içinde yer almasının mümkün olmasına karşılık, bu iki suç arasında en ayırt edici ölçütün yardım fiillerinin maddi nitelikte bulunup bulunmaması olduğunu ve maddi nitelikte olan yardım fiillerinin örgüte yardım suçunu, maddi nitelikte olmayan yardımların ise propaganda suçunu oluşturacağını" belirtmiştir⁵²⁰. Ancak bu konudaki ayırımın Ceza Genel Kurulu'nun bu içtihadı ile tamamen çözülebildiğini kabul etmek de mümkün değildir. Zira hangi eylemlerin maddi hangilerinin maddi olmayan fiiler olduğu her zaman kolaylıkla

⁵¹⁹ **Yargıtay 16. CD.** 15.05.2017 tarih, 2017/1187 Esas, Karar No: 2017/3959 sayılı kararında bu suçun zincirleme şekilde işlenebileceğini şu şekilde değerlendirmiştir: " Uyap kayıtlarının incelenmesinde sanıklardan... hakkında Tunceli Ağır Ceza Mahkemesinin 2016/228 Esas sayılı dosyasında suç tarihi 13. 08. 2016 olan silahlı terör örgütüne üye olmak ve 2013 yılından başlayarak muhtelif tarihlerde işlediği terör örgütünün propagandasını yapmak suçlarından 12. 10. 2016 tarihli; sanık... hakkında ise Tunceli Ağır Ceza Mahkemesinin 2017/21 Esas sayılı dosyasında suç tarihi 16. 11. 2016 olan silahlı terör örgütüne üye olmak ve 2013 yılından başlayarak muhtelif tarihlerde işlediği terör örgütünün propagandasını yapmak suçlarından 20. 01. 2017 ve 09. 05. 2017 tarihli iddianameler ile dava açıldığı ve bu davaların halen derdest olduğunun anlaşılması karşısında, iş bu dava dosyası ile mezkur dava dosyaları birleştirilerek, deliller bir bütün olarak değerlendirildikten sonra, suç tarihleri nazara alındığında sanığın terör örgütünün propagandasını oluşturan eylemleri yönünden TCK'nın 43. maddesinin uygulanıp uygulanmayacağı gözetilerek sonucuna göre sanığın hukuki durumunun tayin ve takdir gerekirken, eksik araştırma ile yazılı şekilde hüküm kurulması. . " bozma sebebi yapmıştır.

Yargıtay 16. CD. 03.04.2017 tarih, 2017/340 Esas, Karar No: 2017/3656 sayılı kararında : "Sanıklar...ve... 'ın atılı suçu aynı eylem çağrısı kapsamında gerçekleştirip gerçekleştirmedikleri usulünce araştırıldıktan sonra, aynı örgütsel çağrı kapsamında işlediklerinin anlaşılması halinde, bir suç işleme kararının icrası kapsamında değişik zamanlarda işlenmesi nedeniyle bir cezaya hükmedilerek TCK'nın 43/1. maddesinde belirtilen oranlarda artırılması gerektiği, aynı eylem çağrısına istinaden gerçekleştirildiğinin tespit edilememesi halinde ise ayrı suçlar olarak kabulü suretiyle ceza tayin edileceği düşünülmeden eksik araştırma sonucu yazılı şekilde hüküm kurulması... " bozma sebebi yapmıştır.

Yargıtay 16.CD. 14.03.2017 tarih, 2016/7430 Esas: Karar No: 2017/3637 sayılı kararında: "... sanıklar... 'ın kendilerine ait facebook hesapları üzerinden, silahlı terör örgütünün cebir, şiddet ve tehdit içeren yöntemlerini öven, meşru gösteren ya da teşvik eden içerikteki fotoğraf, yazı ve beyanatları farklı zamanlarda ve birden çok defa paylaştıklarının anlaşılması karşısında zincirleme suç hükümleri gereği cezalarında TCK'nın 43/1-2. maddesi uyarınca artırım yapılmaması suretiyle eksik ceza tayini aleyhe temyiz olmadığından bozma nedeni yapılmamıştır. "

⁵²⁰ **YCGK'nun** 12.02.2008 tarih ve 2007/9-230 E. , 2008/23 K. sayılı kararı, www.uyap.gov.tr, E.T.12.11.2019.

ayırt edilemez. Örneğin,16.CD verdiği bir karar da duvara PKK ile ilgili yazı yazmayı örgüte yardım olarak kabul etmiştir⁵²¹. Terör örgütünün çağrısı üzerine şehirlerde kaldırılan alternatif Cuma Namazlarını kıldıran imamların fiili de yardım kabul edilmiştir⁵²². Bu fiillerin maddi nitelikli fiiller olup olmadıkları tartışılabilir.

Örgüte yardımın müstakil suç olarak düzenlenmiş hali olan örgüt propagandasını yapma suçunun yaptırımı örgüte yardım suçundan farklı olarak, TCK'nın 220'inci maddesinin sekizinci fıkrasında belirlenmiş olup suçun faili hakkında bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası öngörülmüştür. Yaptırımın belirlenmesinin yöntemi açısından örgüte yardımdan ayrılmıştır.

3713 sayılı Yasanın 7'nci maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen terör örgütünün propagandasını yapma suçunun yaptırımı aynı fıkarda düzenlenmiş olup yaptırımın belirlenmesi yöntemi açısından örgüte yardım etme suçundan farklılaşmıştır.

Örgüt mensubu olmayan kimselerin örgüt propagandası yapma suçunu işlemeleri halinde TCK'nın 58'inci maddesinin dokuzuncu fıkrası uyarınca tekerrür hükümlerinin uygulanamayacağını bu durumda varsa koşulları, TCK'nın 58'inci maddesinin altıncı fıkrası uyarınca tekerrür hükümlerinin uygulanabileceğini ancak, propaganda suçunu işleyen kimsenin örgüt mensubu olması halinde ise TCK'nın

⁵²¹**Yargıtay 16.CD. 27.02.2017 tarih, 2016/6095 Esas, Karar No: 2017/1063 sayılı kararında :**" Sanığın 10.07.2012 tarihinde siyah spreyle boyanmış Örtülüpınar Mahallesi Şemsettin Sıracı Caddesi üzerinde bulunan Faik Apartmanı yan duvarına ve aynı mahalle 36/3 sokak içerisinde bulunan İstiklal Apartmanı garaj kapısına "PKK" yazılarını yazma şeklindeki silahlı terör örgütünü öven maddi nitelikteki hareketlerinin silahlı terör örgütüne yardım suçunu oluşturacağı gözetilmeden suç vasfında yanılığa düşülerek propaganda suçundan yazılı şekilde hükmü kurulması, bozmayı gerektirmiştir. " şeklindeki duvara yazı yazmanın maddi bir fiil olduğunu dolayısıyla örgüte yardım olduğunu kabul etmiştir. Ancak olaya konu fiilin maddi olduğu konusu tartışmalıdır.

⁵²²**Yargıtay 16.CD.07.02.2017 tarih, 2015/1824 Esas, Karar No: 2017/986 sayılı kararında:**" Sanıkların silahlı terör örgütünün hiyerarşik yapısına dâhil olduklarını gösterecek biçimde, eylem ve faaliyetlerde çeşitlilik, yoğunluk ve devamlılık ispat edilememiş ise de; terör örgütünün sözde anayasası olarak kabul ettiği KCK sözleşmesinde yer verdiği azınlıklar ve inanç komitelerinin faaliyetleri arasında saydığı, PKK örgütü elebaşı Abdullah Öcalan'ın 2011 yılında verdiği talimat ile sözde demokratik çözüm çadırlarının kurularak sivil itaatsizlik eylemleri kapsamında alternatif cuma namazları kılınmaya başlanmış daha sonraki süreçte ise BDP teşkilat binaları, örgüte müzahir kişilerce oluşturulan mescit veya açık alanlarda kılınmaya devam edilmiştir. Yapılan bu faaliyet Anayasamızda teminat altına alınan inanç ve ibadet hürriyetine ilişkin olmayıp, bölgedeki halkın dini inanç konusundaki hassasiyeti istismar edilmek suretiyle terör örgütünün amaç ve faaliyetlerini tanıtmak, geniş halk kitlelerine ulaşmak amaçlanmıştır.

Somut olayda, sanıkların sözde demokratik çözüm çadırı kurduğu, bahse konu çadırda terör örgütünü ile terörist başını öven ve örgütün propagandasının yapıldığı yazıların asılması, sinevizyondan terörist başının konuşmalarının ve görüntülerin yayınlanması ile cuma namazlarının kılınması şeklindeki maddi davranışlarının örgüte yardım suçunu oluşturacağı gözetilmeden suç vasfında yanılığa düşülerek yazılı olduğu şekilde (örgüt üyeliğinden) karar verilmesi,

58'inci maddesinin dokuzuncu fıkrası uyarınca tekerrür hükümlerinin uygulanacağını Yargıtay, çeşitli kararlarında ifade etmiştir⁵²³.

Örgüt propagandası yapma suçu işleyenlerin TCK'nın 221'inci maddesinde açıkça belirtilmemesi nedeniyle bu suçun failinin etkin pişmanlıktan yararlanması mümkün olmayacaktır.

2.8.4. Örgüt Adına Suç İşleme Suçu

5237 sayılı TCK'nın 220'nci maddesinin altıncı fıkrasında, “örgüt üyesi olmamakla birlikte örgüt adına suç işleme suçu” müstakil bir suç olarak düzenlenmiş olmakla beraber örgüte yardım suçunda olduğu gibi bu suçun yaptırımı da örgüt üyeliği suçuna atıf yapılması sureti ile belirlenmiştir. Buna göre, örgüt üyesi olmamakla beraber, örgüt adına suç işleyen kişilerin, örgüte üye olmak suçundan cezalandırılacakları öngörülmüştür⁵²⁴. Bu açıdan örgüt adına suç işleme suçu ile örgüte yardım suçu birbirine benzemektedir. Her iki suçta da failin örgüt yöneticisi/

⁵²³ Yargıtay 16. CD. 2015/5249 E, 2015/3719 K

⁵²⁴ 765 sayılı TCK döneminde örgüt adına suç işleyen kimselerin örgüt üyesi olarak cezalandırılacağına dair bir hüküm bulunmamakta idi. 6352 sayılı yasa ile değişiklik yapılmadan önce ise 3713 sayılı TMK'da benzer bir hüküm bulunmaktaydı. 3713 sayılı TMK'nın 2'inci maddesinin ikinci fıkrası değişiklikten önce şöyleydi: “Terör örgütüne mensup olmasa dahi, örgüt adına suç işleyenler terör suçlusu sayılır ve örgüt mensupları gibi cezalandırılır.” 02.07.2012 tarihli 6352 sayılı Kanunla söz konusu fıkradan “örgüt mensubu gibi cezalandırılırlar” ifadesi çıkarılmıştır. Bu ifadelerin hükümden çıkarılmasında etkili olan kamuoyunda taş atan çocuklar olarak bilinen çocukların, toplantı gösteri yürüyüşlerine katılıp, polislin dağılma uyarılarına uymayıp polise taş atarak direnen çocukların aldıkları cezaların fazlalığı nedeniyle kamuoyunda bu konuda oluşan hassasiyetin önüne geçmek amacıyla yapıldığı bilinmektedir. **ÖZGENÇ**, Suç Örgütleri, s. 31 vd. Nitekim “örgüt mensupları gibi cezalandırılırlar” ifadesi 6352 sayılı Kanunla kaldırılmadan iki yıl önce, 22.07.2010 tarihli 6008 sayılı Kanunla 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'na “Çocuklar, hakkında uygulanmayacak hüküm” başlığıyla, 34/a maddesi eklenerek, bu hükmün çocuklar hakkında uygulanmayacağı belirtilmiştir. “Bu kanuna aykırı toplantı ve gösteri yürüyüşlerine katılarak direnme suçunu veya katıldıkları toplantı ve gösteri yürüyüşleri sırasında propaganda suçunu işleyen çocuklar hakkında bu suçlara bağlı olarak ayrıca 3713 sayılı TMK'nın 2'nci maddesinin ikinci fıkrası uygulanmaz”. Söz konusu maddenin değişiklik gerekçesinde “örgüt mensupları gibi cezalandırılırlar” hükmünün çocuklar bakımından doğuracağı ağır sonuçlara temas edilmiştir”. Yürürlükteki hükümler çerçevesinde yapılan uygulamada, toplantı ve gösteri yürüyüşlerine kitle psikolojisinin etkisinde kalarak katılan çocukların bu toplantı ve gösteri yürüyüşleri sırasında terör örgütünün propagandası mahiyetinde fiil ve davranışlarda bulunması halinde TCK'nın 28'inci maddesi hükmü dikkate alınmaksızın 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'nun 32 ve 33'üncü maddelerinde ve 3713 sayılı TMK'nın 7'nci maddesinin ikinci fıkrasında tanımlanan suçların yanı sıra 3713 sayılı TMK'nın 2'nci maddesinin ikinci fıkrası gereğince ayrıca terör örgütü üyesi olmaktan dolayı mahkûm edilmeleri yönüne gidilmektedir. Bu uygulama, çocukların işledikleri suçlara nazaran çok ağır cezalar ile ölçsüz bir şekilde cezalandırılmaları sonucu ortaya çıkarmaktadır. Keza bu uygulama, terör örgütleri tarafından çocukların istismar edilmeleri bakımından büyük bir kolaylık oluşturmaktadır. Bu yanlış uygulamaların önüne geçmek amacıyla bu değişiklik önergesi verilmiştir.

üyesi olmaması gerekiyor ve her iki suçta da fail örgüt üyesi gibi cezalandırılmaktadır.

5237 sayılı TCK'nın 220'nci maddesinin altıncı fıkrasına dair gerekçe şöyledir⁵²⁵:
 "... Örgüte hâkim olan hiyerarşik ilişki içinde olmamakla beraber, örgüt adına suç işleyen kimsenin örgüt üyesi olarak kabul edilmesi ve bu nedenle de sorumlu tutulması gerekir". Gerekçeden de anlaşılacağı üzere, örgüte yardım suçunda da olduğu gibi örgüt adına suç işlenmesi nedeniyle örgüt üyesi olmayan failin örgüt üyesi olarak cezalandırılacağı kabul edilmiştir.

Örgüt adına suç işlemenin düzenlendiği TCK'nın 220'nci maddenin altıncı fıkrasının ilk halinde, "örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen kişi ayrıca örgüte üye olmak suçundan dolayı cezalandırılır" denilmekteydi. Örgüt üyesi olmayan bir kimsenin, örgüt üyesi gibi cezalandırılmasının kusur prensibi, ceza sorumluluğunun şahsiliği, fiilin ağırlığıyla orantılı ceza tayin edilmesi gibi ceza hukukunun temel prensiplerine aykırılığı gibi gerekçelerle eleştirilere uğrayan bu hükümde de 02.07.2012 tarihli 6352 sayılı Kanunla değişiklik yapılmıştır. Buna göre, örgüt adına suç işleyen kişilere "örgüt üyeliğinden verilecek ceza yarısına kadar indirilebilir"⁵²⁶. Ancak söz konusu düzenleme de eleştirileri tam karşılamadığından, TCK'nın 220'nci maddenin altıncı fıkrasına 11.04.2013 tarihli 6459 sayılı Kanunu'nun 11'inci maddesiyle bir cümle eklenmiştir. Buna göre, "bu fıkra hükümleri sadece silahlı örgütler hakkında uygulanır". Bu durumda silahlı örgüt kapsamına girmeyen bir örgüt adına suç işleyen kimselerin ayrıca örgüt üyeliğinden dolayı cezalandırılmaları artık mümkün değildir.⁵²⁷

⁵²⁵ ÖZGENÇ, Gazi Şerhi, s. 957.

⁵²⁶ 6352 sayılı Kanunla yapılan bu değişikliğin gerekçesinde şöyle denilmektedir: "...Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçuna ilişkin 5237 sayılı TCK'nın 220'nci maddesinin altıncı fıkrasında, 'Örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen kişinin, ayrıca örgüte üye olmak suçundan dolayı cezalandırılacağı hükmüne yer verilmiştir. Esasen 'örgüt adına suç işlemek' ibaresi, üyelik kavramına dâhil edilerek bu tür eylemlerde bulunanların davranışları örgüt üyeliğinin tipik hareketlerine eşdeğerde kabul edilmiştir. Bu hüküm doğrultusunda hiyerarşi ilişkisi içerisinde örgüt üyesi olmasa bile örneğin, örgütün talimatı ile düzenlenen bir gösteriye katılıp örgütün propagandasını yapan yahut güvenlik güçlerine taş atıp yaralayan ya da molotof kokteyli atan yahut mala zarar veren kişi hem örgüt üyeliğinden hem de 5237 sayılı TCK'nın 220'nci maddesinin dördüncü fıkrası nedeniyle suç teşkil eden diğer tüm eylemlerinden dolayı ayrıca cezalandırılmaktadır..." **TOZMAN**, Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu, s. 310.

⁵²⁷ **Yargıtay** bir kararında silahsız örgüt adına suç işlenmesi durumunda örgüt adına gerçekleştirilen fiilleri örgüte yardım kapsamında değerlendirmiştir: "Hüküm tarihinden sonra yürürlüğe giren 6459 sayılı Kanununun 11'inci maddesi ile TCK'nın 220'nci maddesinin altıncı fıkrasına eklenen 'Bu fıkra hükmü sadece silahlı örgütler hakkında uygulanır' hükmü karşısında, suç işlemek amacıyla kurulmuş örgütün hiyerarşik yapısına dâhil oldukları kanıtlanamayan ancak, suç örgütü yöneticisi ve üyeleri

Yine 6459 sayılı Kanununun 8'inci maddesiyle TMK'nın 7'nci maddesine dördüncü fıkra eklenmiş ve bazı fiiller TCK'nın 220'nci maddesinin altıncı fıkrası kapsamında çıkarılmıştır. Söz konusu fıkraya göre, terör örgütü üyesi olmamakla birlikte örgüt adına işlenen; a) İkinci fıkrada tanımlanan suç(terör örgütünün; cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösterecek veya övecek ya da bu yöntemlere başvurmayı teşvik edecek şekilde propagandasını yapmak, b) 6'ncı maddenin ikinci fıkrasında tanımlanan suç, c) 6.10.1983 tarihli ve 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununun 28'inci maddesinin ikinci fıkrasında tanımlanan kanuna aykırı toplantı ve gösteri yürüyüşüne katılma suçunu, işleyenler hakkında, 5237 sayılı TCK'nın 220'nci maddesinin altıncı fıkrasında tanımlanan suçtan dolayı ceza verilemeyeceği hükmü konulmuştur⁵²⁸. Yargıtay'ın kabul ve

aracılığıyla evler ve otellerde yer temin etmek suretiyle fuhuş yaptırma, komisyon karşılığında müşteri veya fuhuş yaptırılan bayanlara aracılık yapma, fuhuş suçunun işlenmesinin yolunu kolaylaştırma gibi eylemlerde bulunan sanıkların eylemlerinin TCK'nın 220/7. maddesinde tanımlanan, suç örgütüne bilerek ve isteyerek yardım etme suçunu oluşturacağı gözetilmeden yazılı şekilde hüküm kurulması. . ”(Yargıtay 16. CD, 2015/2428 E, 2016/3997 K)www. uyap. gov. tr

⁵²⁸ **Yargıtay 16. CD.05.07.2019 tarih** ve 2019/521 E, 2019/4769 K sayılı kararında örgüt adına suç işleme suçunu tanımlarken şu şekilde değerlendirilmiştir:

Örgüt Adına Suç İşlemek:

“Kişiler örgüt hiyerarşisinde yer almamakla beraber örgüte duydukları sempatinin etkisiyle örgüt adını kullanarak suç işleyebilirler. Bu halde örgüt üyesi olmayan kişinin örgüt adına suç işlemesinden söz edilebilir. Bu konudaki ilk düzenleme TMK'nın 2/2 maddesinde yer almıştır. ”Terör örgütüne mensup olmasa dahi örgüt adına suç işleyenler de terör suçlusu sayılır ve örgüt mensubu gibi cezalandırılırlar. ” Bu hükümde 02. 07. 2012 tarih ve 6352 sayılı Kanunla değişiklik yapılarak ”ve örgüt mensubu gibi cezalandırılırlar” ibaresi metinden çıkarılmıştır.

Dairemizce de benimsenen yerleşik yargısal uygulamalara göre, örgüt üyesi olmayan bir kişinin örgüt adına suç işlediğinin kabulü için, bu suçun işlenmesinin örgüt tarafından istenmesi ya da örgütün bilgisi dâhilinde gerçekleştirilmiş olması gerekmektedir. Doğal olarak böyle bir suç işleyeninin de bu bilinçle işlemesi aranır.

Örgüt adına işlenen suç karşılıksız olabileceği gibi bir menfaat karşılığında da işlenmiş olabilir. Örgüt adına sürekli suç işleyen ya da belirsiz sayıda suç işleme iradesinde olan sanığın hukuki durumunun örgütle arasında kurulan bağın niteliğine göre örgüt üyesi suç kapsamında değerlendirilmesi gerekir.

5237 sayılı TCK'nın 220/6. maddesinde, "Örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen kişi, ayrıca örgüte üye olmak suçundan dolayı cezalandırılır. ” denilerek, TMK'nın 2/2. maddesindeki düzenlemeye paralel bir suç tipine yer verilmiştir.

Her iki düzenlemenin de uygulamada çok ağır cezalar ortaya çıkardığı yönündeki eleştiriler, özellikle çocuklar hakkındaki cezaların olumsuz etkisinin giderilebilmesi için kanun koyucu tarafından 22. 07. 2010 tarih ve 6008 sayılı Kanunla 2911 sayılı Kanuna 34/A maddesi eklenerek, çocuklar hakkında TMK'nın 2/2 maddesinin uygulanmayacağı hükme bağlanmıştır. Böylece 2911 sayılı Yasa kapsamındaki suçları işleyen çocukların örgüt üyeliğinden cezalandırılmasının önüne geçildiği gibi örgüt adına bu kapsam dışındaki suçları işlemeleri halinde cezayı artırıcı hali düzenleyen TMK'nın 5/1. maddesi de uygulanmayacaktır. Diğer taraftan TCK'nın 220. maddesinin 6. fıkrasında 02. 07. 2012 tarih ve 6352 sayılı Kanunla yapılan değişiklikle hâkime örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen kişinin, örgüt üyeliğinden alacağı cezanın yarısına kadar indirebilme yetkisi tanınmıştır.

11.04.2013 tarih, 6459 sayılı Kanununun 11. maddesi ile değişik TCK'nın 220/6. maddesi gereğince ancak silahlı örgütler adına suç işleyenler örgüt üyeliğinden cezalandırılabilir.

uygulamasının da bu yönde olduğuna ilişkin kararları mevcuttur. Buna ilişkin bir kararında: *“silahlı terör örgütünün hiyerarşik yapısına dâhil üyesi olduğu kanıtlamayan sanığın TCK'nın 314/3. ve 220/6. maddelerine uygun biçimde örgüt adına terör örgütünün propagandasını yapma suçundan mahkûmiyetine karar verilmesi karşısında, hüküm tarihinden sonra yürürlüğe giren 6459 sayılı Kanununun 8'inci maddesi ile 3713 sayılı Kanununun 7'nci maddesine eklenen dördüncü fıkra hükmü uyarınca bu maddenin ikinci fıkrasında tanımlanan suçu örgüt adına işleyenler hakkında TCK'nın 220'nci maddesinin altıncı fıkrasında tanımlanan suçtan dolayı ceza verilemeyeceği nazara alınıp, sanığın sabit olduğu kabul edilen fiilin suç olma özelliğini devam ettirdiği de gözetilerek CMK'nın 223/4. maddesi uyarınca ceza verilmesine yer olmadığına karar verilmesinde zorunluluk bulunması”⁵²⁹, örgüt propagandası suçunda ceza alan fail hakkında ayrıca örgüt adına suç işleme suçundan ceza verilmeyeceğine karar vermiştir.*

5237 sayılı TCK'nın 220'nci maddesinin altıncı fıkrasında yukarıda zikredilen tüm yasal değişikliklere rağmen örgüt üyesi olmamakla birlikte örgüt adına suç işleme suçu konusunda İHAM; Türkiye aleyhine yapılan başvurularda “yasal düzenlemenin yeterli korumayı sağlamaması ve öngörülebilirlik ile orantılılık” ilkeleri yönünden hak ihlali kararları vermektedir. İHAM İkinci Dairesi, 14.11.2017 tarihli ve 41226/09 başvuru numaralı Işıksırık-Türkiye kararında; TCK'nın “suç işlemek amacıyla örgüt kurma” başlıklı 220'nci maddesinin altıncı fıkrasında yer alan “Örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen kişi, ayrıca örgüte üye olmak suçundan dolayı cezalandırılır.” hükmünün öngörülebilir olmadığını, TCK'nın 220'nci maddesinin altıncı fıkrasının yeterli hukuki korumayı sağlamaktan uzak olduğundan, kamu mercilerinin keyfi müdahalesine açık olduğunu, mahkemelerin failin söz konusu gösteri yürüyüşlerine örgütün talimatı ile katılıp örgüt adına isnat edilen suçları işlediğine dair yeterli değerlendirmeler içermediğini ve örgüt adına suç işleme suçu nedeniyle başvurana verilen 6 yıl 3 ay hapis cezasının orantısız olduğundan

3713 sayılı Kanununun 7/4 maddesi gereğince de, terör örgütünün propagandasını yapmak (TMK 7/2), terör örgütünün bildiri veya açıklamalarını basmak ya da yayımlamak (TMK 6/2), 2911 sayılı Kanununun 28'inci maddesinde tanımlanan Kanuna Aykırı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşünü düzenleyen ya da yönetenlerin eylemlerine katılmak suçlarını terör örgütü adına işleyenler ayrıca terör örgütü üyesi olmak suçundan cezalandırılmazlar ”.

⁵²⁹ **Yargıtay 16. CD.** 20.01.2016 tarih 2015/2234 E, 2016/224 K;sayılı kararı.

bahisle, oybirliği ile İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi'nin "Toplantı ve dernek kurma hürriyeti" başlıklı 11'inci maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir⁵³⁰.

⁵³⁰*Işıkırık/Türkiye* (B. No: 41226/09, 14.11.2017, § 70) kararında ise AİHM, "terör örgütüne üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleme suçu bakımından 5237 sayılı Kanun'un 220. maddesinin (6) numaralı fıkrasının uygulanmasından kaynaklanan müdahalenin *kanunla öngörülmemiş* olduğunu tespit etmiştir. (*Işıkırık/Türkiye*, § 59). Anılan karara konu olayda PKK'nın basın ve yayın organlarından yaptığı çağrılar doğrultusunda başvuru, bir örgüt üyesinin şiddet eylemine dönüşen cenaze töreninde tabutların yakınında yürütmesi ve zafer işareti yapması; farklı tarihteki bir gösteride ise terör örgütü lideri lehine atılan sloganlar esnasında alkış tutması nedenleriyle terör örgütüne üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleme suçundan 6 yıl 3 ay, terör örgütü propagandası yapma suçundan ise 1 yıl 8 ay hapis cezasıyla mahkûm edilmiştir (*Işıkırık/Türkiye*, §§ 16, 18). Kararında 5237 sayılı Kanun'un 220. maddesinin (6) numaralı fıkrasında, 3713 sayılı Kanun'un 7. maddesinde ve 2911 sayılı Kanun'da 6352 ve 6459 sayılı Kanunlarla yapılan değişikliklere ve konuyla ilgili Yargıtay Ceza Genel Kurulu kararına (bkz. § 47) değinen AİHM, başvuru hakkında verilen mahkûmiyet hükmünün Sözleşme'nin 11. maddesi kapsamında toplanma özgürlüğünü ihlal ettiği iddiasını incelemiştir. AİHM, bir cenaze törenine ve bir gösteriye katılmasından hareketle 5237 sayılı Kanun'un 220. maddesinin (6) numaralı fıkrası ve 314. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca terör örgütüne üye olma suçundan mahkûm edilmesi nedeniyle başvuru konusundaki toplanma özgürlüğüne bir müdahalede bulunulduğunu belirtmiş (*Işıkırık/Türkiye*, § 54); ardından *kanunla öngörülmüş* olma ölçütü bakımından yaptığı incelemede şu tespitlerde bulunmuştur:

i. Söz konusu müdahale bakımından *hukuka uygun* ve *kanunla öngörülmüş* olma ifadeleri yalnızca ihtilaf konusu tedbirin iç hukukta yasal bir dayanağının bulunmasını gerektirmez, aynı zamanda bu dayanağın kanun kavramının niteliklerini taşıması yani ilgili kişiler için erişilebilir ve etkileri öngörülebilir olması gerekir (*Işıkırık/Türkiye*, § 56).

ii. Öngörülebilirlik *kanunla öngörülmüş* ifadesinin getirdiği gerekliliklerden biridir ve bununla kişilerin -gerekirse uygun tavsiye ile- belli bir eylemin yol açabileceği sonuçları makul olan derecede öngörebilmesi gerekir (*Işıkırık/Türkiye*, § 57).

iii. Bir kural, ancak kamu mercileri tarafından keyfi olarak veya herhangi bir tarafın zararına olacak şekilde kapsamlı biçimde uygulanmasına karşı bir koruma tedbiri sağladığında kuralın *öngörülebilir* nitelikte olduğu kabul edilebilir (*Işıkırık/Türkiye*, § 58).

iv. 5237 sayılı Kanun'un 220. maddesinin (6) numaralı fıkrasının erişilebilir olduğuna dair şüphe bulunmamaktadır (*Işıkırık/Türkiye*, § 62).

v. Buna karşın öngörülebilirlik koşulu bakımından 5237 sayılı Kanun'un 220. maddesinin (6) numaralı fıkrasındaki hüküm, yasa dışı örgüt üyeliği statüsünü gerçek üyeliği kanıtlayan somut deliller sunulmasına gerek duyulmaksızın yalnızca kişinin o örgüt *adına* eylemde bulunmasına bağlamaktadır ve buna ek olarak söz konusu hükümde "*yasa dışı bir örgüt adına*" ifadesinin anlamına dair bir açıklama getirilmemiştir. Gösteriler bağlamında düşünüldüğünde söz konusu hüküm, Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 4.3.2008 tarihli kararıyla detaylandırılmıştır (*Işıkırık/Türkiye*, § 63).

vi. Yerel mahkemeler yasa dışı örgüt üyeliği kavramını 5237 sayılı Kanun'un 220. maddesinin (6) numaralı fıkrası uyarınca kapsamlı mahiyette yorumlamakta, yasa dışı bir örgüt tarafından çağrısı yapılan bir gösteride yalnızca bulunmuş olma ve açıkça söz konusu örgüte yönelik olumlu bir görüş ifade eder bir tutumla hareket etme eylemlerini örgüt adına eylemde bulunma olarak kabul etmek için yeterli görmektedir. Bu nedenle de aslında 5237 sayılı Kanun'un 220. maddesinin (6) numaralı fıkrası kişilerin gerçek bir örgüt üyesi olarak cezalandırılmasına yetki vermektedir. Buna karşılık 5237 sayılı Kanun'un 314. maddesi tek başına uygulandığında sanık tarafından gerçekleştirilen eylemlerin *sürekliliği*, *çeşitliliği* ve *yoğunluğu* yerel mahkemelerde dikkate alınırken aynı madde 5237 sayılı Kanun'un 220. maddesinin (6) numaralı fıkrası kapsamında uygulandığında somut olayda olduğu gibi başvuru konusundaki PKK'nın talimatları doğrultusunda, yalnızca düzenlenmiş olan kamuya açık iki toplantıya katılması ve bu

Örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleme suçu bakımından fail herkes olabilir. Ancak bunun için kişinin örgüte yardım suçunda olduğu gibi, adına suç işlediği örgütün üyesi olmaması gerekir⁵³¹. Örgüt üyesi olmayan kişiden anlaşılması

toplantılardaki eylemleri yani cenaze töreninde tabutların yakınında yürümesi ve zafer işareti yapması ile gösteri esnasında alkış tutması yeterli görülerek silahlı bir örgüte üye olma suçundan mahkûm edilmektedir. Dolayısıyla 5237 sayılı Kanun'un 314. maddesinin (2) numaralı fıkrası bakımından aranan mahkûmiyet ölçütlerinin 220. maddesinin (6) numaralı fıkrasıyla bağlantılı olarak uygulandığında başvuranın zararına olacak şekilde kapsamlı olarak genişletildiği sonucuna ulaşılmıştır (*Işıkrık/Türkiye*, § 66).

vii. Mahkemeler 5237 sayılı Kanun'un 314. maddesinin (2) numaralı fıkrasını tek başına uyguladıklarında sanığın silahlı bir örgütün *hijerarşik yapısı* içinde suç işleyip işlemediğini değerlendirmektedir. Öte yandan mahkemeler aynı maddeyi 5237 sayılı Kanun'un 220. maddesinin (6) numaralı fıkrasına yollama yaparak uyguladıklarında sanığın bir hiyerarşik düzen dâhilinde hareket edip etmeme durumunu değerlendirme dışı bırakarak yalnızca PKK adına hareket ettiği sonucuna vardıklarında sanığı bir silahlı örgüt üyesi olma suçundan mahkûm etmektedir. Böylelikle AİHM 5237 sayılı Kanun'un 220. maddesinin (6) numaralı fıkrası uyarınca hapis cezası biçimindeki ağır bir cezai müeyyidenin uygulanmasına yönelik potansiyel eylemler dizisinin çok geniş olduğu, hükmün lafzının -bu hükmün yerel mahkemelerce kapsamlı biçimde yorumlanması da dâhil olmak üzere- kamu makamlarının keyfi müdahalelerine karşı yeterli düzeyde koruma sağlamadığı kanaatine ulaşmıştır (*Işıkrık/Türkiye*, § 67).

viii. Terörle mücadelenin yol açtığı zorluklar hafife alınmamaktadır. Ancak bir yasal normun böylesine kapsamlı bir şekilde yorumlanması ve Sözleşme'nin 11. maddesi kapsamına giren eylemler nedeniyle başvurunun mahkûm edilmesi, barışçıl bir gösterici ile PKK yapılanması dâhilinde suç işleyen bir şahıs sıfatları arasında herhangi bir ayırım kalmaması barışçıl toplanma özgürlüğünün özünü ve dolayısıyla demokratik bir toplumun temellerini sarsmıştır (*Işıkrık/Türkiye*, § 68).

ix. Ayrıca başvuru 5237 sayılı Kanun'un 220. maddesinin (6) numaralı fıkrası uyarınca 6 yıl 3 ay hapis cezasına mahkûm edilmiş ve toplamda 4 yıl 8 ay boyunca hapiste kalmıştır. Başvuru gibi göstericilerin yasa dışı silahlı örgüte üye olmak suçundan yargılandıklarında 5 ila 10 yıllık ilave bir hapis cezası alma riskiyle karşı karşıya kalmalarının *çarpıcı düzeyde ağır ve bu kişilerin davranışlarıyla ciddi şekilde orantısız* olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenle somut olayda uygulandığı şekliyle 5237 sayılı Kanun'un 220. maddesinin (6) numaralı fıkrasının ifade ve toplanma özgürlüğü haklarının kullanılmasına üzerinde ciddi bir caydırıcı etki yaratması kaçınılmazdır. Dahası söz konusu hükmün uygulanması, yalnızca cezalandırılmış kişileri Sözleşme'nin 10. ve 11. maddeleri ile korunan haklarını yeniden kullanmaktan caydırmakla kalmayacak, muhtemelen aynı zamanda toplumun diğer mensuplarını da gösterilere katılmaktan ve daha genel manada açıkça siyasi tartışmaya katılmaktan caydıracaktır (*Işıkrık/Türkiye*, § 69).

x. Tüm bu açıklamalar ışığında 5237 sayılı Kanun'un 220. maddesinin (6) numaralı fıkrasının uygulanışının *öngörülebilir* olmadığı ve başvurunun Sözleşme'nin 11. maddesi ile korunan hakkına yönelik keyfi müdahaleye karşı yasal koruma sağlanmadığı sonucuna varılmıştır." (*Işıkrık/Türkiye*, § 70). İHAM 2.D.14.11.2017 tarihli ve 41226/09 başvuru numaralı Işıkrık-Türkiye kararından.

⁵³¹ "Örgüt üyesi olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyenlerin örgüt üyesi haline gelip gelmeyeceği tartışılmıştır. Bir görüşe göre örgüt üyesi olmayan bir kişi bir örgüt adına suç işlemesi durumunda, adına suç işlediği örgütün üyesi olmayı ister istesin, ister istemesin, adına suç işlediği örgüte bilerek ve isteyerek katılmış yani örgütün üyesi olmuş olur. Aksi yönde bir görüşe göre ise, örgütün niteliğini amaçlarını bilerek üye olarak katılmak istemeyen ancak örgüte bir takım katkılar sağlayan kişilerin üyelerden ayrılması gerekir. Örgüte sadece silah gibi bazı araçları satan veya örgütün işlediği suçlarda sadece o suç açısından iştirak eden kişilerin örgüte katılma kastları olmadığı için örgüt üyesi olarak nitelendirilemez". EVİK; Silahlı Örgüt Suçu, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,

gereken, örgütün hiyerarşik yapısı içerisinde yer almayan kimsedir. Bu itibarla fail belirli suçlar için örgütle işbirliği yapan “taşeron” konumunda olan kişilerdir denilebilir⁵³². Örneğin örgüt adına tetikçilik yapanların durumu böyledir⁵³³. Örgüt üyesi olmayan kişi örneğin rakip örgütün liderini örgüt adına öldürebilir. Bu durumda kişi hem kasten öldürmeden hem de örgüt üyesi olmamasına rağmen örgüt adına suç işleme suçundan örgüt üyesi gibi cezalandırılacaktır⁵³⁴. Örgüt adına suç işleyen kimse örgüt hiyerarşisi içinde yer alıyorsa zaten örgüt üyesi olarak kabul edilecektir⁵³⁵.

Örgüt adına suç işleme suçu ile örgüt faaliyetleri doğrultusunda işlenen suçlardan da ayrıca sorumluluk esası kabul edilmiştir⁵³⁶. Örgüt adına suç işlendiğinden söz edilebilmek için örgütün genel çağrısının, örgüte müzahir yayınların ve çağrılarının somutlaşmış olması yeterli olup, suç işlenmesine dair çağrının belli bir kişiye yönelik olmasına gerek yoktur. Yargıtay bir kararda bu hususta şu şekilde karar vermiştir: “Sanıklar hakkındaki iddianamelerde belirtilen nevroz.com isimli internet sitesi ve Yurtsever Gençlik isimli dergide yer alan haber ve yazı içerikleri, bozma kararı sonrasında yapılan araştırma sonucunda tutulan tutanak, olayın meydana geliş ve gerçekleşme şekline ilişkin olay tutanağı ve tüm dosya kapsamına göre silahlı terör

2006/1, İstanbul, 2006, s. 122; **EVİK**; Çıkar Amaçlı Örgütlenme Suçu, s. 201. “TCK’nın 220’nci maddesinin altıncı fıkrasında “örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen kişinin, ayrıca örgüte üye olmak suçundan dolayı” cezalandırılacağı belirtilmiş, anılan normun konuluş amacı gerekçesinde “örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen kişi, ayrıca örgüte üye olmak suçundan dolayı cezalandırılır” şeklinde açıklanmıştır.

⁵³² **TEZCAN/ERDEM/ÖNOK**; Teorik ve Pratik Ceza Hukuku, s. 977.

⁵³³ **TOROSLU**, Ceza Hukuku Özel Kısım, s. 265.

⁵³⁴ **KAVLAK**, Örgüt Kurma Suçu, s. 405, ”örgüt üyesi olmamakla birlikte örgütün faaliyeti çerçevesinde suç işleyen kişi, hem işlediği suçtan hem de örgüte üye olmak suçundan ayrı ayrı cezalandırılır. (Yargıtay 6. CD. 30. 04. 2009, 2009/8377 E, 2009/7582 K.) Yargıtay kabullerine göre ve kanatımızca de, örgüt adına suç işleme kapsamında adam öldürme suçunu işleyen kimse, adam öldürme suçunun yanısıra vahim nitelikteki eylem nedeniyle TCK’nın 302 veya 309’uncu maddeleri uyarınca cezalandırılacaktır.

⁵³⁵ Yargıtay 16. CD. 08.05.2019 tarih, 2018/3122 E, 2019/3324 sayılı kararında: “...sanığın eylemlerindeki süreklilik, çeşitlik ve yoğunluk gözetildiğinde, silahlı terör örgütünün hiyerarşik yapısına dâhil örgüt üyesi olduğunun kabul edilmesi gerekirken suç vasfında yanılığa düşülerek yazılı şekilde (örgüte yardım ettiği veya örgüt adına suç işlediği kabul edilerek) hüküm kurulması, TCK’nın 314/3 ve 220/6. maddelerindeki atfın niteliği ve aleyhe temyiz bulunmaması sebebiyle bozma nedeni yapılmamaktadır. ”

⁵³⁶ 765 sayılı TCK’nın sistematüğinden tamamen farklı bir anlayışla düzenlenen TCK 220’nci maddesinde, örgütün faaliyetleri doğrultusunda işlenen suçlardan da ayrıca sorumluluk esası kabul edilmiş, yardım etme fiilleri de örgüt üyeliği kapsamında değerlendirilerek, bağımsız bir şekilde örgüte yardım suçuna yer verilmemiş, gösterdiği vahamet dikkate alınarak yardım fiilleri örgütün niteliğine göre anılan yasanın 220 ile 314’üncü maddeleri kapsamında yaptırıma bağlanmıştır. (YCGK.4.3.2008, 2008/9-282 K,2008/44 K); Tozman, Önder, Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu, s. 312.

örgütünün amaçları doğrultusunda yayın yapan söz konusu internet sitesi ile dergideki eylem çağrılarını üzerine gerçekleştirilen yasadışı gösteriye katılıp askeri lojmana taşlı saldırıda bulunarak camlarını kırmak suretiyle mala zarar verme suçunu işleyen sanıkların, TCK'nın 220/6 ve 314/3. maddeleri delaletiyle 314/2. maddesi uyarınca silahlı terör örgütüne üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleme suçundan mahkûmiyetleri yerine, delillerin değerlendirilmesinde hataya düşülerek yazılı gerekçe ile beraat kararı verilmesi...⁵³⁷ Bozma sebebi yapılmıştır.

İHAM'ın Işıkrık-Türkiye ve benzer dosyalarda da verdiği kararlar ile AYM'nin örgüt adına suç işleme suçu nedeniyle yapılan bireysel başvurular üzerine verdikleri ihlal kararlarından terör örgütlerinin genel çağrısı üzerine yapılan kanuna aykırı toplantı ve gösteri yürüyüşleri ile bu toplantı ve gösteri yürüyüşleri sırasında işlenen kimi suçlar nedeniyle bu suçların yanı sıra sanıkların ayrıca örgüt adına suç işleme suçundan da cezalandırılmalarının “öngörülebilirlik ilkesine” aykırılığı nedeniyle “kanunilik ilkesine” aykırı olduğu kabul ediliyor olmasına rağmen Yargıtay'ın bu konuda eski uygulamasını sürdürdüğü belirtilmelidir. Kanaatimizce bu konuda ivedilikle yasal düzenleme yapılması zorunluluğu vardır.

Suç örgütü adına hareket eden kimsenin bunun neticesinde örgüte yardım suçunda olduğu gibi bir kazanç elde edip etmemesinin bir önemi bulunmamaktadır. Fail örgüt adına suç işleme karşılığında bir kazanç elde etme konusunda anlaşmış olabileceği gibi örgüte duyduğu sempati nedeni ile karşılıksız da işlemiş olabilir. Her iki durumda da suç örgütü adına işlenmiş kabul edilecektir. Önemli olan failin örgüt adına suç işlemiş olmasıdır.⁵³⁸ Nitekim Yargıtay da bu hususu verdiği kararlarında açıkça belirtmektedir⁵³⁹.

Örgüt adına suç işleme suçunun faili örgüt adına temsiliyet ilişkisi içerisinde fiili icra ettiğinden, failin gerçekte herhangi bir suç örgütü adına hareket etmemekle birlikte, çeşitli nedenlerle örgüt adına hareket ettiğini beyan ederek suç işlemesi halinde suç örgütü adına suç işleme suçu oluşmayacaktır⁵⁴⁰. Özellikle, örgütlerin korkutucu gücünü kullanarak, onların isimlerini zikretmek suretiyle bazı suçları daha kolayca

⁵³⁷ Yargıtay 16. CD. 23. 02. 2016 tarih, 2015/219 E;2016/1262 K.

⁵³⁸ **TOZMAN**; Örgüt Kurma Suçu, s. 305.

⁵³⁹ **Yargıtay 16. CD.** İlk Derece Mahkemesi sıfatı ile verdiği 24.04.2017 tarih ve 2015/3 E. 2017/3 K. sayılı kararında “Örgüt adına işlenen suç, karşılıksız olabileceği gibi, bir menfaat karşılığında da işlenmiş olabilir.”www:uyap. gov.tr.

⁵⁴⁰ **TOZMAN**; Örgüt Kurma Suçu, s. 305.

işleyen kimselerin bu fiilleri, gerçekte örgüt adına işlenmediği için, TCK'nın 220'nci maddenin altıncı fıkrası kapsamında olmayacaktır⁵⁴¹.

Örgüt adına suç işleyen kişi örgüt üyesi olmadığından, örgütün varlığından söz edebilmek için aranan üye sayısının hesabına dâhil edilemez.

Örgütün kurucusu, yöneticisi ya da üyesi olmayan herkes örgüt adına suç işleme suçunun faili olabilir. Bu durum, fail bakımından bir zorunluluktur. Nitekim örgüt adına suç işleme suçunun düzenlendiği madde metninden de bu husus açıkça anlaşılmaktadır. 5237 sayılı TCK'nın 220'nci maddesinin altıncı fıkrasında geçen “Örgüt içindeki hiyerarşik yapıya dâhil olmamakla birlikte” ibaresinden anlaşılması gereken budur. Zira örgüt içindeki hiyerarşik yapıya dâhil olan örgüt yöneticisi ve üyelerinin, örgüt adına suç işlemeleri, bu konularının zorunlu bir sonucudur. Buna göre, örgüte örgüt adına suç işleme fiilinin, örgüt dışından bir kişi tarafından işlenmesi gerekir.

Örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleme suçu, örgüte yardım suçu gibi zorunlu çok failli bir suç değildir. Bu suç bir ya da birden fazla kişi tarafından birlikte işlenebilir. Örgüte yardım etme suçu gibi örgüt adına suç işleme suçunun da iştirak halinde işlenmesi mümkündür.

TCK'nın 220'nci maddesinin altıncı fıkrasında düzenlenen suç örgütü adına suç işleme suçunun fiil unsurunun “kanuni düzenlemede nitelikleri belirlenmiş silahlı bir suç örgütü adına suç işleme” şeklinde olduğu görülmektedir. Bunun doğal sonucu olarak kanuni tipe uygun bir fiilden söz edilebilmesi için bir suçun işlenmesi, bu suçun bir örgüt adına işlenmesi ve adına suç işlenen örgütün silahlı bir suç örgütü olması gerekmektedir⁵⁴².

⁵⁴¹ **TOZMAN**; Örgüt Kurma Suçu, s 303-304; **SARITAŞ**, Suç İşlemek Amacıyla Örgütlenme Suçları, s. 557.

⁵⁴² **Yargıtay 9. CD.** 03. 02. 2014 tarih ve 2013/18312 E, 2014/213 K sayılı kararı: ”Failin, 5237 sayılı TCK'nın lehe kabul edilen 220/6. maddesinde düzenlenen dolayısıyla örgüt üyesi olarak cezalandırılabilmesi için örgüt hiyerarşik yapısı içinde yer alan üyesi olmaması, gerçekleştirdiği iddia ve kabul edilen fiilin suç oluşturması ve bu suçun örgüt adına işlenmiş olması koşullarının bir arada bulunması gerekir.

Örgüt üyesi olmama koşulu bakımından; failin örgütün hiyerarşik yapısına dâhil olup olmadığı, fiilin suç oluşturması bakımından; yüklenen fiilin gerçekleştirildiği tarihte Türk Ceza Kanunu ve özel kanunlarda “suç” olarak düzenlenmiş olup olmadığı, suçun örgüt adına işlenmiş olması bakımından; suçun örgütçe yapılmış genel veya özel nitelikli çağrılar veya talimatlar üzerine ya da örgütçe önem atfedilen gün ve olaylarla ilişkili olarak veya örgütçe tayin edilen zamanlama ve stratejilere uygun biçimde işlenip işlenmediği ve yine suçun işleniş şekli, niteliği ile örgütün amaç, yöntem ve stratejileri

Kanunda bir suçun işlenmesinden söz edildiğinde, failin gerçekleştirdiği hareketin ilgili suç tipinin objektif ve sübjektif tipiklik unsurlarını ve hukuka aykırılık unsurunu sağlaması gerekir. Bu açıdan failin gerçekleştirdiği fiilin yalnızca kanunda suç olarak tanımlanması yeterli değil, fiilin kasten ve hukuka aykırı gerçekleştirilmiş olması da gerekir⁵⁴³. Bu kapsamda somut olarak bir hukuka uygunluk nedeni ihtiva eden fiiller açısından, bu fiil örgüt adına işlense de bir suçtan ve dolayısıyla örgüt adına suç işlemeden söz edilemez⁵⁴⁴. Ancak, failin gerçekleştirdiği fiilin suç teşkil etmesi yeterli olup cezalandırılabilir olması şart değildir. Örgüt adına işlenen suç açısından failin kusur yeteneğini kaldıran bir nedenin ya da şahsi bir mazeret nedeninin bulunması, bir şahsi cezasızlık sebebinin olması nedeniyle fail cezalandırılmasa da fiilin suç olma hali devam edeceğinden, suç örgütü adına suç işleme suçunun oluştuğu kabul edilecektir.

Örgüt adına suç işleme suçunun oluşabilmesi için işlenen suçun örgüt adına gerçekleştirilmesi yani failin örgüt adına hareket etmesi gerekir. Kanunda, işlenen bu suç için öngörülen cezanın dışında ayrıca örgüt adına suç işleme suçunun cezasının verilmesinin temeli de bu unsurdur. Eğer işlenen herhangi bir suçun örgüt adına işlendiği tespit edilemezse, faile yalnızca işlediği suçun cezası verilecek ayrıca örgüt adına suç işleme suçundan dolayı ceza verilmeyecektir.

Bir suçun örgüt adına işlendiğinden söz edilebilmesi için öncelikle bir suç örgütünün bulunması gerekir. Ve bu suç örgütünün silahlı bir örgüt olması gerekir. Ayrıca suç örgütü adına suç işleme suçundan söz edilebilmesi için gerçekleştirilen fiilin “suç olması”⁵⁴⁵ ve “ bu suç olan fiilin de suç örgütü adına” işlenmiş olması gerekir.

ile paralelligi gibi hususlar nazara alınıp tüm dosya kapsamına göre değerlendirme yapılarak, failin örgütün izin veya onayından bağımsız olarak, örgütün amacına hizmet etmek ve faaliyetlerini kolaylaştırmak amacıyla hareket edip etmediği belirlenmelidir.

Somut olayda; sanıkların örgüt adına hangi suçları işledikleri tartışılıp karar yerinde gösterilmeden ve 01. 09. 2004 tarihli yasadışı gösterinin de örgütsel çağrılar veya talimatlar doğrultusunda gerçekleştirildiğine veya işleniş şekli ve niteliği itibarıyla örgütsel bir özellik gösterdiğine ilişkin olarak mahkûmiyetlerine yeterli, her türlü şüpheden uzak, somut ve kesin delil elde edilemediği gözetilmeden beraatleri yerine, değerlendirmede yanılığa düşülerek yazılı gerekçe ile mahkûmiyet kararı verilmesi Kanuna aykırı, sanıklar müdafilerinin temyiz itirazları bu itibarla yerinde görülmesi olduğundan hükümlerin bu sebeplerden dolayı BOZULMASINA, 03. 02. 2014 tarihinde oybirliğiyle karar verildi”.

⁵⁴³SARITAŞ; Suç İşlemek Amacıyla Örgütlenme Suçları, s. 542-543.

⁵⁴⁴ İÇEL/SOKULLU/ÖZGENÇ/SÖZÜER/MAHMUTOĞLU/ÜNVER, Suç Teorisi, s. 92; ÖZGENÇ; Genel Hükümler, s. 292; ZAFER; Genel Hükümler, s. 278.

⁵⁴⁵Yargıtay 16. CD. 22. 05. 2015 tarih ve 2017/486 E, 2017/4215 K sayılı kararında“Oluş ve dosya kapsamına göre; BDP il ve ilçe teşkilatları tarafından cezaevlerinde yürütülen açlık grevlerine destek

Kanun, ”örgüt menfaatine”ya da “örgüt lehine” veya “örgütün ismini kullanarak”gibi ifade biçimleri yerine “örgüt adına” ifadesine yer vererek⁵⁴⁶ açık bir şekilde örgüt ile suç faili arasında “bir temsil ilişkisi aramaktadır. ”Dolayısıyla herhangi bir fiilin örgüt adına işlendiğinden söz edebilmek için, suçun işlenmesinin failden örgüt tarafından istenmesi(temsil yetkisi), ve failin deörgüt adına hareket ederek bu suçun işlenmesi (temsil iradesi) gereklidir⁵⁴⁷. Örgütün, doğrudan belirli bir faile suç işlemeyi taşere etmesi mümkün olduğu gibi, genel bir çağrısı üzerine failin bu genel çağrı üzerine hareket ederek suçun işlenmesi halinde de örgüt adına suç işlediği de kabul edilecektir⁵⁴⁸.

Örgüt adına suç işleme suçunda dayanak suç haricinde ayrı bir fiil bulunmaması nedeniyle dayanak suçlar mütemadi suç niteliğinde işlenmişse örgüt adına suç işleme suçu da mütemadi suç niteliğinde kabul edilmelidir. Dayanak suç ani hareketli suç olarak işlenmiş ise, örgüt adına suç işleme suçu da ani hareketli suç kabul

amacıyla cezaevi önünde basın açıklaması yapılacağı ihbarı üzerine emniyet güçlerince içinde sanıkların da bulunduğu grubun yolu kapatmaması amacıyla güvenlik önlemi alınıp uyarılar yapıldıktan sonra gösterici grubun zor kullanılarak dağıtıldığı, dosya içerisinde bulunan görüntülü tespit tutanaklarına göre güvenlik kuvvetlerine taşlı saldırıda bulunulan ve gösterinin de örgütün propagandasına dönüşmediği olayda, bahsi geçen açlık grevlerine terör örgütü PKK/KCK tarafından yapılan destek çağrıları ile olay arasında geçen süre, toplantının BDP teşkilatları tarafından düzenlenmesi ve sanıkların örgüt çağrılarından haberdar olmadıklarını, açıklamaya BDP tarafından organize edildiği için ve insani düşüncelerle katıldıklarına yönelik savunmaları dikkate alındığında örgüt adına **suç işlediklerine dair** her türlü şüpheden uzak kesin ve inandırıcı delil bulunmadığı gözetilmeden oluşa uymayan ve yetersiz gerekçelerle mahkûmiyet kararı verilmesi, dolayı BOZULMASINA, 31. 05. 2017 tarihinde oybirliğiyle karar verildi”.

⁵⁴⁶ **TOZMAN**; Örgüt Kurma Suçu, s. 301-302.

⁵⁴⁷ **KAVLAK**, Örgüt Kurma Suçu, s. 406; **TOZMAN**; Örgüt Kurma Suçu, s.301-302; **SARITAŞ**; Suç İşlemek Amacıyla Örgütlenme Suçları, s. 548.

⁵⁴⁸ **Yargıtay 16.CD.18.04.2017** tarih ve 2016/1762 E, 2016/2461 sayılı kararı : “Olay tutanağı, fotoğraf teşhis tutanağı ve tüm dosya kapsamına göre; terör örgütünün propagandasını yapma suçundan yakalanan bir kısım şüphelilerin olay tarihinde polis merkezinden adliyeye götürüldükleri ve adliyeden ayrıldıkları sırada yapılan protesto eyleminde sanığın yasa dışı gösteriye katılan grup ile birlikte hareket ederek atılı eylemleri gerçekleştirdiğinin anlaşılması karşısında; sanığın atılı suçu örgüt adına işleyip işlemediğinin belirlenmesi bakımından; eylemin örgütçe yapılmış genel veya özel nitelikli çağrılar veya talimatlar üzerine ya da örgütçe önem atfedilen gün ve olaylarla ilişkili olarak veya örgütçe tayin edilen zamanlama ve stratejilere uygun biçimde işlenip işlenmediği, ayrıca suçun işleniş şekli, niteliği ile örgütün amaç, yöntem ve stratejileri ile paralellliği gibi hususlar nazara alınıp bu konuda örgütsel çağrılar ve talimatlar bulunup bulunmadığı da kuşkuya yer bırakmayacak şekilde araştırılıp, olay günü işlenen suçlarla ilgisi karar yerinde tartışılarak sonucuna göre hukukî durumun tayin ve takdiri gerekirken eksik inceleme ile yazılı şekilde hüküm kurulması” bozma nedeni yapılmıştır.

Yargıtay 16. CD.20.02.2017 tarih ve 2015/6304 E, 2017/888 sayılı kararı :” Silahlı terör örgütüne üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleme suçuna ilişkin olarak; atılı suçun terör örgütünün çağrısı ya da talimatı doğrultusunda işlendiğinin açıkça anlaşılacak biçimde dosya kapsamında delil olmadığı gibi mala zarar verme suçunun da şikâyet yokluğu nedeniyle düşmesine karar verilmesi gerektiği nazara alındığında, örgüt adına işlenen başkaca bir suç bulunmadığından, suça sürüklenen çocukların atılı suçtan beraatleri yerine mahkûmiyetlerine karar verilmesi” bozma nedeni yapılmıştır.

edilmelidir. Yargıtay, hukuki ve fiili kesintinin gerçekleştiği ana kadar işlenen tüm dayanak suçlar nedeniyle tek bir örgüt adına suç işleme suçunun oluşacağını ve bu suç nedeniyle tek bir cezaya hükmedilmesi gerektiğini kabul etmektedir⁵⁴⁹.

Örgüt adına suç işleme suçunun manevi unsuru, diğer suç işlemek amacıyla örgütlenme suçlarında olduğu gibi kastır⁵⁵⁰. Buna göre suçun oluşabilmesi için failin, bir suç örgütü adına bilerek ve isteyerek bir suç işlemesi yani kasten hareket etmesi gerekmektedir⁵⁵¹. Örgüt adına suç işleme suçunun taksirle işlenmesi mümkün değildir.

Failin bu suç tipi açısından kasten hareket ettiğinden söz edilebilmesi için evvela örgüt adına işlediği suça dair kastının varlığı gereklidir. İkinci olarak fail söz konusu suçu “bir suç örgütü adına” işlediğini de bilmelidir. Failin bir suçu, örgüt adına işlediğini bildiğinden söz edebilmek için evvela bir suç örgütünün varlığını bilmesi gerekmektedir. Buna göre fail, adına suç işlediği yapının bir suç örgütü olduğunu

⁵⁴⁹ **Yargıtay 16. CD.08.11.2018** tarih, 2018/3085 E, 2018/3997 sayılı kararı “...silahlı terör örgütüne üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleme suçu temadi eden suçlardan olup, 20.10.2013 ve 06.10.2014 tarihli eylemlere katıldığı kabul edilen sanığın eyleminin mütemadi nitelikte olması ve temadinin kesilinceye kadar gerçekleştirilen eylemlerin tek suç oluşturacağı gözetilerek, TCK'nın 314/3 ve 220/6 delaletiyle 314/2. maddesi uyarınca bir kez cezaya hükmedilmesi gerektiği gözetilmeksizin 20.10.2013 ve 06.10.2014 tarihli eylemler nedeniyle silahlı terör örgütüne üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleme suçundan yazılı şekilde iki ayrı cezaya hükümlenmesi” bozma nedeni yapılmıştır.

Yargıtay 16.CD.05.03.2019 tarih, 2017/4219 E, 2019/1458 sayılı kararı: “... Yapılan UYAP sorgulamasında, sanık hakkında Diyarbakır 5. Ağır Ceza Mahkemesinin 2018/10 E. sayılı dosyasında suç tarihi 14.07.2017 olan silahlı terör örgütüne üye olma suçundan derdest dava olup istinaf aşamasında olduğunun anlaşılması karşısında; silahlı terör örgütüne üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleme suçunun atfın niteliğine göre mütemadi suçlardan olduğu nazara alınmak suretiyle; dayanak suçların örgüt üyeliğinin süreklilik, çeşitlilik ve yoğunluk unsuru olarak değerlendirilebileceği, sanığın örgüt üyeliği suçundan mahkûm olması halinde ise örgüt adına suç işleme suçundan mahkûm edilemeyeceği gözetilerek, mümkünse dosyaların birleştirilmesi, mümkün olmadığı takdirde anılan dosyanın onaylı bir örneğinin dosya içerisine konulmasından sonra sanığın hukuki durumunun takdir ve tayini gerektiği gözetilmeden eksik araştırma ile yazılı şekilde hüküm kurulması” bozma nedeni yapılmıştır.

⁵⁵⁰ **KAVLAK**; Örgüt Kurma Suçu, s. 412; **SARITAŞ**; Suç İşlemek Amacıyla Örgütlenme Suçları, s. 560.

⁵⁵¹ **Yargıtay 16.CD.31.05.2017** tarih ve 2017/486 E, 2017/4215 sayılı kararı: “BDP il ve ilçe teşkilatları tarafından cezaevlerinde yürütülen açlık grevlerine destek amacıyla cezaevi önünde basın açıklaması yapılacağı ihbarı üzerine emniyet güçlerince içinde sanıkların da bulunduğu grubun yolu kapatmaması amacıyla güvenlik önlemi alınıp uyarılar yapıldıktan sonra gösterici grubun zor kullanılarak dağıtıldığı, dosya içerisinde bulunan görüntülü tespit tutanaklarına göre güvenlik kuvvetlerine taşlı saldırıda bulunulan ve gösterinin de örgütün propagandasına dönüşmediği olayda, bahsi geçen açlık grevlerine terör örgütü PKK/KCK tarafından yapılan destek çağrıları ile olay arasında geçen süre, toplantının BDP teşkilatları tarafından düzenlenmesi ve sanıkların örgüt çağrılarında haberdar olmadıklarını, açıklamaya BDP tarafından organize edildiği için ve insani düşüncelerle katıldıklarına yönelik savunmaları dikkate alındığında örgüt adına suç işlediklerine dair her türlü şüpheden uzak kesin ve inandırıcı delil bulunmadığı gözetilmeden oluşa uymayan ve yetersiz gerekçelerle mahkûmiyet kararı verilmesi” bozma nedeni yapılmıştır.

bilmesi ve bu suç örgütünün de aynı zamanda silahlı bir örgüt olduğunu bilmesi gerekir⁵⁵².

Bu açıklamalar ışığında, örgüt adına suç işleme suçunun ancak doğrudan kastla işlenebileceğini, bu suçun taksirle veya olası kastla işlenmesinin mümkün olmayacağını söylemek doğru olur. Ancak bu suçun olası kastla da işlenmesinin mümkün olduğunu savunan görüşlerin olduğunu da belirtmek gerekir⁵⁵³. Fıkra düzenlenmesindeki “örgüt üyesi olarak cezalandırılır” hükmünden bu suçun olası katla işlenemeyeceğini ancak doğrudan kast ile işlenebileceğini anlamak gerekir. Çünkü Örgüt üyeliği suçu da ancak doğrudan kastla işlenebilen bir suç olarak kabul edilmektedir. Kişinin hangi örgütün hiyerarşik yapısına girdiğini ya da içinde yer aldığı örgütsel yapının suç veya terör örgütü olduğunu bilmeden üye olması mümkün görülmediği gibi örgüt adına suç işleme suçunda da böyle bir durumun mümkün olmadığı kanaatindeyiz. Kaldık ki, suç ve cezaların kanuniliği ve düzenlemenin yeteri kadar güvence sağlamadığı konusunda İHAM ve AYM tarafından eleştiri konusu edilen bir suç tipinin olası kast ile de işlenebileceğini kabul etmek bu suçla ilişkin kanuni düzenlemenin içermesi gereken güvenceler açısından daha vahim sonuçlar doğuracağı da gözardı edilmemelidir.

Örgüt adına suç işleme suçunda da objektif tipikliğin sağlanabilmesi için zaten örgüt adına fail tarafından gerçekleştirilen eylem veya davranışların suç teşkil etmesi gerekir. Bu suç açısından hukuka aykırılık konusunda özel bir durum bulunmamaktadır. Eğer örgüt adına işlenen fiillerde herhangi bir hukuka uygunluk hali var ise eylem zaten suç teşkil etmeyeceğinden, örgüt adına bir suç işlenmiş de olmayacaktır. Ancak bu suçta, meşru müdafaa, bir hakkın icrası, kanunu emrini ifa gibi herhangi bir hukuka uygunluk hali mümkün değildir.

Kusuru kaldıran hata hükümlerinin, örgüt adına suç işleme suçu açısından uygulanabilmesi de mümkün olup bu hususta genel kurallar geçerlidir. Örneğin, aslında muhakkak ve ağır bir tehdit olmamasına rağmen bu şekilde bir tehditle karşılaştığı konusunda kaçınılmaz hataya düşen kimsenin kusuru olmadığı kabul edilecektir⁵⁵⁴.

⁵⁵² SARITAŞ; Suç İşlemek Amacıyla Örgütlenme Suçları, s. 562.

⁵⁵³ SARITAŞ; Suç İşlemek Amacıyla Örgütlenme Suçları, s. 563.

⁵⁵⁴ ÖZGENÇ; Genel Hükümler, s. 453; KOCA/ÜZÜLMEZ; Genel Hükümler s 357; ARTUK/GÖKCEN, Ceza Hukuku Genel Hükümler, s. 562-563; ZAFER; Genel Hükümler, s. 363-364.

Fail, örgüt adına işlemeyi kastettiği herhangi bir suç tipini elverişli vasıtalarla suçun icrasına başlayıp da elinde olmayan nedenlerle tamamlayamamış yani dayanak suç teşebbüs aşamasında kalmış olsa bile “örgüt adına suç işleme suçu” işlenmiş olacağından örgüt adına suç işleme suçunun teşebbüse elverişli olmadığı kabul edilmelidir. Örgüt adına işlenen dayanak suçlar teşebbüs aşamasında kalsa dahi örgüt adına suç işleme suçu tamamlanmış suç kabul edilmesi gerekir. Uygulamada Yargıtay’ın kabulü de bu yöndedir⁵⁵⁵. Ancak doktrinde örgüt adına işlenen suçun teşebbüs aşamasında kalması halinde “örgüt adına suç işleme suçunun” oluşmayacağını savunan görüşler de mevcuttur⁵⁵⁶. Suça teşebbüs, suçun bir özel görünüş hali olup, teşebbüs aşamasında kalsa bile doğabilecek sorumluluklar açısından tamamlanmış hali dikkate alınmalı. Silahlı örgüt adına suç işleyen kişinin dayanak suçun teşebbüs aşamasında kalması halinde örgüt adına suç işleme suçunun oluşmayacağını kabulünün, “kanunilik” ilkesine de aykırılığı söz konusu olabilir.

⁵⁵⁵Yargıtay 16.CD.12.03.2018 tarih. 2017/3038 E, 2018/647 sayılı kararında: “Dosya incelenerek gereği düşünüldü:

I-)Silahlı terör örgütüne üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleme suçundan kurulan hükme yönelik temyiz incelemesinde;

Yapılan yargılama sonunda toplanan deliller karar yerinde incelenip, sanığın suçunun sübutu kabul, olay niteliğine ve kovuşturma sonuçlarına uygun şekilde vasfi tayin edilmiş, cezayı azaltıcı sebebin niteliği takdir kılınmış, savunması inandırıcı gerekçelerle reddedilmiş, incelenen dosyaya göre verilen hükümde bir isabetsizlik görülmemiş olduğundan, sanık müdafinin yerinde görülmeyen temyiz itirazlarının reddiyle hükmün ONANMASINA,

II-)Mala zarar verme suçundan kurulan hükme yönelik temyize gelince;

Sanık müdafinin yerinde görülmeyen sair temyiz itirazlarının reddine, ancak;

1-)Olay tutanağı, olay yeri inceleme raporu formu, CD çözüm ve tespit tutanağı, 11.10.2014 tarihli tutanak, 04.11.2014 tarihli araştırma tutanağı, sanık savunması ve tüm dosya kapsamına göre; kamera kayıtlarının incelenmesine dair.

11.10.2014 tarihli tutanakta Bankalar PTT hareketli mobese kamerasının saat 19. 00 - 20. 00 arasındaki kayıtları belirtilmekle söz konusu kameranın aktif olarak çalışıp kayıt yapabildiği ve ayrıca kameranın zarar gördüğüne dair bir belgenin de dosyada yer almadığının anlaşılması karşısında, sanığın saat 18. 24 ve 18. 25’te attığı taşlar sonucu mobese kamerasının zarar görmemesi nedeniyle eyleminin teşebbüs aşamasında kaldığı gözetilmeden tamamlanmış suçtan yazılı şekilde hüküm kurularak fazla ceza tayin edilmesi, ” Dayanak suç olan mala zarar verme suçunun teşebbüs aşamasında kaldığından bahisle bu suç yönünden bozulmasına karar verdiği halde örgüt adına suç işleme suçu yönünden onanmasına karar vermek suretiyle, dayanak suçun teşebbüs aşamasında kalmasına rağmen örgüt adına suç işleme suçunun tamamlanmış suç olarak oluşacağını kabul etmiştir.

⁵⁵⁶Tozman’a göre örgüt adına suç işleme suçu açısından teşebbüs ancak işlenen suç bakımından söz konusu olabilir ve bu halde de örgüt adına suç suç işleme suçu oluşmaz. Zira bu hüküm ancak “tanımlanmış suçlar” açısından uygulamak mümkündür. Yazara göre “bu hüküm zaten suç ve cezaların şahsiliği, fiille orantılı ceza verme ilkelerine aykırıdır. Bir de sadece teşebbüs halinde kalan suçlar için de faile örgüt üyeliğinden ceza vermek yoluna gidilmemelidir”. TOZMAN; Örgüt Kurma Suçu, s. 378.

Örgüt adına suç işleme suçu da, örgüte yardım suçu gibi çok failli suç olmaması nedeniyle faillik yönünden genel kurallara tabi olup bu suçun faillik, birlikte (müşterek) faillik, müstakil faillik veya dolaylı faillik şeklinde işlenmesi mümkündür. Bu kapsamda suç örgütü, bir suçu tek bir faile taşere edebileceği gibi birden fazla faile birlikte de taşere edebilir. Bu durumda örgüt adına birlikte ya da ayrı ayrı suç işleyenlerin her biri, suç örgütü adına suç işleme suçu yönünden farklı fail olarak kabul edilecektir.

Öğretide çoğunluk; örgüte üye olmamakla birlikte, örgüt adına suç işleyen kişinin, işlediği dayanak suç bakımından “fail” olması gerektiğini savunmaktadır. Bu nedenle, örgüt adına suç işleyen kişinin, suçun faili olmayıp, yalnızca “şerik” olduğu durumlarda TCK’nın 220’nci maddesinin 6’ncı fıkrası kapsamındaki örgüt adına suç işlemeden değil, genel iştirak hükümlerinden sorumluluğu gündeme gelir⁵⁵⁷.

Kavlak ve Tozman da aynı görüşte olmakla beraber, madde düzenlemesi sonucunda, suç işlemek amacıyla, kurulan bir örgütün hiyerarşik yapısına dâhil olmadan örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişi TCK’nın 220’nci maddesinin 7’nci fıkrası gereğince örgüt üyesi olarak cezalandırılırken, aynı örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen bir suça yardım eden olarak iştirak eden kişinin örgüt üyesi olarak cezalandırılmamasının adil olmadığını, bu haksızlığın önüne geçilebilmesi için de, örgüte üye olmamakla birlikte bilerek ve isteyerek yardım edenin örgüt üyesi olarak değil, yardım fiilinin ağırlığı ile orantılı bir yaptırım öngören bir hüküm dpğrultusunda cezalandırılmasının isabetli olacağını dile getirmektedir⁵⁵⁸.

Başka bir görüşe göre ise; TCK’nın 220’nci maddesinin 6’ncı fıkrasında geçen ”örgüt adına suç işleyen” ibaresinin sadece işlenen suçun faillerini değil, aynı zamanda şeriklerini de kapsadığı yönündedir. Kanaatimizce de; örgüt adına işlenen dayanak suça, suçun örgüt adına işlendiğini bilerek yardım eden veya azmettiren sıfatıyla iştirak eden kimse de, örgüt adına suç işleme suçundan fail olarak sorumlu olacaktır.

Mağduru belli bir kişi olmayan örgüt adına suç işleme suçunun değişik zamanlarda birden fazla kez işlenmesi halinde zincirleme suç hükümlerinin uygulanması

⁵⁵⁷ **BODUR/ÖZKUL**; Uygulamada Terör Örgütü ve Terör Suçları(2017, s.155; **KAVLAK**; Örgüt Kurma Suçu, s. 406; **TEZCAN/ERDEM/ÖNOK**; Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku,1085; **YENİDÜNYA/İÇER**; Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma, s.47.

⁵⁵⁸ **KAVLAK**; Örgüt Kurma Suçu, s.406.; **TOZMAN**; Örgüt Kurma Suçu, s. 321;

mümkündür. Ancak belirtmek gerekir ki zincirleme şekilde işlense bile örgüt adına suç işleme suçundan bir kere ceza verilebilecek ve TCK'nın 43'üncü maddesinin ikinci fıkrası uyarınca arttırım yapılmayacaktır. Teorik olarak zincirleme suç olduğu kabul edilse bile bu zincirleme örgüt adına suç işleme suçunun failinin örgütün hiyerarşisine dâhil olup olmadığı da tartışılmalıdır. Örgüt adına suç işleme suçunun dayanak suçları olan örneğin, hırsızlık, mala zarar verme, kamu görevlisine karşı görevi yaptırılmamak amacıyla direnme, vb. suçlar açısından zincirleme suç hükümlerinin uygulanmasının mümkün olduğunu düşünmekteyiz.

5237 sayılı TCK'nın 220'nci maddesinin altıncı fıkrasında düzenlenen örgüt adına suç işleme suçunun yaptırımını da örgüte yardım suçunda olduğu gibi aynı fıkroda müstakil ceza aralığı ile belirlenmemiş olup ikinci fıkraya atıf yapılmak suretiyle örgüt üyeliği cezası öngörülmüş ve buna göre belirlenen temel ceza üçüncü fıkra uyarınca adına suç işlediği örgüt silahlı örgüt olduğundan ikinci fıkraya göre belirlenen ceza dörtte birinden yarısına kadar artırılır. Nihayet, 5237 sayılı TCK'nın 220'nci maddesinin altıncı fıkrasında 02.07.202 tarih ve 6352 sayılı Kanunla yapılan değişiklikle örgüt üyeliğinden verilen cezadan yarısına kadar indirilebilecektir.

Örgüt adına suç işleme suçundan dolayı örgüt üyeliğinden verilen cezanın yarısına kadar indirilmesinin kabul edilmesindeki amaç; örgüt hiyerarşisi içinde yer alarak, örgüte bağlı olan ve her türlü emir ve talimatı yerine getiren kişi ile örgüt üyesi olmayan yani örgüt hiyerarşisi içinde yer almayıp arizi olarak örgüt adına suç işleyen bir kişiye verilecek cezanın aynı olmasının önlenmek istenmesidir⁵⁵⁹.

5237 sayılı TCK'nın 221'inci maddesinde, örgüt adına suç işleme suçu açısından da diğer örgütlenme suçlarında olduğu gibi etkin pişmanlık hükümlerine yer verilmiştir. Ancak örgüt üyesi olmayan bu suç failinin, örgütü dağıtması veya dağılmasına elverişli bilgiler vermesi çok mümkün olmayacağından TCK'nın 221'nci maddesinin ilk üç fıkrasının uygulanması mümkün değildir. Örgüt adına suç işleme suçu açısından etkin pişmanlık hükümlerine yalnızca TCK'nın 221'inci maddesinin dördüncü fıkrasında yer verilmiştir. Dördüncü fıkranın ilk cümlesinde cezayı kaldıran şahsi sebep olarak etkin pişmanlık haline, ikinci cümlesinde ise cezada

⁵⁵⁹ 2.7. 2012 tarih ve 6352 sayılı Kanunun gerekçesi, www.tbmm.gov.tr, E. T: 12.04.2019.

indirim yapılmasına sağlayan şahsi sebep olarak etkin pişmanlık haline yer verilmiştir⁵⁶⁰.

Örgüt adına suç işleme suçunu işleyen kimse, örgütün hiyerarşik yapısına dâhil olmaması nedeniyle verebileceği bilginin örgüt yöneticisi veya örgüt üyesinin vereceği bilgilere göre daha sınırlı olması olağan bir durumdur. Belki de verebileceği bilgi, kendisinin örgüt adına tek başına veya iştirak halinde işlediği suçların işleniş sürecine ve bu sürece katılan, yönlendiren, etkileyen örgüt mensupları ile diğer müşterek faillerle sınırlı da olabilir.

Örgüt adına suç işleme suçu açısından etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanmasının yalnızca örgüt adına suç işleme suçuyla sınırlı olup dayanak suçlar yönünden TCK'nın 221'inci maddesi kapsamındaki etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanması söz konusu olmayacaktır. Ancak dayanak suçlardan etkin pişmanlığı mümkün olanlar var ise o suçlar hakkında ilgili bölümde düzenlenen etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanması söz konusu olabilir. Örneğin, dayanak suçun hırsızlık, mala zarar verme veya yağma suçlarından bir veya birkaçı olması halinde TCK'nın 168'inci maddesi kapsamındaki etkin pişmanlık halı söz konusu olabilir.

2.8.5. Suçluyu Kayırma Suçu

5237 sayılı TCK'nın 283'üncü maddesinde düzenlenen suçluyu kayırma suçu kimi yönlerden TCK'nın 220'nci maddesinin yedinci fıkrasında düzenlenmiş olan örgüte yardım suçuna benziyor olsa da bağımsız ve farklı bir suç tipidir.

5237 sayılı TCK'nın 283'üncü maddesinde, herhangi bir suçun işlenmesinden sonra, işlenen o suçun failinin araştırılmasından, yakalanmasından, tutuklanmasından veya hakkında verilen mahkûmiyetin infazından kurtulması için imkân sunma fiili, suç olarak düzenlenmiştir.

Suçluyu kayırma suçunun düzenlendiği 5237 sayılı TCK'nın 283'üncü maddesi şöyledir:

⁵⁶⁰ **TOZMAN**; Örgüt Kurma Suçu, s. 408; **KAVLAK**; Örgüt Kurma Suçu, s. 450; **SARITAŞ**; Suç İşlemek Amacıyla Örgütlenme Suçları, s. 580.

“(1) Suç işleyen bir kişiye araştırma, yakalanma, tutuklanma veya hükmün infazından kurtulması için imkân sağlayan kimse, altı aydan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Bu suçun kamu görevlisi tarafından göreviyle bağlantılı olarak işlenmesi hâlinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır. (3) Bu suçun üstsoy, altsoy, eş, kardeş veya diğer suç ortağı tarafından işlenmesi hâlinde, cezaya hükmolunmaz.”

Bu suçu oluşturan fiiller, 765 sayılı mülga TCK'nın 296'ncı maddesinde tanımlanan suç oluşturan “seçimlik” hareketlerden “bir kimsenin o cürümden istifadesini temine veya Hükümetçe icra olunacak tahkikatı yanlış yola sevketmeye yahut Hükümetin araştırmalarına veya hükmün icrasına karşı faili gizlemeye yardım fiillerine” tekabül eder. Buna göre, 5237 sayılı TCK'nın 283'üncü maddesinde, herhangi bir suçun işlenmesinden sonra, işlenen o suçun failinin araştırılmasından, yakalanmasından, tutuklanmasından veya hakkında verilen mahkûmiyetin infazından kurtulması için imkân sunma fiili, suç olarak düzenlenmiştir.

Bu suç tanımı ile korunan hukuki değer bağlamında madde gerekçesinde suçun koruduğu hukuki değerın ceza adalet sisteminin engellenmesini önlemek olduğu anlaşılmaktadır⁵⁶¹:

Suçun konusu, suçlu veya sanık veya şüpheli olan kişi oluşturmaktadır. Madde metninde “suç işleyen kişi” den söz edilmesine rağmen, bu suçlu kişinin hakkında mahkûmiyet hükmünün kurulmuş ve kesinleşmiş olmasının gerekmediği maddenin gerekçesinden anlaşılmaktadır. Bu suçlu kişi, önceden işlenmiş olan bir suçun faili veya şeriki olarak hakkında soruşturma veya kovuşturma yapılan ya da hüküm kurulmuş olan kişi olabilir. İşlenen suç bakımından kanunda herhangi bir sınırlama yapılmamıştır. Kasten veya taksirle işlenmiş bir suçun faili veya şeriki olabilir.

⁵⁶¹ “Madde metninde işlenmiş olan bir suçun failine, suçun işlenişine herhangi bir şekilde iştirak etmeksizin, yardımda bulunulması cezai müeyyide altına alınmıştır. Bununla güdülen amaç, suç işlendikten sonra failin herhangi bir şekilde yardım görmesini engellemektir. Bu suretle ceza adaletinin gerçekleştirilmesi amaçlanmıştır. Ceza muhakemesinin amacını oluşturan maddi gerçeğin araştırılıp ortaya çıkarılması ve bu suretle adil bir yargıya varılması, suç şüphesi altında bulunan kişinin dahi esasta menfaatine bir husustur. Çünkü insan şahsiyetinin tekâmülü ancak hakikat ve adaletle mümkün olabilecektir. Maddi gerçeğin tespitine dayalı olarak mahkemece hükmolunan ceza veya tedbirin infazı, suçlu kişinin işlediği suçtan dolayı içinde bulunduğu kusurluluk durumundan ibra olmasını, yani yeniden topluma kazandırılmasını sağlayacaktır. Bu bakımdan, suç şüphesi altında bulunan kişinin yargılanmasının veya hükümlü kişinin mahkûm olduğu cezanın veya tedbirin infazının engellenmesi, ceza adaletinin gerçekleşmesini engelleyecektir”.5237 sayılı TCK'nın gerekçesi, www.tbmm.gov.tr, E. T: 24. 01.11.2021.

Sanık veya mahkûm olan kimsenin saklanmasına yönelik her hareket, bu suçun oluşmasını sağlayacaktır. Sanık veya mahkûmun belli bir yerde saklanmasının temin edilmesinden başka; bu kişi soruşturmanın veya infazının engellenmesi amacıyla örneğin bir başka ülkeye kaçırılmış olabilir

Hakkında tutuklama veya mahkûmiyet kararı verilen kişinin bir yerde barınmasını temin etme durumunda da, bu suçun oluştuğunu kabul etmek gerekir.

Bu suçun oluşabilmesi için, kayırılan kişinin araştırma, yakalanma, tutuklanma veya hükmün infazından kurtulması amacıyla hareket edilmesi gerekir.

Madde metninden ve gerekçeden de anlaşılacağı gibi bu suç, ancak icrai bir hareketle işlenebilir. İhmali davranışla işlenemez. Bu yönüyle TCK'nın 278'inci maddesinde düzenlenen "*Suçtu bildirmeme*" suçundan ayrılmaktadır.

Suçluyu kayırma suçunun oluşabilmesi için her şeyden önce işlenmiş olan bir suçun varlığı şarttır. Yani, tamamlanmış ya da teşebbüs aşamasında kalmış bir suçun bulunmaması halinde suçluyu kayırma suçundan da söz edilemez. Şayet, suç tamamlanmamışsa, yani işlenmeye devam etmekte ise, bu halde TCK'nın 283'üncü maddesinde yazılı eylemleri gerçekleştiren kişinin eylemi suçluyu kayırma suçu olarak değerlendirilemez. Bu halde, söz konusu eylemler, ilgili suça iştirak kapsamında değerlendirilmelidir⁵⁶².

Suçluyu kayırma suçunun faili örgüte yardım suçunda olduğu gibi herkes olabilir. Ancak kayırılan kişi ile aralarında belirli bir akrabalık bağı bulunan ya da kişinin suç ortağı olan kişiler bakımından bir şahsi cezasızlık sebebi söz konusu olur. Bu durumdaki fail açısından *suç işlenmiş ancak şahsi cezasızlık sebebinin varlığı nedeniyle cezalandırma söz konusu olmayacaktır*.

Örgüte yardım suçunda olduğu gibi bu suç da bir kişi tarafından işlenebileceği gibi, iştirak ilişkisi kapsamında birden fazla fail tarafından birlikte işlenmesi de mümkündür.

Örgüte yardım suçunda olduğu gibi kayırma suçunun da manevi unsuru kasttır. Yani bu suç, ancak kastla işlenebilir. Söz konusu suçun oluşabilmesi için, kastın yanı sıra,

⁵⁶² **ÜNVER, Yener;** Adliyeye Karşı Suçlar, İstanbul 2008, s. 390; Faile Yardım Suçu ve Müdafinin Bu Suçtan Sorumluluğu, İstanbul, 2004, s. 95.

failin ayrıca belirli bir amaçla hareket etmesi gerekmektedir. Kayırılan suçlu kişiye şüpheli veya sanık olarak yakalanmasının engellenmesi ya da hükümlü olarak hakkında hükmolunan cezanın infazından kurtulması amacıyla imkân sağlanması gerekmektedir. Bu nedenle bu suçun örgüte yardım suçu gibi doğrudan kastla işlenebileceğini söylemek yanlış olmayacaktır.

Kayırılan kişinin suçsuz olduğuna inanılarak kayırılması halinde TCK'nın 30'uncu maddesinin birinci fıkrasındaki hata hali söz konusu olabilir.

TCK'nın 220'nci maddesinin yedinci fıkrasında ise, örgüte bilerek ve isteyerek yapılan her türlü yardım suç olarak düzenlenmiştir. Nitekim Yargıtay bir kararında, "...sanığın Türkiye üzerinden başka ülkelere gitmek üzere, yasa dışı yollardan ülkeye giren yabancı uyrukluları, suç örgütünün Irak'ta bulunan mensuplarıyla, işbirliği dayanışma ve görev paylaşımı doğrultusunda yönetimindeki kamyonun bu amaçla hazırladığı gizli bölmesine alarak maddi çıkar karşılığı yurt içinde bir yerden bir yere nakletme biçiminde ortaya çıkan eylemin, (765 sayılı) TCK'nun 313/1. madde ve fıkrasında tanımlanan suçu oluşturacağı gözetilmeden suç niteliğinde yanılığa düşülerek (765 sayılı) TCK'nun 296/1. madde ve fıkrası uyarınca cezalandırılmasına karar verilmesi yasaya aykırıdır"⁵⁶³. Diyerek suç vasfındaki yanılığın nedeniyle yerel mahkeme kararını bozmuştur.

Örgüte yardım suçunda failin örgüt üyesi veya yöneticisi olmaması gerektiği gibi, suçluyu kayırma suçunun faili de, işlenmiş olan bir suça herhangi bir şekilde iştirak etmeksizin 5237 sayılı TCK'nın 283'üncü maddesinde yazılı olan yardım eylemlerini gerçekleştirmiş olan kişidir. Burada önemli olan ve dikkat edilmesi gereken, suçluyu kayırma suçunun failinin işlenmiş olan suça herhangi bir şekilde iştirak etmemiş olmasıdır.

Örgüte üye olmayan bir kimsenin yardım etmek kastı ile bir örgüt üyesinin araştırılmasını, yakalanmasını, tutuklanmasını engellemek veya infazdan kurtulması için imkân sağlama durumunda kayırılan suçlunun örgüt mensubu olması durumunda, örgüte yardım suçu ile birlikte suçluyu kayırma suçunun da oluşabileceği ancak TCK 44'üncü maddesi uyarınca daha ağır suç olan örgüte yardım suçundan faili cezalandırmanın söz konusu olabileceği kanaatindeyiz. Yani,

⁵⁶³ 8'inci CD. 06.07.2004 tarih ve 2003/5429 E. , 2004/6246 K.

suçluyu kayırma suçu ile örgüte yardım suçu ilişkisi TCK'nın 44'üncü maddesi uyarınca fikri içtima kuralları çerçevesinde çözülebileceği kanaatindeyiz.

Suçluyu kayırma suçu ve örgüt adına suç işleme suçlarında ise örgüt adına işlenen dayanak suçlar açısından iştirak ilişkisi var ise 283'üncü maddenin ikinci fıkrası çerçevesinde değerlendirme yapılabilecek ancak iştirak ilişkisi yok ise TCK'nın 44'üncü maddesi çerçevesinde değerlendirme yapılması gerektiği kanaatindeyiz. Örgüt adına suç işleme suçu yönünden ise örgüt üyeliği suçu ile kayırma suçu ilişkisi geçerli olur.

2.8.6. Suç İçin Anlaşma Suçu

5237 sayılı TCK'nın "Millete ve Devlete Karşı Suçlar ve Son Hükümler" başlıklı dördüncü kısım "Anayasal Düzene ve Bu Düzenin İşleyişine Karşı Suçlar" başlıklı beşinci bölümde 316'ncı maddesinde düzenlenen suç için anlaşma suçu⁵⁶⁴, iki veya daha fazla kişinin örgüt oluşturmaksızın araç ve amaç bakımından maddi olgularla belirlenen şekilde fikri anlaşmalarıdır⁵⁶⁵.

Söz konusu maddeye göre; "(1) Bu kısmın dördüncü ve beşinci bölümlerinde yer alan suçlardan herhangi birini elverişli vasıtalarla işlemek üzere iki veya daha fazla kişi, maddî olgularla belirlenen bir biçimde anlaşılırsa, suçların ağırlık derecesine göre üç yıldan oniki yıla kadar hapis cezası verilir.

(2) Amaçlanan suç işlenmeden veya anlaşma dolayısıyla soruşturmaya başlanmadan önce bu ittifaktan çekilenlere ceza verilmez. ”

Suç için anlaşma suçunun düzenlendiği 5237 sayılı TCK'nın 316'ncı maddesinin gerekçesi şöyledir⁵⁶⁶: "Madde, Devletin ülkesine, egemenliğine, birliğine ve Anayasa düzenine karşı suçlardan herhangi birini işlemek üzere gerçekleştirilecek birleşmeleri önlemek amacıyla caydırıcı bir tehlike suçunu meydana getirmiş bulunmaktadır.

Bu maddede yer alan suç sadece bir anlaşmanın gerçekleştirilmesiyle oluşmaktadır. Anlaşmadan maksat, iki veya daha fazla kişinin madde metninde gösterildiği üzere,

⁵⁶⁴ 5237 sayılı TCK'nın 316'ncı maddesinde düzenlenen suç için anlaşma suçu 765 sayılı TCK'nın da 171'inci maddesinde düzenlenen bir suçtur.

⁵⁶⁵ **ÖZEK**, Siyasi İktidar Düzeni ve Fonksiyonları Aleyhine Cürümler, İÜHFİM, C. XXXIX, S. 3, İstanbul, 1953, s. 355; **EVİK**, Silahlı Örgüt Suçu, s. 108.

⁵⁶⁶ 5237 sayılı TCK'nın Gerekçesi, www.tbmm.gov.tr, E. T. : 12/11/2019.

maddî olgularla belirlenen bir biçimde, bir irade birleşmesine varmış olmalarıdır. Suçun işlenmesinde kullanılacak vasıtalar hakkında da anlaşmanın gerçekleşmesi gereklidir.

Anlaşma konularından birisini oluşturan ‘elverişli vasıta’dan suçun işlenmesinde kolaylık sağlayan her türlü gereçleri anlamak gereklidir. Ancak suçun işlenmesinde anlaşanların, vasıtayı da saptamış olmaları gerekir. Maddede yer alan anlaşmanın ‘maddî olgularla belirlenen bir biçimde olması’ ibaresi, suçun oluştuğunu kabul edebilmek için bulunması gerekli delillerin niteliğine işaret etmektedir.

Bir suçun işlenmesi için sadece anlaşmaya varmak, anlaşma konusu suç açısından bir hazırlık hareketidir. Eğer anlaşma konusu suçun icrasına başlanmamışsa, bu anlaşma dolayısıyla iştirak ve teşebbüs hükümlerinden hareketle cezaya hükmedilemez. Ancak, bu madde kapsamına giren suçlar açısından farklı bir yol izlenmiştir. Madde kapsamına giren suçların işlenmesi hususunda anlaşmaya varılması, bu suçlardan bağımsız bir suç olarak tanımlanmıştır.

Bu madde kapsamına giren suçların icrasına başlanmamış olsa bile, bu suçları işlemeye yönelik bir hazırlık hareketi mahiyetindeki anlaşma dolayısıyla cezaya hükmedilebilecektir. Anlaşmaya varanların sayı bakımından yeterli olup olmadıkları, anlaşanların toplumda işgal ettikleri yer, kişilikleri, temsil ettikleri güç bakımlarından neticeyi alabilecek durumda olup olmadıkları hâkim tarafından takdir edilecek ve saptanacaktır.

Madde gerekçesinde belirtildiği üzere “suç için anlaşma” suçu ancak devletin ülkesine, egemenliğine, birliğine ve Anayasal düzenine karşı suçlardan herhangi birini işlemek üzere “anlaşma” ile işlenebilecektir.

Kanun koyucu, 5237 sayılı TCK’nın “Millete ve Devlete Karşı Suçlar ve Son Hükümler” kısmını oluşturan Dördüncü Kısım “Devlet Güvenliğine Karşı Suçlar”ı oluşturan Dördüncü Bölüm ve “Anayasal Düzene ve Bu Düzenin İşleyişine Karşı Suçlar”ı oluşturan Beşinci Bölüm suçlarından birini veya birkaçını işlemeyi amaç edinilmesini ve anlaşmaya varılmasını suç olarak kabul etmiştir. Bu aynı zamanda hem suçun maddi unsurunu da oluşturmaktadır. Anlaşma birden fazla kişi arasında ve belirli suçları işlemeye dönük olmalı hem de anlaşmanın neticeyi gerçekleştirmeye yakın, sıkı ve tehlikeli olması da aranmalıdır.

Suç için anlaşma suçunda en az iki kişinin bir araya gelmesi ve sayılan suçları işlemek için anlaşması yeterlidir. İşlenmesi amaç edinilen suçun icraî hareketlerine başlanması da aranmayacaktır. Bu nedenle bu suç çok failli suçlardan olup faillerin sorumlulukları da aynı derecededir. Ancak suç işlemek için anlaşmaya varan faillerden bir veya birkaçının ayrı olarak amaç edinilen suça ilişkin icraî hareketlere başlaması halinde bu suçtan ayrı olarak failin fiil ve hareketlerine göre ayrıca sorumluluğu belirlenecektir⁵⁶⁷.

Örgüte yardım suçunda olduğu gibi bu suç da bir tehlike suçu olduğundan, suç için anlaşanların neticeyi yaratabilecek durum, şahsiyet ve kuvvette olması şart olduğu gibi, bu neticeyi doğurabilecek sayıda olup olmadıklarını da hâkim tayin edecektir.

Örgüte yardım suçu gibi suçun manevi unsuru kasttır. Bu suç ancak kastla işlenebilir. 5237 sayılı TCK' da özel ve genel kast ayırımı olmadığından sadece maddede sayılan suçların işlenmesi amacıyla anlaşma kastının bulunması gereklidir. Bu nedenle örgüte yardım suçunda olduğu gibi doğrudan kastla işlenebilir kanaatindeyiz. Belirli suçları işlemek kastıyla ittifak edenlerin özgür iradeleri ile ittifak etmeleri gerekir. Cebir veya tehdit altında anlaşmaya dâhil olanların serbest iradelerinden bahsedilemeyeceğinden sanıkların kusur sorumlulukları oluşmayacaktır.

Suç, salt hareket suçu olması nedeniyle teşebbüse elverişli olmadığını düşünmekteyiz. İttifaka dâhil olanların amaç suçları işleme konusunda iradeleri uyuştugu anda suç tamamlanacağından neticesi harekete bağlı suçtur. Bu nedenle de teşebbüse elverişli değildir.

5237 sayılı TCK'nın 316'ncı maddesinin ikinci fıkrasında öngörülen etkin pişmanlık hali cezasızlık sebebi sayılmıştır. Bu husus ikinci fıkrada: " *Amaçlanan suç işlenmeden veya anlaşma dolayısıyla soruşturmaya başlanmadan önce bu ittifaktan çekilenlere ceza verilmez*". Şeklinde düzenlenmiştir. Madde metninden de anlaşılacağı üzere, bu fıkranın uygulanabilmesi için iki koşulun birden gerçekleşmesi gerekir. Suç işlemek için anlaşmadan çekilme hali, esas gaye suça ait icra hareketlerine başlanmadan veya suç için anlaşma dolayısıyla kanuni takibata

⁵⁶⁷ Askeri Yargıtay Daireler Kurulu, 24.01.1964, 12/1, **SAVAŞ/MOLLAMAHMUTOĞULLARI**; Türk Ceza kanunu Yorumu, s. 2118.

başlanmadan önce olmalıdır. Bu iki husustan birinin gerçekleşmesi halinde artık kanuna uygun ve geçerli bir çekilmeden söz edilemeyecektir.

Çekilmeden maksat irade uygunluğunu geri almaktır. Dolayısıyla çekilmenin iradi olması ve diğer ittifak üyelerince de bilinmesi gereklidir. Kişinin Yüksek Askeri şurada resen emekliliğe sevk edilmesi halinde olduğu gibi iradi bir davranışından kaynaklı bir ayrılık olmadığından bu durumdaki bir sanığın bu fıkradan yararlanması söz konusu olmayacaktır. Anılan hukuki müessesenin uygulanabilmesi re'sen dahi mümkün olup bu hususta bir talebe gerek bulunmamaktadır.

Suç için anlaşma suçu ile örgüte yardım suçu arasında birçok yönden farklılık vardır. Öncelikle, suç için anlaşma suçu TCK'nın 302 ilâ 316'ncı maddelerinde düzenlenmiş olan "Devletin güvenliğine ve anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar" arasında yer alan suçları işlemek amacıyla birden fazla kişinin anlaşması ile oluşur. Oysa TCK'nın 220'nci maddesinin yedinci fıkrasında yer alan örgüte yardım suçunun meydana gelebilmesi için ise bu suçları veya başka bir suçu işleme amacının bulunması şart değildir. Örgüte yardım suçunda esasen yardım sayılan fiil herhangi bir suç oluşturmamaktadır. Fiil var olan bir suç örgütüne bilerek ve isteyerek yardım etme niteliğinde olması nedeniyle suç olarak cezalandırılmaktadır. Suç için anlaşma suçunda, anlaşma yapan kişiler aynı suçun faili konumundayken, örgüte yardım suçunun faili, sadece ve bağımsız olarak örgüte yardım suçunun faili olmaktan sorumlu olacaktır.

Suç için anlaşma suçu, en az iki kişi ile işlenebilir. Buna karşılık, örgüte yardım suçunun bireysel olarak işlenmesi mümkündür. Yani, örgüte yardım suçu çok failli suç ya da toplu suç kapsamında değerlendirilemez. Örgüte yardım suçu ile suç için anlaşma suçu arasındaki bu farktan dolayı da suç için anlaşma suçu açısından iştirakin özel bir şekli söz konusu olur⁵⁶⁸.

Örgüte yardım eylemini gerçekleştiren kişinin örgütün işleyeceği suça dair maddi olguları biliyor olması, bu kişiyi suç için anlaşma suçunun faili yapmaz. Bu durumda, eylemin niteliği ve özelliği göz önünde bulundurularak örgüt üyeliği suçu ya da örgüt adına suç işleme suçu yahut da işlenen suçun içinde bu suçlar eriyorsa Anayasayı ihlal, Devletin birliğine ve bütünlüğünü bozma suçlarında olduğu gibi

⁵⁶⁸ HAFIZOĞULLARI/KURŞUN, Türk Ceza Hukukunda Örgütlü Suçluluk, s. 46.

sadece bu suçlara yardım eden veya başka türlü iştirakten dolayı sorumluluk söz konusu olur.

2.9. Yaptırım

2.9.1. Genel Açıklamalar

TCK'nın 2'nci maddesinin birinci fıkrasındaki; “*Kanunun açıkça suç saymadığı bir fiil için kimseye ceza verilemez ve güvenlik tedbiri uygulanamaz. Kanunda yazılı cezalardan ve güvenlik tedbirlerinden başka bir ceza ve güvenlik tedbirine hükmolunamaz.*” Düzenleme ile Anayasanın 38'inci maddesinin üçüncü fıkrasında ki; “*Ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirleri ancak kanunla konulur.*” hükmü, suçların karşılığı olarak uygulanan ceza ve güvenlik tedbirlerinin *kanunla açık bir şekilde düzenlenmiş olması* gerektiği ve kanunda yer almayan bir yaptırım türünün uygulanamayacağı belirtilmiştir. Bu da “suç ve cezaların kanuniliği ilkesi”nin gereğidir.

Yaptırımların uygulanmasına ilişkin esaslar, TCK'nın hem genel hem de özel hükümlere ilişkin maddelerinde düzenlenmiştir. Bu doğrultuda yaptırımlara ilişkin genel kurallar ve ilkelere, genel hükümler kısmında yer verilmiştir. Bununla birlikte, her bir suç türü için uygulanacak cezanın hangi tür ve miktarda olacağına kanunda suç tipini düzenleyen ilgili maddede yer verilmiştir. Ayrıca TCK'da cezalandırılabilirlik şartlarının ortaya çıkması aranmadan uygulanabilecek olan yaptırım türlerine de yer verilmiştir. Ne var ki, bu halde uygulanacak olan yaptırım ceza haricindeki yaptırımlar yani güvenlik tedbirleridir. Güvenlik tedbirlerinin fail hakkında ceza ile birlikte uygulandıkları durumlarda cezanın sonuçlarını ağırlatıcı bir etkiyi haiz olmaktadır⁵⁶⁹.

Kanunda hangi yaptırımların ceza veya güvenlik tedbiri olduğu net bir biçimde belirtilmiştir. TCK'da işlenmiş olan suçla bağlantılı biçimde hüküm verinceye kadar uygulanacak olan hususlara değinilmiş; hükümden sonraki infaza ilişkin hususlar 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun (CGTİHK) ile düzenleme altına alınmıştır⁵⁷⁰.

⁵⁶⁹ KOCA/ÜZÜLMEZ, Genel Hükümler, s. 549.

⁵⁷⁰ KOCA/ÜZÜLMEZ, Genel Hükümler, s. 549.

5237 sayılı TCK'nın genel hükümlerinin yer aldığı birinci kitabının “Yaptırımlar” başlıklı üçüncü kısmında, suç karşılığı öngörülen yaptırımların cezalar ve güvenlik tedbirleri olduğu belirlenmiştir.

765 sayılı TCK'nın yürürlükte olduğu dönemde örgüte yardım etme suçu anılan Kanununun 314'üncü maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre, “... Meydana getirilen teşekküllerin mensuplarına bilerek ve isteyerek barınacak yer gösteren veya erzak yahut silah ve cephane tedarik veya başka yollardan yardım edenlere, başka bir suçu oluştursa bile ayrıca bir yıldan beş yıla kadar hapis cezası hükmolunur. Bu yardım dernek, siyasi parti, işçi ve meslek kuruluşlarına veya bunların yan kuruluşlarına ait bina, lokal, büro veya eklentilerinde ya da öğrenim kurumlarında veya öğrenci yurtlarında veya bunların eklentilerinde yapılırsa yukarıdaki cezanın iki katı...” şeklinde cezaya hükmolunacağı belirtilmiştir.

5237 sayılı TCK'nın 220'nci maddesinde düzenlenen örgüt kurma ve yönetme, örgüte üye olma, örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleme ve örgüte yardım etme suçlarını işleyen kişiler hakkında, ceza yaptırımını uygulanacağı belirtilmiştir. Bununla birlikte TCK'nın 6'ncı maddesinin birinci fıkrasının “j” bendinde “örgüt mensubu suçlu” kavramı açıklanmış ve bundan anlaşılması gerekenin, örgüt kuran, yöneten, örgüte katılan veya örgüt adına diğerleriyle birlikte veya tek başına suç işleyen kimseler oldukları belirtilmiştir. Örgütlü suçları işleyen örgüt mensubu kişiler hakkında ceza yaptırımının yanında ayrıca başka tedbirlerin de uygulanması öngörülmüştür. Bu tedbirlerin amacının örgütlü suçlarla mücadelenin etkinliğini artırmak olduğunu söyleyebiliriz. Bu kapsamda, 5237 sayılı TCK'nın 58'inci maddesinin dokuzuncu fıkrasında ise mükerrirlere özgü infaz rejiminin ve cezanın infazından sonra denetimli serbestlik tedbirinin, itiyadi suçlu, suçu meslek edinen kişi veya örgüt mensubu suçlu hakkında da uygulanmasına hükmedileceği kabul edilmekle bu suçları işleyen örgüt mensubu kişiler hakkında ceza yaptırımının dışında denetimli serbestlik tedbirinin uygulanacağı benimsenmiştir. TCK'nın 6'ncı maddesinde belirtilmemesi nedeniyle “örgüte yardım suçunu işleyen” kimseler örgüt mensubu sayılmayacaklarından TCK'nın 58'nci maddesinin dokuzuncu fıkrası uyarınca mükerrirlere özgü infaz rejimi ve cezanın infazından sonra da denetimli serbestlik tedbiri bu kimseler hakkında uygulanmayacaktır. CİGTHK'nun da örgütlü suçlarda diğer suçlara nazaran koşullu salıverilme sürelerinde de farklı düzenlemeler yapılmıştır.

2.9.2. Örgüte Yardım Suçunda Yaptırım Uygulaması

5237 sayılı TCK'nın 220'nci maddesinin yedinci fıkrasına göre, “*Örgütün içindeki hiyerarşik yapıya dâhil olmamakla birlikte, örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişi, örgüt üyesi olarak cezalandırılır. Örgüt üyeliğinden dolayı verilecek ceza, yapılan yardımın niteliğine göre üçte birine kadar indirilebilir*”. Buna göre, örgüte yardım etme suçunu işleyen kişi, 5237 sayılı TCK'nın 220'nci maddesinin yedinci fıkrası atfı ile örgüt üyesi için aynı maddenin 2'nci fıkrasında öngörüldüğü şekilde cezalandırılacaktır. 5237 sayılı TCK'nın 220'nci maddesinin ikinci fıkrası ise “suç işlemek amacıyla kurulmuş olan örgüte üye olanlar, iki yıldan dört yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.” şeklindedir.

Yardım edilen suç örgütü silahlı örgüt ise, aynı maddenin üçüncü fıkrası uyarınca ikinci fıkraya göre verilecek temel cezanın dörtte birinden yarısına kadar artırılacağı hükme bağlanmıştır. Buna göre, 5237 sayılı TCK'nın 220'nci maddesinin yedinci fıkrasında düzenlenen örgüte yardım suçunu işleyen kişi aynı maddenin ikinci fıkrasında düzenlenen şekilde örgüt üyesi gibi 2 yıldan dört yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır; örgütün silahlı olması halinde ikinci fıkraya göre belirlenen ceza dörtte birinden yarısına kadar artırılır. Nihayet, 5237 sayılı TCK'nın 220'nci maddesinin yedinci fıkrasında 02.07.202 tarih ve 6352 sayılı Kanunla yapılan değişiklikle örgüte yardım suçundan dolayı belirtilen şekilde hükmolunan cezanın, yapılan yardımının niteliğine göre üçte birine kadar indirilebilecektir. Daha sonra TCK'nın 61'inci maddesinin beşinci fıkrasında belirlenen sıralamaya göre varsa, teşebbüs, iştirak, zincirleme suç, yaş küçüklüğü, akıl hastalığı ve cezada indirim yapılmasını gerektiren şahsi sebeplere ilişkin hükümler ile takdiri indirim nedeni uygulanarak sonuç ceza belirlenir.

Örgüte yardım eden kişi hakkında temel ceza belirlenirken, örgüt üyeliğinden ceza verilir. 5237 sayılı TCK'nın 220'nci maddesinin yedinci fıkrasında örgüte yardım eden kişinin örgüt üyesi olarak cezalandırılacağı belirtilmiş olduğundan, örgüte yardım eden kişi hakkında temel ceza belirlenirken 5237 sayılı TCK'nın 61'inci maddesinin birinci fıkrasında sayılan sebeplerden bir veya birden fazlasına dayanarak belirlenir. Ancak bu sebeplerden örneğin, suç konusunun önem ve değeri gözetilerek alt sınırdan ayrılmak suretiyle ceza belirlenmiş ise aynı sebeple cezadan

fikranın son cümlesi uyarınca indirim yapılamayacağı bilinmelidir. Aksi takdirde mükerrer değerlendirme yasağı ihlal edilmiş olacaktır.

Bu sebeplere dayalı olarak belirlenen temel cezadan hâkim indirim yapacaksa, indirim oranının belirlenmesinde ise yapılan yardımın niteliğine, yani yapılan yardımın örgüte veya mensubuna sağladığı faydaya veya yardım oluşturan eylemin örgüt için olan önem ve değerine göre belirlenebilir. Örgüte yardım suçunun yaptırımının belirlenmesi sırasında indirim sebebinin kanunda açıkça belirtilmesi yönünden örgüt adına suç işleme suçundan ayrılmıştır.

Kanun koyucunun aşamalı olarak örgüt üyeliği yaptırımına atıf yapmak suretiyle örgüte yardım ve örgüt adına suç işleme suçunun yaptırımlarını belirlemiş olması bu her iki suçun bağımsız suç karakterlerine uygun değildir⁵⁷¹.

Söz konusu örgütün, 5237 sayılı TCK'nın dördüncü ve beşinci bölümünde yer alan suçları işlemek amacıyla kurulmuş "silahlı terör örgütü" olması halinde, 5237 sayılı TCK'nın 314'üncü maddesinin ikinci fıkrası uyarınca bu tür bir örgüte üye olan kişi, beş yıldan on yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. 5237 sayılı TCK'nın 314'üncü maddesinin üçüncü fıkrasında "*suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçuna ilişkin diğer hükümler, bu suç açısından aynen uygulanır*" hükmü yer aldığından söz konusu yollama gereği 5237 sayılı TCK'nın 220'nci maddesinin yedinci fıkrası uyarınca örgüte yardım suçunu işleyen kişinin yardım ettiği örgütün 5237 sayılı TCK'nın dördüncü bölümünde yer alan Devletin güvenliğine karşı olan 302 ila 308'inci maddelerde yer alan veya beşinci bölümünde yer alan Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı olan 309 ila 316'ncı maddelerde yer alan suçları işlemek amacıyla kurulmuş olan bir "silahlı örgüt" olması halinde, bu örgüte yardım eden kişi 5237 sayılı TCK'nın 220'nci maddesinin yedinci fıkrası ve 314'üncü maddesinin üçüncü fıkrası yollaması ile 314'üncü maddenin ikinci fıkrası uyarınca TCK'nın 61'inci maddesi dikkate alınarak beş yıldan on yıla kadar hapis cezası ile

⁵⁷¹ **EVİK**, mevcut düzenleme ile örgüt üyesi olmayan kimselerin, sırf örgüt adına suç işlenmesini önlemek için örgüt üyesi gibi cezalandırılmasının cezaların şahsiliği prensibine aykırı olduğunu belirtmektedir. Yazar'a göre "ceza sorumluluğunun şahsiliği prensibine aykırı olarak, örgüt üyesi olmayan kişiyi örgüt üyesi gibi cezalandırmak şeklinde bir tutarsızlık modern ceza hukuku sistemlerinde hiçbir şekilde kabul edilemez. Silahlı örgütler açısından da bu prensipten vazgeçilmemelidir. Örgüt adına, yararınasuç işlenmesi önlenmek isteniyorsa, bu şekilde işlenen suçların cezasının belli oranda artırılmasına ilişkin bir düzenleme yapılabilir." (EVİK, MÜHF-HAD, s. 691) Benzer eleştiriler için, **YENİDÜNYA/İÇER**; MÜHF-HAD, s. 47; **ŞEN**, MÜHF-HAD, s. 90-91; **KAVLAK**; MÜHF-HAD, s. 411)

cezalandırılarak temel⁵⁷² ceza belirlenecek. Bundan sonra 5237 sayılı TCK'nın 220'nci maddesinin yedinci fıkrası uyarınca indirim yapılması takdir edildiği takdirde örgüte yapılan yardımın niteliği dikkate alınarak cezanın 1/3'üne kadar indirim yapıldıktan sonra da 3713 sayılı TMK'nın 5'inci maddesinin birinci fıkrası uyarınca cezası ½ oranında arttırılarak sonuç ceza belirlenecektir. Ancak, sanığın çocuk olması halinde 3713 sayılı yasanın 5'inci maddesinin birinci fıkrası uyarınca arttırım yapılmayacaktır.

Örgüte yardım etme suçunun failinin etkin pişmanlıktan faydalanması nedeniyle cezasından etkin pişmanlık ve takdiri indirim nedenlerinin uygulanması halinde hapis cezasının bir yılın altına inmesi durumunda seçenek yaptırımlara çevrilebileceği gibi, iki yıla kadar hapis cezasının ertelenmesi veya hükmün açıklanmasının geri bırakılması hükümlerinin uygulanması da mümkündür.

5237 sayılı TCK'nın 220'nci maddesinde düzenlenen suçları işleyen kişiler hakkında kanunda belirtilen diğer şartların bulunması halinde güvenlik tedbirleri de uygulanabilmektedir.

Öncelikle 5237 sayılı TCK'nın 58'inci maddesindeki duruma değinecek olursak; bu maddenin dokuzuncu fıkrasına göre, *“Mükerrirlere özgü infaz rejiminin ve cezanın infazından sonra denetimli serbestlik tedbirinin, itiyadi suçlu, suçu meslek edinen kişi veya örgüt mensubu suçlu hakkında da uygulanmasına hükmedilir”*. Anılan hükümden anlaşılacağı üzere, ilgili hükmün uygulanması için kişinin örgüt mensubu olması gerekir. 5237 sayılı TCK'nın tanımlar maddesi olan 6'ncı maddenin birinci fıkrasının j bendinde, kimlerin örgüt mensubu olduğu tek tek belirtilmesi ve örgüte yardım eden kişinin bu sayılanlar arasında bulunmaması nedeniyle örgüt mensubu sayılmayacağından, bu kişi hakkında 5237 sayılı TCK'nın 58'inci maddesinin

⁵⁷² **Yargıtay 16.CD.27.02.2019 tarih 2018/4390 E, 2019/1315 sayılı kararında:** “TCK'nın 61.maddesinde düzenlenen cezanın belirlenmesi ve bireyselleştirilmesine ilişkin ölçütlerle, 3/1.maddesinde düzenlenen orantılılık ilkesi çerçevesinde; suçun işleniş biçimi, işlenmesinde kullanılan araçlar, işlendiği zaman ve yer, konusunun önem ve değeri, meydana getirdiği zarar ve tehlikenin ağırlığı ile sanığın kasta dayalı kusurunun ağırlığı, güttüğü amaç ve saik de göz önünde bulundurulurken hukuka, vicdana, dosya kapsamına uygun olarak makul bir cezaya hükmedilmesi, gerekçelerin de cezaların şahsiliği ilkesine uygun bulunması, keyfilikten uzak olması, sanığın yargılama sırasında izlenen kişiliği ile ilgili bilgi ve belgelerin oluşa ve tüm dosya kapsamına göre yerinde takdir edildiğinin göstermesi gerektiği gözetilmeden, sanığın ilçedeki örgüt yapısı içindeki konumu açıklanmadan ve tanıkların kollukça alınan hazırlıktaki beyanlarının yargılama aşamasında kabul edilmediği ve dolayısıyla hükme esas alınamayacağı gözetilmeden TCK'nın 61. maddesine aykırı şekilde temel ceza tayininde orantılı bir ceza takdiri yerine yeterli ve yasal olmayan gerekçe ile yazılı şekilde fazla ceza tayini, bozmayı gerektirmiştir.” Diyerek, ”cezanın bireyselleştirilmesi ve şahsileştirilmesi kriterlerini belirlemiştir.

dokuzuncu fıkrası uyarınca mükerrirlere özgü infaz rejimi uygulanamaz ve cezanın infazından sonra denetimli serbestlik tedbirine karar verilemez⁵⁷³. Ancak TMK'nın 3'üncü maddesi ve TCK'nın 314'üncü maddesinin üçüncü fıkrasının atfı nedeniyle TCK'nın 220'nci maddesinin yedinci fıkrasının uygulandığı hallerde, TMK'nın 17'nci maddesinin birinci fıkrasına göre, koşullu salıverilme ve denetimli serbestlik tedbirlerinin uygulanması bakımından CGHTİK'nın 107'nci maddesinin dördüncü fıkrası ile 108'inci maddesi hükümlerinin uygulanacağı ancak süreli hapis cezalarının infazı bakımından koşullu salıverilme oranının $\frac{3}{4}$ olarak uygulanacağı belirtilmiştir.

Örgüte yardım eden kişinin örgüt üyesi gibi cezalandırılacak olmasının örgüte yardım suçunu işlemiş olan kişiyi örgüt üyesi yapmayacağı söyleyebiliriz. Zira 5237 sayılı TCK'nın 220'nci maddesinin yedinci fıkrasındaki indirim sebebinin örgüt üyeliği açısından kabul edilmemesi, örgüte yardım suçunun örgüt üyeliğinden farklı olarak ele alındığını göstermektedir⁵⁷⁴. Örgüte yardım etme suçu bağımsız bir suç tipidir ancak kanunda bu suçu işleyen kişiler açısından uygulanacak yaptırım noktasında örgüte üye olma suçuna atıf yapılmış ve öngörülen ceza miktarının örgüte yardım fiili için uygulaması aşamasında indirim yapılmasına imkân tanınmıştır. Öyle ki 5237 sayılı TCK'nın etkin pişmanlık ve infaz rejimi ile ilgili hükümlerinde de örgüte yardım suçu ve örgüt üyeliği suçu ayrı ayrı belirtilmiştir. Bu itibarla örgüte yardım eden kişi, fiilinin niteliği gereği örgüt üyesi olarak kabul edilemez ancak hakkında ceza uygulaması yönünden atıf nedeniyle örgüt üyesi gibi işlem yapılmaktadır⁵⁷⁵.

YCGK da örgüte yardım etme suçundan hakkında mahkûmiyet hükmü verilen kişiler için 5237 sayılı TCK'nın 58'inci maddesinin dokuzuncu fıkrasının uygulanıp uygulanmayacağına dair kararında; *"...sanığın faaliyetleri konusunda bilgi sahibi oldukları suç örgütüne yardım ettiklerine dair dosya içeriğine uygun oluşa ve kabule yönelik bir uyuşmazlık bulunmayan somut olayda; TCK'da suç örgütüne yardım etme suçunun yalnızca temel cezanın belirlenmesi yönünden örgüt üyeliği suçuna atıf yapıp örgüte üye olma suçundan ayrı ve bağımsız bir suç tipi olarak düzenlendiği, örgüte yardım eden kişinin örgüt üyesi olarak kabul edilemeyeceği, yine örgüte*

⁵⁷³Yargıtay 16.CD.28.11.2019 tarih ve E. 2019/3236, K. 2019/7316 sayılı kararı. www.uyap.gov.tr, E. T. 29. 02..2020.

⁵⁷⁴ TOZMAN, Örgüt Kurma Suçu, s. 326,

⁵⁷⁵ ŞEN/ERYILDIZ; Suç Örgütü, s. 200.

yardım eden kişinin TCK'nun 6. maddesinin birinci fıkrasının (j) bendinde belirtilen örgüt mensubu suçlular arasında sayılmadığı, örgüte yardım etme kastıyla, örgütün faaliyetleri çerçevesinde işlenen ve 3713 sayılı Kanun kapsamı dışında kalan suçlar yönünden sanığın tehlikelilik hâlinin de örgüt mensubu suçlu olup olmadığına göre belirlenmesinin gerekeceği hususu birlikte değerlendirildiğinde; örgüt mensubu suçlu olmayan sanıklar B ve N hakkında suç örgütüne yardım etme suçu yönünden TCK'nın 58'inci maddesinin 9'uncu fıkrasının uygulanma imkânının bulunmadığı...” denilmiştir⁵⁷⁶.

Örgütlü suçlarda da diğer suçlarda olduğu gibi koşullarının varlığı halinde kanunda belirtilen güvenlik tedbirleri uygulanabilecektir.

⁵⁷⁶ **YCGK'nun** 05.03.2020 tarih ve E. 2016/6-384, K. 2020/149 sayılı kararı. Ayrıca, **Yargıtay 16.CD.28.12.2017** tarih, Esas No: 2017/1879, Karar No: 2017/5777 sayılı kararında: “1-Sanıkların savunmaları, tanık beyanı ve teşhisi ile tüm dosya kapsamına göre; sanıkların, PKK silahlı terör örgütünün kırsaldaki mensuplarıyla irtibat halinde bulunmak suretiyle gerçekleştirdikleri yardım faaliyetlerini sürekli ve karşılıksız şekilde yerine getirdiklerine dair dosya kapsamında delil bulunmadığı nazara alındığında, sübut bulan eylemlerinin TCK'nın 220/7. maddesi delaletiyle aynı Kanunun 314/2. maddesi uyarınca örgüte yardım etme suçunu oluşturacağı gözetilmeden, suç vasfında hataya düşülerek yazılı şekilde hüküm kurulması,

2-Hükümden önce 05.07.2012 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 6352 sayılı Kanunun 85. maddesiyle TCK'nın 220/7. maddesinde yapılan değişiklik karşısında sanıklar hakkında verilen cezada indirim yapıp yapılmayacağı hususunun değerlendirilmesinde zorunluluk bulunması,

3- Kabul ve uygulamaya göre de;

a-Ancak örgüt mensubu suçlular hakkında uygulanabilen ve 5237 sayılı TCK'nın 6/1-j maddesinde tanımlanıp tahdidi olarak sayılan; suç örgütü kuran, yöneten, örgüte katılan/üye olan veya örgüt adına suç işleyenlerden olmadığı için örgüt mensubu sayılmayan, hiyerarşik yapıya dahil olmamakla birlikte örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden sanık hakkında verilen cezanın 3713 sayılı Kanunun 17/1. maddesi delaleti ile 5275 sayılı Kanunun 107/4 ve 108. maddeleri gereğince infaz edilmesi gerekmekte ise de şartları oluşmadığı halde TCK'nın 58/9. maddesinin tatbik edilmesi,

b-Anayasa Mahkemesinin 24.11.2015 tarih ve 29542 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 08.10.2015 tarih, 2014/140 esas 2015/85 karar sayılı iptal kararı ile TCK'nın 53/1. maddesindeki bazı düzenlemelerin iptal edilmiş olması nedeniyle bu karar doğrultusunda hüküm kurulmasında zorunluluk bulunması,

Bozmayı gerektirmiş, sanıklar ve müdafilerinin temyiz itirazları bu itibarla yerinde görülmemiş olduğundan hükümlerin bu sebeplerden dolayı BOZULMASINA, CMUK 326/son maddesi gereğince ceza miktarı bakımından sanıkların kazanılmış haklarının saklı tutulmasına 28. 12,2017 tarihinde oybirliğiyle karar verildi. ” Daire bu kararı ile terör örgütüne yardım etme suçunu işleyen sanığa TCK'nın 58'inci maddesinin dokuzuncu fıkrasının değil 3713 sayılı TMK'nın 17'nci maddesi delaletiyle 5275 sayılı Kanunun 107 ve 108'inci maddeleri gereğince infaz edileceği kabul edilmiştir.

2.10. Etkin Pişmanlık

2.10.1. Genel Açıklamalar

Şahsi cezasızlık sebepleri, suçun işlenmesi anında mevcut olan ve failin cezalandırılmasına engel olan şahsa bağlı sebeplerdir. Şahsi cezasızlık sebeplerinin varlığına rağmen, ortada tüm unsurlarıyla oluşmuş bir suç bulunması gerektiğinden, şahsi cezasızlık sebeplerine ilişkin bir değerlendirmede bulunmadan önce tüm unsurlarıyla gerçekleşmiş bir suçun varlığı tespit edilmelidir. Somut olayda *failin şahsi cezasızlık sebebini bilmesine gerek bulunmamakta, bu sebeplerin objektif olarak somut olayda bulunması yeterlidir*⁵⁷⁷.

Şahsi cezasızlık nedenlerinin TCK'da *düzenlenmiş olması* gerekmektedir. Örneğin, TCK'nın 167'nci maddesine göre, malvarlığına karşı işlenen bazı suçların, *haklarında ayrılık kararı verilmemiş eşlerden birinin, üstsoy veya altsoyunun veya bu derecede kayın hısımlarından birinin veya evlat edinen veya evlatlığın, aynı konutta beraber yaşayan kardeşlerden birinin zararına* olarak işlenmesi halinde, ilgili akraba hakkında cezaya hükmolünmayacaktır. Buna göre, babasına ait bir eşyayı almak suretiyle hırsızlık suçunu işleyen evlat bakımından şahsi bir cezasızlık sebebi mevcuttur ve bu şekilde babasına karşı hırsızlık suçunu işleyen bu evlada ceza verilmeyecektir. Yine TCK'nın 283'üncü maddesinin üçüncü fıkrasına göre, suçluyu kayırma suçunun üstsoy, altsoy, eş, kardeş veya diğer suç ortağı tarafından işlenmesi halinde cezaya hükmolünmayacaktır. Ayrıca milletvekillerinin işledikleri bazı fiiller şahsi cezasızlık sebebi niteliğindedir. Milletvekili sorumsuzluğu (mutlak dokunulmazlık) olarak ifade edilen bu şahsi cezasızlık sebebine göre, milletvekilleri Meclis çalışmalarındaki oy ve sözlerinden, Mecliste ileri sürdükleri düşüncelerden, o oturumdaki Başkanlık Divanının teklifi üzerine Meclisçe başka bir karar alınmadıkça bunları Meclis dışında tekrarlamak ve açığa vurmaktan sorumlu tutulamayacaktır (Anayasa madde 83/1).

Cezayı kaldıran şahsi sebepler ise suç teşkil eden fiil işlenirken mevcut olmayan, ancak suç tamamlandıktan sonra ortaya çıkan ve kişiye ya ceza verilememesine ya da cezasında indirim yapılmasına neden olan şahsa bağlı sebepleri ifade etmektedir.

⁵⁷⁷ ARTUK/GÖKCEN; Genel Hükümler, s. 603-604; AKBULUT; Genel Hükümler s. 208-209; HAKERİ; Ceza Hukuku, s 129; ÖZGENÇ; Genel Hükümler, s. 591; KOCA/ÜZÜLMEZ; Genel Hükümler, s. 371.

Buna göre, suç işlenirken failin cezalandırılmasına engel bir durum mevcut olmamakla birlikte, suç tamamlandıktan sonra çıkan bazı şartların varlığı durumunda kişiye ya hiç ceza verilememekte ya da cezasından indirim yapılmaktadır. Bu cezayı kaldıran şahsi sebebi ortaya çıkararak en önemli örnek etkin pişmanlık durumudur. Bu durumda tamamlanmış suç, işlenmemiş hale dönmekle birlikte, fail işlenen haksızlığın neticelerini mümkün olduğu kadar gidermektedir⁵⁷⁸.

Suç işlemek amacıyla *örgüt kurma suçu bakımından, etkin pişmanlık hükmünü* düzenleyen 5237 sayılı TCK'nın 221'inci maddesinin dördüncü fıkrasına göre, "suç işlemek amacıyla örgüt kuran, yöneten veya örgüte üye olan ya da üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen veya örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişinin, gönüllü olarak teslim olup, örgütün yapısı ve faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili bilgi vermesi halinde, hakkında örgüt kurmak, yönetmek veya örgüte üye olmak suçundan dolayı cezaya hükmolunmayacaktır. Kişinin bu bilgileri yakalandıktan sonra vermesi halinde, hakkında bu suçtan dolayı verilecek cezada üçte birden dörtte üçe kadar indirim yapılacaktır." Söz konusu hükme göre, kişinin *gönüllü teslim olarak bilgi vermesi cezayı kaldıran şahsi sebep iken, yakalandıktan sonra bu bilgileri vermesi, cezada indirim yapılmasını gerektiren şahsi sebep olarak düzenlenmiştir*. Yine TCK'nın 110'uncu maddesine göre, kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçunun faili, bu suç nedeniyle soruşturmaya başlanmadan önce mağdurun şahsına zararı dokunmaksızın, onu kendiliğinden güvenli bir yerde serbest bırakacak olursa cezanın üçte ikisine kadar indirilecektir. Buna göre söz konusu etkin pişmanlık hükmü cezada indirim yapılmasını gerektiren şahsi sebep olarak düzenlenmiştir.

Şahsi cezasızlık sebepleri ve cezayı kaldıran şahsi sebeplerin varlığı durumunda işlenen fiilin suç niteliğinde ve haksızlık muhtevasında bir değişiklik veya azalma olmamaktadır. Ayrıca, şahsi cezasızlık sebepleri ve cezayı kaldıran şahsi sebepler, şahsa bağlı olduklarından sadece ilgili oldukları kişi bakımından hukuki sonucu doğuracak, başka şahıslar yararlanamayacaktır. Bu nedenle iştirak halinde işlenen suçlarda bu sebeplerden *diğer suç ortaklarının yararlanması, yani diğer suç ortaklarına sirayet etmesi mümkün değildir*. Nitekim TCK'nın 40'ıncı maddesinin birinci fıkrasına göre, *suçun işlenişine iştirak eden her kişi, diğerinin*

⁵⁷⁸ÖZGENÇ; Genel Hükümler, s. 603; AKBULUT; Genel Hükümler s. 210; ARTUK/GÖKCEN, Genel Hükümler, s. 606-607; KOCA/ÜZÜLMEZ; Genel Hükümler, s. 371.

cezalandırılmasını önleyen kişisel nedenler göz önünde bulundurulmaksızın kendi kusurlu fiiline göre cezalandırılacaktır. Ceza muhakemesi hukuku bakımından ise, CMK'nın 171'inci maddesinin birinci fıkrasında, cezayı kaldıran şahsî sebep olarak etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanmasını gerektiren koşulların veya şahsî cezasızlık sebebinin varlığı halinde, Cumhuriyet savcısına *kovuşturmaya yer olmadığı kararı verebilme* yetkisi verilmiştir. Buna göre cezasızlık sonucunu doğuran etkin pişmanlık durumu ile şahsi cezasızlık sebeplerinden birinin bulunduğu durumda, *Cumhuriyet savcısına kamu davasını açma veya açmama konusunda takdir hakkı verilmiştir.* Ayrıca 173'üncü maddenin beşinci fıkrasına göre, Cumhuriyet savcısının takdir yetkisini kullandığı bu karara karşı sulh ceza hâkimliğine itiraz imkânı da bulunmamaktadır. Cumhuriyet savcısının kovuşturmaya yer olmadığı kararı vermek yerine kamu davası açtığı durumda ise, şahsi cezasızlık sebepleri ve cezayı kaldıran şahsi sebeplerin varlığı durumunda işlenen fiilin suç niteliği devam ettiğinden, bu durumlarda kişinin cezai sorumluluğu bulunmamakla birlikte, haklarında verilmesi gereken karar beraat kararı değildir. Nitekim CMK'nın 223'üncü maddesinin dördüncü fıkrasında, işlenen fiilin suç olma özelliğini devam ettirmesine rağmen, etkin pişmanlık veya şahsî cezasızlık sebebinin varlığı nedeniyle, faile ceza verilmemesi hallerinde, *ceza verilmesine yer olmadığı kararı* verileceği düzenlenmiştir⁵⁷⁹.

Örgütlü suçluluğun devlet yönetimine, demokrasiye ve toplum huzuru ile yaşamına yönelik ciddi bir tehlike olması nedeniyle bu tür suçlulukla hukuksal yönden mücadele suçun tehlikeliliği ile orantılı olarak önem arz etmektedir. Türü ne olursa olsun suç örgütlerinin ortaya çıkartılması ve dağılmalarının sağlanması suç örgütleri ile mücadelenin temel hedefidir.

Günümüz şartlarında gerçekçi düşünmek gerekirse, adli, idari, siyasi veya askeri ne tür olursa olsun verilecek hiçbir mücadele yöntemi ile örgütlü suçluluğun varlığının sona erdirileceğini söylemek mümkün değildir. Verilecek mücadele yöntemleri ile suç örgütlerinin ve dolayısıyla örgütlü suçluluğun topluma, devlete ve bireylere zarar potansiyellerinin minimize edilmesi amaçlanmaktadır. İşte, bu amaca ulaşabilmek için de yapılacak soruşturma ve kovuşturma sonucunda elde edilen delillerle suçluluğu sabit olan kişilerin cezalandırılması gerekir ve bu da daha çok örgütlü

⁵⁷⁹ **HAKERİ**; Ceza Hukuku, s. 129; **ÖZGENÇ**; Genel Hükümler, s. 607-608; **KOCA/ ÜZÜLMEZ**; Genel Hükümler, s. 372; **ARTUK/GÖKCEN**; Genel Hükümler, s. 585-586.

suçlulukla yine örgüt mensuplarının verecekleri bilgilerle sağlanmaktadır. Örgüt mensuplarının verdikleri bilgiler sayesinde söz konusu örgütün yapısı, faaliyetleri ve üyeleri hakkında bilgiler edinilmekte ve buna göre de hem örgüt tanınmakta hem mücadele yöntemi geliştirilebilmekte hem de yapılan yargılamalar sonucunda elde edilen delillerin değerlendirilmesi ile vicdani kanaat oluşmaktadır. Fakat örgüt mensuplarının ya da suç örgütleriyle ilişki içinde bulunan kişilerin yeterli ve açık şekilde bilgi vermesi de son derece güçtür. Bu güçlüğü temelinde, yine suç örgütlerinin topluma yönelik tehdidi gibi kendi içinde üyeleri üzerinde ve ilişki içinde oldukları kişilerde oluşturduğu korku ve tehdit yer alır. Bu güçlük terör örgütlerinde daha fazla görülmektedir. Hem korkutuculuğu, hem de karmaşık yapılanması bu güçlüğü arttırmaktadır.

Etkin pişmanlık, suç örgütleri ve örgütlü suçlulukla mücadelede çok önemli bir müessesedir. Etkin pişmanlık müessesesi sayesinde örgüt ve örgüt üyeleri hakkında bilgiler elde edilmekte, örgütün dağılması, üyelerinin ele geçirilmesi sağlanabilmektedir. Etkin pişmanlıkla, örgütün kurucusu, yöneticisi veya üyesi ile örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen ve örgüte yardım eden kişiler yani örgütle ilişkisi olan kişilerin verdikleri bilgilerden yararlanılmaktadır. Örgütle ilişki içinde olan sayılan bu kişilerin eylemleri suç olarak varlığını sürdürmektedir. Etkin pişmanlık kapsamında beyanda bulunan kişi aslında suç oluşturan fiilde bulunan bir kişidir ancak, bir takım koşulların bulunması halinde suç oluşturan bu fiilinden dolayı ya ceza verilmemekte ya da ceza indirimi uygulanmaktadır. Böylece, örgütlü suçlulukla mücadele edebilmek için etkin pişmanlık müessesesi bir teşvik müessesesi olarak da kullanılmaktadır⁵⁸⁰.

⁵⁸⁰. **YCG.** 27.03.2018 tarih, 2017/16-1118 E, 2018/121 K sayılı kararının gerekçesinde etkin pişmanlığa ilişkin şu bilgiler verilmiştir: "5237 sayılı TCK'da etkin pişmanlık, bütün suçlarda uygulanabilecek genel bir hüküm olarak değil, özel suç tipleri bakımından uygulanabilecek istisnai bir kurum olarak düzenlenmiştir. Bu bağlamda kanun koyucu bazı suçlara ilişkin etkin pişmanlık düzenlemesini "etkin pişmanlık" başlığıyla bağımsız bir madde hâlinde (TCK 93, 110, 168, 192, 201, 221, 248, 254, 269, 274, 293), bazılarını ise suç tipinin düzenlendiği maddenin bir fıkrası şeklinde yapmıştır. (TCK 184/5, 245/5, 275/2-3, 281/3, 282/6, 289/2, 297/4, 316/2). Bu düzenlemelerin bir kısmında etkin pişmanlık nedeniyle failin cezasının bütünüyle ortadan kaldırılması öngörülmüş iken bir kısmında ise sadece belli oranda indirilmesi kabul edilmiştir.

Etkin pişmanlık, kanunun etkin pişmanlığa imkân tanıdığı her suç tipinde o suçun karakterine uygun bir yapıya bürünmektedir (Yasemin Baba, Türk Ceza Kanununda Etkin Pişmanlık, 12 Levha Yayınları, İstanbul, 2013, 1. Baskı, s. 22). Ancak bu durum etkin pişmanlık düzenlemeleri arasında hiçbir ortak unsur olmadığı anlamına gelmemektedir. Gerek Türk Ceza Kanunu'ndaki gerekse özel ceza kanunlarındaki etkin pişmanlık düzenlemeleri incelendiğinde ve öğreti ile yargısal kararlardaki görüşler değerlendirildiğinde "etkin pişmanlığın" unsurlarının;

- 1- Kanunda etkin pişmanlığa imkân tanıyan bir düzenleme bulunması,
- 2- Suçun tamamlanmış olması,
- 3-Failin kanunda öngörülen biçimde aktif bir davranışının olması,
- 4-Failin bu davranışının iradi olması,

Şeklinde belirlenmesi mümkündür.

Etkin pişmanlığın uygulanabilmesi için öncelikle kanunda o suç ve faili bakımından buna imkân tanıyan özel bir düzenleme bulunması gerekir. Her suç açısından etkin pişmanlığın uygulanması mümkün değildir. Esasen niteliği gereği her suç etkin pişmanlığa elverişli de değildir. O suç tipi bakımından kanunda etkin pişmanlık düzenlemesi öngörülmemişse "kanunilik ilkesi" uyarınca kıyas veya yorum yoluyla da olsa etkin pişmanlık uygulanamaz.

Etkin pişmanlık hükmünün uygulanabilmesi için suçun tamamlanmış olması gerekir. Teşebbüs aşamasında kalan suçlar bakımından etkin pişmanlıktan söz edilemez, ancak şartları varsa "gönüllü vazgeçme" gündeme gelebilir.

Etkin pişmanlığın diğer bir şartı, failin kanunda öngörülen biçimde aktif bir davranışının bulunmasıdır. Gerçekten de etkin pişmanlığa ilişkin düzenlemeler incelendiğinde "suçun meydana çıkmasına ve diğer suçluların yakalanmasına hizmet ve yardım etme", "mağdurun şahsına zararı dokunmaksızın kendiliğinden güvenli bir yerde serbest bırakma", "mağdurun uğradığı zararı aynen geri verme veya tazmin suretiyle tamamen giderme", "diğer suç ortaklarını ve sahte olarak üretilen para veya kıymetli damgaların üretildiği veya saklandığı yerleri merciine haber verme", "örgütü dağıtma veya verdiği bilgilerle örgütün dağılmasını sağlama", "iftiradan dönme", "gerçeği söyleme" gibi çeşitli şekillerde failden, işlediği suçla gerçekleşen haksızlığın neticelerini mümkün olduğunca ortadan kaldırmaya yönelik aktif davranışlarda bulunmasının arandığı görülmektedir. Gerçekleştirdiği haksızlığın neticelerini kanunun aradığı biçimde ortadan kaldırmaya yönelik hiçbir aktif davranışta bulunmayan fail hakkında etkin pişmanlık hükmünün uygulanması mümkün değildir. Nitekim müessesenin adlandırılmasında, sergilenmesi gereken davranışın bu özelliğine binaen "etkin" kelimesi tercih edilmiştir. Karşılaştırmalı hukukta da müessesenin adlandırılmasında benzer bir vurgunun yapıldığı görülmektedir. Örneğin; sırasıyla Alman, Fransız, İspanyol ve İngiliz Hukukunda adlandırma: "Tätige Reue", "Repentir actif", "Arrepentimiento activo eficaz". "Active repertance" şeklindedir. Ancak aktif davranış, bizzat fail tarafından bir davranışta bulunulmasının zorunlu olduğu şeklinde anlaşılmalıdır. Failin iradesine dayanan üçüncü kişinin hareketi de, bu hareketin yapılmasına fail tarafından neden olduğu sürece yeterli kabul edilmelidir.

Etkin pişmanlığın varlığının kabul edilebilmesi için sanığın suç sonrası sergilediği aktif davranışın iradi olması da lazımdır. Bu şart etkin pişmanlığın subjektif unsurunu teşkil etmektedir. Etkin pişmanlığın varlığının kabulü için tek başına failin haksızlığın sonuçlarını ortadan kaldırmaya yönelik davranışlarda bulunmuş olması yeterli değildir. Etkin pişmanlıkta fail, suç sonrası zararı gidermeyi, engellemeyi, düzeltmeyi ya da tehlikeyi önlemeyi iradi yani gönüllü olarak yapmalıdır. Çoğu zaman fail bu tür davranışları, suçu işledikten sonra duyduğu pişmanlığın tesiri ile yapmaktadır. Bu nedenle müessesenin adlandırılmasında tercih edilen ikinci kelime de "pişmanlık" olmuştur. Aynı şekilde karşılaştırmalı hukukta da örnekleri verilen isimlerden anlaşılacağı üzere "tövbe" kelimesiyle bu vurgunun yapıldığı görülmektedir. Etkin pişmanlıkta ceza verilmesinden vazgeçilmesinin yahut cezadan indirim yapılmasının temelinde failin bu pişmanlığı yatmaktadır. Zira cezalandırılmada güdülen asıl amaç, kişinin pişmanlık duymasını sağlayıp yeniden topluma kazandırılmasıdır. Failin dışı yansıyan davranışının pişmanlığının tezahürü olarak kabul edilebilecek derecede iradi olması yeterli olup iç dünyasına bakılıp gerçekten samimi olup olmadığı aranmaz. Bu bakımdan sanığın davranışında cezadan kurtulma saiki de etkili olmuş olsa, önemli olan salt bu saikle hareket edilmemiş olmasıdır. Nitekim Ceza Genel Kurulunun 20.10.2015 gün ve 534-332 sayılı kararında da aynı sonuca ulaşılmıştır.

Terör örgütlerinin insan kaynağının kurutulabilmesi, alınabilecek diğer tedbirlerle birlikte bu örgütlerin etkisizleştirilip ortadan kaldırılmaları, geçmişte meydana gelen terör eylemlerinin aydınlatılması, gelecekte işleyebilecekleri suçların engellenmesi ve terör örgütüne üye olanların tekrar topluma kazandırılabilirliği bakımından 05. 06. 1985 tarihli ve 3216 sayılı Bazı Suç Faileri Hakkında Uygulanacak Hükümlere Dair Kanun kabul edilerek yürürlüğe konulmuştur. Bu Kanun'un iki yıllık yürürlük süresinin bitmesi üzerine aynı amaçlara yönelik olarak 25.03.1988 tarihli ve 3419 sayılı Kanun çıkarılmış, bu Kanun'un 1. maddesi süreli, diğer maddeleri ise süresiz olarak yürürlüğe girmiştir. Anılan 1. maddenin sona eren yürürlük süresi zaman içinde 3618, 3853, 4085, 4450 ve 4537

YCGK. 08.04.2008 tarih 2009/9-18-78 E-K sayılı kararının gerekçesinde: “Terör örgütlerinin insan kaynağının kurutulabilmesi, alınabilecek diğer tedbirler ile birlikte bu örgütlerin etkisizleştirilip ortadan kaldırılmaları, geçmişte meydana gelen terör örgütü eylemlerinin aydınlatılabilmesi, gelecekte işleyebilecekleri suçların engellenmesi ve terör örgütüne üye olanların tekrar topluma kazandırılmaları için örgüt üyelerinin ve yöneticilerinin örgütten ayrılmalarını sağlamak, suç ve suçluyla

sayılı Kanun'larla uzatılmış ve nihayet 29.08.2000 tarihinde uygulaması sona ermiş ise de, bu süre içinde beklenen amaca ulaşamaması nedeniyle bu kez benzer amaçlarla 29.07.2003 tarihinde kabul edilen 4959 sayılı Toplum Kazandırma Kanunu 06.08.2003 tarihinde yürürlüğe konulmuştur.

4959 sayılı Kanun'un genel gerekçesinde; “Yakalandıktan sonra bilgi verme eğilimindeki bir çok örgüt mensubu nedamet eğiliminde olmasına rağmen herhangi bir ceza indiriminden yararlanma ihtimali bulunmadığından nedametini açıkça dile getirmemekte ve bilgi vermekten kaçınmaktadır. Oysa önemli konumdaki bir örgüt mensubunun, örgütle ilgili olarak verdiği bilgilerle, faili meçhul kalmış suçlar aydınlatılabilmekte ve örgüt mensuplarının yakalanabilmesi sağlanabilmektedir. . . ” denilerek, kanunun çıkarılma amacı, yakalanan örgüt mensuplarının bilgi vermeleri, bu suretle faili meçhul kalmış olayların aydınlatılması ve örgüt mensuplarının yakalanabilmesi olarak açıklanmıştır.

Aynı Kanun'un;

3. maddesinde; kanundan yararlanamayacak kişiler sayılmıştır. Buna göre; tamamı üzerinde etkili olabilecek şekilde terör örgütünü sevk ve idare edenlerin, hükmü kesinleşmeden önce hâkim huzurunda önceki beyanlarını reddeden veya bu kanun hükümlerinden yararlanmak istemediğini beyan eden failerin ve haklarında 3216, 3419, 3618, 3853, 4085, 4450 ve 4537 sayılı kanun hükümleri uygulanmış bulunanlardan, anılan kanunların kapsamına giren suçları yeniden işleyenlerin, bu Kanun'dan yararlanamayacakları öngörülmüştür.

4. maddesinde ise; kanunun uygulanma koşulları ve esasları düzenlenmiş, terör örgütü mensubu olup da bu kanundan yararlanabileceklere uygulanacak cezasızlık hâli ile ceza indirimi miktarları ve bunların koşulları belirtilmiştir. Maddenin (a) bendinde; terör örgütü tarafından işlenen suçlara iştirak etmemiş bulunanların kendiliklerinden veya dolaylı teslim olmaları hâlinde veya bunların kendiliklerinden örgütten çekildiği anlaşıldığında, ceza verilmeyeceği hükme bağlanmıştır. Bunların cezasızlık hâlinde yararlanmaları için örgütün faaliyetleri hakkında herhangi bir bilgi vermeleri de gerekmemektedir.

Maddenin (b) bendinde, terör örgütü tarafından işlenen suçlara iştirak etmiş olup da silahlı mukavemet göstermeksizin kendiliklerinden veya dolaylı teslim olanların yahut kendiliklerinden örgütten çekildiği anlaşılıp da bu kanundan yararlanmak istediğini açıklayanların hangi koşullar altında ceza indiriminden yararlanabilecekleri düzenlenmiştir. Buna göre, terör örgütü mensubu bu kişilerin, örgüte girişleri, örgüt içindeki faaliyetleri, bu sırada tanıdığı diğer örgüt mensupları, amirleri ve örgütün eylemleri hakkında bilgi vermeleri ve bu bilgilerin kendilerinin örgüt içindeki konum ve faaliyetleri ile uyumlu olması, ayrıca bu bilgilerin doğruluğunun da saptanması gerekmektedir.

Maddenin (c) bendinde ise; yakalanan örgüt mensuplarının durumu düzenlenmiştir.

Bu bentte de bilgi verme koşulu aranmış, bilgi vermenin, hükmün kesinleşmesinden önce veya sonra olmasına göre ikili bir ayrıma gidilmiş ve bu ayrıma göre yapılacak ceza indirimleri farklı şekilde düzenlenmiştir. İradeleriyle teslim olmayan veya kendiliklerinden örgütten çekilmeyen bu kişiler güvenlik güçlerinin özel çabası sonucu ele geçirildiklerinden, bunlar hakkında ceza indirimine gidilebilmesi için (b) bendinden farklı olarak, verdikleri bilgilerin terör örgütünün dağılmasına veya meydana çıkarılmasına yardım etmesi veya verdikleri bilgi ve belgelerle ya da bizzat gösterecekleri çabayla örgütün amaçladığı suçun işlenmesine engel olması koşulu aranmıştır.

Bu Kanun'un 8. maddesiyle, cezasızlık hâli ya da cezada indirim öngören aynı Kanun'un 4. maddesinin birinci ve son fıkrasının yayımı tarihinden itibaren altı ay sonra yürürlükten kalkacağı hüküm altına alınmıştır”. YCG. 27.03.2018 tarih 2017/16-1118 E, 2018/121 K sayılı kararın gerekçesinden.

mücadele etmek için pişmanlık yasalarının ve etkin pişmanlık kurumunun bu amaca uygun olarak yorumlaması gerektiğini” belirtmiştir

Suç işlemek amacıyla örgüt kurma ve yönetme, örgüte üye olma, örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleme, örgüte bilerek ve isteyerek yardım etme suçları için 5237 sayılı TCK’nın 221’inci maddesinde etkin pişmanlık müessesesi kabul edilerek, suç örgütleriyle ve örgütlü suçlulukla mücadeleye etkinlik kazandırmak amaçlanmıştır⁵⁸¹.

Etkin pişmanlık, suçun tamamlanmasından sonra söz konusu olan ve cezayı ortadan kaldıran veya cezada indirim yapılmasını gerektiren bir ceza hukuku müessesidir. Etkin pişmanlık müessesinin tüm suçlar için uygulanması mümkün değildir. Çünkü her suçun niteliği farklıdır ve bazı suçlar açısından etkin pişmanlığın uygulanması o suçun niteliğine uygun düşmeyebilir. İşte bu nedenle de etkin pişmanlık sadece kanunda açıkça uygulanacağı belirtilen suçlar için uygulanabilir⁵⁸².

5237 sayılı TCK’nın 221’inci maddesinde yer alan etkin pişmanlık hükümleri, sadece 5237 sayılı TCK’nın 220’nci maddesinde yer alan suçlar ve suç örgütleri için değil; 314’üncü maddesinde yer alan silahlı örgüt suçu bakımında da uygulanır. Zira 5237 sayılı TCK’nın 314’üncü maddesinin üçüncü fıkrasına göre, “*Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçuna ilişkin diğer hükümler, bu suç açısından aynen uygulanır*”. Yargıtay da yerleşik içtihatlarında bu hususu “... *suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçuna ilişkin diğer hükümler, bu suç açısından da aynen uygulanır amir hükmü karşısında; örgüt kurma suçu kapsamında bulunan 5237 sayılı TCK’nın etkin pişmanlığa ilişkin 221’inci maddesinde 765 sayılı TCK’nın 170’inci maddesinin uygulanabilmesi için aranan silahlı örgüt tarafından amaç suçun işlenmemiş ya da amaç suçun işlenilmesine kalkışılmamış olması gerektiğine ilişkin bir koşul öngörülmediği de gözetilmek suretiyle sanığın hukuki durumunun buna göre tayin ve takdir edilmesi gerekirken, yazılı gerekçe ile etkin pişmanlık hükmünün uygulanmasına yer olmadığına karar verilmesi, bozmayı gerektirmiştir...*” demektedir⁵⁸³. Aynı şekilde, terör örgütleri bakımından da 5237 sayılı TCK’nın 221’inci maddesinin uygulanması gerektiği Yargıtay içtihatlarında “*5237 sayılı*

⁵⁸¹ PARLAR/ HATİPOĞLU, TCK Yorumu, s. 1623.

⁵⁸² ARTUK/GÖKCEN; Genel Hükümler, s. 750.

⁵⁸³ Yargıtay 9.CD. 30.03.2006 tarih ve E. 2006/525, K. 2006/1977 sayılı kararı.

TCK'nın 221'inci maddesi hükümlerinin terör suçları için uygulanamayacağından bahisle etkin pişmanlık hükmünün uygulanmasına yer olmadığına karar verilmesi bozmayı gerektirmiştir...” şeklinde ifade edilmiştir⁵⁸⁴.

Etkin pişmanlığın uygulanabilmesi için suçun tamamlanmış olması gerekir. Bu itibarla, teşebbüs halinde kalan suçlar açısından etkin pişmanlık değil, ancak şartları varsa 5237 sayılı TCK'nın 36'ncı maddesinde düzenlenmiş olan gönüllü vazgeçme müessesesi uygulanabilir⁵⁸⁵.

5237 sayılı TCK'nın 221'inci maddesine göre etkin pişmanlık uygulamasının sözkonusu olduğu durumlarda ya cezaya hükmolünmayacak ya da cezada indirim uygulanacaktır. Cezaya hükmolünmeyen haller ile ilgili olarak madde metninde “cezaya hükmolünmaz” denilmekte. Bu durumda sanığın örgüt üyeliği veya örgüte yardım suçunu işlediği kabul edilmekle birlikte ceza verilmesine yer olmadığına karar verilmektedir. Bunu 5237 sayılı TCK'nın 221'inci maddesinin beşinci fıkrasındaki düzenlemeye göre etkin pişmanlıktan yararlanan kişiler hakkında denetimli serbestlik tedbiri uygulanacağına öngörülmüş olması da doğrulamaktadır.

Nihayet, 5237 sayılı TCK'nın 221'inci maddesinin altıncı fıkrası uyarınca, “*Kişi hakkında, bu maddedeki etkin pişmanlık hükümleri birden fazla uygulanmaz*”. Kanundaki bu düzenleme ile etkin pişmanlık hükümlerinin birden fazla uygulanması engellenmiştir. Böylece, işlediği örgüt suçları nedeniyle hakkında bir defa etkin pişmanlık hükümleri uygulanan kişiye sonradan yine örgüt suçlarından birini işlemiş olması halinde yine etkin pişmanlık hükümleri uygulanamayacaktır⁵⁸⁶. Örneğin, örgüte yardım etme suçunu işledikten sonra gönüllü olarak teslim olup örgütün yapısı ve faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili bilgi veren kişi, hakkında 5237 sayılı TCK'nın 221'inci maddesinin dördüncü fıkrasının birinci cümlesi uygulanarak etkin pişmanlık hükümlerinden faydalandıktan sonra örgüt üyesi olmuş ise hakkında TCK'nın 221'inci maddesinin hiçbir hükmü uygulanamaz ve yeniden etkin pişmanlık hükümlerinden yararlanamaz.

⁵⁸⁴ Yargıtay 9.CD.10.05.2007 tarih ve E. 2006/7781, K. 2007/4039 sayılı kararı.

⁵⁸⁵ Gönüllü vazgeçme müessesinin düzenlendiği 5237 sayılı TCK'nın 36'nci maddesi şöyledir: “*Fail, suçun icra hareketlerinden gönüllü vazgeçer veya kendi çabalarıyla suçun tamamlanmasını veya neticenin gerçekleşmesini önlerse, teşebbüsten dolayı cezalandırılmaz; fakat tamam olan kısım esasen bir suç oluşturduğu takdirde, sadece o suça ait ceza ile cezalandırılır*”.

⁵⁸⁶ Yargıtay 9.CD. 06.12.2005 tarih ve E. 2005/5942, K. 2005/9278 sayılı kararı.www.uyap.gov.tr, E. T. 11.05.2020.

2.10.2. Cezaya Hükmolunmamasını Gerektiren Etkin Pişmanlık Halleri

5237 sayılı TCK'nın 221'inci maddesinin birinci fıkrasına göre; “suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu nedeniyle soruşturmaya başlanmadan ve örgütün amacı doğrultusunda suç işlenmeden önce, örgütü dağıtan veya verdiği bilgilerle örgütün dağılmasını sağlayan kurucu veya yöneticiler hakkında cezaya hükmolunmaz”. Bu fıkra hükmü, örgüt kurucuları ve yöneticileri hakkında uygulanabilecek bir hükümdür. Zira örgütü dağıtan veya verdiği bilgilerle örgütün dağılmasını sağlayacak olan kişiler ancak söz konusu örgütün kurucuları veya yöneticileri olabilirler. Bu niteliklere sahip olmayan kişilerin örgütü dağıtması ya da verdiği bilgilerle örgütün dağılmasını sağlaması beklenemez.

Çalışma konumuz örgüte yardım etme suçuyla sınırlı olmakla birlikte, etkin pişmanlık müessesinin örgütlü suçlar açısından önemi nedeniyle salt örgüte yardım etme suçu açısından değil diğer örgüt suçları açısından da uygulama şartlarına kısaca değinmekte yarar görmekteyiz. Bu itibarla, 5237 sayılı TCK'nın 221'inci maddesinin birinci fıkrasına tekrar dönecek olursak; örgütün kurucusu veya yöneticisi olan kişi hakkında söz konusu bu fıkra hükmünün uygulanabilmesi için her şeyden önce bu kişi hakkında soruşturmanın başlamamış olması gerekir⁵⁸⁷. Ayrıca, soruşturma başlamadan önce bu kişilerin örgütü dağıtmaları veya verdiği bilgilerle örgütün dağılmasını sağlamaları gerekir. Bunlardan başka, söz konusu olan bu kişilerin örgütün amacı doğrultusunda suç işlememiş olmaları gerekir.

Anlaşılabacağı üzere, 5237 sayılı TCK'nın 221'inci maddesinin birinci fıkrasının uygulanarak cezaya hükmolunmaması için şu şartların bulunması gerekir:

- Fail, örgütün kurucusu veya yöneticisi olmalı
- Fail, soruşturmaya başlanmadan önce örgütü dağıtmalı veya verdiği bilgilerle örgütün dağılmasını sağlamalı
- Fail, örgütün amacı doğrultusunda suç işlememiş olmalı

5237 sayılı TCK'nın 221'inci maddesinin ikinci fıkrasında örgüt üyesinin etkin pişmanlığı nedeniyle cezalandırılmaması öngörülmüştür. Anılan bu fıkra göre; “Örgüt üyesinin, örgütün faaliyeti çerçevesinde herhangi bir suçun işlenişine iştirak

⁵⁸⁷ Öğretide kimi bazı yazarlarca 5237 sayılı TCK'nın 221'inci maddesinin birinci fıkrasının uygulanabilmesinin soruşturmanın başlamamış olması şartına bağlanmış olması, hükmün uygulanma alanını daralttığı için olumsuz bulunmaktadır. Bkz. DONAY, Türk Ceza Kanunu Şerhi, 320.

etmeksizin, gönüllü olarak örgütten ayrıldığını ilgili makamlara bildirmesi hâlinde, hakkında cezaya hükmolunmaz". Bu fıkradaki cezasızlık halinin söz konusu olabilmesi için örgüt üyesinin herhangi bir suçun işlenişine iştirak etmeksizin gönüllü olarak örgütten ayrıldığını ilgili makamlara bildirmesi gerekir⁵⁸⁸.

Yargıtay 16.CD. ilk derece mahkemesi sıfatı ile verdiği bir kararda "örgütün faaliyeti kapsamında işlenen bir suça iştirak etmeme koşuluna ilişkin olarak şu açıklamalara yer vermiştir:

"... İşlenen suçun amaç suçlar (TCK m. 302 ve 309) yönünden öldürme ve öldürmeye teşebbüs, nitelikli yaralama, yağma, işkence, bir kısım nitelikli hürriyeti tahdit suçları gibi vahim nitelikte eylemlerden olmaması gerekir"⁵⁸⁹.

Buna göre, 5237 sayılı TCK'nın 221'inci maddesinin ikinci fıkrası uygulanarak cezaya hükmolunamaması için bulunması gerekli şartlar;

- Fail, örgüt üyesi olmalı
- Fail, örgütün faaliyeti çerçevesinde herhangi bir suçun işlenişine iştirak etmemiş olmalı
- Fail, örgütten gönüllü olarak ayrılmış olmalı
- Fail, örgütten ayrıldığını ilgili makamlara bildirmelidir.

5237 sayılı TCK'nın 220'nci maddesinin yedinci fıkrasına göre örgüte yardım eden kişinin örgüt üyesi olarak cezalandırılacağına hükme bağlanmış olması, örgüte yardım eden kişiler için de örgüt üyeleri için öngörölmüş olan etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanmasına imkân vermez. Örgüte yardım eden kişi için ifade edilen bu durum, örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen kişiler için de geçerlidir. 5237 sayılı TCK'nın 221'inci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen durumda etkin pişmanlık nedeniyle ceza verilmeyecek kişi örgüt üyesi olarak belirlenmiştir. Örgüte yardım eden veya örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen kişiler örgüt üyesi olmadıkları için bu fıkranın uygulanması mümkün değildir. 5237 sayılı TCK'nın 221'inci maddesinin diğer fıkralarındaki etkin pişmanlık hali değil de sadece dördüncü fıkrasında örgüte yardım eden ve örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen kişiler belirtilmiştir. Dolayısıyla sadece 5237 sayılı TCK'nın 221'inci maddesinin dördüncü fıkrasındaki etkin pişmanlık hali

⁵⁸⁸ DONAY; Türk Ceza Kanunu Şerhi, s. 321.

⁵⁸⁹ Yargıtay 16.CD. İlk Derece Mahkemesi. 24. 04. 2017 tarih, 2015/ 3 E, 2017/3 K

örgüte yardım eden ve örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen kişiler hakkında uygulanabilir.

5237 sayılı TCK'nın 221'inci maddesinin üçüncü fıkrasına göre; *“Örgütün faaliyeti çerçevesinde herhangi bir suçun işlenişine iştirak etmeden yakalanan örgüt üyesinin, pişmanlık duyarak örgütün dağılmasını veya mensuplarının yakalanmasını sağlamaya elverişli bilgi vermesi hâlinde, hakkında cezaya hükmolunmaz”*. Kendiliğinden teslim olmamış ve yakalanmış olan bir örgüt üyesinin cezalandırılmaması için bu kişinin amaç suçlara iştirak etmemiş olması ve pişmanlık duyarak örgütün dağılmasına veya mensuplarının yakalanmasını sağlamaya elverişli bilgiler vermesi gerekir. Örgüt üyesinin verdiği bilgilerin örgütün dağılmasına veya mensuplarının yakalanmasını sağlamaya elverişli nitelikte olması yeterli olup, verilen bu bilgiler sonucunda örgütün dağılmış olması ya da mensuplarının yakalanmış olması gerekmez.

Buna göre, 5237 sayılı TCK'nın 221'inci maddesinin üçüncü fıkrası uygulanarak cezaya hükmolunamaması için bulunması gerekli şartlar şunlardır.;

- Fail, örgüt üyesi olmalı
- Fail, örgütün faaliyeti çerçevesinde herhangi bir suçun işlenişine iştirak etmemiş olmalı
- Fail yakalanmış olmalı
- Fail pişmanlık duyarak örgütün dağılmasını veya mensuplarının yakalanmasını sağlamaya elverişli bilgi vermelidir.

Bu açıklamalardan da anlaşılacağı üzere, örgüte yardım eden kişinin 5237 sayılı TCK'nın 221'inci maddesinin ikinci ve üçüncü fıkraları kapsamındaki etkin pişmanlık hükmünden yararlanmas söz konusu değildir. Zira ilk üç fıkrada düzenlenen etkin pişmanlık hali yalnız örgütün kurucuları ve yöneticileri ile üyelerinin koşullarının varlığı halinde yararlanabilecekleri haldir.

5237 sayılı TCK'nın 221'inci maddesinin dördüncü fıkrasının birinci cümlesine göre *“Suç işlemek amacıyla örgüt kuran, yöneten veya örgüte üye olan ya da üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen veya örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişinin, gönüllü olarak teslim olup, örgütün yapısı ve faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili bilgi vermesi hâlinde, hakkında örgüt kurmak, yönetmek veya örgüte üye olmak suçundan dolayı cezaya hükmolunmaz”*.

5237 sayılı TCK'nın 221'inci maddesinin dördüncü fıkrasının gerekçesinde örgütün ulaştığı yapılanma itibariyle örgütün dağılmasını sağlama imkânından yoksun olan örgüt kurucusu, yöneticisi, üyesi, örgüt üyesi olmayıp da örgüt adına suç işleyen kişi ya da örgüte yardım eden kişilerin etkin pişmanlıktan yararlanmasını sağlamayı amaçlamak olduğu belirtilmiştir⁵⁹⁰.

Maddenin gerekçesinden de anlaşılacağı üzere, 5237 sayılı TCK'nın 221'inci maddesinin dördüncü fıkrasının birinci cümlesinde düzenlenen etkin pişmanlık halinde örgütün kurucuları, yöneticileri, üyeleri ya da örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen ve örgüte yardım eden kişilerin cezalandırılmamaları söz konusu olmaktadır. Bu halin söz konusu olabilmesi için ise bahsi geçen bu kişilerin gönüllü olarak teslim olup, örgütün yapısı ve faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili bilgi vermesi gerekir. Dikkat edilecek olursa, burada verilmesi beklenen bilgi diğer fıkralarda belirtilen türden değildir. Burada verilmesi beklenen bilgi, örgütün yapısı ve faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarla ilgilidir.

5237 sayılı TCK'nın 221'inci maddesinin dördüncü fıkrasının birinci cümlesine göre etkin pişmanlık halinin uygulanabilmesi için verilen bilgilerin gönüllü olarak teslim olarak verilmiş olması gerekir. Yani, teslim olmaksızın posta ya da telefon ya da başka bir suretle verilen bilgilerin niteliği ne olursa olsun üzerinde durduğumuz etkin pişmanlık hali uygulaması açısından önemi olmayacaktır. Gönüllü teslim olmaktan anlaşılması gereken soruşturma başlamadan önce teslim olma hali değildir.

5237 sayılı TCK'nın 221'inci maddesinin dördüncü fıkrasındaki etkin pişmanlık halinden faydalanacak olanların örgütün kurucuları, yöneticileri, örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyenler ve örgüte yardım edenler olduğu açık bir şekilde ifade edilmiştir. Anlaşılacağı üzere burada etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanacağı suçlar; örgüt kurmak, örgüt yönetmek, örgüt üyeliği, örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleme, örgüte yardım etme suçlarından ibarettir. Dolayısıyla bir kişiye etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanabilmesi için bu suçlardan biri ile suçlanması gerekir.

TCK'nın 221'inci maddesinin 4'üncü fıkrası örgüt suçlarında etkin pişmanlığın en geniş şekilde uygulanma alanı bulduğu düzenlemedir.

⁵⁹⁰ 5237 sayılı TCK'nın madde gerekçeleri, www.tbmm.gov.tr, E. T: 14. 04. 2020.

Bu cümlenin uygulanabilmesi için kişi gönüllü olarak teslim olmalıdır. Örgüt mensupları ile anlaşmazlığa düşmesi veya ailevi nedenlerden dolayı teslim olmasının önemi yoktur. Önemli olan teslim olmanın iradi olması, dış etkenlerin zorlamasıyla olmamasıdır.

Failin, örgütün yapısı ve faaliyetleri çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili bilgi vermesi gerekir. Örgüt mensuplarının işlediği suçlar hakkında bilgi vermelidir. Sadece örgüt üyelerinin isimlerini söylemesi yeterli değildir. Genel olarak örgütün yapısı, kurucusu, yöneticisi, örgütün büyüklüğü, amaçları, faaliyetleri gelir kaynakları, varsa silahları gibi bilgiler vermelidir. Örgütün genişliği ve ya gizliliği nedeniyle bilgileri sınırlı ise verilen bilgilerin samimiyeti çerçevesinde etkin pişmanlıktan yararlanabilir.

2.10.3 Cezada İndirim Uygulanmasını Gerektiren Etkin Pişmanlık Hali

5237 sayılı TCK'nın 221'inci maddesinin dördüncü fıkrasının ikinci cümlesi uyarınca *“örgüt kuran, yöneten veya örgüte üye olan ya da üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen veya örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişinin, yakalandıktan sonra örgütün yapısı ve faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili bilgi vermesi hâlinde verilecek cezada üçte birden dörtte üçe kadar indirim yapılır”*. Burada da verilen bilgi, fıkranın birinci cümlesinde belirtilen nitelik ve kapsamda olan bilgidir ancak tek fark, bilginin verilme zamanındadır; birinci cümlenin uygulandığı hallerde kişi yakalanmadan gönüllü olarak teslim olup bilgi vermekte iken, ikinci cümlenin söz konusu olduğu hallerde, kişi yakalandıktan sonra bilgi vermektedir.

Buna göre, 5237 sayılı TCK'nın 221'inci maddesinin dördüncü fıkrasının ikinci cümlesinin uygulanarak cezadan indirim yapılması için;

- Fail örgütün kurucusu, yöneticisi, üyesi ya da örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen veya örgüte yardım eden olmalı
- Fail, yakalanmış olmalı
- Fail, örgütün yapısı ve faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili bilgi vermeli

5237 sayılı TCK'nın 221'inci maddesinin dördüncü fıkrasının ikinci cümlesi kapsamında sanığın etkin pişmanlıktan yararlanabilmesi için yakalandıktan sonra, örgüt içerisinde kaldığı süre ve konumuyla uyumlu şekilde kendisinin ve diğer örgüt

üyelerinin eylemleri, örgütün yapısı ve faaliyetleriyle ilgili yeterli ve samimi bilgi vererek suçtan pişmanlığını söz ve davranışlarıyla göstermesi gerekir. Bu bilgi, 5237 sayılı TCK'nın 221'inci maddesinin üçüncü fıkrasında aranan, örgütü çökertecek nitelikteki bilgi değildir. Verilen bilginin önemi cezanın belirlenmesinde dikkate alınmalıdır.

5237 sayılı TCK'nın 221'inci maddesinin dördüncü fıkrasının ikinci cümlesi kapsamında etkin pişmanlıkta bulunduğu kabulü halinde bu suçtan dolayı verilecek cezada $\frac{1}{3}$ 'ten $\frac{3}{4}$ 'e kadar bir indirim yapılacağı öngörülmektedir Bu iki sınır arasında yapılacak indirim, verilen bilginin niteliği, örgütün yapısı ve faaliyetleri çerçevesinde işlenen suçlarla ya da diğer örgüt mensuplarının tespiti ile ilgili olmak üzere elverişlilik derecesi, ceza soruşturması ya da kovuşturmasının hangi aşamasında etkin pişmanlıkta bulunduğu gibi kıstaslar nazara alınarak mahkeme tarafından takdir ve tayin edilmelidir⁵⁹¹.

Hüküm verildikten sonra ancak kanun yolları aşamalarında yani istinaf ve temyiz aşamalarında dahi fail, TCK'nın 221'inci maddesinin dördüncü fıkrasının ikinci cümlesi kapsamında etkin pişmanlıktan yararlanmak isteyebilir. Yerleşik Yargıtay uygulamaları da bu yöndedir. Örneğin; Yargıtay 16.CD. bir kararında: “... sanığın temyiz aşamasında verdiği 17.12.2019 tarihli dilekçesi ile etkin pişmanlık hükümlerinden yararlanmak istediğini belirterek akabinde 06.02.2020 tarihinde verdiği dilekçe ile de bu kapsamda 24 kişi hakkında bilgi vermesi karşısında, duruşmada hazır edilerek etraflıca beyanları alınıp verdiği bilgilerin örgütte kaldığı süre, örgütsel konum ve faaliyetlerine uygun olup olmadığı eldeki bilgilerle örtüşüp örtüşmediği değerlendirilerek sonucuna göre hakkında 5237 sayılı TCK'nın 221/4-2. cümlesinde yazılı etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanıp uygulanmayacağına tartışılmasında zorunluluk bulunması...” denilmiştir⁵⁹².

Silahlı örgüte silah sağlama suçu(TCK,m.315) açısından da 5237 sayılı TCK'nın 221'inci maddesinin dördüncü fıkrasındaki etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanması konusunda 16.CD'si, örgüte silah sağlama suçunun niteliği itibarıyla örgüte yardımın özel bir hali olduğunu belirterek, TCK'nın 221'inci maddesinin dördüncü fıkrasındaki etkin pişmanlık hükümlerinin bu suçta da kıyasen

⁵⁹¹ Yargıtay 16.CD. 2019/6886 E. 2020/793 K; 12.05.2015 tarih ve 2015/1426 E. , 2015/1492 sayılı kararları.

⁵⁹² Yargıtay 16. CD. 2019/6164 E. , 2020/1311 sayılı kararı.

uygulanabileceğini kabul etmektedir⁵⁹³. Ancak silahlı örgüte silah sağlama suç u örgüte yardım niteliğinde olsa bile, kanunda bağımsız bir suç olarak düzenlenmiş olup müeyyidesi de örgüte yardım suçuna göre daha ağır olarak belirlenmiştir. TCK'nın 221'inci maddesinde düzenlenen etkin pişmanlık hükümlerinin genel hüküm niteliğinin olmaması nedeniyle özel hükümlerde düzenlenen tüm suç tipleri için uygulanabilme niteliği olmadığı gibi, maddenin dördüncü fıkrasında etkin pişmanlığın uygulanabileceği suç tiplerinin, örgüt yöneticiliğ ve örgüt üyeliği ile üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleme ve örgüte üye olmamakla birlikte örgüte yardım suçları oldukları tahdidi olarak sayılması nedeniyle fıkra da sayılanlar dışında herhangi bir suç a veya silahlı örgüte silah sağlama suçuna sanık lehine genişletici yorumla uygulanamayacağını, bu suç a etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanabilmesi için suç un düzenlendiği 315'nci maddede etkin pişmanlık hükmü düzenlenmeli veya TCK'nın 314'üncü maddesinin 3'üçüncü fıkrasında olduğu gibi TCK'nın 221'nci maddesine atıf yapılması halinde mümkün olabileceği kanaatindeyiz.

2.10.4. Etkin Pişmanlıktan Yararlananlar Hakkında Denetimli Serbestlik Tedbiri

5237 sayılı TCK'nın 221'inci maddesinin beşinci fıkrasında; *“Etkin pişmanlıktan yararlanan kişiler hakkında bir yıl süreyle denetimli serbestlik tedbirine hükmolunur. Denetimli serbestlik tedbirinin süresi üç yıla kadar uzatılabilir.”* Denilmektedir. Anılan fıkranın gerekçesi ise şöyledir: *“Etkin pişmanlıktan yararlanarak serbest bırakılan kişiler açısından güvenlik ve topluma uyum sorunu yaşandığı bilinmektedir. Bu nedenle, etkin pişmanlıktan yararlanan kişiler hakkında bir yıl süreyle denetimli serbestlik tedbirine hükmedilmelidir. Bu bir yıllık süre, kişinin serbest bırakıldığı andan itibaren işlemeye başlar”*⁵⁹⁴.

TCK'nın 221'inci maddesinin beşinci fıkrasında veya fıkranın gerekçesinde etkin pişmanlık nedeniyle cezaya hükmolunmayan kişiler ile cezasından indirim yapılan kişiler arasında bir ayırım yapılmamıştır. Buna göre, etkin pişmanlık nedeniyle hakkında cezaya hükmolunmamış ya da ceza indirimi yapılmış kişiler bakımından

⁵⁹³ Yargıtay 16.CD 10.06.2015 tarih, 2015/4552 E. 2015/1874 K;08.11.2017 tarih, 2017/2144 E, 2017/5316 K; 22.05.2018. tarih ve2018/600 E;2018/1653 K.

⁵⁹⁴ ÖZGENÇ, Gazi Şerhi, s. 959.

fark olmaksızın denetimli serbestlik uygulaması yapılacaktır⁵⁹⁵. Ancak, öğretilerde kimi bazı yazarlara göre örgüt mensubu olan sanık hakkında etkin pişmanlık nedeniyle cezaya hükmolünmaması halinde denetimli serbestlik uygulanmalı; ceza indirimi uygulanarak mahkûmiyetine hükmolünmesi halinde ise denetimli serbestlik tedbiri uygulanmamalıdır. Zira örgüt mensubu olan sanık hakkında 5237 sayılı TCK'nın 58'inci maddesinin dokuzuncu fıkrası ile 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanununun 108'inci maddesinin dördüncü ve altıncı fıkraları uyarınca denetimli serbestlik tedbiri uygulanacağından, ayrıca etkin pişmanlık nedeniyle cezası indirilerek hükmolünan örgüt mensubu sanık hakkında denetimli serbestlik tedbiri uygulanmasına karar vermek gerekmez⁵⁹⁶. Ancak, örgüte yardım eden kişi örgüt üyesi olarak kabul edilemediğinden, yani örgüte yardım eden kişi hakkında cezaya hükmolünürken TCK'nın 58'inci maddesinin dokuzuncu fıkrası uygulanamayacağından, bu görüş çalışma konumuz olan örgüte yardım eden kişi hakkında etkin pişmanlık uygulanması açısından geçerli olmayacaktır.

Denetimli serbestlik, Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliğinin⁵⁹⁷ “Tanımlar” başlıklı dördüncü maddesinin birinci fıkrasının (f) bendinde tanımlanmıştır. Buna göre, denetimli serbestlik; *“Şüpheli, sanık veya hükümlününün toplum içinde denetim ve takibinin yapıldığı, iyileştirilmesi ve topluma kazandırılması için ihtiyaç duyulan her türlü hizmet, program ve kaynakların sağlandığı alternatif bir ceza ve infaz sistemini”* ifade eder.

Denetimli serbestlik tedbiri ile cezaları ertelenen, salıverilen veya haklarında hapis cezası dışında herhangi bir tedbire hükmedilen hükümlülerin toplum içinde izlenmesi, iyileştirilmesi, psikososyal problemlerinin çözülmesi, salıverme sonrası korunması ve böylece hakkında denetimli serbestlik tedbiri uygulanan kişilerin topluma kazandırmak, hüküm öncesinde mahkemelere sosyal araştırma raporları hazırlayarak yargılama sürecine katkı sağlamak, suç nedeniyle mağdur olanlara

⁵⁹⁵ GÜNAY, Erhan, Öğreti ve Uygulamada Yeni Türk Ceza Kanunundaki Etkin Pişmanlık ve Gönüllü Vazgeçme, Ankara, 2006, s. 104; MALKOÇ, Türk Ceza Kanunu, s. 1582.

⁵⁹⁶ ÖZGENÇ; Genel Hükümler, s. 690.

⁵⁹⁷ 05.03.2013 tarihli 28578 sayılı RG.

yardımcı olmak ve bu şekilde tekrar suç işlenmesini önlemek ve kamu düzenini korumak amaçlanmaktadır⁵⁹⁸.

Etkin pişmanlık hükümlerinin uygulandığı durumlarda denetimli serbestlik güvenlik tedbiri niteliğindedir. Etkin pişmanlık halinin söz konusu olduğu durumda failin fiilinin haksızlık niteliği ortadan kalkmaz, yani fiilin hukuka aykırılığı devam etmektedir. Etkin pişmanlık hallerinden cezaya hükmolunmayacak durumların söz konusu olduğu durumlarda dahi fiilin suç olma özelliği devam ettiği için fail hakkında güvenlik tedbiri uygulanması gerekir.

Hukukumuzda, denetimli serbestlik tedbirine ancak mahkeme karar verebilir, Cumhuriyet savcısı denetimli serbestlik kararı veremez⁵⁹⁹.

5237 sayılı TCK'nın 221'inci maddesinin beşinci fıkrası uyarınca etkin pişmanlık uygulanması nedeniyle denetimli serbestlik tedbirine hükmolunduğunda, denetimli serbestlik tedbirinin uygulanmasına dair süreç mahkeme hükmünün Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmesi ile başlar. 5402 sayılı Denetimli Serbestlik Hizmetleri Kanununun ⁶⁰⁰ "Kovuşturma Evresinden Sonraki Görevler" başlıklı 14'üncü maddesinde denetimli serbestlik müdürlüğünün kovuşturma evresinden sonraki görevleri sayılmıştır. Anılan maddenin birinci fıkrasının (1) bendi uyarınca 5237 sayılı TCK'ya göre etkin pişmanlık hükümlerinden yararlanıp da haklarında güvenlik tedbirine hükmolunanlarla ilgili bu tedbirlerin uygulanmasını sağlamak denetimli serbestlik müdürlüğünün kovuşturma evresinden sonraki görevleri arasında sayılmıştır.

2.10.5. Etkin Pişmanlık Hükümlerinin Tekrar Uygulanması Yasağı

TCK'nın 221'inci maddesine göre; fail hakkında, bu maddede gösterilen etkin pişmanlık hükümleri birden fazla uygulanamayacaktır. Her ne kadar TCK'nın 221'inci maddesinde, daha ağır basan kamusal menfaatler sebebiyle etkin pişmanlık hükümleri öngörülmüş ise de aynı kişi hakkında birden fazla defa tatbikinin, artık o kişinin cezalandırılmamasından beklenen faydayı sağlamayacağı, tam tersine, kamu

⁵⁹⁸ USTA, İbrahim/ÖZTÜRK, Hakan, Denetimli Serbestlik, Ceza Hukuku Dergisi, S. 13, Ankara, 2010, s. 22.

⁵⁹⁹ ÖZGENÇ; Gazi Şerhi, s. 689.

⁶⁰⁰ 20.07.2005 tarihli 25881 sayılı RG.

güvenliği açısından suçun ikinci kez işlenmesi halinde, daha fazla tehlikelilik ortaya koyan bu kişilerin cezalandırılmalarının fayda getireceği ve bu kişilerin ikinci kez suç işlediklerinden sonra gösterecekleri etkin pişmanlığın inandırıcı olmayacağı ifade edilmektedir.⁶⁰¹

2.11. Koşullu Salıverme

2.11.1. Genel Açıklamalar

Koşullu salıverilme, “*iyi halli hükümlülerin cezalarının bir bölümünü ceza infaz kurumu dışında çekmelerine ve böylece belirli şartlara uymak kaydı ile özgürlüklerine daha erken kavuşmalarına imkân sağlayan, infaz hukukuna ilişkin bir müessesedir*”⁶⁰². Buna göre koşullu salıverme durumunda, hükmolunan cezadan kısa bir süre içinde ıslah olan ve bunu iyi davranışlarıyla ortaya koyan hükümlü, mahkûm olduğu cezanın tamamını çekmeden serbest bırakılarak ödüllendirilmektedir. Bu durumda, mahkûm olduğu cezadan kanunun gösterdiği bir kısmını iyi halli geçiren hükümlü, mahkûmiyet süresini tamamıyla bitirmeden, merciince alınacak bir kararla infaz kurumundan salıverilmektedir⁶⁰³.

Kural olarak tüm suçlar ve hükümlüler bakımından koşullu salıverme hükümlerinin uygulanması mümkün olmakla birlikte, bazı suçlar ve hükümlüler yönünden koşullu salıverme hükümlerinin uygulanmasının yasaklandığı istisnai düzenlemeler de bulunduğu belirtilmelidir⁶⁰⁴. Bu istisnai düzenlemeler şu şekildedir:

CGTİHK'nın 107'nci maddesinin onaltıncı fıkrasına göre, Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap, Dördüncü Kısım, “Devletin Güvenliğine Karşı Suçlar” başlıklı Dördüncü Bölüm, “Anayasal Düzene ve Bu Düzenin İşleyişine Karşı Suçlar” başlıklı Beşinci Bölüm, “Milli Savunmaya Karşı Suçlar” başlıklı Altıncı Bölüm altında yer alan suçlardan birinin bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi dolayısıyla

⁶⁰¹ YENİDÜNYA/İÇER, Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma, s. 114; ŞEN/ERYILDIZ; Suç Örgütü, s. 478.

⁶⁰² ÖZGENÇ; Gazi Şerhi, 794-705. HAKERİ; Ceza Hukuku, s. 760.

⁶⁰³ AKBULUT; Genel Hükümler, s. 784-785; KOCA/ÜZÜLMEZ; Genel Hükümler, 566-567; CENTEL/ZAFER/ÇAKMUT, Türk Ceza Hukukuna Giriş, s. 667; ÖZGENÇ; Gazi Şerhi, 794-705. HAKERİ; Ceza Hukuku, s. 760.

⁶⁰⁴ AKBULUT; Genel Hükümler, s. 784-785; KOCA/ÜZÜLMEZ; Genel Hükümler, 566-567.

ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına mahkûmiyet hâlinde, koşullu salıverilme hükümleri uygulanmayacaktır.

Terörle Mücadele Kanununun 17'nci maddesinin ikinci fıkrasına göre, bu Kanun kapsamına giren suçlardan mahkûm olup, *tutuklu veya hükümlü iken firar veya ayaklanma suçundan mahkûm edilmiş bulunanlar ile disiplin cezası olarak üç defa hücre hapsi cezası almış olanlar*, bu disiplin cezaları kaldırılmış olsa bile *koşullu salıverilmeden yararlanamayacaktır.*

Terörle Mücadele Kanununun 17'nci maddesinin üçüncü fıkrasına göre, bu Kanun kapsamına giren suçlardan mahkûm olanlar, *hükümlerinin kesinleşme tarihinden sonra bu Kanunun kapsamına giren bir suçu işlemeleri halinde, koşullu salıverilmeden yararlanamayacaktır.*

Koşullu salıverilmenin genel şartları, CGTİHK'nın 107'nci maddesinde düzenlenmiştir. Bu şartlar *cezanın bir kısmının infaz edilmesi, infaz süresinin iyi halli geçirilmesi, hükümlünün koşullu salıverilmesine dair mahkeme kararı* bulunmasıdır. Ayrıca, bazı suçların niteliğine göre süre ve koşullu salıverilmeden faydalanabilme imkânı olup olmadığı yönlerinden bazı istisnalar öngörülmüştür.

2.11.2. Cezanın Bir Kısmının İnfaz Edilmiş Olması

Koşullu salıverilmede aranan infaz şartı, hükmedilen cezanın miktarına göre değişmektedir. CGTİHK'nın 107'nci maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen *genel hükme göre;*

- Ağırlandırılmış müebbet hapis cezasına mahkûm edilmiş olanlar *otuz yılını*,
- Müebbet hapis cezasına mahkûm edilmiş olanlar *yirmidört yılını*,
- Diğer süreli hapis cezalarına mahkûm edilmiş olanlar *cezalarının yarısını*, infaz kurumunda çektikleri takdirde, koşullu salıverilmeden yararlanabileceklerdir.

Ancak, aşağıdaki suçlardan dolayı süreli hapis cezalarına mahkûm edilmiş olanlar, cezalarının *üçte ikisini* infaz kurumunda çektikleri takdirde koşullu salıverilmeden yararlanabilirler.

- Türk Ceza Kanununun *kasten öldürme suçlarından* (madde 81, 82 ve 83) süreli hapis cezasına mahkûm olanlar,

- Türk Ceza Kanununun *neticesi sebebiyle ağırlaşmış yaralama suçundan* (madde 87, fıkra iki, bent d) süreli hapis cezasına mahkûm olanlar,
- Türk Ceza Kanununun *işkence suçundan* (madde 94 ve 95) ve *eziyet suçundan* (madde 96) süreli hapis cezasına mahkûm olanlar,
- Türk Ceza Kanununun *cinsel saldırı* (madde 102, ikinci fıkra hariç), *reşit olmayanla cinsel ilişki* (madde 104, ikinci ve üçüncü fıkra hariç) ve *cinsel taciz* (madde 105) suçlarından süreli hapis cezasına mahkûm olanlar,
- Türk Ceza Kanununun *cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlardan* (madde 102, 103, 104 ve 105) hapis cezasına mahkûm olan çocuklar,
- Türk Ceza Kanununun *özel hayata ve hayatın gizli alanına karşı suçlardan* (madde 132, 133, 134, 135, 136, 137 ve 138) süreli hapis cezasına mahkûm olanlar,
- Türk Ceza Kanununun *uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti suçundan* (madde 188) hapis cezasına mahkûm olan çocuklar,
- Türk Ceza Kanununun *devlet sırlarına karşı suçlar ve casusluk suçlarından* (madde 326 ilâ 339) süreli hapis cezasına mahkûm olanlar,
- Suç işlemek için *örgüt kurmak veya yönetmek ya da örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlar*,
- *Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlardan mahkûm olan çocuklar*,
- 1983 tarihli ve 2937 sayılı *Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanunu kapsamına giren suçlardan mahkûm olanlar*,

CGTİHK'nın 107'nci maddesinin üçüncü fıkrasına göre, *birden çok müebbet veya süreli hapis cezasına mahkûmiyet halinde* koşullu salıverilme için infaz kurumunda geçirilmesi gereken süre şu şekilde olacaktır:

- Birden fazla ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına veya ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile müebbet hapis cezasına mahkûmiyet hâlinde *otuzaltı yıl*.
- Birden fazla müebbet hapis cezasına mahkûmiyet hâlinde *otuz yıl*.
- Bir ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile süreli hapis cezasına mahkûmiyet hâlinde en fazla *otuzaltı yıl*.
- Bir müebbet hapis cezası ile süreli hapis cezasına mahkûmiyet hâlinde en fazla *otuz yıl*.

- Birden fazla süreli hapis cezasına mahkûmiyet hâlinde en fazla *yirmisekiz yıl*.

CGTİHK'nın 107'nci maddesinin üçüncü fıkrasında, *suç işlemek için örgüt kurmak veya yönetmek ya da örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen suçtan dolayı mahkûmiyet hâlinde* koşullu salıverme süreleri farklı belirlenmiştir. Bu suçlardan mahkûmiyet halinde;

- Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına mahkûm edilmiş olanlar *otuzaltı yılını*,
- Müebbet hapis cezasına mahkûm edilmiş olanlar *otuz yılını*,
- Süreli hapis cezasına mahkûm edilmiş olanlar cezalarının *üçte ikisini*,

Infaz kurumunda çektikleri takdirde, koşullu salıverilmeden yararlanabilirler. Koşullu salıverilme oranı üçte ikiden fazla olan suçlar bakımından ise tabi oldukları koşullu salıverilme oranı uygulanır.

Suç işlemek için örgüt kurmak veya yönetmek ya da örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlardan hükümlü kişilerin birden çok müebbet veya süreli hapis cezasına mahkûmiyet halinde koşullu salıverilme için infaz kurumunda geçirilmesi gereken süre şu şeklide olacaktır:

- Birden fazla ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına veya ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile müebbet hapis cezasına mahkûmiyet hâlinde *kırk yıl*.
- Birden fazla müebbet hapis cezasına mahkûmiyet hâlinde *otuzdört yıl*.
- Bir ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile süreli hapis cezasına mahkûmiyet hâlinde en fazla *kırk yıl*.
- Bir müebbet hapis cezası ile süreli hapis cezasına mahkûmiyet hâlinde en fazla *otuzdört yıl*.
- Birden fazla süreli hapis cezasına mahkûmiyet hâlinde en fazla *otuziki yıl*.

CGTİHK'nın 108'inci maddesinin birinci fıkrasında, *tekerrür hâlinde işlenen suçlar* bakımından uygulanacak özel koşullu salıverilme süreleri öngörülmüştür. Ancak, maddenin üçüncü fıkrasına göre, ikinci defa tekerrür hükümlerinin uygulanması durumunda, hükümlünün koşullu salıverilmesi mümkün değildir. Hükümlü hakkında ikinci defa tekerrür hükümlerinin uygulanacağı hükümde belirtilmelidir.

Öte yandan maddenin sekizinci fıkrasına göre tekerrür halinde uygulanacak bu koşullu salıverilme süreleri, *çocuğa karşı işlenen bir suçtan dolayı ağırlaştırılmış*

müebbet hapis cezasına veya müebbet hapis cezasına mahkûmiyet hâlinde de uygulanacaktır. Yine maddenin dokuzuncu fıkrasına göre tekerrür halinde uygulanacak bu koşullu salıverilme süreleri; Türk Ceza Kanununun 102'nci maddesinin ikinci fıkrasında tanımlanan *cinsel saldırı suçundan*, 103'üncü maddesinde tanımlanan çocukların *cinsel istismarı suçundan*, 104'üncü maddesinin ikinci ve üçüncü fıkrasında tanımlanan *reşit olmayanla cinsel ilişki suçundan*, 188'inci maddesinde tanımlanan *uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti suçundan* dolayı hapis cezasına mahkûm olanlar hakkında da uygulanacaktır. Ancak, tekerrür halinde süreli hapis cezaları bakımından uygulanan *üçte ikilik koşullu salıverilme oranı*, sayılan bu suçlar bakımından *dörtte üç* olarak uygulanacaktır.

Birinci fıkra göre, tekerrür hâlinde işlenen suçtan dolayı mahkûm olunan;

- Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasının *otuzdokuz yılının*,
- Müebbet hapis cezasının *otuzüç yılının*,
- Birden fazla süreli hapis cezasına mahkûmiyet hâlinde en fazla *otuziki yılının*,
- Süreli hapis cezasının *üçte ikisinin*, infaz kurumunda iyi hâlli olarak çekilmesi durumunda, koşullu salıverilmeden yararlanılabilecektir. Ancak, koşullu salıverilme oranı üçte ikiden fazla olan suçlar bakımından tabi oldukları koşullu salıverilme oranı uygulanacaktır. Ayrıca, maddenin ikinci fıkrasına göre, tekerrür nedeniyle koşullu salıverme süresine eklenecek miktar, tekerrüre esas alınan cezanın en ağırından fazla olamayacaktır.

Terörle Mücadele Kanununun 17'nci maddesine göre ise süreli hapis cezaları bakımından koşullu salıvermeye ilişkin ayrı bir düzenleme yapılmıştır. Söz konusu maddeye göre, Terörle Mücadele Kanununun kapsamına giren suçlardan mahkûm olanlar hakkında, koşullu salıverilme ve denetimli serbestlik tedbirinin uygulanması bakımından CGTİHK'nın 107'nci maddesinin dördüncü fıkrası ile 108'inci maddesi hükümleri uygulanacaktır. Ancak, süreli hapis cezaları bakımından düzenlenen koşullu salıverilme oranı, $\frac{3}{4}$ olarak uygulanacaktır.

Bu süreler dikkate alınırken, hükümlünün koşullu salıverilme tarihinden *bir yıl önce açık ceza infaz kurumundan veya çocuk eğitimevinden tahliyelerini sağlayan* CGTİHK'nın 105/A maddesinin birinci fıkrasında düzenlenen *denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezanın infazına* ilişkin hüküm de dikkate alınmalıdır. Söz konusu düzenlemeye göre, hükümlülerin dış dünyaya uyumlarını sağlamak, aileleriyle bağlarını sürdürmelerini ve

güçlendirmelerini temin etmek amacıyla, açık ceza infaz kurumunda veya çocuk eğitim evi'nde bulunan ve *koşullu salıverilmesine bir yıl veya daha az süre kalan iyi halli hükümlülerin* talebi halinde, cezalarının koşullu salıverilme tarihine kadar olan kısmının denetimli serbestlik tedbiri uygulanmak suretiyle infazına, ceza infaz kurumu idaresince hazırlanan değerlendirme raporu dikkate alınarak, hükmün infazına ilişkin işlemleri yapan Cumhuriyet başsavcılığının bulunduğu yer infaz hâkimi tarafından karar verilebilecektir.

Bu infaz usulünden, *sıfır-altı yaş grubunda çocuğu bulunan ve koşullu salıverilmesine iki yıl veya daha az süre kalan kadın hükümlüler ile maruz kaldıkları ağır bir hastalık, engellilik veya kocama nedeniyle hayatlarını yalnız idame ettiremeyen ve koşullu salıverilmesine üç yıl veya daha az süre kalan hükümlüler* de diğer şartları taşımaları halinde yararlanabilecektir.

2.11.3. Hükümlünün Kurumda İyi Hal Göstermesi

CGTİHK'nın 107'nci maddesinin birinci fıkrasına göre, koşullu salıverilmeden yararlanabilmek için mahkûmun kurumdaki infaz süresini *iyi hâlli olarak geçirmesi* gerekmektedir. Koşullu salıverilmede *iyi hâlin saptanmasına ilişkin* CGTİHK'nın 89'uncu maddesine göre, hükümlünün, Kanunun 107'nci maddesinde öngörülen süreleri, ceza infaz kurumlarının düzen ve güvenliği amacıyla konulmuş kurallara içtenlikle uyararak, haklarını iyi niyetle kullanarak, yükümlülüklerini eksiksiz yerine getirerek geçirmiş ve uygulanan iyileştirme programlarına göre de toplumla bütünleşmeye hazır olduğunun disiplin kurulunun görüşü alınarak idare kurulunca saptanmış bulunması gerekmektedir.

Ancak, 14.04.2020 tarihli ve 7242 sayılı Kanunla, CGTİHK'nın 89'uncu maddesinde yapılan değişiklik ve bu Kanuna eklenen geçici 9'uncu maddenin ikinci fıkrası uyarınca, *01.01.2021 tarihinden itibaren yürürlüğe girmek üzere iyi halin belirlenmesi usulünde* önemli değişiklikler yapılmıştır. 01.01.2021 tarihinden itibaren yürürlüğe girecek söz konusu düzenlemelere göre, iyi halin belirlenmesinde uygulanacak hükümler şu şekildedir:

"Hükümlülerin değerlendirilmesi ve iyi hâlin belirlenmesi" başlığı altında yeniden düzenlenen CGTİHK'nın 89'uncu maddesinin beşinci fıkrasına göre, koşullu salıverme

gibi kanunlarda *iyi halliliğin arandığı durumlarda*, hükümlülerin tutum ve davranışlarının değerlendirilmesi bakımından bu madde hükümleri uygulanacaktır.

Maddenin birinci fıkrasına göre, *iyi hâlin belirlenmesine esas olmak üzere* hükümlüler, ceza infaz kurumlarında buldukları tüm aşamalarda, ceza infaz kurumlarının düzen ve güvenliği amacıyla konulmuş kurallara uyup uymadıkları, haklarını iyi niyetle kullanıp kullanmadıkları, yükümlülüklerini eksiksiz yerine getirip getirmedikleri, uygulanan iyileştirme programlarına göre toplumla bütünleşmeye hazır olup olmadıkları, tekrar suç işleme ve mağdura veya başkalarına zarar verme riskinin düşük olup olmadıkları hususlarında *idare ve gözlem kurulu tarafından geç altı ayda bir değerlendirmeye* tabi tutulacaktır.

Maddenin ikinci fıkrasına göre, *birinci fıkra uyarınca yapılacak değerlendirmede dikkate alınacak hususlar* düzenlenmiştir. Buna göre yapılacak değerlendirmede, infazın tüm aşamalarında hükümlülerin katıldığı iyileştirme ve eğitim-öğretim programları ile spor ve sosyal faaliyetler, kültür ve sanat programları, aldığı sertifikalar, kitap okuma alışkanlığı, diğer hükümlü ve tutuklular ile ceza infaz kurumu görevlileri ve dışarıyla olan ilişkileri, işlediği suçtan dolayı duyduğu pişmanlığı, ceza infaz kurumu kuralları ile kurum bünyesindeki çalışma kurallarına uyumu ve aldığı disiplin cezaları dikkate alınacaktır.

Maddenin üçüncü fıkrasında, bazı suçlardan mahkum olanlar bakımından koşullu salıverme yönünden yapılacak değerlendirmeler için *idare ve gözlem kurulunun yapısı ayrıca düzenlenmiştir*. Buna göre, toplam *on yıl ve daha fazla hapis cezasına mahkum olanlar ile terör suçları, örgüt kurmak, yönetmek veya örgüte üye olmak suçları, örgüt faaliyeti kapsamında işlenen suçlar, kasten öldürme suçları, cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlar ve uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti suçlarından mahkûm olanlar* hakkında yapılacak açık ceza infaz kurumuna ayırmaya, denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezanın infazına ve koşullu salıverilmeye ilişkin değerlendirmelerde *idare ve gözlem kuruluna Cumhuriyet başsavcısı veya belirleyeceği bir Cumhuriyet savcısı başkanlık edecektir*. Ayrıca, idare ve gözlem kuruluna *Cumhuriyet başsavcısı tarafından belirlenen bir izleme kurulu üyesi ile Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı il veya ilçe müdürlükleri tarafından belirlenen birer uzman kişi* katılacaktır.

Maddenin altıncı fıkrasında göre, açık ceza infaz kurumuna ayırmaya, denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezanın infazına ve *koşullu salıverilmeye ilişkin olarak tutum ve davranışları olumsuz değerlendirilen hükümlülerin yeniden değerlendirilmeye tâbi tutulma süreleri bir yılı geçemeyecektir.*

2.11.4. Koşullu Salıverme Kararı ve Sonuçları

Koşullu salıverme kararının alınma usulü ve kararı alacak merci CGTİHK'nın 107'nci maddesinin onbirinci fıkrasında düzenlenmiştir. Bu kararın alınması için hükümlünün talep veya rızasına ihtiyaç bulunmamaktadır. Bir hükümlünün koşullu salıverilmesi hakkında *ceza infaz kurumu idaresi tarafından hazırlanan gerekçeli rapor, hükmü veren mahkemeye;* hükümlü başka bir yerde bulunuyorsa o yerde bulunan aynı derecedeki mahkemeye; hüküm veya hükümlerden biri bölge adliye mahkemesi veya Yargıtay tarafından verilmiş ise 101 inci maddenin ikinci fıkrasına göre belirlenen ilk derece mahkemesine; hükümlü başka bir yerde bulunuyorsa o yerde bulunan aynı derecedeki mahkemeye verilecektir. Ancak, 14.04.2020 tarihli ve 7242 sayılı Kanunla, CGTİHK'nın 107'nci maddesinde yapılan değişiklik ve 4675 sayılı İnfaz Hâkimliği Kanuna eklenen geçici 27nci madde uyarınca, 01.09.2020 tarihinden itibaren *gerekçeli rapor infaz işlemlerinin yapıldığı yer infaz hâkimliğine verilecektir.* Mahkeme (14.04.2020 tarihli ve 7242 sayılı Kanunla, CGTİHK'nın 107'nci maddesinde yapılan değişiklik ve 4675 sayılı İnfaz Hâkimliği Kanuna eklenen geçici 27'nci madde uyarınca, 01.09.2020 tarihinden itibaren *infaz hakimliği*), bu raporu uygun bulursa hükümlünün *koşullu salıverilmesine dosya üzerinden karar verir;* raporu uygun bulmadığı takdirde gerekçesini kararında gösterir. Bu kararlara karşı itiraz yoluna gidilebilir.

CGTİHK'nın 107'nci maddesinin altıncı fıkrasına göre, koşullu salıverilen hükümlü bir *denetim süresine* tabi tutulmaktadır. Koşullu salıverilen hükümlünün tâbi tutulacağı denetim süresi, *infaz kurumunda geçirilmesi gereken süre kadardır.* Ancak bu süre, *sürelili hapislerde hak ederek tahliye tarihini geçemeyecektir.*

Denetim süresi içinde *alınabilecek tedbirler* maddenin altı ila onuncu fıkralarında düzenlemiştir. Söz konusu hükümlere göre hükümlü, denetim süresinde, infaz kurumunda öğrendiği meslek veya sanatı icra etmek üzere, bir kamu kurumunda veya özel olarak aynı meslek veya sanatı icra eden bir başkasının gözetimi altında, *ücret karşılığında çalıştırılabilir.* Onsekiz yaşından küçük olan hükümlüler, denetim süresinde

eğitimlerine, gerektiğinde barınma imkânı da bulunan bir kurumda devam ederler. Hâkim (14.04.2020 tarihli ve 7242 sayılı Kanunla, CGTİHK'nın 107'nci maddesinde yapılan değişiklik ve 4675 sayılı İnfaz Hâkimliği Kanuna eklenen geçici 2'nci madde uyarınca, 01.09.2020 tarihinden itibaren infaz hakimi), denetim süresinde hükümlüye rehberlik edecek bir uzman kişiyi görevlendirebilir. Bu kişi, kötü alışkanlıklar edinebileceği çevrelerden uzak kalması ve sorumluluk bilinciyle iyi bir hayat sürmesini temin hususunda hükümlüye öğütte bulunur; eğitim gördüğü kurum yetkilileri veya yanında çalıştığı kişilerle görüşerek, istişarelerde bulunur; hükümlünün davranışları, sosyal uyumu ve sorumluluk bilincindeki gelişme hakkında üçer aylık sürelerle rapor düzenleyerek hâkime (14.04.2020 tarihli ve 7242 sayılı Kanunla, CGTİHK'nın 107'nci maddesinde yapılan değişiklik ve 4675 sayılı İnfaz Hâkimliği Kanuna eklenen geçici 2'nci madde uyarınca, 01.09.2020 tarihinden itibaren infaz hakimine) verecektir. İnfaz hâkimi ayrıca, iki yılı geçmemek üzere denetim süresi içinde hükümlünün denetimli serbestlik müdürlüğüne belirlenecek yükümlülüklerle tabi tutulmasına karar verebilir. Bu karar gereğince denetimli serbestlik müdürlüğü, risk ve ihtiyaçlarını dikkate alarak hükümlüyü;

- *Belirli bir bölgede denetim ve gözetim altında bulundurma,*
- *Belirlenen yer veya bölgelere gitmeme,*
- *Belirlenen programlara katılma, yükümlülüklerinden bir veya birden fazlasına tabi tutacaktır. Denetimli serbestlik müdürlüğü hükümlünün risk ve ihtiyaçlarını dikkate alarak yükümlülükleri değiştirebilecektir.*

Hâkim (14.04.2020 tarihli ve 7242 sayılı Kanunla, CGTİHK'nın 107'nci maddesinde yapılan değişiklik ve 4675 sayılı İnfaz Hâkimliği Kanuna eklenen geçici 2'nci madde uyarınca, 01.09.2020 tarihinden itibaren infaz hakimi), koşullu salıverilen hükümlünün kişiliğini ve topluma uyumdaki başarısını göz önünde bulundurarak; denetim süresinin, denetimli serbestlik tedbiri uygulanmadan veya herhangi bir yükümlülük belirlemeden geçirilmesine karar verebileceği gibi, denetimli serbestlik tedbiri uygulanmasını veya belirlenen yükümlülükleri denetim süresi içinde kaldırabilir.

CGTİHK'nın 107'nci maddesinin ondördüncü fıkrasına göre, denetim süresi yükümlülüklerle uygun ve iyi hâlli olarak geçirildiği takdirde, ceza infaz edilmiş sayılacaktır.

Buna karşılık, CGTİHK'nın 107'nci maddesinin onikinci fıkrasına göre, koşullu salıverilen hükümlünün, denetim süresinde *hapis cezasını gerektiren kasıtlı bir suç işlemesi veya kendisine yüklenen yükümlülüklerle, hâkimin* (14.04.2020 tarihli ve 7242 sayılı Kanunla, CGTİHK'nın 107'nci maddesinde yapılan değişiklik ve 4675 sayılı İnfaz Hâkimliği Kanuna eklenen geçici 2'nci madde uyarınca, 01.09.2020 tarihinden itibaren *infaz hakiminin) uyarısına rağmen, uymamakta ısrar etmesi hâlinde koşullu salıverilme kararı geri alınacaktır.*

Maddenin onüçüncü fıkrasına göre, koşullu salıverilme kararının geri alınması hâlinde hükümlünün; a) Sonraki suçu işlediği tarihten itibaren başlamak ve hak ederek tahliye tarihini geçmemek koşuluyla *sonraki işlediği her bir suç için verilen hapis cezasının iki katı sürenin*, b) Yükümlülüklerine aykırı davranması hâlinde, bu yükümlülüklerle uymama tarihi ile hak ederek salıverilme tarihi arasındaki süreyi geçmemek koşuluyla *ihlalin niteliğine göretakdir edilecek bir sürenin, ceza infaz kurumunda aynen çektirilmesine karar verilecektir.* Maddenin ondördüncü fıkrasında *koşullu salıverme kararını geri alacak merci* düzenlenmiştir. Buna göre hükümlü, geri kalan süre içinde işlediği kasıtlı bir suçtan dolayı hapis cezasına mahkûm edilirse ya da bağlı tutulduğu yükümlülükleri yerine getirmezse *hükmü veren ilk derece mahkemesi* (14.04.2020 tarihli ve 7242 sayılı Kanunla, CGTİHK'nın 107'nci maddesinde yapılan değişiklik ve 4675 sayılı İnfaz Hâkimliği Kanuna eklenen geçici 2'nci madde uyarınca, 01.09.2020 tarihinden itibaren *hükmü veren ilk derece mahkemesinin bulunduğu yer infaz hâkimliği*), cezaların toplandığı hâller ile hükmün bölge adliye mahkemesi veya Yargıtay tarafından verilmiş olması hâlinde ise 101 inci maddenin ikinci fıkrasına göre belirlenen *ilk derece mahkemesi*(14.04.2020 tarihli ve 7242 sayılı Kanunla, CGTİHK'nın 107'nci maddesinde yapılan değişiklik ve 4675 sayılı İnfaz Hâkimliği Kanuna eklenen geçici 2'nci madde uyarınca, 01.09.2020 tarihinden itibaren *infaz hakimliği*) tarafından *koşullu salıverilme kararının geri alınmasına dosya üzerinden karar verilecektir.* Bu kararlara karşı *itiraz yolu* açıktır.

2.12. Zamanaşımı

2.12.1. Genel Açıklamalar

Ceza yargılaması hukukunda kimi durumlar vardır ki mevcut delillere göre suçun tüm unsurları, objektif cezalandırılabilme koşulları ve dava şartları oluşmuş aynı

zamanda fiil ve fail de netleşmiş olmasına rağmen, ceza davası açılmamakta veya açılmış ise düşmekte ve hatta verilmiş olan hüküm infaz edilemez duruma gelebilmektedir. Davanın devamını engelleyen nedenlere *dava ilişkisini düşüren nedenler*, verilen cezanın infazını engelleyen nedenlere *ceza ilişkisini düşüren nedenler* adı verilmektedir. Dava ve cezayı düşüren nedenler TCK'nın 64 -75'inci maddeleri arasında düzenlenmiştir. İşte bu şekilde dava ve ceza ilişkisini ortadan kaldıran haller sanığın veya *hükümlünün ölümü, af, dava zamanaşımı, ceza zamanaşımı, şikâyetten vazgeçme ve önödemedir*⁶⁰⁵.

2.12.2. Dava Zamanaşımı

Zamanaşımı, belli bir işlemin yapılması veya hakkın kullanılması için öngörülen sürenin geçmesi anlamına gelmektedir. Ceza hukuku yönünden ise, suçun işlenmesinden veya cezanın verilmesinden sonra aradan uzun bir zaman geçmesi nedeniyle devletin kovuşturma yapma ve cezalandırma yetkilerini ortadan kaldıran durum olarak tanımlanmaktadır. Zamanaşımı durumu ortaya çıktığında suç isnadı altında bulunan kişi bakımından kazanılmış bir hak durumu doğmaz. Bununla birlikte, devletin soruşturma ve kovuşturma yetkisini kaybetmesi nedeniyle fail hakkında *adli takibat yapılamaz veya kesinleşen ceza infaz edilemez*⁶⁰⁶.

Bu kapsamda TCK'da "*dava zamanaşımı ve ceza zamanaşımı*" olmak üzere iki türü bulunmaktadır (TCK'nın 66-69'uncu maddeleri). Dava zamanaşımı, bir suç için kovuşturma yapılmasına engel teşkil ederken; ceza zamanaşımı, kesinleşmiş mahkûmiyet hükmünün infaz edilmesine engel olur⁶⁰⁷.

Suçun işlendiği andan itibaren başlayan ve kanunda belirtilen sürelerin geçmesinden sonra fail hakkında *soruşturma yürütülmesini, kamu davası açılmasını veya başlamış olan kovuşturmanın sürdürülmesine* engel teşkil eden

⁶⁰⁵KOCA/ÜZÜLMEZ; Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, s. 661; AKBULUT; Genel Hükümler, s. 872; HAKERİ, Ceza Hukuku, s. 739-740; ÖZBEK/DOĞAN/BACAKSIZ/TEPE; Genel Hükümler, s. 717-719.

⁶⁰⁶ÖZGENÇ; Gazi Şerhi, s. 852; ARTUK/GÖKCEN; Genel Hükümler, s. 970; KOCA/ÜZÜLMEZ, Genel Hükümler, s.700; AKBULUT; Genel Hükümler, s. 879-880; MAHMUTOĞLU/ KARADENİZ; Genel Hükümler, s.1462; CENTEL/ZAFER/ÇAKMUT; Türk Ceza Hukukuna Giriş, s. 636; SOYASLAN, Ceza Hukuku Genel Hükümler, Ankara, 2005, s. 581; HAKERİ, Ceza Hukuku, s. 745; ÖZBEK/DOĞAN/BACAKSIZ/TEPE: Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, s. 725.

⁶⁰⁷ ÖZGENÇ; Gazi Şerhi, s. 852; ARTUK/GÖKCEN; Genel Hükümler, s. 970; KOCA/ÜZÜLMEZ, Genel Hükümler, s.700; AKBULUT; Genel Hükümler, s. 879-880.

kuruma dava zamanaşımı adı verilmektedir⁶⁰⁸. Dava zamanaşımı, işlenen suçun *kovuşturulabilirliğini ve cezalandırılabilirliğini ortadan kaldıran bir sebep* niteliği taşımaktadır. Zira fiil zamanaşımının dolmasından sonra da *suç olarak kalmakta* ancak işlenen bu fiil nedeniyle fail cezalandırılmamaktadır⁶⁰⁹. Diğer bir ifadeyle suçun işlendiği tarihten itibaren belli bir zamanın geçmesi nedeniyle bu suçun cezalandırılabilirlik niteliği ortadan kalkmış olduğu kabul edildiği için, Devlet, suçu işlediğinden şüphelenilen kişi hakkında soruşturma ve kovuşturma işlemlerinin yapılmasından vazgeçmektedir. Bu nedenle dava zamanaşımı bir *muhakeme engeli halidir*⁶¹⁰.

Yargıtay kararlarına göre de ceza hukuku kapsamında zamanaşımı, kanunda belirlenmiş olan sürelerin geçmesiyle birlikte devletin dava açma, dava açılmışsa davayı sürdürme, dava sona ermiş ve mahkûmiyet hükmü verilmişse bu hükmü infaz etme, cezalandırma hak ve yetkisini düşüren bir durum olarak ifade edilmiştir⁶¹¹.

Dava zamanaşımı süreleri TCK'nın 66'ncı maddesinin birinci fıkrasında, suç için öngörülen soyut ceza miktarına göre tespit edilmektedir. Bu kapsamda;

Kanunda başka türlü yazılmış olan haller dışında kamu davası;

- . Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektiren suçlarda otuz yıl,
- . Müebbet hapis cezasını gerektiren suçlarda yirmibeş yıl,
- . Yirmi yıldan aşağı olmamak üzere hapis cezasını gerektiren suçlarda yirmi yıl,
- . Beş yıldan fazla ve yirmi yıldan az hapis cezasını gerektiren suçlarda onbeş yıl,
- . Beş yıldan fazla olmamak üzere hapis veya adlî para cezasını gerektiren suçlarda sekiz yıl,

⁶⁰⁸ ÖZGENÇ; Gazi Şerhi, s. 852; CENTEL/ZAFER/ÇAKMUT; Türk Ceza Hukukuna Giriş, s. 636; SOYASLAN, Ceza Hukuku Genel Hükümler, Ankara, 2005, s. 581; HAKERİ, Ceza Hukuku, s. 745; ÖZBEK/DOĞAN/BACAKSIZ/TEPE; Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, s. 725.

⁶⁰⁹ ÖZTÜRK/ERDEM; Uygulamalı Ceza Hukuku, s.575; ARTUK/GÖKCEN; Genel Hükümler, s 982; KOCA/ÜZÜLMEZ, Genel Hükümler, s. 703;AKBULUT, Genel Hükümler, s. 881; MAHMUTOĞLU/KARADENİZ: Genel Hükümler, s. 1464; CENTEL/ZAFER/ÇAKMUT; Türk Ceza Hukukuna Giriş, s.777. HAKERİ, Ceza Hukuku, s. 745; ÖZBEK/DOĞAN/ BACAKSIZ/ TEPE; Genel Hükümler, s. 726.

⁶¹⁰ ÖZTÜRK/ERDEM; Uygulamalı Ceza Hukuku, s.575; ARTUK/GÖKCEN; Genel Hükümler, s 982; KOCA/ÜZÜLMEZ, Genel Hükümler, s. 703;AKBULUT, Genel Hükümler, s. 881; MAHMUTOĞLU/KARADENİZ: Genel Hükümler, s. 1464; CENTEL/ZAFER/ÇAKMUT; Türk Ceza Hukukuna Giriş, s.777. HAKERİ, Ceza Hukuku, s. 745; ÖZBEK/DOĞAN/ BACAKSIZ/ TEPE; Genel Hükümler, s. 726.

⁶¹¹ YCGK'nın 12.11.2012 tarih ve 3-252/388 sayılı kararı. www.uyap.gov.tr, E. T. 03.03.2020

Geçmesiyle düşecektir.

Aynı maddenin ikinci fıkrasında ise suç teşkil eden fiili işlediği sırada *12-15 yaş aralığında olan çocuklar* bakımından bu sürelerin *yarısı (1/2' si)*; *15-18 yaş aralığında olan çocuklar* bakımından *üçte ikisinin (2/3'ü)* geçmesiyle kamu davasının düşeceği belirtilmiştir (TCK'nın 66'ncı maddesinin 2'nci fıkrası).

Bu genel açıklamalar ışığında, silahsız suç örgütüne yardım suçu yönünden dava zamanaşımı, 5237 sayılı TCK'nın 66'ncı maddesinin dördüncü fıkrasına göre TCK'nın 220'nci maddesinin yedinci fıkrası gereğince cezalandırmadaki üst sınır olan aynı maddenin ikinci ve üçüncü fıkraları göz önünde bulundurularak tespit edilmelidir. Buna göre, silahsız suç örgütüne yardım etme suçunun cezasının üst haddi 5237 sayılı TCK'nın 220'nci maddesinin ikinci fıkrasına göre dört yıl hapis cezası olduğundan, olağan dava zamanaşımı süresi 5237 sayılı TCK'nın 66'ncı maddesinin birinci fıkrasının (e) bendi uyarınca sekiz yıldır. Zaman aşımının kesilmesi halinde ise, uzayan(olağan üstü) zamanaşımı süresi on iki yıl olacaktır.

Yardım edilen örgütün silahlı suç örgütü olması halinde ise 5237 sayılı TCK'nın 220'nci maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca ikinci fıkraya göre hükmolunan ceza yarı oranında artırılacağından hapis cezasının üst haddi 6 yıl olacağından olağan zamanaşımı süresi 5237 sayılı TCK'nın 66'ncı maddesinin birinci fıkrasının (d) bendi uyarınca 15 yıl, olağanüstü zamanaşımı süresi de 22 yıl 6 ay olacaktır.

Suç örgütüne yardım suçunun failinin çocuk olması halinde bu suç için belirtilen zamanaşımı süreleri failin 12-15 yaş aralığında olması halinde $\frac{1}{2}$ oranında indirilerek, 4 yıl olağan 8 yıl olağanüstü zamanaşımı, örgütün silahlı olması halinde ise 7 yıl 6 ay olağan, 11 yıl 3 ay olağanüstü zamanaşımı süresi olacaktır.

Failin 15-18 yaş aralığında olması halinde ise birinci halde 5 yıl 4 ay olağan, 7 yıl 12 ay olağanüstü, ikinci halde ise 10 yıl olağan, 15 yıl olağanüstü zamanaşımı süresi olacaktır

Yardım edilen örgütün 5237 sayılı TCK'nın 314'üncü maddesinde düzenlenen silahlı terör örgütü olması halinde ise, bu suçun cezası 314'üncü maddenin ikinci fıkrası ve uygulanması zorunlu olan 3713 sayılı yasanın 5'inci maddesinin birinci fıkrası uygulandıktan sonra bu suçun cezasının üst haddinin 15 yıl hapis cezası olması nedeniyle TCK'nın 66'ncı maddesinin birinci fıkrasının d bendi uyarınca 15 yıl olağan, 22 yıl 6 ay olağanüstü dava zamanaşımı süresi olacaktır.

5237 sayılı TCK'nın 66'ncı maddesinin ikinci fıkrasında, "Fiili işlediği sırada oniki yaşını doldurmuş olup da onbeş yaşını doldurmamış olanlar hakkında, bu sürelerin yarısının; onbeş yaşını doldurmuş olup da onsekiz yaşını doldurmamış olan kişiler hakkında ise, üçte ikisinin geçmesiyle kamu davası düşer" hükmü yer aldığından, örgüte yardım etme suçunun failinin, 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 5'inci maddesinin dördüncü fıkrası da gözetilerek⁶¹²oniki yaşını doldurmuş olup da onbeş yaşını doldurmamış olması halinde olağan dava zamanaşımı süresi 7 yıl 6 ay, olağanüstü dava zamanaşımı ise 11 yıl 3 ay olacaktır. Failinin onbeş yaşını doldurmuş olup da onsekiz yaşını doldurmamış olması halinde ise olağan dava zamanaşımı on yıl olağanüstü dava zamanaşımı süresi de fonbeş yıl olacaktır.

Silahsız suç örgütüne yardım suçunun 8 yıllık olağan zamanaşımı sürenin başlangıcı, 66'ncı maddenin altıncı fıkrasına göre, suç teşebbüs aşamasında kalmış ise, son hareketin yapıldığı günden, zincirleme suç şeklinde işlenmişse, son suçun işlendiği günden, diğer durumlarda ise, suçun işlendiği günden itibaren başlayacaktır. Yine kesilme nedenlerinin⁶¹³ bulunması durumunda oniki yıl içinde hüküm kesinleşmese, Ceza Muhakemesi Kanununun 223'üncü maddesinin sekizinci fıkrası uyarınca kamu davası düşecektir⁶¹⁴.

Genel olarak suç örgütüne üyelik ve yardım suçları yasada tanımlandığı sürelerin geçmesi ile zamanaşımına uğrar. Ancak, 5237 sayılı TCK'nın "İnsanlığa karşı suçlar" başlığı altında düzenlenen 76'ncı maddesinde "Soykırım suçu", 77'nci maddesinde ise "İnsanlığa Karşı Suç" 78'inci maddesinde de bu suçları işlemek amacıyla örgüt kurma suçu düzenlenmiştir. Soykırım ve insanlığa karşı suçları işlemek için örgüt kurma ve yönetme ile bu örgütlere üye olmanın düzenlendiği

⁶¹² 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 5'inci maddesinin üçüncü fıkrası: "Bu madde hükümleri çocuklar hakkında uygulanmaz".

⁶¹³Türk Ceza Kanununun 67'nci maddesinin ikinci fıkrasına göre bir suçla ilgili olarak;

- a) Şüpheli veya sanıklardan birinin savcı huzurunda ifadesinin alınması veya sorguya çekilmesi,
- b) Şüpheli veya sanıklardan biri hakkında tutuklama kararının verilmesi,
- c) Suçla ilgili olarak iddianame düzenlenmesi,
- d) Sanıklardan bir kısmı hakkında da olsa, mahkûmiyet kararı verilmesi,

Halinde, dava zamanaşımı kesilecektir.

⁶¹⁴ "Zamanaşımını kesen son işlem olan mahkûmiyet kararının verildiği 16. 11. 2005 tarihi itibarıyla temyiz inceleme gününde suç tarihinde yürürlükte bulunan ve sanığın lehine olan 765 sayılı TCK. 'nun 102/4. maddesinde öngörülen zamanaşımı tamamlanmış bulunduğundan hükmün 5320 sayılı yasanın 8/1. maddesi gereğince yürürlükte bulunan 1412 sayılı CMUK. 'nun 321. maddesi uyarınca bozulmasına, anılan madde uyarınca sanık hakkındaki kamu davasının zamanaşımı nedeniyle ortadan kaldırılmasına" (Yargıtay, 7. CD. 17.01.2012, E. 2012/558, K. 2012/136).

“Örgüt” başlıklı 78’inci maddesinde, zamanaşımı süreleri işlemeyecektir. Bu husus 78’inci maddenin üçüncü fıkrasında açıkça düzenlenmiştir. Bu suçları işlemek amacıyla kurulmuş olan örgüte yardım suçu için zamanaşımının söz konusu olup olmayacağı tartışılabilir. 5237 sayılı TCK’nın 78’inci maddesinde örgüte yardım suçu düzenlenmediği için bu konuda genel suç örgütü düzenlemesi olan TCK’nın 220’nci maddesinin yedinci fıkrasındaki düzenlemeye göre işlem yapılacağından örgüte yardım suçunun zamanaşımı süreleri de buna göre hesaplanacak ve bu nedenle de örgüte yardım suçu zamanaşımına ilişkin genel kuralın geçerli olacağını düşünüyoruz.

2.12.3. Ceza Zamanaşımı

Sanık hakkında hükmedilen mahkûmiyet hükmünün kesinleşmesinden itibaren kanunda öngörülen belli bir süre içerisinde infaz edilememesi durumunda *Devletin infaz yetkisinin ortadan kalkmasına ceza (infaz) zamanaşımı* denir. Bu durumda kişi belli bir cezaya mahkûm olmuş ve bu ceza kesinleşmiş olmasına rağmen, kesinleşme tarihinden itibaren belli bir sürenin geçmiş olması nedeniyle devlet bu cezanın infazından vazgeçmektedir. Bu nedenle ceza zamanaşımının dolması durumunda *mahkûmiyet varlığını muhafaza etmekte, ancak infaz edilememektedir*⁶¹⁵.

TCK’nın 68’inci maddesinin birinci fıkrasında hükümdeki cezanın türü ve süresine göre *on yıl ila kırk yıl arasında değişen farklı sürelerde ceza zamanaşımı* öngörülmüştür. Bu kapsamda;

- . Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezalarında kırk yıl,
- . Müebbet hapis cezalarında otuz yıl,
- . Yirmi yıl veya daha fazla süreli hapis cezalarında yirmi dört yıl,
- . Beş yıldan fazla hapis cezalarında yirmi yıl,
- . Beş yıla kadar hapis ve adli para cezalarında on yıl,

Sürenin geçmesiyle ceza zamanaşımı dolacaktır.

⁶¹⁵ KOCA/ÜZÜLMEZ; Genel Hükümler, s. 721; ARTUK/GÖKCEN; Genel Hükümler, s. 992; ÖZGENÇ Gazi Şerhi, s. 861; ÖZTÜRK/ERDEM, Uygulamalı Ceza Hukuku; s 618; HAKERİ; Ceza Hukuku, s. 753, 755.

Suç teşkil eden *fiili işlediği sırada* 12-15 yaş aralığında bulunanlar bakımından kanunda belirtilen sürelerin yarısı (1/2); 15-18 yaş aralığında bulunanlar bakımından ise 2/3'ünün geçmesi ile ceza zamanaşımı dolacaktır (TCK madde 68/2).

TCK'da yer verilen ceza zamanaşımı sürelerinin dolması cezayı ortadan kalkmamasına rağmen, infazına başlanmayan veya infazı kesintiye uğrayan ceza artık infaz edilmeyecektir. Ceza zamanaşımı resen dikkate alınacak ve hükümlünün bundan vazgeçmesi mümkün değildir. Bu nedenle hükümlünün ceza zamanaşımı dolmuş bir cezanın infaz edilmesini istemesi, yani hükümlünün zamanaşımının lehine uygulanmasından feragat etmesi mümkün değildir⁶¹⁶.

Ceza zamanaşımı sonucunda hükmün infaz kabiliyeti kalmasa da, mahkûmiyet ortadan kalkmayacağı için tekerrür uygulamasına esas teşkil edebilir. Yine hükmün açıklanmasının geri bırakılması ve cezanın ertelenmesi kurumlarının uygulanmasına engel teşkil edebilir. Yine ceza zamanaşımı tazminat taleplerini ve yargılama giderlerinin tahsilini engellemeyecektir.

⁶¹⁶ ÖZGENÇ, Gazi Şerhi, s.864.

BÖLÜM III

Soruşturma Ve Kovuşturma Usulü İle Koruma Tedbirleri

3.1 Genel Açıklamalar

Bir suçun işlendiğini haber alan savcı, suça ilişkin araştırma yapmak mecburiyetindedir. Çünkü soruşturma işlemlerinin yapılması neticesinde sonuca varılacaktır. Bu sonuç çıkartma aşamasında fiilin tespiti gerekmektedir⁶¹⁷. Bu aşamada failin eylemi dışa vuran şekli ile irdelenir. İlk olarak eylemin nasıl gerçekleştiği tespit edilmelidir. Daha sonra hukuki nitelendirme kısmı irdelenmelidir. Eylemin nasıl gerçekleştiği ve ne olduğu konusunda yapılan tespit hatası tüm soruşturmayı etkileyebilir. Örneğin, failin örgüte yardımı özgür iradesi ile mi yaptığı yoksa cebir veya tehditle mi yaptığı, yardım ettiği örgütün suç veya terör örgütü olduğunu veya yardım ettiği kişinin örgüt mensubu olduğunu bilerek ve isteyerek mi yaptığı, bilmeden mi yaptığı, silahı doğrudan mağdura doğrultarak mı ateş ettiği, yoksa silahı temizlerken mi ateş ettiği gibi hususların tam tespiti gerekir. Eylemin teşebbüs aşamasında kalıp kalmadığı da bu bakımdan önemlidir. Bu nedenle olay yeri incelemenin doğru şekilde yerine getirilmesi, gecikmesinde sakınca bulunması halinde soruşturma aşamasında keşif yapılması ve gerekli raporların alınması için bilirkişi incelemesi yaptırılması fiilin tespiti bakımından etkin soruşturmayla ilgili olarak önem arz eder.

Fiilin hukuki nitelendirilmesinin yanlış veya eksik olması, hem soruşturma evresini hem de kovuşturma evresini doğrudan olumsuz yönde etkileyecektir. Örneğin, fiilin yanlış nitelendirilmesi sonucu fiilin teknik takip yapılabilecek bir suçu oluşturduğu kabul edilerek bu koruma tedbirine başvurulduğu durumlarda, sonradan fiilin bu suçu oluşturmadığının anlaşılması halinde bu tedbir uygulanarak elde edilen deliller hukukiliğini kaybedecektir. Keza soruşturmanın başlangıcında, iştirak iradesi ve örgütlü suç işlemenin birbirine karıştırılması da tüm soruşturma ve kovuşturmayı etkileyecek önemli hatalardan birisidir. Bu nedenle soruşturmanın başında fiilin ve failerin hukuki durumu sağlam biçimde belirlenmeli ve soruşturma buna göre yürütülmelidir. Keza suçun unsurlarına veya nitelikli hallerine ilişkin çelişkili

⁶¹⁷ ÖZBEK/DOĞAN/BACAĞSIZ/TEPE: Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 488.

sonuçlar ortaya çıktığında bu çelişki giderilmeden iddianame hazırlanmamalıdır. Örneğin yüzde sabit iz bulunduğuna ilişkin bir rapor yer almasına rağmen, sonradan aldırılan raporda aksi yönde bir tespit yer almış ise buna ilişkin gerekli araştırma yapılarak çelişkinin giderilmesi gerekecektir⁶¹⁸.

Örgütlü suçluluğun yapısı ve tehlikeliliği nedeniyle diğer suçluluk türlerinden farklı olarak düzenlenmesi, soruşturulmasında ve kovuşturulmasında insan haklarını ihlal etmemek kaydıyla istisnai nitelikte kurallara yer verilmesi zorunludur⁶¹⁹. Örgütlü suçlara dair yürütülen soruşturmalarda ve kovuşturmalarda ve hatta örgüt suçlularının cezalarının infazında edinilen tecrübeler, örgütlü suçlara ve örgüt suçlularına dair yürütülen soruşturma ve kovuşturmalar açısından, farklı yargılama usulleri öngörülmesi doğaldır. Ancak, bu farklı usuller hiçbir suretle insan haklarının ihlali sonucunu doğuracak uygulamalara neden olmamalıdır.

Çalışmamızın ilk bölümünde de açıklamış olduğumuz üzere, suç örgütlerinin kendilerine has özellikleri nedeniyle örgütsel suçların diğer suçlara göre işleme kolaylıkları vardır. Suç örgütleri varlıkları ile başlı başına kamu barışı için tehdit ve tehlike olmakla birlikte amaçları doğrultusunda suçların işlenmesi halinde ise, kamu barışına zarar vereceklerdir. İşte bu nedenle suç örgütlerinin varlığını sürdürmeleri için gereken yöneticilik ve üyelik kadar yardım almaları da tehlikedir. Bu nedenle suç örgütleri ile mücadelede üyeliğin engellenmesi kadar bu örgütlere yardım edilmesinin engellenmesi de önemlidir. Ancak belirtmeliyiz ki, suç örgütleri ve suç örgütlerine yapılan yardımların engellenmesi için mücadele edilirken hukuk devletinin sınırları içinde kalmak hepsinden de önemlidir.

Örgütlü suçlulukla mücadelede, suçlulukla mücadele açısından olduğu kadar hukuk devleti olarak kalmak açısından da Ceza Muhakemesi Hukuku teminattır. Hiçbir kural tanımadan amaç suçları işlemek isteyen suç örgütlerinin karşısında, önceden kuralları ve sınırları belirli olan hukuk düzeni içinde bu örgütlerle mücadele eden devlet bulunmaktadır. Günümüz koşullarında örgütlü suçlulukla mücadelede ve

⁶¹⁸ YCGK, 25.04.2017-2015/3-1167-2017/247, <https://karar arama. yargitay.gov.tr/ Yargitay Bilgi Bankasi Istemci Web/>, e.t. 30.06.2019.

⁶¹⁹ AVCI, Yeni Yasal Düzenlemelere Göre Türk Hukukunda Örgütlü Suç Kavramı, Hukuk ve Adalet Dergisi, Y. 2, S. 5, Nisan 2005, s. 362.

örgütlü suçlulukta uygulanan Ceza Muhakemesi Hukukuna konu tedbirler ise klasikleşmekte ve yetersiz kalmaktadır.

Bazı durumlarda iddianame düzenlenebilmesi için yetkili resmi makamların şüpheli hakkında iddianame düzenlenmesini yani dava açılmasını uygun gördüklerini açıklamaları gerekir. Yetkili makamların bu uygun görüşlerine izin adı verilir. Anayasanın 129'uncu maddesinin son fıkrasına göre, *“Memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında işledikleri iddia edilen suçlardan ötürü ceza kovuşturması açılması, kanunla belirlenen istisnalar dışında, kanunun gösterdiği idari merciin iznine bağlıdır”*. Suçun failinin kamu görevlisi olması halinde, fail hakkında soruşturma yapabilmek ve dava açabilmek için kural olarak yetkili merciden izin almak gerekir. Bu nedenle de buradaki iznin dava şartı olduğu anlaşılmalıdır⁶²⁰.

Bu noktada, 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanuna⁶²¹ değinmekte yarar var. 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanunun 4'üncü maddesi şöyledir:

“Cumhuriyet başsavcıları, memurlar ve diğer kamu görevlilerinin bu Kanun kapsamına giren suçlarına ilişkin herhangi bir ihbar veya şikâyet aldıklarında veya böyle bir durumu öğrendiklerinde ivedilikle toplanması gerekli ve kaybolma ihtimali bulunan delilleri tespitten başka hiçbir işlem yapmayarak ve hakkında ihbar veya şikâyette bulunulan memur veya diğer kamu görevlisinin ifadesine başvurmaksızın evrakin bir örneğini ilgili makama göndererek soruşturma izni isterler.

Diğer makam ve memurlarla kamu görevlileri de, bu Kanun kapsamına giren bir suç işlendiğini ihbar, şikâyet, bilgi, belge veya bulgulara dayanarak öğrendiklerinde durumu izin vermeye yetkili mercie iletirler.

Bu Kanuna göre memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında yapılacak ihbar ve şikâyetlerin soyut ve genel nitelikte olmaması, ihbar veya şikâyetlerde kişi veya olay belirtilmesi, iddiaların ciddî bulgu ve belgelere dayanması, ihbar veya şikâyet dilekçesinde dilekçe sahibinin doğru ad, soyad ve imzası ile iş veya ikametgâh adresinin bulunması zorunludur.

⁶²⁰ ÖZBEK, Yeni Türk Ceza Kanunu, s. 122.

⁶²¹ 04.12.1999 tarihli 23896 sayılı RG.

Üçüncü fıkradaki şartları taşımayan ihbar ve şikâyetler Cumhuriyet başsavcıları ve izin vermeye yetkili merciler tarafından işleme konulmaz ve durum, ihbar veya şikâyette bulunana bildirilir. Ancak iddiaların, sıhhati şüpheye mahal vermeyecek belgelerle ortaya konulmuş olması halinde ad, soyad ve imza ile iş veya ikametgâh adresinin doğruluğu şartı aranmaz. Başsavcılar ve yetkili merciler ihbarcı veya şikâyetçinin kimlik bilgilerini gizli tutmak zorundadır”.

Kamu görevlilerinin kişisel suçlarından dolayı soruşturma izni alınmasına gerek yoktur. Ancak, kamu görevlilerinin görevlerinden dolayı yani görevleri ile ilgili olarak işledikleri suçlar bakımından aynı Kanunun 3’üncü maddesinde belirtilmiş olan mercilerden soruşturma izni alınması gerekir. 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun memurların ve diğer kamu görevlilerinin yalnız idari görevlerinden doğan suçlar için uygulanabilir. Bazen kanunlarda memurlara ve diğer kamu görevlilerine idari görevlerinden ayrı olarak adli görevler de verilmiştir. Memurlar ve diğer kamu görevlilerinin adli nitelikteki görevlerinden doğan suçlar için Cumhuriyet savcısı yetkili makamlardan izin almadan doğrudan soruşturma yapabilir. Ayrıca, özel kanunlarda düzenlenen bazı suçlar ile işkence ve kötü muamele suçları yönünden de soruşturma izni alınmasına gerek yoktur⁶²².

5237 sayılı TCK’nın 220’inci maddesi kapsamındaki diğer suçlar gibi örgüte yardım suçu da re’sen soruşturulan ve kovuşturulan bir suç olup, şikâyete tabi değildir.

5237 sayılı TCK’nın 220’inci maddesi kapsamındaki suç örgütüne yardım suçunu işleyen kişi, memur ya da diğer kamu görevlilerinden olup da görevi kapsamında bu suçu işlemiş ise soruşturma izni alınması gerekir. Buna karşılık, fail adli görevi kapsamında bu suçu işlemiş ise ya da görevi dışında kişisel olarak bu suçu işlemiş ise soruşturma izni alınmasına gerek yoktur.

Ancak, TCK 314’üncü maddesi kapsamındaki silahlı terör örgütü bakımından kamu görevlilerinin görevleri ile bağlantılı olarak bu suçu işlemeleri halinde herhangi bir izne ihtiyaç olmaksızın doğrudan soruşturma ve kovuşturma yapılacaktır. Bu hükmün istisnası sadece MİT mensuplarına ilişkin bu suçla bağlantılı soruşturma ve kovuşturmalardır. Bu husus 5271 sayılı CMK’nın 161’inci maddesinin sekizinci

⁶²² **EROL, Çetin**, Açıklamalı-İçtihatlı Ceza Hukukunda ve Özel Yasalarda Memur Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanma Usulü ve Memur Suçları, Ankara 2003, s. 503.

fıkrasında şu şekilde düzenlenmiştir: CMK 161(8) madde: “ (Ek:21.2.2014–6526/15 md.) Türk Ceza Kanununun 302, 309, 311, 312, 313, 314, 315 ve 316 ncı maddelerinde düzenlenen suçlar hakkında, görev sırasında veya görevinden dolayı işlenmiş olsa bile Cumhuriyet savcılarınca doğrudan soruşturma yapılır. 1.11.1983 tarihli ve 2937 sayılı Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanununun 26 ncı maddesi hükmü saklıdır. ” Yargıtay da silahlı terör örgütü üyeliği suçunu işledikleri iddia edilen kamu görevlileri ile hâkim ve savcılar hakkında yargılama yapılması için izin alınmasına gerek olmadığını, örgüt üyeliği suçunun kamu göreviyle bir ilgisinin olmadığını bu suçun şahsi suç olduğunu kabul etmiştir

623

Yetkili makamın, yetkili Cumhuriyet savcısından dava açması yönündeki istemine talep denilir. Buradaki kast edilen yetkili makam, Adalet Bakanıdır. 5237 sayılı TCK'nın 12'nci maddesi uyarınca bir yabancı TCK'nın 220'nci maddesi kapsamındaki bir suç örgütüne yardım etmesi nedeniyle örgüte yardım suçunu yabancı bir ülkede Türkiye'nin zararına işlerse ve kendisi de Türkiye'de bulunursa Adalet Bakanının talebi dava şartı olarak gerekir. Buna karşılık, yardımda bulunulan örgüt silahlı örgüt ise ya da terör örgütü ise talep şartı gerekmez.

Bazen de soruşturma sonucunda dava açılabilmesi için bazı mercilerin kararı gerekir. Örneğin, milletvekilleri açısından durum böyledir. Milletvekilleri hakkında, kural olarak, iddianame düzenlenerek dava açılabilmesi için Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından dokunulmazlığının kaldırılmasına karar verilmesi gerekir. Şayet bir

⁶²³ **Yargıtay 16.CD.** İlk Derece Mahkemesi Sıfatı ile verdiği 24.04.2017 tarih 2015/E. 2017/3K sayılı kararı, sh. 80'de “6352 sayılı Kanun'un 75. maddesi ile değiştirilen 3713 sayılı Kanun'un 10. maddesi ile terör suçları ile devletin güvenliğine, anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlara ait davalara bakacak ağır ceza mahkemeleri kurulmuş ve “Anayasa Mahkemesi ve Yargıtay'ın yargılayacağı kişilere ilişkin hükümler ile Askeri Mahkemelerin görevlerine ilişkin hükümler saklıdır. ” hükmüne yer verilmiş, daha sonra bu hüküm 21.02.2014 tarih ve 6526 sayılı Kanun'un 19. maddesi ile yürürlükten kaldırılmıştır. Aynı kanunun 15. Maddesi ile Ceza Muhakemesi Kanununun 161. Maddesine eklenen 8. Fıkra ile, "Türk Ceza Kanununun 302, 309, 311, 312, 313, 314, 315 ve 316 ncı maddelerinde düzenlenen suçlar hakkında, görev sırasında veya görevinden dolayı işlenmiş olsa bile Cumhuriyet savcılarınca doğrudan soruşturma yapılır. 1.11.1983 tarihli ve 2937 sayılı Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanununun 26'ncı maddesi hükmü saklıdır. " düzenlemesi ile bazı suçlar bakımından kamu görevi nedeniyle teminat olarak konulan" özel soruşturma usullerine" istisna getirmiştir. Bu yasa ile soruşturma aşamasındaki hâkim tarafından verilebilecek kararlarla ilgili özel bir düzenleme yapılmamıştır. Bu durumda 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunundaki mer' i düzenlemeye göre; görev yerine en yakın ağır ceza mahkemesinin görevli olduğunda tereddüt yoktur. Kararı veren mahkemenin, rutin işlerin aksamaması için düzenlenen nöbetçi mahkeme olmayıp, aynı derecede ihtisas mahkemesi olması yasaya aykırı olmayıp sanıklar açısından bir teminat olarak ta görülebilir. Bu nedenle... Ağır Ceza Mahkemesinin görevli olmadığına ilişkin savunma hukuki dayanaktan yoksun görülmüştür.” Anayasal düzene karşı işlenen suçların soruşturmanın izne tabi olmadan doğrudan yapılabileceğini belirtmiştir.

milletvekili, milletvekilliği görevinde bulunduğu sırada örgüte yardım etme suçunu işlerse, hakkında yargılama yapılabilmesi için Türkiye Büyük Millet Meclisinin dokunulmazlığının kaldırılmasına karar vermesi gerekir. Burada dikkat edilmesi gereken husus, Türkiye Büyük Millet Meclisinin dokunulmazlığın kaldırılması yönündeki kararının dava açılabilmesi yani kovuşturmaya geçilmesi için aranmasıdır. Yoksa Türkiye Büyük Millet Meclisinin milletvekilliği dokunulmazlığının kaldırılması yönünde kararının soruşturmanın yürütülmesini engelleyici bir etkisi bulunmamaktadır.

3.2. Savcıların Yer Yönünden Yetkileri

Savcılar arasında madde bakımından yetki (görev) konusunda bir ayırım söz konusu değildir. Savcılık teşkilatı, mahkemelerin yargı çevresine paralel düzenlendiğinden, hangi Cumhuriyet savcısının yetkili olacağı, yanında bulunduğu mahkemenin yetki kurallarına göre belirlenmektedir. Buna göre, Cumhuriyet savcılarının yer bakımından yetki kuralları, mahkemelere ilişkin yer bakımından yetki kurallarıyla aynıdır⁶²⁴. Diğer bir ifadeyle, savcıların yer bakımından yetkisi bakımından da *hâkimlere ilişkin yer bakımından yetki kuralları geçerlidir.* Buna göre, dava açma yetkisi, dava hangi mahkemede açılacaksa, o mahkemenin yanında bulunan Cumhuriyet başsavcılığına ait olacaktır.

Cumhuriyet savcılarının yetkisi, Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun'unun 21'inci maddesinde düzenlenmiştir.

Maddenin dördüncü fıkrasında, TCK'nın İkinci Kitap, Dördüncü Kısım altındaki "Devletin Güvenliğine Karşı Suçlar" başlıklı Dördüncü Bölümde, "Anayasal Düzene ve Bu Düzenin İşleyişine Karşı Suçlar" başlıklı Beşinci Bölümde, "Millî Savunmaya Karşı Suçlar" başlıklı Altıncı Bölümde ve "Devlet Sırlarına Karşı Suçlar ve Casusluk" başlıklı Yedinci Bölümde sayılan suçlar ile 3713 sayılı TMK'nın kapsamına giren suçların soruşturulması bakımından *özel bir yetki kuralı düzenlenmiştir.* Buna göre, TCK'nın İkinci Kitap Dördüncü Kısımının Dördüncü, Beşinci, Altıncı ve Yedinci Bölümlerinde tanımlanan suçlar (318'inci, 319'uncu, 324'üncü, 325'inci ve 332'nci maddeler hariç) ile 3713 sayılı Kanunun kapsamına

⁶²⁴ ÖZBEK/DOĞAN/BACAĞIZ/TEPE; Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 198.

giren suçlar sebebiyle açılan *soruşturmalar suçun işlendiği yerin bağlı olduğu ilin adıyla anılan Cumhuriyet başsavcılığınca yürütülecektir*. Bu hüküm bu suçların kovuşturulması bakımından *il ağır ceza mahkemelerine* verilen yetkiyle paralel bir düzenlemedir. Buna göre İstanbul'un Anadolu yakasında işlenen bir terör suçunun soruşturma işlemleri, bu suçun işlendiği yerde yetkili ağır ceza başsavcılığı (Anadolu Cumhuriyet Başsavcılığı) bulunmasına rağmen, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülecektir. Ancak, il Cumhuriyet savcısının, *suçun işlendiği yer Cumhuriyet savcısından soruşturmanın kısmen veya tamamen yapılmasını* isteyebilmesi mümkündür. Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde suçun işlendiği yer Cumhuriyet savcısı *zorunlu olan delilleri toplayacak* ve gerekmesi hâlinde alınacak kararlar bakımından *bulunduğu yer sulh ceza hâkimliğinden talepte bulunacaktır*. Aynı şekilde örgütüne yardım suçu nedeniyle yürütülecek olan soruşturmaların da, suçun işlendiği yerin bağlı olduğu ilin adıyla anılan Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yürütülecektir.

Maddenin son fıkrasına göre, diğer kanunların Cumhuriyet savcılarının yetkisine ilişkin hükümleri saklı kılınmıştır. Buna göre bazı suçlar veya bazı suç failleri bakımından yapılacak soruşturmalara *ilişkin özel yetki kuralları kabul edilmesi mümkündür*. Örneğin, CMK'nın 161'inci maddesinin 6'ncı fıkrasına göre, *vali ve kaymakamların kişisel suçları hakkında soruşturma ve kovuşturma yapma yetkisi, ilgilinin görev yaptığı yerin bağlı olduğu bölge adliye mahkemesinin bulunduğu yerdeki il Cumhuriyet başsavcılığı* ve aynı yer ağır ceza mahkemesine aittir. Ağır ceza mahkemesinin görevine giren suçüstü hâllerinde soruşturma genel hükümlere göre yapılacaktır. Yine CMK'nın 161'inci maddesinin 9'uncu fıkrasında *milletvekillerinin işlediği suçlar bakımından* soruşturmaların ve kovuşturmaların yürütülmesine ilişkin özel bir yetki kuralı düzenlenmiştir. Buna göre, seçimden önce veya sonra bir suç işlediği ileri sürülen milletvekili hakkında soruşturma ve kovuşturma yapma yetkisi, *Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı* ve bu yer ağır ceza mahkemesine aittir. Soruşturmayı Cumhuriyet Başsavcısı veya görevlendireceği vekili bizzat yapacaktır. Başsavcı veya vekili, suçun işlendiği yer Cumhuriyet savcısından soruşturmanın kısmen veya tamamen yapılmasını isteyebilecektir. Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde suçun işlendiği yer Cumhuriyet savcısı zorunlu olan delilleri toplar ve gerekmesi hâlinde alınacak kararlar bakımından bulunduğu yer sulh ceza hâkimliğinden talepte bulunacaktır.

Burada hatırlatılması gereken önemli bir husus, ağır ceza mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığı ile ağır ceza mahkemesinin yargı çevresinde bulunan Cumhuriyet başsavcılıkları arasındaki *ilişkinin yetki ilişkisi olmadığıdır*. Kanun, yargı çevresinde bulunan Cumhuriyet başsavcılıklarına, kendi yetki alanlarında işlenen suçlar bakımından *soruşturma yapma ve ivedi ve zorunlu işleri tamamlama* yetkisi vermiştir. Bu nedenle mülhakat başsavcılıklarından gönderilen soruşturma dosyalarında eksiklik bulunması durumunda, *soruşturma dosyası yetkisizlik kararı ile gönderilmemelidir*. Soruşturma evrakının bir başsavcılıktan diğer bir başsavcılığa gönderilmesi suretiyle eksiklerin giderilmesi, soruşturmanın makul sürede sonuçlanmasına engel olacaktır. Bu nedenle ağır ceza mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığı, fezlekenin kendisine gelmesinden sonra, mülhakat Cumhuriyet başsavcılığında yapılması gereken bir işlem olduğuna kanaat getirmesi halinde, *bu evrakı iade etmeyerek talimat yoluyla eksikliği gidermelidir*⁶²⁵.

Mütemadi suç, tek bir bütünlük oluşturan ve kesintiye uğramayan bir eylemdir. Dolayısıyla, mütemadi suçun işlendiği yer açısından kısımlara ayrılması düşünülemez. Mütemadi suç, bu suçu oluşturan eylemin yapıldığı herhangi bir yerde işlenmiştir. İcrai ve ihmali davranıştan oluşan bir mütemadi suç açısından ise her iki davranışın o suç açısından etkisi eşittir. Suç yerinin belirlenmesi bakımından birinin diğerine rüçhanı söz konusu olamaz.

5237 sayılı TCK'nın 220'nci maddesi kapsamında örgüt kuruculuğu ve yöneticiliği ile örgüt üyeliği suçları temadi eden yani kesintisiz olan suçlardandır. Bu itibarla, söz konusu suçlar açısından hukuki veya fiili kesinti gerçekleşene kadar tek suçun olduğu kabul edilir. Bu suçlar açısından temadinin yakalanma ile kesileceği kabul edildiğinden, kesintinin meydana geldiği yerin suçun işlendiği yer olduğu kabul edilmektedir. Ancak, hal böyle olmakla birlikte, bu kabul örgüt suçları açısından soruşturmaların tamamı için de kabul edilerek, suçun işlendiği yerin şüphelinin yakalandığı yer olarak kabul edilip soruşturmanın da bu yerde yapılması, yürütülen örgüt soruşturmalarının bazılarında delillerin toplanması gibi bazı soruşturma işlemlerini zorlaştırmakla maddi gerçeğin ortaya çıkartılmasını da zorlaştırmaktadır. Bunun nedeni de bazen şüpheli olan kişinin yakalandığı yer o şüphelinin hiçbir örgütsel faaliyette bulunmadığı bir yer olmasıdır. İşte bu gibi durumlarda,

⁶²⁵ ÖZTÜRK, Bahri/GÜLEÇ, Sesim Soyer; Ceza Muhakemesi Hukukunda Koruma Tedbirleri, Seçkin Yayınevi, 3. Baskı, Ankara, 2019, s. 1441.

soruşturmanın sıhhatli bir şekilde yürütülebilmesi ve ceza muhakemesinin maddi gerçeğe ulaşma amacının yerine gelmesi açısından şüphelinin örgütsel faaliyetlerinin yoğunlaştığı yerin de suç işlendiği yer olarak kabul edilmesi hukuki bir zorunluluktur. Nitekim Yargıtay 16'ncı Ceza Dairesi bir kararında açıkça bu hususu; “... Örgütsel faaliyetlerini en çok yoğunlaştırdıkları yerin Eskişehir İli olduğu nazara alındığında soruşturma konusu yapılan eylemlerin Eskişehir İli'nde meydana geldiği ve suç yerinin Eskişehir İli olduğu, bu kapsamda, soruşturmanın 5235 sayılı Kanununun 21/4. maddesi uyarınca suçun işlendiği yerin bağlı olduğu il olan Eskişehir Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülmesi gerektiği gözetilmeden, Bozüyük Cumhuriyet Başsavcılığının yetkili kılınmasına karar verilmesinde”, İsbet görülmediğinden, anılan kararın kanun yararına bozulmasına karar verilmesi uygun görülmüştür...” diyerek vurgulamıştır⁶²⁶.

Örgüte yardım suçu ise temadi eden suçlardan değildir. Dolayısıyla suçun işlendiği yer yardımın yapıldığı yerdir. Örgüte yardım eden kişi örgüt üyeliği yoğunluğuna ulaşmayacak şekilde birden farklı yerde zincirleme şekilde bu suçu işlemiş ise son hareketin yapıldığı yerin suçun işlendiği yer olduğunun kabul edilmesi ve soruşturmaların da burada yürütülmesi gerekir.

3.3. Görevli Mahkeme

Mahkemeler yargılama işini yapmaları nedeniyle nitelik itibariyle aynı işi yapıyor olsalar da, pratik ihtiyaçlarla mahkemeler arasında iş bölümüne gidilmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır. Görev, sanığa isnat edilen suç tipi ve bu suçun cezasının ağırlığı dikkate alınarak, yargılama yetkisinin ilk derece olay mahkemelerinden hangine ait olduğunun belirlenmesidir. Bu amaçla kanunlarda mahkemelerin görevine ilişkin kurallara yer verilerek, hangi mahkemenin hangi tür ağırlıktaki işe bakacağı belirlenmiştir. Buna göre, hangi mahkemenin hangi tür ve ağırlıktaki işe bakacağını gösteren kurallara görev (madde) bakımından yetki kuralları adı verilmektedir.

5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanunun sekiz ila onbeşinci maddeleri arasında ceza mahkemelerinin kuruluş ve görevlerine ilişkin hükümler yer

⁶²⁶ Yargıtay 16.CD.18.07.2017 tarih ve 2017/1403 E, 2017/4787 K. sayılı ilamı; Ayrıca, Yargıtay 5.CD. 03.02.2020 tarih ve 2019/9671 E, 2020/2010 K. sayılı ilamı.

almaktadır. Kanunun 8'inci maddesine göre, ilk derece olay mahkemesi olarak ceza mahkemeleri, *asliye ceza ve ağır ceza mahkemeleri ile özel kanunlarla kurulan diğer ceza mahkemelerinden* oluşmaktadır. Buna göre özel kanunlarla kurulan ceza mahkemeleri haricinde, *temel olarak asliye ceza mahkemesi ve ağır ceza mahkemesi olmak üzere iki basamaklı ceza mahkemesi* bulunmaktadır. Bu mahkemelerin görevleri, yani hangi suçlardan dolayı yargılama yapacakları *suçlara ve dolayısıyla cezalara bakılarak* belirlenmektedir. Cezası ağır olan suçlara bakan mahkeme, cezası daha hafif suçlara bakan mahkemeye göre *yüksek görevli (üst dereceli) mahkemedir*. Buna göre, mahkemelerin görevlerinin ceza miktarına göre belirlenmesi, *mahkemeler arasında derece farkına* neden olmaktadır.

"*Ağır ceza mahkemesinin görevinin*" düzenlediği kanunun 12'nci maddesinde, ağır ceza mahkemesinin görevi hem cezanın ağırlığı hem de bazı suçların sayılması suretiyle belirlenmiştir. Buna göre, kanunların ayrıca görevli kıldığı hâller saklı kalmak üzere, Türk Ceza Kanununda yer alan *yağma (m. 148), irtikâp (m. 250/1 ve 2), resmî belgede sahtecilik (m. 204/2), nitelikli dolandırıcılık (m. 158), hileli iflâs (m. 161)* suçları, *Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap Dördüncü Kısımının Dört, Beş, Altı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlar* (318, 319, 324, 325 ve 332 nci maddeler hariç) ve 12.4.1991 tarihli ve 3713 sayılı *Terörle Mücadele Kanununun kapsamına giren suçlar* dolayısıyla açılan davalar ile *ağırlaştırılmış müebbet hapis, müebbet hapis ve on yıldan fazla hapis cezalarını gerektiren suçlar* ilgili dava ve işlere bakmakla ağır ceza mahkemeleri görevlidir. Anayasa Mahkemesi ve Yargıtay'ın yargılayacağı kişilere ilişkin hükümler ile çocuklara özgü kovuşturma hükümleri saklıdır.

Burada üzerinde durulması gereken önemli bir husus, *on yıldan fazla hapis cezası gerektiren suçların nasıl tespit edileceğidir*. 5235 sayılı Kanunun 14'üncü maddesinde bu konuya açıklık getirilmiştir. "Mahkemenin görevinin belirlenmesi" başlıklı söz konusu maddeye göre, mahkemelerin görevlerinin belirlenmesinde *ağırlaştırıcı veya hafifletici nedenler gözetilmeksizin* kanunda yer alan *suçun cezasının üst sınırı göz önünde bulundurulmalıdır*. Ancak dikkate alınacak suç, fail hakkında uygulanabilecek en ağır suç olmalıdır. Buna göre, on yıllık sınırın belirlenmesinde, işlenen fiildeki nitelikli haller dikkate alınmaksızın sanığa isnat edilen suçun temel halinin üst sınırına bakılmalıdır. Temel cezanın üst sınırın on yılın

üzerinde olması durumunda, ağır ceza mahkemesinin görevli olduğu sonucuna varılmalıdır.

5235 sayılı Kanunun 11'inci maddesine göre ise *asliye ceza mahkemesinin görevi*, kanunların ayrıca görevli kıldığı durumlar saklı kalmak üzere, *sulh ceza hâkimliği ve ağır ceza mahkemelerinin görevleri dışında kalan dava ve işler* olarak belirlenmiştir.

5237 sayılı TCK'nın 220'nci maddesinde düzenlenen suç işlemek amacıyla örgütlenme suçları açısından özel bir hükme yer verilmiş değildir. Bu nedenle görev yönünden genel hükümler uygulanır. TKC'nın 220'nci maddesinde düzenlenen, örgüt kurma ve yönetme, örgüt üyeliği, örgüt adına suç işleme suçu, örgüte yardım ve örgüt propagandası suçlarının tamamının cezalarının üst sınırlarının 10 yıl hapis cezasının altında olması ve ağır ceza mahkemesinin görevine giren suçlar arasında da bu suçların sayılmaması nedeniyle, tüm suçlarda görevli mahkeme, asliye ceza mahkemesidir⁶²⁷.

Ancak 5235 sayılı yasanın Ağır Ceza Mahkemelerinin görevlerini düzenleyene 12'nci maddesinde 3713 sayılı yasanın kapsamındaki suçlar ile TCK'nın 314'üncü maddesinde düzenlenen terör örgütü kapsamındaki suçların yargılama yerinin Ağır Ceza Mahkemeleri olduğu tartışmasızdır. Ancak İl merkezlerindeki hangi Ağır Ceza Mahkemelerin terör suçlarını yargılama ile görevli oldukları HSK tarafından yetki kararnamesi ile belirlenecekti.

"Hiç kimse kanunen tabi olduğu mahkemeden başka bir merci önüne çıkarılamaz" şeklinde Anayasanın 37'nci maddesinde düzenlenen *doğal hâkim ilkesi*, hâkimlerin hangi işe bakacaklarının önceden *olabildiğince soyut ve genel normlarla düzenlenmesini* ve böylece yargı organlarının hukuk dışı yollarla etki altına alınmasının önlenmesini gerekli kılmaktadır. Doğal hâkim ilkesiyle doğrudan bağlantılı olan *görev kuralları kamu düzeniyle yakından ilgilidir*. Nitekim CMK'nın 289'uncu maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinde görevsiz mahkemenin davaya bakması *mutlak bozma nedeni* olarak düzenlenmiştir.

⁶²⁷ Çocukların işledikleri suçlar bakımından 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu gereğince çocuk mahkemeleri görevlidir.

3.4. Yetkili Mahkeme

3713 sayılı Kanunun kapsamına giren suçlar sebebiyle açılan davalar, *suçun işlendiği yerin bağlı olduğu ilin adıyla anılan ağır ceza mahkemesinde* görülecektir.

5237 TCK'nın 220'nci maddesi kapsamındaki örgüte yardım etme suçunda yetkili mahkeme, örgüte yardımda bulunulan yer mahkemesidir. Suçun işlendiği yerin belli olmaması yani tespit edilememesi halinde ise 5271 sayılı CMK'nın 13'üncü maddesi uyarınca şüpheli ya da sanığın yakalandığı yer, yakalanmamışsa yerleşim yeri; şüpheli veya sanığın Türkiye'de yerleşim yeri yoksa Türkiye'de en son adresinin bulunduğu yer; mahkemenin bu suretle de belirlenmesi olanağı yoksa, ilk usul işleminin yapıldığı yer mahkemesi yetkili olacaktır.

3.5. Koruma Tedbirleri

Ceza muhakemesinin yapılmasını veya yapılan muhakemenin sonunda verilecek kararların kâğıt üzerinde kalmamasını ve muhakeme masraflarının karşılanmasını sağlamak amacıyla, kural olarak, ceza muhakemesinde karar verme yetkisini haiz olan yetkililer tarafından, gecikmede sakınca bulunan durumlarda, geçici olarak başvurulmuş ve hükümden önce bazı temel hak ve özgürlüklere müdahaleyi gerektiren önlemlere *koruma tedbirleri* denir.

Koruma tedbirlerine, insan hakları ve temel hak ve özgürlüklere müdahale oluşturduğu için ancak yasal bir dayanak varsa başvurulabilir. Ayrıca koruma tedbirlerine başvurulabilmesi için suç şüphesinin belli bir yoğunlukta olması gerekmektedir. Ceza muhakemesinde delil olmadan şüpheden söz edilemez. Bir hukuk devletinde şüphe ancak *delillerle* ortaya konabilir. Bu delillerin kuvveti, şüphenin kuvvetini ortaya çıkarır.

Koruma tedbirlerinin diğer bir özelliği ise başlı başına bir amaç değil, araç olmasıdır. Bu nedenle de geçicidir. Koruma tedbirlerinden beklenen amaç gerçekleşmeyecekse, bu tedbirlere başvurulamayacağı gibi, amaca ulaşıncaya da derhal sona ererler veya erdirilirler. Bunların hüküm verilinceye kadar devam etmesi diye bir kural yoktur. Bu nedenle koruma tedbiri ölçülülük (orantılılık) ilkesine aykırı olamaz. Burada bir koruma tedbirine karar vermekle elde edilecek yarar ile bu suretle ortaya çıkacak zarar arasında makul, akla uygun bir ölçü

olmalıdır. Koruma tedbirleriyle delillerin *elde edilmesi* ve elde edilen delillerin de *koruma altına alınması* amaçlanmaktadır.

CMK, yakalama, tutuklama, zorla getirme, arama ve elkoyma gibi klasik denilebilecek koruma tedbirlerinin yanında; beden muayenesi, fizik kimliğin tespiti, iletişimin dinlenmesi ve tespiti, gizli soruşturmacı, teknik araçlarla izleme gibi “modern” olarak nitelenebilecek son derece önemli yeni koruma tedbirleri öngörmektedir. Özellikle bu yeni koruma tedbirlerinin aynı zamanda yeni delil elde etme yöntemleri olarak da işlev görecektir olmaları, delilden sanığa giderek maddi gerçeğe ulaşılması sisteminin kurulması bakımından son derece önemlidir.

Örgütlü suçlulukla mücadeledeki zorluk nedeniyle klasik koruma tedbirleri yeterli olamayacağından, yakalama, gözaltına alma, tutuklama, arama ve elkoyma gibi klasik tedbirlerin yanında yeni koruma tedbirlerine de başvurulabilir.

Günümüzde suç örgütlerinin günün gelişen teknoloji koşullarından yararlandığı göz önünde bulundurulduğunda, klasik muhakeme tedbirleri ile örgütlü suçlulukla mücadele etmenin kolay olmadığı şüphesizdir. Bu başlık altında tek tek uygulanacak tedbirlere ayrıntısı ile değinmek yerine, konunun kapsamı itibarıyla kısaca söz konusu tedbirlerin belli başlıları hakkında bilgi vermekle yetineceğiz.

3.5.1. Yakalama

Gecikmesinde sakınca bulunan durumlarda bir yakalama emri düzenlenmesi mümkün olmadığı için, savcı, kolluk, hatta özel kişiler tarafından kişilerin özgürlüğünden geçici olarak yoksun bırakılması gerekebilir. Yakalama, şüphelinin hâkim kararı olmaksızın C. Savcısı tarafından gözaltına alınması veya serbest bırakılmasına kadar kişi özgürlüğünün geçici olarak sınırlandırılmasıdır. Yakalama, belli bir biçime bağlı değildir; kişinin hareket özgürlüğünü istediği gibi kullanabilmesi olanağını ortadan kaldıran her işlem yakalama niteliğindedir.

Buradan da anlaşılacağı üzere, *gözaltı*, yakalanan kişinin içinde bulunduğu hukuksal statüyü ifade etmektedir. Her ne kadar CMK’da gözaltı, yakalamadan ayrı düzenlenmiş ise de, gözaltını, yakalamadan tamamen bağımsız bir koruma tedbiri olarak ele almak yerinde değildir.

Yakalama yetkisi, kural olarak, kolluk görevlilerindedir. Ancak herkesin yakalama yapabildiği de vardır. Burada özel kişilere, ceza soruşturması ve kovuşturması için

şüphelinin ele geçirilmesini sağlamak amacıyla kullanılacak bir kamu görevi aktarılmaktadır.

Yakalanan kişi, yakalanan kişi ve olay hakkında C. Savcısına hemen bilgi verilerek, C. Savcısının emri doğrultusunda işlem yapılır (CMK'nın90'ıncı maddesinin 5'inci fıkrası). C. Savcısı, yakalanan kişinin salıverilmesini, gözaltına alınmasını veya doğrudan doğruya C. Savcılığına getirilmesini emredebilir.

Yakalama, *yakalama emri üzerine* gerçekleşmiş ise, yetkili hâkim veya mahkeme önüne çıkarılır. Yakalanan kişi, en geç yirmi dört saat içinde yetkili hâkim veya mahkeme önüne çıkarılmıyorsa, aynı süre içinde yakalandığı yer adliyesinde, mevcut değil ise en yakın adliyede kurulu sesli ve görüntülü iletişim sisteminin kullanılması suretiyle yetkili hâkim veya mahkeme tarafından bu kişinin sorgusu yapılır veya ifadesi alınır.

3.5.2. Gözaltı

Gözaltı, yakalanan kişinin soruşturmanın tamamlanması amacıyla, kanunda öngörülen süre ile sınırlı olarak hâkim önüne çıkarılınca veya serbest bırakılınca kadar C. Savcısının emriyle kişi özgürlüğünün geçici olarak ortadan kaldırılmasıdır. Yakalanan kişi, otomatik olarak gözaltına alınamaz. Yakalanan kişinin gözaltına alınması, C. Savcısının yazılı veya sözlü emri ile mümkündür. Yakalanan kişi, C. Savcılığınca serbest bırakılmazsa, soruşturmanın tamamlanması amacıyla gözaltına alınabilir (CMK'nın91'inci maddesinin 1'inci fıkrası).

CMK'nın 91'inci maddesinin 1'inci fıkrasında gözaltı süresinin, yakalama yerine en yakın hâkim veya mahkemeye gönderilmesi için *zorunlu süre hariç*, yakalama anından itibaren 24 saati geçmeyeceğini öngörmüştür. Yakalanan kişinin gözaltına alınması için yolda geçen süre 24 saatlik süreye dâhil değildir. Bununla birlikte yakalama yerine en yakın hâkim veya mahkemeye gönderilmesi için zorunlu süre 12 saatten fazla olamaz. Yolda geçen sürenin 12 saatten fazla olması durumunda, geçen her süre gözaltı süresinden sayılacaktır. Toplu olarak işlenen suçlarda (CMK m. 2/1-k), delillerin toplanmasındaki güçlük veya şüpheli sayısının çokluğu nedeniyle; C. Savcısı, gözaltı süresinin, her defasında bir günü geçmemek üzere, üç gün süreyle uzatılmasına yazılı olarak emir verebilir. Gözaltı süresinin uzatılması emri gözaltına alınana derhal tebliğ edilir (CMK madde 91/3). C. Savcısı, gözaltı süresinin

uzatılmasına ilişkin emri, dosya üzerinden yapacağı inceleme üzerine verir; bunun için şüphelinin, C. Savcısı önüne çıkarılması zorunluluğu yoktur. C. Savcısı, gözaltı süresinin uzatılmasına karar verirken, sürenin uzatılmasının, soruşturmanın amacına ulaşması bakımından gerekli olduğuna ve kişinin soruşturmaya konu olan suçu işlediğini düşündürebilecek emarelerin mevcut olduğuna kanaat getirmesi gerekir. CMK'nın 91'inci maddesinin 3'üncü fıkrasında, gözaltı süresinin *her defasında* bir günü geçmemek üzere uzatılacağından söz edilmek suretiyle, gözaltına ilişkin koşulların her 24 saatte bir değerlendirilmesine olanak sağlanmış olmaktadır.

3.5.3. Tutuklama

Şüpheli veya sanığın kişi özgürlüğünün yargıdan (hükümden) önce, hâkim kararı ile sınırlandırılarak tutukevi adı verilen yere konmasına tutuklama denir. Tutuklama, ceza davalarında çok önemli bir gereksinimi karşıladığı için, tüm ülkelerin mevzuatı, bu koruma tedbirine yer vermektedir. Bu tedbirle özellikle şüphelinin kaçması, tanıklara baskı yapması ve eyleminin delillerini karartması önlenir. Buna karşılık, kişi özgürlüğünü ortadan kaldırması açısından da, olumsuz sonuçları vardır. Bu nedenle tutuklama, adli kontrol tedbirlerinin de yeterli olmadığı hallerde zorunlu olan bir tedbirdir.

Suç işlediği, suçun işlenmesine iştirak ettiği veya en azından suç işlemeye teşebbüs ettiği yolunda kuvvetli şüpheler bulunan, hâkimin huzurunda bulunan şüpheli veya sanık, ancak tutuklama nedenlerinden en az birisinin bulunması ve nihayet adli kontrol tedbirlerinden birine hükmedilememesi halinde tutuklanabilir.

Buna göre tutuklamanın koşullarını; 1) Sanığın huzurda bulunması, 2) Kuvvetli şüpheyi haklı kılan somut delillerin bulunması, 3) Tutuklama nedenlerinin bulunması, 4) Ölçülülük ve 5) Muhakeme koşullarının gerçekleşmesi olarak 5 başlık altında ele almak mümkündür. Tutuklamanın koşullarını ele almadan önce önemle vurgulayalım ki, hukukumuzda tutuklama *zorunluluğu* mevcut değildir. Nitekim gerek Anayasa'nın 19'uncu maddesi ve gerekse CMK'nın 100'üncü maddesinde "*tutuklanabilir*" ifadesinden de anlaşılacağı üzere, tutuklama koşulları var olsa bile, hâkim veya mahkeme tutuklama kararı vermeyebilir.

Tutuklamaya karar verebilmek için şüpheli veya sanığın *huzurda* olması gerekir. Şüpheli veya sanık, yakalanmış (ve gözaltına alınmış) olabileceği gibi, çağrı üzerine

gelmiş de olabilir. Şüpheli veya sanığın yokluğunda (CMK m. 193 vd.), gıyabında (CMK m. 244 vd.) veya kaçaklığında (CMK m. 247 vd.) tutuklama kararı verilmesi kural olarak yasaktır.

CMK'nın 100'üncü maddesine göre tutuklama için "*kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren somut delillerin bulunması*" gerekmektedir. Kuvvetli şüphe, tutuklama kararının verildiği ana kadar yapılan soruşturma sonucu elde edilen delillere göre, şüpheli veya sanığın fail veya suç ortağı olarak hukuka aykırı ve kusurlu bir suç işlediği veya işlenmesine teşebbüs ettiği konusunda yüksek bir olasılığın mevcut olması demektir.

CMK'nın 100'üncü maddesinin 2'nci fıkrasında iki tutuklama nedenine yer verilmiştir. Bunlardan ilki, şüpheli veya sanığın kaçması, saklanması veya kaçacağı şüphesini uyandıran somut olguların varlığı (CMK m. 100/2-a), diğeri de şüpheli veya sanığın, davranışları ile delilleri yok etme, gizleme veya değiştirme ve tanık, mağdur veya başkaları üzerinde baskı yapılması girişiminde bulunmasıdır (CMK m. 100/2-b).

CMK'nın 100'üncü maddesinin 3'üncü fıkrasında katalog halinde sayılan bazı suçların işlendiğine veya işlenmesine teşebbüs edildiğine ilişkin kuvvetli şüphe söz konusu olduğunda tutuklama nedenlerinin mevcut olduğu *varsayılmaktadır*.

Tutuklama, kişi özgürlüğüne yönelik en ağır müdahaleyi oluşturduğu için, yasa koyucu, tutuklamaya karar verilmesini ağır koşulların gerçekleşmesine bağlı tutmuştur. Bununla tutuklamaya ancak istisnai durumlarda karar verilmesi ve ölçülülük ilkesinin göz önünde bulundurulması sağlanmak istenmiştir. Gerçekten, CMK'nın 100'üncü maddesine göre "*işin önemi, verilmesi beklenen ceza veya güvenlik tedbiri ile ölçülü olmaması halinde, tutuklama kararı verilemez*".

Erişkinlerle ilgili olarak, CMK'nın 100'üncü maddesinin 4'üncü fıkrasına göre "*sadece adli para cezasını gerektiren suçlarda veya vücut dokunulmazlığına karşı kasten işlenenler hariç olmak üzere hapis cezasının üst sınırı iki yıldan fazla olmayan suçlarda tutuklama kararı verilemez*". Bundan başka Çocuk Koruma Kanunu'nun 21'inci maddesinde "*onbeş yaşını doldurmamış olan çocuklar hakkında üst sınırı beş yılı aşmayan hapis cezasını gerektiren fiillerden dolayı tutuklama kararı verilemez*" hükmü yer almaktadır.

Tutuklamanın, ceza gibi hatta ondan da ağır etki eden bir koruma tedbiri olması nedeniyle Anayasa ve CMK, buna münhasıran *hâkim tarafından* karar

verilebileceğini belirtmiştir (AY m. 19/3, CMK m. 101). Burada sözü edilen yetkili hâkim, soruşturma evresinde sulh ceza hâkimidir (CMK m. 101, 162, 163). Kovuşturma evresinde ise olaya bakan mahkeme tutuklama kararı vermeye yetkili olup (CMK m. 101), kararı, res'en veya C. Savcısının talebi üzerine verebilir.

5271 sayılı CMK'nın 100'üncü maddesinin üçüncü fıkrasına göre 5237 TCK'da yer alan; suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçuna ilişkin 220'nci maddesinin iki, yedi ve sekizinci fıkralar hariç diğer fıkralarında düzenlenen suçlarla ilgili olarak kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı halinde tutuklama nedeninin var olduğu kabul edilmektedir. Bu itibarla, 5237 sayılı TCK'nın 220'nci maddesi kapsamında yer alan bir örgüte yönelik olarak yapılan yardımdan dolayı örgüte yardım suçu nedeniyle yürütülen bir soruşturma ya da kovuşturmada 5271 sayılı CMK'nın 100'üncü maddesinin üçüncü fıkrasına göre tutuklama nedenleri var sayılamayacaktır. Bununla birlikte, 5271 sayılı CMK'nın anılan madde ve fıkrasına göre 5237 sayılı TCK'nın 314'üncü maddesi kapsamındaki bir örgüte yani silahlı örgüte ve 3713 sayılı TMK'nın kapsamında olan bir terör örgütüne yönelik yardımdan dolayı örgüte yardım etme suçu nedeniyle yürütülen bir soruşturma ve kovuşturmada tutuklama nedeninin var olduğu kabul edilebilir. Ancak burada da dikkat edilmesi gereken husus; Kanunda "sayılabilir" ibaresinin geçiyor olmasıdır. Dolayısıyla yardımda bulunulan söz konusu örgütlerden bulunsa dahi bu durum tutuklama için zorunluluk oluşturmaz. Başka bir ifadeyle, yardımda bulunan örgütün silahlı örgüt ya da terör örgütü olması hallerinde, örgüte yardım suçunun işlendiği hususunda kuvvetli şüphe olsa dahi tutuklama tedbirinin uygulanması zorunlu değildir.

3.5.4. Adli Kontrol

Adli kontrol, CMK'nın 109'uncü maddesinin 2'nci ve 7'nci fıkralarındaki durumlar dışında tutuklamaya seçenек bir tedbirdir. Bu nedenle tutuklama açısından söz konusu olan amaçların, kişiyi özgürlüğünden tamamen yoksun bırakmadan onu denetim ve gözetim altına almak suretiyle adli kontrolle gerçekleştirilmesi düşünülmüştür. Bu bakımdan adli kontrol tedbirinin amacı da, tutuklamada olduğu gibi, şüpheli veya sanığın kaçmasını veya delilleri karartmasını önlemektir.

3.5.5. Arama

Arama, şüpheli ya da sanığın, delillerin veya müsadereye konu eşyanın ele geçirilmesi amacıyla konutta veya kişi üzerinde gerçekleştirilen gizli tutulan bir şeyin ortaya çıkarılmasına yönelik araştırma işlemidir. CMK'nın 116'ncı maddesi uyarınca “*yakalanabileceği veya suç delillerinin elde edilebileceği hususunda makul şüphe varsa; şüphelinin veya sanığın üstü, eşyası, konutu, işyeri veya ona ait diğer yerler aranabilir*”.

Aramaya, suç şüphesi altında olmayan kişilere yönelik olarak da başvurulabilir. Buna göre üçüncü kişiler nezdinde yapılacak arama için delillerin veya aranan kişinin belirtilen yerlerde bulunduğunu gösteren somut olayların bulunması gerekir (CMK m. 117/2). Üçüncü kişiler nezdinde arama yapılabilmesi için CMK m. 117/2 ile getirilen bu sınırlama, şüphelinin veya sanığın bulunduğu yerler ile izlendiği sırada girdiği yerler hakkında geçerli değildir (CMK m. 117/3). Örneğin, suçüstü hali söz konusu olduğunda yapılan *sıcak takipte*, şüphelinin üçüncü bir kişinin konutuna girmesi ve/veya suç aletini veya başkaca delili üçüncü bir kişinin konutunun içine atması durumunda buralarda da arama yapılabilecektir.

Arama kararını verme yetkisi kural olarak hâkime aittir. Bu hâkim soruşturma evresinde sulh ceza hâkimi, kovuşturma evresinde ise olaya bakan mahkemedir. Buna karşılık *gecikmesinde sakınca bulunan* hallerde, arama kararı C. Savcısı tarafından verilir. *Kolluk amirlerinin* arama yetkisi ise, üç koşulun gerçekleşmesine bağlıdır: 1) Gecikmesinde sakınca bulunan bir hal olması, 2) C. Savcısına ulaşamaması, 3) Arama yapılacak yerin konut, işyeri ve kamuya açık olmayan kapalı alan olmaması gerekir. Bu şartlar yerine getirilerek verilen yapılan arama hukuka uygun bir arama olur. Yasada belirtilen koşullar yerine getirilmeden yapılan arama ise hukuka aykırı sayılır.

Yargıtay, örgütlü bir suç soruşturması nedeniyle parti binasında yapılan arama ve elkoyma kararının hukuka aykırı ve usulsüz olduğuna karar verirken şu değerlendirmelerde bulunmuştur:

“Aramanın hukuka aykırı olması, arama karar veya emrinin ya da aramanın icrasının hukuka aykırı olması anlamına gelmektedir. Hukuka aykırılık, bir hukuk kuralının uygulanmaması veya yanlış uygulanmasıdır. Kanuna aykırılıktan daha geniş bir içeriğe sahip olan hukuka aykırılık kavramının çerçevesi ve kapsamı belirlenirken

gerek pozitif hukuk kurallarına gerekse temel hak ve hürriyetlere ilişkin evrensel hukuk ilkelerine aykırılık bulunup bulunmadığı gözetilmelidir. Nitekim Anayasa Mahkemesinin 22. 06. 2001 gün ve 2-2 sayılı kararında, “Hukuka aykırılık en başta milli hukuk sistemimiz içinde yürürlükteki tüm hukuk kurallarına aykırılık anlamına gelir. Bu çerçevede içinde, Anayasaya, usulüne uygun olarak kabul edilmiş uluslararası sözleşmelere, kanunlara, kanun hükmünde kararnamelere, tüzüklere, yönetmeliklere, içtihadı birleştirme kararlarına ve teamül hukukuna aykırı uygulamaların tümü hukuka aykırılık kavramı içinde yer alır. Bunun dışında, hukuk sistemimiz, hukukun genel ilkeleri adı verilen ve uygar dünyanın tüm medeni ülkelerinde uygulanan kuralları da hukuk kuralı olarak kabul etmektedir. Hukukun genel ilkelerinin neler olduğu konusunda bir belirsizlik olsa da, hukukun genel ilkelerinin hukuki bağlayıcılığı bulunduğu gerek uygulamada gerekse doktrinde tartışmasız olarak kabul edilmektedir. Anayasa Mahkememiz de birçok kararında, hukukun genel ilkelerinin varlığını kabul etmenin hukuk devletinin gereklerinden biri olduğunu ve bu ilkelerin yasa koyucu tarafından dahi yok edilemeyeceğini hükme bağlamıştır (Örneğin, E. 1985/31 K. 1986/1, KT. 17.3. 1986, Anayasa Mahkemesi Kararlar Dergisi, S.22.s. 115). Anayasa Mahkemesinin bu görüşleri çerçevesinde hukukun genel ilkeleri, yasalardan, hatta Anayasanın değiştirilebilir hükümlerinden de üstün bir konuma getirilmiştir” denilmektedir.

Bu itibarla arama ve el koymanın hukuka uygun olup olmadığı arama tedbirine başvurulma şartları ve uygulanmasıyla ilgili gerek pozitif hukuk kuralları gerekse evrensel hukuk kaideleri göz önünde bulundurulmalıdır.

Aramanın hukuka aykırı olmasının ceza muhakemesi açısından sonucu, arama sonucunda elde edilen delillerin hükme esas alınmamasıdır. Deliller hukuka uygun olarak elde edilmelidir. Hukuka aykırı elde edilen deliller hükme esas alınamazlar. CMK'nın 217'nci maddesinde yüklenen suçun ancak hukuka uygun delillerle ispat edilebileceği öngörülmüştür.

Buna göre, somut olayda parti ilçe binasında yasaklı yayın satıldığı ihbarı üzerine Cumhuriyet savcısından geceleyin bir defaya mahsus olmak üzere arama yapılması ve suç unsuruna rastlanması halinde rızaya dayalı olarak muhafaza altına alınması konusunda karar alınarak sanığın rızası ile suç konusu kitap, dergi ve dokümanların muhafaza altına alındığı ancak bu konuda CMK'nın 127'nci maddesi gereğince ve el koyma ve onama kararı alınmadığı anlaşılmalıdır; kanuna ve usule aykırı olarak ele

geçirilen dokümanların delil olarak kabul edilemeyeceği nazara alınarak sanık hakkında ispat edilemeyen müsnet suçtan beraat kararı verilmesi gerekirken yazılı şekilde mahkûmiyetine karar verilmesi”⁶²⁸ bozma sebebi yapılmıştır.

Başka bir kararında Yargıtay, dernek yetkilisinin yokluğunda dernek binasında yapılan aramayı hukuka aykırı bulmuştur⁶²⁹.

AİHM, verdiği Budak-Türkiye kararında, konutta yapılan aramanın iki tanık huzurunda yapılmamasının aramanın kanunilik unsuruna aykırı olduğunu ve bu nedenle başvuruçunun konut dokunulmazlığının ihlal edildiğini, kabul etmiştir. Ayrıca AİHM’e göre, arama sonucu bulunan belgeler ile K. Ş. nin beyanının başvuruçunun mahkûmiyetinde belirleyici delil olduğunu, ancak delilin hukuka aykırı olmasının onun yargılamada kullanılmasını otomatik olarak yasak hale getirmediğini belirtmiştir. Bununla birlikte AİHM başvuruçunun delilin özgünlüğünü ve güvenilirliğini sorguladığı durumlarda -hukuka aykırı veya hukuka uygun olarak elde edilmiş olsun- ulusal mahkemelerin bu iddiayı, gerekli çelişmeyi de sağlayarak titizlikle inceleme yükümlülüğü altında olduğunu hatırlatmıştır. Ulusal hukukla getirilen bu güvencelerin ceza yargılamasında uygulanmaması nedeniyle başvuruçunun adil yargılanma hakkının ihlal edildiğinkabul etmiştir⁶³⁰.

⁶²⁸ Yargıtay 16.CD.13.09.2018 tarih, Esas No: 2018/2903, KararNo: 2018/2576.

⁶²⁹Yargıtay 16.CD.10.05.2017 tarih, 2016/7017 E, 2018/3884 K, sayılı kararında : “Dairemizce daha önce verilen Elazığ İhya-Der derneğine ilişkin 23. 05. 2016 gün ve 2016/1767 esas, 2016/3206 sayılı bozma ilamında da belirtildiği üzere, Elazığ İhya-Der Eğitim Kültür ve Yardımlaşma Derneğinde yapılan aramada ele geçen ve hükme dayanak yapılan; kararda, deliller kısmında 8 ve 9 nolu belgeler olarak belirtilen bilgisayar çıktısı iki belge ile, 1999’da Hizbullah örgütüne öldürülen Zehra Vakfı Başkanı İzzettin Yıldırım’ın örgütçe yapılan sorgu CD’sinden bilgilerinin olmadığı ifade edilmesi karşısında; bu belge ve CD üzerlerinde sanıklara ait parmak izi bulunup bulunmadığı, dernek bilgisayarlarında ve sanıkların ikametlerindeki bilgisayarlarda, bu belgelere ait iz olup olmadığı konusunda bilirkişi incelemesi yapılmasını istemeleri ve Elazığ İhya-Der Derneğinde yapılan arama tutanağında imzası bulunan dernek saymanı sanık Yavuz Öner’in, "kendisinin dernek kapısını açtıktan sonra, arama sırasında dernek dışında bırakıldığını, aramalara refakat ettirilmediğini" beyan etmesi ve arama tutanağında da, arama işleminin hazır edilen mahalle muhtarı Ahmet Aytaç refakati ile yapıldığı belirtilerek arama işlemine katılma ve hazır bulunma hakkı bulunan dernek yetkilisi sanık Yavuz Öner’in refakat ettirilmediğinin ve CMK 119/4. maddesindeki iki komşu ya da iki azanın bulunması şartının da yerine getirilmediğinin anlaşılması nedeniyle; yapılan arama işleminin hukuka aykırı olduğu, kaldı ki anılan CD ile belgelerin ele geçirildiği yerin üç katlı dernek binasının herkesin rahatlıkla girip çıkabildiği sohbet odası şeklinde nitelenen yer olması ve sanıkların da savunmalarında ısrarla bu hususu ifade etmeleri karşısında yapılan hukuka aykırı arama işlemi sonucunda elde edilen delillerin hükme dayanak yapılamayacağına gözetilmemesi,” şeklindeki kararı ile aramanın hukuka uygun yapılmasına ilişkin kriterleri blirtmiştir.

⁶³⁰ **OLAYLAR**

K. Ş. isimli bir şahıs terör örgütü üyeliği suçlamasıyla 30.1.2007 tarihinde Van’da gözaltına alınmıştır. Bu şahıs kolluğa verdiği ifadesinde “İbrahim” isimli birinin örgüte eleman kazandırma

faaliyetinde bulunduğunu belirtmiş, gösterilen fotoğraflar arasından başvurucuyu “İbrahim” olarak teşhis etmiştir.

7.3.2007 tarihinde İzmir’de bir belediye otobüsüne yönelik olarak Molotof saldırısı gerçekleştirilmiştir. Bu olaydan sonra başlatılan soruşturma kapsamında yetkili mahkeme başvurucunun evinde arama yapılmasına karar vermiştir. Arama işlemi başvurucunun yokluğunda, babasının eşliğinde yapılmıştır. Arama sonucunda bazı dergiler ve bilgisayarla yazılmış dokümanlar bulunmuştur. Bu dokümanlardan birisinin yazarı 7.3.2007 tarihinde belediye otobüsüne yönelik olarak yapılan Molotoflu saldırıyı üstlenmektedir. Arama tutanağı başvurucunun babası tarafından imzalanmıştır.

Başvurucu tüm aşamalarda verdiği ifadesinde bu belgelerin kendisine ait olduğunu inkâr ettiği gibi bunların polis tarafından yerleştirildiğini ileri sürmüştür. Başvurucu, babasının Türkçe bilmediğini iddia etmiştir. Başvurucu ayrıca K. Ş. nin teşhis işleminin de hukuka aykırı olduğunu ileri sürmüştür.

Mahkeme, iki polisin ifadesini almıştır. Söz konusu polisler iki tutanak şahidini temin edemediklerini kabul etmişlerdir. Ayrıca başvurucunun avukatı polislerden birine her odanın aranması sırasında başvurucunun babasının hazır bulunup bulunmadığının sorulmasını istemiş ise de mahkeme bu talebi reddetmiştir.

Mahkeme başvurucuyu örgüt üyeliği ve kamu malına zarar verme suçlarından mahkûm etmiştir. Mahkeme K. Ş. nin teşhisine ve arama sonucu elde edilen belgelere dayanmıştır. Mahkeme başvurucunun hukuka aykırılık iddiasına yönelik olarak, aramanın yetkili hâkim kararına dayandığını belirtmekle yetinmiştir.

Başvurucu benzer iddialarla kararı temyiz etmiş ise de Yargıtay, kararı onamıştır.

AİHM

Başvurucu adil yargılanma hakkı ve özel hayata saygı hakkı şikâyetleriyle AİHM’e başvurmuştur.

AİHM ilgili hukuk kısmında AYM’nin Yaşar Yılmaz ve Orhan Kılıç kararlarına yer vermiştir.

Konut dokunulmazlığı hakkı

Başvurucu, konutunda yapılan aramanın iki tanık huzurunda yapılmaması sebebiyle hukuka aykırı olduğunu, bu sebeple konut dokunulmazlığı hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

Bakanlık, başvurucunun CMK’nın 141. maddesinde düzenlenen tazminat yolunu tüketmemesi sebebiyle başvurunun kabul edilemez olduğunu savunmuştur. AİHM, CMK’nın 141’inci maddesinin sadece aramanın ölçülü olmaması haline münhasır olarak tazminata hükmedilmesini öngördüğünü, aramanın hukuki olmaması haliyle ilgili olarak tazminat ödenmesini öngörmediğini tespit etmiştir. AİHM başvurucunun şikâyetinin arama kararının icra tarzına değil, hukukiliğine yönelik olduğunu vurgulamış, bu sebeple 141. madde uyarınca açılacak bir tazminat davasının etkili olmadığını kabul etmiştir.

AİHM esasta ise Türk hukukunun, arama sırasındaki hukuksuzluk ve keyfiliklere karşı ciddi bir önlem olarak iki tanığın bulundurulmasını güvence altına aldığına işaret etmiştir. AİHM somut olayda polisin iki tanık temin etmeye yönelik hiçbir adım atmadığını belirtmiş, derece mahkemelerinin ise bu hususa hiç değinmediklerini ifade etmiştir. AİHM bu nedenle arama işleminin kanunilik unsurunu taşımadığı sonucuna varmış ve bu sebeple konut dokunulmazlığı hakkının ihlal edildiğine hükmetmiştir.

Adil yargılanma hakkı

Başvurucu hem hukuka aykırı olarak elde edilen delile dayanılması hem de mahkeme huzurunda sorgulanmamış tanık beyanının hükme esas alınması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğinden şikâyet etmiştir.

AİHM arama sonucu bulunan belgeler ile K. Ş. nin beyanının başvurucunun mahkûmiyetinde belirleyici delil olduğunu tespit etmiştir.

AİHM arama kararının hukuka aykırı olduğunu yukarıda tespit ettiğini vurgulamış, ancak delilin hukuka aykırı olmasının onun yargılamada kullanılmasını otomatik olarak yasak hale getirmediğini eklemiştir. Bununla birlikte AİHM başvurucunun delinin özgünlüğünü ve güvenilirliğini sorguladığı durumlarda -hukuka aykırı veya hukuka uygun olarak elde edilmiş olsun- ulusal mahkemelerin bu iddiayı, gerekli çelişmeyi de sağlayarak titizlikle inceleme yükümlülüğü altında olduğunu hatırlatmıştır.

3.5.6. Elkoyma

Elkoyma, basit elkoyma ve özel elkoyma olarak ikiye ayrılır. Bu anlamda özel elkoyma içerisinde, postada elkoyma, taşınmazlara, hak ve alacaklara elkoyma, bilgisayarlara elkoyma gibi özel koşulları gerektiren özel elkoyma biçimleri girmektedir.

Delil araçlarını veya müsadereye konu eşyayı güvence altına almak, şüpheli veya sanığı ele geçirmek amacıyla başvuru elkoyma, kesin hükümden önce temel hak

AİHM ayrıca Türk Anayasası'nın ve Türk Ceza Muhakemesi Kanunu'nun hukuka aykırı olarak elde edilen delillerin yargılamada kullanılmasına karşı güçlü güvenceler getirdiğine dikkat çekmiştir. AİHM bu bağlamda AYM'nin de benzer bir yaklaşım içinde olduğuna vurgu yapmıştır. AİHM bu arka planı gözeterik hukuka aykırı olarak elde edilen delilin özellikle tek veya belirleyici olduğu hallerde adil yargılanma hakkının zedeleneceğini belirtmiştir. AİHM'in somut olaya ilişkin değerlendirmesi özetle şöyledir:

“Bu davada AİHM'in rolü (1) başvuru arama sırasında elde edilen delillerin hukukiliğine, özgünlüğüne, güvenilirliğine ve kabul edilebilirliğine yönelik itirazlarını ileri sürme imkânına kavuşup kavuşmadığını, (2) derece mahkemelerinin başvuru bu itirazlarını kapsamlı bir şekilde inceleyip incelemeyi denetlemektir. Açıktır ki delilin mahkûmiyetteki payı arttıkça ulusal mahkemelerin göstereceği özenin derecesi de artar.

Olayda başvuru delilin hukukiliğine yönelik itirazını her derecede ileri sürmüştür. Başvuru bu belgelerin polis tarafından yerleştirildiğini iddia etmiştir. Derece mahkemeleri yönünden arama sırasında ele geçirilen belgeye yönelik olarak başvuru tarafından ileri sürülen itirazları araştırmak oldukça önemli hale gelmiştir. Otobüs saldırısının üstlenildiği belgenin başvuru tarafından düzenlendiğini gösterir hiçbir emare belgenin üstünde bulunmamaktadır. Ulusal mahkemelerin bu belgenin yazarının başvuru olup olmadığını ortaya çıkarmaya yönelik her türlü makul adımı atması gerekirdi. Anayasa ve CMK'ya göre, bunu araştırmak mahkemelerin yükümlülüğüdür.

Derece mahkemesi sadece polisleri dinlemekle yetinmiştir. Başvurucunun avukatı, polislerden birine, tüm odaların aranması sırasında başvuru babasının orada bulunup bulunmadığını sormak istemesine rağmen mahkeme bu talebi gereksiz bir biçimde reddetmiştir. AİHM'e göre, bu soruya verilecek cevap başvuru belgenin polis tarafından yerleştirildiği iddiasının aydınlığa kavuşmasına hizmet edebilirdi. Mahkeme ayrıca başvuru babasının Türkçe bilmediği iddiasıyla ilgili olarak da değerlendirme yapmamıştır. Mahkeme, başvuru ile üzerinde parmak izi veya imzası tespit edilemeyen belge arasındaki ilişkiyi araştırmaya yönelik bir adım atmamıştır.

Öte yandan, mahkeme kararında iki polisin beyanlarında iki tutanak şahidi temin edemediklerini kabul etmelerinden hiç bahsedilmemesi şaşırtıcı bulunmuştur. Mahkemenin arama kararının hâkim kararına dayandığını ifade eden gerekçesi ilgili ve yeterli değildir. Bu şekildeki basmakalıp bir gerekçe mahkemenin başvuru delilin özgünlüğü ve güvenilirliğiyle ilgili esaslı itirazını karşılamada yetersiz kaldığını göstermektedir.

Dahası mahkeme hukuka aykırı olarak elde edilen delillerin kabul edilebilirliğiyle ilgili anayasal ve yasal güvenceleri sağlama yükümlülüğünü ifa edememiştir. AİHM'e göre, ulusal hukukla getirilen bu güvencelerin ceza yargılamasında uygulanmaması yargılamanın hakkaniyetini etkilemiştir.

Tüm bu hususlar gözetildiğinde başvuru delilin hukukiliği, kabul edilebilirliği, özgünlüğü ve güvenilirliğiyle ilgili olarak ileri sürdüğü iddiaların derece mahkemelerince ilgili ve yeterli gerekçeyle karşılanmamış olmasının bir bütün olarak yargılamanın hakkaniyetini zedelediği sonucuna ulaşılmaktadır.”(**BUDAK/TÜRKİYE, B. NO. 69762/12, 16.2.2021**) kararından.

ve özgürlüklere (örneğin konut dokunulmazlığı, haberleşme özgürlüğü, mülkiyet) müdahale oluşturması nedeniyle bir *koruma tedbiridir*.

Elkoyma işlemi, kural olarak hâkim kararı ile mümkündür. Soruşturma evresinde sulh ceza hâkimi, kovuşturma evresinde ise, olaya bakan mahkeme elkoyma kararını verir. Bu kuralın istisnası CMK'nın 127'nci maddesinde düzenlenmektedir. Buna göre gecikmesinde sakınca bulunan durumlarda C. Savcısı, C. Savcısına ulaşamaması durumunda ise kolluk amirleri elkoyma emri verebilirler. İster elkoyma kararı, isterse emri söz konusu olsun, bunun yazılı olması gerekir. Gecikmede sakınca bulunması nedeniyle C. Savcısı, ona ulaşamaması durumunda da kolluk amiri tarafından elkoyma emri verilmesi durumunda elkoymanın 24 saat içinde hâkim onayına sunulması gerekir. Hâkim, kararını elkoymadan itibaren 48 saat içinde açıklar, aksi halde elkoyma kendiliğinden kalkar.

5271 sayılı CMK'nın 128'inci maddesinde taşınmazlara, hak ve alacaklara elkoyma tedbiri düzenlenmiştir. Aynı maddede bu tedbirin uygulanabileceği suçlar da katalog halinde düzenlenerek sınırlandırılmıştır. Söz konusu tedbirin uygulanabilmesi için soruşturma veya kovuşturma konusu suçun işlendiğine ve bahsedilen taşınmaz, hak ve alacakların bu suçlardan elde edildiğine dair kuvvetli şüphe sebebi bulunması gerekir. Soruşturma veya kovuşturma konusu suçun işlendiğine ve bu suçlardan elde edildiğine dair somut delillere dayanarak kuvvetli şüphe sebebi bulunan hallerde, şüpheli veya sanığa ait olup elkonulabilecek olanlar şunlardır:

- a) Taşınmazlar,
- b) Kara, deniz veya hava ulaşım araçları,
- c) Banka veya diğer malî kurumlardaki her türlü hesap,
- d) Gerçek veya tüzel kişiler nezdindeki her türlü hak ve alacaklar,
- e) Kıymetli evrak,
- f) Şüpheli veya sanığın ortağı bulunduğu şirketteki ortaklık payları,
- g) Kiralık kasa mevcutları,
- h) Diğer malvarlığı değerleri.

Somut olarak belirlenenbu taşınmaz, hak, alacak ve diğer malvarlığı değerlerinin şüpheli veya sanıktan başka bir kişinin zilyetliğinde bulunması, elkoyma işlemi yapılmasına engel değildir.

5271 sayılı CMK'nın 128'inci maddesi kapsamında elkoyma kararı alınabilmesi için ilgisine göre Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, Sermaye Piyasası Kurulu, Mali Suçları Araştırma Kurulu, Hazine Müsteşarlığı ve Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumundan, suçtan elde edilen değere ilişkin rapor alınmalıdır. Bu rapor en geç üç ay içinde hazırlanmalıdır. Ancak, özel sebepler zorunlu kıldığında ise bu süre talep üzerine iki ay daha uzatılabilir.

Bir soruşturma veya kovuşturmada 5271 sayılı CMK'nın 128'inci maddesi kapsamında elkoyma işlemi yapılabilecek suçlar anılan maddede sayılmıştır. Bu suçlar arasında, 5237 sayılı TCK'nın 220'nci maddesinin yedinci fıkrasında düzenlenen örgüte yardım etme suçu düzenlenmemiştir. Yani, TCK'nın 220'nci maddesi kapsamında yer alan bir suç örgütüne yardımdan dolayı soruşturma veya kovuşturma konusu olan örgüte yardım etme suçu nedeniyle 5271 sayılı CMK'nın 128'inci maddesi kapsamında el koyma işlemi yapılmamalıdır. Bununla birlikte, Devletin güvenliğine karşı suçlar (TCK'nın 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308'inci maddelerinde düzenlenen suçlar), Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar (TCK'nın 309, 311, 312, 313, 314, 315, 316'ncı maddelerinde düzenlenen suçlar), Devlet sırlarına karşı suçlar ve casusluk (TCK'nın 328, 329, 330, 331, 333, 334, 335, 336, 337'nci maddesinde düzenlenen suçlar) nedeniyle yürütülen bir soruşturma ya da kovuşturmada 5271 sayılı CMK'nın 128'inci maddesi kapsamında elkoyma işlemi yapılabilceğinden, 5237 sayılı TCK'nın 314'üncü maddesi kapsamındaki bir örgüte yani silahlı örgüte ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununu kapsamında olan bir terör örgütüne yönelik yardımdan dolayı örgüte yardım etme suçu nedeniyle yürütülen bir soruşturma ve kovuşturmada 5271 sayılı CMK'nın 128'inci maddesi kapsamında elkoyma işlemi yapılabilmelidir.

Kanunda "elkonulabilir" ibaresi kullanıldığından, soruşturma veya kovuşturma konusu suçun sayılan suçlardan olması, yani 5271 sayılı CMK'nın 128'inci maddesi kapsamında elkoyma işlemi yapılabilecek suçlardan olması, suçun işlendiğine ve bu suçlardan elde edildiğine dair somut delillere dayanankuvvetli şüphe sebebi bulunsa dahi elkoyma işlemi yapılması zorunlu değildir. Somut olay her yönüyle göz önünde bulundurularak, elkoyma işleminde de her türlü tedbir işleminde olduğu gibi ölçülü

davranılmalıdır. Ancak, tam da bu noktada belirtmeliyiz ki; taşınmaz, hak ve alacaklara el koyma işlemi ile uygulanan tedbir sonucunda örgütün yenilenerek devam etmesi engellenecektir ve İHAM de suç örgütleri ile ilgili olarak yapılan soruşturma kapsamında bu tedbirin uygulanmasını orantılılık ilkesine uygun bulmakta, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 1 no. lu Protokolünün 1'inci maddesinin ihlal edilmediğini tespit etmektedir⁶³¹. Zira bu tedbirin uygulanması ile topluma zarar veren ve suç olan bir eylemde kullanılan ya da böyle bir eylem sonucu elde edilen taşınmaz, hak ve alacağa konulacak olan tedbir, kamu yararı açısından orantılı olduğu kadar da haklı görünmektedir.

5271 sayılı CMK'nın 128'inci maddesinin üç ila yedinci fıkralarında elkoyma kararının nasıl icra olacağı belirtilmiştir. Buna göre, taşınmaza elkonulması kararı, tapu kütüğüne şerh verilmek; kara, deniz ve hava ulaşım araçları hakkında verilen elkoyma kararı, bu araçların kayıtlı bulunduğu sicile şerh verilmek; banka veya diğer malî kurumlardaki her türlü hesaba elkonulması kararı, teknik iletişim araçlarıyla ilgili banka veya malî kuruma derhal bildirilmek; şirketteki ortaklık paylarına elkoyma kararı, ilgili şirket yönetimine ve şirketin kayıtlı bulunduğu ticaret sicili müdürlüğüne teknik iletişim araçlarıyla derhal bildirilmek; hak ve alacaklara elkoyma kararı, ilgili gerçek veya tüzel kişiye teknik iletişim araçlarıyla derhal bildirilmek suretiyle icra olunur.

Yine, 5271 sayılı CMK'nın 128'inci maddesinin onuncu fıkrası uyarınca, *“Bu madde uyarınca elkonulan taşınmaz, hak ve alacakların idaresi gerektiğinde bu malvarlığı değerlerinin yönetimi amacıyla kayyım atanabilir. Bu durumda 133 üncü madde hükümleri kıyasen uygulanır.”* 5271 sayılı CMK'nın 133'üncü maddesi de şirket yönetimi için kayyım tayinini düzenlemiştir. İşte bu madde kıyasen uygulanacaktır.

Nihayet, 5271 sayılı CMK'nın 128'inci maddesinin dokuzuncu fıkrasında açıkça belirtilmiş olduğu üzere, 5271 sayılı CMK'nın 128'inci maddesi kapsamında elkoyma kararı ve kayyım atama kararı ancak hâkim tarafından verilebilir.

⁶³¹ İHAM' 22.02.1994 tarih ve 12954/87 sayılı Raimonda/İtalya kararından.

3.5.7. Bilgisayarlarda, Bilgisayar Programlarında ve Kütüklerinde Arama, Kopyalama ve Elkoyma

Bilgisayarlarda, bilgisayar programlarında ve kütüklerinde arama, kopyalama ve el koyma 5271 sayılı CMK'nın 134'üncü maddesinde düzenlenmiş olup, CMK'nın 116 ve 123'üncü maddeleri arasında yer alan arama koruma tedbirinin özel bir halini oluşturmaktadır.

CMK'nın 134'üncü maddesinin birinci fıkrasında “*Bir suç dolayısıyla yapılan soruşturmada somut delillere dayanan kuvvetli suç şüphelerinin varlığı ve başka türlü delil elde etme imkanının bulunmaması halinde, hâkim veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısı tarafından şüphelinin kullandığı bilgisayar ve bilgisayar programları ile bilgisayar kütüklerinde arama yapılmasına, bilgisayar kayıtlarından kopya çıkarılmasına bu kayıtların çözülerek metin haline karar vereceği, (Ek üç cümle: 25/7/2018-7145/16 md.) Cumhuriyet savcısı tarafından verilen kararlar yirmi dört saat içinde hâkim onayına sunulacağı, Hâkimin kararını en geç yirmi dört saat içinde vereceği. Sürenin dolması veya hâkim tarafından aksine karar verilmesi hâlinde çıkarılan kopyalar ve çözümü yapılan metinler derhâl imha edileceği;*

Maddenin ikinci fıkrasında; “Bilgisayar, bilgisayar programları ve bilgisayar kütüklerine şifrenin çözülememesinden dolayı girilememesi veya gizlenmiş bilgilere ulaşılamaması ya da işlemin uzun süreceği halinde çözümün yapılabilmesi ve gerekli kopyaların alınabilmesi için, bu araç ve gereçlere elkonulacağı, şifrenin çözümünün yapılması ve gerekli kopyaların alınması halinde, elkonulan cihazlar gecikme olmaksızın iade edileceği;

Üçüncü fıkrasında ise, “Bilgisayar veya bilgisayar kütüklerine elkoyma işlemi sırasında, sistemdeki bütün verilerin yedeklenmesi yapılacağı;

Dördüncü fıkrasında; Üçüncü fıkraya göre alınan yedekten bir kopya çıkarılarak şüpheliye veya vekiline verilir ve bu husus tutanağa geçirilerek imza altına alınacağı;

Beşinci fıkrasında ise; Bilgisayar veya bilgisayar kütüklerine elkoymaksızın da, sistemdeki verilerin tamamının veya bir kısmının kopyasının alınabileceği, kopyası alınan veriler kâğıda yazdırılarak, bu hususun tutanağa kaydedileceği ve ilgililer tarafından imza altına alınacağı” düzenlenmiştir. Bilgisayar ve kütüklerinde arama

yapılması ve elkonulması koruma tedbirinin uygulanması konusunda örgütlü suçlar ile diğer suçlar yönünde bir farklılık bulunmamaktadır. CMK'nın 134'üncü maddesi hükümleri hem bireysel suçlara ilişkin soruşturmalarda hem de örgütlü suçlara ilişkin soruşturmalarda uygulanabilir.

CD, DVD, flash bellek, disket, harici ve dâhili harddisk, bilgisayar özelliği içeren noktaları bakımından akıllı telefon ve benzerlerinden elde edilen ve tamamı "dijital delil" olarak adlandırılan, suistimale müsait olan verilerin; sıhhatini ve güvenliğini sağlamak amacıyla ve bireyin özel hayatına, kişisel verilerine yönelik olumsuz tesirleri göz önünde tutularak "son çare" olarak başvurulabilecek "özel koşullara bağlı" bir koruma tedbiri olması nedeniyle, genel adli aramadan ayrık ve istisnai olarak, ayrıntılı düzenlenmiş olup, bu hallerde arama kararının yalnızca hâkim tarafından verilebileceği öngörülmüştür. Ceza muhakemesinde deliller kanuna uygun olmalı ve kanuna uygun yöntemlerle elde edilmelidir. Adil yargılanmanın sağlanabilmesi, soruşturma ve kovuşturma aşamalarında toplanan bulguların delil değeri taşıyabilmesi için, şüpheli veya sanıktan elde edilen dijital verilerin, kanun ile sınırları belirlenmiş teknik gerekliliklere uygun olarak toplanması ve sonucunda yargılama makamlarına eksiksiz, bozulmamış halde sunulması gerekmektedir. Kanun koyucunun, CMK'nın 134'üncü maddesini ayrıntılı olarak düzenlemesinin amacı da budur.

Dijital delillere harici müdahalenin teknik olarak mümkün olması, çoğu zaman kim tarafından hangi tarihte müdahale yapıldığının da belirlenememesi karşısında, güvenli bir şekilde el konulup incelenebilmesi için mahallinde imaj alındıktan sonra orijinal medyanın şüpheliye bırakılması gerekmekte ise de bu şart soruşturma yapan kolluk personelinin teknik yetersizliği, ekipman yokluğu, ortamın incelemeye elverişli olmaması gibi nedenlerle yerine getirilememektedir.

Bu itibarla arama ve elkoymanın özel bir hali olarak CMK'nın 134'üncü maddesinde düzenlenen ve özel hayatın gizliliğine daha fazla müdahale içermesi nedeniyle kanun koyucu tarafından genel arama ve elkoymadan daha sıkı koşullara tabi tutulan bilgisayarlarda, bilgisayar programlarında ve kütüklerinde arama ve elkoymanın bu özelliği gözardı edilmek suretiyle, aramayı gerçekleştiren kişilerce elkoyma işlemine geçildiği sırada sistemdeki verilerin yedeklemesi (imaj-adli kopya) yapılmadan ve yedekten bir kopya alınıp şüpheli veya vekiline verilmeden, ya da yukarıda yazılı nedenlerden dolayı mahalde yedekleme ve yedekten kopya verme olanağının

bulunmadığının objektif olarak kabulünde zorunluluk bulunan hallerde, aramayı yapan kolluk birimince dijital delillere müdahaleyi önleyecek şekilde, seri numaraları tutanağa yazılmak suretiyle usulüne uygun olarak zapt edilip mühürlenmeden, şüpheli veya müdafinin istemesi halinde nezaret etme ve denetleme imkânı sağlanarak inceleme mahalline kadar eşlik etmesi sağlanmadan ve bu yerde şüpheli veya müdafinin hazır bulunmasına imkân verildikten sonra mümkün olan en kısa süre içinde mühür açılıp, dijital medyanın derhal imajının alınarak ilgisine de imajlardan bir kopya ve orijinal medya teslim edilmeden, yine sanık veya müdafinin mühür açma işlemi sırasında hazır bulunmasının mümkün olmadığı hallerde, mühür açma işleminin arama ve el koyma kararını veren hâkimin huzurunda açılarak imaj alma işleminin bu sırada yapılması yoluna gidilmeden inceleme yapılması halinde arama ve elkoyma işleminin kanuna ve hukuka uygunluğundan bahsetmek mümkün olmadığı gibi bu yolla elde edilen delillerin de hukuka uygunluğu tartışılır hale gelecek ve yargılama makamınca hükme esas alınması mümkün olamayacaktır.

“Bu bakımdan bilgisayarlarda, bilgisayar programlarında ve kütüklerinde arama, kopyalama ve el koyma yapılabilmesine dair CMK'nın 134'üncü maddesi uyarınca açık bir ibare bulunmadığı halde, sanıkların ev veya iş yerlerinde yapılan aramalarda hard disk, bilgisayar kasası, CD ve DVD gibi dijital medyalara, arama mahallinde imaj alınmadan, ilgisine bir kopyası verilmeden ve kanuna uygun gerekçesi de tutanağa yazılmadan el konulması ve bu şekilde elde edilen delillerin sanık bakımından hükme esas alınmasının CMK'nın 134'üncü maddesine aykırı olduğu;

Sanığın evinde ve işyerinde yapılan aramalarda elde edildiği iddia olunan tüm dijital medya ile ilgili olarak arama mahallinde imaj alınmadan, ilgisine de bir kopyası verilmeden ve kanuna uygun gerekçesi de tutanağa yazılmadan el konulması nedeniyle CMK'nın 134'üncü maddesi hükmüne ve hukuka uygun yöntemlerle elde edildiklerinin kabul edilemeyeceği gibi tek başına mahkûmiyet hükmüne esas alınamayacağı gözetilerek; sanık hakkındaki diğer deliller tartışılıp sanığa atılı suçun unsurlarının oluşup oluşmadığı değerlendirilerek sonucuna göre bir karar verilmesi gerektiği gözetilmeden yazılı şekilde hüküm kurulması⁶³² nı Yargıtay, hukuka aykırı bulmuştur.

⁶³²Yargıtay, 16. CD. 21.09.2017 tarih ve 2015/2056 E, 2017/5023 sayılı kararı.

3.5.8. Telekomünikasyon Yoluyla Yapılan İletişimin Tespiti, Dinlenmesi ve Kayda Alınması

İletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınmasına ilişkin CMK'nın 135'inci maddesinin 1'inci fıkrasına göre, bir suç dolayısıyla yapılan soruşturma ve kovuşturmada, suç işlendiğine ilişkin somut delillere dayanan kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı ve başka suretle delil elde edilmesi imkânının bulunmaması durumunda, şüpheli veya sanığın telekomünikasyon yoluyla iletişimi dinlenebilecek, kayda alınabilecek ve sinyal bilgileri değerlendirilebilecektir.

Söz konusu tedbire ilişkin yetki, telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimin, “*dinlenmesi ve kaydedilmesi*”ni içermektedir. Bu madde anlamında “*dinleme*”, konuşmanın canlı olarak izlenmesi; “*kayda alma*” ise, ses ya da görüntünün veri taşıyıcısına aktarılmasıdır. “*Sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi*” ise, “*iletişimin muhatap kişiye ulaşması amacıyla işlenen her türlü verilerin iletişim sistemleri üzerinde bıraktığı izlerden sonuç çıkarma işlemi*ni ifade etmektedir.

Bu tedbire ancak Kanunda sayılan belirli suçların işlendiğine dair kuvvetli şüphe sebeplerinin bulunması halinde başvurulabilecek olmanın yanında, sadece bu kuvvetli şüphe sebebi yeterli değildir. Ayrıca, başka suretle delil elde edilmesi olanağının da bulunmaması gerekir. Dolayısıyla, bu tedbirin orantılılık ilkesi gereği ikincil bir tedbir olduğunu söyleyebiliriz. Bu tedbire başvurulabilmesi için öncelikli olarak kişilerin temel hak ve özgürlüklerine daha az müdahale niteliğinde olan diğer tedbirler denenmeli, bu tedbirlerle delil elde edilememesi ya da elde edilmesinin mümkün olmayacağına anlaşılıyor olması durumlarında iletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınması tedbirlerine başvurulmalıdır. Aksi yönde bir uygulama, kişilerin haberleşme hak ve özgürlüğüne müdahale anlamını taşır. Kişilerin haberleşme hak ve özgürlüğü Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 8'inci maddesi ile de koruma altına alınmış olan haklardan olup, iç hukukumuz da haline gelen Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi gereğince bu hak ve özgürlüğe dair güvencelere uygun davranılması zorunludur. Ancak, bu da demek değildir ki bu hak ve özgürlüğe hiçbir surette dokunulamayacaktır. Yine, AİHS'nin söz konusu hak ve özgürlüğe dair 8'inci maddesinin ikinci fıkrasında bu hak ve özgürlüğün bir hukuk devletinde zorunlu olan tedbirler ile ve kanunla sınırlanabileceği belirtilmiştir. Dolayısıyla meşru bir amaca

ulaşmak için zorunlu olduğu durumlarda iç hukukta da bu konuda bir düzenleme bulunuyorsa kişilerin haberleşme hak ve özgürlüklerine söz konusu tedbirin uygulanması suretiyle müdahale mümkündür.

İletişimin kayda alınması konusunda CMK'nın 135'inci maddesinin üçüncü fıkrası özel bir öneme sahiptir. Zira bu fıkra hükmüne göre; şüpheli veya sanığın tanıklıktan çekinebilecek kişilerle arasındaki iletişimi kayda alınmaz. Şayet, kayda alma gerçekleşikten sonra bu durum anlaşılırsa, alınan kayıtlar derhal yok edilmelidir.

5271 sayılı CMK'nın 135'inci maddesinin dördüncü fıkrasına göre; iletişimin dinlenmesi, kayda alınması ve sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi için alınan kararda, yüklenen suçun türü, hakkında tedbir uygulanacak kişinin kimliği, iletişim aracının türü, telefon numarası veya iletişim bağlantısını tespiti imkân veren kodu, tedbirin türü, kapsamı ve süresi belirtilir. Yine, aynı fıkra uyarınca tedbir kararı en çok iki ay için verilebilir; bu süre, bir ay daha uzatılabilir. Ancak, örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili olarak gerekli görülmesi halinde, hâkim bu sürelere ek olarak her defasında bir aydan fazla olmamak ve toplam üç ayı geçmemek üzere uzatılmasına karar verebilir.

5271 sayılı CMK'nın 135'inci maddesinin beşinci fıkrası uyarınca da şüpheli veya sanığın yakalanabilmesi için, mobil telefonun yeri, hâkim 633 veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet Savcısının kararına istinaden tespit edilebilir. Bu hususa ilişkin olarak verilen kararda, mobil telefon numarası ve tespit işleminin süresi belirtilir. Tespit işlemi en çok iki ay için yapılabilir; bu süre, bir ay daha uzatılabilir.

5271 sayılı CMK'nın 135'inci maddesinin altıncı fıkrasında da telekomünikasyon yoluyla iletişiminin tespiti kararının kim tarafından verileceği düzenlenmiştir. Buna göre, şüpheli ve sanığın telekomünikasyon yoluyla iletişiminin tespiti, soruşturma aşamasında hâkim veya gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde Cumhuriyet savcısı;

⁶³³ Yargıtay 16.CD. 06.04.2017 tarih, Esas No: 2016/3685, Karar No: 2017/3609 (CMK 135 - İLETİŞİMİN TESPİTİ) "Sanıklara ait olduğu iddia ve kabul edilen dinleme kayıtlarının dayanağı olan Kilis Sulh Ceza Mahkemesinin 2010/472 değişik iş sayılı iletişim tespiti kararında, sanıklar hakkında usulüne uygun olarak alınmış bir iletişim tespiti kararı bulunmadığı, hükme esas alınan tape kayıtlarının sanıklara yönelik uygulanan bir tedbir kararına dayanmaması nedeniyle tape kayıtlarının hukuka aykırı delil niteliğinde bulunduğu, sanıkların silahlı terör örgütüne üye olma suçunu işlediklerine dair bu tape kayıtları dışında mahkûmiyetlerine yeterli, her türlü kuşku'dan uzak, kesin ve inandırıcı başkaca delil elde edilemediği gözetilmeden yüklenen suçtan sanıkların beraatleri yerine yazılı gerekçe ile mahkûmiyetlerine karar verilmesi" bozma nedeni yapılmıştır.

kovuşturma aşamasında mahkeme kararı ile alınabilir. Soruşturma aşamasında gecikmesinde sakınca olması nedeniyle Cumhuriyet Savcısı tarafından karar alınmış olması halinde, alınan bu kararın yirmidört saat içinde hâkimin onayına sunulması ve hâkimin de kararını en geç yirmi dört saat içinde vermesi gerekir. Aksi takdirde, yani yirmidört saatlik sürelerin dolması veya hâkim tarafından aksine karar verilmesi hallerinde, elde edilmiş olan kayıtlar derhal imha edilmelidir.

İletişimin dinlenmesi, kayda alınması ve sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi kararlarının hangi suçlarla ilgili olarak alınabileceği 5271 sayılı CMK'nın 135'inci maddesinin sekizinci fıkrasında katalog halinde sayılarak sınırlandırılmıştır. Buna göre, söz konusu tedbirin uygulanabilmesi için suç işlendiğine ilişkin somut delillere dayanan kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı ve başka suretle delil elde edilmesi imkânının bulunmaması ile birlikte ilgili maddede sayılan suçlardan biri hakkında yürütülen bir soruşturma ya da kovuşturmanın bulunması gerekir. Bu suçlar arasında, 5237 sayılı TCK'nın 220'nci maddesinin yedinci fıkrasında düzenlenen örgüte yardım etme suçu düzenlenmemiştir. Yani, TCK'nın 220'nci maddesi kapsamında yer alan bir suç örgütüne yardımdan dolayı soruşturma veya kovuşturma konusu olan örgüte yardım etme suçu nedeniyle 5271 sayılı CMK'nın 128'inci maddesi kapsamında el koyma işlemi yapılmamalıdır. Bununla birlikte, Devletin güvenliğine karşı suçlar (TCK'nın 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308'inci maddelerinde düzenlenen suçlar), Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar (TCK'nın 309, 311, 312, 313, 314, 315, 316'ncı maddelerinde düzenlenen suçlar), Devlet sırlarına karşı suçlar ve casusluk (TCK'nın 328, 329, 330, 331, 333, 334, 335, 336, 337'nci maddesinde düzenlenen suçlar) nedeniyle yürütülen bir soruşturma ya da kovuşturmada İletişimin dinlenmesi, kayda alınması ve sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi tedbirinin uygulanmasına dair karar alınabileceğinden, 5237 sayılı TCK'nın 314'üncü maddesi kapsamındaki bir örgüte yani silahlı örgüte ve 3713 sayılı TMK'nın kapsamında olan bir terör örgütüne yönelik yardımdan dolayı örgüte yardım etme suçu nedeniyle yürütülen bir soruşturma ve kovuşturmada söz konusu tedbir uygulanabilir.

Burada şu hususa dikkat edilmelidir: 5271 sayılı CMK'nın 135'inci maddesinin sekizinci fıkrasındaki düzenlemeye göre, iletişimin tespiti katalog suçlardan bağımsız olarak diğer suçlar bakımından uygulanabilir. 5271 sayılı CMK'nın 135'inci

maddesinin sekizinci fıkrası katalog suçları yalnızca dinleme, kayda alma ve sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi açısından belirtmiştir.

Son olarak, 5271 sayılı CMK'nın 135'inci maddesindeki tedbirin uygulanması ile ilgili olarak aynı Kanunun 136'ncı maddesi önem arz etmektedir. 5271 sayılı CMK'nın 136'ncı maddesine göre; *“Şüpheli veya sanığa yüklenen suç dolayısıyla müdafinin bürosu, konutu ve yerleşim yerindeki telekomünikasyon araçları hakkında, 135'inci madde hükmü uygulanamaz”*.

3.5.9. Gizli Soruşturmacı Görevlendirilmesi

CMK'nın 139'uncu maddesinde düzenlenen bu tedbire göre, soruşturma konusu suçun işlendiği hususunda somut delillere dayanan kuvvetli şüphe sebeplerinin bulunması ve başka surette delil elde edilememesi hâlinde, kamu görevlileri gizli soruşturmacı olarak görevlendirilebilecektir. Bu madde uyarınca yapılacak görevlendirmeye hâkim tarafından karar verilecektir.

5271 sayılı CMK'nın 139'uncu maddesinin üçüncü fıkrasına göre, soruşturmacı görevlendirilmesine ilişkin karar ve diğer belgeler ilgili Cumhuriyet Başsavcılığında muhafaza edilir. Soruşturmacının kimliği, görevinin sona ermesinden sonra da gizli tutulur. Soruşturmacının kimliği değiştirilebilir. Bu kimlikle hukukî işlemler yapılabilir. Kimliğin oluşturulması ve devam ettirilmesi için zorunlu olması durumunda gerekli belgeler hazırlanabilir, değiştirilebilir ve kullanılabilir. Soruşturmacı, kovuşturma evresinde tanık olarak dinlenmesinin zorunlu olması halinde, duruşmada hazır bulunma hakkına sahip bulunanlar olmadan veya ses ya da görüntüsü değiştirilerek özel ortamda dinlenir. Bu durumda 27.12.2007 tarihli ve 5726 sayılı Tanık Koruma Kanununun 9'uncu maddesi hükmü kıyasen uygulanır.

Soruşturmacı, faaliyetlerini izlemekle görevlendirildiği örgüte ilişkin her türlü araştırmada bulunmak ve bu örgütün faaliyetleri çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili delilleri toplamakla yükümlüdür. Ancak, soruşturmacı, görevini yerine getirirken suç işleyemez ve görevlendirildiği örgütün işlemekte olduğu suçlardan sorumlu tutulamaz. Soruşturmacı görevlendirilmesi suretiyle elde edilen kişisel bilgiler, görevlendirildiği ceza soruşturması ve kovuşturması dışında kullanılamaz. Suçla bağlantılı olmayan kişisel bilgiler derhâl yok edilir

Gizli soruşturmacı görevlendirilmesi kararının hangi suçlarla ilgili olarak alınabileceği 5271 sayılı CMK'nın 139'uncu maddesinin yedinci fıkrasında katalog halinde sayılarak sınırlandırılmıştır. Buna göre, söz konusu görevlendirmenin yapılabilmesi için suç işlendiğine ilişkin somut delillere dayanan kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı ve başka suretle delil elde edilmesi imkânının bulunmaması ile birlikte ilgili maddede sayılan suçlardan biri ile ilgili olarak uygulanması gerekir. Bu suçlar arasında, 5237 sayılı TCK'nın 220'nci maddesinin yedinci fıkrasında düzenlenen örgüte yardım etme suçu düzenlenmemiştir. Yani, TCK'nın 220'nci maddesi kapsamında yer alan bir suç örgütüne yardım etme suçu nedeniyle 5271 sayılı CMK'nın 139'uncu maddesi kapsamında gizli soruşturmacı görevlendirilemez. Bununla birlikte, TCK'nın 314'üncü maddesi kapsamında olan örgüte yani silahlı örgüte yardım etme suçu nedeniyle gizli soruşturmacı görevlendirilebilecektir.

3.5.10. Teknik Araçlarla İzleme

5271 sayılı CMK'nın 140'ıncı maddesinde sayılan suçların işlendiği hususunda somut delillere dayanan kuvvetli şüphe sebepleri bulunması ve başka suretle delil elde edilememesi hâlinde, şüpheli veya sanığın kamuya açık yerlerdeki faaliyetleri ve işyeri teknik araçlarla izlenebilecek, ses veya görüntü kaydı alınabilecektir. Bu madde anlamında “teknik araç”, insanın görme ve işitme duyusunun algılama yeteneğinin sınırlarını aşmaya yardım eden her türlü teknik tertibatı ifade etmektedir.

Teknik araçlarla izleme sonucu elde edilen deliller, maddede sayılan suçlarla ilgili soruşturma ve kovuşturma dışında kullanılamayacak, ceza kovuşturması bakımından gerekli olmadığı takdirde Cumhuriyet savcısının gözetiminde derhâl yok edilecektir. Ayrıca teknik araçla, kişinin konutunda izleme yapılması yasaklanmıştır. .

Teknik araçlara izleme kararına konu olabilecek suçlar katalog olarak sayılarak sınırlandırılmıştır. Buna göre, suçun işlendiği hususunda somut delillere dayanan kuvvetli şüphe sebeplerinin bulunsa ve başka suretle delil elde edilemese dahi teknik araçlarla izleme yapılabilmesi için Kanunda sayılan suçlardan birinin söz konusu olması gerekir.

5271 sayılı CMK'nın 140'ıncı maddesinde, teknik araçlarla izlemeye konu olabilecek suçlar arasında 5237 sayılı TCK'nın 220'nci maddesinin yedinci fıkrasında düzenlenen örgüte yardım etme suçu düzenlenmemiştir. Yani, TCK'nın

220'nci maddesi kapsamında yer alan bir suç örgütüne yardım etme suçu nedeniyle 5271 sayılı CMK'nın 140'inci maddesi kapsamında teknik araçlarla izleme yapılamaz. Bununla birlikte, Devletin güvenliğine karşı suçlar (TCK'nın 302'nci maddesinde düzenlenen suç), Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar (TCK'nın 309, 311, 312, 313, 314, 315, 316'nci maddelerinde düzenlenen suçlar), Devlet sırlarına karşı suçlar ve casusluk (TCK'nın 328, 329, 330, 331, 333, 334, 335, 336, 337'nci maddesinde düzenlenen suçlar) nedeniyle yürütülen bir soruşturma ya da kovuşturmada iletişimin dinlemesi, kayda alınması ve sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi tedbirinin uygulanmasına dair karar alınabileceğinden, 5237 sayılı TCK'nın 314'üncü maddesi kapsamındaki bir örgüte yardım etme suçu nedeniyle yürütülen bir soruşturma ve kovuşturmada söz konusu tedbir uygulanabilir.

5271 sayılı CMK'nın 140'inci maddesinin ikinci fıkrasında teknik araçlarla izlemeye kimin karar verebileceği belirtilmiştir. Buna göre, teknik araçlarla izlemeye hâkim, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısı tarafından karar verilir. Cumhuriyet savcısı tarafından verilen kararlar yirmidört saat içinde hâkim onayına sunulur. Hâkim de kararını en geç yirmidört saat içinde verir. Sürenin dolması veya hâkim tarafından aksine karar verilmesi hâlinde kayıtlar derhal imha edilir.

5271 sayılı CMK'nın 140'inci maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca teknik araçlarla izleme kararı en çok üç haftalık süre için verilebilir. Bu süre gerektiğinde bir hafta daha uzatılabilir. Ancak, örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili olarak gerekli görülmesi hâlinde, hâkim bu sürelere ek olarak her defasında bir haftadan fazla olmamak ve toplam dört haftayı geçmemek üzere uzatılmasına karar verebilir. Teknik araçlarla izleme tedbiri ile birlikte gizli soruşturmacı görevlendirilmesi halinde bu süreler bir kat artırılarak uygulanır.

Teknik araçlarla izleme konusunda önem arz eden hususlardan biri de şudur. Teknik araçlarla izleme kişinin konutunda uygulanamaz. Bu husus 5271 sayılı CMK'nın 140'inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “*şüpheli veya sanığın kamuya açık yerlerdeki faaliyetleri ve işyeri*” ibaresinden anlaşılıyor olsa da aynı maddenin beşinci fıkrasında özellikle ve açık olarak “*Bu madde hükümleri, kişinin konutunda uygulanamaz*” denilmek suretiyle vurgulanmıştır.

3.5.11. Diğer Tedbirler

Yukarıda başlıklar halinde belirtmiş olduğumuz tedbirler, örgüt suçları açısından özel olarak önem arz eden tedbirlerdir. Bu tedbirlerin dışında, CMK’da sayılan diğer koruma tedbirleri de örgüte yardım etme suçu bakımından tereddütsüz uygulanabilecek tedbirlerdir. Şunu belirtmeliyiz ki; kanunda hakkında uygulanabilecek suçlar katalog suç olarak belirtilerek sınırlandırılmamış olan koruma tedbirlerinin herhangi bir suç için uygulanmasında, kanuna uygun olarak uygulanması, tedbirle ulaşılmak istenen amaç açısından faydalı ve orantılı olması halinde engel bulunmamaktadır.

Bu nedenle, 5237 sayılı TCK’nın 220’nci maddesinin yedinci fıkrasında düzenlenmiş olan örgüte yardım etme suçu açısından 5271 sayılı CMK’nın 100’üncü maddesi uyarınca tutuklama tedbirine başvurulabileceği gibi 109’uncu maddesi uyarınca adli kontrol tedbiri de uygulanabilir. Yine, 5271 sayılı CMK’nın 116’ncı maddesi uyarınca örgüte yardım etme suçu nedeniyle şüpheli veya sanığın üstü, eşyası, konutu ve işyeri aranabilir ve bu arama sonucu bulunan delillere rıza ile teslim edilmediği takdirde 123’üncü madde uyarınca el konulabilir. Yine, bilgisayarlarda, bilgisayar programlarında ve kütüklerinde arama ve el koyma yapılabilir.

Anlaşılabileceği üzere, kanunda hakkında uygulanabilecek suçlar katalog suç olarak belirtilerek sınırlandırılmamış olan koruma tedbirlerinin hepsi örgüte yardım etme suçu açısından uygulanabilir.

3.5.11.1. Zorla Getirme

Kural olarak, bir ceza muhakemesi işlemi için çağrılmış olup da buna uymamış olan şüpheli, sanık, tanık ve bilirkişilerin söz konusu ceza muhakemesi işlemi için hazır bulundurulmalarını sağlamak amacıyla, çağrıyı yapmış olan makama kolluk marifetiyle, gerektiğinde zor kullanılarak getirilmesine *zorla getirme (ihzar)* denmektedir (AY m. 19, CMK m. 43, 44, 146). Tanımdan da anlaşılacağı gibi, hukukumuzda zorla getirme işlemi, şüpheli ve sanıklarla tanık ve bilirkişilere soruşturmanın veya yargılamanın sağlıklı yürütülebilmesi için uygulanabilen özgürlüğü kısıtlayıcı nitelikte bir tedbirdir.

Hakkında tutuklama kararı verilmesi veya yakalama emri düzenlenmesi için yeterli nedenler bulunan veya 145’inci maddeye göre (ifade/sorgu için) çağrıldığı halde

gelmeyen şüpheli veya sanığın zorla getirilmesine karar verilebilir. Demek oluyor ki, durup dururken zorla getirme kararı verilemez. Zorla getirme kural değil istisnadır. Bu tedbire ancak, yukarıda da gördüğümüz gibi, CMK'nın 98'inci ve 100'üncü maddelerinde aranan yakalama emri ve tutuklama kararı koşulları varsa başvurulabilir.

Buna karar verme yetkisi, soruşturma evresinde sulh ceza hâkiminde ve Cumhuriyet Savcısında, kovuşturma evresinde ise mahkemededir. Hâkim veya mahkeme bu tedbire re'sen karar verebileceği gibi, savcının istemi üzerine de karar verebilirler. O halde, savcının zorla getirme kararı verme yetkisi yoktu.

Usulüne uygun olarak çağrılıp da mazeretini bildirmeksizin gelmeyen tanıklar ve bilirkişiler zorla getirilir ve gelmemelerinin sebep olduğu giderler takdir edilerek, kamu alacaklarının tahsili usulüne göre ödettilir. Zorla getirme işleminin uygulanmasında örgütlü suçluluk açısından diğer suç türlerine göre herhangi bir farklılık bulunmamaktadır.

3.5.11.2. Tanıkların Korunması

Örgütlü suçlulukla mücadelede tanıklar son derece önemlidir. Örgütlü suçlarla mücadele açısından bu denli önemli olan tanıkların tanıklık görevlerini gereği gibi yapabilmeleri, tanıklara ve tanıkların gerçeğe uygun beyanlarına ulaşabilmek, bu suçların niteliğinden ve suç örgütlerinin oluşturdukları korkudan kaynaklı olarak kolay olmamaktadır.⁶³⁴

Örgütlü suçlarda maddi gerçeğe ulaşabilmek için tanık delili önemli delillerdendir ve bu delilin elde edilebilmesi, yargılamanın etkin bir şekilde sürmesi için ve sonuç olarak da suç örgütlerinin ortaya çıkartılabilmesi ve dağılmalarının sağlanması için son derece önem arz eder. Örgüt ve örgütsel faaliyetler hakkında bilgisi olan tanıkların beyanları objektif ve inandırıcı olduğu oranda suç örgütlerinin ortaya çıkartılması ve dağılmalarının sağlanması için faydalı olacaktır.

Örgütlü suçluluğa dair soruşturma ve kovuşturmalarda tanık olacak kişilerin yaşadıkları tehlikenin veya tehditlerin, genellikle de bu nedenle tanıklara ulaşmadaki zorlukların önüne geçebilmek için, örgütlü suçlulukla mücadele için son derece

⁶³⁴ ERDEM, "Tehlikede Bulunan Tanıkların Korunması", İBD. S. 3, s. 48. vd.

önemli olan tanıkların korunması için bir takım önlemlerin alınması zorunlu olmuştur. Bu kapsamda, 5726 sayılı Tanık Koruma Kanunu⁶³⁵ kabul edilmiştir.

5726 sayılı Tanık Koruma Kanununun 1'inci maddesinde bu Kanunun amaç ve kapsamından söz edilmiştir. Buna göre, 5726 sayılı TKK ile ceza muhakemesinde tanıklık görevi sebebiyle, kendilerinin veya bu Kanunda belirtilen yakınlarının hayatı, beden bütünlüğü veya mal varlığı ağır ve ciddi tehlike içinde bulunan ve korunmaları zorunlu olan kişilerin korunması amacıyla alınacak tedbirlere ilişkin esas ve usullerin düzenlenmesi amaçlanmıştır. Yine, 5726 sayılı TKK'nın "*Tanımlar*" başlıklı 2'inci maddesinde de tanık kavramı tanımlanmıştır. Buna göre, tanık; "*Ceza muhakemesinde tanık olarak dinlenen kişiyi, tanık sıfatıyla dinlenen suç mağdurlarını ve bu Kanunda belirtilen yakınlarını*" ifade etmektedir.

5726 sayılı Tanık Koruma Kanununun "*Tanık Koruma Tedbiri Alınması Gereken Suçlar*" başlıklı 3'üncü maddesinde 5726 sayılı TKK hükümlerinin hangi suçlarla ilgili olarak uygulanabileceği hükme bağlanmıştır. Buna göre, 5726 sayılı TKK hükümleri şu suçlarla ilgili olarak başvuru tanıklar hakkında uygulanabilir:

- a) 5237 sayılı TCK'da ve ceza hükmü içeren özel kanunlarda yer alan ağırlaştırılmış müebbet hapis, müebbet hapis ve alt sınırı on yıl veya daha fazla hapis cezasını gerektiren suçlar,
- b) Kanunun suç saydığı fiilleri işlemek amacıyla kurulan bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen alt sınırı iki yıl veya daha fazla hapis cezasını gerektiren suçlar ile terör örgütünün faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlar.

Buna göre, örgüte yardım etme suçu her halde 5726 sayılı TKK hükümlerinin uygulanması yasal olarak mümkün olan suçlardandır.

5726 sayılı Tanık Koruma Kanunu hükümlerine göre haklarında tanık koruma tedbiri uygulanabilecek kişiler Kanunda belirtilmiştir. 5726 sayılı TKK'nın 4'üncü maddesine göre tanık koruma tedbiri kapsamına alınacak kişiler, ceza muhakemesinde tanık olarak dinlenenler ile 5271 sayılı CMK'nın 236'ncı maddesine göre tanık olarak dinlenen suç mağdurları ve bu kişilerin nişanlısı, evlilik bağı kalmasa bile eşi, kan hısımlığından veya kayın hısımlığından üstsoy veya altsoy,

⁶³⁵ 05.01.2018 tarihli 26747 sayılı RG.

ikinci derece dâhil kan veya ikinci derece dâhil kayın hısımları ve evlatlık bağı bulunanlar ile yakın ilişki içerisinde olduğu kişilerdir.

Tanık koruma tedbirleri, hakkında tanık koruma tedbiri uygulanabilecek olan yukarıda belirtmiş olduğumuz kişilerin kendilerinin veya yine belirtmiş olduğumuz yakınlarının hayatı, beden bütünlüğü veya mal varlığı ağır ve ciddi bir tehlike içinde bulunması ve korunmalarının zorunlu olması halinde uygulanabilir.

5726 sayılı Tanık Koruma Kanununun 5'inci maddesinde tanık koruma tedbirlerinin neler olduğu gösterilmiştir.

5726 sayılı TKK'nın 5'inci maddesinde belirtilen bu tedbirlerin biri veya birkaçı aynı anda uygulanabilir. Bununla birlikte aynı sonuç daha hafif bir tedbir ile elde edilebiliyor ise bu durum da göz önünde tutulmalıdır.

Anlaşılabacağı üzere, 5726 sayılı TKK'nın hükümlerine göre, haklarında tedbir kararı alınan tanıkların duruşmada dinlenmeleri sırasında 5271 sayılı CMK'nın 58'inci maddesinin ikinci ve üçüncü fıkraları uygulanacaktır. 5271 sayılı CMK'nın 58'inci maddesinin üçüncü fıkrasının uygulanmasına mahkemece karar verilmesi halinde, dinleme sırasında tanığın görüntü veya sesi değiştirilerek tanınması engellenebilir. Tanığın, duruşma salonunda fiziksel görünümünü engelleyecek tarzda mahkemece tayin ve tespit edilecek bir usule göre, dinlenmesine de karar verilebilir. Duruşmada hazır bulunma hakkına sahip olanlar bulunmadan tanığın dinlenmesi halinde, tanık tarafından verilen beyanlar, hâkim tarafından 5271 sayılı CMK'nın 58'inci maddesinde belirtilen sınırlamalara uymak koşuluyla, duruşmada hazır bulunma hakkına sahip olanlara açıklanır.

Tanığın 5271 sayılı CMK'nın 58'inci maddesinin üçüncü fıkrası hükmüne göre dinlenmesi halinde, doğrudan soru yöneltme ile ilgili 5271 sayılı CMK'nın 201'inci maddesinin uygulanmasında, tanığa sorulacak soruların bu Kanun kapsamında tanık hakkında uygulanan tedbirlerle orantılı ve amaca uygun olması gerekir. Bu amaçla, hâkim, sorulan soruların tanığa sorulmamasına karar verebilir veya tanığı dinlerken dolaylı dahi olsa tanığın kimliğini ortaya çıkaracak soruların sorulmasına izin vermez.

Tanık koruması kapsamında dinlenen tanıklarla ilgili olarak 5726 sayılı TKK'nın 9'uncu maddesi özel bir öneme sahiptir. Bu maddede haklarında koruma tedbiri kararı alınan tanıkların dinlenmelerinde uygulanacak usuller düzenlenmiş olup,

anılan maddenin yedinci fıkrasında, “*Bu madde hükmüne göre alınan tanık ifadeleri, Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerine göre duruşma sırasında hazır bulunanlar huzurunda verilmiş ifade hükmündedir*” denildikten sonra, sekizinci fıkrasında “*Bu Kanunun 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentlerine göre, hakkında tedbir uygulanan tanığın beyanı tek başına hükme esas teşkil etmez.*” denilmiştir. Yargıtay da gizli tanık beyanlarının tek başına mahkûmiyet kararı için yeterli olmadığını, başka bir delille desteklenmesi halinde itibar edilebileceğini kabul etmektedir⁶³⁶. Buna göre, kimlik ve adres bilgilerinin kayda alınarak gizli tutulması ve kendisine yapılacak tebligatlara ilişkin ayrı bir adres tespit edilmesi suretiyle dinlenen tanıklar ile duruşmada hazır bulunma hakkına sahip bulunanlar olmadan dinlenen ya da ses veya görüntüsünün değiştirilerek özel ortamda dinlenen tanıkların beyanları tek başına hükme esas alınmaz.

⁶³⁶ Yargıtay 16. CD. 05.11.2018 tarih 2018/703 E, 2018/3858 sayılı kararı : “5726 sayılı Kanunun 9/8. maddesi uyarınca gizli tanık beyanının tek başına hükme esas alınamayacağı cihetle suçun sübutuna esas alınan delilin güvenilirliğinin denetlenmesi bakımından; gizli tanık Yeğen'in sunmuş olduğu flash bellek üzerinde yaptırılan bilirkişi incelemesi sonucunda düzenlenen 30. 06. 2016 tarihli raporun getirtilip incelenmesi ve sanığın bu raporda yer alan faaliyet ve bilgilerini doğrulayacak tanık veya itirafçı beyanı olup olmadığının araştırılması sonrasında sonucuna göre hukuki durumunun takdir ve tayini gerekirken eksik araştırma ve inceleme sonucunda yazılı şekilde karar verilmesi” bozma nedeni yapılmıştır.

*Yargıtay 16. CD. 26. 09. 2018 tarih, 2018/2011 Esas, 2018/ 2818 K. sayılı kararında gizli tanık beyanının tek başına hükme esas alınamayacağını şu şekilde değerlendirmiştir: “5726 sayılı Kanunun 9/8. madde ve fıkrası uyarınca, gizli tanık beyanının tek başına hükme esas alınamayacağı cihetle suçun sübutuna esas alınan delilin güvenilirliğinin denetlenmesi bakımından, hükme esas alınan “Kahraman Çakır” kod adlı gizli tanığın beyanında adı geçen Mehmet Akif Saka, Alptuğ Ulusoy, İlhan Köse ve Abdullah Türkmenoğlu adlı kişiler hakkında FETÖ/PDY silahlı terör örgütü üyeliği suçu ile ilgili soruşturma veya kovuşturma olup olmadığının araştırılması, tespit edilmesi halinde adı geçen bu kişilerin aşama beyanlarından birer suretin dosya içerisine alınıp sanıkla ilgili bir beyanının olup olmadığının belirlenmesi, duruşmada sanık ve müdafine okunup tartışılması ve gerekli görülmesi halinde tanık sıfatıyla dinlenerek sanığın eylemleri hakkında bilgi ve görgülerinin sorulmasından sonra tüm deliller birlikte değerlendirilerek sonucuna göre sanığın hukuki durumunun takdir ve tayini gerekirken, eksik araştırma ile yazılı şekilde hüküm kurulması” bozma nedeni yapılmıştır.

Sonuç Ve Öneriler

Ceza hukuku “suç” olarak nitelendirilen insan davranışları ve bu davranışlara uygulanacak “yaptırımları” öngören normlar bütününden oluşmaktadır. Çağdaş ceza hukuku yaptırımları, cezalar ve güvenlik tedbirleridir.

Suç, bireysel olarak işlenebileceği gibi birden fazla kişi ile birlikte de işlenebilir. Bir suçun birden fazla kişi tarafından birlikte işlenmesi ile birden fazla kişinin belirsiz sayıda suç işlemek için süreklilik arz edecek şekilde birliktelik oluşturmaları birbirinden farklı şeylerdir. Bu farklılık, örgütlü suçluluk kavramı ile açıklanabilecektir.

Örgütlü suçluluğun herkes tarafından kabul edilebilecek bir tanımının yapılması konusunda karşılaşılan güçlükler nedeniyle, çoğunlukla bu tür suçluluk olgusunu ortaya koyan bazı unsurlara yer verilmek suretiyle çeşitli tanımlar yapılmıştır.

Suç örgütü, enaz üç kişinin devamlılık gösterecek şekilde fiili olarak bir araya gelerek, aralarında sert veya yumuşak da olsa hiyerarşik bir ilişki içerisinde ve iş bölümü yaparak belirsiz sayıda suç işlemek amacıyla oluşturdukları birliktelik şeklinde tanımlanabilir.

Suç örgütü kavramı, genel bir kavramdır. Suç örgütleri kimi zaman siyasi amaç taşıyarak, kimi zaman ekonomik amaç taşıyarak, kimi zaman ise hem siyasi hem ekonomik amaç olmak üzere bu iki amaç iç içe geçmiş şekilde karşımıza çıkar. İşte, suç örgütü kavramı ile hangi amacı taşıdığı önemli olmaksızın suç işlemek amacıyla oluşturulan tüm örgütlenmeler ifade edilmek istenmektedir.

5237 sayılı TCK'nın 220'nci maddesi suç örgütü suçu yönünden genel ve tamamlayıcı normdur. Bu genel norm ile birlikte mevzuatımızda suç örgütlerine ilişkin çeşitli normlar bulunmaktadır.

5237 sayılı TCK'nın 220'nci maddesinin yedinci fıkrasında, örgüte bilerek ve isteyerek yardım etme, bağımsız bir suç tipi olarak düzenlenmesine rağmen 765 sayılı yasanın 314'üncü maddesindeki düzenlemenin aksine bu suçun cezası fıkra düzenlenmemiş, ikinci fıkraya atıfla örgüt üyesi olarak cezalandırılacağı

belirtilmiştir. Ancak yardım eden kişinin örgüt üyesi olarak cezalandırılmasının hakkaniyet ve adalete uygun olmayacağı düşüncesi ile 02.07.2012 tarihli 6352 sayılı Yargı Hizmetlerinin Etkinleştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması ve Basın Yoluyla İşlenen Suçlara İlişkin Dava ve Cezaların Ertelenmesi Hakkında Kanununun 85'inci maddesi ile 5237 sayılı TCK'nın 220'nci maddesinin yedinci fıkrasının sonuna “*Örgüt üyeliğinden dolayı verilecek ceza, yapılan yardımın niteliğine göre üçte birine kadar indirilebilir*” cümlesi eklenmiştir. Ancak, düzenlemedeki gerek indirim yapılmasının takdiri olması gerekse iki oran arasında bir indirimin yapılabilmesinin takdiri olması nedeniyle bu düzenlemenin de yeterli olmadığını, bu suçun cezasının doğrudan belirlenmesinin daha doğru olacağını, örneğin, “Örgütün hiyerarşik yapısına dâhil olmamakla birlikte örgüte veya örgütün amacına hizmet edecek şekilde örgüt mensuplarına bilerek ve isteyerek yardım eden kişi bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır”. Şeklindeki bir düzenleme ile suç ve cezaların kanuniliği ilkesinin sağlanması açısından yararlı olacağını düşünmekteyiz

TCK'nın 314'üncü maddesinde düzenlenen silahlı örgüte veya örgüt mensuplarına yardım suçu için de ikinci fıkrasından sonra gelmek üzere üçüncü fıkrasında; “Örgütün hiyerarşik yapısına dâhil olmamakla birlikte örgüte veya örgütün amacına hizmet edecek şekilde örgüt mensuplarına bilerek ve isteyerek yardım eden kişi iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır”. Şeklindeki bir düzenleme eklenmesi ve sonraki fıkraların da buna göre teselsül ettirilmesinin normatif düzenleme açısından doğru olacağını düşünmekteyiz.

Örgüt adına suç işleme suçuna ilişkin ise, İHAM ve AYM'nin kararları doğrultusunda bu suçun “non bis in idem” ilkesine aykırılık sorununu da çözecek şekilde bir düzenleme yapılmasının zaruri olduğunu düşünüyoruz.

5237 Sayılı Yasanın 314'üncü maddesinin üçüncü fıkrasındaki atıf nedeniyle 5237 sayılı TCK'nın 220'inci maddesinin yedinci fıkrasındaki düzenleme terör örgütlerine yardım suçu için de geçerlidir.

TCK'nın 220'inci maddesinde düzenlenen suç örgütüne veya TCK 314'üncü maddesinde düzenlenen silahlı terör örgütüne yardım suçunun oluşabilmesi için öncelikle bir suç veya terör örgüt'ünün varlığı tespit edilmelidir. Çünkü bir suç veya terör örgütü olmaksızın örgüte yardım suçunun oluşması mümkün değildir. Yardım

fiilinin gerçekleştiği tarihten önce kurulmuş bir suç/terör örgütünün varlığı gereklidir.

Örgüte yardım suçunun koruduğu hukuki değer, kamu güvenliği ve kamu barışıdır. Kişiler doğrudan bu suçtan zarar görmedikleri için katılan sıfatı almaları ve kararları istinaf ya da temyiz etme hakları bulunmamaktadır. Yargıtay içtihatları da bu doğrultudadır.

Örgüte yardım suçu ancak örgüt üyesi olmayan kişilerce işlenebilir. Örgüt üyesi veya yöneticisinin örgüte yardım eylemleri ayrıca cezalandırılmaya konu olamaz.

Örgüte yardım suçu, doğrudan kastla işlenebilir. Olası kastla veya taksirle işlenemez.

Örgüte yardım suçunda 5237 sayılı TCK'nın 30'uncu maddesinde düzenlenen hata hükümlerinin uygulanması mümkündür. Kişinin yardım ettiği yapının suç veya terör örgütü olduğunu bilmemesi veya yardım ettiği kişilerin örgüt üyesi olduğunu bilememesi hallerinde kast yokluğu nedeniyle suç oluşmaz.

Örgüte yardım suçu teşebbüse elverişlidir. Eylemin teşebbüs aşamasında kalması halinde fail, yardım suçundan cezalandırılır ancak, TCK'nın 35'inci maddesi uyarınca cezasından indirim yapılır.

Örgüte yardım suçu zorunlu çok failli suç olmamakla birlikte iştirak halinde işlenmesi mümkündür. Ancak, iştirak hükümlerinin uygulanabilmesi için yardım eyleminin en azından teşebbüs aşamasına gelmiş olması gerekir.

Örgüte yardım fiilleri, ayrıca kanunda suç olarak düzenlenmemiş eylemlerdir. Eğer yardım konusu eylem zaten ayrıca suç olarak düzenlenmiş ise 5237 sayılı TCK'nın örgüte yardım suçunu düzenleyen 220'nci maddesinin yedinci fıkrası uygulanmaz. Diğer koşulları var ise örgüt adına suç işleme ve kanunda o suç için düzenlenmiş hükümler uygulanır.

5237 sayılı TCK'nın 221'inci maddenin dördüncü fıkrasındaki açık düzenleme nedeniyle örgüte yardım suçunu işleyen kişi etkin pişmanlık hükümlerinden yararlanabilir. 5237 sayılı yasanın 314'üncü maddesinin üçüncü fıkrasındaki atıf nedeniyle terör örgütüne yardım suçunu işleyen kişi de etkin pişmanlık hükümlerinden faydalanabilir.

TCK'nın 221'inci maddesinde düzenlenen etkin pişmanlık hükümlerinin örgütlü suçlulukla mücadelede yetersiz kaldığını ve yeni bir yasal düzenlemeye ihtiyaç

olduğunu, yapılacak yasal düzenleme ile örgüt üyeleri ve yöneticileri ile örgüt adına suç işleyen kimselerin sadece üyelik ve yöneticilik suçları yönünden değil örgütsel faaliyet çerçevesinde işledikleri suçlar yönünden de etkin pişmanlık imkânı tanınmalıdır. Örgütsel faaliyet çerçevesinde işledikleri suçlar yönünden ceza indirimi suretiyle bu imkânın tanınabileceği kanaatindeyiz.

Terör örgütlerinin yapısının karmaşıklığı ve ülke çapına yayılan büyüklükleri ile üyelerinin çokluğu nedeniyle suç örgütlerinden farklı olduklarından suç örgütü suçu için düzenlenmiş olan TCK'nın 221'inci maddesindeki etkin pişmanlık hükümlerinin terör örgütleri için yetersiz olduğunu söylemek mümkündür. Bu konu da yeni bir yasal düzenlemeye ihtiyaç olduğu kanaatindeyiz. Yapılacak bir yasal düzenleme ile terör örgütü üyeleri ve yöneticileri ile örgüt adına suç işleyen kimselerin sadece üyelik ve yöneticilik suçları yönünden değil örgütsel faaliyet çerçevesinde işledikleri suçlar yönünden de etkin pişmanlık imkânı tanınmalıdır. Örgütsel faaliyet çerçevesinde işledikleri suçlar yönünden de işlenen suçların niteliği ve etkin pişmanlıkta bulunulan aşama da gözetilerek cezasızlık veya ceza indirimi suretiyle bu imkânın tanınabileceği kanaatindeyiz. Böyle bir düzenlemenin terör örgütleri ile mücadelede faydalı olacağı düşünmekteyiz.

Örgüte Yardım Suçuna 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanununun 107'nci maddesinin dördüncü fıkrası ile 108'inci maddesi hükümleri uygulanma olanağı bulunmasına rağmen, ancak örgüt mensupları hakkında uygulama imkânı bulunan TCK'nın 58'inci maddesinin dokuzuncu fıkrası uyarınca mükerrirlere özgü infaz rejimi ve denetimli sebetlik tedbirinin örgüte yardım suçunun sanıklarına uygulanması mümkün değildir.

KAYNAKÇA

- Akbulut, Berrin**, Ceza Hukuk Genel Hükümler, 5. Baskı, Ankara 2018.
- Akın, Engin**, Anayasa Mahkemesi – Yargıtay Kararları ve Uluslararası Hukuk Metinleri Çerçevesinde Terör ve Terörün Finansmanı Suçu, Ankara, 2009.
- Aslan, Ahmet**, Cumhuriyet Savcısı ve Soruşturma, Adalet Yayınevi, 6. Baskı, Ankara 2018.
- Arslan, Çetin/Azizağaoğlu, Bahattin**, Yeni Türk Ceza Kanunu Şerhi, Ankara, 2004.
- Artuk, Mehmet Emin**, Ceza Hukukuna Giriş, İstanbul, 1983.
- Artuk, Mehmet Emin**, Ceza Hukuku El Kitabı, İstanbul, 1989.
- Artuk, Mehmet Emin/Gökçen, Ahmet**, Ceza Hukuku Genel Hükümler, Yeniden Gözden Geçirilmiş 11. Baskı, Adalet, Ankara, 2017.
- Avcı, Mustafa**, Örgütlü Suç Kavramı, Kamu Hukuku Arşivi, İlhan Akın Armağanı, C. IV, S. 12, Mart 2003.
- Avcı, Mustafa**, Yeni Yasal Düzenlemelere Göre Türk Hukukunda Örgütlü Suç Kavramı, Hukuk ve Adalet Dergisi, Y. 2, S. 5, Nisan 2005.
- Aydın, Süleyman**, Kara Para Aklama ve Terörizmin Finansmanı, Ankara, 2008.
- Beşe, Ertan**, Sosyoloji Temelli Suç Teorileri ve Organize Suçlar, Organize Suçlar ve Polis, Ankara, 2003.
- Beşe, Ertan**, Terörizm Literatürü Üzerine, Polis Dergisi, S. 40, 2004. Brun, Henri/Tremblay, Guy, Droit Constitutionnel, Quebec, 1990.
- Bronitt, Simon/McSherry, Bernadette**, Principles of Criminal Law, UK/Canada/USA, 2001.
- Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi**, C. 12.
- Canak, Erkan**, Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma ve Çıkar Amaçlı Örgütlenme Suçları, İstanbul, 2005.

- Centel, Nur/Zafer, Hamide/Çakmut, Özlem**, Türk Ceza Hukukuna Giriş, B. 3, İstanbul, 2005.
- Centel, Nur/Zafer, Hamide**, Ceza Muhakemesi Hukuku, Beta Yayınevi, İstanbul, 2014.
- Centel, Nur/Zafer, Hamide/Çakmut, Özlem Yenerer**, Kişilere Karşı İşlenen Suçlar, C. I, İstanbul 2007.
- Centel, Nur/Zafer, Hamide/Çakmut, Özlem**, Türk Ceza Hukukuna Giriş, İstanbul, 2008.
- Ceylan, Ümit**, Organize Suçluluk ve Çıkar Amaçlı Örgüt Suçu, Ankara, 2003.
- Cihan, Erol**, Ceza Hukukunda Propaganda Kavramı, Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi, 1978, C. 1, S. 1.
- Çavuşoğlu, Naz**, İnsan Hakları Sözleşmesi ve Avrupa Toplulukları Hukukunda Temel Hak ve Hürriyetler Üzerine, Ankara, 1994.
- Çetin, Hamza Soner**, Türk Ceza Hukukunda Seçenek Yaptırımlar, Ankara, 2011.
- Çetinbaş, Metin**, Terörle Mücadele Mevzuatı ve Örgütlü Suçlarla Mücadele, Ord. Prof. Dr. Sulhi Dönmezer Armağanı, C. I, Ankara, 2008.
- Daragenli, Vesile Sonay**, Organize Suçluluk, Ceza Hukuku Günleri, 70. Yılında Türk Ceza Kanunu Genel Hükümler, 26–27 Mart, İstanbul, 1997.
- Demirbaş, Timur**, Ceza Hukuku Genel Hükümler, Ankara, 2006.
- Demirbaş, Timur**, Ceza Hukuku Genel Hükümler, Ankara, 2007.
- Demirbaş, Timur**, Ceza Hukuku Genel Hükümler, Ankara, 2009.
- Donay, Süheyl**, Türk Ceza Kanunu Şerhi, Ankara, 2007.
- Dursun, İsmail**; Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Hukuk Anabilim Dalı, Kamu Hukuku Bilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, 2008.
- Dönmezer, Sulhi**; Toplum Bilim, 11. Baskı, İstanbul, 1994.
- Dönmezer, Sulhi**, Hukuk Devletinde Terör ve Örgütlü Suçla Mücadele (Panel), İstanbul 1996.

- Dönmezer, Sulhi:** “Türkiye’de Organize Suçlulukla Mücadelenin Esasları”,
Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi – Prof. Dr. Kemal
Oğuzman’a Armağan, Yıl: 1, S. 1, 2002.
- Dönmezer, Sulhi,** Örgütlü Suçların Önlenmesi ve Değerlendirilmesi, Ceza
Hukukunun Güncel Kaynakları, C. 1, S. 8, Temmuz 2004.
- Dönmezer, Sulhi/ Erman Sahir,** Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku, Genel Kısım, C.
I, B. 13, İstanbul, 1997.
- Dönmezer, Sulhi/Erman, Sahir,** Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku, C. II, İstanbul,
1999.
- Erdem, Mustafa Ruhan,** Organize Suçluluk, Ankara Barosu Hukuk Kurultayı-
2000, 12-16 Ocak 2000, Ankara, C. 2.
- Erdem, Mustafa Ruhan,** Ceza Muhakemesinde Organize Suçlulukla Mücadelede
Gizli Soruşturma Tedbirleri, Ankara, 2001.
- Erdem, Mustafa Ruhan,** Avrupa Birliği Hukukunun Üye Devletlerin Ceza ve Ceza
Muhakemesi Hukukuna Etkisi, Ankara, 2004.
- Erdem, Mustafa Ruhan,** “Ceza Muhakemesinde Tehlikede Bulunan Tanıkların
Korunması”, İzmir Barosu Dergisi, S. 3, Temmuz, 1995.
- Erem, Faruk;** “Suçun Konusu ve Hümanist Doktrin”, AÜHF Dergisi, Ankara 1968,
S.1 C. 25, s. 12
- Erem, Faruk,** Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, C. I, Ankara, 1985.
- Erem, Faruk/Toroslu, Nevzat,** Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, Ankara, 1994.
- Erem, Faruk/Danışman, Ahmet/Artuk, M. Emin,** Ceza Hukuku Genel Hükümler,
Ankara, 1997.
- Ersan, Aykut,** “Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu”, İstanbul Üniversitesi
Hukuk Fakültesi Mecmuası Yayınları,2013, Cilt: 71,Sayı 1.
- Erol, Çetin,** Açıklamalı-İçtihatlı Ceza Hukukunda ve Özel Yasalarda Memur
Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanma Usulü ve Memur
Suçları, Ankara 2003.
- Evik, Vesile Sonay,** Çıkar Amaçlı Örgütlenme Suçu, İstanbul, 2004.

- Evik, Vesile Sonay**, Cürüm İşlemek İçin Örgütlenme, Prof. Dr. Çetin Özek Armağanı, İstanbul, 2004.
- Evik, Vesile Sonay**, Silahlı Örgüt Suçu, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2006/1, İstanbul, 2006.
- Gökçen, Ahmet**, Tanzimat Dönemi Osmanlı Ceza Kanunları ve Bu Kanunlardaki Ceza Müeyyideleri, İstanbul, 1989.
- Gökçen, Ahmet**, Halkı Kin ve Düşmanlığa Açıkça Tahrik Cürmü, (TCK, m. 312/2), Liberte yay. , Ankara, 2001.
- Gökçen, Ahmet**; “Kamu Barışına Karşı Suçlar (m. 213-222)”, (Cevrimici) <http://www.ceza-bb.adalet.gov.tr/makale/118.doc>, 17 Ağustos 2010.
- Gözübüyük, Abdullah Pulat**, Türk Ceza Kanunu Açıklaması, Kazancı Yayınları.5. Bası C. III, İstanbul, 1988.
- Gültaş, Veysel**, Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu ve Etkin Pişmanlık, Ankara, 2008.
- Günay, Erhan**, Öğreti ve uygulamada yeni Türk ceza kanunundaki etkin pişmanlık ve gönüllü vazgeçme, Ankara, 2006.
- Hafizoğulları, Zeki/Kurşun, Günal**, Türk Ceza Hukukunda Örgütlü Suçluluk, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 71, Ankara, 2007.
- Hafizoğulları, Zeki/Özen, Muharrem**, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, Toplum Karşı Suçlar, 2. Baskı, US-A Yayıncılık, Ankara 2016.
- Hafizoğulları, Zeki/Eşitli, Ezgi Aygün**; Kamu İdaresinin Güvenilirliğine ve İşleyişine Karşı Suçlar, US-A Yayıncılık, Ankara, 2014.
- Hakeri, Hakan**, Ceza Hukuku, Ankara, 2005.
- Harno, Albert J.**, Intent in Criminal Conspiracy, University of Pennsylvania Law Review and American Law Register, Vol,89, No 5 (Mar. 1941).
- Heinrich, Bernd**; Ceza Hukuku Genel Kısım, C: I-II, Ed: **Yener Ünver**, Çev. Komisyon, Ankara, Adalet, 2014(C. I), 2016 (C II).
- İçel, Kayıhan**: Ceza Hukuku Genel Hükümler, Beta, Yenilenmiş Bası, İstanbul, 2018.

- İçel, Kayıhan/ Özgenç, İzzet/Sözüer, Âdem/Mahmutoğlu, Fatih S. /Ünver, Yener,** Suç Teorisi, 2. Kitap, İstanbul, 1999.
- İçel, Kayıhan/ Evik, Vesile Sonay/A. Hakan,** Ceza Hukuku Genel Hükümler 2. Kitap, Suçun Yapısal Unsurları ve Özel Görünüş Biçimleri, B. 4, İstanbul, 2007.
- İçel, Kayıhan/Yenisey, Feridun,** Karşılaştırmalı ve Uygulamalı Ceza Kanunları, İstanbul, 1994.
- İnce, Kadri;** Türk Ceza Hukuku'nda Örgütlü Suçluluk Ve Silahlı Terör Örgütü, *ERÜHFD, C. XV, S. 1, 2020, 241-269.*
- İnci, Z.Özcan;** “Objektif Bir Sorumluluk Hali Olan Türk Ceza Kanunu'nun 220/5'inci Maddesi'nin Anayasa'ya Aykırılığı”, İzmir Barosu dergisi, Yıl79, Sayı:1, Ocak 2014.
- İpekçioğlu Aksoy, Pervin,** Türk Ceza Hukukunda Suça Teşebbüs, 2009, Ankara, s. 1-2.
- Kaboğlu, İbrahim;** Pozitif Anayasa Hukukunda Düşünce Özgürlüğünün Sınırları, Düşünce Özgürlüğü, İstanbul, 1998.
- Kâhya, Yahya/Özerkmen, Necmettin,** Bir Gulyabani Organize Suç Örgütleri, Ankara, 2007.
- Kangal, Zeynel,** Kabahatler Hukuku, İstanbul, 2001.
- Kavlak, Ahmet,** Terör ve Meşru Terör, Doğu Batı, Kasım, Aralık, Ocak 2007-2008, sayı, 43.
- Kavlak, Cihan,** Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu, Ankara, 2011.
- Kaya, İbrahim,** Terörle Mücadele ve Uluslararası Hukuk; USAKYayımları, İstanbul, 2014.
- Kazan, Turgut,** Çete, Örgüt, Gizli İttifak, Toplu Suç Kavramları Mukayeseli Hukuk ve Türkiye'deki Durum, AnkaraBarosu Hukuk Kurultayı 2000, C. II, Ankara, 2000.
- Koca, Mahmut/Üzülmez, İlhan,** Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Ankara, 2011.

- Kocasakal, Ümit**, “Organize Suçluluğun Tanımı, Özellikleri ve Kapsamı”, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Kemal Oğuzman’a Armağan, C. 1, İstanbul, 2002.
- Kocasakal, Ümit**, Avrupa Birliği Ceza Hukukunun Esasları, İstanbul, 2004.
- Köroğlu, Hasan**, Örgütlü Suçluluk, Ankara, 2001.
- Mahmutoğlu, Fatih Selami**; “Kusurluluk Prensibi Açısından Azmettirenin Sorumluluğu”, İÜHFM, C.1.XIII, sayı 1-2, 2005.
- Malkoç, İsmail**, Açıklamalı İçtihatlı 5237 sayılı Yeni Türk Ceza Kanunu, B. 3, Ankara, 2007.
- Maljevic, Almir**; Participation in A Criminal Organisation‘ And ‘Conspiracy’ Different egal Models Against Criminal Collectives, Max-Planck-Institut Für Ausländisches Und Internationales Strafrecht, Berlin, Duncker & Humblot, 2011.
- Okandan, Recai Galip**, Romalıların Suç Telakki Ettikleri Fiiller ve Bunlara Terettüp Eyleyen Cezalar, İÜHFM, Tahir Taner Armağanı, İstanbul, 1956.
- Ünver, Yener/Hakeri, Hakan**, Ceza Muhakemesi Hukuku, 13. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2017.
- Ünver, Yener**, Adliye Karşı Suçlar, İstanbul, 2008.
- Üzülmez, İlhan**; “Dolaylı Failik” (TCK m. 37/2) Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2006/2.
- Ünver, Naci**; Çıkar Amaçlı Suç Örgütleri ve Suç İşlemek Amacıyla Teşekkül Oluşturmak, Ankara, 2002.
- Önok, R.Murat**; Yapısal Suçlarda Failin Tespiti: Müşterek Suç Girişimi (Joint Criminal Enterprise) ve Örgütsel Hâkimiyete dayalı Dolaylı Failik Doktrinleri, Seçkin Yayınevi, Birinci Baskı, Mart; Ankara, 2019.
- Özbek, Veli Özer**; Organize Suçlulukla Mücadelede Kullanılan Gizli Görevlinin Görevin Gerektirdiği Suçlar Bakımından Cezalandırılabilirliği, Yetkin Yayınları, Ankara, 2003.
- Özbek, Veli Özer/Kanbur, M. Nihat/Bacaksız, Pınar Doğan, Koray/Tepe, İlker**; Ceza Muhakemesi Hukuku, Seçkin Yayınevi, 14. Baskı, Ankara, 2021.

- Özbek, Veli Özer**, TCK İzmir Şerhi, C. 1, Genel Hükümler (Madde 1-75), Seçkin Yayınları, Ankara, 2006.
- Özbek, Veli Özer/Kanbur, M. Nihat/Bacaksız, Pınar Doğan, Koray/Tepe, İlker;** Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler; Genişletilmiş ve Güncellenmiş 10. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2016.
- Özek, Çetin**, Siyasi İktidar Düzeni ve Fonksiyonları Aleyhine Cürümler, İÜHF, C. XXIX, S. 3, İstanbul, 1953.
- Özek, Çetin;** Türk Basın Hukuku, İÜHF Yayını, İstanbul, 1978.
- Özek, Çetin**, Organize Suç, *Prof. Dr. Nurullah Kunter'e Armağan*, İstanbul, 1998.
- Özgenç, İzzet;** "Düşünceyi Açıklama Hürriyeti ve Ceza Hukuku", **75 Yılında Cumhuriyet ve Hukuk Sempozyumu**, Diyarbakır, 1998, s. 224.
- Özgenç, İzzet**, Suça İştirakin Hukuki Esası ve Faillik, İstanbul, 1996.
- Özgenç, İzzet**, Suç Teşekkülü, Düşünceyi Açıklama ve Örgütlenme Hürriyeti, İÜHF, Prof. Dr. Türkan Rado'ya Armağan, C. LV, S. 3, İstanbul, 1997.
- Özgenç, İzzet**, Türk Ceza Kanunu Gazi Şerhi, Seçkin, Ankara, 2006.
- Özgenç, İzzet**, İrtikâp ve Rüşvet Suçları, Ankara, 2012.
- Özgenç, İzzet**, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin, Ankara, 11. Baskı. 2016.
- Özgenç, İzzet;** Ekonomik Çıkar Amacıyla İşlenen Suçlar, Ankara, Seçkin, 2002.
- Özgenç, İzzet;** Suç Örgütleri, Gözden geçirilmiş ve Genişletilmiş. 13. Bası, Seçkin, Ankara, 2020.
- Özgenç, İzzet/Şahin, Cumhur**, Uygulamalı Ceza Hukuku, B. 3, Ankara, 2001.
- Öztürk, Bahri/Erdem, Mustafa Ruhan**, Uygulamalı Ceza Hukuku ve Emniyet Tedbirleri Hukuku, Seçkin Yayınevi, 20. Bası, Ankara, 2020.
- Öztürk, Bahri/Tezcan, Durmuş/Erdem, Mustafa Ruhan/Sırma, Özge/ Kırıt, Yasemin F. Saygılar/Özaydın, Özdem/Akca, Esra Alan/Erden, Efser;** Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku, Seçkin Yayınevi, 9. Baskı, Ankara, 2018.

- Öztürk, Bahri/Güleç, Sesim Soyer,** Ceza Muhakemesi Hukukunda Koruma Tedbirleri, Seçkin Yayınevi, 3. Baskı, Ankara, 2019.
- Parlar, Ali/Yıldırım, Ferhat,** Açıklamalı İçtihatlı Silahlı Çeteler ve Terör Suçları Haksız Yakalama ve Tutuklamaya İlişkin Tazminat Davaları, Ankara, 2001.
- Parlar, Ali/ Hatipoğlu, Muzaffer,** TCK Yorumu, C. II, Ankara, 2007.
- Polat, Hasan,** Teori ve Uygulamada Cumhuriyet Savcısının El Kitabı, Adalet Yayınevi, 3. Baskı, Ankara 2012.
- Ranieri, Silvio;** Manuale di Diritto Penale, Volume Primo: Parte Generale, Padova CEDAM, 1968.
- Sancar, Türkan Yalçın,** Çok Faili Suçlar, Ankara, 1998.
- Savaş, Vural/Mollamahmutoğlu, Sadık,** Türk Ceza Kanununun Yorumu, C. II, Ankara, 1998.
- Sayre, Francis. B;** Developments in the Law Criminal Conspiracy, Harvard Law Review, Volume 35(1992).
- Soyaslan, Doğan,** Ceza Hukuku Genel Hükümler, Güncelleştirilmiş 7. baskı, Yetkin, Ankara, 2016.
- Soyaslan, Doğan,** Ceza Hukuku Özel Hükümler, Gözden Geçirilmiş, 11. Baskı, Ankara 2016,
- Sunay, Reyhan,** Avrupa Sözleşmesinde ve Türk Anayasasında İfade Hürriyetinin Muhtevası ve Sınırları, Ankara, 2001.
- Sözüer, Âdem,** Suça Teşebbüs, İstanbul, 1994.
- Sözüer, Âdem,** “Organize Suçluluk Kavramı ve Batı Ülkelerinde Bu Suçlulukla Mücadele İle İlgili Gelişmeler”, Marmara Üniversitesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 9, S. 1-3, Y. 1995.
- Şahbaz, İbrahim,** Karşılaştırmalı Düşünceyi Açıklama Özgürlüğü, Ankara, Yetkin, 2007.
- Şahin, Cumhuri,** Organize Suçlulukla Mücadele ve Tanığın Korunması, Yargı Reformu Özel Sayısı, Temmuz-Ağustos 1996, Y. 2, S. 10.
- Şen, Ersan/Eryıldız, H. Sefa;** Suç Örgütü, Seçkin Yayınevi, 4. Baskı, Ankara, 2021.

- Tanör, Bülent;** Siyasi Düşünce Hürriyeti ve 1961 Anayasası, İstanbul, 1969
- Taşdemir, Kubilay,** Ceza Hukukunda Zamanaşımı, Ankara, 2011.
- Tezcan, Durmuş/ Erdem, Mustafa Ruhan/ Önok, R. Murat;** Teorik ve Pratik Özel Ceza Hukuku, 18. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020.
- Tezcan, Durmuş;** Avrupa’da Düşünce Özgürlüğü, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 10. Maddesine İlişkin İçtihat, Avrupa Konseyi Genel Müdürlüğü Yayını, 2002.
- Tezcan, Durmuş/Erdem, Mustafa Ruhan/Sancakdar, Oğuz,** Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Uygulaması, Ankara, 2004.
- Turinay, Faruk. Y,** Ceza Hukukunda Terör Örgütü Kavramı, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 116, Ankara, 2016.
- Turinay, Y. Faruk,** Ceza Hukukunda Terör Amaçlı Örgütlenme Suçu, Seçkin, Ankara, 2019.
- Toroslu, Nevzat,** Cürümlerin Tasnifi Bakımından Suçun Hukuki Konusu, Ankara, 1970.
- Toroslu, Nevzat;** Ceza Hukuku Genel Kısım, Savaş Yayınevi, Ankara 2019.
- Tozman, Önder,** Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu, B. 2, 2017.
- Tülay, Muhammed Emre,** “*Suç Örgütü Liderinin Cezai Sorumluluğuna İlişkin Hukuki Analiz ve Öneriler (TCK m. 220/5)*”, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, Ankara, 2019, Sayı:38.
- Töngür, Ali Rıza,** Ceza Hukukunda Yeni Boyutlarıyla Erteleme, Ankara, 2009.
- Töngür, Ali Rıza;** Yargıtay Kararları Doğrultusunda İştirak Türü Olarak Dolaylı Faillik ve Azmettirme; Ceza Hukuku Dergisi, Sayı:28, Ağustos 2015.
- Uçum, Mehmet,** Türkiye’de Çete Olgusu ve Bir Hukuksal Analiz, İstanbul Barosu Dergisi, C. 73, S. 7-8-9, 1999.
- Urhal, Ömer,** Kamu Güvenliği Açısından İstihbarat ve Örgütlü Suçlar, Ankara, 2008.
- Usta, İbrahim/Öztürk, Hakan,** Denetimli Serbestlik, Ceza Hukuku Dergisi, S. 13, Ankara, 2010.
- Uyar, Tulga,** Terörle Mali ve Hukuki Mücadele, Ankara, 2008.

- Yenidünya, A. Caner/Değirmenci, Olgun,** Mukayeseli Hukukta ve Türk Hukukunda Terörün Finansmanı Suçu, Ord. Prof. Dr. Sulhi Dönmezer Armağanı, C. 1, Ankara, 2008.
- Yenidünya, A. Caner - İçer, Zafer,** *Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu*, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Prof. Dr. Nur Centel'e Armağan Özel Sayısı, Cilt.19, S.2. İstanbul, 2013.
- Yenidünya, Caner/İçer, Zafer;** Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma, 1. Baskı, 2014, İstanbul, s. 64.
- Yenisey, Feridun,** Çıkar Amaçlı Suç Örgütleri ile Mücadele Yöntemleri, Ankara Barosu Hukuk Kurultayı-2000, 12-16 Ocak 2000, Ankara, C. 2.
- Yenisey, Feridun/Nuhoğlu, Ayşe;** Ceza Muhakemesi Hukuku, Seçkin Yayınevi, 7. Baskı, Ankara, 2020.
- Yıldırım, Zeki;** Hukuksal Açından Terörizmin Finansmanı Suçu ve Malvarlıklarını Dondurma, Adalet Yayınevi, Ankara, 2013.
- Yılmaz, Ejder,** Hukuk Sözlüğü, B. 7, Ankara, 2002.
- Yüce, Turhan Tufan,** Ceza Hukukunun Temel Kavramları, Ankara, 1985.
- Yurtlu, Fatih;** Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma, Kurulmuş Örgütü Yönetme veya bu Örgüte Üye Olma, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı; Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2013.
- Zafer, Hamide,** Ceza Hukukunda Terörizm, İstanbul, Beta, 1999.
- Zafer, Hamide,** Sosyolojik Boyutuyla Terörizm, İstanbul, Beta, 1999.
- Zafer, Hamide,** Faile Yardım Suçu ve Müdafinin Bu Suçtan Sorumluluğu, İstanbul, 2004.
- Zafer, Hamide,** Ceza Hukuku Genel Hükümler, B. 1, İstanbul, 2010.
- Zeybek, Muhammet,** Örgütlü Suçluluk ve Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu, (TCK. m. 220), Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Antalya. 2011.

www.uyap.mevzuat.gov.tr

www.resmigazete.gov.tr

<http://www.un.org/en/documents/charter/chapter7.shtml>.

[http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1373\(2001\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1373(2001))

<http://uhdigm.adalet.gov.tr/suggam/sozlesmeler>.

İNTİHAL RAPORU

örgüte yardım

ORJİNALLİK RAPORU

% 12	% 4	% 6	% 11
BENZERLİK ENDEKSİ	İNTERNET KAYNAKLARI	YAYINLAR	ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1	Submitted to Anadolu University Öğrenci Ödevi	% 6
2	www.serdenhukuk.com İnternet Kaynağı	% 2
3	ERSAN, Aykut. "SUÇ İŞLEMEK AMACIYLA ÖRGÜT KURMA SUÇU (TCK md. 220)", İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dekanlığı, 2013. Yayın	% 2
4	www.orcunakbulut.av.tr İnternet Kaynağı	% 2

Alıntıları çıkart üzerinde Eşleşmeleri çıkar < %2
Bibliyografyayı Çıkart Kapat

ETİK KURUL RAPORU